

The Project Gutenberg eBook of Samlade arbeten II, by Johan Ludvig Runeberg

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Samlade arbeten II

Author: Johan Ludvig Runeberg

Release date: August 3, 2004 [EBook #13101]

Most recently updated: December 18, 2020

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAMLADE ARBETEN II ***

Produced by Tapio Riikonen

SAMLADE ARBETEN II

af

Johan Ludvig Runeberg

1903.

INNEHÅLL:

Kung Fjalar

Nadeschda

Kan ej

Kungarne på Salamis

Psalmer

N:o 2. Herrans bud

N:o 3.

N:o 10. Herrans bön

N:o 12. Döpelsen

Konung Davids psalmer

N:o 27. Den 8 kon. Dav. ps.

N:o 37. Den 19 kon. Dav. ps.

N:o 39. Den 22 kon. Dav. ps.

N:o 49. Den 37 kon. Dav. ps.

N:o 52. Den 41 kon. Dav. ps.

N:o 57. Den 46 kon. Dav. ps.

N:o 102. Den 137 kon. Dav. ps.

N:o 103. Den 139 kon. Dav. ps.

N:o 131. Julpsalm

N:o 134. Nyårspsalm

N:o 146. Trettendedagspsalm

Passionspsalmer

N:o 147. Människones son

N:o 148. Suckar vid korset

N:o 149. Jesu ord på korset

N:o 161. Kristus i grafven

N:o 167. Påskpsalm

Pingstpsalmer

N:o 178

N:o 179

N:o 185

N:o 199. Läroämbetet

Psalmer öfver söndagsevangelier

N:o 201. Joh. 2: 1-11

N:o 202. Matt. 20: 1-16

N:o 204. Luk. 16: 19-31

N:o 208. Luk. 16: 1-9

N:o 209. Luk. 10: 23-37

N:o 210. Luk. 17: 11-19

N:o 212. Matt. 18: 23-35

Om Guds ord och församling

N:o 223. Gudstjänsten

N:o 225. Guds ord

N:o 226. Guds hus

N:o 236. En kristens stridspsalm

N:o 237. Ljusets seger

Om ett kristeligt lefverne

N:o 269. Världens fåfänglighet

N:o 275. Emot dryckenskap

N:o 277. Emot okyskhet

N:o 282. Korset

N:o 296. Bönepsalm

Böner i landsplågor

N:o 308

N:o 309

N:o 311. Bön om frid

N:o 312. Jordens fruktbarhet

N:o 314. Sommaren

N:o 318. 1 hungersnöd

N:o 321. Fosterlandet

Bröllopspsalmer

N:o 326

N:o 328

N:o 329. För barn

N:o 335. På resa

Måltidspsalmer

N:o 341

N:o 343

Morgon- och aftonpsalmer

N:o 344

N:o 348

N:o 352. Morgonpsalm

N:o 363. Aftonpsalm

Beredningspsalmer till döden

N:o 379

N:o 381

N:o 382

N:o 390. Suckan i dödsångest

Smärre berättelser

En julkväll i lotskojan

Lurendrejaren

Eldsvådan
Den väntande
Processmakaren

Uppsatser
Några ord om nejderna, folklynnnet och lefnadssättet
i Saarijärvi socken
Några ord om Svenska akademis valspråk: Snille och smak
Några ord om metoden att uppläsa bunden stil
En anmärkning om konstnärens förhållande till naturen
Om parodien
Försök till en naturalhistorisk beskrifning öfver den poetiska örnen
Fru Lenngren
Skaldestycken af F.M. Franzén. Femte bandet
Törnrosens bok
Ramido Marinesco
Lucrezia Borgia, dram af Victor Hugo
Är Macbeth en kristlig tragedi?
Några ord om poemet "Fjalar" och Saimas kritik öfver detsamma
Till författaren af "Svar till den gamle trädgårdsmästaren"

KUNG FJALAR

En dikt i fem sånger

Första sången.

Han, skaparn af lycka och sed,
Skall se en dag, när, fläckad af brott, hans ätt
Slocknar i blygd, hans son, den ende,
Sluter som brud sin syster i eldad famn.

Satt hög å sin konungastol
Hugstore Fjalar, Gauthiods kung. Hans blick,
Klarnad i vunna segrars fröjder,
Skimrade ung än under hans silfverhår.

Jul kommit; det dracks i hans borg,
Midvinterns festmjöd jäste i skumhöljdt horn,
Hundrade facklor brunno, flere
Jublade kämpar nu i sin konungs sal.

Alf, Vesete, Kare och Rafn,
I sommarns strider pröfvade, Ingul djärf,
Agnar och bärsärks-mördarn Hadding,
Ynglingar än, dock nämnde i skaldens sång,

Styr, ärrig, och Sote, med sköld
Af tvenne tolfte pilar igenomträngd,
Drucko i drottens rund. Hvem täljer
Alla hans kämpars namn och de bragders tal?

En glömme dock sångaren ej,
Årtyngde Sjolf, härskarornas bane, dig,
Ende af forna tiders hjältar,

Sparad åt Fjalar kung i hans ålder än.

Du stod vid hans sida, då ung
I bådas ådror brusade lifvets ström;
Trotsande årens makt och dödens,
Blödde en svalkad blod du med honom än.

Lyss, konungen reser sig opp,
Hans hand har fattat skummande hornet kring.
Hugad är drotten nu att tala,
Svärja han vill sin ed, det är löftets stund.

"Upp", talar han, "lyssnen, I män,
Den gamle ekens svällande sommarlöf,
Vuxna på nytt kring gråa stammen,
Härjad af stridens stormar så mången gång.

Hvem finnes blande eder som ren
På blomsterängar kufvade fjärlar, när
Fjärran på Morvens strand Dunkomar
Bleknande bet min glafven med blodig tand?

Skepp hade jag nio; med män
Till hundrade från hvarje i land jag gick.
Mötte med dubbel makt mig Morven,
Glimmande stolt mot gryende dagens rand.

Två stodo på stranden vi kvar,
Jag en och Sjolf den andra, när kvällens sky
Bleknad i väster sam och månen
Sänkte på svärdets skördar sin blick af frid.

Så föll sig vårt ynglingadåd.
På kinden växte skägget, vi blefvo män,
Härjade land, dem ingen vinter
Härjat, och foro längre, än sommarn far.

Mö tog jag, då grånade ren
Min lock, men drottningarnas jag den väna bjöd.
Son hon mig gaf och dotter. Båda
Leka med blommor än på sin moders graf.

Mätt är jag på bragder och strid.
Frejdstore drottar gälda mig skatt, mitt namn
Tröttade skalders läpp, och harpan
Åger för nya segrar ej toner fler.

Nu lyster mig hvila en gång.
Min lefnads dag, den stormiga, nått sin kväll,
Stillare vindar susa; spörje
Kufvade haf och länder mitt aftonlugn."

Så talte han. Lyssnande stod
Fejdvane Sjolf. Den grånade kämpens bröst
Svällde af otämd harm, och mörker
Breddes i fåror öfver hans ögonbryn.

"Hvad, svek mig mitt öra", han sad',
"Var det kung Fjalars stämman, som hvila ljöd?
Tröttnade örnen ren att jaga,
Älskar han ärans strålande rymd ej mer?

Djärft höjer sig Erin ännu,
Två gånger kufvadt, trotsar det än ditt svärd.
Smygande bjarmer bloda hafven,
Vill du dem bida här på din egen strand?

Ro skänker oss högen allen;

Där ofvan hvilat ingen, den svage minst.
Hårda de äro, lifvets lekar.
Ve, att din kraft är bruten i förtid, kung!"

Stolt drogs vid den åldriges ord
Kring Fjalars läpp ett leende. Hornet gaf
Svennen han åter, och från vapen-
Smyckade pelarn tog han sin både lugn.

Nu hvinade strängen. En blix
Flög salen genom. Skälfvande klang en sköld,
Träffad å motsatt vägg, men pilen
Darrade djupt bakom den i furans märg.

Ej syntes för kämparne då
Ett skott, likt detta, skjutet i nord. Men lugnt
Fattade kungen hornet åter,
Väldig i salen spordes hans röst på nytt:

"Frid", sade han, "skydda jag vill.
Förnimmen, Gauthiods söner, er konungs ed!
Vidgade hyddor, sparda lundar,
Tegar af guldax vare mig segrar nu.

Gro skall i mitt hägnade land,
Hvad ljuft, hvad mildt i människobröst blef sådt,
Svagheten blomma trygg, och kraften,
Sparande svärdet, glädas att skona blott.

Trott har på min vilja jag förr,
På samma vilja tror jag ännu; i strid
Styrde den dödens gång, i friden
Styra den skall okufvelig lifvets gång.

Yfs våldet med hotande arm,
Står ondskan trygg, bryts lag i mitt rike, kränks
Täckelig sed och fridlyst ordning,
Sjunke i glömska Fjalar och Fjalars ed!"

Sagdt. Dallrande spordes ännu
Hans stämmas ljud i kämparnes barm. Han själf
Förde med långsam hand till läppen
Hornet och drack det ut i ett andetag.

Nu satte sig kungen i frid.
Då steg från dörren fram till hans tron en gäst;
Ingen hans ankomst varsnat, undran
Följde den mörktomskyggades stilla gång.

Böjd syntes han först till sitt skick,
En okänd främling, kufvad af nöd och år;
Högre dock hvarje steg hans skepnad
Gjorde, och jättelik han för Fjalar stod.

Opp slog han sin kappa, man såg
Med häpnad Dargar, siaren, ödets tolk,
Mäktig att genomtränga dunkla,
Kommande tiders djup med sin andes blick.

Sedd var han sen hundra år
Bland nordens fjäll, af lyckliga sällan dock.
Hotande, dystra åskor fjärran
Anade den, som hörde hans lugna röst.

Nu talte han: "Konung, din ed
Var stor, en större hörde dock Dargar nyss,
Där han på klippans spets i lugnet
Lyssnade tyst till ljud från ett nattmolns rand.

Ord hörde han: 'Fjalar har glömt,
Att gudar skipa människors lott, han tror
Stolt på sin viljas lag, och ordna
Vill han en framtids skick med sin kraft af stoft.

Se skall dock hans  ga ännu,
Förrn högens natt hans flyktiga storhet gömt,
Eviga maktens lek med spotska,
Trotsande jordbarns löften af bubblans tyngd.

Han, skaparn af lycka och sed,
Skall se en dag, när, fläckad af brott, hans  tt
Slocknar i blygd, hans son, den ende,
Sluter som brud sin syster i eldad famn'."

Tyst blef det i salen, det blef
F r sk darns blick en syn, som då haglets skur
Stormat förbi och lugnet åter
Lägger sig kyligt öfver en hvitnad bygd.

Blek satt på sin h rskaretron
Kung Fjalar, färglös rördes hans läpp och
K mpades inom hj ltebarmen,
Innan med kufvad smärta han tog till ord:

"G n", sade han, "bringen mig hit
Min Hjalmar, bringen Gerda, den sp da, hit;
Skåda jag vill dem båda, välja
Vill jag emellan båda, ty en skall då.

Känn, siare, Fjalar och känn
Hans trots, till molnets gudar hans hälsning b r,
Sp rj, om de lärt att allt försaka,
Innan som han de vant sig att allt förmå.

Nu, trampa din nattliga ban.
När en gång Fjalar rister sig geirsodd, kom,
Innan hans hand vid svärdet domnar,
G lda han vill dig l n för din svarta lögn."

"Kung", talade Dargar, "ditt ord
Har ej förgäfves manat; jag komma skall.
Räknade äro livvets stunder,
Äfven för oss de fyllas en gång. Farväl!"

Bort vandrade siaren lugn.
Men in med kungabarnen en t rna kom,
Nalkades drottens tron och lyfte
Båda i tystnad sakta på fadrens knän.

Ej jublade kämparne mer,
Ej gick kring laget skummande hornets fröjd;
Tyst som en grift var salen, tysta,
Bäfvande blickar lefde kring Fjalar blott.

Val skulle han göra. Han såg
På Hjalmar först, s g länge, hans anlets natt
Klarnade, blott till afsked tycktes
Stilla hans  ga sjunka på dottren nu.

Hon m tte hans  ga och log,
Mot fadersbarmen lutande kinden trygg;
Darrande satt kung Fjalar  ter,
Gudabek mparn skalf f r ett värnlöst barn.

Bort flydde från henne hans blick,
På Hjalmar f ll den, flydde från honom, flög
Snabb som en ljunghedd mellan båda,

Tills att, mot höjden riktad, den kvarblef stel.

Då reste sig Sjolf. På hans kind,
Den bleka, gråa, rullade klar en tår.
Fram till sin gamle vapenbroder
Steg han och hof till darrande ord sin röst:

"Kung, Hjalmar skall föra ditt svärd
En gång, när själf du hvilar med maktlös arm,
Skydda ditt land och fjärran väcka
Minnet af Fjalar än, där det slumra vill.

Dröj längre då ej i ditt val!
Brant står vid stranden klippan, och nedanfö
Väntar i tystnad svala vågen;
Lätt som en gnista slocknar din dotter där."

Så hördes han tala, han tog
Från fadrens knä det leende offret. Snart
Öppnades salens dörr, och natten
Slöt i sitt stumma mörker den gamles väg.

Kvar satt, där han sutit, ännu
Orörlig Fjalar; endast hans hand, som nyss
Slöt sig till stöd kring dottren, syntes
Ligga som vissnad nu på hans tomma knä.

Sent höjde han blicken. Han såg
Kring vida salen forskande, bister, mörk;
Kämpar, som lett mot dödar, syntes
Bäfva för blixten, född i hans ögas natt.

Nu tystnaden bröt han. Hans röst
Var djup som fjärran rullande åskors dån.
"Vittnen af Fjalars sorg", han sade,
"Börjad är striden, hören er konungs ord!

Ve den, som i tystnadens graf,
Hvad nu han sett, ej gömmer. Hans lif skall blygd
Hölja, hans spår min hämnd skall finna,
Fördes han än af stormen till världens gräns.

Ej nämne en tunga det namn,
Hon bar, min dotter. Här i sin faders barm
Har hon sin korta lefnads saga;
Vare den blott för mig. Det är minne nog.

Då först, när jag hunnit mitt mål,
När kring min hvila kumlen sig hvälfver hög,
Människoord ej når mitt öra,
Yppe en läpp, hur dyr mig min seger var."

Så talte han, reste sig opp
Från tronen, tog vid handen sin son och gick
Väldig som förr ur kämparunden,
Lämnande grafvars tystnad i salen kvar.

År kommo och flydde igen,
Kung Fjalars' ära spordes från land till land;
Men om hans dotters öde hörde
Ingen på vida jorden ett ord, ett ljud.

ANDRA SÅNGEN.

Hvems skall flickan af Shelma blifva,
Hvem skall plocka dig, lundarnas ros,
Fläkt kring strömmarnas stränder,
Hvem skall andas din svalkas doft?

Härligt speglar i Cronas bölja
Hjältars Shelma de glimmande torn,
Solen tömmer från östern
Öfver Morven en flod af sken.

Ljus är salen, där Finjal tronat;
Dunkla vandra där inne likväl
Söner tre af Morannal,
Gamle kungen i sångens land.

Gall med bågen är mörk att skåda,
Harpans Rurmar fördystras af sorg;
Nyss från striderna kommen,
Tiger trotsige Clesamor.

På hvarandra de se förstulet,
Hot sig tänder i drottarnes blick;
Åskor, gömda i hjärtat,
Vänta stunden att blixtra fram.

Hvarför trifves ej fröjd i salen,
Frid i glimmande morgonens lugn?
Hvarför mulnar en broder,
När mot bröder hans öga ser?

Så i Ossians dar och Finjals
Lefdes icke i kungarnes borg;
Harpan klingade glädje,
Sången tjuste med bragders lof.

Starke voro de män af fordom.
Flammor like i skälfvande skog,
Genom fienders hopar
Fram de flögo i stridens stund.

Men när främlingars trots var brutet,
När i Shelma de syntes igen,
Milde voro de åter,
Mer än strålar af sommarns dag.

Hvi förgäta de stores söner
Fädrens seder och nära sin harm,
Om fullvuxen i yra
Morvens lugn den en gång förstör?

Se, i borgen en flicka blommar,
Gall för henne sin båge har glömt,
Rurmar sjungit om henne,
Clesamor har för henne stridt.

Hvems skall flickan af Shelma blifva,
Hvem skall plocka dig, lundarnas ros,
Fläkt kring strömmarnas stränder,
Hvem skall andas din svalkas doft?

Ändtligt brytes i salen tystnan.
Gall af bågen, den äldste till år,
Tar bland furstarne ordet;
Så han talar med kufvad harm:

"Söner äro vi af Morannal,
Samma moder åt honom oss födt;
Högt från skyarnas banor

Store fäder på oss se ned.

Hotfull spanar från molnet Finjal,
Om en fiende bäfvar ännu
Att sig närma de kullar,
Där han stred i sin ungdoms fröjd.

Hvad skall blifva af minnets Morven,
Af högt tonande strängarnas land,
Om dess drottar hvarandra
Bryta neder med giftfylldt agg?

En må vinna till brud Oihonna,
Äga systemen af morgonens sky.
Jorden blommar af tärnor,
Gränslöst vid för de andras val.

Upp, vi söke i frid den gamle,
Som i tornet förnöter sin dag.
Blinde kungen, vår fader,
Han må slita vår tvist en gång."

Hän de gingo till gamle kungen.
"Fader, länge fördoldt i din borg
Splitet grott, och förbittring
Ändats lömskt i vårt hjärta in.

Broder skydde att nalkas broder,
Följde smygande fjärran hans steg.
Nu vi vilja försonas,
Förn ditt rike vi sänkt i sorg.

För Oihonna vi flamma alla,
Genom henne blott tändes vår fejd;
Den skall slockna med hoppet,
Om hon skänkes åt en till brud.

Älskat har du oss alla lika;
Hur du väljer, vi vörda ditt val.
Säg, hvem unnar du tärnan
Från ett blånande fjärrans haf?"

Gamle kungen i tystnad dröjde,
Vägde sönerns ord i sin själ.
Tveksam tycktes han vara,
Dock omsider han gaf sitt svar:

"Fri af hafvet mig gafs Oihonna,
Frihet såg hon på böljornas fält.
Tvånglös har hon sin barndom
Här fått spegla i floders lugn.

Som en fläkt hon på böljor sväfvat,
Som en doft på vår leende strand,
Mig hon varit en stråle
I min slocknande lefnads natt

Fri må fläkten sin vinge lyfta,
Doften sväfva i rymdernas famn,
Strålen välje sin bana;
Tvinga skall jag Oihonna ej.

Kanske älskar hon, Gall, din båge
Eller, Rurmar, af tonerna, dig,
Kanske ville hon följa
Dig bland svärden, o Clesamor.

Pröfven, så jag bestämmer. Äldern

Ger den första, den sista sitt rum.
Gynnad eller förskjuten,
Gömme ingen ett agg blott mer."

Satt vid Crona i grottans svalka
Lockomfladdrade flickan af sjön,
Då stod Gall i sin stolthet
För den skyggande tärnans blick.

"Kom, Oihonna, mig följ i lifvet,
Jägarn älskar dig, rosiga sky!
Höga fjällarnas furste
Ber dig dela hans banors lust.

Såg du rymdernas glada syner
Högt från bergen i morgonens stund,
Såg du vaknade strålar
Dricka skälfvande dimmors dagg?

Minns du skogarnas ljud, då vinden
Rör med vingen de darrande löf,
Fågeln jublar och rusig
Mellan hållarne bäcken flyr?

Eller vet du, hur hjärtat klappar,
När vid hornens och hundarnas skall
Busken prasslar, och hjorten
Står för ögat med hejdadt språng?

Flicka, älskar du dunkla kvällen,
Bleka stjärnornas bäfvande ljus?
Kom, från toppen af Mallmor
Låt oss skåda, hur natten föds!

O, jag sutit på fjället ofta,
När i väster sin skimrande port
Solen slutit, och rodnan
Stilla vissnat på molnets hy;

Druckit svalkan af kvällens anda,
Skuggans vandring i dälderna sett,
Låtit tankarna irra
Kring den nattliga tystnans haf.

Skönt är lifvet på skyars höjder,
Lätt man andas i doftande skog;
Blif min brud, och jag öppnar
För ditt hjärta en värld af fröjd!"

Talte vågornas svala tärna:
"Gall, jag älskar din lockande rymd.
Frisk är vinden på bergen,
Ljuft är lugnet i lundars djup;

Mer dock tjusa mig skaldens sånger,
Hjältars minnen från flyktade dar.
Hör jag Ossians toner,
Darrar locken på kindens glöd.

Ofta kullarnas gräs har druckit
Hjortens blod, som min vingade pil
Hann i flyende loppet.
Gall, min båge har klang som din.

Gå, min vandring på Morvens hedar
Gladast var, då jag styrde den själf.
Pilen, bågen och kopplet,
Jaktens flicka begär ej mer."

Bort gick ynglingen, mörk kring pannan.
Rurmar, fursten af sångerna, kom;
Länge tego hans läppar,
På Oihonna hans öga såg.

"Flicka", hördes hans ord omsider,
"När jag ser dig, försvinner min själ
Utan mål i din anblick,
Som i dagen en dimma sprids.

Ej jag äger ett namn, som minnet
Stolt skall spara åt kommande år,
Blek är kinden, min ungdom
Vissnar tidigt i sorgens luft.

Dock förstod jag att älska kraften,
Fick för bragderns ära en röst,
Slog jag harpan, i undran
Hörde Morven dess toners storm.

Nu jag kallnat för hjältars strider,
Ryktet strålar ej mer för syn,
Damm omtöcknar de strängar,
Dem jag rörde i tjusning förr.

Blott vid ensliga Cronas bölja,
Öfverröstad af strömmarnas brus,
Yppar sakta i toner
Jag för natten mitt hjärtas kval.

Men blif min, och min sång skall ljuda
Hög ännu som i fröjdernas dar,
Än få vingar och bära
Genom tiderna Rurmars namn.

Flicka, tjusar dig minnets stämma?
Låt det säga åt kommande år:
'Så sjöng fursten af Shelma,
När han såg i Oihonnas blick'."

"Rurmar", tärnan af hafvet talte,
"Späd står blomman vid flodernas strand,
Böjs af aftonens vindfläkt,
När i sömn han dess stängel rör;

Sjung för henne ditt hjärtas strider,
Du de smäktande drömmarnas skald,
Tills i kvällen dess öga
Stilla fuktas af tårars dagg.

För Oihonna blott ljuf är sången,
När med klangen af drabbande svärd
Harpan ljuder, och segrar
Stormlikt brusa på bardens läpp.

Blott för hjältar hon flamma kunde,
Älska blickar af trotsande mod.
Gå, du suckarnas yngling,
Ingen tröst för din sorg hon har."

Harm sig tände i Rurmars öga,
Rodnad spreds på hans bleknade kind,
Bort han vände sitt anlet,
Och ur grottan försvann han tyst.

Då kom stridernas stolta furste,
Stormig trädde till flickan han fram:
"Gall försköt du och Rurmar,

Väl, den tredje är Clesamor.

Ej han lärde med ord att segra.
Mellan sköldar på blodiga fält
Teg hans tunga, och svärdet
Ensam talade dödens språk.

Men du älskar dock mod, o flicka,
Strider tjuste din flammande själ;
Strider vänta mig, skynda!
Jag vill famna dig först som brud."

Upp från mossiga hällens säte
Stod Oihonna vid ynglingens ord,
Tog hans hand och i glansen
Af hans frågande öga såg.

Så hon talade: "Främst bland bröder
Var mig tidigt, o Clesamor, du,
Du, som ensam i Morven
Älskar strålen af svärdets brand.

När från Shelma du for att söka
Bragders ära i främlingars land,
Följde ofta min tanke
Öfver hafvet den väg, du tog.

Fläkt af mäktiga fäders anda,
Far dit striderna kalla dig hän,
Låt en fiende darra
För en ättling af Finjal än!

Kommer sedan en bard från fjärran,
Vill jag sitta i sköldarnas sal
Vid hans knä, då han sjunger,
Lyssna tyst, om ditt namn jag hör.

Blir ditt öde att tidigt hinna
Dunkla skyarnas irrande fält,
Se då ned, och i Morven
Skall du finna en tårad kind.

Ofta ensam från hedens stigar
Skall jag blicka mot aftonens moln,
Ofta minnas din pannas
Ljusa hvalf och din svarta lock.

Men, min kärlek är dock ej brudens,
Är en systers, o Clesamor, blott;
Samma fader oss fostrat,
Gamle kungen i Shelmas torn."

"Vågors flicka", till svar gaf drotten,
"Ej ditt lif af Morannal du fick,
Ej min syster dig kalla!
Fjärranburna, hvem såg din börd?

Långt från Morven ditt blåa öga
Slog mot dagen du, vaknande, opp.
Ej en kvinna, men hafvet
Åt Morannal hans dotter gaf.

Kanske höjdes af vårens vindar
Säll en bölja mot morgonens sol,
Sjönk tillbaka och födde
Dig ur skimrande skummets ljus."

Lätt mot ynglingens panna förde

Hafvets flicka sin leende läpp:
"Mig dock är du en broder;
Kan jag blifva en broders brud?"

Fjärran från skall en älskling sändas.
Som från randen af himlen en sky,
Som från fjällen en stormil,
Förr knappt anad, han komma skall."

TREDJE SÅNGEN.

O, ej till fläkt jag föddes och ej till våg,
Fast ej min tjusning tändes som andras.
En flickas varma, bäfvande hjärta slår
Här under min snö af längtan också.

Hvem är, som jagar hjortar i Loras dal?
Från tusen ekos darrande dörrar
Kom hornets ljud tillbaka i kvällen nyss;
Nu slumrar det trött på skymningens bädd.

Där Cronas dunkelt speglade bölja kröks
Kring ekomhvärfda, mossiga hällen,
Där syns hon, jägarinnan med svanhvit arm,
Oihonna, de svala vågornas mö.

På ljungens bädd hon satt sig och smeker glad
Den fina, bruna, spensliga stöfvarn,
Där trött han står och slickar kring pilen än
Den kallnande hjortens blodiga barm.

Ej ensam tärnan jagat på Cronas strand,
Af sångens Gylnandyne hon följdes.
Den bleka flickan nalkas med långsam gång,
Och leende ser Oihonna sin vän.

"Hidjallans dotter", säger hon, "kom! Sin flykt
Har kullens gäst, den bäfvande, slutat.
Kom, ljuf är kvällen, svalare rör dess fläkt
Kring skuldrorna ren min fladdrande lock.

En sång mig sjung, tills månen i österns port
Står mild och lyser hedarnas stigar.
Du sjöng Oihonnas köld och dess offer sist.
Jag älskar ej sorg, sjung gladare nu!"

Och Gylnandyne satte sig blek och sjöng,
Mot höjden lyftes tårade ögat;
Där sam i luftens blånande, dunkla haf
Allena en sky, hon följde dess ban.

"Hvar är du", klang dess stämman, "Cruallins fröjd,
Den gråa kämpens, dväljs du i skyn där oppe?
Gå fram till silfverranden och blicka ned,
Här andas din fröjd, Oihonna är här.

I flydda dar, o Le, i din faders borg,
Mot Gylnandyne lyste ditt öga,
I hennes spår du följde till Morven, blef
En gäst i de klara harpornas land.

På dessa kullar syntes du ofta då,

När vidt kring kvällens soliga riken
Din flickas muntra, kallande jakthorn ljöd.
Här mötte din blick Oihonna också.

Hvem ser väl henne, hvem, som ej glömmer allt,
Hvad sällast förr i lifvet han anat?
Jag såg på dig, du såg på Oihonna blott;
Jag vissnade, du, säg, blommade du?

Din läpp blef stum, ditt löje försvann, din kind
Blef molnet lik, en dimma af tårar,
En blodlös skugga gick du i dagens glans,
En irrande fläkt på nattliga mon.

Så kom en morgon ensam du åter, stal
I ovan lek ur skimrande kogret,
Oihonnas lösta koger, en uddhvass pil;
Den gömde du blodig djupt i din barm.

Ej äger segrens harpa för dig en ton,
Ej lyfter minnets vinge din ära,
I förtid dog från bragden din arm, o Le,
En flicka det är, som sjunger ditt fall.

O, hennes toner äro ej bardens, ej
Vid dem du ljusnar, skugga på molnen!
O, hennes sorg fördystrar dig ej, den är
Oihonnas ju ej, din älskades ej.

Flyg, sång, den matta fläkten på heden lik,
Af ingen spord, besvarad af ingen,
För ljuft min suck att somna i nattens famn!
Som sucken en gång jag somnar, ock jag."

Hon slöt. Från höjd, från dæld och från våg en ton
Till afsked sände flyende sången,
Och ensam nu bland klippor i fjärran stred
Mot tystnaden doft blott, Crona, din ström.

Då slog i tysta, vänliga stjärnors ljus
Oihonna opp sitt strålande öga,
Åt Gylnandyne räckte hon mild sin hand.
Så talte de svala vågornas mö:

"Från bergens topp, så sjungs det, en kylig fläkt,
Med dalens blommor leker Oihonna;
En våg hon är, som skimrar mot vårens sol,
Eld talar dess blick, is gömmer dess barm.

O, ej till fläkt jag föddes och ej till våg,
Fast ej min tjusning tändes som andras.
En flickas varma, bäfvande hjärta slår
Här under min snö af längtan också.

Men hvarför finns i Morven ej mer ett folk
Af hjältar, like flyktade tiders?
För Finjals ätt för tung är hans sköld, och svagt
Rör Ossians sträng en trånande skald.

Ren nog jag hört af suckar, och tårar nog
Jag kostat Morvens smäktande söner;
För deras kärlek ägde jag kärlek ej,
Jag gaf dem min sorg, jag kunde ej mer.

När skall mitt åskmoln komma i storm en gång,
När skall jag se dig, drömmarnas yngling,
I stridens då, med glimmande svärdets blix
Förklara den eld, jag tändt i ditt bröst?

Lyss, bleka Gylnandyne, och känn en gång,
Hvad ljud Oihonna älskar i sången!
Begär ej klagan, frisk är min sägn, en vind
Från nordliga fjällar brusar i den.

Så talar sagan: Fjärran i Lochlin satt
I fridsällt rike härskande Fjalar,
Nämnd var han Lodins storm i sin ungdoms dar,
Kring länder och haf han glömmes ej än.

Nu var han gammal vorden och trött vid strid,
Drack mjöd, tog skatt och skipade lagar,
Ur slidan fick knappt mera hans glömda svärd,
Och nakna på stranden lågo hans skepp.

En dag för honom trädde en yngling fram,
Hans son det var, han ägde ej flere;
Med lifvets ljusa vår i sin blick han såg
Den åldrige an, han talade så:

'Bygg mig en drake, fader, och red mig ut!
Din ungdoms banor locka mitt sinne.
Min arm är stark, het sjuder min blod. Bort, bort
Jag längtar ur hemmets kvalmiga dal.'

Tyst satt den gamle. Varmare blef hans son:
'Fyll mig min bön, o fader', han sade,
'Jag kan ej längre dväljas här oberömd,
Ej höra blott dig i skaldernas sång.

Lätt är mig ren din sköld, och, en telning lik,
Af dessa händer böjes din båge.
Den värld, där du har segrat, är öppen än,
Rum har den för Hjalmars segrar också.'

Men sträng tog Fjalar konung till ordet då,
'Frid', så han sade, 'svor jag att hägna.
Min dag var stormig; glad i en lugnad värld
Skall stråla min lefnads sjunkande sol.

Från brända hyddor, härjade fält, i blod
Ser kriget opp med mörker om pannan.
Jag älskar frid, gå, yngling, betrakta den!
Dess anlete bär mitt leende land.'

Men kvar han stod, den unge; han teg, en tår
I glöd föll ned på lågande kinden;
En stund han teg, då klarnade blickens glans,
Och brusande göts hans smärta i ord:

'Hvem ger dig rätt att offra din son, o kung,
Åt glömskans natt, åt tystnadens öde?
Mitt lif du gaf mig, tag det! Ett bragdlöst lif
Jag gäldar dig, mer var gåfvan ej värd.

Tungt är att dö förgäten och utan namn,
Dock tyngre, fader, är det att lefva.
Blif ej så mörk! Att lefva förmår jag ej,
Men lyda jag kan; jag lyder och dör.'

Den gamla kungen teg med förborgad harm.
En isköld låg i lugnet af orden:
'Ett skepp begär du, ett jag dig ger, på strand
Det stått sen min första vikingafärd.

Dess köl är bräckt, gräs gror i dess botten opp,
Och dagen strålar genom dess sidor.
Upp, tag det, flyg kring hafven och sök ditt namn

Bland främmande ljud, förgäten af mig!

Och Hjalmar gick. Han kom på sin faders gård,
Där sköttes tomma, barnsliga lekar;
Af mannahänder, knutna kring svärden förr,
Nu slungades klot, nu fångades boll.

'Hvem finns, som älskar minnet af strider än',
Så ljud till kämpaskaran hans maning,
'Hvem följer mig på banan af ändlöst haf,
Att leka en lek med sköldar och stål?'

Ett skepp jag fått; gräs gror i dess botten opp,
Och dagen strålar genom dess sidor;
Men seger vinnas af folk, och af kölar ej,
Och tryggaste väg är segrarens väg.'

Hans röst förnams, lik dånet af åskans vagn,
När öfver dofva, kvalmiga dagen
I nattsvart moln den blixtrande åker fram
Och väcker ur blytung dvala en värld.

En storm var kommen öfver en lättsöfd sjö,
I glada böljor höjdes den åter;
En damm var bräckt, och yr med fördubblad kraft
Ur fångelset bröt en jublande flod.

'Till hafs, till strid, till seger, till andra land!'
Från man till man så skallade ropen,
Och snart från halvesänkt skepp på en trotsad våg
Såg skaran sitt hems försvinnande kust.

Det kom ett bud för kungen: 'Din son far bort,
Långt ut på hafvet skymtar hans drake.
Ditt land är utan värn, af dess kämpar för
De bästa han med på vikingafärd.

Då blef kung Fjalar vred, och hans hy böt färg,
Han slog sin sköld i ljudande salen:
'Till sjöss', han roppte, 'ynglingar! Fjalars lag
Är kränkt, och förbrytarn andas ännu.'

Men Sjolf, hans vapenbroder från forna dar,
Gråhårig, böjd, tog ordet och sade:
'Dröj, kung, begär ej fåfångt en nekad hämnd,
Och jaga med svalor örnarna ej!'

Hvad mer? Du finner Hjalmar kanske och vill
Med vissnad hand den väldige böja;
Skall han, i öfvermodet af styrkans fröjd,
Ej löna din vanmakts dåd med förakt?'

Ett ord gaf Fjalar icke till svar. Han gick
Till stranden, följd af väpnade skaran.
Hans gång var långsam, harm i hans anlet låg;
Nyss kämpande, nu den steltnat till lugn.

Tre dar på spårlös bana han irrat ren,
På fjärde dagen såg han ett segel;
Rakt fram mot Fjalars drake dess kosa hölls,
Och snart vid sitt mål det fladdrade slakt.

'Till strid dig red, kung Fjalar', på bjarmers språk
Med åsklik stämman roppte dess höfding,
'Din son slog fräckt vår konung och tog hans skepp,
Gif bot för hans dåd, dö, lämna oss ditt!'

I samma stund, bland stormande kämpar främst,

På kungaskeppet svängde han svärdet,
Och hård blef striden, like mot like stred,
Dock glesnade Fjalars sviktande tropp.

Omsider stod kring kungen en sköldborg blott
Af trogna vapenbröder från fordom,
Och Fjalar stred för seger ej mer, han stred
Orubblig för glansen blott af sitt fall.

Men se, i stridens hetta ej varsnadt förr,
Sköt fram ett skepp på kufvade vågen;
Förgylld var stäfvén, seglen af purpurduk,
Och Gauthiods vimpel sken i dess topp.

Det klöf sin ban, det nalkades lugnt, men snabbt,
Och snart kring Fjalar livvades åter
Af nya, sälla, eldade gästers tropp
De blodiga svärdens lyktande fest.

Den slöts ej förr, än solen i väster sjönk,
Då föll af bjarmerskaran den siste,
Och seger ägde Fjalar, men mörk han stod
Med blottade stålet än i sin hand.

'Än får mitt svärd ej hvila', så hördes nu
Den gamles djupa, darrande stämma,
'Halft är mitt verk, af fiender ser jag här
Den djärfvaste stå okufvad ännu.

Ej bjarmen var min ovän, för hans skull ej
Mitt lugn mot hafvets stormar jag bytte;
Jag drog mot den, som gäckade fräckt mitt bud
Och gjorde min svurna ed till en lek.

Träd fram med slutna hjälmen du man, hvars dåd
Blott svagt med tungans gissel jag agar,
Ett annat språk jag önskar att tala nu,
Med skarpare egg det biter kanske.

Träd fram, din fader kallar dig nu till strid,
Det svärd, han gaf dig, blotta mot honom;
Om ej, så kom förkrossad och böj ditt knä
Och dö med försonad skuld vid hans fot.

Han slöt. Ett sorl, som suckande vågens doft,
Dog långsamt bort bland kämparnes skara,
Och tyst, förfärlig, hotande, ensam stod
Än kvar i sin väntan Gauthiods kung.

Då lade Hjalmar, segraren, svärd och sköld
På blodadt skeppsdäck tigande neder
Och trädde vapenlös för sin fader fram
Och böjde i vördnad knä vid hans fot.

Och Fjalars klinga glänste mot kvällens sol,
Mot sonens hjässa styrde han hugget;
Det föll med kraft, gällt klang det i stålblank hjälm;
Men ynglingen stod orörlig ännu.

'Min tid är liden', började Fjalar kung,
'Ej så jag högg i flyktade dagar.
Lös af dig värnet, blotta ditt hufvud, son,
För svag är min arm att klyfva en hjälm.'

Då löste Hjalmar stilla sin hjälm och bjöd
Åt fadrens hämnd sitt blottade hufvud;
Och skyddlös stod han, ägde ej annat värn
Än anletets öppna, leende lugn.

Dock se, den gamle sviktade nu. Hans svärd,
Till dödshugg lyftadt, drabbade offret
Så matt, som om till hvila det lagt sig ned
På lockarnas gula, svällande bädd.

Från denna stund far ynglingen, djärf och fri,
Från strand till stran på främmande vågor,
Och Fjalar sitter hemma i fridsällt land
Och gömmer i blidkadt hjärta sin fröjd.

När kvällen kommer stundom och kungens borg
Af gäster fylls, och fradgande hornet
Går laget kring, och grånade skalden rör
Den väldiga harpans darrande sträng,

Och sjunger, glömsk af åldrade minnens pris,
Den unges nya segrar allenast,
Och Hjalmar, Hjalmar klingar i salen högt,
Och Fjalar, den stolte Fjalar förgäts,

Då smakar mjödet kungen, då höjer han
Föryngrad åter lutade pannan,
Då sänder han vid tonernas lek ibland
Med strålande blickar sångaren tack."

Hon slöt. På marken glimmade daggen ren,
Och månan såg från blånande höjder
Med klarnadt öga ned i en rymd af lugn,
Där tyst i sin gång skred sommarens natt.

Då sågs på heden nalkas en man, han kom.
"Jag sökt ditt spår, Oihonna", han sade,
"Från Morvens kung jag bringar ett bud: var snar!
Förrn morgonen gryr, han väntar dig ren."

"Du man af ord, som ila", var flickans svar,
"Hvad gör, att så den gamle mig kallar?
Har dödens fläkt hans vissnade lemmar rört,
Säg, ärnar han gå till andarnas hem?"

Den komne talte: "Klang jag af vapen hört
Från borgens salar. Drotten i tornet
Tre gånger slagit skölden, från läpp till läpp
Hörs ropet om strid; jag känner ej mer."

Då stod Oihonna, ljusnande opp. "Du man,
Ditt värf har här du slutat", hon sade,
"Gå, för hans dotters hälsning till Morvens kung;
Hur morgonen gryr, hon ser i hans torn."

FJÄRDE SÅNGEN.

Hvi dröjer han, Fjalars son?
Har Innishonna i lundars natt
Hans stridshåg lockat till hvila,
Förgäter Hjalmar sitt ord?

Det dagas på Morvens strand,
I dunklet grånar på klippans höjd
Morannals torn, och där under
I dimmor suckar ett haf.

Oihonna, du syns ej än,
Hafburna flicka, hvar drömmer du?
Stå upp, dig väntar Morannal,
Den gamle saknar sitt ljus.

Ej ser han, att natten flytt,
En ändlös natt i hans öga bor,
Ej jordens brudliga anlet
Han ser vid morgonens kyss.

Dock vaknade fläktars lek
Från tornets fönster förnimmer han
Och lyss till börjande ljuden
Af vattenfåglarnes flykt.

Och växande vågors brus
Han hör och kallar, Oihonna, dig:
"Upp, dotter, skynda dig; dagen
Är här, hans stämman jag hör."

Då kommer hon, våges mö,
Den svala strålen på Morvens fjäll;
Hon nalkas lyssnande kungen:
"Morannal, fader, o hell!

På heden vid Cronas ström
Jag stod, när solen sig sänkte sist;
Där såg med lockande ögon
Den tysta natten mig än.

Sent kommer Oihonna nu,
Djupt sof din dotter, af jakten trött.
I drömmars riken, o fader,
Förgat för länge hon dig.

Dock glimmar Dunhormods topp
Ej än; matt rodnar blott höjdens fur.
Hvi bjöd din vilja mig vara
Långt förr än morgonen här?"

Fram räckte den gamle mildt
Till dottrens möte en vissnad hand:
"Kom", så han sade, "du strimma
I Shelmans dimmiga natt.

Kom, låna en dag blott än
Den blinde gubben ditt ögas ljus;
Hans blick skall klarna mot kvällen,
Hans mörker fly som en dröm.

När aftonens moln du ser
Förbleknadt segla i stjärnklar rymd,
Då vandrar drotten af Shelma
Med dagad blick på dess rand

Och skådar på nytt sitt land,
Som långt, långt borta han minns det än,
När månen göt på dess kullar
Sin ström af darrande ljus.

O dotter, det stundar strid!
Från Innishonna ett budskap spörjs:
Dit kom han, sagornas Hjalmar,
Med Lochlins kämpar i går.

Dän sände sin hälsning han,
Den unge örnen från dimmors land:
'Upp, drott af frejdade Morven,
Till vapen kalla ditt folk!

Frisk blåser en vind från nord;
När vattnen dagas i morgon, kung,
Ett åskmoln för den af segel

Emot din bäfvande strand'."

Den åldrige slöt. Ett sken
Af rodnad syntes på flickans kind.
"Hvi hotar", sporde hon sakta,
"Oihonnas hjälte ditt land?"

Då talte Morannal än:
"En skatt jag äger, han fordrar den;
I bardens toner den klingat
Och lockat ynglingens håg.

O dotter, förnim hans ord!
Så bjöd han säga: 'Jag for våg
Till solens leende länder,
Till vinterns isiga hem;

Men hvart jag ock kom, där ljud
I sång, i saga din dotters namn,
Där hördes älskares klagan,
Försmådda veklingars kval.

Då svor jag i harm att själf
Den spotska flickan till brud mig ta.
Gif akt att skydda din dotter,
Ty Hjalmar friar med svärd.'

Så hotar han. Grydde nu
Den dag, som såg mig på Cronas hed,
När Trenmors skara där blödde
Och Erin höljdes af sorg!

Då funne på sandens bädd
Snart Lochlins kämpe sin graf också,
Lik hafvets bölja, som störtar
På stranden opp och förgås.

Men flydd är Morannals tid,
Hans arm är vissnad, hans blick är släckt,
Hans strider blekna i fjärran
Som vinterns nattliga sken.

Skall Morven i glans stå fram,
Dess kämpar blöda med fröjd i dag?
Finns blix, o Gall, på din båge,
Bor död i Clesamors spjut?

Och Rurmar, min tredje son,
Som slår din harpa i Finjals sal,
Förstår du tvinga med svärdet
En ton ur hjälmar, också?

Mig tyckes, att ljud jag hör,
Kring Loras stränder en klang af stål.
Se ut, hvad ser du,—o dotter,
Gå Shelmas härar till strid?"

Hon blickade ut, hon såg
Med tjusfull bäfvan i klarnad rymd,
Och mot dess speglade anlet
Bröts dagens rosiga sken.

"O fader, en här jag ser,
Från bergen tågar den långsamt ned,
Som molnet tågar mot dalen
Och gömmer åskor och storm.

Men lugnt är det vida haf,

I glans slår solen sitt öga opp,
Och djupen skälfva af lågor,
Och fästet spränges af ljus."

Det sågs i den gamles drag
En skymt af leende sorg; dock snart
Stod hög han upp, och hans ande
Bröt fram i glödande ord:

"Hell", talte han, "himlars drott,
Du stjärnekonung, jag hälsar dig,
Du sol, som vandrar i ungdom
Högt öfver vissningens jord!

Min glädje i fordomtid,
Mitt ljus, som hägrar i minnet än,
Fast natt betäcker mitt öga,
Fast mörker bor i min barm!

Behöf i din stolthet ej
Ditt anlet gömma i dag af harm
Att se en son af Morannal,
Som skyr en fiendes spjut!

Och barn af er faders kraft,
Gall, jaktens furste, och Clesamor,
Du yngling, pröfvad af svärden,
Och Rurmar, sångernas vän,

Gån glade på hjältars ban,
I spår, som trampats af Finjals ätt
Allt här försvinner, evärdlig
Är bragdens ära allen.

Säll den, som af år ej bryts,
Som ung får falla i hjältars rund,
Som blixten ler i sin tjusning
Och ljungar, krossar och dör.

Ack, tynande flamman lik
Är ålderdomen. På hemmets härd
Den flämtar matt och förbrinner
Och höljs af aska och glöms.

Hvi dröjer han, Fjalars son?
Har Innishonna i lundars natt
Hans stridshåg lockat till hvila,
Förgäter Hjalmar sitt ord?

Mig tycks dock, att vågors svall
Jag hör och nordliga fläktars sus,
Som fly med starkare vingar
Hvar stund mitt öra förbi."

"O fader, vid nordens rand
Går natt ånyo på fästet opp.
Rädd bäfvar strålen af dagen
Och flyr på böljornas topp.

Det mulnar, i mörker sveps
Allt längre hafvet, och stålgrå höjs
Garmallas klippa och skakar
Från hjässan bränningens skum.

Och hvitare vågor slå
Mot stranden redan, och halfbränd står
På branten furan och sviktar
För stormens växande il.

Dock syns ej ett segel än;
Mot svarta molnet i fjärran blott
Bryts stundom flyktigt en ljusning,
Af måsens vinge en blixt."

Hon tystnade, stormen röt
Med fullväxt stämman i rymden ren,
Och tungt ur djupet i gensvar
Ljöd böljans flämtande suck.

Och molnet af eldar klöfs,
Och genom ödsliga höjders vidd,
Doft öfverröstande stormen,
For himlens mäktiga dån.

Då talade Morvens kung:
"En dag, lik denna, jag såg en gång,
Det var den dagen på hafvet,
När dig, o flicka, jag fann.

Darg hette en man. Hans namn
Må sång ej nämna. I biltog färd,
Förskjuten, hatad och hemlös,
Kring vattnen sökte han rof.

Jag följde med harm hans skepp,
Som vågat närma sig Morvens strand;
Och röfvarn skydde att bida,
Vid mörkrets bragder blott van.

Ren nalkades kväll, och långt
På hafvet syntes hans segel än,
Och fåfång glödde min vrede;
Då bröt ur molnen en storm.

Af dånande åskor följd,
Som nu fördubblad i kraft hvar stund,
Min drakes vingar den lyfte,
Men slet Dargs segel från topp.

Dock skulle en nidings blod
Mitt svärd ej fläcka. En ljungheld sköt
Ur svartnad sky, och en flamma
Steg klar ur röfvarens skepp.

Jag nalkades branden. Eld
Var allt, kvar syntes blott Darg; han stod
I dyster tystnad vid rodret,
Mot flamman täckt af sin sköld.

Ett barn på sin arm han höll,
Han tycktes vänta mitt segel nu,
Han såg tillbaka beständigt
Med längtans dröjande blick.

Mig rörde hans nöd. Jag höll
Allt närmre, tills på ett pilskotts håll
Mitt skepp jag svängde mot vinden,
Att undgå flammorna själf.

Då kastade röfvarn vildt
Sin sköld i lågan. Ett språng han tog
Och sjönk med famnade barnet
I böljans gapande graf.

Bort flög med orkanens il
Hans skepp. Själff kämpande sågs han än
Sin börda lyfta ur vågen

Och räddning kräfvä af mig.

Jag märkte hans vink. Jag tog
Ombord den brutne. Då såg min blick
För första gången Oihonna,
Då fick af hafvet jag dig.

Späd var du, men oskadd dock
Af våg och flamma. I gråt du låg
Vid röfvarns bröst, och i bäfvan
Ditt anlet gömde vid hans.

Men dyster, i trotsigt lugn,
Med svedda lockar, med halfbränd dräkt,
Satt, blek som skyarnas vålnad,
På däcked döende Darg.

'Kung', talte han, 'nöjd jag går
Till önskad hvila i glömskans famn;
En bön dock ber jag för henne,
Som ensam sörjer mitt fall.

Ej är det min blod, du ser
I hennes kinder. Sin lefnads skuld
Den fågelfrie förstörarn
Åt ingen lämnat i arf.

Hon gafs mig af natthöljd sjö
En stormig jul, då i vådligt skygd
Af Vidars klippa jag ankrat,
Vid Fjalars konungaborg.

Blif henne ej oblid du,
Hvars mildhet aldrig af rykte glöms;
Hon var den enda på jorden,
Som fått en glädje af mig!"

Ljuf föll på Oihonnas kind
En tår vid åldrige kungens ord,
Men snart till ändrade syner
Flög klarnad åter dess blick.

Vid stranden ett härskri ljud,
Med stormens brusning, med åskans dån
Förmäldes klangen af sköldar
Och kämpars jublande rop.

Han syntes på svartnad våg,
Han kom ren, örnen från dimmornas land,
Sjökungen, Hjalmar af hafven
flög Morvens härar emot.

Och stolt på sitt hemlands strand
Stod Shelmas skara i sluten tropp,
En klippvall, trotsande böljan,
Som skyrest måttar sitt slag.

Den drabbade. Stridens stund
Var kommen, vågen mot klippan bröts,
Här föll mot här, och på stranden
En bränning stänktes af blod.

Men stum i sin tjusning stod
Oihonna. Flickan från hafvet såg
Sin hjälte, mötte i dagen
Sitt ljus från drömmarnas värld.

Hon följde med eldad blick

Hans ban, hon såg, hur med svärdets blix
Han bröt sig vågar i molnet
Af korvens skockade här.

Ren segrade Lochlins folk,
Ren Shelmas skara i sviktning stod;
Då såg hon striderna stanna,
I lugn böts slaktningens storm.

"Oihonna, din läpp är stum,
Gif svar", så talte Morannal nu,
"Hvi glesnar klangen af svärden?
Finns Morvens ära ej mer?"

Han sade. I bäfvan gaf
Sitt svar Oihonna: "O fader, gläds!
Snart, snart är sagornas Hjalmar
En blodlös skugga på skyn.

Han sviktat, hans hjälm är bräckt,
Han mött tre söner af dig, o kung,
Han kämpar ensam. I häpnad
Står allt vid drottarnes strid.

Djärf drabbar med spjutet Gall,
Skarp blixtrar klingan i Rurmars hand,
Och blodigt synes mig svärdet,
Som höjs af Clesamors arm."

Då mörknade Morvens kung,
Han slog i vrede sin ungdoms sköld,
Han hof sin stämman, och stillhet
Han bjöd kring drabbningens rymd.

"Hvad", ropte han, "höljs med blygd
Morannals hvitnade hjässa? Kränks
Af er, o söner, hans ära,
Som trotsat skiften och år?"

Skall sången om Finjals ätt
Med fruktan flyga min kväll förbi,
Att ej er nesa må röra
Dess vingars strålande glans,

Och sagan i Lochlins land
Förtälja Hjalmar, den ädles, fall,
Och hånfullt nämna, att ensam
För er, för trenne han föll?

Upp, Gall, du är kungason
Som han, förstfödde bland bröder, du,
Gå, strid allena och stupa,
Om segern sviker ditt svärd!"

Allena, med framsträckt sköld,
Mot Lochlins hjälte till strid gick Gall.
Ej svag var fursten af Shelma,
Dock snart drack stoftet hans blod.

Han stred i sin ungdoms glans,
Han föll med ära från styrkans höjd,
Som vågen sväller i dagen
Och strålhöljs än i sitt fall.

Fram trädde på blodad sand
Nu Rurmar, buren för strider ej,
Blott van vid drömmen och harpan
Och hjärtats tidiga sorg.

Hans kamp som en facklas var
Mot nattens stormar. För Hjalmars slag
Han sjönk, och evigt för sången
Var kallnad ynglingens barm.

Den tredje var Clesamor,
Till år den yngste, men tidigt sedd
Bland män af Morven på dödars
Af järn omblixtrade fält.

Han kämpade vredens kamp,
Hans blickar sprutade flammors hot,
På blod af bleknade bröder
Sitt svärd han förde till hämnd.

Och drabbande stålet klang,
Och Morven hörde med tjusning än
Ett sent, halft döende eko
Af ljud från Ossians dar.

Då hejdade Hjalmar rörd
Sin hand, som måttade dödens hugg:
"Håll, yngling", talte han, "spara
Jag vill åt sagan ditt lif.

Mig gläder din morgons glans,
Din dag skall stråla af sol en gång;
Kom, räck mig handen försonad
Och lef för bragderns fröjd!"

Föraktligt till svar ett slag
Gaf Shelmas kämpe med avvigt svärd;
Och ny blef striden, och slocknad
I blod slöts Clesamors blick.

Du flicka från vågors haf,
Ditt blåa öga af tårar skymms.
Ej föll din hjälte, Oihonna,
Hvi gråter vågornas mö?

Hon fattat den gamles hand:
"Sörj, fader", talte hon, "ensam, böjd,
Med mig och mörkret du lämnats,
Att vänta segrarens bud.

Ej andas en son af dig
På Morvens klippiga stränder mer;
De följt hvarandra i döden,
De sofva grafvarnas sömn."

Hon slöt. Men i klarhet sken
Morannals panna på nytt. Hvert moln
Af oro lämnade stilla
Hans anlets bleknade dag.

"Nu", talade Morvens kung,
"Kan utan fruktan Morannal gå
Att möta fädernas andar
I stjärnors blånande sal.

Ej följs han af minnens blygd,
Ej skall han gömma i molnets natt
För söners nesa sin vålnad,
Då Finjal nalkas på skyn.

Du dotter, en graf mig red,
Där Shelmas furstar på sandens bädd
Nu hvila. Skänk oss gemensam

En vård i harpornas land!

Sen följ på hans bragders ban
Den ädle främlingen säll, och göm
Morannals minne och lyssna,
Då sången höjer hans lof!"

Hans hvitnade hjässa sjönk
Mot skuldran sakta, hans öga slöts,
Och drottens ljusnande ande
Flög glad till skyarnas hem.

FEMTE SÅNGEN.

Hvad är mänskan, att mot er hon stormar!
Stjärnor like, i onådd rymd
Len i genom molnen af jordens öden,
Dem i lek en fläkt af er vilja styr.

Nu var Fjalar konung gammal vorden,
Satt mest stilla i högbyggd sal,
Hade ej sen länge sitt land beskådat,
Ej fått andas svalkande sjöars luft.

Och det blef en dag, och solen stigit
Nyss ur böljornas bad i glans,
Och dess aldrig åldrade glädje lyste
Som i forna dagar i salen än.

Kungens håg var lätt i morgonstunden;
I förklaring hans anlet sågs.
Om förflutna, stormiga tidars minnen
Talte han i grånade kämpars krets.

Plötsligt höll han midt i sagan inne,
Stod från tronen i höghet opp.
"Vingsnabbt flykta", sade han, "styrkans stunder,
Och för minnet äger man dagar nog

Jag vill föras opp på Telmars fjällbrant
Och betrakta mitt land ännu.
Jag vill se den sällhet, min ande skapat,
Förrn mitt öga skymmes af kumlets natt.

Bringen mig mitt svärd! En bragd är öfrig
För min domnande arm ännu.
Segra var min vana, och blott med seger
Höfs att sagan slutas om Fjalar kung."

Svärdomgjordad leddes gamle kungen
Upp till toppen af Telmars fjäll,
Och han satt och såg på sitt land i tystnad,
Där, af sommarn fannadt, i frid det låg.

Solen lyste öfver värmda dalar,
Öfver speglade sjöars rymd;
Mellan kullar skimrade blåa floder,
Och på fälten böljade skörd vid skörd.

Ljust och gladt låg Fjalars vida rike,
Högtidssmyckadt, för kungens fot;
Med ett anlet, mildt som en tacksam dotters,

Såg det mot sin grånade fader opp.

Men den gamles blick blef skum af tårar,
Och han talade stolta ord:
"Jag har sett mitt verk, det är nog, fullkomnad
Lefver här för minnet den ed, jag svor.

Ödebygder ärfde jag af fäder,
Jag har skapat ett fruktbart land.
Dessa tegar plöjde ej forna männer,
Dessa hyddor sågo min ungdom ej.

Jag har lefvat." Drotten teg i höghet,
Men till honom ur kämpars rund
Framsteg Sjolf, den gamle, med mulnad panna,
Och han hof sin stämma till kraftens ord:

"Kung, du åldras, armens senor svika,
Tung du lutar mot jorden hän.
Blott en skugga, smältande bort i natten,
Ser ännu mitt öga af hvad du var.

Var du själf dig nog, hvi lät du vissna
Dina lemmar i ålderns höst?
Var det du, som skapat det verk, du skådar,
Upp då, skapa åter din ungdom själf!

Böj ditt sinne, kung, för höge gudar!
Deras gåfva din storhet var.
Det var Frej, som klädde i grönska tegen,
Blott Allfader hägnade landets frid.

Tors var kraften, som du kände fordom,
När i striden du väldig stod;
Hvad du själf förmådde, det var att falla
Glömd, som trädet faller i stiglös skog."

Så den gamle. Tankfull satt kung Fjalar,
Talte sedan med trotsigt lugn:
"Ord jag hört om makter, dem ingen skådat,
Och på drömmars väsen jag bjuds att tro.

Ovan är jag att på andra lita,
Stöd jag fann i min egen barm.
Så jag mänskor kufvat och ödets roder
Ryckt ur fåfängt hotande gudars hand.

Sanning må det vara: Fjalar åldras,
Locken vitnar, och skuldran tyngs.
Mycket är försvunnet, som fordom varit;
Lifvet lefver så, det är tingens gång.

Ett är kvar. Den arm, som år försvagat,
Kan jag höja till seger än,
Kan min lefnads bleknande fröjd och storhet
Kasta kunligt leende bort och dö.

Jag vill dö. Mitt kall är fyllt." Vid ordet
Hof den gamle sin hjässa hög,
Lät sin kungamantel på klippan falla
Och för dagen blottade barmens ärr.

Sist han drog sitt svärd; som förr i striden
Rostfri skimrade klingans glans.
Blixt fanns kvar ännu i den gamles öga,
När en blick till hälsning han stålet gaf.

"Hvar är Dargar nu", så talte kungen,

"Han, som lyssnar till gudars råd,
Ser i rymder in, dem hans blick ej hinner,
Och i tider lefver, som än ej grytt?"

Vore han så vis, han yfs att vara,
Kände stunden han nu och kom.
Lofvat har han stå för mitt svärd, förrn maktlös
Hämarns ljungeld hvilat i domnad hand."

Som han sagt det, sågs en vålnad skrida
Genom dalen i långsam gång,
Upp mot fjällets höjder han styrde stegen
Och på toppen trädde, där Fjalar satt.

Kungen syntes häpna, när han kände
Gråa vandrarens drag igen.
Utan ord han satt, och hans hand med svärdet
Sjönk invid hans sida i stillhet ned.

Dargar stod för drottens. "Du har bjudit
Mig att komma. Du ser mig här.
Länge har du låtit mig vänta, konung,
Du är bräcklig vorden sen forna år.

Har du hunnit nu ditt verk fullborda,
Är han hållen, den ed, du svor?
Har du lagt för lifvet den väg, det tagit,
Och till moln gjort gudar och gudars råd?"

Fjalar log. "Det träffar stundom sällsamt",
Så han talte; "af hvilken fläkt
Fördes till ditt öra min maning, gubbe,
Samma stund, när öfver min läpp den hann?"

Dock du kommit, det är nog. Besvara
Vill till lön jag din fråga nu:
Jag har visat lifvet den väg, det tagit,
Och mitt råd har seger, och gudars ej.

Se dig om, det är mitt land, du skådar.
Var det sådant, då jag ej var?
I min makt det stått att i strider offra
Allt, hvad nu här mänskligt af lifvet gläds.

Detta rike har jag kunnat härja,
Ödelägga från gräns till gräns,
Att ej vinden funnit ett löf att röra,
Fjäriln ej en planta att hvila på.

Nu, hvad ser du? Vidt, som ögat hinner,
Lyser dagen på bruten bygd;
Lundar stå, där ödsliga skogar stodo,
Och, där rofdjur nästade, tjäll vid tjäll.

Tegar bära årets hopp, som fordom
Drefs af stormar kring okänt haf;
Sommarskuren, daggen af natten fostra
Nu vår rikdom, växande förr ur blod.

Tämd är jorden, tämdt är mänskosinnet,
Bärsärksmodet ej dyrkas mer;
Ändra makter råda i svärdets ställe,
Och där våldet segrade, segrar lag.

Tukt och seder skattas, mildhet trifves,
Fredligt yrke sin ära har.
Så har Fjalar mäktat sitt rike ordna;
Säg mig, skuggors tolk, om han fyllt sin ed?

Men det hot, du bar från dina gudar,
Som en rök det försvunnit har.
Ingen syster sluter min son i famnen,
Och min hjässa tryckes af ingen blygd.

Blåa djupet gömt min enda dotter;
Öfver kufvade vågors rymd,
Fläcklös, mångbesjungen, sin faders ära,
Hjalmar säll från seger, till seger far.

Blott ett löfte än jag ej fullbordat,
Det skall fyllas; min tid är kort.
Nalkas, Dargar, kom att din skuld försona,
För din lögn jag kräfver i bot ditt blod!"

Gamle siarn såg på kungen neder:
"Lifvets börda", så talte han,
"Skall från mig ock lyftas en gång, o Fjalar,
Och för tidig kommer mig döden ej.

Skådat har jag nog af mänskoöden,
Pröfvat sorger och fröjder nog.
Dock en stund fördrar jag väl än att lefva;
Jag begär den stunden för din skull, kung!

Dröj med hämnnden, tills ett vittne kommer,
Som förhöjer din segers glans.
Dröj, tills Hjalmar kommer, sin faders ära;
Ej blir väntan lång, han är fjärran ej."

Så han talte, och han teg och sträckte
Handen stilla mot hafvets rymd,
Och i jubel stormade Fjalars skara:
"Gauthiods drakar närma sig, Hjalmar syns!"

Hjalmar syntes. Lätt på blåa banan
Flög hans flotta mot hemmets strand.
Närmre, närmre glänste hvar stund hans segel,
Och kring kölar skimrade vågors skum.

Glädje sken ur gråa kämpars blickar,
Där de samlats på skyhögt fjäll.
Gamle kungen syntes allena mulen;
Tankfull, mörk mot skeppen han såg och teg.

Först när hamn de nått och klippors branter
Skymde bärgade segel ren,
Föll kung Fjalars öga på Dargar åter,
Och han bröt sin tystnad och ordet tog:

"Ej jag trodde mig min son få skåda,
Ryktet sjöng, att han fjärran var.
Dock den dag, af lifvet jag afsked tager,
Kan väl utan undran ett under ske.

Hjalmar nämnde du. Välan, han kommit,
Höja skall han min segers glans.
Här, med sol, med haf och med jord till vittnen,
Skall han stå och döma emellan oss."

När han sagt det, syntes Hjalmar. Ensam
Kom han klippornas stig uppför,
Ej som fordom strålande, vapensmyckad,
Men med blottadt hufvud och utan sköld.

Blekhet i hans anlet låg, lik skenet
Öfver drifvan en mänkлар natt;
Dyster var han själf som en syn ur grafven,

Och i handen bar han ett blodigt svärd.

"Var välkommen, son", med bruten stämman
Talte kungen till hälsning då,
"Väl jag önskat finna dig annorlunda,
Men min glädje är du, hurhelst du är.

Tala, tälj oss dina bragders skiften,
Hårda strider du pröfvat visst!
Bär du sår, som tömma din styrkas källor,
Ty din läpp syns darra, din kind är hvit?"

"Fader", svarte Hjalmar, "hårda strider,
Utan vapen, jag pröfvat har.
Intet stål har genom mitt pansar skurit,
Dock förblöder hjärtat af djupa sår.

Gömma borde jag min blick för dagen,
Och jag skyggar att se dig an;
Men min skuld jag ville för dig få blotta,
Därför bar jag lifvet och andas än.

Jag är krossad. Dock min lott af storhet
Hann jag taga, fast ung till år.
Fråga sagan, lyssna, då barder sjunga,
Och du skall förnimma, hvad Hjalmar var.

Nordens ära, hafvens kung jag nämndes,
For kring världen, som stormen far,
Bröt den fräcke, stödde, där stöd behöfdes,
Tog af drottars kronor, och kronor gaf.

Sådan hann jag Loras kust. Morannal
Styrde sångernas stolta land.
Ryktet talte högt om hans dotters fägring,
Och jag stred om henne med Morvens här.

Gamle kungen själf satt blind i tornet,
Men hans söner jag slog i strid,
Tog som segerbyte ombord Oihonna
Och mitt bröllop redde på skumhöljdt haf.

Fader, vet du, hvad det är att älska?
Har du famnat en fröjd en gång,
Ljus som himlen, yppig och rik som jorden,
Och som båda blommande utan gräns?

Hvad jag varit blef mig som en skugga,
Blek den glans, jag i hoppet sett.
Segrar, vunna redan, och segrar, drömda,
Allt var tomhet blott mot den stund, som var.

Vårens vindar förde mina segel
Utan syfte på ändlös ban,
Solbelysta, jublande vågors skuldror
Lyfte högt min sällhet mot gudars hem.

Då var sorgen nära. Satt vid rodret
Jag en afton, i drömmar sänkt,
Blott Oihonna vakade vid min sida,
Och från höjden såg oss en stjärna blott.

Och min brud, hon tog min hand: 'O Hjalmar,
Hvarför blef du mig kär alltmer?
Tidigt redan var du Oihonnas hjälte;
Förrn din blick hon skådade, var hon din.

Hvi förblef min kärlek icke sådan!

Mod jag hade att dölja då,
Hvad för dig jag fruktade uppenbara,
Rädd att af din stolthet med harm försmås.

Jag var lycklig då; min egen sällhet
Var mig mera än Hjalmar än.
Stolt Morannal kallade jag min fader,
Och som kungadotter jag blef din brud.

Nu förgäfves ville jag förtiga,
Hvad jag skydde att röja då.
Allt jag kunde lida och allt fördraga,
Men dig svika, Hjalmar, förmår jag ej.

Stöt mig bort, förskjut mig! Ej Morannal,
Ej en konung min fader var.
Detta blod, som nu i mitt hjärta sjuder,
Var kanske en gång en föraktad slafs.

På ditt hemlands kust, den borg helt nära,
Där som kung du i glans skall bo,
Under Vidars klippa en stormig julnatt
Togs jag upp ur vågen, ett bortvräkt barn.'

Så hon talte. Blekna ej, o fader!
Hennes blod på mitt svärd du ser.
Morvens mö, Oihonna, min brud på hafvet,
Var din dotter, kung, och min syster var.

Dö hon ville, dö för mig. Jag bringar
Hennes hälsning." Han teg. Hans stål
Sågs, en ljungeld lik, i hans barm sig gömma,
Och han sjönk på klippan i dödens ro.

Stunder efter stunder flydde. Dagen
Mätte stilla sin vandrings ban.
Som han sutit, stel som en stod på grafvar,
Satt orörlig tigande Fjalar kvar.

Hvad han tänkte, visste ingen. Fasan
Från hans sida hvar kämpe skrämt.
Sjolf, den gamle, ensam, och Dargar, siarn,
Stodo när och sågo hans andes strid.

Först när solen sjönk mot skogen fjärran,
Slog mot höjden han ögat opp:
"Er är segern", talte han, "höge gudar!
Jag är straffad vorden, jag pröfvat er.

Hvad är mänskan, att mot er hon stormar!
Stjärnor like, i onådd rymd
Len i genom molnen af jordens öden,
Dem i lek en fläkt af er vilja styr.

Mannen yfves: väldig, mångbepröfvad,
Van att segra, som klippan hård,
Vill han böja allt, dit hans ande bjuder,
Krossa allt, som möter med trots hans bud.

Och hans svärd är höjdt. Då rörs hans sinne
Flyktigt, lätt af en osedd hand;
Och hans järnarm sjunker, hans blick, som ljungat,
Byter hotets blix i en maktlös tår.

"Hafvet svallar vredgadt, stormen ryter;
Men I bjuden, och vågen sänks,
Hafvet lyder, hafvet, som flottor slukar,
Har ej makt att svälja ett hjälplöst barn.

Jag har lärt er känna, ej jag blyges
Att mig böja för er en gång.
Mätt jag är på lifvet, och jordisk storhet
Är mig ringa vorden. Jag går till er."

Så han sade, och med svärdet stilla
Skar han runor i ärrigt bröst.
Hjärtats källor brusade fram ur djupet,
Varmt med Hjalmars blandades fadrens blod.

Sommarns kväll såg klar och ljus på norden,
Lugn sig bredde kring land och haf,
Bortom skogen dolde sin stråflod solen,
Och, likt dagen, slocknade Fjalar kung.

NADESCHDA.

Nio sånger.

FÖRSTA SÅNGEN.

Om han kom, den sköne ynglingen,
Om jag såg hans svarta ögas blix, t,
Som jag honom nyss i drömmen såg,
Hölja ville jag i blommor mig.

Volga, mottar i sin famn Oka,
Af Oka emottas gul Moskva,
Till Moskva sig skyndar glad en bäck
Med sin pärlbestänkta böljas skatt.
Vid den lilla bäckens blomsterstrand
Gick en flicka, femtonårig nu;
Själ en blomma, sökte blommor hon
Och med blomma blomma sammanknöt.

Långt hon hunnit i sitt ljufva värf,
På sitt hufvud bar hon ren en krans
Af stellarier och dianter små,
På sin barm en nyss utslagen ros,
Sammanvuxen med en rosenknopp,
Och kring medjans smärta, veka bukt
Hon en gördel af violer bar.

Än likväl hon knöt en rik girland
För sin klädningsfäll och talte så:
"Om han kom, den sköne ynglingen,
Om jag såg hans svarta ögas blix, t,
Som jag honom nyss i drömmen såg,
Hölja ville jag i blommor mig,
Skyla ljuft slafvinnans mörka dräkt
Och, i färg en rosenbuske lik,
Möta honom blott med ljus och doft.

Men;—o Sankt Georg, han kommer ej,
Blott en drömbild är Nadeschdas vän."

Sucken togs af strandens fläkt i famn,
Sänktes sakta på en bubbla ned,
Och med bubblan flöt den bort sin kos;
Och Nadeschda bröt en ros igen,
Leende, förklarad, glad som nyss.

Så omsider kom hon till en bukt,
Där från yra lekar hvilande
I en bädd af blommor böljan låg;
I dess spegel, blank och silfverklar,
Ville nu slafvinnan se sin bild.

När hon, öfver bäckens hylla då
Stilla lutande sitt hufvud ned,
Såg sitt milda anlets unga vår,
Steg en tår i hennes öga opp,
Väcktes sorg på nytt i hennes barm:
"O Nadeschda-blomma", sade hon,
"Arma flicka, hvarför pryda dig,
Äfven utan prydnad osällt skön!
Ej för egen sällhet fostras du,
För ditt eget hjärtas glada val,
För en yngling, som din kärlek är;
För en herres nyck du växer opp,
Till hans druckna blickars mål kanske,
För att tjusa, mätta och försmås."

Så hon sade, och från hufvudet
Tog hon kransen, tog ifrån sin barm
Rosenstjälken, tog sin gördel sist,
Kastade dem vidt i bäcken ut,
Talande i stilla klagan så:
"Tag, o bäck, Nadeschdas smycken du,
Låt dem följa till Moskva din våg;
Med Moskva de skynda till Oka,
Och Oka dem för i Volgas famn;
När med Volga sen de hafvet nå,
Finna de min drömda ynglings bild:
Gränslös, blodlös, famnlös är ock han,
O, i drömmar blott omfamnelig."

Knappt den sköna flickan talat så,
När Miljutin, hennes fosterfar,
Silfverhårig, lutad mot sin staf,
Flämtande af trötthet stället hann.
Glad sin dotter fann den gamle nu,
Hof sin röst och talte snabba ord:
"O Nadeschda, hvarför irrar du,
Lik en vild kanin, kring nejderna,
Söker lunders gröna gömslen, dväljs
Tyst bland väpplingen vid bäckars strand?
Se, från gård till gård i byn jag gått,
Gått från höjd till höjd, från dald till dald,
Fåfångt letande ditt lätta spår;
Nu i solens hetta är jag här."

Så han sade. Till den gamle då
Blygsamt steg den sköna flickan fram,
Förde ödmjukt böjd hans grofva hand
Till sin rosenläpp och frågade:
"O Miljutin, gode fosterfar,
Hvarför sökte du Nadeschdas spår?"

Talte då den äldre till svar:
"Dotter, i den stora byn är fröjd,
Full af jubel hvarje hydda är,
Gälla sånger, balalajkors klang
Ljuda gladt och fylla rymderna.
Gamla, unga, rika, fattiga,
Alla bära högtidsdräkter ren,
Gossar växla sina hattars band,
Flickor kransa svarta lockars natt.
Därför sökte jag Nadeschdas steg,
Att i blomsterhöljda tärnors ring
Ej Miljutins glädje saknas får."

"O min dyre fosterfader, säg,
Hvarför smyckar folket sig i byn?
"Därför smyckar folket sig i byn,
Att på slottets vida gård i dag
Bygdens skaror skola samla sig,
Fäder, mödrar, flickor, ynglingar."

"O Miljutin, dyre fosterfar,
Tomt är slottet sedan många år,
Ändar blott bebo dess öde rum,
På dess stängda gårdar gräset gror.
Hvem skall öppna slottets portar nu,
Hvem har bjudit folket samlas där?"

Och den gamle gaf ett öppet svar:
"Flicka, du din fosterfaders hopp,
Vet, att tvenne falkar fostrats opp
I vår furstes slott vid Volgas flod,
Tvenne furstesöners ädla par.
Till sin dödsbädd deras fader nyss
Båda kallat, talt i frid och sagt:
'Mulne Dmitri, du min yngre son,
Du skall lefva med din moder här
I mitt glada slott vid Volgas flod;
Glade Voldmar, stolte yngling, du
Skall bebo vårt stamgods, sprida ljus
I mitt mulna slott invid Moskva.
Så han talat, arfvet skiftadt är.—
Därför jublar fröjden nu i byn,
Att den glade fursten blifvit vår,
Därför festligt smyckar folket sig,
Att den ädle kommer hit i dag,
Därför samlas vi på slottets gård,
Att vår unge fader så befallt.
Upp, Nadeschda, kom då, följ mig åt!
Under vägen bryter rosor du
För din lock, din barm, ditt smärta lif.
Smycka skall min dotter sig i dag,
Hon, den skönsta utan prydnad, skall
Nu till prydnad skönast bli också,
Att, då furstefalkens öga sen
Våra tärnor spanar ungdomsgladt,
Det må dröja vid Nadeschda snart
Med en blick, som blir vår hyddas ljus,
Blir ett solsken för vår framtids dar."

Så han sade. Stum en vingad stund
Stod hans dotter, mot den gamle spotskt
Hennes bruna ögas vrede flög.
Snart dock, mildrad af hans milda lugn,
Kysste hon hans pannas silfverlock
Och till honom talte dessa ord:

"Gå, Miljutin, gode fosterfar,
Gå förut i sakta vandring hem!
Bada måste jag i bäcken här,
Om kanske ett dammkorn eller två
Under värmen fäst sig på min hy,
På min röda kind, min hvita hals;
Sen för fursten vill jag pryda mig,
Träda smyckad fram på slottets gård."

Sakta vandrade den gamle hän,
Långsamt stapplande på stigen fram;
I hans inre lekte tankar dock
Med en anad framtids gyllne dar.
Så den dunkla lunden nådde han.

När Nadeschda honom vandra såg,
Följde hennes blick hans tysta färd,
Tills emellan gröna björkars löf
Sista skymten af hans dräkt försvann.
När i lunden han försvunnen var,
Följde hon med örat än hans gång,
Tills i sommardagens vida frid
Stegens sista, lätta ljud dog bort.

När hon ingen såg och hörde mer,
Gick hon än en gång till bäckens rand,
Böjde lätt sitt hufvud öfver den
Och i vattnets spegel såg sin bild.
Men i sorg hon talte milda ord:
"Sörj, Nadeschdas vän, du ljufva bäck,
Att din klara våg ej skölja kan
Dessa rosenlemmars fägring bort.
Skall jag bada i din lugna famn,
Skall jag, arma, blomstersmycka mig?
Då jag ville två i dig min kind,
Om dess rodnad kunde tvättas af,
Då jag ville två min barm i dig,
Om dess mjälla hvithet flöt sin kos,
Då jag ville blomstersmycka mig,
Om med blomstren jag fick vissna själv!"

Sagdt; och af sin egen fägring kvald
Sänkte hon sin hand i bäckens djup,
Grumlande i hast dess spegelvåg.
Rubbad var den sköna bilden nu,
Störd, förvirrad, mulen, dyster, vild;
Men den ädla flickans öga log:
"Sådan, unge furste", sade hon,
"Skall slafvinnan på sin faders bud,
Om han vill det, träda för din syn,
Ej en låga väcka i ditt bröst,
Men en flyktig fasas kyla blott."

Och hon gick från bäckens blomsterstrand,
Följde tyst en stig mot slottet hän,
Under vägen ordnande sin dräkt.
Ej af blommor, men af starrgräs knöt
För sitt hufvud hon en sorglig krans,
Bröt en tistelkrona, fäste den
Till ett smycke på sin höjda barm
Och af halm en gördel sammanvred,
Yppigt fjättrande sitt smärta lif.
Så till furstesönens höga slott
Styrde nu slafvinnan tyst sin färd.

ANDRA SÅNGEN.

Och strax han kallar sin käcke slaf:
"Fort, hämta min hingst, Ivan!
Gör falcken färdig, min hvita falk
Skall blänka i skyn i dag!"

Moskva, du gula, du lugna flod,
Hvad då vid din blomsterstrand!
Ett dammoln rullar i hvirflar fram
Och brusar förbi din våg.—
Är det af hjordar en mättad här,
Som stormar till stallen hem?
Är det orkanen, som hvälfver vild
Den glödande vägens sand?
Hur lämna hjordarna lundars skjul,
Då solen är högt ännu?
Hur dånar stormen bland asp och lind
Och stör ej en gren, ett löf?

Det moln, som följde din strand, Moskva,
Nu störtar det ned till dig,
Nu når det bryggan, som speglad hvälfs
Högt öfver din böljas djup.
Hvad sken! Ur dunklet en guldsmidd vagn
Framljungar i ljus på bron,
Som viggas blixtra jockejer fram
Och eldiga hingstars glans.
En furstlig skara den skimrar nu.
I landtliga bygdens lugn;
Det är furst Voldmar, den glade, själf,
Med honom hans mulne bror.

Den tropp, som hann som en stormvind bron,
Har stannat på motsatt strand.
Furst Voldmar korsar sin pannas hvalf,
Han korsar sitt unga bröst:
"Hell", så han talar, "du vackra jord,
Du leende himmel, hell!
Och hell dig, broder, välkommen var,
Här ser du mitt sköna arf!"

Då höjer Dmitri sitt öga mörk,
På nejderna blickar han;
En stund han tiger och skådar blott,
Omsider han talar så:
"Ett fält oss möter af skördar tyngdt,
Ett annat af blommor höljs,
Vid randen vinkar en ändlös skog,
För jägarens fröjd ett hem,
Och fjärran tindrar i solens färg
Ett torn af ditt ärfda slott;
Skall jag det noga betrakta allt,
Att finna, hur säll du är?"

"Min broder", svarar furst Voldmar mildt,
"Hvad kyler ditt hjärtas vår?
Ej för att väga min lott mot din
Jag viste mitt glada land;
Välkommen, ville jag säga blott,
Din broder är nu din värd,
Kom, dela vänligt hans salt och bröd,
Snart delar han vänligt ditt!"

Så sagdt, han räcker sin hand till frid,
Furst Dmitri den fattat har:
"Här bränner solen oss", säger han,
"Af damm vi förkväfvast här.
En gångstig ser jag vid flodens strand,
Den tyckes ju nå ditt slott;
Jag väljer stigen, ur kvalmet snart
Min fåle mig bära skall."

Och strax han kallar sin kække slaf:
"Fort, hämta min hingst, Ivan!
Gör falcken färdig, min hvita falk
Skall blänka i skyn i dag!"

Furst Voldmar springer ur vagnen lätt,
Sin skara befaller han:
"Till slottet skynda på förhand, folk,
Förkunna min ankomst där!
Min bror vill jaga, min ädle gäst
Vill pröfva min park en stund,
Må folket samlas, vi komma snart,
Nu följer oss ingen här!"

Så sagdt, på frustande gångarns rygg
Han kastar sig vindsnabb opp.
Furst Dmitri tyglar sin stolta hingst
Med fradgiga betsel ren,

Sin falk han bär på sin höjda hand,
Hans broder emottar sin,
Och vagnen rullar i damm sin kos,
Och skarorna fly med den.

* * * * *

Öfver jorden blånar himlen,
Under himlen grönskar jorden,
Leende mot jord och himmel
Strålar mellan båda dagen.

På den dagbelysta jorden
Skimra blommor, glänsa vatten,
Skjuter ock en skog i höjden,
Skiftande af ljus och skuggor.

Men på ängen framom skogen
Står en björk, af sekler ammad,
I dess topp en dufva sitter;
Hvarifrån är dufvan hemma?

Icke i den vilda skogen
Har sin moders bo hon lämnat,
Fostrad är hon under skygdet
Af en fridfull mänskoboning.

Från en ringa hyddas torftak
Mången morgons ljus hon skådat,
Sänkt sig stundom ned att plocka
Korn ur vänligt sträckta händer.

När den blåa vingen vuxit,
Har hon flugit ut till lunden,
Gungat på dess grenar, badat
I dess svala bäckars vatten.

Och hon sitter nu i toppen
Af en enslig björk på ängen,
Pickar sina fjädrars skimmer,

När två furstesöner nalkas.

Och den ena fursten stannar,
Och han talar till den andra:
"Sakta, Dmitri, ser du dufvan,
Lös din ädla falk, min broder!"

Och den mulne Dmitri svarar:
"Parkens ägare är dufvans;
Din var ständigt första lotten,
Voldmar, jag är van att följa."

Men furst Voldmar talar glädtigt:
"Bort med mörka ord, min broder!
Lös din falk och låt den stiga,
Jag vill lösa min tillika."

Och mot himlens blåa rymder
Sväfva snart två hvita falkar,
Kretsa högre opp och högre,
Spanande ett byte båda.

Och på en gång se de dufvan
I den ljusa björkens krona,
Och på en gång skjuta båda,
Lika viggas, ned på rofvet.

Men vid trädets topp i fallet
Möta falkarne hvarandra,
Öga blixtrar vildt mot öga,
Och mot vinge klappar vinge.

Och en blodig strid är börjad
Mellan falkarne i flykten;
Ingendera unnar bytet
Åt den hotande rivalen.—

Men från kvisten, där hon sutit,
Skyndar, skrämmd af dånet, dufvan;
Nära, nära är förföljarn,
Och den kända hyddan fjärran.

Och hon blickar kring med bäfvan,
Ser två människor i nejden;
Nästa ögonblick i trygghet
Sitter hon på Voldmars skuldra.

Mellan falkarne i höjden
Slutas striden i detsamma,
Och med slappad vinge fladdrar
Voldmars ädla falk och faller.

Segrarn, nu allena vorden,
Lyfter sig mot skyn ånyo;
Jaga vill han, dufvan söker
Med en eldblick än hans öga.

Och han märker henne, sjunker
Stjärnlik i sitt fall mot rofvet,
Och han vidgar djärf sin guldklo
Öfver Voldmars dufva redan,

När furst Dmitri, mörk af vrede,
Vill hans vilda ifver hejda
Och med knoppen af sitt ridspö
Fäller honom död till jorden.

Tystnad rådde några stunder,

Tills furst Dmitri börjar tala:
"Voldmar, om min falk jag skonat,
Vore ej din dufva mera."

"Det är sant, min ädle broder",
Svarar Voldmar i förundran,
"Hårt dock varit, om hon röfvats
Från den drömmande beskyddarn."

På sin hvita falk i stoftet
Pekar Dmitri, och han talar:
"Detta offer för din glädje,
Vet du, Voldmar, hvad det kostat?"

Voldmars klara panna mulnar,
Och förtrytsam tar han ordet:
"Var din falk dig dyr, min broder,
Upp, vålan då, nämn mig priset!"

Hvad som köpts, kan åter köpas,
Hvad som kostat, kan betalas;
Men ett värnlöst hjärtas tillit
Skänks blott, fås blott, köpe icke."

Ödsligt drar sin mund till löje
Dmitri, och han talar åter:
"Det är godt, min ädle broder,
Att min falk du vill betala."

Och du önskar höra priset:
Alltför mycket den ej kostat,
Tvenne läppars purpur bara,
Tvenne rosenröda kinder,

Tvenne armar, i hvars bojor
Denna hals var stundom sluten
Tvenne dunkelbruna ögon,
Som, då köpet gjordes, gråto."

Så med ödsligt lugn han talat,
Och furst Voldmar svarar dyster:
"Mer än hundrade slafvinnor
På mitt ärfda gods jag äger;

Välj bland dessa en, o broder!
Om du aktar en för ringa,
Välj dig tvenne, välj dig trenne,
Tills min skuld du finner gäldad.

Tvåfaldt hundra läppars purpur,
Tvåfaldt hundra rosenkinder,
Lika många blomsterarmar,
Broder, är jag herre öfver;

Och jag bjuder, hvad jag äger,
Ett blott kan ej Voldmar bjuda,
Tvenne dunkelbruna ögon,
Som, då du försmår dem, gråta."

Knappt han sagt det, när en flicka
Syns bland stammarne i skogen,
Fram mot slottet tycks hon skynda,
Syns och skymtar och försvinner.

Och furst Dmitri ler och talar:
"Såg du tärnan, ädle broder,
Säkert en ibland de många,
Mellan hvilka jag får välja."

Starrgräs bar hon på sitt hufvud,
Kring sitt lif af halm en gördel;—
Min slafvinna log i blommor,
Då hon väntade sin furste."

Sagdt. Furst Voldmar tiger harmful,
Vill ej tala, vill ej svara.
Dagen skrider, och till slottet
Skynda under tystnad båda.

TREDJE SÅNGEN.

Så har hon andats bönen varma sommarfläkt
Emot den älskade, och nu
Hon dröjer knäböjd, ber med läppens ljud ej mer,
Men med sitt ögas kärlek blott.

Från dal och höjder mänskoskaror strömmat ren.
Den ljusa nejdens glada folk
I högtidsdräkter vimlade på slottets
Och väntade sin furste ren.
I tyst förundran kring hans rika vagnars prakt,
Hans guldbesmidda tjänare;
Sig smögo kvinnor, gubbar, män och ynglingar,
Betraktande med häpnad allt.

Miljutin blott, den gamle, silfverhårige,
Tog i de andras fröjd ej del:
Sitt ögas ljus han saknade, sin ålders hopp,
Nadeschda än ej kommen var.

Men nu på skimmerhvita hingstar spränger fram
Ur skogens djup ett ryttarpar,
Och folket stormar jublande till slottets port,
Från hundra läppar ljuda ord:
"Hell, hell vår furste! Dag han bringar, dagen lik,
Af ljus en fåle tyglar han,
En dufva bär han på sin arm, så bäre han
Sin mildhet med till trogna barn."

Så yttras högt af hoppfullt glada hjärtan ord,
Och ödmjukt mot de kommande,
På slottets gård, i portens hvalf och utanför,
Sig folket sänkt på böjda knän:

Och fursten kommer, men med mörker kommer han,
Hans mund ej ler, hans öga ej,
Hans mulna hälsning skrämmer blott hans trogna folk,
Och häpna tiga skarorna.

Åt deras tystnad fröjdar sig furst Dmitris själ:
"Min broder", säger han och ler,
"Finns lif i dessa mänskor, eller ser jag här
Det gamla slottets andar blott?
I sanning, så till stumhet vill jag öfva in
Mitt eget goda folk en gång,
Att, då jag nalkas, ej mitt öra störas må
Af någon glädjes jubelsorl."

Han talat, och hans broder har hans ord förstått,
Sin häst på stället hejdar han,
Ser nära sig Miljutin, vinkar honom fram

Och frågar med förborgad harm:
"Hvad gör, att mina bönder sakna mod och ljud,
Då deras furste hälsar dem,
Är han ett himlens straff, ett fruktadt gissel här,
Som möts af mörka blickar blott?"

Så sagdt. Sitt hvita hufvud böjer ödmjukt ner
Den åldrige och ger till svar:
"När solen strålar, höge furste, mild och klar,
Är jorden strålande också;
Men ve, när solens ljusa anlet skymms af moln,
Då mulnar jorden ock i sorg."
Han slutat knappt, då han sin fosterdotter ser.—
Den ädla flickan kommit nyss
Och ställt sig obemärkt i andra tärnors krets;
Den gamle varsnar henne nu.
Sitt svar, sig själf, sin furste, allt förgäter han
I häpen harm vid hennes syn
Och skyndar fram och vill från hennes lockars prakt
Den vilda kransen rycka bort.

Då klappar käckt furst Dmitri sina händer hop
Och brister öfverljuddt i skratt:
"Se, se, o broder, hvilken förespråkarska
Den gamle går att söka nu!"

Så talar han. Furst Voldmar ser sig om och ser
Den halmomgördlade på nytt,
Och dubbelt harmfult väcks hos honom minnet opp
Af hennes bild i skogen nyss:
"Hit", ropar han, "du halmnymf, gräsbekransade,
Kom hit! En brud jag loft en gång
Min slaf, min gäck, min gamle portvakt, min Andrej,
Och du skall bli hans sköna val."

Den sköna flickan hör sin furstes bittra ord
Och blickar stel af fasa opp.
O himmel, detta vreda ögas dunkla glans
Och denna mulna pannas hvalf
Och detta ädla anlets vår hon sett förut;
Sin drömda yngling känner hon.
Densamme är han, blott ej ljus, ej mild, som när
I drömmen hon hos honom satt
Vid bäckens strand och glömde bäckens spegelvåg
Och speglade sin själ i hans.
Dock flydd är fasans kyla, fasa kan hon ej
För honom, för sin himmel ej;
Blott gråta kan hon, smälta ljuft i tårars dagg
Och älska, tillbe och förgås.

Och utan fruktan, som om fromt till stilla bön
Hon för sin hyddas helgon trädt,
Hon nalkas fursten, böjer knä på vägens sand
Och sluter händerna och ber:
"Nadeschdas herre, skåda din slafvinnas tår
Och vredgas på den arma ej!
I bättre smycken hon en bättre lycka klädt,
Om lifvet unnat henne den.
Min krans är dyster, och min gördel gör din harm;
O, när jag knöt dem, tänkte jag:
Som jag så fattig denna halm ej vuxit har,
Ej detta gräs så glädjelöst.
Dock gärna, furste, för din vilja ville jag
I blommor byta sorgens dräkt
Och taga denna skarpa tistel från min barm
Och gömma i mitt hjärta den."

Hon talat så, och från sin hjässa lyfter hon
Den yppigt vilda kransen bort
Och löser halmens gördel från sitt smärta lif
Och blickar opp på nytt och ber:
"O furste, furste, glöm af nåd din vrede nu,
Ett flyktigt ögonblick, ej mer,
Låt mig ditt anlet se, hur det i mildhet syns,
Och låt mig tacka dig och dö!"

Så har hon andats bönens varma sommarfläkt
Emot den älskade, och nu
Hon dröjer knäböjd, ber med läppens ljud ej mer,
Men med sitt ögas kärlek blott.

Och se, på detta höjda öga länge ren
Orörlig hvilar Voldmars blick,
Han tala vill, en suck af tjust beundran är
Hans fulla hjärtas enda språk.
En sådan skönhet ej vid Volgas strand han sett,
I dina salar ej, Moskva;
I omotståndlig, blid förtrollning snärjs hans själ,
Och vaken tycks han drömma blott.

Då närmar sig furst Dmitri segerleende
Och hviskar till sin broder tyst:
"För falcken, Voldmar, du mig en slafvinna loft,
Välän då, denna är mitt val."

Sitt löfte nyss i skogen minns furst Voldmar nu,
Och ur sin dröm han spritter opp,
Hans blickar irra länge utan gräns och mål,
Och från hans kinder blodet flyr.
Omsider dock med kraft han fattar brodrens hand:
"Ditt val du äger", talar han,
"Men en slafvinna, broder, blott du välja får,
Och denna flicka,—hon är fri.
Fri är hon burens; den, som till en ängel föds,
Är fri ifrån sin födslostund,
Och frihet ger jag henne nu, som gåfva ej,
Men endast som bekräftelse."

Och åter till slafvinnan mild han vänder sig:
"Stå upp, Nadeschda", säger han,
"Din rymd är fläktens rymd, din värld är fågelns värld,
Du äger ingen herre mer.
Men, arma dufva, tvenne furstefalkar se
I mäktig täflan ned på dig;
Hvart vill du styra nu din späda vingens flykt,
Hvar vill du söka skygd för dem?"

Då står den sköna flickan opp och kysser gladt
Furst Voldmars hand och talar så:
"Där nyss i skogen den förföljda fann försvar,
Där skall jag äfven finna mitt.
Till dig jag flyr, o furste, unnan farans hot;
Hos dig jag finna skall beskydd,
Ditt eget ädla hjärtas nåd skall rädda mig
Ifrån din broders falk och din."

En blix af purpur flammar opp på Voldmars kind,
Dock utan svar en vink han ger
Sin mulne broder, och i slottets salar snart
För skaran fursteparet döljs.

Det sjungs, att under kvälln i fadersborgen sen
Från rum till rum furst Dmitri gått,
Ibland en blick åt flydda åldrars minnen gett

Och stridt sitt hjärtas strider stum.
Först då, när sist till aftonbordet furstarne
I dyster sämja satt sig ned,
Har Dmitri trenne gånger höjt sitt glas och tömt
Champagnerdrufvans eld och talt.

Och vid sitt första glas han nämnt furst Voldmar säll,
Som fri i egen boning satt,
Då själf i hemmet han en moders myndling var,
Fast tvilling med sin broder född,
Och tömt en skål för den, som utan lyckans gunst
Förstår att trotsa hennes nyck
Och med en obemantlad viljas spotska mod
Kan skapa sina öden själf.

Och vid sitt andra glas sig själf han lycklig nämnt,
Att sveklös han besviken var;
Och tömt en skål för den, som, då sitt ord han gett,
Kan krossas, men ej rygga kan.

Och vid sitt tredje glas han stått från bordet opp
Och stött sin broders glas och sagt:
"En skål för dig, furst Voldmar, ur hvars röfvarhand
Jag min slafvinna röfva skall!"

Men samma natt, så sjungs det, vid Miljutins tjäll
En ryttare i vapen höll;
Den trognaste ibland furst Voldmars tjänare
Den vapenklädde ryttarn var.
Och vid den låga hyddans dörr sin häst han band
Och såg sig om och trädde in
Och kom om några korta stunder ut igen
Och följdes af Nadeschda då
Och lyfte flickan lätt på sadelknappen opp
Och svängde sig i sadeln själf
Och lät den ystra fålen pröfva sporrens udd
Och flög sin kos som natten tyst.

Förborgad länge var för alla flickans lott,
Försvunnen från sin bygd hon var,
Och folket teg i häpnad eller sjöng en sång
Om furstetjänarns dunkla flykt.
Och spordes någon gång Miljutin, skakade
Den gamle stum sitt silfverhår
Och såg mot vägen, där hans glädje skyndat bort,
Tills blicken skymdes af en tår.

FJÄRDE SÅNGEN.

Otaligt har jag frågat,
En fråga för hvar timme,
Som vinter ägt och sommar,
Sen jag ditt öga skådat.

Till Kamas tysta nejder
Från hofvets glans och flärden
En fursteänka flyttat,
Af lyckans gunst förlåten;
Vid flodens brädd en boning
Hon valt i lindars skugga;
Tre unga döttrars skönhet

Var hennes modersglädje.

Mot denna lugna boning
Log månen klar en afton,
Och i dess parker lekte
Med skuggor vårens vindar,
Förföljde och förföljdes.

Då satt bland dessa skuggor,
I dessa vindars värma,
I dessa gömda parker,
En yngling och en flicka;
De språkat tyst i kvällen.

De talte mellan kyssar
Ännu ett ord och många:
Som lätta skyar födas;
På blåa sommarhimlen,
Än purpuröfvergjutna,
Än skära, silfverhvita,
Än dunkelbleka, mulna,
Så föddes i en himmel
Af deras kärlek orden.

Och ynglingen, han talte:
"Otaligt har jag frågat,
En fråga för hvar timme,
Som vinter ägt och sommar,
Sen jag ditt öga skådat;
Och ren högt öfver kullen
På fästet månen stigit,
Och kvällens stunder ila,
Och än jag ville fråga."

Och flickan log och sade:
"Otaligt har jag svarat,
Ett svar för hvarje glädje,
Min furstes nåd beredt mig.
Hur säll i denna boning
Jag lefvat, gömd och skyddad,
En syster ibland systrar,
En dotter hos en moder,
Allt, allt jag sagt och svarat,
Och än jag ville svara."

Den unge fursten talte:
"I denna lugna boning,
En dyr väninnas fristad,
Af veka händer vårdad,
Sin blomstersjäl min blomma
Har vecklat ut i färing,
Hon lärt att känna mycket,
Att lösa mången fråga;
Ett vet likväl hon icke,
Hvaraf min sällhet kommer,
Då hennes kyss jag möter."

Den sköna flickan talte:
"En seglare på hafvet
Är nu min unge furste,
Han varsnar icke stranden,
Men möts dock af dess dofter;
Då undrar han och söker
Och tror, att själf han gömmer,
Hos sig en skatt af blommor.
O furste, denna sällhet,

Som vid min kyss du känner,
Den är min sällhet endast,
Som doftar dig till mötes."

Men fursten log: "O flicka,
Säll dubbelt du, som äger
Din sällhet som din egen.
När jag, den arme seglarn,
Är från min blomstrand borta,
Då skimrar för mitt öga
Ej någon glädje mera;
Ett ödsligt haf är världen,
I höjd och djup är tomhet,
I hjärtat sorg och saknad.
Sant har Nadeschda talat,
Ett lån är blott min glädje,
Den finns hos henne ensam."

Sin flickas hand han fattat,
Han log ett vårligt löje:
"Min glädje nu jag känner,
Hvad gör Nadeschdas glädje?"

"Min kärlek gör min glädje,
Så är den oförgänglig
Och flyktar ej som furstens."

"Din kärlek gör din glädje;
Så svara, hvad är kärlek?"

Hon log ett vårligt löje:
"Min furste", så hon sade,
"Han vet det ej, han frågar;
O, att jag själf det visste!
Ett vet jag, att mitt sinne
I forna barndomsdagar
Var som en snö på bergen
Emellan jord och himmel,
Så lugnt det var, så fredadt,
Så hvitt, men ock så kyligt.
När solen kom däröfver,
Ett ögas varma strålar,
Då smälte det i floder
Af känslor och af tankar,
Blef fritt och mätte rymder,
Tillförne obekanta,
Blef varmt och blef en spegel
Att fatta blåa himlen
Och jordens blomsterfägring
Och i sitt djup förvara
Det blida ögat ständigt."

"Och hvems, o flicka, säg mig,
Var detta blida öga?"

Hon svarte ej, hon sänkte
Sitt strålomgjutna hufvud
Mot furstens skuldra sakta.
Då kom en fläkt och flydde
I lek emellan löfven.
De skälfde, skuggan skälfde,
Och månens skimmer, gjutet
På flickans svarta lockar,
Bröts ljuft i stilla darrning.

En stund förflöt i tystnad,
Då höjde lätt sitt hufvud

Den sköna flickan åter:
"Otaligt", så hon sade,
"Har nu min furste frågat,
En enda fråga ville
Nadeschda få besvarad:
Två gånger ren mitt öga
Sett dessa lunder löfvas
Och löfven åter falla,
Och endast tvenne gånger
Min furste har besökt oss.
Han sagt dock, att hans glädje
Finns här, ja, här allenast,
Hvi kommer han så sällan?"

En skugga, löfvens skugga,
Kanhända hjärtats äfven,
Föll nu på furstens anlet,
Men så till svar han talte:
"Nadeschda, kejsarstaden
Och krigarärans tjusning
Och hofvets prakt och nöjen,
De hålla Voldmar fången."

Den sköna flickan sade:
"Två gånger blott mitt öga
Sett dessa heder löfvas
Och löfven åter falla,
Och redan tvenne gånger
Har fursten här besökt oss.
När så af kejsarstaden
Och hofvets prakt han fångslas,
Hvi kommer han så ofta?"

Han log, den unge fursten,
En suck dock var hans löje:
"O flicka", så han sade,
"Hur säll jag ville dröja
Hos dig i dessa lunder,
Med dig en boning söka
Långt bort från kejsarstaden,
Som fågelparet söker
Ett bo blott för sin kärlek.
Men, ack, hos dig en timme
Får ägas ej, blott stjälas.
Två mörka makter hota
Min sällhet oupphörligt,
Den ena är min broder,
Min moder är den andra."

"Sin broder fursten nämnde,
Stör han en broders lycka?"

"Du minns en stund, o flicka,
Du minns den första gången,
Då våra blickar möttes,
Ditt hjärta och mitt hjärta.
Då var min broder nära,
Han såg dig, och din anblick
Spred i hans barm en låga,
Vild, dunkel, outsläcklig.
Sen denna stund en vålnad
Från nejd till nejd han irrar,
Ett mål blott har hans irring,
Han söker dig allena.
Nadeschda, från din furste,
Från alla jordens makter,

Från himmel och från afgrund
Hans våld dig rycka skulle,
Om han din fristad visste."

"Min furste nämnt sin moder,
Har hon ej modershjärta?"

"Nadeschda", så han sade,
"Kall, dunkel, obeveklig
Och stolt är denna moder,
Natalia Feodorovna.
Ej lifvets späda fröjder,
Ej hjärtats rätt hon aktar,
Monarkers nåd allenast
Och höga anors skimmer
Och slafvars mängd och stjärnor,
På bragdens bana vunna.
O flicka, ej din skönhet
Hos dig hon skåda skulle,
Ej dina ögons himlar,
Ej denna själ, som spelar
Med dagrar och med skuggor
I dragen af ditt anlet;
Slafvinnan, blott slafvinnan
I dig hon skulle skåda,
Och visste hon min kärlek,
Hon slet dig från min sida,
Om stycken än dig följde
Af mitt förblödda hjärta."

Sin arm liksom i bäfvan
Kring flickans lif han slutit,
Men, mot hans skuldra lutad,
Hon hördes sucka sakta:
"O mina barndomsminnen,
O ljufva fröjder alla,
Du sol i blåa rymden
Med dina ljusa dagar,
Du jord med gräs och blommor,
O källor, floder, sjöar,
Förtrogna, dyra vänner,
Om jag er aldrig skådat!
O, att i praktens salar
En fånge lik jag vuxit,
Blott skådat lampors skimmer
Och vandrat stel i glansen
Af guld och af juveler!—
Då ägde jag kanhända
Som Voldmar stora anor,
Då vore jag furstinna,
Fick älska den, jag älskar,
Och älskas ock tillbaka."

Hon talte, ljuden dogo
På hennes rosenläppar,
Och fursten teg.—I himlen
Af deras kärlek föddes
Ej ordens skyar mera,
Och tyst och klar var kvällen.

FEMTE SÅNGEN.

I långa tider ren
Han från sitt trogna folk har varit borta;
Nu, lik ett fruktbart år,
Välsignelse till våra tjäll han bringar.

Ren tvenne år förgått,
Sen i sin hydda ensam blef Miljutin.
Det var en morgonstund,
Den gamle gått att andas vårens vindar.
En rönn i blomning stod
På gården, under den han valt sin hvila.
Allena satt han nu,
Allena, ty Nadeschda var försvunnen;
En sparf, en svärm af bin
I trädets topp hans enda sällskap voro.

Då kom en gammal vän
Och hälsade den gamle under rönnen:
"Miljutin, fröjda dig,
Ett budskap fullt af glädje jag dig bringar."

Den åldrige såg opp
Och räckte handen åt sin gäst förtroligt:
"Hvad budskap bringar du?
Har landet vunnit frid med glans och ära,
Har segerns Gud i nåd
Beskrmat vår tsarinnas vapen åter?"

Den komne talte så:
"Långt närmare är fröjden oss, o broder;
Vår furste kommen är,
I natt vid slottet stannade hans vagnar.
I långa tider ren
Han från sitt trogna folk har varit borta;
Nu, lik ett fruktbart år,
Välsignelse till våra tjäll han bringar.
Från slottet denna dag
Får ej behovet vända hjälplöst åter,
Så har den ädle talt,
Och gåfvor regna där ur fulla händer."

Miljutin drog en suck:
"Hvad vållar maktens mildhet", så han sade,
"Har furstens blick igen
På en af våra tärnors fägring fallit?
I afton sluts kanske
Ditt öga, broder, under gyllne drömmar,
I morgon vaknar du
Och ropar utan svar din enda dotter."

Han sagt det, och en tår
Låg kvar ännu i fårorna på kinden,
När skyndande ett bud,
Med rika skänker lastadt, hann den gamle:
"Hell dig, Miljutin, hell!"
Så talte tjänarn och sin börda lade
För gubbens fötter ned,
"Hell dig och dina glada framtidsdagar!
Hör nu vår furstes ord:
Miljutin är af folket här den äldste,
Hans ålderdom skall bli
Som sommarkvällen full af ljus och glädje."

Från tufvan, där han satt,
Upp stod den gamle, tog sin staf i handen,
Han svarte ej, han gick,

Han styrde tyst sin trötta gång till slottet.

Men i sin höga sal
Satt Voldmar nu med oförmörkad panna.
Han talte milda ord,
Sin gamle, trogne tjänare han sporde:
"Vladimir, sen jag minns,
Från mina första år ditt hufvud grånat,
Nu säg, hur länge ren,
En skattad vän, din furstes hus du tjänat?"

Den gamle stod en stund
Med handen på sitt rika skägg betänksam;
Omsider, skakande talte
Sitt hvita hufvud, såg han opp och talte:
"Hur länge, vet jag ej,
O furste, blott bekymret mäter tiden.
Hvad är att räkna år
För den, hvars lif en vårdag likt förflutit!
Jag var ett barn ännu,
När af er höga furstesläkt jag upptogs,
En yngling var jag, när
Er ädle faders första steg jag stödde."

Furst Voldmar såg med nåd
Den åldrige och talade och sade:
"Vladimir, från mitt slott
I morgon ren af tunga värf jag kallas,
Jag får ej dröja kvar,
Att ej ett oblidt öga ser min lycka.
Men du skall lefva här,
Din trohet här skall härska i mitt ställe
Hvad du befaller, skall
I slottet ljuda som min egen vilja.
En finns dock här, hvars bud,
Hvars ord, hvars minsta vink din lag skall vara,
Men doldt, men obemärkt,
Att ingen dödlig anar hennes välde.
Af dig blott sedd och känd,
Beslöjad djupt för hvarje annan, kallas
I byn din dotter hon
Och är för dig allena härskarinna.
Vladimir, trogne, säg,
Har nu du fattat, hvad din furste menar,
Och kan han resa trygg
Och veta, att hans vilja ej försummas?"

Den trogne gubben log,
En blick af kärlek på sin herre fäste
Och förde gladt sin hand
Mot borgen af sitt höjda bröst och talte:
"O furste, gammal är
Vladimir ren för obekanta seder,
Att lyda var han van,
Af inga makter lär han mer ett annat."

Han talte dessa ord
Och gick på furstens milda vink ur rummet,
Och ensam i sin sal
Blef Voldmar åter med sin tysta lycka.

Han dröjt ett ögonblick,
Då dörren uppläts dristigt af Miljutin;
Den åldrige steg in,
Af tjänarskaror fåfängt återhållen.
Först när af furstens blick

Han möttes, stannade han stum i vörndad
Och böjde djupt sitt knä,
Mot golfvet sänkande sin höga panna.

Från Voldmars anlet flög
Den skymt af vrede snart, som först där röjdes,
Och vänligt sträckte han
Emot den årbetyngde slafven handen:
"Miljutin", var hans ord,
"Hvad gör, att så din furste du bestormar?
Stå upp, hvad är din bön?
I dag går ingen sorg från denna boning."

Den gamle drog en suck:
"O herre, ringa är den ringes klagan;
En lärka ägde jag,
Din hök har röfvat henne från min hydda."

Furst Voldmar log med nåd:
"Ej svår, i sanning, är din sorg att hela;
Jag har en näktergal,
Den vill jag ge dig i din lärkas ställe."
Den gamle drog en suck:
"O herre, ringa är den ringes klagan,
Dock helas ej hans sorg
Af milda ljud och näktergalars sånger.
En bild, en helgonbild,
En svag, förgänglig bild af alm jag ägde,
Den var min hyddas skatt;
En röfvare ifrån ditt slott den stulit."

Furst Voldmar log med nåd:
"Ej svår, i sanning, är din sorg att hela;
En bild af guld jag har,
Den vill jag ge dig i din almbilds ställe."

Den gamle drog en suck:
"O herre, ringa är den ringes klagan,
Dock helas ej hans sorg
Af löftens glans och gyllne skatters skimmer.
En dotter ägde jag,
Hon var min lärka, hon var helgonbilden,
Hon en slafvinna var,
Din makt har tagit henne från mitt hjärta."

Då såg furst Voldmar opp,
Hans panna strålade, hans kinder glödde;
"Miljutin", sade han,
"I dag går ingen sorg från denna boning."

En suck, ett ljud, en ton,
Ett ord, ett namn flög nu från furstens läppar,
Och se, den slutna dörrn
Till praktgemaken uppläts i detsamma,
Och mera skön blott nu
I purpurdagern af ett ljusnadt öde,
En rosig vårsky lik,
Stod för den gamles häpna blick Nadeschda.

Furst Voldmar log med nåd,
Han tog den komnas hand i sin förtroligt,
Till gubben, där han stod,
Han förde fram hans sköna fosterdotter:
"Miljutin, trogne slaf,
För lärkan bjöd åt dig jag näktergalen,
En helgonbild af guld
För den af alm, som togs ifrån din hydda.

Min gåfva du försmått,
En dotter sörjer du, en spåd slafvinna;
Jag en furstinna har,
Jag ger dig henne i slafvinnans ställe."

En tår, som daggens pärla klar,
I purpur glödde på Nadeschdas kinder,
Och tyst och utan ord
Hon kysste leende den gamles panna.

SJÄTTE SÅNGEN.

O, att du födt mig så, att de stjärnors glans,
Du nyss beundrat, tjusat ock mig! Ett barn,
Af lekverk fågnadt, hade med svärdet jag
Dem plockat glad och tömt i en lek mitt lif.

Men i sitt slott, det höga, vid Volgas flod,
I marmorsalen ensam bland bilderna
Af hädangångna, lysande anor satt
I glans Natalia Feodorovna själf.
Här, så furstinnans vilja bestämt det, här,
Bland dessa vittnen, skulle furst Dmitri nu,
Sen långa år i fädernas hem ej sedd,
Inför sin moder träda. Som till en fest
Var salen ordnad, purpurgardinerna
Från alla bilder vecklade opp i prakt,
Och högst vid bordet jämte furstinnans plats
Stod, ställd för sonen färdig, en taburett.

Den stolta modren väntade, timmen slog,
Och in kom Dmitri, festlig som rummet ej.
Hans dräkt var vårdslöst ordnad, om ordnad ens,
En hvardagsdräkt, hans vanliga hemdräkt förr,
Hans blick var skygg, men spotsk på en gång och mör
Och stjärnlöst nattlig steg han till modren fram.

Ett ögonblick såg dyster furstinnan opp,
Som om mot sonens mörker hon mörknat själf,
Dock snart i höghet sträckte hon, ljusnande,
Sin hand mot fursten, tog från sin plats ett steg
Och rörde moderligt med en kyss hans kind.
"Min Dmitri", så hon sade, "välkommen var!
Med rättvis stolthet ser jag min ädle son
I sina anors strålande krets igen,
En oerfaren yngling ej mer som förr,
Men pröfvad, van att handla, beredd kanske
Att själf sitt rum eröfra bland dem en gång.
Min son, från hemmet länge du varit skild.
Hvar, hur, i hvilka nejder, i hvilket värf,
Har du ej yppat, jag det ej frågat har;
Min önskan varit sådan, jag velat så.
Åt sig, sin egen adel, sitt eget val
Af ärans banor ville min ädle son
Jag öfverlåta, Ville behålla blott
En rättighet, den bästa, en moder har,
Den att få hoppas allt af ett älskadt barn.
Och nu, min Dmitri, frågar jag,—dock ej jag,
Men dessa stumma bilder igenom mig—
Till hvilket mål du sträfvat, på hvilken glans
I ärans rymd din trånande blick du fäst."

Så var furstinnans hälsning. Hon satte sig
Och med ett tecken viste sin son hans plats.

En stund flög bort i tystnad, en vingsnabb stund
Furst Dmitri teg, hans läppar ej än till svar,
Men till ett skugglikt leende rördes blott,
Och hög tog åter ordet hans moder då:
"Min Dmitri ej vill svara, vill tyst kanske,
Som dessa bilder fråga, besvara dem;
Välan, min stolta, strålande fröjd det är
Att själf för eget lugn ej behöfva svar.—
Se opp mot denna kvinna, min ädle son,
Det svarta ögats glödande elddjup se
Och pannans hvälfning, skymd af en otämd lock!
Din moders ättemoder af furstlig stam,
Bland stjärnor född på Grusiens fjäll, hon var.
En son hon hade. Bort från sitt hem han for
Som du, for tidigt, dröjde i åratal
Som du, och ensam satt i sitt slott hans mor.
Då kom en gång af hennes bekanta en,
En vän, ej sedd sen länge, grefvinna född,
Fast med ett dunkelt vapen förenad då.
Med godhet dock hon möttes, förtroligt språk
Blef växladt, mången fråga om förr, om nu,
Och så omsider sporde den främmande:
En son du äger, gläder förhoppningsfull
Hans ungdom dig, hvar är han, för hvilket värf,
För fridens eller krigets, bestämdes han?
Hon log, din ättemoder, och gaf till svar:
'Sen tvenne år mitt öga ej honom såg,
Hans blick blef varm, hans fäderneboning trång,
Han tog sitt arf, han sökte en öppen värld
Och kämpar nu, kvar, huru,—jag vet det ej.'
Men full af undran talte den andra än:
'Hvad, vill du skämta blott, eller drömmar du?
Du mor med känslor varma som blickens glöd,
Du lämnar åt sitt öde din enda son?
Omöjligt.'—Så hon sade; i höghet då
Uppstod furstinnan, räckte den främmande
Sin hand och talte aldrig förgätna ord:
'Var lugn, min vän, ett känner hans moder dock,
Behöfver mer ej känna: hvarhelst han finns,
Bor guldrent i hans hjärta hans fäders blod.'—
Min Dmitri, så hon tänkte, din ättemor,
Af hennes ande äger ock jag ett arf."

Hon slöt, men upp såg Dmitri och talte djärf:
"Här är jag, moder, döm mig, du ser mig här,
Säg själf, om till din glädje, om till din sorg;
Hvar ytlig, fal förgyllning föraktar jag,
Och hvad mitt yttre röjer, mitt inre är."

En blick, en hjärtlig, spanande, dunkel blick
I sonens öga hade hans moder fäst,
Och nu hon såg mot bilderna opp på nytt
Och sträckte majestätlig sin hand mot en:
"När denne stjärnomstrålade", sade hon,
"Kom från sin första ynglinga-utflykt hem,
Förmåler säggen skönt, att han kom så arm,
Så utan yttre, skimrande glans som du.
Hans fader fallit tidigt i Peters strid
Mot Sveriges vilda lejon, hans ädla mor
Sett nyss sin boning härjas af fiender
Och satt, en värnlös änka, i plundradt slott.
Pultavas fält var blodadt, och ryktet flög

Med segerbudskap, jublande vidt, då såg
Sin son hon återkomma; allena, tyst,
Med vinst blott af en blekare kind han kom.
På honom, fast sen länge ej sedd, ej spord,
Sitt hopp hon fäst, dock teg hon och sörjde stum,
Att sköflad så han kom till ett sköfladt hem.
En dag försvann, knappt grydde den andra, när
Af jubel nejden fylls, och från höjd och dald
Hörs ropet: Tsaren, tsaren i antåg är!
Ej mer som förr i sällare tider kan
Den ädla ägarinnan af slottet nu
Vid tsarens fot begära en ynnest, be
Att få ett ögonblick hans värdinna bli.
Allena, osedd, gömd i ett sidorum,
Hon öppnar blott ett fönster och skådar tyst
Mot vägen, vill blott blicka välsignande
På fosterlandets far, då han flyr förbi.
Han kommer, segrarn, hjälten, med skumhöljdt spann
Han skyndar fram, af dånande vagnar följd,
Och skaran nalkas, glimmar, försvinner,—nej!
Den stannar, stannar, Dmitri, på slottets gård.
En blixtn af häpnad, ljuf, men förkrossande,
Den ädla slottsfruns hjärta igenomfar,
Dock går hon glad att möta sin höge gäst
Och hinner vestibulen med hastad gång.
Hvad syn! Där står monarken i höghet ren.
Hvad syn för henne, henne som mor! Hon ser
Sin son i tsarens armar, med kyss på kyss
På kind, på mund, på panna af honom höljd.—
Min Dmitri, denne yngling, som kom som du
Så blek, så glanslös hem till sin mor, var mer
Än hvad han ville synas; i mången strid
Han kämpat djärf, hans arm var berömd, hans mod
Beredt Pultavas seger, ett ädelt sår
Han bar, var tsarens gunstling, var general."

Så talte hon; en leende ljusning flög
Kring hennes anlets mildrade majestät,
Men marmorstel satt Dmitri, tills marmorn nu
I hemsk förvandling smälte och brast i ord:
"Hör opp", han sade, "moder, att se mig an
Med denna svärmiskt forskande, sälla blick,
Som anar gömda strålar af tsarers nåd
Hos mig, din bleka, stormiga, dunkla son.
Ej att dig bringa glädje jag kom; hvad du
Som glädje skattar, Dmitri ej sökt, ej fått,
Nej, för mig själf jag kom, för min egen fröjd,
Fast med din smärta, moder, den köpas skall."

Han teg och strök sin panna och talte än:
"O, att du födt mig så, att de stjärnors glans,
Du nyss beundrat, tjusat ock mig! Ett barn,
Af lekverk fågnadt, hade med svärdet jag
Dem plockat glad och tömt i en lek mitt lif.
Men andra stjärnor lyst för din Dmitris blick,
Två stjärnor, mordiskt tjusande, mäktiga,
De bränt hans barm, de sugit hans hjärtas blod,
Och kärlek är den ena, den andra hämnd."

Han dröjde, tycktes vänta ett svar, men stum
Furstinnan satt, han såg det och vidtog än,—
Hans röst var vågens röst, då i storm den slår
Mot klippans barm och brytes och suckar dof:—
"Från barndomsåren var jag din mulne son,
Den andra, ständigt, ständigt den andra blott;

Jag såg min broder ljusna i ljus, jag själf
Blef mörk, men bar mitt mörker för mig och teg.
Vårt arf blef skiftadt, säll till sitt eget slott
Min broder for, jag följde, en främling lik.
Välan, en sällhet grydde för mig ändå,—
Den stals, stals bort af honom, som vunnit allt.
Då sprang min ena stjärna ur natten fram,
Då såg jag hämnden vinka, den lyst min ban
I år af kval, och nu den mig lyste hit.
Min moder, denne lycklige, ljuse son,
Er fröjd, er ständigt gynnade gunstling, han—
Med en slafvinna fostrar han ättens hopp,
En låg lifegens dotter hans maka är."

En blekhet, tänd och flydd i ett ögonblick,
Furstinnans anlet darrande öfverfor,
En ljungelds hemska, flyktiga återsken,
Och nu med kufvad smärta begynte hon:
"O Dmitri, du nattburne, om åt din hämnd
En broders olycksöde kan svalka ge,
Var lugn, hans dom skall falla.—På Rysslands trott
Finns den, som vet att vörda en moders sorg.
Hon skall förstå min bön, då med krossadt bröst
Jag ber den höga skydda vår ädla ätt
Mot en vanbördings brott, som befläckar den.
Var lugn, jag ägt två söner, jag äger nu
Blott en, med dig ej täflar en annan mer;
Var lugn, min son, olycklige, mörke son,
Din ena stjärna lyst dig till önskad mål."

Hon talte så och dröjde; en hämmad tår
Bröt våldsamt fram och föll på den stoltas kind,
Och nu hon tog den nattliga sonens hand
Och höjde, lik en bedjande, än sin röst:
"Du är, fast mörk, min Dmitri, min ende nu,
På dig allena hvilar vår ädla ätt,
Förtvifla får du icke, förloras ej,
Så nämn din andra stjärna, din kärlek nämn!
Så skön, så rik, så mäktig, så lysande
Har Ryssland ej en dotter, att hennes hand
Din moders son skall vägras; tsarinnan själf
Skall med sin allmakt skydda ditt djärfva val,
Blott nämn det, säg, hvem fängslat ditt hjärta, blott!"

Hon slöt. Men ur den bedjande modrens hand
Drog Dmitri sin och dolde sin kärlek ej:
"Min moder", så han sade, "din Dmitri skall
Ej mer förtvifla, icke förloras mer,
Om till hans vilda, flammande, tårda barm
Din makt hans broders maka, slafvinnan, fört."

Då stod furstinnan sviktande opp, hon teg,
Hon gick med långsam gång, majestätlig, stum,
Ur höga anors strålande festsal ut;
Men, af den stolta skickad, en tjänare
Kom in och sänkte, utan en vink, ett ord,
För alla bilder purpurgardinerna,
Och snart stod Dmitri ensam, och ingen blick
På honom fäste helgade fäder mer.

SJUNDE SÅNGEN.

Och tystnad rådde länge mellan båda,
På ottomanen satte sig Potemkin
Och lät sitt hufvud sjunka i sin hand;
Den unge fursten väntade och teg.

"Genralmajor Kutusoff, då han kommer,
Förs in till mig, hit in i kabinettet,
De öfrige, Markoff, kosacken Platoff,
Furst Voldmar Paulovitsch och andra vänta."
Så talte, vårdslöst kastande sig ned
På ottomanens purpurbädd, Potemkin,
Och adjutanten mottog med en bugning
Den stolte Krimbetvingarns vink och gick.

På furstens panna sågs en skugga hvila,
Och oro, ledsnad, trötthet talte ögat;
Blott stundom till ett nyss serveradt glas
Med roslikör sin vackra hand han sträckte
Och förde mot sin läpp dess dofter blott.

Så flöto långsamt några få minuter,
Och dörren uppläts åter, och Kutusoff
Steg in.—Sin ställning bytte fursten ej,
Blott förde handen öfver ögat, såg
En stund med skärpta blickar mot den komne
Och med en knappt förnimbar nick begynte:
"Jag låtit kalla er, min general,
Hvarför, det vet ni själf. Med synbar ledsnad
Betraktade vår höga kejsarinna
Paraden nyss; en brist på hållning, takt,
Långt lättare att märka än förklara,
En håglöshet, en—med ett ord—ett själfsvåld
Förstörde ordningen i våra leder;
Hvad skall jag tänka om er disciplin?"

Han teg, den unge generalen teg,
Men i hans kinder steg den blod, hvars färg
Ren purprat Largas, Kaguls, Sabors stränder,
Och fursten såg det och tog vid på nytt:
"Ni tycks ej gilla detta milda klander,
Ej själf ens funnit några fel kanhända?
Välan! Hvad tecken gaf en grenadier
På eder flygel sin kamrat i ledet?
Säg, gjordes svängningarna utan rämnor,
Befälets blickar, lågo de på chefen,
Hur slöts karrén, hvem såg sig om, och hvems
Var benet, som det sjunde regementet
Drog efter sig ännu, sen det gjort halt?
Otaligt kunde nämnas utom detta.
Nu svara, säg mig, general Kutusoff,
Hvad tror ni vålla detta oskick?"—

Stolt

Såg fursten opp, den unge krigarn böjde
Sitt hufvud vördnadsfullt och gaf sitt svar:
"Ers durchlaucht", så han sade, "största delen
Af dessa troppar lämnat nyss Turkiet,
Rekryter äro andra, tagna in
I deras ställe, som af kriget skördats.
De yngre äga än blott ringa vana,
De äldre glömt bland strider, mödor, marscher
Den stränga exercisens takt kanske."

Han talat, men den ädle fursten stod
Med ifver opp: "Nämn mig ej dessa skäl,
Ivan Ilarianovitsch, ej dessa!

Nej, djupare är grunden gömd; en anda
Af egenmyndighet vill gripa folket;
Hvar den är hemfödd, vet man ganska väl.
Fantastiskt vilda läror från Geneve
Förtrollat ren Europas andra länder,
Och äfven hit de spridt sitt gift. Alltmer
Förljummas känslan för en högre ordning,
Den ringes lust att smälta i det stora.
Man lär sig tala om ett mänskovärde,
Som är ett annat än en mänsklig lydnad
För maktens bud.—
Enhvar vill se sig som en medelpunkt,
Kring hvilken nejders, staters välfärd hvälfves.
Bekänn det, ni är ung och general"—

Här flög kring furstens läpp ett mildradt löje—
"Bekänn det, äfven ni har tyckt nån gång
Er stor, odödligt stor, har drömt kanske
Om intet mindre än att se en dag
På edra skuldror Rysslands öde hvila.
Hvad kan det ringa, en parad som nu,
Ett stycke lumpen exercis betyda
För den, som drömmer så om stora segrar!"

Han slöt. Den unge hjälten, sårad djupt,
Ej höll sin harm tillbaka mer, men talte:
"Min furste, mer än storheten jag skattat
Den lott att för ett fosterland få strida;
Den blifvit min, jag ingen bättre sökt.
Bland mina drömmar—jag har drömt också—
Var skönast den att få åt Ryssland offra
Hvad det mig skänkt, mitt trogna hjärta"—

Mer

Fick han ej tala; med sitt höjda finger
Bjöd fursten tystnad och begynte själf:
"Ni manövrerar alla dagar nu,
Tills edra veteraner glömt Turkiet
Och alla yngre lärt sin exercis.
Kutusoff, edra tjänster glömmas icke,
Men stränghet, regel, disciplin bör finnas;
Man älskar ej att se en soldatesk,
Som minnes annat än sin plikt för stunden.
Farväl, min general, en sak af vikt,
En obehaglig sak, i nära samband
Med tidens andra tecken, kallar mig."

Han hade talat. Generalen gick,
Och i sitt förmak trädde nu Potemkin.
Församlade vid dörren stodo där
I hopp och fruktan officerare
Af skilda vapen, grader, uniformer;
Och fursten såg dem, styrde stolt sin gång
Emot dem, stannade och öfverfor
En stund med blicken under tystnad skaran
Och höjde snart sin röst till stränga ord:

"Man sett i dag er, herrar öfverstar
Af fjärde, femte, sjunde regementet,
Er subalterner äfvenså af linjen
Och, Platoff, er, Markoff, er, kort, er alla
Förverka edra värjor.—Inga svar,
Alldeles inga ord till ursäkt, inga!
Det är vår kejsarinnas höga namnsdag,
Som nu gör nåd.—
I hvilka tider lefva vi? Soldaten

Betraktas som kantrat af ett befäl,
Som gjort ett par kampanjer vid hans sida;
Han smeks, han skonas, man förbiser allt,
Blott ej hans ärr, och samma skonsamhet
Begär man för sig själf. Markoff, se på er!
Är det af reglementet ni befalls
Att suspendera en af edra knappar?
Och denna orden, Platoff, kring er hals,—
Säg, fruktar ni att skiljas alltför mycket
Från hopen, om den blottas litet mer?
Hvad skick! Soldatbulvaner vore bättre
Än krigare, som ingen lydnad känna.—
Ni ler?—Jag ber er, ingen min! Och ni,
Ni med den rusigt nöjda blicken, Kulneff,
Hvad gör er fröjd? Att er piket kanske
Så väl höll folket nyss ifrån paraden?—
O Ryssland, Ryssland, själen i din styrka
Var ordningen, var själförsakelsen
Hos dina söner; slockna får den ej.—
Furst Voldmar Paulovitsch, ni dröjer kvar,
Ni följer mig. Ännu en gång, er andra
Benådar kejsarinnans namnsdag."

Sagdt.

Till kabinettet gick Potemkin åter,
Den unge fursten följde tyst hans steg.

Och tystnad rådde länge mellan båda,
På ottomanen satte sig Potemkin
Och lät sitt hufvud sjunka i sin hand;
Den unge fursten väntade och teg.
När så en stund förflutit och en annan,
Tog Krimbetvingarn ordet, höjde sig
Och fäste skarpt sin örnblick på furst Voldmar:
"Man talt om uppror", sade han, "om trots
Emot en ordning, på hvars fasta grundval
Personers väl, familjers, staters, hvilas,
Jag menar uppror mot föräldramakt,
Och sådant i vårt fosterland, i Ryssland;
Är denna händelse er obekant?"

Den unge fursten teg, den äldre fortfor:
"En yngling, en af våra främsta släkter,
Förvillad troligtvis af tidens gift,
Ett svärmeri om mänskojämlikheten,
Har, glömmande sig själf, sin plikt som son,
Sin aktning för en följd af stora anor,
Sig sänkt i en mesallians, hvars blygd
Till lycka här ännu ej ägt sin like;
Ni vet kanhända denne ynglings namn?"

Han talte så; ej bidande ett svar,
Begynte han med dämpad stämma åter:
"En furste; lysande föräldrars hopp,
Emottar vid sin faders död i arf
Den ena af hans stora egendomar.
Han kommer till sitt landtgoods, fäster där
Sitt unga öga på en ung slafvinna;
En vacker kind, en fyllig barm,—hvad skatt
Att öfverväga alla andra värden!
Alltnog, han väljer henne för sitt nöje,
Fördöljer henne, hvar,—man vet det ej,
Och offerar tvenne år åt sin förtjusning.
Man väntat, att på detta rus af sällhet
En mättnad skulle följa och excessen

Få lämnas åt förlåtelsen och glömskan;
Men nej! En dag sitt höga slott igen
Besöker fursten, som emellertid
Förvärfvat grader här bland våra leder,
En maka för han med sig, en gemål,
Men hvem?—O fräckhet utan gräns!—Slafvinnan.
Ännu får saken dock ej allmängöras,
Familjbetänkligheter hindra detta,
Blott några få förtrogna känna den.
Så flykta åter år, och medan fursten
På ärans fält sig nya lagrar skär,
Befolkas fursteborgen med bastarder.
Till slut kan nesan icke döljas mer,
Den röjs, och ryktet hinner furstens mor,
Hvars hjärta nära brister af förtviflan.—
Nu, Voldmar Paulovitsch, är taflan färdig,
Kompositionen väcker ens förvåning;
Ni målat själf, är den natursann, säg?"
En vink han gaf, ett tecken, att han nu
Besvaras ville, och i liknöjdt lugn
Mot handen sänkte han sitt hufvud åter.

Att ge sin återhållna vrede ord
Behöfde ej den stolte Voldmar manas:
"Jag känt en furste", sade han, "i arf
Ett slott han fick, med slottet en slafvinna;
Slafvinna,—ja, hon var det, tills hans öga
I hennes såg, då var hon det ej mer.
Ej rodnaden på hennes kinder dock,
Ej hennes yppigt höjda barm—som ni,
Min furste, sagt—gaf friheten åt henne;
Hon fick den af ett hjärta för ett hjärta,
Och mer hon fick än frihet, fick beskydd
Hos en af Rysslands ädlaste furstinnor.
När, dyrkad i en krets af änglar där,
Hon vecklat ut sin rika blomnings skatter,
Blef hon sin forna herres maka:—han
Står här och väntar, furste, nu sin dom."

Han slöt. Den mäktige Potemkin tog
Med oförändradt lugn till ordet åter:
"Vår milda kejsarinna, själf en moder,
Har ömmat för er ädla moders smärta,
Har velat skona henne för den blygd
Att som sin dotter hälsa en slafvinna;
Dess höga vishet insett, att ett rike
Af Rysslands vidd behöfver sammanhållas
Af fasta band, att hvar atom, som störs,
Ger fart till rubbning i det stora hela;
Hon tolkar nu sin vilja genom mig:
Furst Voldmar Paulovitsch, er tjänst behöfs
I Tomsk, behöfs där ögonblickligt nu;
Er egendom förvaltas under tiden
Med kejsarinnans bifall af er mor.
Er resa—därom har man dragit omsorg,
Ett ekipage är tillreds. I Tomsk
Har ni att vänta edra instruktioner.
Farväl!"

Från Voldmars kinder blodet flytt,
Förisad stod han en minut och såg
Med ofrånvända blickar på Potemkin.
"Er tillhör makten", sade han till slut,
"Men jag är man och får ej fly till böner.
En finns, som kunde be för mig, för sig,

Men hon skall stötas bort, där hon ej höres.
Ja, utom henne, furste, finnas två,
Som kanske finge bedja; o, men de
Förmå ännu knappt nämna fadersnamnet.
En fråga dock, den sista: Förs jag bort
Att lefvande begrafvas, eller får
På jorden än jag återse de mina?"

Då stod den ädle furst Potemkin opp
Och tog hans hand: "Furst Voldmar Paulovitsch,
Jag känt er far, han stod vid denna sida
I stridens larm; för hans skull ville jag
Den spotska sonens hårda öde mildra.
Jag vet en gammal regel: lyd och vänta!
Jag ger er den, jag kan ej mer; farväl!"

ÅTTONDE SÅNGEN.

Där han så, af egna känslor sliten
Står i osäll tvekan, själf sitt offer,
Ser han dagen fly och kvällen sakta
Öfver jorden höja purpurvingen.

Hvilket sorl af obekanta röster,
Hvilken otämd yras vilda jubel
Skallar nu, Moskva, kring dina stränder
Från furst Voldmars slott, det förr så tysta?
Är det så hans unga maka sörjer
Kärlekens och livvets blomsterdagar,
Hjärtats första lycka, flydd med honom?
Sky att fråga! Främlingar från Volga
Äga slottet, tygelfria slafvar,
Af Natalia Feodorovna sända,
Af den ädle furstens stolta moder.

Men förjagad, skygdlös, har Nadeschda
Sökt sin barndoms låga hydda åter
Och af lyckans alla gåfvor bärgat
Tvenne späda söner blott.—I blommor
Har naturens vår sig klädt, sen vinter
Öfver hennes hjärtas vår sig lade;
Och hon gömmer nu sin sorg i skuggan
Af en löfrik häck vid samma bölja,
Där hon femtonårig fordom ofta
Speglat sina morgonljusa löjen.

Stum på gräsets matta nära stranden
Nu hon sitter, sänker som i drömmar
Stundom ned sin marmorhvita panna,
Tills på nytt ett gny af vilda fröjder
Skallar genom nejdens lugn från slottet
Och hon väcks och ser mot skyn och lyssnar.

Dock ej sorg blott talar milda ögat,
Äfven oro. Ofta skrämmd hon skyggar
För en fläkt i lundens löf, för trastens
Skarpa drill från topparna i skogen.
Fly hon ville, fly långt bort från nejden,
Så det tyckes, nämns dock icke störa
Slumrarn i sin famn, den späde Igor,
Som så långt ifrån och dock så nära

Till sin mors bekymmer somnat stilla,
Medan yr på stranden än hans broder
Jagar sländor, vilsnade från vattnet.

Så hon dröjer; hvadan hennes oro?
Budskap kommit: "Du, som lärt att bära
Utan klagan sorger, lärt för andras
Tröst försaka egen, o furstinna,
Som ett helgon kär för våra hyddor,
Längre får du ej vår glädje vara:
Vilda falkar jaga dufvan, skynda,
Han är här, din makes broder, Dmitri."
Än en gång har hon blott velat säga
Sitt farväl åt ställen, dyra, fulla
Af en snabbt försvunnen barndoms minnen.—

Solen sjunker, skuggorna förlängas;
O, en skugga, mörkare än alla,
Skymtar, rör sig mellan träden, nalkas;
Det är Dmitri.—På det späda rofvet
Ren hans eldblick fallit; segern vinkar,
År af strider, feberyra drömmar,
Dystra dagar, nätter utan hvila
Skola gäldas nu. En blink, och målet
Har han nått.—Dock, under! Se, hans anlet
Byter färg; han döljer sig, han tvekar,
I den ädla kvinnans anblick fången.
Denna bild, hur lik, och dock hur olik
Den, som, en gång skådad, outplånlig
I hans halft förbrunna öga stannat!
Sin slafvinna sökte han, den forna
Vårligt ljufva, rosenlika tärnan,
Och en mor, en bleknad mor han finner,
Tidigt ren i lifvets allvar mognad,
Med försakelsens och sorgens adel
Kring sin panna. Sakta! Se, han skyggar,
Dunkla makter kämpa i hans inre:
Skall han dröja, eller skall han framgå?—

Där han så, af egna känslor sliten,
Står i osäll tvekan, själf sitt offer,
Ser han dagen fly och kvällen sakta
Öfver jorden höja purpurvingen;
Och emellan sina pulsars svallning
Hör han som ur fjärran röster tala,
Tysta, svaga, brutna anderöster:
"Dmitri, se, naturens hvila stundar,
Lugnets, sömnens, glömskans blida välde.
Ren med mattad sång i skogen kallar
Fågeln hem sin maka, träden hviska
Tysta afskedssuckar blott åt vinden,
Och ur luftens rymder, trött att irra,
Sjunker sval på blomsterbäddar daggen.
Dmitri, frid vill jord och himmel äga,
Hvarför stormar utan ro ditt hjärta?"

Orden hör han, som emellan vågens
Bränning seglarn från den strand, han lämnat,
Hör ännu ett vallhorns sista toner,
Och han suckar, och hans blickar söka
Som af blygsel marken, tills ånyo
Stormens andar vakna och hans läppar
Ljudlöst tolka deras mörka maning:
"Dmitri, svage, skräms du af en aftons
Ljusa stillhet, af en värnlös kvinnas

Bleka kind? Har under år du kämpat,
För att svikta i din segers timme?
Upp, en lögn dig gäckar! Hvad är lugnet?
Vreda stormars korta slummer endast.
Vill du skona, glömma och försonas?
Dmitri, frid är himlens lott och grafvens,
Men på jorden hatar broder broder."—

När han sagt det, ser han opp, som skulle
Nu beslutet mognat. Var det slumpens,
Var det oskuldsskyddarns verk, han varsnar?
Med ett veck af modrens slöja fläktar
Nu, just nu, den vakna brodern sakta
Från den söfdas kind en tår och varnar
Tyst sin moder att ej gråta flera.
Genomilad af en rysning, vänder
Broderhatarn bort sitt anlet, stunden
Är försvunnen åter, och bemanna
Måste han på nytt sitt mod, som sviktar.
Bort han smyger, som om här han kände
Af försvurna makters spel sig omhvärfd,
Vill i skogens djup i frihet andas
Några stunder och med stadgad seger
Öfver hjärtats uppror återkomma.

Knappt så långt han hunnit, att af bäcken,
Från hvars strand han nyss sin vandring börjat,
Sorlet mer i kvällens lugn ej hördes,
När i ödsligheten oförmodadt
Af en syn på nytt han öfverraskas.

På en mossig håll framför hans fötter
Satt en gubbe, tungt mot stafven lutad,
Lik en stod, ur gråa klippan huggen.
Målet tycktes han ej blott för dagens
Färder nått, men för sin lefnads långa
Vandring äfven; blott med möda höjde
Mot den kommande han än sitt öga.
"Främling, granne", så han sade, "broder,
Du, hvars blick ej än som min af dödens
Skuggor skymms, säg, har i dessa nejder
Du en kvinna sett, vår ädle furstes
Helgonmilda, olycksfödda maka?
Länge här jag henne sökt förgäfves,
Och min kraft förgått, min dag är liden;
Sågs hon, o, ledsaga då till henne
Mig, den brutne, döende, hvars hjärta
Klappar fridlöst nu de sista slagen."

Så den gamle, och furst Dmitri känner
Vårdarn af hans broders slott, Vladimir;
Men med hatten djupt på pannan nedtryckt,
Rädd att röjas, börjar han och talar:
"Gubbe, säg mig, har ock du en börda
På ditt sinne, som förbittrar lifvet
Och gör döden tung? Din furstes maka
Söker du; för hvilket brott mot henne
Vill du tigga nåd vid hennes fötter?"

Än, med lifvets sista styrka samlad,
Reste sig minutligt opp den gamle:
"Främling", sade han, "i hvilket vilddjurs
Är min hamn förbytt, då så du frågar?
Dock, en främling är du, såg ej henne,
Visste ej, att blott en tigers like
Mot en sådan bryta kan.—Dock, brutit

Har den gamle, fast mot henne icke.
Se, det oerhörda, aldrig sedda,
Såg jag, hörde jag; min furstes maka
Såg jag från hans eget slott förjagas
På hans egen moders bud. O främling,
Tigande, med tvenne späda söner,
En vid högra, en vid vänstra handen,
Gick hon bort från öfverflöd och lycka
Till sin fosterfaders öde koja.
Ingen såg dock henne gråta, ingen
Henne klaga hört; att trösta andra
Lefver hon, en ängel själf, som höjes
Öfver jordens lust och nöd.
Främling, stunden lider. Nalkas kunde
Icke hon med bön sin makes moder;
Där fanns Dmitri, han, förföljarn, hotfull
Väntande sitt rof.—Dock, detta öga
Grät för henne, dessa läppar bådo
Böner, dem hon själf ej nu fick bedja.
Tyngd af år och sorger, tog jag vägen
Till min forna herres slott vid Volga,
Till Natalia Feodorovnas boning.
Stängd var porten för den gamle, trogne
Tjänarn nu; i dagar och i nätter
Låg jag under himlens tak där ute,
Väntande att få furstinnan skåda.
Och hon syntes; som ett djur i stoftet
Kröp jag till den stoltas fötter, tiggde
Om förbarmning för min furstes maka,
För hans barn.—Bönhörelsen af fega
Slafvars gissel fick jag, tills jag hånfullt
Stöttes bort att börja återfärden.
När jag så, föraktad, slagen, krossad,
Lämnade mitt forna hemvist, tändes
I mitt hjärta harmens vilda låga,
Och i trakter, fordom fridens, höjde
Jag förbannelsens och hämndens verop:
'Ve dig, ve, Natalia Feodorovna,
Som mot egen blod af stolthet rasar!
Utan kärlek, ensam, må du lefva,
Aldrig glädjas af ett barnbarns joller
Och, då döden nalkas efterlängtd,
Legda händer dina ögon sluta!'
Och jag mindes furstens broder, Dmitri,
Honom, på hvars hjässa skulden hvilar,
Och jag ropte,—främling, rys att höra
Hatets ord:
'Dubbelt, dubbelt ve dig, vilde Dmitri,
Du, hvars svarta afund allt förvållat!
Vattenblomma utan frukter vare
Den välsignelse, jag ofta kallat
Öfver dina lockar ned, då fordom
I min famn, ett skuldlöst barn, du lekte.
Hemlös, fridlös, hopplös, af ditt eget
Hjärtas ormar sliten, må du irra
Mot ett mål, som flyr dig och som, hunnet,
Stöter dig med bruten kraft tillbaka!'
Så jag ropte.—Jag har hatat, broder;
Att jag hatat, är den skuld, mig trycker,
Jag vill dö med frid."

I häpen stumhet

Stod furst Dmitri, men den gamle fortfor:
"Du, som än kanske af lifvet pröfvat
Blott dess sötma, byts din lott, och fräter

Sorgens eller aggets gift ditt sinne,
Sök då henne, som jag fåfängt sökte.
Mången storm hon stillat, mången smärta
Har hon läkt, på hennes lugn ren mången
Lagt ett skuldbelastadt hjärtas börda;
Alven jag, om hennes fot jag hunnit,
Skulle lärt att glömma och förlåta,
Skulle somnat lugn."

Han teg. En tystnad,
Djup som grafvens, rådde några stunder.
Då steg Dmitri fram och tog den gamles
Hand i sin: "Kom, följ mig", så han sade,
"Jag vill leda dig och visa vägen.
När du hunnit den, du söker, bringa
Från ledsagarn då till lön en hälsning,
Säg: Vid denna bäck, på dessa blommor,
Föll för Dmitris hand hans falk, som eggad
Ville rövva bort hans broders dufva.
När hon ryser då för namnet Dmitri,
Säg: O kvinna, Dmitris kraft är bruten,
Blott med möda mina steg han stödde,
Fridlös själf mig förande till friden."

Sagdt; och till Nadeschdas sida hunnen,
Lämnade han tyst den gamle, flydde,
Lik en skugga, dyster, bort i fjärran
Och försvann i obekanta öden.

NIONDE SÅNGEN.

Hvilken sällhet att till alla kunna hinna,
Kunna ordna alla brister
Och en liten blomstergård af frid och lycka
Blott med hjärtats vilja skapa!

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Hos Natalia Feodorovna
I furstinnans höga, hvita slott vid Volga
Tagit hvila öfver natten.
Det var morgon, härligt lyste sommarsolen
Öfver landet, öfver floden,
Och den höga monarkinnan stod förklarad
I det öppna fönstrets svalka;
Vid dess sida, fast på afstånd, stod furstinnan,
Och vid närmsta slutna fönster
Krimbetvingarn, furst Potemkin, och den gamle
Amiralen, gref Bestuscheff.

Tystnad rådde, tills den höga kejsarinnan
Lyfte rörd sin hand och talte:
"Hvilken anblick, hvilken tafla, ljuf och verklig,
Dessa sekelgamla lönnar,
Mellan gula, skördbetyngda stränder floden,
Och på afstånd kullar, lunder!
Säkert bor ett lyckligt folk i dessa hyddor,
Som emellan löfven skymta
Gladt i våra färger, röda, hvita, blåa,
Nästan trängande hvarandra.
Tack, Natalia Feodorovna, som en moder
Är för mina barn vid Volga!"

Så hon sade, och med mildhet åt furstinnan
Räckte hon den sänkta handen.

Slottets stolta ägarinna kysste ödmjukt
Denna fina hand och sade:
"O min dyra kejsarinna, lätt min omsorg
Var för dessa bygders trefnad,
Var den trogna odlarinnan blott, hvars möda
Icke tynger, då i höjden
Bor en sol, som, aldrig tröttad, öfver landen
Sänder varma sommar dagar."
Så hon sade. Kejsarinnan log med mildhet
Och fann godt begynna åter:
"Ofta, ofta har jag skattat deras lycka,
Som ett mindre rike styra,
Blott en ringa krets, som lätt ett vaksamt öga
Mäta kan och öfverskåda.
Hvilken sällhet att till alla kunna hinna,
Kunna ordna alla brister
Och en liten blomstergård af frid och lycka
Blott med hjärtats vilja skapa!
Säg, Potemkin, ni, som finner råd för mycket,
Säg mig, hur skall Katarina
Få sitt Ryssland öfverallt som här vid Volgas
Vackra stränder ljust och bördigt?"

Så den höga; vid dess fråga furst Potemkin
Böjde djupt sitt ädla hufvud
Och med ögat åter höjdt mot kejsarinnan
Svarde mellan lek och allvar:
"Blott ett medel, blott ett enda har jag funnit,
Måtte detta bli begagnadt:
Att vår dyra kejsarinna lefver länge."—

Så Potemkin; och den höga log åt svaret,
Log ett ögonblick allenast;
Då till allvar byttes åter milda löjet,
Och hon drog en suck och sade:
"Jag är kvinna, blott en kvinnas är min styrka;
O, en manlig hand behöfdes
Att gestalta detta gränslöst vida välde,
Till sin glanspunkt lyfta Ryssland.
Om med offret af mitt lif jag kunde köpa
Dig ur grafven, store Peter!
Gref Bestuscheff, ni hans trogne vapenbroder,
Ädla minne från hans tider,
Säkert ville ni mitt sällskap bli i döden
För en vinning, stor som denna?"

Så hon sade. I den gamle krigarns ögon
Stego tårar, och han svarde:
"Kejsarinna, detta vinterhöljda hufvud
Kan ej någon lösen vara
För en återköpt minut af lif åt Peter;
Om det kunde, stod han för er,
Sade: 'Dotter, höga dotter, din är spiran,
Jag har verkat, jag vill hvila:
Mer än du har icke Peter älskat Ryssland,
Och hans kärlek var hans styrka'."

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Fick en glädjetår i ögat,
Men hon sade: "Jag är lycklig denna morgon,
Jag vill skåda andras lycka.
Furst Potemkin, låt befalla våra vagnar!
Jag vill göra promenader

Till de ljusa, vackra hyddorna där borta
Och betrakta deras inre."

Sagdt. Men häpnad slog furstinnans stolta sinne,
Och hon skyndade att svara:
"O, min dyra härskarinna, öfver fälten
Leda endast smala stigar,
Utan våda kan med vagnar man ej komma
Till den lilla byn i fjärran.
Min är skulden; om jag anat denna önskan,
Hade vägen varit banad."

Kejsarinnan log i mildhet blott och sade:
"Intet hinder, min Natalia!
När som här jag har naturen glad och härlig
Öfver, under mig, omkring mig,
Går jag gärna, vandrar ofta vida längre
Än till byn den korta färden.
Kommen, kommen!"

Då sitt knä furstinnan böjde
För den höga, bad och talte:
"Välj ett annat nöje, milda kejsarinna;
Morgondimman knappt sig skingrat,
Svala vindar, då er värma öks af gången,
Skada lätt er dyra hälsa.
Millioner blicka opp med mig och bedja,
Låt oss icke bedja fåfängt!"

"Stilla, stilla, ingen oro mer, Natalia",
Bjöd och talte kejsarinnan,
"Denna varma blomdoft, denna blåa himmel
Har i Petersburg jag sällan.
Upp, mitt sällskap, kavaljerer! Min värdinna
Är väl god och visar vägen."

Så hon sade, och i blinken var hon färdig,
Henne följde tyst furstinnan,
Furst Potemkin och den ädle gref Bestuscheff.
Och till byn de styrde färden.

Nära slutet af den långa, smala stigen,
Mellan skördbetyngda slätter,
Låg en kulle, som för vandrarns öga länge
Dolde hyddorna och träden.
När dess höjning kejsarinnan nått omsider,
Såg den lilla byn hon nära,
Icke hyddor, endast målade tapeter,
Täcka byggnader på väfvar.
Och hon gick att dem beskåda, såg bakom dem,
Såg af torf blott låga kojor,
Lika iden, unnanskymda, fönsterlösa,
Mörka, dystra, mänskotomma.

Med en fin, förborgad skymt af harm på läppen
Och en ljungeld i sitt öga
Till den bleknande furstinnan hon sig vände,
Talte bittra ord och sade:
"Hvem har målat dessa hyddor, magnifika,
Då på afstånd de betraktas?
För min hofteater måste furst Potemkin
Söka få artisten anställd.
Men, furstinna, hvem bebor då dessa kojor,
Som af edra konstverk smyckas?
Med förundran har jag saknat glada landtmän
Så vid slottet som kring bygden.

Är det seden här, att folket drar sig unnan,
När en härskarinna nalkas?"

Så hon sade, och furstinnan ville svara,
Men den höga kejsarinnan
Gaf sin arm åt furst Potemkin i detsamma
Och begynte återfärden.

Hastigt skyndade furstinnan fram till busken,
Bröt bland rosorna den skönsta,
Men den gamle krigarn följde henne långsamt,
Bröt förutan val en annan.

Kejsarinnan mottog bådads bjudna gåfva,
Tackade med mildhet båda,
Men furstinnans blomma gaf hon åt Potemkin
Och behöll blott gref Bestuscheffs.
"Min värdinna", så hon sade, "ni förlåter,
Att jag slöser edra skatter,
Men jag älskar blommor, ger åt vänner gärna,
Som jag äfven tar af vänner,
Allt, som äger af sig själft sitt hela värde,
Utan flärd och svek på ytan."

Det blef tystnad, under tystnad hann man slottet;
Ur dess portar då med jubel
Trädde fram en mänskoskara, festligt smyckad,
Så furstinnan det förordnat.
Vägens båda sidor fyllde folkets rader,
Bleka, tynande gestalter
Böjde knä och strödde rika blomsterskatter
För de kommande på stigen.
Kejsarinnan såg till höger, såg till vänster,
Såg på gamla, såg på unga,
Och hon stannade omsider majestätlig
Mellan skarorna och talte:
"Min furstinna, jag vill lämna här ett minne
Af min vistelse på slottet;
Blif min tolk till edra bönder, fråga folket,
Hvad det önskar och behöfver."

Och furstinnan hörde budet, höjde rösten
Och förkunnade och sade:
"Mina barn, ifall min omsorg för ert bästa
Har förbisett några brister,
Är det unnadt den att yppa, hvad han önskar,
Som vill träda fram och tala."
Ingen yppade en önskan, ingen tycktes
Vilja träda fram och tala;
Tyst och knäböjd dröjde skaran, och den ena
Såg med tvekan på den andra.

Dock, omsider stod i hopen opp en gubbe,
Tankfull, dyster, hundraårig,
Kal i höjden sken hans hjässa, till hans gördel
Flöt det silfverhvita skägget;
Och han framsteg till furstinnan, och med dödens
Lugna allvar gaf han svaret:
"Härskarinna, dessa blommor mätta icke,
Gif åt folket bröd, det hungrar!"

Stum af häpnad stod furstinnan, men den höga
Kejsarinnan tog då ordet:
"Denne vördnadsvärde man från Peters tider
Blir er skyddling, gref Bestuscheff;
Ni, Potemkin, skall förfoga, att hans önskan

Blir, som jag bestämt det, uppfyllt."

Sagdt; och åter inom slottets port hon trädde.
Där på afstånd från de andra
Stod en kvinna, skön, fast sorgen lagt sin blekhet
På de ädla anletsdragen.
Tvenne barn hon höll vid handen, tvenne gossar,
Späda, blomsterlika båda,
Och i ögat, af ett inre ljus förklaradt,
Låg en stilla bön i tåren.

Rysslands moder såg med rörelse den arma,
Såg den bedjande med undran,
Och hon stannade, en blick på sin värdinna
Liksom frågande hon fäste.

Och furstinnan märkte blicken, och hon talte
Till den obekanta vänligt:
"Säg mig, främling, ty förut jag er ej skådat,
Om en bön ert hjärta gömmer?
Om behovet edra vackra kinder bleker,
Är vår kejsarinna nådig."

Så hon sade. Med sin stämmas milda bäfvan
Gaf till svar den obekanta:
"O furstinna, för att gifva, ej begära,
Står den arma kvinnan för er:
Genom er har lifvet unnat åt slafvinnan
Några ljusa år af sällhet;
Hvad hon äger, tvenne söner, nu hon bjuder
Som sin späda vedergällning.
O, min makes höga moder, af förbarmning
Tag er ädla blod tillbaka,
Jag är fattig, jag är värnlös, den förskjutna
Kan ej fostra furstesöner."

Så Nadeschda; men med knappt förborgad vrede
Tog furstinnan åter ordet:
"Tro ej, höga kejsarinna, hennes saga,
Låt vår ädla ätt ej skändas!
Djärf med panter af en fräck, förbjuden kärlek,
En bedragerska, hon kommer."

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina.
Hörde hennes ord med saktmod:
"Min furstinna", så hon sade, "med förundran
Finner jag ert sätt att måla:
Öde kojor, vilda, hungertärda hamnar
Klär ni skönt i glans och färger,
Och på denna ljusa, rena, ädla kvinna
Skuggor, skuggor blott ni hopar."

Sagdt; och stilla på den bedjande hon sänkte
Med en stjärnas blick sitt öga,
Men hon talte: "Denna gåfva af en moder
Skulle alla ej förskjuta;
Vill ni skänka kejsarinnan Katarina
Edra båda vackra söner?"

Högt i gråt vid denna fråga brast Nadeschda,
Tårar kväfde hennes stämma,
Men med hämdren, på de spädas skuldror sänkta,
På den enas, på den andras,
Sköt hon båda sakta fram mot kejsarinnan,
Så besvarande dess fråga.

Rörd, af modren hennes gåfva, själf en moder,

Tog den höga monarkinnan,
Men hon smekte mildt de spådas ljusa lockar
Och till gifvarinnan sade:
"Katarina tar ej skänker utan genskänk,
Hon är van att återgälda;
Därför nämn en billig önskan, goda dotter,
Att sin skuld hon får betala."

I Nadeschdas glada öga glödde tåren,
Hennes bleka kinder brunno,
Och med sammanknäppta händer för den höga
Sjönk hon ned på knä och talte:
"Om en bön är mig förunnad, om en önskan,
Gif då, dyra härskarinna,
Åt den arma, snart förgråtna, ensam blefna
Hennes söners fader åter!"

Kejsarinnan log med sommarns ljusa dager;
"Alltför mycket", så hon sade,
"Har ni fordrat, en i ära mognad furste
För två spåda furstesöner.
Min furstinna, om er önskan skall beviljas,
Måste ni er lösen öka,
Måste ge också er själf åt Katarina
Med ert hela varma hjärta."
Sagdt; och utan att ett svar förbida räckte
Åt den bedjande hon handen.

Slottets stolta ägarinna stod förstummad,
Furst Potemkin, gref Bestuscheff
Tego båda, blott af folkets skara höjdes
Gladt ett sakta sorl vid porten.

Rysslands moder, kejsarinnan Katarina,
Till sin adel då sig vände:
"Kavaljerer, låten ordna om min resa!
Sen min stora svit sig ökat,
Får jag längre ej besvära min värdinna,
Och till mitt Moskva jag längtar."

KAN EJ.

PERSONERNA:

v. DANN, rik egendomsherre på landet.
JULIA, hans brorsdotter.
AXEL FRANK, ung målare.
FRU BINGEN, hushållsfru hos v. Dann.
TRYGG, gammal trotjänare.
EN SLÄTMÅLARE, i arbete hos v. Dann.

FÖRSTA AKTEN.

(Teatern föreställer herr von Danns förmak, en stor, rikt-möblerad sal.)

FÖRSTA SCENEN.

v. DANN.

v. DANN (kastande ett bref på sitt bord).
"Omöjligt, kan ej, går ej an!" Till slut
Skall man dock mer än mänska vara
För att i längden härda ut
Med denna hjälplöst platta mänskoskara.
Omöjligt i hvart bref, hvart svar, man får,
Omöjligt, hvart man kommer, hvart man går.
Jag rest kring världen och jag fann ej
En lösen mer försliten än—"jag kan ej";
Man nött på den i sekler, och ändå
Skall den väl än i sekler nötas på. (Med vekhet.)
Jag kan ej, kan ej—bittra, kalla,
Förfrusna ord! Jag minns, hur stel er galla
På detta hjärta föll en gång. Nåväl,
Jag har er hatat sen af all min själ.
För er skull flydde jag från hemmets stränder,
Min barndoms lugna dal;
Förlefde långa år i fjärran länder
Med minnen och med kval;
Fick kraft, fick vilja dock af mina strider,
Blef man, bröt hinder, grånade omsider
Och hemkom ändtligt pröfvad, trumpen, tvär,
Halft mänskohatare, helt millionär.
Nu är jag här, har bott här länge redan,
Har önsknings, har medel, vill och kan;
Men pass! Allt samma bleka: går ej an,
Det spökar kring mig här i ny som nedan. (Tar brefvet åter.)
Han kan ej komma, skrifver han,
Han slutar just en tafla. Nå, än sedan?
Den kunde lämnas utan slut, minsann,
Och sved det, ville jag betala svedan.
En målare, en ung artist!—
Jag skickar vagn och hästar hela milen
Att hämta honom; kommer han? Jo visst!
Han slutar just en tafla: Amors list,
Och måste ändra riktningen på pilen,
Han kan ej nu, med mera i den stilen.
Man kan ej se förutan syn,
Ej väcka döda, ej på himlens fästen
Så stjärnor, rycka andra ned ur skyn;
Det kan man icke, men för resten
Åt fanders med hvad man ej kan,
Med allt omöjligt, allt: det går ej an!
Man måste svälja is för att fördrå det.

ANDRA SCENEN.

v. DANN. JULIA.

JULIA.
Här är jag, onkel, hur vill onkel ha det?
Tvär eller rolig, osnäll eller snäll?

v. DANN.
Du skall bli målåd här i dag, mamsell.
Ditt skick? Nåväl, hur du vill ta det.

JULIA.
Bli målad? Skall jag målas?

v. DANN.
Ja, minsann!

JULIA.
Omöjligt, onkel, nej, det går ej an,
Jag kan ej—

v. DANN (stiger upp med häftighet och håller sig för öronen).
Kan ej! Jo, du kan, kan målas,
Kan smörjas, svärtas, tjäras, ja, bestrålas
Med alla färger, som man finner till.

JULIA (smekande).
Ja, snälla onkel, visst, om ni det vill.
Dock fruktar jag, det kunde vara
För onkel själf ej utan fara
Att ha mig tjärad.—

v. DANN.
Hvad befalls?
Du hotar?

JULIA.
Nej, jag tänker bara,
Om jag, som ej är varsam alls,
Kom i extas och som en liten mara
Slog armarna så här kring onkels hals.

v. DANN.
Bort, stygga unge, du kan spara
Ditt smek, tills jag får tid därmed,
Jag vill ej smekas nu, då jag är vred.

JULIA.
Vred? Nej, hur kan—? Ack, svara ofördröjligen,
På hvem? Hvarför?

v. DANN.
Du vet det bäst:
På hela världen och på dig som mest
För ert fördömda: "kan ej" och "omöjligt".

JULIA.
Men, bästa onkel, medgaf icke jag
På stunden nyss, att jag kan målas?

v. DANN. Ja, sen du sagt: omöjligt, slag på slag.

JULIA.
Jag medgaf ju, att jag kan tjäras, tvålas,
Hvad allt det hette, efter ert behag.

v. DANN (stryker henne lätt på kinden). Väl, du kan allt, allt, allt, blott icke tålas.

JULIA.
Men skall jag målas? Hvarför? Säg mig det!

v. DANN.
Jag kunde svara: därför rätt och slätt,
Att jag det vill.—

JULIA.
Ja, men besinna,
Jag kan ha vilja mot, fast jag är kvinna.

v. DANN.

Just därför vill jag ge dig skäl.

(För henne framför en spegel.)

Se på den bilden där, hvad ser du väl?
En liten häxa, vanskapt, vederstygglig?

JULIA.

Ah fy! En sårad flicka, stött, men hygglig.

v. DANN.

Må vara. Desto mera blott
Blir jag i mitt beslut orygglig.
Märk, med det lilla skönhetsmått,
Du rakt mot din förskyllan fått,
Skall snart du af en friarflock begäras;
Och hvad blir då min lott?

JULIA.

Att ständigt med besök besväras.
Ha, nu förstår jag planen! Kort,
Att hålla denna myggsvärm bort,
Skall utan nåd er arma Julia tjäras.

v. DANN.

Tyst, låt mig sluta, håll din näpna mund,
Om du kan vara allvarsam en stund.
Mitt goda barn, du vet ej, hur allena
Din stackars onkel lefvat all sin tid,
Hur ensam han måst kämpa ut sin strid,
Mot andras hårda hjärtan sitt förstena.
Bland främlingar, i obekanta spår,
Han vandrat från sin ungdoms första år,
Af ingen egen följd i livvets skiften.
Först nu, nu, när jag nalkas griften,
Jag fått—

JULIA (omfamnande honom med innerlighet).

—En vän, som ej ifrån er går,
En egen, som kan läsa skriften,
Som i ert klara öga står
Och talar med så tydlig mening
Om en ovansklig inre vår,
Om huru vekt ert hjärta slår
I trots af all predikan om förstening.

v. DANN.

En vän, en egen! Ja, en vän,
Den vet jag att i dig jag ständigt finner,
En egen ock, så länge än
Min broders blod i dina ådror rinner;
Men märk, en vän, en egen, snart ej kvar, (Rörd.)
Där onkel åldras ensam och förtegen,
Nej, svärmande i världen, Gud vet hvar,
Med en än bättre vän, en mera egen.

JULIA.

Hvem, jag? Det sker ej, nej, vid Gud, det kan—

v. DANN. Hör upp med ditt fördömda: kan ej, flicka!

JULIA.

Vill onkel tvinga mig att ta en man?

v. DANN. Nej, men det sker likväl till punkt och pricka.

JULIA.

Det kan ej. Rår jag ej om min person?

v. DANN.

Vasserra ja, tills du fått blicka
I ögat på en man af ton,
En ung löjtnant, en grefve, en baron,
Som har för dig ett hjärta—och en ficka,
Precis som gjord för min million.
En sådan kommer snart som efterskrifven,
Och, barn, hur går det då?
Jo, då får onkel sitta öfvergifven
Och endast minnas i sin vrå,
Att han en egen haft kring sig också.
Just därför skyndar jag att fånga
En lägenhet (de bjuda sig ej många
I denna bygd, så gömd, så vild)
Att få dig målad, för att, en gång skild
Från dig, se saknans stunder mindre långa,
Då jag får se och äga helst din bild.

JULIA.

Min onkel, ack, hur kan jag vedergälla
Er godhet? (Vill fatta hans hand.)

v. DANN (döljande sin rörelse). Bort, jag vill ej nu bli störd!

JULIA.

Ni rörs ren af att blott er föreställa,
Att jag kan bli ifrån er förd.

v. DANN. Hvad prat! Hvem säger dig, att jag är rörd?

JULIA.

Det hörs ju på er stämman, onkel snälla.

v. DANN.

Vid himlen, har jag då kring världen rest
Och hårdnat under kamp mot nöd och smärta,
Mött oron öfverallt, men lugnet glest,
För att bli rörd af att en snärta
Kan möjligtvis bli ryckt ifrån mitt hjärta?
Min stämman, att den ljuder litet hest
Och darrar litet, kommer allt af åren:
Själ fågeln piper klart ju blott om våren.
Det ges en sjukdom, barn, för mänskans röst,
En oundviklig,—kalla den till höst.
Se där förklaringen, bort med all annan!

TREDJE SCENEN.

v. DANN. JULIA. EN SLÄTMÅLARE.

(Målaren, med burk och penslar, klädd i ett skinnförkläde, öfversmordt med färger, stannar bugande vid dörren.)

JULIA (för sig).

O Gud, min buse målarn, det är han!
Men hvad har onkel fått i pannan? (Högt.)
Ogörligt, onkel, nej, det går ej an!

MÅLAREN.

Omöjligt, nådig herre, nej, jag kan
Ej stryka två hvarf med den ena kannan,
Det här är kvar blott—

v. DANN (häftigt uppbragt till målaren).

Ur min åsyn, man!

Fördömde "kan ej", bort, fördröj ej tiden,
Gå ned till gamle Trygg, han gör likviden.

MÅLAREN.

Får jag då ej arbeta mer?

v. DANN. Jo, men hos mig ej längre. Packa er!

MÅLAREN.

Ack, nådig herre, aldrig har jag velat
Förtörna er, förlåt mig nu, jag ber,
Hvad jag af oförstånd har felat.
Fördrif mig ej ifrån er gård,
I staden är man jämt i knipor.
Jag har så många i min vård,
Mor sjuk och barn en rad som orgelpipor.

JULIA.

Ack goda, goda onkel; var ej hård!

v. DANN.

Kan ej, ogör—, omöjligt om hvartannat,
Och idel nej, nej, nej! Det är förbannadt.

JULIA.

Hur är det rimligt, att ni vredgas än?
Ni skrämt tillräckligt ren, kom nu med trösten
Och gör den stackars mannen glad igen!
Ni kan ju krossa folk med blotta rösten;
Lägg några mjuka, goda ord i den,
Låt den bli litet hes, låt den få hösten!

v. DANN (lugnare).

Man kan ej se förutan syn,
Ej väcka döda, ej på himlens fästen
Så stjärnor, rycka andra ned ur skyn,
Det kan man icke, men för resten—

JULIA.

Kan man ha hjärta under västen
Och låta bli att rynka ögonbryn.

v. DANN.

Välan, mitt barn, tack för protesten!

(Till målaren.)

Min vän, kom ej med ert: jag kan ej, mer.

(Räcker honom några guldstycken.)

Se här! Min vagn far snart till staden,
Beställ ut färg, så kan ni, som ni ser.

MÅLAREN.

För mycket!

v. DANN.

Öfverskottet tillhör er.

MÅLAREN.

Allt detta guld?

JULIA.

Det går nog åt för raden.

MÅLAREN.

Hur kan jag tacka nog?—

v. DANN.

Se så, gå ner

Och stryk, hvad ni har öfrigt af er röra.
Sen ni det gjort, så kom igen
Hit upp till mig att efterhöra.
Jag har ett mellanarbet än,

Som lämpar sig för er att göra.

(Målaren går.)

FJÄRDE SCENEN.

v. DANN. JULIA.

JULIA.

Men, onkel, skall jag målas af den där?
Hvad har ni satt er nu i sinnet?
Jag kunde ju knappt stanna honom när,
Jag har en fasa ren för blotta skinnet.

v. DANN (skrattande). Du galna fjolla, hvem begär, Att för en smörjburk du skall sitta här?

JULIA.

Ja, kan han måla mig ur minnet,
Så tusen gånger gärna då,
Han kan då få förtjänst för sina små.

v. DANN.

Hvad prat! En härlig bild vill du mig lämna
På detta sätt till huggnad, när du far.

JULIA.

Hur skall jag ana till, hvad ni kan ämna?
Det bästa, onkel, är, att jag blir kvar
Och spelar själf min bild i alla dar—

v. DANN.

Och får, om du blir tjärad, strax dig hämna.
Men allvar, flicka! Jag har hört,
Att lyckan nyss har till vår grannstad fört
En verklig målare.

JULIA (intresserad).

Ack, är det möjligt?

v. DANN.

Ja, det är möjligt, liksom sant och visst,
Som att det är förgjordt, fördömdt, för löjligt
Med dina möjligheter först och sist.

JULIA.

Men, bästa onkel, verkligt en artist?

v. DANN. Just en artist och en berömd tillika.

JULIA.

Hit skulle komma en med sådant gry!
Det kan jag aldrig tro.—

v. DANN.

Det gör mig lika.

JULIA.

Man kan—hur?—utan nål ej sy?
Hur säger onkel?—Ej på himlens fästen
Så stjärnor, rycka döda ned ur sky—

v. DANN (förifrad).

Men man kan komma till en stad, en by,
En gård, ett torp, till världens alla nästen
Berömd och oberömd, med penseln, lästen,
Med allt. Men vill du gäcka mig? Åh fy!

JULIA.

Förlåt mig, onkel, saken är så ny,
Så oerhörd.—En konstnär här på orten!
Från hvilket håll i världen kommer han?
Från Rom, Paris, kanske från Höga Porten
En turk till målare, ja, det går an;
Man kunde sitta för en sådan man.

v. DANN. Mamselln är skämtsam—

JULIA (lifligt).

Nej, förklara

Er närmare! Hur skall jag det förstå,
Att någon kan en konstnär vara
Och vara här i denna gömda vrå?
En konstnär, onkel, trifves bara
Bland idealer, lita ni därpå!
Han vill beundra, njuta, tjusas, fara
Till länder blott, där konstens tempel stå.
Han vill—

v. DANN.

Nej, hvilken eld!

JULIA (för sig).

Min arma fjolla,

Hvad jag var nära att förråda mig!

v. DANN.

Hann Stockholm under din pensionstid vålla
Så varm artistbeundran, säg, hos dig?
Har någon artig konstnär biktat sig?

JULIA

(stött och förlägen).

Min Gud, behöfver man väl kunna trolla,
För att ur tusen böcker fatta opp
En konstnärs önskingar, hans mål, hans hopp,
Det lif, som spänner i hans själ dess strängar?

v. DANN.

Förträffligt, allt det där är sant
Och genom själfva stilens många slängar
Tillika ganska grant.
Ett enda synes dig dock obekant,
Det enda, du, att han behöfver pengar.—

JULIA (med en suck). Ack, pengar!

v. DANN.

Pengar, pengar, kära du!

Af dem har målarn, som vi satt i fråga,
Behof som alla andra, till sin plåga.
Han kommit till sin hemort nu
Från Sverige, där han bildat sin förmåga—

JULIA (lifligt).

Hur, onkel? Hvem? Hvad heter han?

v. DANN (utan afbrott).

Men där han, ung ännu, har svårt att våga
En täflan med så mången äldre man,
Som vill ha pengar och som måla kan.

JULIA.

Men är det då ej möjligt att få veta
Hans namn? (För sig.) Ack, det är Axel, ingen ann'!

v. DANN.

Han heter Axel,—Axel—nej, minsann
Jag minns hans tillnamn, nå, det kan förtreta.

JULIA.

Frank.

v. DANN.

Frank, så hette han, just så.
Det fögnar mig, du tycks ju honom känna.
Då allt omkringgår, var det kanske denna,
Som lärde dig att en artist förstå.

JULIA (kort).

Hur så?

v. DANN.

Blott säg mig, hurdan är han, flicka?

JULIA

(i sin förra stämning).

Jag kan försäkra er, en man af ton,
Fast ingen löjtnant, grefve och baron,
Som har för mig ett hjärta och en ficka,
Precis som gjord för er million;
Han lärde rita blott i vår pension.—
Ja, ja, min onkel må visst blicka,
Så mycket onkel vill, på min person.

v. DANN.

Du är förstämd, jag tänkte skicka
Och tvinga honom hit ännu i dag;
Men det är bäst att vänta, märker jag.

JULIA.

För min skull inte; gör, som er behagar,
Jag står till tjänst i dag och alla dagar;
Men onkel är så avvig nu, så tvär.

v. DANN. Visst icke; det är du, som avvig är.

JULIA (för sig).

Hur tanke tanke i mitt hufvud jagar!
O himmel, Axel, Axel är då här!

v. DANN.

Säg öppet, om det vill ackommodera
Prinsessan att bli målad nu?

JULIA.

Af hjärtat gärna, jag har sagt det ju,
Allenast onkel icke vill studera
Så misstänksamt min minsta min alltjämt.

v. DANN. Du yrar, vet du ej att tåla skämt?

JULIA.

Ja, blott däri ej ligger något mera.
Ni gaf mig ögon, som så när mig skrämt.

v. DANN. Hvem, jag? Bekänn det, att på allt du hittar.

JULIA.

Ja, onkel är förskräcklig, när ni tittar.

v. DANN. Du sett i syne nu, det är bestämdt.

JULIA.

Det syns en misstro hos er då, som smittar.

v. DANN.

Åh tyst! Jag rymmer unnan rätt och slätt,
Jag tar min tillflykt till mitt kabinett
Och skrifver några ord, med lätthet funna,
Som torde få herr "Kan ej" till att kunna.
Han måste komma.—

(Går in i sitt kabinett och läser till dörren).

FEMTE SCENEN.

JULIA (ensam).

O, så är mitt sätt!

Jag kunnat dock den goda gubben unna
Att se på mig. Hvad var för ondt i det?
Jag vore färdig att af ledsnad gråta.

(Niger utanför den slutna dörren och säger helt
sakta för sig med sammanknäppta händer.)

Min goda, goda onkel måst förlåta!

(Lägger handen på sitt hjärta.)

Jag hade här en liten hemlighet,
Som jag på intet villkor ville låta
Min onkel se, däraf kom min förtret;
Men jag blir genast god, som onkel vet.

(Går bort från dörren åter.)

Men hvarför skulle han mig just betrakta
Den stund, jag hade svårast att mig vakta,
I öfverraskningens minut, minsann,
Då pulsen bultade, då kinden brann,
Då tusen tankar flögo kring i pannan,
I hjärtat sorg och glädje om hvarannan?

Ja, sorg i all min fröjd;

Ty att få råkas åter, hvilken höjd
Af glädje, och ändå hvad smärta,
Att han skall nödgas, detta stolta hjärta,
Blott för en lumpen penning offra opp
Sitt mål, sin varma längtan och sitt hopp!
Han tänkte få besöka konstens länder.
Hur sade han? "Först efter år af flit,
När jag ifrån Italien återvänder,
Då vill jag hamna vid vår hembygds stränder,
Då vill jag komma dit,

Där du mig väntar, älskande och trogen."

Ack, denna sällhet var för dig ej mogen,
Min arma Axel! Nej, nu är du här,
Begär ej glans och lagrar, men begär
Blott porträtter hop en liten summa,
För att kanske om några år,
Med modet brutet och med viljan sår,
Få fara ut i skygd af dessa dumma,
Små, runda tolkar, dem en värld förstår
Så ytterst artigt, fast de äro stumma.

Men hvad, om jag till onkel går,
Bekänner allt och säger: "Ack, försumma
Ej nu att göra, hvad ni kan förmå
För Axels lycka; den är min också.
Ni är så rik, för hvem vill ni väl spara?
Gif honom medel att kring världen fara!"

Jag skulle icke fåfängt be, o nej!

Det vet jag visst, men Axel vill det ej.

Han har förbjudit mig att nämna
Ett ord om vår förlofning. Han vill lämna
Sin konstnårsbana, har han bedt mig tro,

Förr än han vill af någons gunst bero.
Jag tror det ock; de voro inga tomma,
Förflugna ord, hans ord. Nej, alltför väl
Jag lärt mig känna ren hans stolta själ.
Och nu, och nu så skall han komma
Och såsom förr i Sverige måla mig.
Skall han väl tycka, att hon liknar sig
Och icke vissnat ren, hans blomma?
Ett år förflutit, sen jag gick
I min pension och sen vi skildes.

(Ser sig i spegeln.)

Bestämndt har jag sen dess fått mera skick,
Men då var ögat som en liten vildes;
Nu har den mulnat ren, min blick;
Dock nej, det var ju blott en tår, som spilldes.

(Dörren röres.)

O, den som helst en stund här vara fick
Allena!

SJÄTTE SCENEN.

v. DANN (inträder med ett bref i handen). JULIA.

v. DANN.

Nu, låt se, om det slår klick!
Nu tror jag, han skall komma, snabb som ilen;
Den gunstig herrn höll på med Amors list,
Så skref han nyss, nu tror jag fullt och visst,
Han låter guden själf få sköta pilen.
Han satt som fjättrad vid paletten sist,
Nu skall han sprängas lös,
(Skakar brefret.)

se här är kilen!

JULIA.

Men, bästa onkel, han är dock artist.
Man måste fara varsamt med en sådan.

v. DANN

Åh, du kan vara ganska trygg för vådan.
Den kil, jag brukar, är ett löfte blott
Att köpa taflan, som han målat senast,
Om färdig eller ej, allt lika godt.

JULIA.

Och så tror onkel, att han gör sig brådt?

v. DANN.

Jag loft betala hvad som helst, allenast
Han ej vill söla, utan kommer genast.

JULIA.

Jag fruktar, onkel valt det sämsta sätt
Att skynda på hans ankomst.

v. DANN.

Hvarför det?

Skall ej ett sådant anbud honom locka?

JULIA.

Han kommer föga, om han tror er pocka.

v. DANN.

Hur, pocka? Han förstår ju lätt,
Att gubben offerar på en nyck, min docka.

JULIA.

Men aldrig säljer han sig åt er klocka.

v. DANN.

Tyst då, för tusan, en gång! Jag är mätt
På alla dessa upptåg, svårigheter,
Omöjligheter med och utan vett,
Allt hvad er legion af inkast heter.
Han måste komma. Gud ske lof, jag har
Här i min närhet en, som mig ej plågar
Med motstånd, skrupler, inpass, galna svar,
En man, min bästa skatt sen forna dar,
Som följt mig, följer mig, hvarhelst jag tågar,
Ej ställer is emot mig, när jag lågar,
Och hejdar med ett nej hvart steg, jag tar. (Ringer.)
Gif akt, min Julia, du skall se en karl,
Som vill, som kan, som hugger i, som vågar
Och som förstår att svara, som jag frågar.

(Gamle Trygg inträder och stannar aktningsfullt vid dörren)

SJUNDE SCENEN.

v. DANN. JULIA. TRYGG.

v. DANN. Du måste åter in till staden, Trygg!

TRYGG.

Skall ske.

v. DANN.

Om den ej kroknat ren, din rygg.

TRYGG.

Allt annat!

v. DANN.

Ta min vagn för andra gången.

TRYGG.

Den fick ett fel i jons på tistelstången.

JULIA. (Skälmskt.)

Förträffligt.

v. DANN

(harmset).

Så, på tvären här också!

TRYGG.

Men det är lika allt, det går ändå.

v. DANN (föfnöjdt till Julia). Du hör! (Till Trygg.) Låt bota vagnen då på stunden!

TRYGG.

Vår smed har rymt till krogen ren, den hunden.

JULIA.

Aha!

v. DANN.

Fördömdt!

TRYGG.

Men smedjan, den står kvar;
Jag har skött slägga förr i mina dar.

v. DANN (till Julia). Gif akt! (Till Trygg.) Får du din vagn, som du vill ha den, Så spänn i blinken för

och far till staden.

TRYGG.

Med samma par som sist?

v. DANN.

Ja, orka de?

TRYGG.

Om två ej orka, herre, tar jag tre.

v. DANN (till Julia). Hvad menar du? (Till Trygg.) Tag, om du vill, fast fyra, Blott det går fort.

TRYGG.

Blir något att bestyra?

v. DANN. Ja, du skall skaffa målarn hit.

JULIA (i det hon fixerar Trygg, för sig).
Han skrufvar läppen, ha, det var en bit,
Som tycktes smaka gubben smått af syra.

TRYGG.

Skall karln i vagnen, straxt jag kommer dit?

v. DANN. Ja, det förstås; minuterna ä' dyra.

TRYGG.

Då får jag bruka all min flit,
Ty junkern gaf mig ren en artig hyra,
För det jag var en smula envis sist.

JULIA (föfnöjdt).

Märk, bästa onkel, märk, han är artist,
Han kommer, när han vill, men ej på dagen.

v. DANN.

Men han skall komma nu, och det är visst.
Jag vore annars på min Trygg bedragen.

TRYGG.

Får jag, ifall han tredskas, tan i kragen?

JULIA.

För Guds skull, onkel! Nej.

v. DANN (med stor belåtenhet till Julia).

Bekänn blott nu,

Den där gör inga svårigheter, du.

(Till Trygg, i det han räcker honom brevet.)

Se här, gif detta fram! Om han ej jäfvar
Allt, hvad i världen nämns reson,
Kan fröken vara lugn för hans person
Och du få slippa bruka dina näfvar.
Men nu är konsten den att vara snar.
Hur länge kan det räcka, förrn du ställer
I ordning allt och far
Och är tillbaka åter? Kanske par,
Tre, fyra timmar, hur?

TRYGG.

Å, stickor heller!

Det går väl af med en, ifall det gäller.

v. DANN. Men passa på, att du ej kör omkull.

TRYGG.

Jag får väl akta mig för vagnens skull.

v. DANN (till Julia, med belåtenhet). Förstår du, hvad en man som denne väger?

JULIA.

Ja, gubevars, jag ser, att onkel äger
I honom en, som säger ja till allt.

v. DANN. Och är i stånd att göra, som han säger.

(v. Vann och Julia närma sig förscenen under samtalet, och
Trygg blir kvar vid fonddörren, så att han icke hör dem.)

JULIA.

Kanhända till och med, om ni befallt
Omöjligheter?

v. DANN.

Tror du honom vara
Nog galn att lofva allt?

JULIA.

Ja, fresta bara,
Bjud det befängdaste!

v. DANN.

Så får jag nej.

JULIA.

Vill onkel hålla vad? Ni får det ej.

v. DANN.

Du skall få lära känna karln i blinken.
Trygg!

TRYGG.

Herre!

v. DANN.

Du har märkt, strax bortom byn
Så stiger vägen rakt mot himlens bryn.

TRYGG.

Ja väl.

v. DANN.

Så snart du hunnit högsta brinken,
Så tar du middagssolen ned ur skyn.

TRYGG.

Jag må försöka på, på Guds försyn.

JULIA (klappande händerna).

Gudomligt! Präktigt!

v. DANN.

Han begrep ej vinken.

JULIA (skälmskt till Trygg).

Ack, Trygg, ni vet, hur mån jag är om hyn;
Tänk därför nu bland skyarna där oppe
På mig en smula, tag mig i ert hägn
Och hämta mig en liten flaska regn!
Jag sätter värde på hvarenda droppe,
Ty vattnet här är så förskräckligt hårdt.

TRYGG (förtrytsamt).

En flaska regn? Att ta den med blir svårt,
Den kunde gå i kras och släcka solen.

v. DANN.

Aha, min fröken, knäpp på den fiolen!
Han kan ge svar på fråga, som du ser.

TRYGG

(till v. Dann).

Jag är ej van att säga nej åt er,
Tål också skämt af er, men ej af alla.

v. DANN (ironiskt till Julia). Har fröken något mera att befalla?

JULIA (vänligt).

Ja, att ej Trygg får vara ledsen mer.

TRYGG.

Tack för den rösten! Trygg är hastigt slagen:
Godt ord af er, och allt är godt igen.

JULIA

(gladt och vänligt).

Men hvem bad onkel skryta hela dagen
Med er fullkomlighet, min vän?

(Båda närma sig honom åter.)

Och hvem bad er, hvad som var värre än,
Be att få fatta en artist i kragen?

v. DANN (till Trygg). Se så, gå, ställ din vagn i skick, var flink!

TRYGG.

Allt skall bli färdigt, herre, i en blink.

ÅTTONDE SCENEN.

v. DANN. JULIA.

JULIA (for Sig).

O Gud, nu far den gamla björnen
Med uppdrag, sådant onkel nyss det gaf.
Det blir bestämdt spektakel af.
Ack, konstens väg är full af törnen.
Skall Axel kommenderas som en slaf?
Hvad är att göras?

v. DANN.

Barn, du tänker

Helt visst på målarn nu och din kostym?

JULIA

(allt ännu för sig).

Han kommer aldrig, om man kränker
Hans hederskänsla.

v. DANN.

Din barett med plym,

Hvad tror du, fäst med en rubin, som blänker?

JULIA (som förut).

Han är för stolt därtill.

v. DANN.

Om sen du stänker

En rad af stora pärlor kring din hals?

JULIA (uppvaknande). Hvad säger bästa onkel, hvad befalls?

v. DANN.

Kors, hvad uppmärksamhet åt mig du skänker,
Jag tror, min själ, att du ej hört mig alls.

JULIA.

Förlåt, jag har så mycket att besinna.

v. DANN.

Det tror jag nog, det är ej svårt att finna;
Men hvad?

JULIA.

Jag glömde—nu är väl för sent—
Att ge åt Trygg ett uppdrag, som jag ment.

v. DANN. Att hämta någonting från skyn kanhända?

JULIA.

Nej, blott från staden.

v. DANN.

Det blir ganska lätt.
När han blir färdig, skall jag honom sända
Hit upp till dig, så kan du gifva det.
Det gäller visst din toalett.
Låt honom endast snart få återvända,
Själff går jag nu och ställer allt på rätt.

NIONDE SCENEN.

JULIA (ensam).

Det hjälper ej, jag måste gå emellan,
Om Axel någonsin skall komma hit.
Min Gud, att skicka Trygg som härold dit
Med pock och trug, nej, värre såg man sällan.
Men hvad bör göras? Vänta, några ord (Går.)
Med blyerts blott,—jag säger icke rader,
Jag tecknar dem i hast vid detta bord,—
De skola verka mer än myriader
Af onkels, jag är viss därom.

(Sluter sig, tar ett blad ur sin plånbok, skrifver och förseglar
hastigt en liten biljett, den hon visar i sin hand, i det hon
uppstiger från bordet.)

Se här! Det blef ej långt; allenast
Halfannan rad: "Kom, blif ej ledsen, kom,
Och, goda Axel, kom för min skull genast!"—
Ja, han skall komma, jag är viss på det.
O, att jag finge honom lika lätt
Att bjuda till att onkels tycke vinna!
Ett ord af mig sen till, det hjälpte ock.
Ack, onkels barm är ej af sten och stock,
Han skulle göra allt, det kan jag finna,
Och Axel slippa längta, tråna, brinna
Och se från öde trakter bort mot dem,
Där lagern gror, där konsten har sitt hem,
Fast ej hans lilla, arma älskarinna.
Hvad, om jag skrefve? Dock, jag kan ej hinna.
Där finns så mycket att ge akt uppå
I onkels lynne, om man önskar få
Ett insteg i hans varma hjärta.—Inga
Omständigheter får man göra då,
Man måste kalla alla hinder ringa,
Man måste hoppas allt och allt förmå,
Stå färdig när som helst att sönderslå
Sin panna mot hvar mur, att den betvinga,
Omöjligheten själf till lydnad bringa,
Som enväldsherre genom världen gå.
Befalla, kämpa, trotsa, icke tinga;

Kort sagdt, af lagar hylla endast två:
Att aldrig bli en slaf af några öden
Och förr, än säga "kan ej", tåla döden.

(Kort paus.)

Om Axel visste att bete sig så!
Väl kunde han med lätthet därtill öfvas,
Om tiden endast medgaf, att jag skref.
Han har i lynnet allt, som kan behöfvas
För en despot.—Dock, Trygg må bli mitt bref.
Åt honom vill jag blott i uppdrag gifva
Att noga onkels sinnelag beskrifva
Och bedja Axel vara på sin vakt
Och villigt efter gubbens sätt sig lämpa.—

(Besinnar sig).

O, du min vishet, hvad du fint ger akt!
Just detta vore att med all min makt
Få Axels stolthet väckt att börja kämpa
Och göra tvärtemot hvad man har sagt.
På detta sätt just skulle han bli bragt
Till lust att hyckla all slags brist och krämpa
Och gnälla onkel ond rätt efter takt.
Nej, annorlunda skall det göras.—
Tyst, det är Trygg, det är hans steg, som höras.
Min plan är färdig. Axel, nu
Skall du få se, att du kan föras,
Ja, som en liten docka, bästa du.
Förlåt, men onkels hjärta måste röras,
Och det är blott ditt väl, som afses ju.

(Dörren röres).

Men först skall Trygg bli mjuk.—

TIONDE SCENEN.

JULIA. TRYGG (inkommande något häftigt).

TRYGG.

Nu, fröken!

JULIA

(låtsande förtrytelse).

Hu!

År det väl mänskligt, att man så skall störas?
Om ni vill skrämma mig på detta sätt,
Så klagas jag för onkel, vet ni det?

TRYGG (förundrad).

Jag skrämt?

JULIA.

Just ni.

TRYGG.

Hur har jag kunnat skrämma?

JULIA (något obeslutsamt först, men snart med mycken bestämdhet).
Jo, med er grymma hast och med er stämman.

TRYGG.

Att hasta hör just ej min ålder till.

JULIA.

Nå, med er uppsyn då, om ni så vill.

TRYGG (förargad). Den har ni sett hvarenda dag här hemma.

JULIA.

Se så, nu jäser det igen, ert blod,
Men jag förlåter, jag, om ni förlåter.
Det är så klent ibland, mitt tålmod,
Men blir ni god igen, om jag blir god?

TRYGG (för sig).

En evig skiftning fram och åter,
Och gamle Trygg får lof att skifta med.
Hon har en ängels makt, fast hon är led.

JULIA (för sig).

Man måste skrufva pipan, tills den låter.
(Högt.)
Ni mumlar bara. Ja, visst är ni vred?
Ni vill kanhända, att jag gråter
Och tigger er om fred?

TRYGG.

För Guds skull, fröken, skynda! Tiden lider.
Var viss, att gamle Trygg gör allt för er.

JULIA.

Se, den försäkran slutar våra strider.
Här är ett bref, som ni åt målarn ger.
Är det för tungt?

TRYGG.

Gud signe er, ni ler!

JULIA.

Minns, att ni lämnar det i målarns händer,
Ej visar det för kunder och för fränder,
För onkel och hvar mänska, som ni ser.

TRYGG.

Behöfs ej varning.—Hvad skall göras mer?

JULIA.

Ack, gamle Trygg, när ni tillbaka vänder
Och har er reskamrat på tu man hand,
Så stäng då ej er tunga bakom tand
Och var ej trumpen, som ni brukar vara.

TRYGG.

Om han vill fråga något, skall jag svara.

JULIA.

Ja, men ni måste göra mer, ett grand.
Ni får på edra ord ej spara.
Ni måste som af egen drift förklara
För honom, hvad han har att akta på,
Ifall han vill er herres ynnest vinna.
Gif honom vinkar om att eftersinna,
Hvad vinst han kunde hafva af att få
En millionär till gynnare.—

TRYGG.

Rätt så!

JULIA.

Men blanda mig ej in, ty jag är kvinna.—
Säg honom, hur han bör tillvägagå:
Se ödmjuk ut från början allt till slutet
Och klaga, klaga, klaga oafbrutet.

TRYGG.

Det bär till fanders.—

JULIA.

Tyst, och hör mig då!

Ni måste låta honom tydligt märka,
Att tårar mest uppå er herre verka,
Att onkel gärna ställer hårdt mot hårdt,
Men hjälper den, som finner allting svårt;
Att intet gör hans hjärta mera böjligt
Än orden: kan ej, går ej an, omöjligt.
Bed honom därför blott se ömklig ut
Och sucka: kan ej, kan ej, hvar minut.

TRYGG.

Det blir spektakel af—

JULIA.

Se där! Jag finner,

Att ni är ledsen än, jag märker grant,
Att gammal harm inom er brinner—

TRYGG.

Mitt gråa hufvud vill jag ge i pant—

JULIA.

På hvad? På att af er jag intet vinner?—

TRYGG.

På att hvad fröken menar ej är sant.

JULIA.

Men hvarför vågra då att hjälpa?

TRYGG.

Det blef ej hjälpa, fröken, det blef stjälpå.

JULIA.

Att göra, som jag ber?

TRYGG.

Ja, kommer han

På detta sätt, blir målarn körd på porten;
Han tål ej någon ynkrygg, herr von Dann.

JULIA.

Jag önskar, målarn drefs från hela orten.

TRYGG.

Så, är det så bevändt, då går det an.

JULIA.

Jag har alls ingen lust att målas,
Kanske, som man mig hotar, tjäras, tvålas,
Gud vet allt hvad, en främling till behag.

TRYGG.

Han skall bli tvålad själf, försäkrar jag.

JULIA.

Är det då afgjordt, kan jag därpå lita?

TRYGG.

Var säker! Trygg förstår sig ej på krita,
Hvad han har lofvat, löser han kontant.

JULIA.

Farväl då, gamle kund, ni är galant.

ELFTE SCENEN.

JULIA (ensam).

Det är, som om jag vore i pensionen:
Allt samma skälmeri i hemmet än!
Jag tålte aldrig rätt ens där den tonen
Och sjunger här likväl den om igen.
Fy, jag är stygg, men för mitt hjärtas vän.
O Axel, om jag hoppades dig råka
Så glad, så modig nu, som förr du var,
Då skulle jag visst ej mitt hufvud bråka
Med konstner från min korta klädnings dar;
Men då fanns glädje, nu är sorg blott kvar!
Jag måste frukta, att ditt mod är brutet,
Då konstens land du mot vår öken bytt;
Jag måste frukta, att för det beslutet
Ditt sköna hopp om glans och lycka flytt.—
Jag velat lifva opp din kraft på nytt.
Ja, den skall vakna, när man vill dig böja
Och vågar ödmjukhet dig föreslå;
Mot fruktad kränkning skall din själ sig höja,
Och hög och ädel skall bland oss du stå
Och onkel tjusas, när han ser dig så.
Och jag skall än få se ditt öga ljunga
Af harm, af trots, af stolthet, fritt och klart,
Och höra dessa ord ifrån din tunga,
Som få af hvarje puls i hjärtat fart.
O, det blir himmelskt! Dyre, kom, kom snart!

ANDRA AKTEN.

(Samma rum som i förra akten)

FÖRSTA SCENEN.

JULIA. FRANK.

(Frank sitter vid ett bord i öfre ändan af salen och håller på att spika duk på ram till det blifvande porträttet. Julia står nära till och ser på.)

JULIA.

Du var förstämd helt visst, när nyss du kom;
Låt bli att neka det, bekänn det bara.

FRANK.

Tyst, Julia, tala icke mer därom!

JULIA.

Hur vill jag annars väl förklara
Den kalla, obekanta blick, du gaf
Till svar på min?

FRANK.

Den vet jag ej utaf.
Kall kunde den ej gärna vara,
Då hjärtat brann—

JULIA.

Jo, pytt!

FRANK.

Jo, ganska sant.

Kanhända bar den sken af obekant;
Den måste så ju för den platta skara,
Som omgaf oss på hvarje kant.

JULIA.

Där ute ja, men sen där inne
I farstun? Har det fallit ur ditt minne,
Hur onkel gick tillbaka litet grand
För att om vagn och hästar ordinerar?
Då stodo vi vid öfre trappans rand
Ett tjog sekunder visst, om icke flera,
På tu man hand.

FRANK.

Och om vi stått där tio tjog, hvad mera?

JULIA.

Det torde kanske föga intressera,
Kanhända skall du till och med bli stött;
Du vet dock själf, hur kyligt den blef mött,
Den varma kyss, jag då till välkomst skänkte.

FRANK.

Visst möjligt, när hvar stund jag tänkte,
Om han vändt om och såg oss kyssas,—han
Den gamle, grå toppridarn, herr von Dann.

JULIA.

Min Gud! Hur kallar du min onkel?

FRANK.

Vådan

Tar jag på mig, var lugn i hvarje fall!
Toppridare, så kallar jag en sådan,
Som fordrar, att man krypa skall
För honom eller hans million i lådan.

JULIA.

Har onkel fordrat detta?

FRANK.

Han väl ej,

Men hvad som är detsamma, hans lakej.
Det skedde visst på principalns inrådan.
(Kort paus)

Men nu, min Julia, är man honom kvitt,
Nu höra vi hans steg i trappan redan,
Ifall han kommer—

JULIA.

Nå, än sedan?

RANK.

Nu få vi kyssas fritt.
(Ställer bort ramen och stiger upp)

JULIA (afvisande.)

Du har ditt arbete, var god och sitt!

FRANK (stött.)

Så! Har du hunnit lära dig den tonen
Af söta onkel ren och af millionen?
Men jag, jag lyder pipan ej—
(Omfamnar och vill kyssa henne.)

JULIA (skjutande honom tillbaka.)

Nej, pass!

Jag tycker ej om kyssar à la glace.

FRANK.

Men, Julia, säg, hur vill jag väl förklara
En sådan ändring, kan den verklig vara?
En kyss?

JULIA.

Nej, nu är jag i min tur kall,
Fast ej som du det var i alla fall.

FRANK (förtrytsamt).

Ha, for jag för att nå en fröjd som denna
Till detta vargaland en svag minut,
Med äfventyr att surna här till slut!
Jag var förgjord, det måste jag bekänna.

JULIA.

En vacker början! Surna vid en hand,
Som en gång var hos dig så högt i tycket,
Och kalla detta land ett vargaland,
Ditt eget hemland! Nej, det är för mycket.
Vill du ej surna, väl, så sätt dig ned,
Arbeta, måla, lämna mig i fred!
Du skall få ämnen nog, blott du mig lyder.
Se så, palett i hand, att börja med!
Begynn, herr målare, gör först etyder.
Här har du strax en flicka, som är vred.
Jag blir modell.

FRANK (försjunken i sig själf).

Farväl då, fröjd och lycka
I denna länge, länge drömda hamn!
Farväl mitt glada hopp att här få trycka
Min största skatt på jorden i min famn!
Min sällhet var en skuggbild blott, ett namn.

JULIA (bevekligt).

Men, Axel!

FRANK.

När jag for från Sveriges stränder
Och kände, hur dess jord mig varit kär,
Då tänkte jag: "Min hembygds ökenländer
Jag ger dock priset; Julias hem finns där."
Så kom jag hit. Ack, Julia fanns ej här!

JULIA.

Men, Axel, Axel!

FRANK.

Ingen man af heder
Vill bli behandlad så. Det är nog af.
Jag är ej den, som tål att tryckas neder,
Och minst af den, som jag mitt hjärta gaf.
Jag är en konstnär, jag, och ingen slaf.

JULIA.

Men, Axel, hör mig då!

FRANK.

Man djärfs begära,
Att jag skall dyrka den, som pengar har.
Man ber mig klaga, tigga; pass! Nej, svära,
Det tänker jag åt judar en och hvar.
Jag packar mina penslar hop och far.

JULIA (fattande hans händer).
Min goda, goda Axel, men besinna,
Att skrämma så din Julia! Att du kan!
Jag är ju ej artist, ej målarinna,
Ger du modeller, bjud dem åt en ann'!
Hvad gagnar mig att se en vredgad man?

FRANK.
Att neka mig en kyss!

JULIA (sträckande sin mund mot hans).
Se här, tag tvenne.

FRANK (dragande sitt hufvud tillbaka).
Ej nu, en annan gång.

JULIA.
Nå, lika godt.
Låt mig få stryka rynkan ur ditt äne.
Ett år har hunnit fly, sen jag det fått.

FRANK.
Tyst, jag hör steg.

JULIA (lyssnande).
Nej, det var vinden blott.

FRANK.
Så vill du verkligt än min Julia vara?

JULIA.
Hvems då i vida världen, om ej din?

FRANK.
Nåväl!
(Omfamnar henne.)

JULIA.
Tyst, onkel hörs.

FRANK.
Å, ingen fara!
Det drog i trappan blott; nu är du min.

JULIA (kysser honom lätt på pannan och sliter sig lös).
Släpp, dyre, älskade, han kommer in!

ANDRA SCENEN.

v. DANN. FRANK. JULIA.

v. DANN. En vacker dag!

FRANK.
För mycket sol, min herre!

v. DANN. Just solen, tycker jag, ger den behag.

FRANK.
Ursäkta mig, så tycker icke jag.

v. DANN. Den sortens smak förstår jag ej, dess värre!

FRANK.
En sal som denna tål ej mycken dag.

v. DANN.
Rätt ledsamt, att den ej är er i lag;

De andra rummen äro alla smärre.

FRANK.

Då tar jag detta stora helst ändå.

v. DANN.

Där träffar ni min smak. Mig tycks, i små
Bli alla tankar små, liksom betryckta.

FRANK.

Såframt de icke födas ren förryckta,
Då svälla de i alla fall.

v. DANN.

Får gå!

FRANK.

Men dagern här är afskyvärd.

v. DANN.

Hur så?

FRANK.

Man målar icke gärna i en lykta.

JULIA

(tyst till Frank).

Men, Axel, vill du tvinga mig att flykta?
Bemöt den goda gubben ej så kort!

FRANK (tyst till Julia). Bemötande mot anspråk, sort mot sort!

v. DANN.

Hvad mått och steg står då att taga?
Hur önskar ni? Kanhända går det an
På något sätt att ljuset här försvaga?
Ifall man kunde—

FRANK.

Kunde? Jo, man kan

Allt, hvad man vill. (För sig.) Tror han, jag tänker klaga?

v. DANN.

Det kallar jag att tala som en man.
Man kan, om blott man vill, det tror jag äfven.

FRANK (tyst till Julia). Hör, hur han gör sig till, den gamla räfven.

JULIA

(tyst till Frank).

I himlens namn, var höflig, han är sann!
(För sig.)

Jag är olycklig, var det det, jag vann?
Här har jag tyget, som jag ställde väfven.

v. DANN.

Godt mod vid rodret har god hamn för stäfven.
Men nu, om nu jag visste, hur man bäst
Bör ställa till. Befall blott! Hela huset
Står till er tjänst.

FRANK.

Nåväl, ett tække, fäst

För hvarje fönster, tempererar ljuset;
Det kan min herre minnas till härnäst.

v. DANN. Gå, Julia, genast du och skaffa täcken!

FRANK.

Behöfs ej. Jag blir hemtam snart som gäst,
Jag vill gå själf och välja dem på fläcken.

v. DANN (tyst till Julia). Blir det ej karl af den, så rider näcken.

FRANK.

Han finns där nere ju, er ynkerbygg,
Han, som mig körde hit?

v. DANN.

Hvem, gamle Trygg?

FRANK.

Han spelar gärna adjutant åt värden,
Han för mig till värdinnan—

JULIA

(tyst till Frank).

Du ar stygg.

FRANK.

Jag känner gunstig herrn sen sista färden.

(Går.)

TREDJE SCENEN.

v. DANN. JULIA.

v. DANN.

Förunderligt! Jag är som skygg
För denna arma yngling, jag, den rike.
I världen har jag aldrig sett hans like,
Så stolt, så fri, så öppen, så bestämd.

JULIA (för sig).

Nå, Gud ske lof, så slipper jag bli skräm
För hvad jag ställde till.

v. DANN.

Ett kungarike

Skall säkert icke räkna många slike.
Mig har han fångat strax med första blick.

JULIA.

Men, bästa onkel, litet mera skick,
Det kunde dock ej skada, vill man tycka.
Han är för spotsk som främmande ännu.

v. DANN.

För spotsk? Kantänka! Ja, han vill ej smycka
Sitt språk med fraser, söt och honingsljuf.
För spotsk? Min fröken, ja, så menar du.
Jag vet, den, som hos er vill göra lycka,
Skall gå på tå, som om han gick med krycka,
Skall buga, smila, tala som ur bok.

JULIA (för sig).

Ack, visa onkel, hvad du tror på tok!

v. DANN.

Men annat är att hufvudet förrycka
På snärtor och få bifall af en klok.

JULIA.

Min bästa onkel!

v. DANN.

Hvad behagas?

JULIA.

Jag tror, att ni bedömt oss skeft ändå.

v. DANN. Det vore kärt, dock tviflar jag därpå.

JULIA.

Det är en lott, som ständigt var de svagas,
Att hållas af de starkare för små,
Små, andligt fadda, skapta blott att jagas
Af deras nycker, ej att dem förstå.
O, det är kvinnans öde, men det dagas
En gång, det törs man spå.
För öfrigt äro vi just, som vi tagas,
Eländiga, om man vill ha oss så,
Bedrägliga, ifall man vill bedragas,
Men trogna, sanna, hjärtliga också.

v. DANN. Nej, hvilken lära!

JULIA.

Vill ni den försmå?

Förlåt mig, onkel, läran är vår sagas.

v. DANN. Jag tycker om dig, barn, håll ut, får gå!

JULIA.

Jag undrar föga dock, när jag betänker,
Hur litet onkel har fått göra rön,
Att ni gör kvinnan orätt, att ni skänker
Så ringa aktning åt vårt arma kön.
Blott kärlek vinner kärlek som sin lön;
Ni har ej älskat.—Men förlåt, jag kränker
Ert hjärta blott.

v. DANN.

Far fort! Det är min bön.

JULIA.

Ni sått ert guld och skördat svek och ränker.—
Men hvad, i himlens namn? En droppe blänker
I onkels öga? O, hvad den är skön!

v. DANN.

Hvad nu? Ett litet solstygng blott, ej annat.
Du kikar då på allt, det är förbannadt.

JULIA.

Må vara då, ett solstygng ur er själ,
Som smälter litet is, jag ser det väl.

(Vekt.)

Ack, onkel, hvad har ni ej måst försaka
Af lifvets sanna lycka, hvilket schakt
Af verklig sällhet bröt ni? Se tillbaka
På dessa år, som ni tillryggalagt!
Hvad blef er vinst, den glädje, ni fick smaka?
Jo, guldets glans och rikedomens makt,
Bekymmersamma lika att bevaka
Som att förvärfva, har ni ofta sagt.
Men aldrig har en kvinnlig hand sig lagt
Rätt mjukt i er,—ni har ej ägt en maka;
Ni lefvat, njutit, lidit blott för er.

v. DANN. Låt bli att titta, flicka, tala mer!

JULIA.

Jag frågar, hvem på vida jorderingen
Er mött med värma, utan svek?
Jo, en, här hemma en, ett barn i lek,
En fågelunge, som nyss lyftat vingen,
Som fladdrar kring er och med skämt och smek
Än retar er till harm, än gör er vek.

v. DANN.

Vek! Det är osant. Vek? Det gör mig ingen.—
Men är du ensam, du? Än Trygg?

JULIA.

En ek,

En knotig ek, ett exemplar bland tingen.
Och, om ni vill, vår hushållsfru, fru Bingen,
En skrumpen vareelse, en vidbränd stek
På världens glöd af mödor och bekymmer.
Att ni ej lärt er af oss två
Värdera kvinnan, kan man lätt förstå.—
Men jag försäkrar, att det skymmer
För edra, ögon nu ändå.

v. DANN. Och om det skymde, hör jag dock. Håll på!

JULIA.

Jag sagt ren, hvad jag har att säga,
Mer än jag bort kanske;
Jag vet, att mina ord ej mycket väga,
Men sanna äro de.
Jag märkt så nu som härförinnan,
Hur ringa aktning onkel bär för kvinnan,
Och därför——

v. DANN.

Har du velat ge

En liten läxa åt din onkel arma,
Som ägt två ögon att ert värde se
Och dock ej lärt att älska, endast larma
Om er, om allt på jordens rund.

JULIA.

Ack, misstyck ej!

v. DANN.

Nej, tack af hjärtats grund

För dina ord, de öppna, varma!
Du är mig dubbelt kär i denna stund.
Hur vill jag fordra, att ditt öga,
Som sett af lifvet än så föga,
Skall genomskåda detta hårda skal,
Som är ett gammalt hjärtas stela yta?
Men, vet du, skulle hälften af de kval,
Som bott där inom, en gång flyta
I dina ådror, sågs om några dar
Ej ens ett skal af dig, min flicka, kvar.

JULIA.

Hvad, onkel? Har ert hjärta klappat
Af andra kval än öfver likars nöd?
Hvad? Har ni spelt det spel om lif och död,
Som kallas kärlek?

v. DANN.

Jag har spelt och tappat.

JULIA.

Och lefver dock!

v. DANN.

Om denna matta glöd,
Som trettiårig aska fått begrafva,
Om denna gnista under stelnad lava
Bör kallas lif.

JULIA.

O, tala icke så!
Nu vet jag, hvarifrån den värma stammar,
Som ständigt röjs hos er, ja, stundom flammar,
Som ofta, ofta smälter er som vax.

v. DANN. Om du ser spöken, flicka, går jag strax.

JULIA.

Men, goda onkel, hvarför neka
Till dessa känslor, eldiga och veka,
Som väckas dock så lätt uti er barm;
Än skapa sällhet vidt omkring, än leka
Som barn bland oss i fröjd, i harm;
Som aldrig skada någon, endast vålla,
Att man blir varm tillbaka, att man kan
Så innerligt, så hjärtligt af er hålla?

v. DANN.

Nu tyst! Du talar som en liten fjolla.
Jag får ej äga känslor, jag, en man;
Mig får ej någon makt förtrolla.

JULIA.

Men onkel tåras ofta som en ann'.

v. DANN.

Man har ett värde dock att upprätthålla.
Man är en karaktär, en stel, välan,
En mänskohatare, men ingen nolla.

JULIA.

Men onkel tåras ofta dock.

v. DANN.

Se där!

Där är du med ditt tåras åter;
Du vet dock, att en man jag är:
En man kan mulna blott, en kvinna gråter.
J. L. RUNEBERGS SAMLADE ARBETEN.

JULIA.

Men onkel likaså, om ni förlåter.

v. DANN.

Du är oslipplig, unge, säg mig, när
Du sett en verklig tår uti mitt öga,
En tår, som fallit ned? Det tror jag föga.
Min blick kan synas skum emellanåt,
Den skyms af töcken då, men ej af gråt,
Af töcken, som helt lätt däröfver simma.

JULIA.

Ack, huru ofta såg jag ej den våt,
Så våt, min onkel, att den tycktes glimma.

v. DANN.

Du toka, så gör äfven minsta dimma,
När solen kastar litet sken ditåt.
Men hör mig nu, om du kan spara
En half minut ditt sladder, att jag får
En smula tid att mig försvara.

Ett gammalt hjärta, huru stelt det slår,
Har vår nån gång, fast ej den varma, klara;
Den mäktar dock utur den is, som år
Inom oss hopat, lösa, ej en tår,
Nej, töcken, barn, en liten dimma bara.
Hvem styr den dimmans vägar sen, hvem rår
Därför, att den vill helst i ögat vara?
Men ögat mulnar, sjukas då,—har vår.
Se, så är saken.

JULIA.

Onkel, sluta

Ej än, säg, när ni är så himmelskt god,
Hur var den kvinna skapt, som hade mod
Att se er kärlek och att den förskjuta?

v. DANN.

Jag var en fattig yngling, och jag stod
I världen ensam, utan stöd att luta
Min blomning mot. Jag blommade likväl,
Ty eld och kärlek bodde i min själ,
Och kärlek, flicka, gafs mig fullt tillbaka.

JULIA.

Hur blef då, ej den älskade er maka?

v. DANN. Jag sagt dig ju, att jag var fattig, jag.

JULIA.

Och hon, den arma, var tillräckligt svag
Att ej för er ett lumpet guld försaka?

v. DANN.

Ej hon, men den, som skref för henne lag:
Vi drömde blott om fröjd och lycka båda,
Men unga drömma, de, de gamla råda.
Kort sagdt, hon gafs som offer åt en man,
Som, förrn jag fick en aning om min våda,
Med börd och skatter hennes fader vann.

JULIA.

Och ni?

v. DANN

Jag?

JULIA.

Blef?

v. DANN.

Blef, sen mitt lif förbrann,
Den torra mumie, du nu kan skåda.

JULIA.

Nej, onkel, ljug ej så, det går ej an.

v. DANN (upprörd).

Håll! Ur hvad djup i afgrunden, på jorden,
Fick du i dagen de fördömda orden:
"Det går ej an"? Just nu, i denna stund,
Hur kommo de, min Julia; i din mund?
Ja, det var de, som släckte min förhoppning,
Som bröto ned min lycka i dess knoppning,
Som jagade mig själf kring världens rund.
För dem och "kan ej" har jag gått i grund.

JULIA.

I grund? O, att ni talar så! Jag frågar:

Är den en mumie, hvars inre lågar
Af lif som ert?

v. DANN.

Mitt barn, du tycker så,
För det jag skälfver för ett ord, som plågar.
Lif? Om du sett mig lefva, sett mig då,
När hopp och kärlek bodde än här inne!
Ännu, sen många lustrer gjort sitt tåg,—
Jag blygs att nämna det,—kan minsta minne
Från dessa tider bryta upp en våg
Ur vinterisen i mitt frusna sinne,
Som när jag nyss den unge målarn såg.

JULIA.

Såg honom? Onkel, säg, förtälj, förklara——

v. DANN.

Det var en blick, ett mänskoöga bara,
Jag såg, men detta öga, denna blick,
Dess färg, dess djupa glans, dess hela skick
Såg jag i vida världen blott hos tvenne,
Hos honom, honom, flicka, och—hos henne.

FJÄRDE SCENEN.

v. DANN. JULIA. FRU BINGEN.

FRU BINGEN (häftigt inträdande).

I himlens namn, kom, hjälp mig, herr von Dann!
Kom, hjälp mig att mot målarn strida!
Han kommer, båda komma, Trygg och han;
Han fått den gamla dåren på sin sida.

v. DANN. Var kort, min fru, så kort ni kan!

FRU BINGEN.

Visst kan det smärta en, visst kan det svida
Uti ens hjärta, att en okänd man—

v. DANN.

Tyst, gnäll ej så! Er röst är svår att lida.
Säg lugnt, hvad saken gäller.

FRU BINGEN.

Så, minsann!

Jo, målarn, han grasserar efter täcken.

v. DANN.

Hå, är det därifrån den kommer, skräcken?
Gif honom dem, så slippen I hvarann.

FRU BINGEN.

Omöjligt, herre, nej, det måste nekas.
Att hänga dem för fönstren ut att blekas!
Ack nej, det kan man ej, det går ej an.

v. DANN (utom sig).

Ni är den värsta mara, någon fann.
Fort ur min åsyn med ert tjut och gnissel,
Förgjorda öronrasp och ögongissel!
Jag kan ej tåla——

JULIA (trädande emellan med lyftadt finger).

Kan ej?

v. DANN (slående sig öfverraskad för pannan).

Jag, en man!

Men jag vill visa, att jag kan fördraga.

(Går till fru Bingen med synbar kamp mot sin hetta.)

Min fru, min goda fru, vill ni ej taga

En liten hvila? Sätt er, lugna er!

Det gäller ju ett lappri, som ni ser.

(Tyst till Julia.)

Hvad menar du, säg, hör jag till de svaga?

JULIA (tyst till v. Dann).

Ack, bästa onkel, blott ni kunde laga,

Att ej er styrka såg så tillgjord ut.

v. DANN.

Tyst! Du kan reta mig, du ock, till slut.

Se efter än!

(Till fru Bingen, som satt sig, men vill stiga upp igen,
när han nalkas.)

Min bästa fru, sitt stilla!

Ni nämnde täcken nyss, var det ej så?

De kunna blekas, kunna fara illa?

FRU BINGEN.

Jag sköter ej ert hus för att förspilla,

Hvad i min ringa vård jag kunnat få.

v. DANN.

Ja, tack! Jag tackar er, jag måste gilla

Er omsorg så i detta som i allt.

Hvad syns, fördrar jag nu?

JULIA (tyst tillbaka).

Det är en villa,

Ni krusar bara, och ert krus är kallt.

v. DANN (skakande på hufvudet och gående tillbaka till fru Bingen; efter en kort paus, lugnare). Fru Bingen, vi bli båda gamla, Och ålderdomen har just ej behag.

FRU BINGEN.

Man kan ej—

v. DANN (uppbrusande åter).

Hur?

FRU BINGEN.

Förhindra sig att samla

År efter år, dag efter dag,

Så länge man är till.

v. DANN (lugnare).

Det medger jag.

Det kan man ej, men eljest kan man mycket,

Långt mer än ni och mången annan tror.

FRU BINGEN.

Att kunna tåla är dock hufvudstycket.

v. DANN (för sig). Det där var bra. Så sade ock min mor.

FRU BINGEN.

I synnerhet, herr Dann, när man beror.

v. DANN. Beror?

FRU BINGEN.

Ja, såsom jag och många andra,

Som haft vår bättre tid och sett den vandra.

Vi lefva sen på nåd.

v. DANN (rörd).

Min bästa fru,

Gör mig ej sorg, vi missförstått hvarandra.
Ni lefver här på ingens nåder nu.
Att jag blef ond här nyss, det må ni klandra;
Men hur min vrede är, det vet ni ju.
Mitt hårda språk, det ber jag er förgäta,
Det är, gunås, som lynnet är.
Ni vet, att ålderdomen gör mig tvär,
Förarglig ofta, knarrig, snar att träta.
Dock vet jag att ert värde mäta,
Vet, hur omistlig ni är här,
Hur det stod till i gården er förutan.

JULIA (tyst till v. Dann).

Nu ljuder åter rätta ton i lutan.

v. DANN (tyst till Julia). Tig, unge, jag kom af mig, glömde rakt Att visa, hur jag har mitt sinne spakt.

FRU BINGEN.

Ack, goda herr von Dann, kanske att rutan
Gör solen mindre skarp.

v. DANN.

Hur menar ni?

FRU BINGEN.

Jag menar, om jag ger, hvad de begära?

v. DANN. Hvad? Täcknen?

FRU BINGEN.

Ja, det måste väl så bli.

v. DANN. Det fägnar mig, det gör ni rätt uti.

FRU BINGEN.

Jag är så lätt förstämd, jag har fått bära
Så mången bitter sorg——

v. DANN.

Som gått förbi,

Jag hoppas det?

FRU BINGEN.

Ja, himlen vare ära!

Dock undrar jag, att jag så häftig var
Emot den unge målarn, fast så nära
Jag såg hans båda ögon.

v. DANN.

Hur?

FRU BINGEN.

Ett par,

Hvars likar jag ej sett sen unga dar,
Då jag dem såg hos ängeln här, er kära.

v. DANN.

Ni minns dem, fast ni knappt dem såg, förrän
Ni måste flytta från vår ort igen
Och fick först, sen de slocknat, återvända?

FRU BINGEN.

Hvem glömmer dem, som en gång såg dem tända?

v. DANN. Och målarn? Hennes ögon likna hans?

FRU BINGEN.

I allt, gestalt, blick, trolskhet, färg och glans;
Det är, som om han ärft dem, så de blända.

JULIA (till v. Dann).

Men om han vore hennes son kanhända?

v. DANN. Nej, nej, hans namn är icke hennes mans.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. FRANK. TRYGG
(med några täcken).

FRANK.

Det var ett sökande förutan ända
Att finna nycklarna. Se här vårt fynd!
Gå nu och städa efter oss, fru Bingen.

FRU BINGEN.

O jämmer, de ha hittat nyckelringen!

v. DANN (leende till fru Bingen). Nu är er rätta pröfvotid begynd.

FRU BINGEN.

Men hvem kan väl bli ond på honom? Ingen.
(I det hon går ut.)
Med bästa sidentäcket är dock synd.

SJÄTTE SCENEN.

DE FÖRRE (utom fru Bingen).

FRANK (blickande efter den utgående).
Hon var ju mänsklig nu, den gamla maran,
Där ute höll hon ett förtvifladt larm.

v. DANN.

Ursäkta, herre, endast faran
För hennes täcken gjorde henne varm.

FRANK.

Varm? Kalla det ej värma, som var harm.

V. FANN.

Man måste tåla något af de gamla.

FRANK.

Rätt gärna, blott de nöjas med att samla
En hop millioner stilla och i fred
Och låta bli att pocka, gnata, skramla
Och vända hela världen upp och ned.

v. DANN.

Det sista, herre, är de ungas sed.
Att tala öppet klä, men ej att svamla:

JULIA (tyst till Frank).

Det slutas aldrig väl, om han blir vred.

FRANK (utan att akta på Julia, häftigt till v. Dann).
Att svamla? Hur? Hvad menar ni därmed?

v. DANN (med hetta)

Jag menar, jag—(Hejdar sig.) Nej, låt oss vänner vara!
Ni är för god att fråga, jag att svara.

Räck mig er hand!

FRANK.

Får gå, här är den, tag!

v. DANN. Jag råkar snart i ifver.

FRANK.

Också jag.

JULIA (för sig).

Nå, himlen vare tack, den slöts då, striden.

v. DANN (tyst till Julia.)

Det blir en sann artist af den med tiden.

(Till Frank.)

Min unga vän, jag tror vi lätt fått krig.

FRANK.

Jag tror det ock; det feltes ganska föga.

v. DANN. Jag brusar upp mot dem, som stöta mig.

FRANK.

Och jag mot dem, som vilja spela höga.

JULIA (förstulet till Frank).

För min skull, Axel, hejda dig.

v. DANN.

Ert språk förstår jag ej; stor sak! Ert öga,

Det är en tolk, som talar till min själ

Och gör, att jag ej allt så noga väger.

FRANK.

Om så är fallet, har jag skäl

Att vara nöjd, att detta arf jag äger.

v. DANN. Ett arf? Hur sade ni? Af mor, af far?

FRANK.

Min bästa herr von Dann, det har

Så liten vikt för er att detta höra.

Min blicks legend, hvad kan väl den er röra?

Jag kom att nämna den ett arf, det var,

Emedan förr jag hörde folk så göra

Här i mitt hem, i mina barndomsdar.

v. DANN. Jag häpnar.

FRANK.

Nu till arbets! Det skall lätta.

(Till Trygg.)

Se så, min gamle kund, vak upp, var snar,

Se efter att ni får er tross till rätta

För tre af fönstren, detta, detta, detta;

Tag täcket!

TRYGG.

Hur skall jag det fästadt få?

FRANK (visande på bordet).

Där har ni hammare och nubbb, låt gå!

TRYGG.

Man kan ej spika genom täcket heller.

FRANK.

Vill ni stå här och pruta, när det gäller?

TRYGG.

Åhå!

v. DANN.

Man kan ej? Fy du! Spika på!
(Trygg faster upp täckena.)

FRANK.

Vid detta fönster skall staffliet stå.

(Flyttar staffliet på sin plats och ställer upp ramen.)

Och här, min Jul—(Rättar sig.) min fröken, ställer
Jag stol för er, sitt ned!

v. DANN. (tyst till Julia). Den där är skapt att tämja små mamseller.

JULIA (för sig).

Blott han ej ville tämja gubbar med.

FRANK (till Julia, som satt sig, i det han fattar sitt kolstift och ställer sig framför sin tafla). Se så, tag
nu en min, som när ni glädes I djupa hjärtat och till hälften ler.

v. DANN.

Herr Frank, kan jag få vara här tillstädes
Och se uppå? Säg öppet ut, jag ber.

FRANK.

Den talar ständigt öppet, som ej rädes;
Blif kvar, tag plats, ifall det roar er.

(till Julia.)

Ej hitåt! Se åt sidan litet mer!

v. DANN.

Ursäkta, att jag frågar än. Är dräkten
Som den bör vara? Hon är hvardagsklädd,
Kanske för mycket enkelt, är jag rädd?

FRANK.

Skall fröken presenteras utom släkten,
Kanske på hofvet?

v. DANN.

Skämta ej, min vän;

Min Julias dräkt, er smak bestämmer den.
För min del ser jag helst, om hon får vara
Så enkel, som hon rörs kring min person,
Ty blott för mig, mig gamle, målas hon.

FRANK.

Det gör mig nöje, och jag kan förklara,
Att ni i detta tycke träffat ton.

v. DANN.

En hufvudsak är likhet, likhet bara.
Nås den, så vill jag ej på summor spara.

FRANK.

Herr Dann, ni tänker nu på er million;
Men vet och hör det utan alla fraser,
Jag har mitt gifna pris och tar ej gracer.

v. DANN (för sig). Man kommer då ej ur en fläck med den.

JULIA (tyst till v. Dann). Håll ut, min onkel, tröttna icke än!

FRANK.

Min fröken, passa på, gör ej grimaser!

(Till Trygg.)

Och ni, ni har ju slutat, gå er väg!
Hvem bjuder er stå kvar och gapa?

v. DANN. Gå, Trygg! Är något otaladt än, så säg!

TRYGG.

Nej, herre.

FRANK.

Marsch! Rör föttren, gamla apa!
(Trygg knyter handen och går brummande ut.)

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE (utom Trygg).

v. DANN.

Min unge vän, om ni har tålmod,
Så låt mig tala fritt, det är min vana.
Jag känner er ej närmre, men kan ana,
Att ni med all talang dock ej är rik.

FRANK (leende).

Nej, herre, jag är fattig, mängden lik.

v. DANN. Och det finns törnen på artistens bana.

FRANK (med en blick på Julia). Men också rosor, blott man vet att spana.

v. DANN.

Jag tänkte, sen jag nu är en relik,
En skugga blott af hvad jag var tillförne,
Och måste vänta hvarje dag mitt slut,
Få rödja undan för en vän ett törne,
Få skapa någon liten fröjd förut.
Jag äger skatter, mer än jag behöfver,
Kan slösa en million och dock ha öfver;
Hvad gör jag väl med detta öfverflöd?
I lifvet föga, mindre än som död.
Jag har hört noga åt på alla kanter,
Men har ej släktingar, ej ens förvanter
Att lämna mina rikedomar åt;
Jo, en ändå, det lilla stycket,
(Pekande på Julia.)
Som här ni ser, knappt värd en enda plåt.
Hon skall få allt, och det är dock för mycket.
Ni finner nu, hvarför jag nyss er gaf
Den vink, det anbud, som ni böjde af.

FRANK.

Ett är mig dunkelt dock; jag kan ej finna,
Hvad jag har gjort för att er ynnest vinna.

v. DANN.

Visst ingenting, men allt förklarar sig
I dessa ord: ni intresserar mig.

FRANK.

Det är långt annat, än jag djärfts förmoda.
Men har ni mer än nog för er person,
Så bjud åt någon annan af ert goda;
För min del var jag ständigt af den tron,
Att ingen man får vara nådehjon.

JULIA (för sig).

O min beräkning! Ack, den hårda pannan!

v. DANN (tyst till Julia). Blir han ej målare, blir ingen annan.

JULIA (tyst till v. Dann). Min goda onkel, gör ännu försök!

v. DANN (tyst till Julia).

Må ske en gång, men det går upp i rök.

(Till Frank.)

Ni är artist, jag vet, att ni som andra—

FRANK (afbrytande).

Nej, fröken, hvilken min! Säg, skär ni lök?

v. DANN.

Jag menar, unge vän, att ni tänkt vandra

I konstens sköna spår Europa kring;

Men utan medel gör man ingenting.

FRANK (visande sitt kolstift). Här är mitt medel.

v. DANN.

Bra, rätt bra, men världen

Tar penningar för allt, kan ni förstå.

Ren själfva resan, herre, blotta färden,

Vagn, hästar, allt blir dyrt, var viss därpå.

FRANK.

Har man ej råd att åka, kan man gå.

v. DANN.

Välan, ni går. Men vet ni, hvad det kräfv

För tålmod att gå, hur svår och lång

Ni måste finna vägen mången gång,

Hur värst af allt, att tiden går förgäfv

Men låt oss anta, att ni nått ert mål.

Ni tänker dröja där, ni vill studera.

Godt, men ni är ej gjord af järn och stål,

Ni vill ha husrum, kläder, mat, med mera.

Det kostar; ni är utan mynt; säg, kan

Ni tänka på att dröja kvar där längre?

FRANK.

Jo, jag kan svälta, herre, det går an;

Man spänner endast bältet litet trängre.

JULIA (tyst till v. Dann).

Han är artist.

v. DANN

(tyst till Julia).

Långt mer, han är en man.

FRANK.

Vill fröken hvila litet, så välan!

v. DANN.

Ni afslår då mitt anbud, ni föraktar

Min ringa tjänst?

FRANK.

Jag nämnde mina skäl.

Jag får ej motta den, men jag betraktar

Mig som er godhets gäldenär likväl.

Och nu att hämta färg! Ett kort farväl!

(Går.)

ÅTTONDE SCENEN.

v. DANN. JULIA.

v. DANN (betraktande teckningen). I sanning, ja, en likhet, det är gifvet.

JULIA.

Ack, onkel, jag är ledsen, jag vill dö.

v. DANN.

Hvad nu? Där ute finner du en sjö,
Gå, kasta dig i den, så slipps ju lifvet.

JULIA.

Ja, skämta! Jag är allvarsam.

v. DANN. Hvad grubblar fröken på? Säg fram!

JULIA.

Jo, på herr Frank och på hur öfverdrifvet
Han bär sig åt mot er i allt.

v. DANN. Den saken, flicka, kan du ta helt kallt.

JULIA.

Jag vet, att han är fattig, ja, jag känner,
Hur djupt bekymren på hans sinne tärt.
Han är så ensam, har ej släkt och vänner,
Han söker inga, aktar det ej värdt.

v. DANN. Då liknar han ju mig, det är mig kärt.

JULIA.

Men hvarför vill han ej bespara
Sig alla sorger, säg mig det,
Då onkel bjuder hjälp?

v. DANN.

Jo, jag kan svara:

Det sker af stolthet, och han handlar rätt.

JULIA.

Och sen hans ton mot er, hans hela sätt—

v. DANN. Det kunde något höfligare vara.

JULIA.

Ack, onkel, tröttna ej ändå, var huld,
Var vänlig allt ännu, följ blott ert hjärta.
Ni är så ömsint, ni är god som guld.

v. DANN (täppande sina öron). Heda! Du är förgjord, du yrar, snärta.

JULIA.

Det måste fram, jag säger det med smärta:
Han rår ej för sitt sätt, det är min skuld.

v. DANN.

Din skuld? Nej, detta blir för galet!
Din skuld? Hvad är din mening med det talet?
Hans skick, hans sätt, hans språk, hvad rör det dig?

JULIA.

Hör endast, att jag får förklara mig.
Jag hade två förslag och gjorde valet
Så dumt som möjligt.

v. DANN.

Gåtor allt ännu.

JULIA.

Jag kände förr herr Frank, jag sagt det ju.
Att han var fattig, visste jag tillika,
Men stolt också, ja, mer än många rika.

Dock, det var då, när han sin framtid såg
I ljus ännu, i glans sin konstnärsbana.
Nu var han kommen hit. Jag måste ana,
Att han var bruten nu till mod och håg.
Jag tyckte, onkel, att hans öde låg
I mina händer, tänkte på er vana
Att hjälpa alla, hvar ni någon fann,
Som trädde modigt fram och vann ert tycke.
Då grubblade jag fram mitt mästestycke—

v. DANN,
Och detta blef, ifall min tro är sann,
Helt visst för ditt geni ett kostligt smycke.

JULIA.
Ack, jag lät Trygg beskrifva herr von Dann
Som en magnat, som en komplett tyrann,
Hvars lif det var att kufva, att befalla,
Att fordra slafvisk ödmjukhet af alla.

v. DANN (förvånad). Jag borde svära. Hvad i alla dar Var då din afsikt därmed?

JULIA.
Jo, att väcka
Hos Frank hans stolthet, om den döfvad var.

v. DANN. Och den blef väckt?

JULIA.
Ja, om ni fordrar svar,
Men ack, för mycket, att det kan förskräcka.

v. DANN.
Men nu, min fröken, sen du redogjort
För denna plan, den älskliga, den täcka,
Säg, tycker du, du handlat, som du bort?
Hur har du valt personer, tid och ort?
Jag säger: saken är den mest besatta,
Jag i min lefnad sport.
Att ta min Trygg till hjälp för att förplatta
Min karaktär inför en ung artist;—
Hur du har kunnat röja sådan brist
På takt och hållning, har jag svårt att fatta.

JULIA.
Min goda onkel, det var kvinnolist.

v. DANN.
Just rätta ordet. Ja, jag måste skratta.
Men märker du, hvad du ställt till,
Din kvinnoslughet, hvad af den är blifvet?
Jag har den unga mannen kär, jag vill
På allt sätt hjälpa honom fram i lifvet;
Jag visar vänlighet, gör anbud;—han,
Han håller mig för en förklädd tyrann.
Ta skänk af mig? Nej; hellre allt försaka!
Han tror mig stolt; och han är stolt tillbaka.
Hvad står att göras nu? Du har ju haft
Hans öde, som du tyckt, i dina händer;
Så styr det, visa nu din kraft!
Jag ser ej råd, hurhelst jag saken vänder;
Jag vågar ju ej ens förklara mig,
Af fruktan att för svårt blottställa dig.

JULIA.
Ack, onkel, att ni rör i dessa bränder,
Som fräta i mitt hjärta nog förut!

Låt mig få hämta mig en kort minut.

(Besinnar sig en stund, med handen öfver ögonen)

Ja, det går an, ja, på min ära,

Rätt träffadt, fast min hjärna rullar kring!

Herr Frank bär än i dag en ring,

Som jag i Sverige ren såg honom bära.

Med denna gör han säkert ingenting.

Var vänlig nu, försök begära

Att köpa den; bjud mångfaldt värdet sen,

Den har också en furstlig ädelsten.

v. DANN.

Man må försöka på—

(Lyssnar. Steg höras i trapporna.)

Tyst, han är nära!

NIONDE SCENEN.

DE FÖRRE. FRANK (bärande sitt färgskrin i ena handen och med andra fösande framför sig slätmålararen från förra akten).

FRANK.

Ni önskar dela med er, nå välan,

Se här har jag en skråbror, herr von Dann!

Han talar ständigt om betryck och knipor;

En sten kan röras af hans nöd,

Hans sjuka hustru och hans orgelpipor,

Som gnälla hela dagen efter bröd.

Gif honom något af ert öfverflöd!

v. DANN.

Herr Frank! Han var väl nyss här oppe

Och fick sig redan då en skärf;

Men säkert är det klennt med hans förvärf,

Och hvad jag gaf, är kanske blott en droppe

I hans behof. Nåväl, han skall få mer,

Om ej för egen skull, så dock för er.

(Till mannen,)

Gå nu och måla planket färdigt, herre,

Bestäm sen priset, hur ni vill;

Tags det för högt i växt, är det ej värre,

Ån att jag lägger endast hälften till.

Se så, stå här ej längre och förspill

Er tid! Nu räntar, hvad ni gör och gjorde.

SLÄTMÅLAREN.

Ack, nådig herre, jag är svårt därän,

Jag saknar ord, omöjligt, nej, jag kan—

Jag kan ej, kan ej tacka, som jag borde.

v. DANN (skrapande sig häftigt i hufvudet).

Fort ut i frid, ni alla Kan-ejs smorde,

Ni kung af hela riket Går-ej-an!

(Slätmålararen skyndar ut.)

TIONDE SCENEN.

DE FÖRRE (kvarblefne)

JULIA.

Men, goda onkel, hvarför vill ni skrämma

Den arma mannen ständigt? Är det rätt?

Ni tror er kunna allt, båd svårt och lätt,

Och kan ej ens er hetta hämma.
Kan ej—ni själf, ni borde säga det
Rätt ofta, som man ser hvar dag här hemma.

v. DANN (med stor gest).
Vill du ditt "kan ej" närmare bestämma?
Jag kan ej se förutan syn,
Det vet jag, ej på himlens fästen
Så stjärnor, rycka andra ned ur skyn—

JULIA (afbrytande).
Allt detta ej, men mycket till för resten.

v. DANN.
Tig, stygga unge! Du är svår som pesten.
Bestäm mig närmare, hvad jag ej kan!

JULIA (vekt, men liftigt).
Ni kan ej se en varelse, som lider;
Ni kan ej afslå någon mänsklig bön;
Är lindring möjlig, när ett hjärta svider,
Kan ni ej låta bli att göra rön.
Ni kan ej, hvar som helst en sträfvän röjes,
Som vill det ädla, men af tvång fördröjes,
Emotstå lusten att befrämja den;
Ni kan ej såra ovän eller vän.
Ni kan ej hindra blicken eller rösten
Att yppa, hvad inom er föregår:
Er stämman darrar ofta och får hösten,
Ert gamla öga fuktas och har vår.
(Slår armarna kring hans hals.)
Ack, goda onkel, nu på nytt en tår!

v. DANN (skjuter henne bort och stryker sig hastigt med handen öfver
ögonen).
Till Frank, som under tiden gjort sin palett färdig).
Där ser ni, herre, en, som vet att skrufva
Med knappt ett ord af sanning i sin mund,
En riktig fågel, just en äkta dufva,
Och henne har jag kring mig här hvar stund!

FRANK (för sig, med synbar rörelse).
Den satans Trygg skall få sig bot för snufva.
Att ljuga så! (Tecknande åt Julia.) Sitt, fröken, en sekund!

v. DANN.
Här kan ni finna, hvad jag måste tåla
Af denna flicka, ja, långt mer därtill;
På detta vis är hon i stånd att måla
Sin onkel svart och hvit, allt hur hon vill.
Det här var ett sätt, vill ni höra flera?

JULIA.
Ren mund, min onkel, ej ett ord nu mera!

FRANK (till Julia).
Men i er färg hvad växelspel!
Er kind har nu en glöd, att den kan bränna.

v. DANN.
Herr Frank, jag ser en blixtrande juvel
Uppå ert finger; låt mig fritt bekänna,
Att lust till diamanter är mitt fel.

FRANK.
Hvad sen?

v. DANN.

Jag menar, om ni sålde denna?
Höj pris, om det på pris beror.

FRANK.

Dess pris, herr Dann, är högre, än ni tror,
Den löses ej med guldets i er låda;
Den är mig kär; näst mina ögon båda
Det enda arf, jag äger af min mor.
Betrakta den, se, den är skön och stor.

(Sträcker sin hand nära under v. Danns ögon.)

v. DANN (uppfarande från sin stol.) Ni heter icke Frank, ni söker dölja Ert rätta namn?

FRANK.

Hur kan ni mena så?

v. DANN. Jo, denna ring är mig bevis därpå.

FRANK.

Min ring?

v. DANN.

Ja, hör mig! Sen, af ödets bölja
Jag drifvits vida världen kring,
Då sände jag den ring, ni bär, er ring,
Till en, en kvinna, som ej fick mig följa,
Ej dela mina skatter, men som var
Min barndomsvän, min brud i forna dar.

FRANK.

Jag häpnar.

v. DANN.

Hördes då er mor ej nämna
Mitt namn nån gång?

FRANK.

Nej, aldrig; endast en,
En namnlös, henne kär för länge sen,
Som, sen han tvungits att sin hembygd lämna,
Sändt henne denna ring från fjärran hamn.
Blott hennes sista suck ljöd som ert namn.

v. DANN.

O himmel, hvad du velat ämna
Åt mig ännu! Kom, gosse, i min famn,
Kom, äg mitt allt, var som en son mig nära!
Men hvarför bytte du ditt namn?

FRANK.

Jag fann,
Jag tyckte mig för fattig att med ära
Mitt stolta, högtförnåma släktnamn bära.

v. DANN.

Då, gosse, kan du ta det åter an;
Nu kan du hissa flaggor som i hamnen.

JULIA (i det hon, aftorkande sina tårar, skjuter skälmskt undan

v. Dann och
slår armarna kring Franks hals).
Skall jag ej också få min del af famnen?

v. DANN (förvånad).

Hvad nu? Släpp af! Det där är galenskap ju.
Hvad tänker du uppå, säg, yrar du?
Du är ju rakt ifrån förståndet, flicka.

JULIA (med låtsad enfald).
Ack, aldrig vet jag att mig skicka
I onkels tycke, som jag bör.
Gör jag ej rätt? Jag gör, som onkel gör.

v. DANN.
Ja, hon har mist all sans, det kan ej klicka.
Jag är bestört. Förlåt, min son, förlåt!
Hon är som litet tokig mellanåt.

FRANK.
Nej, nu är tid, att täckelset må falla.
(Till v. Dann.)
Min far, min far, om jag er så får kalla,
Er Julia gör ej första gången så;
Vi varit länge ense ren, vi två.
I Sverige ren blef aftaldt mellan båda,
Fast vi haft skygghet för att det förråda.

v. DANN.
O himlens makter, jag välsignar er
För det mig unnats denna dag få skåda.
Det haglar på mig glädje mer och mer.
(Sluter båda i sin famn.)

JULIA.
Nu, onkel, har jag sluppit ur min våda:
Jag narrats, att ni är tyrann, och ni,
Att jag är tokig,—det kan kvittadt bli.

v. DANN. Du tokas jämt.

JULIA
(seende upp mot v. Dann).
Men hvad är det för glitter?
En tår, vid Gud, som i ert öga sitter
Och faller ner och följs af en kamrat;
Bekänn det bara, nu är onkel flat.

v. DANN (stryker sig öfver ögonen). En tår? Hvar tror du dig en sådan finna?

JULIA.
Nej, blygs ej för den mer, låt den få rinna.
Ni är så skön i ålderdomens dag,
När hjärtat speglas i hvart anletsdrag,
När ögats kyla smälter bort i tåren,
När den är sjuk, er blick, när den har våren.

v. DANN.
Håll munnen, unge, nu! Jag är en man,
En hårdnad man; jag kan, hvad mänska kan;
Men att stå här och se er fröjd och lycka
Och allt, hvad jag har kärt, i famnen trycka,
Och kväfva minsta tår af glädje,—nej!
Det är omöjligt, barn, det kan jag ej.

Ridån faller.

Tragedi i fem akter

Personerna.

LEIOKRITOS, konung på Salamis.

LEONTES, hans son.

TEKMESSA, Ajas' änka.

EURYSAKES, Ajas' och Tekmessas son.

RHAISTES, konungens förtrogne.

ADAMASTOR, | konungens sändebud.

MEDON, |

EUBULOS, gammal fiskare.

HYLLOS, hans son.

Tekmessas ledsven,

Budbärare, krigare, personer af folket,

Handlingen försiggår på Salamis på tionde året efter trojanska krigets slut.

FÖRSTA AKTEN.

(Hafsstrand. På något afstånd en hydda på en utskjutande klippudde; långt borta stranden af fasta landet.)

FÖRSTA SCENEN.

EUBULOS. HYLLOS.

HYLLOS.

Hell, lycka, fröjdförlänarinna, hell, o hell!

EUBULOS.

Tyst, gosse, yttra ej så högt din glädje, tyst!

HYLLOS.

Skall jag ej jubla, fader? Hvilken lycklig dag!

EUBULOS.

Den kloke gömmer glädjen, tills han sett sig kring.

HYLLOS.

Hvad? Rhaistes nalkas; hvilken vredgad gudamakt

Har skickat roförstörarn hit i denna stund?

EUBULOS.

Du skådar mannen, gå att sköta båten, du!

Jag dröjer.

ANDRA SCENEN.

RHAISTES. DE FÖRRE.

RHAISTES.

Man, hvad smög du undan i din barm?

EUBULOS.

Se, Rhaistes, hvilken härlig fångst oss nätet skänkt:

En stor murena och sardeller, skönare

Än salaminska böljan plägat hysa förr.

Välj ut de största, efter du som rättighet
Har fordrat ständigt, hvad af hvarje slag var störst,
Och skynda hem och sänd en slaf att hämta dem.

RHAISTES.

Rätt snabb du är att bjuda mig min lott i dag.

EUBULOS.

Jag önskar ej, att solens brand fördärfvar den.

RHAISTES.

En annan orsak gömmer du i mantelns veck.

EUBULOS.

I sanning, ja: min hunger, som beveker mig
Att söka snart min boning där på uddens håll.

RHAISTES

(gripande häftigt inåt hans barm).

Du nämner hungern. Är det den, jag fattar nu?
Ej såg jag förr, att den med handen hållas kan.

EUBULOS.

Ve, att min kraft ej mer är; hvad den fordom var!
Släpp af, slit ej min klädnad sönder!

RHAISTES.

Se; o se!

Vid Zeus, en purpurnäcka, värd en fårahjord!
Den vill du gömma? Gubbe, genom hvilken konst
Du skaffar dig ditt offervin, förstår jag nu,
Och dessa feta stycken, dem du bränner städs
Med sakta bön om Ajas-ättens återkomst;
Hur dem du hittar på din klippa, märker jag.
Men vet: en annan härskar nu på Salamis,
En konung, som förstår att skilja fiender
Från vänner åt och ge åt hvar och en den lott,
Han genom trohet eller otrohet förtjänt.
Ej lär han länge tåla, att en man som du,
Hans ovän, ur hans vänners sjöar skatter drar
Och, undanträngd på kala klippan, tallen lik,
Blott mera yppigt höjs och frodas dag från dag.
Jag säger detta, att du ej en annan gång
Som vinst må räkna, om det då kan lyckas dig
Att svekfullt undandraga mig min egendom;
Ty vet, att ej som rik, men blott som tiggare
Du tålas kan ännu på dina fäders ö.

EUBULOS.

Har nu din tunga fyllt sitt värff, som nyss din hand?

RHAISTES.

Den gjort det. Snäckan tog jag; du har hört hvarför.

EUBULOS.

O den förtrycktes öde! Höge gudar, när
Skall öfvermodet, svällande som vinterns flod,
Sin damm på jorden finna? Ser ert öga ej,
Hur ondskan yfves och det goda trampas ned?
Dock, nog om detta. Öfver läppar, ädlare
Än mina, denna klagan gått; högborna män,
Zeus-födda drottare suckat fåfängt denna suck.
Men dig jag frågar, du, som utan blygsel djärfs
Till mig om trohet tala och om otrohet,
Hvem är af oss den trogne? Du, som, flarnet lik
På vindomsusad bölja, byter härskare,
Du, eller jag, som delar Backosplantans lott

Att lyftas och att falla ned med samma stam?
Ej är den tid förgäten, när för Telamon,
Vår kung, du kröp och för hans segerstolta son,
Sköldbärarn Ajas, hyckelödmjukt böjde dig;
Ej glömd den är. Då var du fattig, jag var rik.
Mitt var det fält, du odlar nu; de hjordar, du
Kring Xuthosberget vallar, voro mina då,
Och min var ock den boning, nu du kallar din.
Hur har det så förändrats?

RHAISTES.

Hvad? Du frågar det,
Du, som ej aktar ödets järnhand, ej det skick,
Som gudar stadga, då de störta kungar ned
Och höja andra bättre.

EUBULOS.

Jo, förgången var
I troers land knappt Ajas, nådd af eget svärd,
Och Telamon af år och sorger bruten ned,
Förrn glömsk af dem, af deras godhet, af den son,
Som Ajas efterlämnat långt från hemmets jord,
Du smög dig slafviskt till den nye härskarns fot,
Att få en skärf utaf hans rof, ditt fosterland.
Sen bor på kala hällen jag, i lunden du.
Du talar om min rikdom. Var din hand ej nyss
Inom min mantel? Kände du ej hafvets salt,
Hur bittert vågen stänkt det kring min gamla barm?
I storm, i köld, vid solens ljus, vid stjärnors sken,
Af åldern tyngd, på vilda böljan sträfvar jag
I ett föraktadt yrke för en ringa lön;
Du lutar dig vid källan i olivens skygd,
Af varma vindars balsamdofter fläktad kring,
Och tömmer, kransad själf, den kransade pokaln.
Är jag den afundsvärde, du missunna bör?
Dock vet: så länge än för nätets fångst ett lamm,
En omängd droppe vin jag mäktar lösa in,
Skall från min udde altarflamman nå din syn.
Och sviker mig min styrka, kan ur hafvet mer
Jag ej dess gåfvor hämta, vill jag hugga af,
I brist af annat offer, denna svaga hand
Och lägga den som gåfva ned på gudars härd,
För hans skull blott, för mina bättre dagars kung,
Att mig må unnas se hans sonsons hemkomstdag
Och se hans ätt i blomning än på Salamis.
Nu tag ditt rof och vandra! Du har hört mitt svar.

HYLLOS.

Det skall ej ske.

RHAISTES.

Hvad, äfven du?

HYLLOS.

Gif snäckan hit!

RHAISTES.

Förmätne, vill du slita ur min egen hand
Min egendom?

HYLLOS.

Den tillhör oss och icke dig.

RHAISTES.

Vik bort!

HYLLOS.

Javäl, sen rofvet jag ifrån dig ryckt.

RHAISTES.

Vansinnige, du räds ej i ditt öfvermod
Att öfva mot din härskares förtrogne våld
Och fruktar ej det stränga straff, som krossande
Dig drabba skall.

EUBULOS.

Gif efter, gosse, bättre är
Att vika än att trotsa nu.

HYLLOS.

O fader, ej
För dig, för mig jag trotsar: Lätt för oss det är
Att allt fördraga. Ödet lärt oss denna konst.
För henne blott jag vågar allt, den sörjande,
Den blinda kvinnan, som, vid bättre dagar van,
Nu skyddlös i vår boning valt ett ringa skygd.
Ej har hon lärt sig njuta sådan kost, som vi
Förmå åt henne bjuda, ej en sådan dräkt
Hon burit fordom, som hon nödgas bära nu.
Att hennes lott förbättra gåfvo gudarne
Sin skänk i dag. Skall feghet oss förmå att den
I röfvarns händer lämna?

RHAISTES.

Vänta! Folk, hitåt!
Vi vilja se, hvem här till slut skall seger få.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRE. MÅN AF FOLKET.

FOLKET.

Du tycktes kalla oss, o Rhaistes, Paons son.

RHAISTES.

Ej utan skäl. I lycklig stund I kommit hit
Att hejda denne mannens fräcka öfvervåld.

FOLKET.

Hvems menar du, den gamles eller ynglingens?

RHAISTES.

Hans, den förryckte nittonåriges, hvars arm
I slafvars värf vid rodden härdats, tills, i kraft
Sin åra lik, till ofog den begagnas nu.

FOLKET.

Har han förmäten vågat bära hand på dig?

RHAISTES.

Än mer. Betrakta, hvad han håller, snäckan se!
Den har med våld han frånt mig röfvat.

FOLKET;

Alltför djärf
Du föddes, yngling, af en djärf, oböjlig far.

HYLLOS.

Vår var den. Jag har tagit, hvad oss hörde till.

RHAISTES.

Nu lyssnen, män af Salamis! Enhvar af er
Vet, hvilken jag och hvilken denne gubbe är;

Hur från den dag, Leiokritos, vår härskare,
På ön fick välde, denne stått hans makt emot
Och jag för honom kämpat. Nyss, då Teukros kom
Med skepp från Cypern, han, den gamle Telamons
Förskjutne son, och kungaspiran efterstod,
Smög, som man känner, denne bud till fienden,
Men jag stod sköldbeväpnad i vår konungs här.
För slika dåd har ära jag, men han sin skymf,
Har jag hans gods, och han sitt hem på uddens häll.
Jag frågar nu, om orättvist, om oförtjänt
Jag äger, hvad han ägde?

FOLKET.

Lämnom denna dom

Åt gudarne, som pröfva allt. Att så har händt,
Som du förtäljt det, veta vi.

RHAISTES.

Så hören än!

Jag kommer ned till stranden hit. På afstånd ren
Ser jag den gamle gömma snäckan i sin barm,
I akt att mig bedraga, själf med detta dåd
Bevisande, att han den ansåg vara min.
Och hvem skall den väl höra till, om icke mig?
Är stranden min, är böljan min också och mitt,
Hvad denna bölja hyser. Här fanns snäckan; min
Alltså den var. Jag tog den, och den gamle här
Medgaf mig dess besittning ren, som billigt var.
Då kommer plötsligt, skamförgäten, ynglingen,
Inblandar skägglös sig i männens sak och tar
Ifrån mig, hvad hans fader erkänt vara mitt.
Skall sådan sed få råda nu på Salamis,
Att söner trotsa fädrens bud; att armens kraft
Allena afgör, hvad man har och icke har,
Då är för oss, som redan börjat gråna, bäst
Att fly till andra länder eller söka djupt
Bland Hades skuggor våra forna lagars helgd.
Nu dömen! Er, vårt fosterlands friborna män,
Tillhör att helgad ordning upprätthålla här.

EUBULOS.

O, fräckaste bland mänskor du, hvar tar jag ord
Med kopparskodda pilars kraft att genomgå
Ditt täta dubbelharnesk, smidt af våld och list?
När har till landets fiender jag smugit bud?
Var Teukros, han, vår forne konungs ädle son,
En fiende? Som vän han kom till Salamis
Med några få kamrater och ett enda skepp
Att härskarspiran vårda åt sin broders son,
Tills denne kunde hinna sina fäders ö.
Då bad jag, ja, i sanning, honom varnande,
Ej träda utan aktsamhet på hemmets jord,
Emedan du, emedan den, du kallar kung,
Med legda skaror eftertraktade hans lif.
Men sådant veta desse lika väl som jag.
Tro ej, att deras tystnad är ett bifall till
De dåd, du öfvar. Tyglade ej fruktan dem,
Med ord ej, men med stenar gåfve de dig svar.
De veta äfven, med hvad rätt du har min jord
Och mina ägodelar, med hvad billighet
Jag stötts på klippan ut, där nyponbusken knappt
I bergets revfor skjuta kan ett tvinigt skott.
Och du djärfs skrytsamt säga, att jag erkänt nu
Din rätt till purpurnäckan, att mot mitt förbud
Min son den från dig tagit, nedrigt kastande

På ynglingen ohörsamhetens svåra skuld.
Hvad du med våld ifrån mig tog, tog han från dig
Med våld tillbaka. Hvad han gjorde, gillar jag,
Om ock mer varsamt varit att ej bruka våld.
Hör detta nu och hämnas, hur du vill och kan,
Bespara blott din glatta tungas hala ord!

FOLKET.

När gudars vrede drabbar arma mänskobarn,
Är det ej nog, att livvets fröjder svika dem,
Att brist i rikedomens boning tränger in
Och hälsa, fägring, krafter vissna, falna af;
Men ock det saktmod flyr, som vet att böja sig
För ödets stormar, vet att mot den starkare
Ej gå med maktlös bitterhet, med fåfängt trots.
Så har ock du, Eubulos, nu med hårda ord
Förtörnat ovist denne man, hvars vrede du
Ej ens i lyckans dagar mäktat stå emot.
Men du, o Paons son, var mild! Lik dagens ljus,
Som väljer ej, som räknar ej, men strålar blott,
Den mänska är, som glömma och förlåta kan.
Låt honom få behålla, hvad en flyktig gunst
Af lyckan honom gifvit. Dig är snäckan dock
En ringa råga endast på din rikedom;
För honom är den allt. Med den kan han sin nöd
För långa månvarf lindra. Minns, att gudarne
Ej hylla hand, som äger, utan hand, som ger.

RHAISTES.

Är det ditt råd?

FOLKET.

Vi kunna ej ett bättre ge.

RHAISTES.

Så ser jag nu bekräftas, hvad jag anat själf
Och nyss förnam af den förryckte fiskarns ord,
Att gissel vida skarpare behöfvas här,
Förrän vår nye konung tämt sitt styfva folk.
Ej må han lita på den hala ödmjukhet,
Han ser i allas uppsyn, hör i allas tal;
Bakom den lura gamla minnen oftast dock,
Blott väntande en läglig stund för trolös bragd.
Men väl är, att jag närmare lärt känna er
Och vet, hvad i ert hjärtas mörka håla döljs,
Ty dubbelt farlig är en okänd fiende.

FOLKET.

Ej så oss döm, o Rhaistes! Råd att gudarne
I mildhet likna gifvas ej af fiendskap.

RHAISTES.

Är det en vän, söm vägrar bistånd, när en vän,
Af bofvars armkraft öfvermannad, hjälp begär?

FOLKET.

En bön vi ville ställa till ditt hjärta först.

RHAISTES.

Välan, din bön var fåfäng; visa nu din hjälp!

FOLKET.

Där syns en hjälp, som mera mäktig är än vår.
Din konungs son, den unge kämpen, han, hvars svärd
På stranden mötte Teukros nyss och segerrikt
Tvang hjälten att till skeppet fly med splittrad hjälm,
Han nalkas. Vänd till honom nu din klagan! Han

Förmår ett väldigare bistånd ge än vi
Och lär förstå betala din tillgifvenhet.

FJÄRDE SCENEN.

DE FÖRRE. LEONTES.

RHAISTES.

Jag hälsar dig, min ädle konungs ädle son,
Med gladt välkommen, skattande mig trefaldt säll:
Att skåda dig, att skåda dig här, på min strand,
Och främst af allt att skåda dig i denna stund.
Ja, lycklig må din ankomst skattas så för mig
Som ock för dig, ty visa kan du, furste, nu,
Att du förstår att skydda vänner och att så
Förvärfva nya och behålla dem, du vann,
En ovärderlig gåfva hos en härskare.
Väl är den sak, i hvilken jag begär din dom,
Ej alltför stor, en purpurnäcka blott; men stor
Är frågan dock, om våld skall onäpst råda få.
Jag ägde denna snäcka, funnen i min sjö,
Men se, du märker nu, i hvilkens hand den är.

LEONTES.

Hur vågar du behålla snäckan, yngling, säg?

HYLLOS.

Jag har ej lärt att frukta, därför vågar jag.

LEONTES.

Feg är den man, som mot det rätta bryta djärfs.

HYLLOS.

Jag vet det, därför skrämmer Rhaistes allra minst.

LEONTES.

Hör upp att spetsa dina ord och svara klart,
Om snäckan hörde denne till och du den tog.

HYLLOS.

Jag tog den, men den var min faders egendom.

LEONTES.

På hvilket sätt förvärfvad? Svara, gubbe, du!

EUBULOS.

Den skänktes mig af milda gudars nåd till sist,
Sen jag på dessa böljor trälät dagen ut.

LEONTES.

Här, Rhaistes, fann den gamle denna skatt alltså?

RHAISTES.

Här. Du har hört hans egen munds bekännelse.

LEONTES.

Är det för första gången nu, han med sitt nät
Din sjö beskattat, eller sågs förut han här?

RHAISTES.

Hvar dag, emedan denna vassbeklädda strand
Är rikare, än stranden vid hans boning är.

LEONTES.

Förunderligt då syns mig, att den gamle så
Inunder dina egna ögon, dag från dag,

Arbetar, trålar, fiker, om, som nyss du sagt,
Hvad han förvärfvar ur din sjö, tillkommer dig.

RHAISTES.

Ej så. En stadgad plägsed gällt, ett visst beting
Emellan oss.

LEONTES.

Och hvilket?

RHAISTES.

Att hvad störst befanns
Af hvarje slag, som fångats, skulle vara mitt,
Det öfriga för mödan höra honom till.

LEONTES.

Och enligt detta villkor fordrar snäckan du?

RHAISTES.

Betrakta den! En större lär väl föga ges.

LEONTES.

Jag ser ej flere än den ena, kan alltså
Ej mot en annan mäta henne.

RHAISTES.

Just därför

Är hon den största, och som sådan är hon min.

LEONTES.

Javäl, men som den enda är hon minst också,
Och som den minsta tillhör denne gubbe hon.

RHAISTES.

Om så du menar, unna då oss dela den:
Jag tar den större lotten, och den mindre han.

LEONTES.

Må vara! Dig tillkommer hvad af hvarje slag
Befinnes störst. Men större är det rymmande
Än det, som ryms; och därför tag det större nu!
Din lott blir skalet, hvad där inom sluts, är hans.

RHAISTES.

Betänker du, hvem jag är och hvem denne är?

LEONTES.

Du är min vän, jag vet det, han min fiende.

RHAISTES.

För dig då tycks ej kärlek väga mer än hat.

LEONTES.

Väl i mitt hjärta, men på Dikes vågskål ej.

RHAISTES.

Om så du dömer vänner, som du dömde nyss,
Befarar jag, att mången väljer fiendskap.

LEONTES.

Rätt har jag för en fiende, som rätt begär;
Men för en vän, som hotar, har jag detta svärd.

RHAISTES.

Jag går. En annan finnes här att klaga för.

LEONTES.

Du hindras ej. Din fot är som din tunga fri.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE, utom RHAISTES.

FOLKET.

Hell, vis och ädel, unge furste, var din dom.

EUBULOS.

O att en gren du vore af en annan stam,
En ättling af de gudaburne konungar,
Som öfver mig och mina fäder härskat förr,
Att rätt jag kunde glädjas, när jag ser dig stå
Så stolt, så stark, så högre för mitt öga här
Och ser, hur i din unga själ hvar härskardygd,
Rättvisa, mildhet, mänsklighet, ren fullväxt bor.
Dock, fast jag önskar åt en annan hand än din
Mitt hemlands kungsspira, vet jag skatta högt
Ditt ädelmod och gläds att tacka dig därför.
Ack, ej sen länge unnades den fröjd åt mig
Att här för någon dödlig känna tacksamhet.

LEONTES.

Eubulos, ren tillförne var ditt sinnelag
Mig välbekant. Att mot min fader och mot mig
Du hyste hat, jag kände detta lika visst,
Som att din tro mot Ajas ätt orubblig var.
För sådant, vet det, gäldar jag dock icke hat
Åt dig tillbaka. Nej, din trohet vördar jag
Och ber, att Zeus, om spiran unnas mig en gång,
Må unna mig ett folk också, som liknar dig.
Men efter nyss du lofvat mig, om kärlek ej,
Dock tacksamhet, så visa den och följ det råd,
Jag ger dig så för eget bästa som för ditt.
Var ej beständigt färdig att med bittra ord
Min faders välde klandra. Ej så afundsvärd,
Som du kanhända menar, är dock härskarns lott,
Och bland hans sorger trifs ej alltid mildheten.
Så blir det lätt för falska vänners hviskningar
Att i hans sinne blåsa vredens flammor opp,
Tills han förmås att öka än ditt olycksmått,
Visst ej till gagn för honom själf och minst för mig.
Bevaka därför dina sorgsna minnen väl,
Att ej de få med bittra ord förmåla sig
Och föda af sig sorgligare minnen än.
Nu gå att sköta dina värf; och äfven du,
O folk, mig lämna! Sviker ej mitt öga, syns
Den blinda kvinnan med sin ledsven närma sig;
Jag ville möta henne utan vittnen här.

FOLKET.

Vi gå, men ensam blir du med den blinda ej,
Ty Rhaistes synes redan återvända hit.

SJÄTTE SCENEN. LEONTES. RHAISTES.

RHAISTES.

Jag skyndat hit tillbaka, sen jag varseblef
Den obekanta blinda kvinnan, önskande
Att här få träffa henne, ty det hem, hon valt,
Det gamla fiskarnästet, har jag ständigt skytt.
Emellertid har af din höge fader jag
Befallning fått att spana ut den hemlighet,
Som öfver henne hvilar, hvarifrån hon är
Och hvem; i hvilket ärende hon kommit hit,

Och hvarför hos hans ovän hon sin boning sökt.
Det sports, att med en vördnad, vida djupare,
Än hennes dräkt och yttre synas kalla på,
Hon af sin värd och af hans folk bemötas skall.
Förmoda kan man därför, att ej främmande
Hon är för honom och hans forna härskarätt
Och att upplysningar af vikt hon kunde ge.
Allt sådant är jag anbefalld att spana ut.
Dock, om dig så behagar, furste, tiger jag
Och lämnar villigt detta svåra värf åt dig.

LEONTES.

Då af din kung bemyndigad du träder fram,
Är det ej jag, som äger ordet här, men du.

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. TEKMESSA blind, med sin LEDSVEN.

TEKMESSA.

Alltså, o gosse, nalkas vi de ställen nu,
Där, som jag ofta hörde, Ajas, ung ännu,
Var van att bringa Ares sina offers gärd;
Där ofta, när, för sunnanvinden skummande,
Mot strandens fjäll den salaminska böljan slog,
Han stod i stormen leende och striden såg
Och lärde sig af klipporna på hemmets strand
Att stå en gång mot Trojas här, en klippa själf.
Är icke Krantors kulle nära, syns ej ren
Invid dess sluttning lunden, Amfidemos lund,
Och mellan stammarna i fjärran Attika?
O ställen, mig bekanta och förtroliga!
Hvad fröjd att, fast jag er ej skådar, nämna er!
Som nektar, som ambrosia för gudarne,
För mänskans tunga ljufva äro kära namn.

LEDSVENNEN.

Tyst, akta, tyst!

RHAISTES.

Hvem är du, som så främmande
Tycks vara och så hemmastadd likväl hos oss?

TEKMESSA.

Hvemhelst du är, som frågar, hörs ett ljud af hot
I dina ord väl icke, men bakom dem dock.

RHAISTES.

Jag frågar. Den, som frågar, önskar främst ett svar.

TEKMESSA.

Det vägras ej. En värnlös kvinna skådar du.

RHAISTES.

Det ser jag utan dina läppars vittnesbörd.

TEKMESSA.

Din stränghet lät mig icke tro, att du det såg.

RHAISTES.

Jag ser din ofärd, vet kanske dess orsak ock.

TEKMESSA.

Om du mig känner redan, hvarför frågar du?

RHAISTES.

För att till svaret lämpa mitt bemötande.

TEKMESSA.

Så gör det då, var mild mot den olyckliga!

RHAISTES.

Olyckan ensam aktar jag ej mildhet värd;
Den måste äfven följas af sannfärdighet.

TEKMESSA.

Att sant jag talat, har du redan funnit själf,
I annat fall behöfde jag din mildhet ej.

RHAISTES.

Helt annat, märk det, är likväl uppriktighet
Än att en sak bekänna, som ej döljas kan.

TEKMESSA.

Jag svarat på din fråga. Hvad begär du mer?

RHAISTES.

En öppen redogörelse för hvem du är
Och hvem du varit, hvarifrån du kommit hit
Och i hvad afsikt okänd här du dröja vill.
När du till detta svarat utan förbehåll,
Skall jag ej dölja, hvarför jag dig frågat har.

TEKMESSA.

En fattig, öfvergifven, hjälpbehöfvande
Jag är, en ensam kvinna, som i denna stund
Med bäfvan hör en oblid stämmas hårda ord.
En sådan är jag. Hvem jag varit? O, den lott,
Som mänskans är, jag pröfvat: att lik strandens rö
Än böjas af en kulen fläkt, än af en varm.
Men hvarför här jag dröjer okänd, frågar du.
Så hör det: därför att den mark, jag trampar här,
Känns mjukare för mina fötter, att den luft,
Jag andas här, är ljufvare än annorstäds
Och därför att det skönaste bland tungomål,
Hellenerspråket, tycks mig ljuda skönast här.

RHAISTES.

Klokt länkar du förbi hvar fråga dina svar
Och har, fast synberöfvad, lärt försiktighet;
Dock vet, att själfva ormen, hotfullt slingrande,
I tämjarns fåfängt väjda kärll kan tvingas in
Och lära sig att villigt lyda hvarje vink.
Så skall ock du omsider finna, att din konst
Ej båtar mycket, när mot mig du öfvar den.

TEKMESSA.

O, låt mig gå!

RHAISTES.

Ja, sen för dig du redogjort.

TEKMESSA.

För mig tillbaka, gosse!

RHAISTES.

Håll, du kommer ej
Från detta ställe, innan allt om dig jag vet.

TEKMESSA.

Hvad vill du? Hvem berättigar, hvem sänder dig
Att i min väg dig ställa? Med hvad myndighet
Begär du, grymme, denna redogörelse?
Du äger dina ögons ljus, men jag är blind;
Du ser, hvem jag är, jag kan icke skåda dig.
Om en af oss skall fråga, hvem den andra är,

Visst icke dig det tillhör först att göra det.

RHAISTES.

Om så du menar, äger jag ej skäl som du
Att dölja mig och yppar villigt, hvem jag är.
Framför dig, vet det, kvinna, står Eurysakes,
Sköldbärarn Ajas och Tekmessas ädle son.

TEKMESSA.

Du?

RHAISTES.

Jag.

TEKMESSA.

Du?

RHAISTES.

Jag.

TEKMESSA.

Ve dina falska läppars lögn!

RHAISTES.

Ha, denna eld jag väntade; den blix, som sköt
Igenom gråa dimman ur ditt ögonpar,
Jag ville se den, jag har sett den. Nu blott säg:
Hur vet du, att jag talat lögn?

TEKMESSA.

Emedan jag,

Den arma kvinnan, som du här förkrossa kan,
På Xanthos strand åt Ajas födt Eurysakes.

RHAISTES.

Så är du den, jag anat.

TEKMESSA.

Du har anat rätt,

Om för din konungs moder du mig hållit har.

RHAISTES.

Välan alltså, min konungs moder, efter du
Mitt villkor fyllt och yppat, hvem du är, vill jag
Ej heller dölja, hvarför jag dig forskat ut.
Blott ett jag velat veta: hvar, i hvilket land
Eurysakes i denna stund befinner sig.

TEKMESSA.

Väl fruktar jag din närhet, och hur djupt mig kränkt
Din skoningslösa, kalla grymhet, fann du nyss,
När jag af harm förleddes att mig röja själf;
Dock ville jag förgäta allt, förlåta allt,
För dina fötter falla ned på böjda knän
Och rörd och tacksam föra mot min läpp din hand,
Om svar du visste på din fråga, om åt mig
Du kunde säga, hvar han finns, Eurysakes.

RHAISTES.

Helt nyss du skilt dig från din son och kommit hit
Och skulle icke veta, hvar han döljer sig!
Nej, hit han sändt dig endast som ett förebud,
Att tubba folkets sinnen och att spana ut
Det rätta ögonblicket för hans landning här.
Bekänn blott allt, ett bättre råd kan jag ej ge.

TEKMESSA.

I sanning, vist han handlat för sitt ändamål,

Om till kunskaparinna, han sig valt en blind.

RHAISTES.

Just däri syns beräkningen. En blind som du,—
Så har han ment,—hur kunde väl en sådan här
Bli ansedd farlig eller väcka varsamhet?
Men att, fast synberöfvad, du förstår och ser
Långt mer än mången seende, det märker jag.
Förstå fördenskull äfven, att du träffat nu
En öfverman, som genomskådar dig och som
Med våld kan vinna, hvad han ej med godhet kan.

TEKMESSA.

O, när skall dock mitt olycksmått bli fullt en gång!

RHAISTES.

Du vill då ej bekänna, hvar han finns, din son?

TEKMESSA.

Jag ville lida allt blott för att veta det.

RHAISTES.

Då äger jag ett medel, kvinna, verksamt mer
Ån någon läkarkonstens varsamt mängda dryck,
Att återge förlorad kunskap, väcka opp
Erinringar, hur djupt de tyckas slumra än.
Hitåt blott, hit med handen! Jag vill föra dig
Ett stycke till min boning, där kan profvet ske.

TEKMESSA.

O, höge gudar, sänden mig en räddare!

LEONTES.

Ditt värf är slutadt, Rhaistes, du har fyllt ditt kall.

RHAISTES.

För andra gången, unge furste, träder du
Fientligt upp emot min sak, ej min blott nu,
Men ock din höge faders.

LEONTES.

Hvad han dig befallt,
Det har du utfört redan.

LEONTES.

Du gjort det ock.
Att mot en värnlös kvinna bruka våld, kan ej
Min fader bjuda, kan ej, vill ej, får det ej.

RHAISTES.

Hvem mäter ut hvad härskarn får och icke får?

LEONTES.

Det rätta, som behärskar äfven konungar.

RHAISTES.

Jag gjort, hvad jag har kunnat. Har din faders bud
Jag utfört halft, är skulden din och icke min.

LEONTES.

En rättvis handling svarar lätt hvar mänska för.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRE, utom RHAISTES.

TEKMESSA.

Han tycktes gå.

LEONTES.

Han gått.

TEKMESSA.

Hur skall jag tacka dig,
Min räddare, du ädle yngling, som så ljuft
För i mitt minne åter min Eurysakes?
Har du också en moder att ge glädje åt,
En bättre lottad än den olycksburna här,
Hvars största glädje blifvit hennes största sorg?

LEONTES.

Tekmessa, vill du svara mig ett öppet ord?

TEKMESSA.

Hur skulle jag ej villigt yppa allt för dig?

LEONTES.

Så säg mig då och tala utan fruktan: finns
I lifvets eller dödens land Eurysakes?

TEKMESSA.

Den hätska tvisten om Akilles vapenskrud
Emellan Ajas och Odysseus känner du,
Och hur af väld tillbakasatt den ädlaste
Bland Hellas hjältar harmful föll för eget svärd.
Ej vill jag nämna mina sorger. Ingen såg
Den ensamblefnas tårar, blott åt tältets skygd
Och nattens anförtrödda. Ingen klagan, ej
Ett ord af knot utöfver mina läppar kom.
Väl såg jag ofta öfvermodets segerfröjd
Hos Atreus' söner, hos Odysseus lysa fram,
Då på sin fallna oväns son, på hans gemål
Sin blick de sänkte. Dock, jag teg och tålte blott.
Det var ej nog. Förhatlig var jag, var enhvar,
Som stått den store Ajas närmre, därför blott
För härens öfverdrottar; och kanhända låg
I deras hat ej ensamt hat, men fruktan ock.
Ty glömd var ej den salaminska hjälten än
Af dessa skaror, som hans alla segrar sett,
Och sakta växte härens knot mot kungarna,
Som vägrat hjälten orättvist hans bragders lön.
En dag från stranden kom jag med Eurysakes,
Det var vid härens kvällsvarsstund. Den strömmade
Tillbaka nu från dagens strider segerrik.
Vi gingo tyste mellan skarorna. Ett sorl
Af glädje hördes ofta kring oss, och jag såg,
Hur mången blick på gossen vid min sida föll.
Helt plötsligt sprang en gammal, grånad krigare
Ur ledet fram. "Kamrater, skåden Ajas' son!"
Så ropte han; och gossen satt i samma stund
På kämpens starka armar, lyftad högt mot skyn.
Då hördes tusen rösters jubelrop: "Hitåt!
Hitåt, till oss med honom!" Så från man till man
Sågs han i höjden sväfva ofvan hjälmarne,
Tills bäfvande jag honom ändtligt återfick.
Emellertid blef detta för Atriderne
En sporre blott att hastigare föra ut
Det dåd, som kanske länge ren de öfverlagt.
Ty samma natt bröt in i tältet, där jag låg,
En svärm af deras trogna, som med dolkars hot
Mig tvang att ljudlöst följa.

LEONTES.

Till Atriden, säg?

TEKMESSA.

Nej, till ett skepp, vid stranden färdigt, där ombord
Vi stego, seglande i långa dagar sen
På hafvets vida slätter, hvart, vi visste ej.
Omsider nåddes målet. Jag blef förd i land;
Men hvilket land! Hör, yngling, hör: en ödslig ö,
Foboina nämnd, där spår ej sågs af mänskofot,
Ej rök steg opp, men värnande en sparsam skörd
Af vilda frukter, ogästvänlig, hamnlös, kal,
En skyhög klippstrand skrämde fjärran seglaren.
Där blef vårt hemvist.

LEONTES.

Höge gudar, fanns hos män,
Af hvilkas ära världen återljuder nu,
Så mycken grymhet, sådan brist på ädelmod?

TEKMESSA.

En början blott du hörde, mycket återstår,
På detta olycksställe, furste, lefde vi;
Af långa dagar fylldes långa månader,
Af månaderna blefvo år, som flydde ock.
Ej var mitt öde afundsvärdt, dock fanns en tröst:
Jag ägde än Eurysakes, jag kunde se
Ännu hans faders anletsdrag i hans och se,
Hur skönt till yngling småningom han växte opp.
Väl fick han ej i skolor lära vapnens konst,
Den bästa lärdom gaf likväl hans ärfda mod.
Att högt från klippan kasta sig i hafvets famn
Och mot dess vågor kämpa, att med klubbans tyngd
Ett vilddjur krossa, att med pilen bryta af
I luftens rymd en vingsnabb fågels fria flykt,
Det var hans vapenöfning, var hans tidsfördrif.
O, att vårt lif, så fullt af saknad än det var,
Fått så i lugn förflyta!

LEONTES.

Om förändring kom,
Var den af ödets vilja vållad eller er?

TEKMESSA.

Ren nio år förflutit, utan att en skymt
Af människor vi skådat, då en dag ett skepp
Till stranden lade. Ädle furste, om en blix
Af solen nu mitt ögas natt förjagade
Och jord och haf och himmel än jag återsåg,
Ej vore denna anblick mer än skeppets ljuf.
Jag ropade Eurysakes; vi skyndade
Till stranden ned; ett sorl af Hellas tungomål
Vårt öra nådde; dubbelt säll på klippans rand,
Invid hvars sida skeppet låg, jag böjde knä
Och bad om räddning för mig själf och för min son.
Den blef oss lofvad. Med ett språng stod ynglingen
På akterdäcket, sträckte gladt mot mig sin famn.
Att mig emotta;—då, i detta ögonblick,
Då stöttes våldsamt skeppet af dess styrman ut
Och flöt från stranden. O, jag såg Eurysakes
Förgäfves rasa öfvermannad, rasade
Förgäfves själf, med böner och med klagorop
Bestormande än gudars nåd, än människors.
Snart var det enda föremål, som fäste än
Min blick, ett snöhvitt segel blott vid himlens rand.
När äfven det försvunnit, sjönk jag dignande
Mot klippans barm, i sanslös dvala glömsk af allt.

Hur länge så jag dröjde, om en stund, en dag,
Kanhända flere, vet jag ej. När slutligt dock
Min själ blef klar och min besinning återkom,
Då var i tårar slocknadt mina ögons ljus,
Och på mitt anrop svarte bergets eko blott.

LEONTES.

Af hvilken gudom frälstes du ur sådan nöd?

TEKMESSA.

Förrn köld och hunger släckt mitt glädjelösa lif,
Bjöds räddning af fajaker, som besökte ön.

LEONTES.

Förunderligt! I nödens stund just kommo de,
Dit ingen kommit under nio år förut.

TEKMESSA.

På hafvet, så de sade, mellan Paros sund
Och Hellesponten de ett segel mött, som höll
Mot söder kosan. Under förbiseglingen
De hört en röst från skeppet ropa dessa ord:
"Till F'boina styren, om er gudars nåd är kär!"

LEONTES.

Helt visst var det Eurysakes, som bad därom.

TEKMESSA.

Hans sista, dyra hälsning var mig denna bön.

LEONTES.

Och dessa voro fromma nog att vörda den?

TEKMESSA.

Den hördes af de frommaste bland människor.

LEONTES.

Sen sporde du ej mera om din son och vet
Ej, i hvad afsikt, ej af hvem han fördes bort?

TEKMESSA.

Väl icke visst; men sviker mig min aning ej,
Var Menelaos upphofsman till detta dåd.

LEONTES.

Af hvilken orsak skulle han bevekts därtill?

TEKMESSA.

Af fruktan att på öde ön i fjärran haf
En hämnare af Ajas sorger växte opp.

LEONTES.

Om rätt du anar, vet jag ej dock säkert syns,
Att ej en vänligt sinnad tog från dig din son.

TEKMESSA.

O son, din moders bittra sorg, Eurysakes,
O att den tröst jag ägde, att du vräktes nu
Ett lik på hafvets böljor eller multnade,
För lifvets plågor stel, på någon okänd strand!
En graf jag ville reda då på denna ö
Och kalla moderligt din skugga dit till ro.
Men nu kanhända lefver du, beröfvad allt,
Som ger åt lifvet värde, är en slaf kanske,
Ett mål för hätska fienders begabbelser
Och suckar, smidd i bojor, stängd från solens ljus,
Så ung och dock så hopplös, efter dödens lott.

LEONTES.

Tekmessa, många sorgsna minnen gömmer du
I natten af ditt väsen; dock en större sorg
Än den, du pröfvat, vet det, blefve min den stund,
Här till ditt bröst du åter slöt Eurysakes.

TEKMESSA.

Ve, hvad är detta? Bör jag frukta äfven dig?

LEONTES.

Nej, kvinna, bed i trygghet du till gudarne
Med modershjärtats outtröttligt trägna flit
Om räddning för din son och om hans återkomst;
Det tillhör dig, det är ditt ädla, sköna kall.
Om du blir bönhörd, återfår af ödets gunst
I lifvet än Eurysakes, välan, var glad,
Var lycklig du och lämna sorgerna åt mig.
Nu gå! Ett åskmoln stiger opp vid hafvets rand;
En storm är nära.

TEKMESSA.

Gosse, skyndom åter hem!

NIONDE SCENEN.

LEONTES (allena).

Hon går. Bör hon med ömkan eller afund ses?
Det är en fråga, sällsam nog kanske af den,
Som hört, hvad hon har lidit. Dock, jag frågar så.
Hon tömt sitt mått af sorger; ödet äger ej
För henne olyckspilar i sitt koger mer;
Hon botten nått af lifvets bitterhet och kan
Ej sjunka mer, blott höjas. Jag—nåväl, hvarför
I förtid ängslas? Än är ej Eurysakes
På Salamis och kommer väl ej nånsin hit,
Om verkligt i Atridens våld han råkat har.
Dock bäfvar jag och känner, hur min blod blir stel
Vid tanken blott att se min faders härskarrätt
I strid med hans och välja mellan plikt och plikt.
O du, hvars helga altar jag så mången gång
Mitt offer bringat, Dike, tag den gärd ock nu,
Jag helgar dig på denna strand, hvars höga fjäll,
Som dina lagar fasta, trotsa storm och våg.
Allt, allt kan svikta, gäcka, rubbas, växla om,
Men evigt oföränderligt det rätta är.

ANDRA AKTEN.

(Samma landskap som i föregående akt.)

FÖRSTA SCENEN. LEIOKRITOS. RHAISTES.

LEIOKRITOS.

Jag ser ett altar, tillredt nyss, och nytänd eld
Och offerdjuret bundet, allt tycks ordnad stå,
Blott offerarn saknas. Var det här, du lämnade,
Leontes och den obekanta kvinnan nyss?

RHAISTES.
Här, ädle konung.

LEIOKRITOS.
Utan tvifvel är det han,
Som åter ärnat ägna åt en gudamakt
Sin hyllningsgård. Besynnerlig, för mycket from,
Ja, grubblande sen någon tid han visat sig,
Af hvilken orsak vet jag ej; det vet jag blott,
Att mer än annat detta mitt bekymmer gör.
Men nu, hvar kan han vara?

RHAISTES.
Kanske såg han oss.

LEIOKRITOS.
Det kunde väl ej hindra oss att honom se.

RHAISTES.
Han väntade kanhända förebråelse;
Och smög sig bort i tysthet för att undgå dem.

LEIOKRITOS.
Klok är du, Rhaistes, klyftig att beräkna allt,
Ett blir dig gåtfullt dock: ett ädelt sinnelag.

RHAISTES.
Min mening var allenast, att han denna gång
Bort för ditt möte frukta.

LEIOKRITOS.
Nog. Gå, sök opp Leontes, jag vill dröja här
Och vänta honom, säkert finns i nejden han.

RHAISTES.
Om ej min gissning sviker, skall i löfvens hägn
Bland lundens oleastrar här han träffas snart.

ANDRA SCENEN.

LEIOKRITOS (ensam).
Du fega, låga, lömska bof, har ditt förstånd
Så skefva ögon, att de se blott dig, då allt
Du så beräknar efter egen uselhet?
Han skulle frukta, han, Leontes gömma sig!
För hvem, för mig, sin fader? Denne yngling, van
Att gå sin bana öppet såsom Helios
Och trotsa allt, sin egen stränga dom blott ej;
Han skulle räddas för en handling, smygta sig
Föraktligt undan, då jag nalkas! Stod jag ej
Vid mången åtgärd tveksam själf af fruktan för
Hans ädla, oförvillade och ljusa blick?
Men så är härskarns öde. Tåla måste han
Till skenet ofta, hvad hans sinne afskyr mest,
Och synas obelåten med det käraste.
Skall ej en dag jag skåda, när på Salamis
Jag håller trygg min spira och kan säga åt
Den jag föraktar: "Bort, föraktlige!" Skall ej
Den fröjd mig unnas efter långa år af strid
Att, hyllad af ett kufvadt folk, betryggad mot
Hvart anspråk af en ändtligt slocknad härskarätt,
Få styra mer med hjärtat än beräkningen?
Ännu likväl, så länge en medtäflare
Kanhända lefver, färdig att på första vink
Stå fram och yrka på sin rätt, får ingen blick

Mitt inre skåda, får blott vis förslagenhet
Och iskall klokhet styra hvarje steg, jag tar.
Det är min sorg för stunden, men ur den, blott den
Kan en gång klar min glädje gry, som dagens ljus
Olympiskt härligt föds ur nattens kulna djup.
Men se, Leontes nalkas.

TREDJE SCENEN. LEIOKRITOS. LEONTES. HYLLOS.

LEONTES.

Hyllos, räck mig nu
Det helga mjölet, tills från Xuthosbergets fot,
Där bäcken klarast störtar utför hållarna,
Du hämtat vatten.

LEIOKRITOS.

Yngling, du vill offra här?

LEONTES.

Så är min afsikt, fader.

LEIOKRITOS.

Säkert denna gång
Åt Dike åter. Ensamt henne tyckes du
Din dyrkan ständigt ägna.

LEONTES.

Ensamt henne ej.
Dock är det sant, att främst ibland de himmelska
Hon träder för min tanke, när den höjs till dem.

LEIOKRITOS.

Står icke Zeus, allhärskarn, främst bland gudarne?

LEONTES.

Hans makt är störst, men mänskan närmst är ständigt den,
Hvars stöd i hvarje läge hon behöfver mest.

LEIOKRITOS.

Ditt läge, yngling, är att vara född till kung.
Att en gång hälsas folkens herde blir din lott,
Ditt kall att styra stark och vis din ädla hjord.
Hvem bland Olympens makter bör som sådan du
Väl söka förr, hvem ägna mer din dyrkans gärd
Ån honom, vidtkringskådarn, ljugeldsbärarn Zeus,
Den väldige, hvars spira når till världens gräns
Och mot hvars tron i dyrkan gudar blicka opp?
Han skänker styrkan, visheten förlänar han
Och ser och känner kungars sorg, en konung själf.
Tro ej, att härskarn handlar rätt, om ständigt han
Blott på det närmast rätta ser och glömmer allt
För dettas skull allenast. Annan regel har
Den vise, den, som önskar nå ett ändamål.
Han väjer varsamt undan hindren, styr förbi
Och krossar ej sitt skepp mot klippan, därför blott
Att raka kosan skulle leda öfver den.
Han väljer medel, läkarn lik, som icke ser
På blommans ljufhet, men dess gagn, försmår en ört,
Som doftar balsam, och tar opp den giftiga.
Se dig omkring, hvad skådar du, hvarthelst du ser?
Ej rätt, men skick, en ordning högre, ädlare
Ån blott det kala rätta. Stode detta högst,
Då kunde stigens myra, som du trampar på,
Anklaga dig och yrka på förnärmat rätt.
Men sådan är den höge ordnarns mening ej.

Det mindre måste vika för det större, allt
Har denna lag. Betrakta offerdjuret där!
Det sköflar nu den buske, där det bundet står,
Och är bestämdt att falla själft för ditt behof.
Så näres styrkan af det svaga, så sin skatt
Tar af det mindre ädla städs det ädlare
Och lefver, glädes, växer opp till kraft blott så.
Leontes, när ej längesen på denna, strand
Vårt folk för Teukros pilar flydde eller föll,
Då stod du fram mot kämpen, bröt hans öfvermod
Och tvang den segervan att besegrad fly.
Skall du, så rikt af gudar gynnad, född med kraft
Att ordna, styra, skydda folk och fosterland,
Din lott förspilla och för myriaders väl
Ej våga trampa ned en myras rättighet?
Nej, yngling, var min glädje som i annat allt
Så i den stora konsten att se allt i stort.

LEONTES.

Ej var, o fader, efter ett försvar en gång
Jag nödgas våga mot din förebråelse,
Ej var så trångt mitt synmått, som du mena tycks.
Jag såg det ringa, men jag såg det stora ock,
Fast ej i mänskovimlet helst, där oftast dock
Af blinda viljors nycker skymmes gudars bud.
Jag såg, hvad själf du skådar, om ditt öga höjs
Mot fästet opp, på jorden sänks, kring hafvet far,
Mot dagen blickar, följer nattens tysta gång,
Betraktar stjärnan, tänd för sekler, eller dväljs
Vid markens späda blomma, som med kvällen dör;
En stadgad ordning öfverallt, en lag jag såg,
Orubblig, helig, stor i litet som i stort.
Sin bana kände stjärnan, fästet sänkte sig
Ej krossande på jorden ned, af jordens törst
Ej sväljdes svala hafvet, hafvets hunger slök
Ej jorden opp; men vid den strand, där vågen steg
Mot skyn, stod blomman, synlig knappt, och växte trygg.
Så ordnar Zeus sitt välde, grundar ytterst allt
På rätt blott, aktning äfven för den svages rätt.
Och därför sträng, allvarlig, vördnadsbjudande
Står vid hans sida närmast bland de himmelska
Hans dotter Dike, och på henne fästs hans blick.
Syns ljus kring hennes panna, ler allhärskarn själf,
Och vidt som solens strömmar då hans mildhets ljus;
Men mulnar hon, då griper vred sin ljugeld han
Och krossar folk och städer, allt på höjd, i djup,
Där Dikes lag förgäts och orättvisa bor.
Hvad är, att mänskan yrkar på ett ändamål
Och aktar ringa, hvad som möts på banan dit?
Förstår hon våga hvarje sak med gudars våg,
Och vet hon, när hon rubbar blindt en göpen sand,
Om ej ett jordras hämmats genom denna blott?
Låt vara, att hon menat blott det ädlaste
Och äfven skuldlös hunnit, hvad hon syftat till;
Blef detta alltid hennes lycka? Stod hon ej
Besviken ofta, gäckad af sin egen dröm,
Lik barnet, som med jubel sprang mot bergets topp
Att famna morgonrodnan, som en dimma var?
Och till ett sådant ovisst, fjärran anadt mål,
Helt annat ofta, när det hinns, än när det söks,
Vill mänskan trampa orättrådighetens stig
Och komma sorgförtärd och skuldbelastad fram!

LEIOKRITOS.

Du grubblar, yngling!

LEONTES.

Fader, ej för dyrt betald
Är sanningen, om den med grubbel finnas kan.

LEIOKRITOS.

Till konung, ser jag, har jag kunnat föda dig,
Men ej till härskare.

LEONTES.

Så är min mening ock,
Om härskarn måste kunna anbefalla allt
Och kungligt är att bjuda blott hvad ädelt är.

LEIOKRITOS.

Man måste härska för att kunna vara kung.

LEONTES.

Du härskat redan länge, var en konung nu!

LEIOKRITOS.

Hvad, yngling, vågar du tillrättavisa mig
Och gömma klander i de råd, jag ej begär?

LEONTES.

O, låt mig tala öppet, neka dig ej själf
Den fröjd att en gång höra ord, som fruktan ej,
Ej svek, ej oblygt smicker lagt sitt gift uti!
Hvad söker du, hvad? Vælde, härskarvælde blott.
Att se din vilja lydas är det ändamål,
Du kallar stort och sträfvar till, betraktande
Hvar väg, som säkrast leder dit, berättigad.
Men i ditt mål, hvad är då stort, ditt eget väl,
Säg, eller folkets? Fader, jag har skådat dig:
Ditt lugn har flytt, din dag är af bekymmer fylld,
Din natt är utan hvila. På din panna, förr
Så ljus, nu växla moln af oro, ängslan, harm;
Är det din lycka? Jag har sett ditt folk, jag sett
De ädlaste förtrampas, trohet, redlighet
För ljuset döljas såsom strafförfallna brott
Och pliktförgäten fräckhet yfvas, svek och våld
Omättligt sluka byten och begära fler.
Är folkets väl ej annat? Eller väntar du
En bättre tid kanhända, när du, tryggad själf,
Ej mer beror af fala vänners köpta hjälp?
När skall den komma? Skall ej samma fruktan städs
Ditt lif förbittra, tvinga dig att styra så,
Som nu du styr? Förtrampas måste hvarje vän
Af våra forna kungars ätt, utrotas all
Tillgifvenhet för denna, förrn du härskar trygg.
Hur blir det möjligt? Vargens spår i skogens djup,
Den vilda björnens gömslen kan du spana ut;
Men huru spåra kärleken, där osedd han
I mänskors ådror flyr, i deras hjärtan göms?
Ej båtar den lakonska stöfvarns fina lukt
Vid sådan jakt, och skötte du i sekler den,
Du kunde dock ej sluta sist och säga trygg:
"Nu äger Ajas-ätten här ej mer en vän!"

LEIOKRITOS.

Hvad dårskap!

LEONTES.

Akta, att du icke alltför sent
Må finna vishet i hvad nu du dårskap nämnt.

LEIOKRITOS.

Hvad vill du, hvad begär du? Skall jag kasta bort

Den scepter, hvars besittning varit mig så dyr,
Att allt, hvad styrkan i min arm, min tankes kraft
Förmått att åstadkomma, själfva lyckan af
En lefnad utan sorger jag betalt för den?
Skall jag bland hopen kasta den, att gripas af
Den första hand, som sträcks däråt, och lyda sen,
Där jag befalla kunnat? Vore detta klokt?

LEONTES.

Ej så, ett ondt är sceptern ej, Zeus själf bär sin
Och hyllas äfven därför främst bland gudarna.
Med vakor, vedermödor gäldas ej för dyrt
Den sköna lott att vara folkens värn och stöd
Och länders glädje. Endast offret af hvad rätt
För gudar är och människor kallar jag för stort,
Om ock det för allfaders egen spira gafs.
Behåll då din, om du den så behålla kan,
Att du ej nödgas rubba Dikes helga bud;
Om ej, så sky den, som en giftig orm du skyr.
Låt makten fara, högheten gå opp i rök
Och rädda, hvad som mer än kungavälde är,
En fläckfri lefnads ära och en skuldlös själ!

LEIOKRITOS.

Lätt är för den, som inga högre syften har,
Att akta andras minsta rätt; åskådarn lik
Vid rännarbanan, utanför en sådan står
Och vet att hofsamt väja allt, hvad grannen stör.
Men den, som vill det stora, den, som ljungat ut
Med fyrspannsvagnen bland de täflande och vill
Eröfra segerkransen, har en annan lag.
Ej får han skygga, om hans gissel, svängdt till hugg,
En strimma randar på medtäflarns kinder, om
Hans vagn, i vändningspunktens trängsel jagad in,
En annan splittrar eller öfverända slår.
Men sådant, vet jag, yrkar fåfängt jag för dig,
Ty oåtkomlig, mer än om i hafvets djup
Jag till dig talte, är för hvarje tanke du,
Som ej uti ditt eget hufvud vuxit opp.
Ett fordrar jag, ett måste du förstå likväl,
Att ej i mina domar blanda dina in
Och föra in en annan styrelse än jag.

LEONTES.

O fader, fader, huru bitter är din lott,
Om äfven mig du måste frukta!

LEIOKRITOS.

Tänker du

Det verkligt, så bespara då mig denna sorg!
Leontes, länge varar ej, så hoppas jag,
Det läge, som oss söndrar.

LEONTES.

När förändras allt?

LEIOKRITOS.

När ingen Ajas-ättling mer att frukta finns.

FJÄRDE SCENEN.

DE FÖRRA. RHAISTES.

RHAISTES.

Är det ditt bud, o konung, som förs ut?

LEIOKRITOS,

Hvad sker,

Hvad førehafves?

RHAISTES.

Hör mig! Sen jag fåfängt sökt
Leontes genom oleasterlundan, går
Jag upp på Xuthosberget för att spana än.
Här, konung, djupt i dalen märks af stormen nu
Blott brutna ilar, men där oppe rasar den
Ohämmad, bryter pinier ned och jagar vildt
Mot strandens hållar hvita vågor söder från.
Jag blickar ut mot havvets vidd och varseblir
Två skepp i kamp med böljorna; det ena, kändt,
Bär hit från Sparta dina sändebud och når,
Af vinden gynnadt, hamnen vid din kungaborg.
Det andra, okänt, tycks, från öster kommande,
Mot Pelops halfö styra. Kreitons bankar ren
Det lyckligt väjt och söker ligga opp förbi
Galastors klippgrund; då, då brister seglet, slits
Af stormens il i stycken, och mot hållarna
Vräks skeppet redlost, likt ett flarn, och sönderslås.
I samma stund ser jag den djärfve fiskarns son
I spetsen för en skara landtmän skynda ned
Och hinna stranden. Ren bland båtar, dragna upp
På sanden där, en åttaroddig välja de
Och börja skjuta den i sjön. Då kommer jag
Och i ditt namn förbjuder dem att bringa hjälp.
De andra lyda knotande. Blott Hyllos, han
Uppmanar, beder, hotar. Sist, när bön och hot
Han ser sig spilla fåfängt, fattar rasande
En julle han, kullstöter mig, som hindra vill,
Och far allena.

LEONTES.

Fräcke, och du vågar så
Inför din konung tala om ditt nidingsdåd!

LEIOKRITOS.

Jag kan ej klandra Rhaistes. Han har följt mitt bud.

LEONTES.

Säg om ditt ord, o fader, jag förstod dig ej!

LEIOKRITOS.

Jag vill ej se en okänd främling landa här
På denna ö. Från havvet, så en siare
Mig förespått, min ofärd en gång komma skall.
Om därför, nådd af vreda gudars hämnd, nån gång
En främling strandar vid vår ö, har jag befallt,
Att ingen må i deras domar gripa in.
Vill någon blidkad gudom, de förtörnade
Till trots, åt den i nöden stadde bistånd ge,
Kan räddning finnas äfven utan mänsklig hjälp.
Så har jag tänkt.

LEONTES.

Förtörnas, höga Dike, ej,
Att jag din helga altarflamma släcker ut!
På denna ö, där gästvänskap, där mänsklighet,
Bland dina bud de första, djärft förtrampas, här
Är själfva marken oskär, luften pestbemängd
Och hvarje offer, bragt åt dig, en hädelse.

LEIOKRITOS.

Du går?

LEONTES.

Jag går.

LEIOKRITOS.

Hvart?

LEONTES.

Dit, där ädelmod och nöd

Min hjälp behöfva.

FEMTE SCENEN.

LEIOKRITOS. RHAISTES.

LEIOKRITOS.

Rhaistes, lämna ynglingen

Ur sikte ej, din blick är skarp att spana ut

Om någon våda hotar. Var försiktig dock

Att ej i otid reta honom. Spännas får

För högt ej bågen. På hans kärlek bygger jag

Dock ytterst all min trygghet. Var åskådare,

Ej annat; fordras handling, lämna den åt mig!

Gå, jag vill möta mina sändebud.

RHAISTES.

Var lugn

Och lita på min klokhet!

(Går.)

SJÄTTE SCENEN.

LEIOKRITOS (allena).

Zeus, allhärskare!

Är denna kamp, en brottning mellan hvad man vill

Och hvad man måste, detta köldomhärjade,

Fröjdlösa, stela törnelif, hvars taggar blott

Få sitta skräckinjagande på stängeln kvar,

Då hvarje grodd till bladets grönska, blommans eld

Nödvändigheten, mer än vintern kall, förgör:

Är detta lif, så ökenkalt, så glädjetomt,

Så mångbepresadt och så litet afundsvärdt,

Är det att vara konung? Hvarför lärde jag

Så sent ditt värde känna, höga mausolé

På askan af min sällhet, dig, o kungamakt?

Dock sällhet, hvad är sällhet? Har den verklighet

Så mycket ens, att aska kunde återstå,

Då den förbrändes? Ha, det väsenlösaste

Är sällheten, en dröm blott om en dröm, ej mer:

En dröm, att man har vunnit, hvad man drömt som ljuft,

En glimt af solljus på ett flyktigt morgonmoln,

Som lätta vindar jaga. Har den flytt, hvad mer?

Jag är en konung.

SJUNDE SCENEN.

LEIOKRITOS. EN BUDBÄRARE.

BUDBÄRAREN.

Konung!

LEIOKRITOS.

Hör, det ljuder dock!
Säg mig, hvad vill du?

BUDBÄRAREN.

Konung, dina sändebud,
Nyss återkomna, skickat mig i förväg hit.
Om här du vill dem vänta, äro redan de
På vandring hit och skola snart dig träffa här.
Om du bestämmer annan ort till mötesplats,
Skall med ditt bud jag skynda till dem åter.

LEIOKRITOS.

Man,

Du har då sett dem?

BUDBÄRAREN.

Jag har talt med dem, o kung!

LEIOKRITOS.

Hvad sade de?

BUDBÄRAREN.

Blott hvad jag själf dig sade nyss.

LEIOKRITOS.

Du sett dem. Säg mig, när du ser en människa,
Förstår du, om hon gömmer glädje eller sorg?

BUDBÄRAREN.

Dag har den glades anlet, men den sorgsnes natt:

LEIOKRITOS.

Hvad hade deras?

BUDBÄRAREN.

Dag.

LEIOKRITOS.

Med glada bud alltså
De återkommit. Svara, att jag väntar här.
Men du, hvad gör din glädje, efter äfven du
Har i ditt öppna anlet dag? Helt säkert fick
Du nyss en önskan uppfylld?

BUDBÄRAREN.

Hvad jag önskar, fylls
Af goda gudar ständigt.

LEIOKRITOS.

Mäktig är du då
Långt mer än jag, din konung. Säg, hvad är ditt värf?

BUDBÄRAREN.

Jag vallar dina getter.

LEIOKRITOS.

Och de önskningar,
Dem gudar städse fylla, hvilka äro de?

BUDBÄRAREN.

En dryck ur källan, föda af min hjord och sen,
Då solen bränner, skygd af ett bland lundens träd.

LEIOKRITOS.

Behöfs så litet för att ge ett anlet dag?

BUDBÄRAREN.

Behöfves mer, o konung, så behöfves allt.

LEIOKRITOS.

Gå, akta dig att pröfva själf, om sant du talt.

ÅTTONDE SCENEN.

LEIOKRITOS (allena).

Så är den stund då kommen, när mitt öde skall
Mig uppenbaras; trefaldt vill jag säga den
Välkommen, om min ofärd ock den med sig för.
Ty ingen visshet, hur bedröflig än den är,
Kan så mitt inre sönderslita, skaka så
Min kraft, som denna sviktning, städse kastande
Mitt väsen än i hoppets, än i fruktans famn.
Hvad mer, om mig förnekadt blir att vara kung?
Jag var en undersåte, kan det blifva än.
Dock, bort du fega tvekan! Härska måste jag
För min skull, för Leontes skull dock allra mest.
Att en gång lämna honom spiran obestridd
I tryggadt arf, hvad lockelse i detta mål!
Han skall den kunna äga utan brott, han skall
Af makten pröfva glädjen blott, ej sorgerna.
För honom vill jag kämpa, för hans framtids glans
Och bära bördan, lönen bäre sedan han.
Dock se, de nalkas redan, mina sändebud.

NIONDE SCENEN.

LEIOKRITOS. ADAMASTOR. MEDON.

LEIOKRITOS.

Var hälsad Adamastor, du, och du, o son
Af Lichas, Medon! Med hvad budskap kommen I,
Med godt, med ondt? Förtäljen mig sannfärdigt nu
Förloppet af er sändning, hvarken minskande
Af skonsamhet det onda eller ökande,
Af önskan att mig gläds, hvad I skatten godt.

ADAMASTOR.

Nog glädje, konung, skall den nakna sanningen
Dig skänka, öfverflödigt är att smycka den.

LEIOKRITOS.

Haf tack för dessa glada förebud i ord
Och yppa snart den lycka, som bekräftar dem!

ADAMASTOR.

Hur än med gynnsam segling, än med ogynnsam
Vi i ditt värf på hafvets slätter sväfvat kring,
Rör oss och kan förbigås. Nog, du ser oss här.
Från Menelaos, Spartas konung, kommer jag,
Från Delfoi denne Medon. Skilda vägar så
På din befallning gingo vi och råkades
Till slut vid skeppet åter, som oss väntade.
Nu tag emot Atridens broderhälsning först.
Din härskarrätt på Salamis erkänner han
Och ingår villigt det förbund, du föreslår.
Gladt var att höra dessa ord af honom själf
Liksom att skåda honom, drotten, krigaren,
Den mångberömden hämnaren af Hellas skymf.

LEIOKRITOS.

Han tog dig mot gästvänligt efter fädrens sed?

ADAMASTOR.

Så var vårt möte. Kommen fördes genast jag
Ur husets förrum in i salen, där han satt
Ibland förtrogna, efter långa irringar
Omsider sorglös spisande vid eget bord.
Straxt när han blef mig varse; bjöd han ställa fram
En stol för mig invid hans sida, där jag sen
Med rätter ymnigt fägnades och dunkelt vin.
Först när jag hungerns lystnad liksom törstens släckt,
Sitt ord till mig han vände: "Hvem och hvarifrån
Är främlingen och i hvad afsikt kommen hit?"
När jag mig nämnde, äfvensom att Salamis
Mitt hemland var, att dådan jag var kommen, då
Blef drotten mörk i uppsyn, helga natten lik,
Och ur hans öga flög en ljungeld mig emot.
Jag bäfvade, dock förde jag mitt värf till slut.
Att jag var sänd af dig, den nye härskaren
På denna ö, jag sade; att gemensamt hat
Mot Ajas ätt er borde närma till hvarann
Och att du vänskap honom bjöd och bad om hans.
Då blef han åter ljusare att skåda, bort
Flög hotets mörka skugga från hans ögonbryn
Och vänligt gaf han mig det svar, jag nämnde nyss.

LEIOKRITOS.

Han mörknade vid svaret, att från Salamis
Du kom; säg, lefver någon, som han fruktar än?

ADAMASTOR.

Hör vidare, o konung! När till mildhet så
Han återvändt, då länkade försiktigt jag
Mitt tal och kom till frågan om Eurysakes.
Blott lätt berörande din oro, att ännu
Ditt välde kunde hotas, din medtäflare
Vid namn jag nämnde, dristigt spörjande därhos,
Om dennes öde vore konungen bekant.
Då log Atriden meningsfullt och fyllde själf
Till randen dubbelbägaren. "Se", sade han,
"Så säker för min hätske oväns son, som jag
Pokalen tömmer, kan din konung tömma sin.
Ty är ock mycket ovisst, visst är detta dock,
Att ingen mer behöfver frukta Ajas ätt.

LEIOKRITOS.

Och detta sade Menelaos, Spartas kung?

ADAMASTOR.

Du hört, hvad af hans egen mund jag hörde då.

LEIOKRITOS.

Ord, hastigt sagda, flyktiga som vindens fläkt,
Hvad makt I ägen att ur rymden af min själ
Bortsopa dessa sorgens moln, som skockats där!
Men låt mig höra äfven gudens svar, hvad lott
Hans höga tempeltjänarinna bådard mig;
Ty mänskoord, de äro dock blott mänskoord,
Och lätt kan ödet smeka med sin ena hand
Den stund, det med den andra mättar dödens hugg.

ADAMASTOR.

Så händer. Dock för denna gång ej rädes jag,
Att gudasvaret skall för sådan dubbelhet
Anklaga ödet. Medon, ditt är ordet nu.

LEIOKRITOS.

Jag lyssnar.

MEDON.

Konung, hvad jag vid min sändning sport,
Vill, som det förefallit, jag förtälja dig,
Viss att din önskan aldrig bättre fyllas kan.
Till Delfoi kom jag, kom till helga hålan vid
Parnassos fot och templet, på hvars tröskel jag
Prästinnan fann, det doldas genomsådarska.
Blid var hon vid min ankomst, satt i drömmar sänkt,
Med handen under lockomflutna pannans snö.
Men när din gåfva andaktsfullt för hennes fot
Jag lade ned och föredrog ditt ärende,
Förändrades den höga jungfruns anlet. Opp
Från stället stod hon. "Svage, blinde, dödlige",
Så ropte hon, "hvi forsken I ert öde ut,
När dock så kort med fröjd och kval er lefnad är?"

LEIOKRITOS.

Var hon förtörnad eller ofärd bådande?

MEDON.

Hör blott! Så sagdt, till källan, den kastaliska,
Hon gick och kom tillbaka, tvagen, renad från
Hvart grand af ett förflutet, ett närvarande.
Sen bröt hon från den vigda lagerns gren ett blad
Och åt det för att motta gudens anda; sist
Hon på hans trefot öfver hålan satte sig.
Snart rörd af ångan, som ur djupet steg, hon sågs
I darning bringas, läppen skällde, hvarje strå
I hennes lockar reste sig, och skräckfull, vild
Den helga yseln svindlade i hennes blick.
Det var, som om ur jordens tysta innersta
En framtid med dess fröjder, fador, dygder, brott
I dagen stigit och prästinnan genomträngt.
Omsider tog hon skälfvande till ord: "Din kung
Vill spana ut sitt öde, frågar mig därom;
Så se och lär och vet och känn och hör och döm:
Trygg härskarn är på Salamis, så länge än
Leontes icke fallit för sin faders svärd!"

LEIOKRITOS.

Så, säger du, så lydde Delfoi-gudens svar?

MEDON.

Af hans prästinna gafs det med de ord, du hört.

LEIOKRITOS.

Rätt sade, Adamastor, du, att lyckosam
Er sändning var, och glädjefullt det blir för mig
Att med en kunglig gåfva vedergälla er.
Dock nu en plikt mig trycker främst. På hafvet nyss
Invid vår ö, så har man sagt, ett skepp förgåtts;
Hjälp kräfves, räddas måste allt, hvad räddas kan.
Till stranden skynden under Xuthosbergets fot
Med min befallning. Bjuden folket lägga ut
Med alla båtar, bedjen, manen, tvingen dem!
Om några af de arma, förolyckade
I land man lyckas bringa, så, om lifvet än
Hos dem syns släckt, misströsten ej, men gören allt
Att dem från döden rädda, vederkvicka dem.

(De gå.)

TIONDE SCENEN.

LEIOKRITOS (allena).

I denna lycka, större än min djärfvaste
Förhoppning mätit, o, hvad bör jag göra förr
Än djupt ur hjärtat tacka er, odödlige,
Som i ert råd bestämman mänskors ve och väl?
O villkor, lätt att fylla! Trygg jag vara kan,
Blott ej Leontes faller för mitt svärd. För mitt?
Min son Leontes, han? Jag härskar trygg, blott ej
Min hand dens lefnad släcker, som jag lifvet gaf.
Kan större lycka köpas för ett bättre pris?
Om på hans fall min säkerhet berott, om mig
Det förelagts att döda honom eller själf
Min ofärd skapa,—lycka, spira, kungamakt,
Ja, lif jag gärna velat offra för hans lif.
Och nu, nu unnas mig behålla detta allt
Med det beting blott, att jag honom spara vill.
För hvem har jag då trotsat dessa mödor, all
Den strid, mig kungamakten kostat, o, för hvem?
För honom, ja, för honom blott. Jag själf skall snart
Till Hades skuggor vandra, åren bjuda så.
Men han är ung, i honom skall jag lefva upp
Och härska åter, genom honom skall mitt verk,
Min ära gå till sena ättlingar i arf.
Och emot honom skulle riktas detta svärd?
För mig är döden ej ett slut, blott han finns till,
Men utan honom upphör ren i lifvet jag.
Ja, tagen mot min tacksamhet också därför,
Att jag får vara konung nu, ej härska blott,
Att, hvad mitt inre bjuder, nu jag följa får.
Men se, han nalkas, fiskarn! Han har varsnat mig
Och viker undan. Ha, så har det varit förr,
Så skall det mer ej vara. Hit, o gubbe, hit!
Eubulos kom, din konung kallar dig.

ELFTE SCENEN. LEIOKRITOS. EUBULOS.

EUBULOS.

Hvad är

Din vilja?

LEIOKRITOS.

Säg mig, kommer du från stranden, där
Det obekanta skeppet nyss blef vågens rof?

EUBULOS.

Ja.

LEIOKRITOS.

Och hvad budskap kan du bringa därifrån?

EUBULOS.

Ett, som för dig ej torde vara angenämt.

LEIOKRITOS.

Har allt förgåtts, fanns ingen möjlighet till hjälp?

EUBULOS.

En ringa, dock en större, än du önskat den.

LEIOKRITOS.

Hvad har man kunnat rädda?

EUBULOS.

En, en yngling fanns

I hafvets bränning af min son och togs i land.

LEIOKRITOS.

Hvem säger han sig vara och från hvilket hem?

EUBULOS.

Hans mund är sluten, och hans blick är likaså,
Och endast svagt han röjer än en skymt af lif.

LEIOKRITOS.

Och allt, allt annat har förgåtts i hafvets svalg?

EUBULOS.

Blott några spillror simma än på vågens rygg.

LEIOKRITOS.

O hårda öde, hvarför visste jag ej förr,
Hvad nu jag vet? Dock väl, att en helst bärgad är.
Säg, hvem tar vård om ynglingen? Försöker man
Hos honom väcka lifvets gnista opp på nytt?

EUBULOS.

Leontes fanns tillstädes, i hans skygd han gafs.

LEIOKRITOS.

Då är jag trygg, ej bättre vård han kunnat få.

EUBULOS.

En fråga, konung, ville jag dig göra nu,
Om det mig unnas.

LEIOKRITOS.

Fråga, det förmenas ej.

EUBULOS.

Så säg mig, efter mänsklighet du röjer nu
I ord och uppsyn, om med lögn och falskhet blott
Den fräckaste bland människor, Rhaistes, nyss for fram,
Då i ditt namn på stranden han all hjälp förbjöd?

LEIOKRITOS.

Jag svarar: ögonblicket kan förändra allt!
Hvad förr jag var, behöfver jag ej vara mer.

EUBULOS.

Hvad?

LEIOKRITOS.

Äfven du, o gubbe, skall det pröfva få.
Den tid har varit redan, då på strandens fjäll,
I armod sänkt, försmådd, förföljd, förtryckt, du bott,
Ur stormupprörda böljor, vilda måsen lik,
Med trägen möda hämtande en sparsam kost.
Den tid har varit, gamle, är ej mer och skall
Ej heller komma; så kan allt förändras.

EUBULOS.

Ve.

LEIOKRITOS.

Den mark, du ägt, skall åter en gång blifva din;
Med eget spann du plöja skall din egen teg
Och egna skördar bärga.

EUBULOS.

Ve, o konung, ve!

LEIOKRITOS.

Du hatar Rhaistes, fruktar, att hans öfvermod
På nytt skall från dig rycka, hvad du fått på nytt;
Var trygg, du är från denna stund i mitt beskärm,

Och större är din konungs makt likväl än hans.

EUBULOS.

Ve, ve, hvad moln af mörka sorger skocka sig!

LEIOKRITOS.

Jag vet det, mer än eget väl bekymrar dig
Dens öde, som hos dig sökt skydd. Du fruktar, hvad
Tekmessas lott skall blifva; slå din oro bort!
I mig hon finna skall, hvad hon förlorat har.
Har Ajas fallit, sörjer hon Eurysakes,
Är äfven jag en konung, kan och vill och skall
Med outtröttlig omsorg henne hägnad ge
Och hennes öde lindra.

EUBULOS.

Jag har sett dem, sett
En skymt af dina sändebud, som kommo nyss
Ifrån ditt möte. O mitt hopp, farväl, farväl!

LEIOKRITOS.

Ditt tal är fåvitskt, gamle, jag förstår dig ej.
Du brister ut i klagan, ropar ve, o ve
För hvarje glad förändring, jag bebådar dig.
Säg, är det väl en ofärd, jag dig hotar med?
Är det ett ondt att, länge fattig, blifva rik,
Att, sen förtryckt man varit, få sin konungs hägn
Och se, hvad kärt man skattar, blomstra upp i fröjd?
Hvad, eller tror kanhända du, att svek blott bor
I mina stolta löften, att din värnlöshet
Jag gäcka vill med falska förespeglingar?
Vid Zeus, ej föddes jag att söka glädje i
Den svages förödmjukelse. Om hård förut
Jag synts dig, var jag sådan ej af lust, men tvång.
Förstå mig blott!

EUBULOS.

För mycket ren jag dig förstått.
Just att du menat verkligt, hvad du talat nu,
Det gör min sorg, det pressar mina verop fram,
Det visar, konung, att du icke fruktar mer.

LEIOKRITOS.

Missunnar du mig lyckan då att vara trygg?
I slutna gåtor älskar du att gömma dig.

EUBULOS.

Så hör en fråga, som för dig dem öppna skall:
Finns han ej mer, Eurysakes, är allt förbi?

LEIOKRITOS.

Han finns ej, därför byt för hoppet ankargrund,
Ty fåfängt fäste söker du hos Ajas son.

EUBULOS.

O nidingsdåd, o skändlighet, skall gudars straff
Ej ån gång krossa dessa lömska mördare
Af allt, hvad ädlast mina fäders land har födt?
Finns ingen makt, som länkar blinda ödens gång?
Jag lefver, jag, och Telamon är död, och död
Är Ajas äfven, fallen är Eurysakes.
Jag, jag den arme, krälar än i dagens ljus,
Och dessa gömmer natten! Ha, du lofte nyss
Min välfärd främja, gör det, drag ditt svärd och stöt
Det djupt i detta hjärta! Denna gärning blir
Den enda gunst, för hvilken jag vill tacka dig.
Hvad, skall jag lefva för att se dig härska här

Och höra om Atridens seger ryktets röst,
När ingen kärlek gör mig ögonblicket ljuft
Och ingen framtid mer mig lofvar hämndens fröjd?
Nej, töm min blod för dina fötter! Kunde den
Lik Nessos etter stänka allt sitt hat på dig
Och dig förbränna!

LEIOKRITOS.

Du är bitter, gamle man;
Men sorgen själf är bitter, den förbittrar lätt.
Om rättvist eller orättvist du hatar mig,
Det döme Zeus, mig tillhör att förlåta blott.
Ty alltför litet vore jag min lycka värd,
Om jag ej kände, att dess bästa gåfva är
Den, att jag nu fördraga får, får vara mild.
Du hatar mig, må vara! Mer än fjällets is,
Af vintern ammad, varar hatet evigt ej;
Det smälter opp, när godhet, vårens värma lik,
Ej tröttnar att däröfver hvila dag från dag.
Så skall den tid väl komma, när du finna skall,
Att Ajas ätt ej ensam är din kärlek värd
Och ensam ej den äger. Nu, till dess, ställ fritt
Mot mig din is, mot dig mitt solljus ställer jag.

(Eubulos aflägsnar sig.)

TOLFTE SCENEN.

LEIOKRITOS

(allena).

Han vandrar bort, han unnar mig ej svar en gång;
Dock kan jag icke vredgas. Gudar, när skall jag,
När skall min ätt med sådan trohet fattas om?
Fanns på min ö ett sinne, där så ädel grodd
Sin växt, sin trefnad funne, o, som frön därtill
Jag ville stycken af mitt eget hjärta så
Och med min blod dem vattna. Kärlek! Trohet! Dock,
Jag, äfven jag skall finna er, jag vilja har,
Har ingen, som jag fruktar mer, och jag är kung.

TREDJE AKTEN.

(Öppen strand. På afstånd ut till sjöss klippor och hållar. Vid stranden båtar och spillror af ett skepp. På sanden, nära en krökt, lummig pinie, en skeppsbruten, liggande liflös.)

FÖRSTA SCENEN.

LEONTES. HYLLOS.

HYLLOS.

Du bjöd dem gå, befallte folket lämna oss.

LEONTES.

Hvad båtar oss nyfikenhetens kalla blick?

HYLLOS.

Mig bad du dröja, ringa är min hjälp också.

LEONTES.

Du vill dock hjälpa, du, din handling visat det.

HYLLOS.

De andra handlat lika, om de vågat blott.

LEONTES.

För stormens våld, för hafvets vildt upprörda våg?

HYLLOS.

Nej, för din faders vrede, som oss hotade.

LEONTES.

Det tycks, som skulle lifvets gnista sofva djupt
Hos denne yngling, om ej böljan ren den släckt.
Gå, red i skuggan under pinien här en bädd
Af löf och mossor, där han hvila får, till dess
En gud kanske ur dvalan väcker honom opp,
Ty vi försöka fåfångt.

HYLLOS.

Furste, öppet vill

Jag tala ut min mening, fast du väja tycks
Hvart ord, som rör din fader. Vet då: hatad är
Leiokritos på denna ö. Här finnes ej
Bland människor någon, som af hjärtat vill hans väl,
Fast fruktan binder en, en annan vinstbegär.
Ej är det kärlek dock till forna konungar,
Som väckt vårt hat mot honom, ty de gamle blott
Ibland oss minnas Ajas än och Telamon.
Nej vi, vi unge, hata hans bedrifter blott,
Hans orättvisa, hårda, grymma härskarbud.
Du, äfven du, dem hatar, måste göra det.
Men säg ett ord blott, mana, och vi följa dig,
Befall oss, för oss, hvart dig lyster, blif vår kung!
Du är oss kär, vi hylla dig, vi känna nu,
Hvad du i hjärtat gömmer. Dina handlingar
Oss varit lika många prof af ädelmod.
Tag spiran du och härska, plåna ut den skymf,
Som inför Hellas fläckar nu ditt fosterland:
Att våld här råder, icke rätt, att mänsklig nöd,
För alla helig, här förnekas mänsklig hjälp.
På dig vi lita.

LEONTES.

Yngling, är Eubulos ej

Din fader, han, den gamle fiskarn, för hvars sak
Du nyss mot öfvermakten trädde kampberedd?

HYLLOS.

Hvi denna fråga, furste? Obekant för dig
Kan det ej vara, att Eubulos' son jag är.

LEONTES.

Jag har en fader, äfven jag, Leiokritos.

HYLLOS.

Vi räkna oss som söner till vårt fosterland,
Vi unga, så du borde göra, äfven du.
Ej finns för oss en större plikt, än den oss ges
Af Salamis; och ropar nu dess stämma högt:
"Slå ned tyrannen, krossa min förtryckare!"
Då tvekar bland oss ingen om hvad göras bör.
Men du skall föra oss till målet.

LEONTES.

Djärfve, säg,

Förstår du mina ord ej, eller aktar du
En varning ej, med saktmod gifven, efter så
Du dristar detta upprorsskrål förnya än?
Vet då, att om du vågar detta språk ännu,
Skall denna arm, skall detta skarpa dubbelsvärd
Ditt hufvud klyfva till din fräcka tungas rot.
är detta nog, säg, fattar du min mening nu?

HYLLOS.

Rätt tydligt du den yttrat, och jag lyder dig,
Dock ej af fruktan, furste, men tillgifvenhet.

LEONTES.

Han rörde handen, tyckte jag, den drunknade.

HYLLOS.

Jag såg det ej, frånvarande min tanke var.

LEONTES.

Finns ingen här, erfarnare i läkedom
Än vi? Kanske att örters kraft, att öfivad konst
Här kunde bringa räddning.

HYLLOS.

Låt mig kalla hit

Den blinda kvinnan; fast beröfvad ögats ljus,
Förstår och vet och ser hon mer än seende.

LEONTES.

Gå, hämta henne!

HYLLOS.

Furste, hennes ledsven skall

Väl finna vägen hit med henne. Kommer hon,
Kan jag bli borta.

LEONTES.

Hvad? Min fader nalkas själf.

Ser jag en dröm, är denne man Leiokritos,
Så olik till sin uppsyn nu, så lugn, så ljus,
Och nyss så mörk och dyster? Gudamakter, hvad
Har denna ändring vållat? Dessa sändebud,
Knappt från sin resa återkomna, hafva de
Ett budskap medfört, som hans sinne så förbytt?
Förvånad hörde jag af dem hans hälsning nyss
Att rädda allt, hvad räddas kunde. Dubbel är
Min undran nu, då honom själf jag sådan ser.

ANDRA SCENEN.

LEIOKRITOS. LEONTES.

LEIOKRITOS.

Hell dig, min son! Leontes hell! Hvad framgång har
Ditt ädla värf att räcka mänsklig hjälp?

LEONTES.

Du ser

Den ende här, som räddats; blott ur hafvets våld
Likväl, men ej ur dödens.

LEIOKRITOS.

Djup hans dvala syns,

Och smärtsamt är att finna, att förhållanden
Vår hjälp försenat; mest dock för de andras skull,
Dem böljan slukat. Landsmän voro de kanske,

Hellener födda. Denne man är blott en slaf,
Att döma af hans klädnad, blott en rå barbar,
Som byte tagen eller köpt på okänd kust.

LEONTES.

Hans dräkt, mer lik ett vilddjurs än en människas,
Bekräftar sådan mening; men hans anlete,
Betrakta det, o fader, säg, om Hellas födt
En bild mer skön än denne bleke yngling här?

LEIOKRITOS.

Ha!

LEONTES.

Hvilken höghet bor på denna panna ej!

LEIOKRITOS.

Hvad syn!

LEONTES.

Hur mången ljungeld har ej slocknat ut
Med dessa slutna ögon!

LEIOKRITOS.

Underbara lek!

LEONTES.

Och dessa läppar, trotsande i döden än
Och dock så veka! En hellen är denne dock,
Han kan ej annat vara, fast hans öde visst
I hårda lägen honom kastat.

LEIOKRITOS.

Son, du var

Ett barn ännu, då hären drog till Troja. Minns
Du mer sköldbärarn Ajas?

LEONTES.

Som en nattlig syn

Står för mitt öga flottan och vår kämpatropp,
Som steg ombord, af jubel följd och klagorop.
Men af den ädle hjälten, folkets höfding, har
Jag intet minne.

LEIOKRITOS.

Skåda denne yngling då.

En sådan var han, Ajas, något år kanske
I ålder framom honom, olik äfvenså
Till kindens blomstring, till sin ungdoms friska kraft;
Men eljest lik till anlet, bildning och gestalt,
Så lik, att jag med häpnad nu din skyddsling ser.

LEONTES.

Ve, trefaldt ve oss, fader, om vårt öde fört
Med denne yngling till vår strand Eurysakes.

LEIOKRITOS.

Jag finner ej, hvad ofärd kunde bringas oss
Af honom, då han låge död som denne nu.

LEONTES.

Död syns han, men han lefver, han skall vakna opp,
Om blott en konsterefaren vård han finna kan.

LEIOKRITOS.

Finns någon här, som kunde skänka honom den?

LEONTES.

Den blinda kvinnan, som hos fiskarn valt sitt hem,
Hon är mitt hopp, jag låtit kalla henne hit.

LEIOKRITOS.

Men om till lif hon skulle väcka Ajas son?

LEONTES.

Hans lycka vore detta, men vår undergång.

LEIOKRITOS.

Var lugn och gör för främlingen, hvad göras kan.
Hvemhelst han än må vara, är Eurysakes
Han ej, ty Ajas ättling sofver djupare,
Än att han kunde väckas mer af mänskokonst.

LEONTES.

O, budskap, fullt af glädje! Har jag fattat rätt
Din mening, fader?

LEIOKRITOS.

Flyktad är den mörka tid,
Då varsamheten, fruktans dotter, sluten höll
Inom min barm hvar ädel drift, en fånge lik.
Nu får jag vara konung, får förlika fritt
Min handling med min vilja. Ingen skräckbild gör
Mitt välde ovisst, min medtäflare är död.

LEONTES.

Hvar, hur? Hvem har dig denna glädjetidning bragt?

LEIOKRITOS.

Från Menelaos, Spartas konung, bragtes den
Af mina sändebud tillbaka. Hvar och hur
Eurysakes mött döden, har jag ej försport
Och vill ej heller spörja; det är nog, att visst
Hans undergång bebådats mig från säkert håll.

LEONTES.

O höge gudar, mitt bekymmer är då slut!
Den sorg, som klädt min ungdoms glada dag i moln
Och lifvets lust förbittrat, finns ej mer. Hur ljuft
Att mot min klara framtid blicka nu och se
Den långa lefnad, Parcens slända lofvar mig.

LEIOKRITOS.

En dubbel glädje skänker mig min spira nu,
Då jag i arf den lämna får åt en, som vet
Att skatta dess besittning, då jag ser den fröjd,
Den ger dig ren i hoppet. Alltför kall förut
Du syntes mig, likgiltig för de ädlaste
Af lifvets skänker: ära, välde, härskarmakt.
Nu är jag lycklig, hvarje önskan uppfylld är,
Då äfven du min lycka känner djupt som jag
Och vill den dela.

LEONTES.

Nu alltså, nu är du kung,
Och ingen äger större rättighet än du
Att Salamis behärska.

LEIOKRITOS.

Teukros ensam finns
I lifvet kvar af denna forna kungaätt,
Men saknar vänner, har ej makt att hota oss.

LEONTES.

Och om han ägde härar än och kom, hvad mer?
Mot svärdets anspråk, fader, kan man ställa svärd,

Och annat har ej Teukros. Han försköts som son
Af Telamon, sin fader, blef från hemmets härd
I vrede utstött, jagad bort från Salamis.
På vapen endast, ej på rätt han trotsa kan,
Hvem ville frukta honom?

LEIOKRITOS.

För hans rätt alltså
Till spiran var Eurysakes dig fruktansvärd?

LEONTES.

En omotståndlig härsmakt fanns i denna rätt.

LEIOKRITOS.

Ja, om den mött erkännande, men eljest ej.

LEONTES.

Ju mindre erkänd, desto mera fruktansvärd
För mig den varit.

LEIOKRITOS.

Älskar du att skämta, son?

LEONTES.

Jag skämtar ej. Om Ajas ättling här stått fram,
Af alla hyllad såsom konung, skulle du
Åt honom lämnat makten utan fruktlös strid.
Men om han kommit blott med sina anspråks helgd
Och ensam utan bundsförvanter sträckt sin hand
Emot den scepter, som hans fader ägt, o då—

LEIOKRITOS.

Då hade denna klinga dömt emellan oss.

LEONTES.

Det var min fruktan, fader, du har nämnt dess grund,
Ty mellan oss den hade då måst döma först.

LEIOKRITOS.

Hvad, med ditt lif du velat skydda Ajas son?

LEONTES.

Och med mitt svärd hans rättighet; jag följt min plikt.

LEIOKRITOS.

O vanvett, bjöd dig plikten draga svärd mot mig,
Att mot din fader kämpa för en främmande?

LEONTES.

Hör mig och lär att känna, hvad min fasa gjort,
Hvar gång jag mot min framtid skådat, blickat in
I möjlighetens vida rike, fatta nu,
Hvarför så dystert sluten du mig städse sett.
Det var min tanke såsom vaken, var min dröm
I sömnens famn, när kvalförskingrarn någon gång
Medlidsamt äfven mig i sina armar slöt,
Att Ajas son här kunde träda upp mot dig
Och mot din tagna ställa fram sin ärfda rätt.
I sådant fall jag mellan eder båda stått,
Sett här min borna härskare, min fader där,
Och nödgats välja.

LEIOKRITOS.

Ha, ett alltför brydsamt val!

LEONTES.

Om så du vill det nämna; mindre brydsamt dock
Än tungt, än sönderslitande för detta bröst,

Ty mitt beslut var fattadt.

LEIOKRITOS.

Låt mig höra det.

LEONTES.

Att bistå dig hjöd kärlek blott, en högre plikt
Befallte mig att bistå den, som var min kung.
Om han som sådan fordrat till sitt skygd min arm,
Mot mig, mot dig, mot hvarje makt jag lyftat den.

LEIOKRITOS.

En filosof, en grubblare, som glömt natur
Och verklighet för tomma tankars lyckelspel,
Du liknar. Bör jag vredgas, yngling, eller le?
Väl dock, att ödet fogat så, att ej till verk
Din yrsel mer skall lockas; låt oss glömma den.
En annan tid har börjat.

TREDJE SCENEN.

DE FÖRRA. EN BUDBÄRARE.

BUDBÄRAREN.

Konung, väl att jag
Dig finner här, sen länge fåfängt jag dig sökt.

LEIOKRITOS.

I hvilken afsikt?

BUDBÄRAREN.

För att skyndsamt kalla dig
Tillbaka till din boning.

LEIOKRITOS.

Skyndsamt, säger du;
Hvad är, som fordrar skyndsamhet?

BUDBÄRAREN.

Din välfärd.

LEIOKRITOS.

Min?

Den är betryggad.

BUDBÄRAREN.

Härskare, en skara folk
Sig skockat kring palatset. Flere strömma till
Hvart ögonblick. Ett sorl förspörjs, att Ajas ätt
Har slocknat med Eurysakes. Man fordrar djärft
Att höra mer, i hvilket land och genom hvem
Han fallit, Ajas ättling. Tvenne flockar stå
Fientligt mot hvarandra: Rhaistes ropar högst
På ena sidan, på den andra höjer sig
Ej någon enskild stämman öfver mängdens skrål.
Men dig, dig nämna alla, dig man kallar på,
Af dig begär förklaring en, den andra stöd;
Och därför skynda! Stenar flugit ren, och snart
Kanhända dragas svärden.

LEONTES.

Fader, stanna här!

Jag går, mitt svärd skall hastigt stilla oron, skall
Till saktmod återföra denna upprorstropp.

LEIOKRITOS.

Nej, dröj, jag går, det anstår mig att tygla själf
Mitt folk. Ditt svärd kan hvila. Opålitligt är
Det lugn, som svärdet tvingar fram, är lugnet likt
Kring gudens blix, det följes af fördubbladt då.

LEONTES.

Med hvilket medel ärnar då du tygla dem,
De pliktförgätne?

LEIOKRITOS.

Lämna denna sorg åt mig.

LEONTES.

Kom, låt oss vandra båda.

LEIOKRITOS.

Nej, jag går allen.

Jag känner dig, du skall i vrede brusa opp,
Där lugn behöfves, mildhet säkrast seger ger.

LEONTES.

Förundransvärda olikhet! Förhållanden,
Dem jag vill skona, trampar du med hårdhet ner
Och ser fördragsamt brott, dem jag bestraffa vill.
Hvem ger den blinda hopen rätt att kalla dig
Till svars för Ajas-sonens död? Alltnog, han dött,
Och du är konung.

LEIOKRITOS.

Därför kan jag vara mild.

Farväl!

LEONTES.

Du går allena. Fader, får jag ej
Ditt bistånd vara, om i upprorsyran du
Min hjälp behöfde?

LEIOKRITOS.

Ingen droppe af din blod

Finns än på denna klinga, jag är trygg, farväl!

(Går.)

FJÄRDE SCENEN.

LEONTES. DEN SKEPPSBRUTNE (uppvaknande).

DEN SKEPPSBRUTNE.

Hvad, vänta, håll!

LEONTES.

Han vaknar, det är Hellas språk.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ursinnige, dröj, dröj ett ögonblick!

LEONTES.

En dröm

Tycks gyckla för hans sinnen.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Man, jag säger dig,

Håll fast vid klippan.

LEONTES.

Till en olycksbroder visst

Han ropar detta.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Moder, moder, moder, o!

LEONTES.

Sin moder hörs han nämna; delar äfven hon
Hans våda, eller suckar han sitt afsked blott?
Hvad ton i detta ord, ifrån hans läppar hördt!
O, han är ung; det ljufvaste bland namn har än
Ej hårdnat på hans tunga.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jag skall rädda dig,
Var trygg! Dö, lömska niding, dö, förrädare!
Ve!

LEONTES.

Fruktansvärdt han kämpar i sitt innersta,
Fast armen, vissnad, vägrar vreden tjänst. Jag vill
Tilltala honom. Yngling, faran är förbi,
Blott hvila, du är räddad.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Gudar! Står hon ej
På klippan ensam, värnlös. Hör du ropet, hör:
Förbarmande!

LEONTES.

Hvem ropar, hvem är värnlös, säg?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Nu sjunk, o jord, till Hades djup, att Zeus ej mer
Ett väsen finner att förskräcka med sin blix, t,
Då han den sparar nu i detta ögonblick.

LEONTES.

Slå upp ditt öga, yngling, och din villa se.
Af hvilka fasansfulla inre syner väcks
Ett raseri som detta?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Krossa, krossa mig,
Då du ej ger mig krafter att förkrossa allt.
Ve, moder, moder, jag förmår ej rädda dig.

LEONTES.

Förfärlig är hans smärta visst, det dyraste
Han ser af hafvet slukas, kan ej bringa hjälp.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du konung, du, så prisad bland de dödliga
Och dock så skändlig, skall ej hämndens hand en gång
Dig drabba?

LEONTES.

Fasa griper mig; är det mot Zeus
Han vågar dessa djärfva, obetänkta ord?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du hälsas folkens öfverdrott, du lydes blindt
Af fega skaror, lömska som du själf. För dig,
För dig alltså har Hellas blödt, föraktlige.

LEONTES.

Hvem menar han, mot hvilken mänska eller gud
Framljungar han sin vrede?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Bofvar, lösen mig!

Ej blef jag född att bära slafvars bojor, jag,
En konungs son.

LEONTES.

Förnuftets fackla, märker jag,
Har böljan släckt hos honom, lifvets flämtar blott.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ett segel syns, tyst, tyst, det nalkas oss, det far
Ditåt, dit, där hon öfvergafs. Nu, nu, o röst,
Igenomträng med åskans stämma rymderna:
Till F'boina styren, om er gudars nåd är kär!

LEONTES.

Hvad? Samma ord jag hörde af den blinda nyss.
Från hvilka läppar, yngling, har du fångat dem?
Jag fattar om din skuldra, vakna, gif mig ljus!
Hvem är du?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ha, du är allena, sviker mig
Mitt öga? Slaf, hvar äro dina hjälpare?
Jag ser blott dig.

LEONTES.

Då ser du rätt och gäckas ej.

DEN SKEPPSBRUTNE. (resande sig upp).
Så dö!

LEONTES.

För dig? Vansinnige, är det den tack,
Du för ditt lif betalar åt din räddare?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Ve er, förrådiskt knutna lemmar, falska arm,
Hvart har din styrka vikit?

LEONTES.

Straffa ville jag
Dig, otacksamme, trodde jag ej, att en gud
Din handling vållat, sen din tankes ljus han släckt.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Är du en annan, ej af dessa bofvar en?
Mitt öga klarnar, minnets fackla tänder sig.
Säg, stred jag ej med hafvets vilda vågor nyss?
Hvar finnas de, som delte samma öde då?
Jag märker ingen.

LEONTES.

Böljans skoningslösa svalg
Har slukat alla.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Alla, alla säger du?

LEONTES.

Jag äger ej ett mindre sorgligt svar att ge.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Blef ingen öfrig, ingen? Nämn ännu en gång
Det ljufva ordet: alla.

LEONTES.

Hvilken hjärtlöshet!
Du tyckes glädjas åt kamraters olycksfall.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Emottag, Zeus, mitt hjärtas varma tacksamhet!
Nu gläder dagens återsedda ljus min syn,
Och lifvet, nyss förhatligt, har åtminstone
För några stunder värde, tills jag mättat mig
Med tanken att mitt långa kval en gång fått hämnd.

LEONTES.

Förvirrad, dunkel, oförklarlig, hotande
Blir mig ditt ödes gåta mer och mer. Säg ut
Ett öppet ord, hvem är du?

DEN SKEPPSBRUTNE.

En, som frågar dig
Med en skeppsbruten främlings helga rättighet,
På hvilken strand han funnit räddning.

LEONTES.

Vida kring
Har namnet ljudit af det land, du hunnit nu.
Du skådar här det mångberömda Salamis.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jord, dyre jord!

LEONTES.

Han faller på sitt anlet ned
Och för de bleka läpparna mot markens stoft
Till kyssar, mera varma än en älskares.
Och hvarje gång, han lyfter upp sitt hufvud, ser
Jag nya tårar strömma utför kinderna.
Hvad skall jag tänka?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Jord, o mina fäders jord,
Mitt land, mitt hemland, Telamons och Ajas' land!
Ser dig mitt öga, rör dig mina läppar nu?

LEONTES.

Allt mer och mer förvåna mig hans ord.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du mål
För mina tankars långa längtan, hamn, dit jag
Beständigt hoppets segel styrt, min sällhets hem,
Där ensamt jag den finna kunde; ö, hvars namn
Samtidigt med min faders, med min moders namn
Min tunga nämna lärde! Jag har hunnit dig;
Jag ser, jag rör din helga jord, jag breder ut
Min famn, en famn, som tar dig i besittning nu;
Ty min du är, och ingen skall oss skilja mer.

LEONTES.

O, styr förnuft, styr raseri hans tunga nu?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Du är en son af detta land, du, yngling, ock,
Så böj ditt knä och prisa höga gudars nåd,
Som fört dig hit, som korat dig till räddare
Af detta lif och låtit dig, bland alla främst,
Din kung välkomna i hans återvunna land.

LEONTES.

Har möjligheten vidgat ut sitt rikes gräns
Och tagit väldet bort af det omöjliga,
Att hvad som förr ej kunde ske, kan hända nu?
Har Hades mist sin spira, få hans skuggor stå
I ljuset opp och kläda sig i kött och blod

Och lefva efter döden bland de lefvande?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Förstod du mina ord ej, då så dyster du
Försjunker i begrundning blott och ej en skynt
Af glädje röjer, fast din kung du återfått?

LEONTES (för sig).

Han liknar Ajas, sade nyss min fader ju.
Hans egna ord, då omedveten af sig själf
I drömmen han sin moder såg på klippan stå,
Hjälplöst förlåten, elden af hans raseri,
Hans rop till seglarn, allt är sammanträffande
Med hvad Tekmessa nämnde om sitt öde nyss.
Och dock omöjligt! Skördad är Eurysakes,
Och döden lämnar ej sitt rof. Hvad, om mitt svärd
På en gång söfde oron, öppet straffande
Bedragarn, som vår härskare sig nämna djärfs?

(Högt.)

Du är då detta landets konung, säger du,
Hvad är ditt namn?

DEN SKEPPSBRUTNE.

En främling eller slaf blott här
I detta land du måste vara, efter du
Ej vet, men frågar, hur han kallas, Ajas' son.

LEONTES.

Att du är denne, hvarmed vill du styrka det?

DEN SKEPPSBRUTNE.

Mitt anlet är mitt vittne. Zeus förgäter ej
Att på den borne härskarns panna trycka in
Sitt härskareinsegel.

LEONTES.

Pannans vittnesbörd

Kan jäfvas dock; om så ej vore, visste du
I denna stund, att äfven jag är kungason.
Då är du, hvad jag trodde nyss, en främling här.
Och om du talar sanning, om så ädelt blod
I dina ådror flyter, hell oss båda då!
Den unga örnen, född på klippans spets, förstår
Det sinnelag, som styr hans likes djärfva flykt.
Så skola vi hvarandras syften fatta, du
Mitt bistånd bli, jag ditt. Välan, till verket straxt!
Min dräkt har våg och mänskor plundrat, vapenlös
Står här jag på mitt rikes strand. Så bör jag ej
För Salamis mig visa. Upp då, skynda fort
Till fursteborgen, Ajas' forna boning; säg
Åt den, som hans palats och skatter har i vård,
Att han en vapenskrud mig sänder, väljer den,
Som högst i värde smyckade min fader förr.
Må ock slafvinnor komma, som mig två och mig
Med oljor smörja, att min kropp, som stelnar nu
Af hafvets salt, får åter kraft och rörlighet.
Sen skall till folkförsamlingen du följa mig
Och se, om jag i ord blott eller verklighet
Är konung här och Telamoniern Ajas' son.
Betrakta dessa gråa kämpar då, som sett
En gång min fader. Ljusnar vid min anblick ej
Hvart anlet, strömma icke glädjetårar ned
På deras kinder, då har falskt min moder nämnt
Min faders namn, då lyftes jag till löje blott
Af salaminska hären förr på sköldarna.

LEONTES.

Allt, allt förenas, sammanstämmer att mig ge
Den visshet, som jag bäfvar för och som jag dock
Ej jäfva kan. Ett prof likväl, ett enda prof
Ännu, förrän mitt sista hopp jag stöter bort!
Hon kommer där, den blinda.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Öfverväger du,

Om du den tjänst mig visa skall, hvarom jag bad,
Då har du lärt att handla blott för lofvad lön,
Och sviksammt har du kallat dig en konungs son.

LEONTES.

Var lugn och vänta endast några stunder än;
Allt skall bli klart och afgjort, blott jag tala fått
Med denna blinda kvinna, som jag kallat hit.

DEN SKEPPSBRUTNE.

Hvad syn, hvad likhet, undransvärd och gäckande!
Jag vänder bort mitt öga, jag vill gömma mig
Bakom en mur af denna pinies täta barr
Och så min blick från henne stänga, att den bild,
Hon nu på afstånd röjer, icke rubbas må
Och flykta, då hon nalkas. O, min moder, skall
Jag nånsin se din verklighet på jorden mer,
Som nu jag sett din skugga?

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRA. TEKMESSA med sin LEDSVEN.

LEDSVENNEN.

Böj åt detta håll

Ditt steg, o drottning, här är stället.

TEKMESSA.

Hör mig här

Leontes, om mitt hälsningsord jag talar ut?

LEONTES.

Han står framför dig.

TEKMESSA.

Hell dig, unge furste, då!

Hvar är den hjälpbehöfvande?

LEONTES.

Hur ädel, hur

Försakande du kommer, själf ett rof för kval,
Att andras sorger lätta! Säg, hvar lärde du
Den största konst i lifvet, att till läkedom
För andras sår förvandla eget lidande,
Den blomma lik, som, krossad själf, oss balsam ger?

TEKMESSA.

Nämn ej min sorg, o furste, jag är lycklig nu
Mot hvad jag var, mitt eget öde bär jag blott;
Det tynger föga, min Eurysakes är död.

LEONTES.

Så går ett rykte, obekräftad är likväl
Ännu dess sägen. Men försök att tala själf
Till främlingen; han vaknat nyss till lif och vet
Kanhända mer än ryktet.

TEKMESSA.

O, hvar är han, hvar?

LEONTES.

Så långt aflägsen icke, att ditt ord han ej
Skall höra, om han ropas.

TEKMESSA.

Främling, främling, kom!

DEN SKEPPSBRUTNE.

Min moder.

TEKMESSA.

Röst!

EURYSAKES.

Ja, det är du!

TEKMESSA.

Eurysakes!

EURYSAKES.

Du lefver än!

TEKMESSA.

Ditt hjärta klappar än, o barn!
Jag känner fläkten af din varma andedräkt
Kring mina kinder.

LEONTES.

Det är han. Förundransvärdt
Är detta lugn, likt dödens, som jag känner nu,
Då allt är afgjort, då mitt olycksmått är fullt.

TEKMESSA.

O, öga, öga, nu först saknar jag ditt ljus!

EURYSAKES.

Ditt ögas ljus, jag bar det ljufva namnet förr;
Du saknar det ej, moder, nu, du äger mig.

TEKMESSA.

Jag äger dig, men ser dig ej; min blick är död.

EURYSAKES.

O fasa, moder, du är blind, hur blef du så?

TEKMESSA.

Min värld blef mörker, sedan du ej fanns där mer.

EURYSAKES.

Hämnd, hämnd, så ljuf i hoppet ren, hur skall jag ej
Din sötma njuta, då jag når din verklighet!
Gläds, moder, våra sorger skola falla snart
Med dubbel tyngd på deras upphofsmän, ty nu
Är stunden min, och min är vedergällningen.

TEKMESSA.

Barn, barn, att bedja, icke hota, ägnar dig
I detta läge.

EURYSAKES.

Läge? Är jag icke kung
Och har framför mig mina fäders land, det land,
De styrt förut och jag skall styra efter dem?
Hvem skall jag bedja, är det härskarns sak att be?

TEKMESSA (till Leontes).

Jag sträcker mina bänder ut bönfällande
Mot dig, du ädle furste, slut ditt öra till
För orden af hans barnsligt öppna öfvermod!
Ack, han är son af Ajas, sådan var ock han.
Så fri, så stolt, så trotsande, så ovarsam
Gick han sin bana, tills den slöts med undergång.
Men du, var du mot sonen ädelmodig mer,
Än Hellas drottare voro mot hans fader förr.
Låt ej hans anspråk, ställda upp mot dina, bli
Hans ofärd. Unna honom, om ej spirans glans,
Dock luftens, dagens, grönskans på hans faders ö,
Att äga här för mig, för sig, för andra ej
Det lif, som själf du återgaf åt honom nyss.

LEONTES.

Han är min konung; tryggare betror han ej
Sitt lif i dina händer än i mina nu,
Ty lika starkt är pliktens band som kärlekens.
En helig, oafvislig plikt befäller mig
Ej blott att lämna honom ostörd själf, men ock
Att skydda honom, vända hvarje våda af,
Som kunde hota honom från ett annat håll.
Väl vet jag, att min välfärd, ja, långt mer än den,
Mitt offer blir på Dikes helga altar nu.
Men hvad jag ägt och äger och förlora kan,
Hvad gäller detta, då det vägs mot hennes bud?
Och därför, son af Ajas, fast din undergång
Min enda räddning vore, vill jag varnande
Dig hejda från att rusa blindt till ditt fördärf.
Så vet, du äger fiender på denna ö
Långt flere, mera mäktige, förslagnare
Än de, som kunna blifva dina vänner här.
Det fordras blott en aning, väckt hos en af dem
I förtid om ditt ursprung, och förgäfves har
Dig hafvet skonat, dessa mänskor skona ej.
Slut därför dina läppar till, att ej ett ord
Må obevakadt öfver deras stängsel fly
Och dig förråda. Visa dig, som nu du är,
Skeppsbruten, skyddlös, blottad, hjälpbehöfvande,
Och följ din blindas moder till dess boning tyst.
Kanhända gryr en bättre tid, förbida den.
Du är en yngling, ålderdomen böjer den,
Som nu du mest bör frukta. Vänta tåligt blott,
Tills han naturens skuld betalt, kanhända snart;
Träd sedan fram som Ajas' son, och ingen skall
Med dig om sceptern strida.

EURYSAKES.

Moder, denne man,
Som talar så, är han en ovän eller vän?

TEKMESSA.

En ovän ger den varning ej, som denne ger.
Lär känna honom. Fastän son till den, som nu
Din faders spira höjer öfver Salamis,
Vill han din ofärd icke, vill han skydda dig.
Dock är du den, som fordrar af hans fader nu
Hans kungamakt, af honom själf hans framtids glans.
Ej äger han i denna stund en fiende
Mer fruktansvärd, mer hotande än du; och dig,
Dig vill han rädda, aktande hvad rättvist är
För gudar och för mänskor mer än eget väl.
Så följ hans råd; ej kunde den, som bäfvande
Nu räknar hvarje ögonblick, du dröjer här,
Ej kunde jag, din moder, dig ett bättre ge.

Kom, kom!

EURYSAKES.

O gudar, lefver på er vida jord
Ett sådant släkte, af er höga vishet styrdt,
Att, hvart man förs af ödet, man blott smyga får
Och ej med öppen panna gå sin öppna ban?
Jag trodde Ilion ensamt äga bördig mark
För svek och lömskhet, mente, att Odysseus blott
Och Atreus' söner fostrats opp för mörkrets dåd.
Välan, jag är beredd till allt, jag har ett mål
Att syfta till, att sträfva till, att nå, om jag
Som lejonet skall gå min öppna väg, om jag
Skall kräla fram i stoftet, etterormen lik.
För detta mål, för lifvet ej, jag kämpat nyss
Mot hafvets våg, för tanken på mitt hämnarkall.
Dock, moder, moder, i de spår, där Ajas gått
Hjälmsmyckad, svärdomgjordad, pansarskyddad, där
Skall jag, hans ättling, smyga böjd och vapenlös,
I tiggartasor döljande min kungabörd!
Må vara, jag vill bära allt, fördraga allt.
Jag har mitt värf att fylla, lefva måste jag.
Kom, moder!

TEKMESSA.

Gosse, för oss åter till mitt hem
Och akta dig, så kärt du har vårt lif, att ej
Din barnatunga yppar, hvad du här har sett!

FJÄRDE AKTEN.

(Landskap högre upp på ön. Utsikt mot lundar och odlade fält. Närmast på ena sidan en stel, i rännor splittrad klippvägg. Längre bort mot fonden Eubulos' hydda, skymtande bakom löfdungarna. Åt samma håll strimmar af hafvet.)

FÖRSTA SCENEN. EUBULOS. HYLLOS.

EUBULOS.

Än några tag med spaden, gosse! Djupare
Skall grafven bli, så djup, att den lik Hades' natt
Sen gömmer och ej återger, hvad den har fått.

HYLLOS.

För hvilken älskad aska, fader, gräfves den?
Snart räknade de äro, dina kära här,
Och dessa få, de lefva ju och andas än.

EUBULOS.

De lefva, om att andas är att lefva, barn!

HYLLOS.

Hvem tviflar väl, att den, som andas, äger lif?

EUBULOS.

När allt, hvad man i lifvet älskat mest, tags bort
Och kärlek äger endast saknans tomhet kvar,
När natt är i vårt väsen, när vårt inres sol
Gått ned med själfva hoppet om en morgondag,
Då, yngling, kan man andas än, men lefver ej.

HYLLOS.

O, finns en så till hjärtat nakenplundrad man?

EUBULOS.

Han finns: den olycksfödde, som din fader är.

HYLLOS.

Du? Har ej du de dinas varma kärlek kvar?

EUBULOS.

Jag äger intet. Se i mig en musslas skal,
Ur hvilket lifvet krupit; jag har mist mig själf.

HYLLOS.

Ej kan jag fatta dina gåtolika ord.
Svep ej i töckenbilder så din mening in,
Säg, hvad har händt, hvad drabbat så ditt innersta,
Att om ock lif du flämtar än, dock lifvets lust,
Dess hopp, dess tröst har slocknat?

EUBULOS.

O, hvad var mitt lif,
Mitt hopp i ålderdomen än, min tröst, mitt allt?
Hvad var min tanke under dagens värf, min dröm,
När vallmokransad natten kom och slöt min blick?
Minns du det ej, såg, hörde du det ej?

HYLLOS.

Det var,
Att Ajas' ätt än skulle blomstra här i makt,
Eurysakes än hälsas såsom konung här.

EUBULOS.

Det är förbi, Eurysakes är död, är död.

HYLLOS.

Hvar föll han, när och huru? För Apollos pil,
Säg, eller såsom fiende för mänskohand?

EUBULOS.

Ve, han är död, mer vet jag ej. Med sådan sägn
De kommit nyss tillbaka, kungens sändebud.

HYLLOS.

Så böj dig under höge gudars skickelse
Och red hans grift och kalla dit hans hamn till ro,
Ifall han obegravven glöms i fjärran land.
Det blir din gård, den enda, honom ägnas kan.

EUBULOS.

Så kall, så liknöjd, så förståndig, och likväl
Så ung ännu! Hur vinterstelt är ej hvart ord
Från dina varma läppar, mer än om det ren
I lustrer frusit under hvitnad hjässas snö.
Ve, ve din lott, den ungdoms öde, som lik dig
Grott upp att skåda Salamis, som nu det syns.
Ack, arma vinterplantor i ert fosterland!
På er har ej dess blida sommar stråla fått;
Den for med Ajas, återkom ej nånsin mer.
Här föddens I till blomning ej, till vittnen blott
Af våldets stormar, svekets mörker, hatets köld.
Hvad ljufvast finns för gudar och för människor,
Frid, fromhet, glädje, frihet under stadgad lag,
Gemensam lust och vilja, sådant har ej du,
Ej de med dig jämnåriga fått skåda här,
Blott vi, vi gamle.

HYLLOS.

Underbara ord af dig!
Du svärmar, fader!

EUBULOS.

Svärmar! Nej, jag visar blott
En senväckt fjäril naken höst och säger: Här,
Här glödde sommarns fågring.

HYLLOS.

Kan jag sluta ren?
Är grafven djup tillräckligt?

EUBULOS.

Mer än nog för allt,
Hvad Salamis har kvar af flyktad härlighet.

HYLLOS.

Kan nu jag gå att spana, om Tekmessas vård
Har kunnat väcka främlingen ur dödens sömn?

EUBULOS.

Nej, dröj! Se, arm är grafven, den skall nu bli rik.

HYLLOS.

O fader, om för Ajas' son du tillredt den,
Blir en osynlig skugga blott dess rikedom.

EUBULOS.

Du skådar, Hyllos, klippan här, som, höjd mot skyn,
Sin branta vägg emot oss sträcker, rämnad, sprängd
I svarta klyftor sönder. Lagg din spade ned,
Gå, tag din bila! Ser du fläderbusken där
Vid hällens rand? Den måste rödjas bort.

HYLLOS.

Hvarför?
Hvart syftar du med denna ödeläggelse?
Den busken har fått frodas sen min barndom där.

EUBULOS.

Jag vill ej se en annan förekomma mig.
Men skynda, medan utan vittnen allt kan ske.

(Hyllos går.)

ANDRA SCENEN.

EUBULOS (allena).

Nu måste fram i dagen, hvad i lustrer gömts
Och gömmas skall ånyo snart i ändlös tid.
Blir grafven mörk, nåväl, den skatt, den tar emot,
Har lyst tillräckligt, må väl hvila nu sin glans.
Så tag då, jord, det ädla lån, dig anförtros;
Ett lån tillförne, blir det nu din egendom.
Behåll den, dölj, förvara den blott omsorgsfullt
Med natt inunder, blomstertäcke ofvanpå,
Att intet mänskoöga mer må skåda den!
Men hvad, ser jag ej Rhaistes komma?

TREDJE SCENEN.

EUBULOS. RHAISTES.

RHAISTES.

Väl, att jag
Dig finner här. Du var då icke, du också,
Bland hopen nyss, som störde fräckt vår konungs fred.
Jag kunde icke sätta tro till deras sägn,
Som svuro, att du ej var där, jag vill se
Med egna ögon.

EUBULOS.

Vandra då, sen du det sett.

RHAISTES.

Ett återstår att fråga dock: hvar är din son?
Att han, som lärt sin upprorskonst af dig, var med,
Det sågs på hopens djärfhet, som med trots stod kvar
Emot sin konungs både milda ord och hot.

EUBULOS.

Är den ej skingrad redan?

RHAISTES.

Ja, den vek, fast trögt,
Sen den hört våra sändebuds förklaringar.

EUBULOS.

Så vik, fast trögt, du äfven!

RHAISTES.

Jag vill veta, hvar
Han finns, din son; säg detta först, så vandrar jag.

EUBULOS.

Han slöt helt nyss att gräfvä denna graf, sen gick
Han några båghåll till vårt hem; där finns han nu.

RHAISTES.

Skall han förbli där, eller väntas än han hit?

EUBULOS.

Han kommer oförtöfvadt.

RHAISTES.

Väl, så dröjer jag
Och ser min tro bekräftas, att ditt tal är svek.

EUBULOS.

Vid Hades, mer föraktlig vore jag än du,
Om jag ej djärfdes tala sanning inför dig.

RHAISTES.

Vid ord förflugna, spotska är din tunga van.
Men ville jag dig fråga, hvems blir denna graf,
Då vet jag, funne förevändningar du straxt,
Bekände ej, hvad säkert är, att den är redd
Med oblygt trots för skuggan af din konungs son.

EUBULOS.

Hvem gåfve väl den arme eljest griftens hägn?
Dock där syns Hyllos, skåda! Har jag talat sant?

RHAISTES.

Vid Zeus, han kommer. Hvad? Den öfvermodige
Bär i sin hand en bila; vill han dräpa mig?
Styr af hans uppsåt, och jag lämnar dig i ro.

(Går.)

FJÄRDE SCENEN.

EUBULOS. HYLLOS.

EUBULOS.

Ej har en större niding trampat denna mark
Än mannen där, ej någon fegare än han.
Nu lär han ej så hastigt återkomma hit,
Och detta är min goda vinst af hans besök.

HYLLOS.

Var ej den etterormen Rhaistes här igen?

EUBULOS.

Han kom och gick, han dröjde några stunder blott.

HYLLOS.

Hvad sökte han, hvad var hans arga stämpling nu?

EUBULOS.

Hans mening var att spana ut, om jag, om du
Ej tagit del i bullret mot Leiokritos,
När folket nyss sig skockat kring hans kungaborg.

HYLLOS.

Har modet ändtligt vaknat, har den kväfda harm,
Som glödt i mångas hjärtan här, fått luft en gång
Och börjat flamma? O, att jag fått vara där!

EUBULOS.

Förbi är allt, likgiltigt, utan ändamål.
Sak samma, hvem som härskar efter Ajas' ätt.
Den slocknat. Du, grip verket an, hugg busken ned!

HYLLOS.

Ett dunkelt djup i klyftan blottas för min syn,
En nattligt dyster håla. Men hvad skönjer jag?
Ur mörkret, fader, skimra blixtar af metall.

EUBULOS.

Gå ned i grottan, skicka upp dess innehåll!

HYLLOS.

En hjälm, vid Ares, koppartung, med sfinx af guld
På kammen öfverst; hvilket mästerverk af konst!

EUBULOS.

Räck upp den, gosse. Gamla öga, skym dig ej,
Kväf tåren, som vill bryta fram ur hjärtats djup,
Att den ej hindrar dig att se i denna stund.
O hjälm, din glans har mattats, ärg har lagt sig kring
Din kopparyta, guldet ensamt strålar än,
En bild af troheten, som, om den äras, glöms,
Förtrampas, uppbärs, aldrig vet af växling själf.

HYLLOS.

Emottag, fader, denna ädla pansarskrud
Och sköld och svärd. Jag häpnar, när jag tänker på
Den väldige, som sådan rustning burit har.

EUBULOS.

Min arm har, sen jag lyfte detta pansar sist,
Försvagats märkbart; sorg och nöd ge krafter ej.
Det känns mig tungt, ehuru tomt, kanhända tungt
Mest för dess tomhet. O, det omslöt dock förut
Ett hjärta, hela salaminska folkets hem.
O sköld, o svärd, ärrprydda båda, vittnen af
Så mången kämpes nederlag, er tid är slut.
Förresten nu i stoftets hägn, ofarliga!
Kom, gosse, tom är grottan, intet finns där mer.

HYLLOS.

Hvad vill du företaga nu med denna skatt?

EUBULOS.

Begravna den; för den är jorden öppnad här.

HYLLOS.

Så sköna vapen, skönare än mänskohand
Förmått dem smida, offrar du så gagnlöst opp.
Skänk mig dem hellre eller lös dig guld för dem!

EUBULOS.

De burits af din konung och af min en gång.
Af Telamoniern Ajas. När han seglade
Från denna ö till Trojas långa fejd, då gaf
Han i min vård dem. Vårda vill jag dem också;
Så sänk dem ned i grafven!

HYLLOS.

Ja, jag lyder dig,
Fast denna gång jag lyder med bedröfvelse.
Så ligg då, pansar, oberömdt i mullens djup,
Hjälm, sköld och svärd, förresten gagnlöst äfven där!
O, att mig hellre unnats se er smycka än
En räddare af Salamis' förtryckta folk!
Men se, Tekmessa kommer med sin ledsven hit
Och främlingen, vid alla gudar, underbart
Till lifvet uppväckt åter.

EUBULOS.

Skynda, skynda snabbt!
Tag kvistarne af fläderbusken, kasta dem
I grafven ned på vapnen, hopa massor snart,
Att ej ett oinvigdt, förrädiskt öga må
Upptäcka, hvad de hölja.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRE. TEKMESSA med sin LEDSVEN.

TEKMESSA.

Jag förnimmer ljud
Af mänskoröster. Sakta, har man märkt oss ren?

LEDSVENNEN.

Ja, drottning.

TEKMESSA.

Gosse, stanna! Finnas många där?

LEDSVENNEN.

Eubulos blott och Hyllos, andra ser jag ej.

TEKMESSA.

Se efter än, gif akt på allt! Eurysakes,
Din blick är mera öfvad, spana du, hvad märks?

EURYSAKES.

Två män allenast varsnar jag, den ena ung,
Af ålder böjd den andra, båda torftiga
Och vapenlösa båda.

TEKMESSA.

Ingen fara då,
Låt oss gå närmre! Hör man, om jag talar ren?

EUBULOS.

Välkommen åter, drottning, från ditt ädla värf
Att räcka hjälp och bistånd. Om jag anar rätt,
Är denne främlings räddning nu din glada lön.

TEKMESSA.

Eubulos se, betrakta honom, märker du
En likhet ej?

EUBULOS.

En likhet, drottning, säg med hvem?

TEKMESSA.

Du frågar! O, när fordom detta ögonpar
Än ägde synens gåfva, var min högsta fröjd
Att se på denna likhet.

EUBULOS.

Såg du ynglingen
Förut i tiden?

TEKMESSA.

Från den stund, han dagen såg.

EUBULOS.

Du väcker min förundran. Af den dräkt, han bär,
Kan jag ej sluta annat, än att född han blef
För torftigt lottad för att bli bemärkt af dig.

TEKMESSA.

Se på hans anlet, gamle, liknar detta ej
Ett anlet, som du skådat förr i bättre dar
Och aldrig sen förgätit?

EUBULOS.

Dessa anletsdrag,
De röja blott en längre tids försakelser,
Än denne unge främling tyckes räkna år.
De varit sköna. Nöd, knappt öfverstånden nöd
Tycks härjat dem.

TEKMESSA.

Min arma, arma gosse, ja!

EUBULOS.

Kanhända, om ej denna dödens blekhet låg
Uppå hans trotsigt böjda läppar, om hans kind
Bar färg af lif, om ögat ägde eld och glans,
Såg jag—

TEKMESSA.

Hvad såg du, skynda, svara, säg mig, hvad?

EUBULOS.

Såg jag—dock nej, hvem ser väl det omöjliga?

TEKMESSA.

Säg ut! Kanske omöjligt syns, hvad möjligt är.

EUBULOS.

Såg jag en likhet, oförklarlig, underbar,
Hos denne med min forne—nej, för ärorikt,
För stort, för vördnadsbjudande är detta namn,
Jag vågar ej det nämna till jämförelse.

TEKMESSA.

Säg ut, säg, att han liknar Ajas, säg det fritt!

EUBULOS.

Nåväl, han liknar Ajas, nekas kan det ej,

Men som en blek, nyss vaknad morgon liknar dag.

TEKMESSA.

Dag kan väl bli af denna morgon ock en gång;
Så gläds i hoppet, se, din konungs son står här!

EUBULOS.

Omöjligt, ädla drottning, du är vilseförd.
Lägg icke till ditt olycksmått, nog stort förut,
Den bittra rågan af en falsk, förrädisk fröjd.

EURYSAKES.

Du vågar tvifla, fast min moders ord du hört.

TEKMESSA.

Skall jag ej känna rösten af mitt eget barn?
Mitt öra hör ju stämman, fast min blick är skum.

EUBULOS.

Omöjligt! Röst kan likna lätt en annan röst,
Som anlet anlet.

EURYSAKES.

Snart förgår mitt tålamod.

TEKMESSA.

Jag kände genast honom, och han kände mig
Från första stund. Mot tusen tungors vittnesmål
Bestode våra hjärtans intyg, mitt och hans.

EUBULOS.

Säg, har man sändt dig, yngling, att bedraga oss?

EURYSAKES.

Bedraga?

TEKMESSA.

Gamle, hvilken gud förblindar dig?

HYLLOS.

Hur kan du tveka längre, fader, allt är klart!

EUBULOS.

Förunderligt! Men död, död är Eurysakes,
Och grafven, drottning, återger ej lefvande,
Blott skuggor, och en skugga är dock denne ej.

EURYSAKES.

Har nu din oförskämda mund fått orda nog,
Och har jag nog fördragit? Är jag talgill nu?
Så hör då, fräcke tviflare, förtrampade,
Ledbrutne mask, vanbörding, skamförgätne slaf,
Hundöga!

TEKMESSA.

Milde gudar! Gosse, hejda dig!

EUBULOS.

O drottning, drottning, stilla, nämn ett ord ej mer!

EURYSAKES.

Misstrogne, slöe mänskobild, förstockade,
Stenhårda panna, ägde jag ett svärd i hand,
Jag klöf dig för att visa dig Eurysakes.

TEKMESSA.

Mitt ögas ljus, mitt hjärtas återfunna tröst,
Stäck af din vrede, storma ej! Den trognaste
Bland våra få, snart nämnda vänner hotar du.

EUBULOS.

Tyst, drottning, tyst! Nej, sluta icke du, håll på!
Den ljufvaste bland syner ser jag, när jag ser
Dig flamma så i vrede. Låt mig skåda än
Ditt ögas blixtar, låt mig se din kind i glöd;
Håll på!

EURYSAKES.

Du man, vansinnig är du, ömkansvärd
Långt mer än straffvärd, då du för min harm ej räds.

EUBULOS.

Jag faller, unge furste, ned för dina knän
Och kysser dessa fötter, som dig burit hit.
Ja, du är son af Ajas, sådan var ock han,
Så såg han ut, när vreden färgade hans hy
Och under åskmörk panna blicken ljungade.
Just sådan stod han i min åsyn mången gång.
Min härskare, min konungs son, nu konung själf,
Min ädle konung, saknad, efterlängtd, sörjd
I långa år, välkommen gudahägnad nu!

TEKMESSA.

Du tviflar då ej längre?

EUBULOS.

Tvifla! O, när nyss

Han kom, halveslocknad, härjad, blek, hvem undrar väl,
Att jag i honom icke kände Ajas straxt?
Nu har han lifvats, lågat såsom hjälten förr,
Nu har min ungdoms konung jag i honom sett.

TEKMESSA.

Ack, häftig, snaruppbrusande, lättretad var
Hans store fader äfven, däraf kom hans fall.
Jag ber till Zeus, allhärskarn, till Athene ock,
Hans myndigborna dotter, att de måtte ge,
Hvad Ajas blef förmenadt, åt hans arma son:
Lugn håg och tålsam vishet, gudars bästa skänk.
O gosse, återgifven nyss åt denna famn
Så utan allt, så hjälplös, maktlös, vapenlös,
Som när den dig emottog i din födslostund,
Hur djärfs du röja vrede? Göm dig, skyggande
För mänskors ögon, stilla i din moders hägn,
Att hon ej snart för alltid mister dig igen.

HYLLOS.

Nej, drottning, nu skall handlas.

TEKMESSA.

Äfven du?

EUBULOS.

Och jag.

Ja, ögonblicket ger all framtid dess gestalt;
Så skyndom!

EURYSAKES.

Vapen, vapen!

EUBULOS.

Hyllos, ila du

Kring Salamis från trakt till trakt, från hem till hem,
Och kalla våra vänner. Säg, att Ajas' son,
Den saknade, den väntade, är här, att här
De skola samlas alla till sin konungs värn.
Fort, gosse!

HYLLOS.

Nu skall ingen kylig tvekan mer
Förlama deras armar, nu skall våld bli stäckt
Med våld. Jag skyndar.

TEKMESSA.

Stanna, dröj! Ack, vårt fördärf
Bereds af detta öfvermod.

EUBULOS.

För sent. Han hör
Ej mer din varning.

TEKMESSA.

Olycksfödde gubbe, säg,
Hvi eggade du ynglingen till detta dåd?
Vår ofärd är för handen. O Eurysakes,
Kom i din moders armar, låt mig famna dig
Ännu en gång, den sista. Innan denna dag
Har nått sin kväll, är af din morgon blefven kväll,
En kväll, som hunnit natten, förrn den ägt sin dag;
Ty hvem skall oss beskydda?

EURYSAKES.

Svärd, hvar får jag ett?
Min vänstra hand i lösen för ett dubbelsvärd
I denna högra!

EUBULOS.

Ja, ja, Ajas lefver än,
Den stolte Telamoniern lyfter högt ännu
Sitt hufvud bland oss, eldig, modig, trotsande.
Lycksalig du bland mödrar, drottning, du, som födt
Åt detta land, din ädle makes fosterland,
En räddare.

TEKMESSA.

O, säg en räddning sökande,
Så nämns det rätta ordet.

EURYSAKES.

Finns en fattigdom
Mer tung än min? Den ringaste bland varelser
Har medel dock till sitt försvar, en tand, en klo,
En gadd, om aldrig mera; jag är vapenlös.
Jag, född till konung, har till värn blott denna hand,
Min tomma hand.

EUBULOS.

Hell, furste, slå all ängslan bort!
Var rik, var trygg, var väpnad, tag ditt kungaarf!
Här göms det.

EURYSAKES.

Hvad, i grafven?

EUBULOS.

Ja, i denna graf.
Här finns din store faders mig förtrodda lån;
Tag du det nu!

EURYSAKES.

Hvad hör jag? När du hoppar ned
På fläderkvistar, ljuder det som vapenklang.

EUBULOS.

Se här!

EURYSAKES.

En sköld!

EUBULOS.

Här!

EURYSAKES.

Pansar!

EUBULOS.

Här!

EURYSAKES.

En hjälm, ett svärd!

O, att jag ägde pärlor, diamanter, guld,
Mer än i hjälm och harnesk rymdes; rikare
Än någon konung blef du, gamle, trogne man,
Med detta allt till lösen för den skatt, du spart.
Nu skynda upp tillbaka, öka din förtjänst,
Kom, hjälp mig lägga detta harnesk an också!
Se, hjälmen bär jag redan.

EUBULOS.

Härligt pryder den.

EURYSAKES.

Fäst noga alla spännen.

EUBULOS.

Detta pansar är,

Som om för dig det vore smidt, så passar det.
Hur lik du är din fader nu i denna stund!
Mitt öga tåras, fast mitt hjärta fylls af fröjd.

TEKMESSA.

Hvad görs, hvad förehafves, vapenkläds min son?

EURYSAKES.

Märk, moder, märk, jag sluter dig i järn och stål,
När jublande jag famnar dig i denna stund.

TEKMESSA.

O famn! O Ajas, Ajas! Flydda, glada dar
På Xanthos stränder! Gosse, tryck mig hårdare
Emot din hårda barm ännu! Så var jag van
Att famnas af din fader förr, när segersäll
Han kom från sina strider. O, hur mjukt det känns,
Ett pansar, när där inom göms ett älskadt bröst!

EUBULOS.

Blir skruden tung, o konung? Du är yngre, du,
Än Ajas, när han bar den, och din styrka är
Ännu ej återkommen.

TEKMESSA.

Ack, din kind är sval,
Min älskling, stel och kylig är din hand också,
Af hafvets köld förlamad.

EURYSAKES.

Snart, o moder, snart

Skall glädjen ge mig krafter åter.

TEKMESSA.

Kom dock nu,

Kom, följ mig till min boning, att min trogna vård
Får ägnas dig, att denna hand får tvätta bort

Från dina lemmar saltet, som förstenar dem.
Kom, älskling!

EUBULOS.

Följ din moder, hennes råd är godt.
Vid sådan vård skall domningen försvinna snart:
Och af en gud fördubblad makt du återfå.

EURYSAKES.

Skall jag gå bort och lämna dig i våda här?
Behöfs mitt skydd ej, gamle?

EUBULOS.

Konung, tveka ej!
Än råder lugn, men dröj ej, snart är stormen lös.

EURYSAKES.

Så skyndom, moder! Tröttsam var mig leken nyss
Mot bränningar och vågor, jag förnimmer det.
Min kropp känns trög, och ovant sviker mig alltmer
Min styrka, så behöflig nu; jag blygs därför.

(De gå.)

SJÄTTE SCENEN.

EUBULOS (allena).

De gå, men svag och vacklande är gossens gång,
Min unge, dyre konungs. Alltför våldsam var
Helt visst hans kamp för räddning mot den starkaste
Bland jättar, hafvet. Måtte under gudars hägn
Hans moders trogna omsorg kunna återge
Hans lemmar lif och styrka. Ack, ett ögonblick
Förmådde vreden färga nyss hans bleka kind;
Hur var han då ej härlig? O, den älskade!
Skall han väl synas sådan än en gång, när snart
De våra samlas; skall hans återvunna kraft
Ge mod åt deras? Skoningslöst förlorad är
Han annars, han och alla vi, hans trogna här.
Men hvad? En väpnad skara nalkas skyndande,
Om vänlig, om fientlig, vet jag ej. Dock se,
Jag skönjer Rhaistes bland dem. Ve, nu återstår
För oss ej räddning mera. Oss? Hvem aktar oss?
Må vi förgås! Men dig, min unge konung, dig
Skall samma öde drabba!

SJUNDE SCENEN

EUBULOS. RHAISTES med en skara folk.

RHAISTES.

Ändtligt har jag nu
På klar och öppen gärning öfverraskat dig,
Du dolske räf, som hittills gått i mörker kring
Och snappat undersåters hjärtan från vår kung.
Nu är du fången på ditt dåd, ditt straff beredt.
Så gripen honom, I, min konungs trogne män,
Ty han är den, som skickat ynglingen, hans son,
Att vidt kring detta Salamis med hejdlöst trots
Predika krig och uppror. Hans är sagan om
Att Ajas' ättling vore återkommen hit.
O lögn, o fräckhet utan like! Af en slaf,
Ur hafvet räddad, skapar han en kungason.

Hvar är han? Visa denna son af Ajas fram;
Oss lyster skåda honom: säg, hvar gömmes han?
Så kärt du skattar lifvet, dröj med svaret ej;
Vår tid är kort.

EUBULOS.

På dig vill jag ej slösa ord,
Jag har förspilt för många på din nedrighet.
Men er, mitt hemlands söner, som åt våldet nu
Af tvång ert bistånd räcken, er förkunnar jag,
Att kommen är i verklighet Eurysakes.
Hvem är då konung, hvem bör rättvist hälsas här
Som härskare af alla, den, som fordomdags,
Med oss jämbördig, var vår like, eller den,
Som stammar ner från gudaborna drottar, från
En ändlös rad af våra fäders konungar?
Så tveken ej i valet, kasten modigt af
Eröfrarns ok och hyllen såsom herre den,
Som födseln ärnat spiran.

FOLKET.

Gamle man, för oss
Är konung den, som våldet har, som äger makt
Att straffa och belöna. Tänkte du som vi,
Du vore icke fånge nu och hotades
Med död och jämmer.

EUBULOS.

Usla mänskohärlighet!
Själff tiggarns hund, som svälter med sin ägare,
Går i hans spår palatsets rika bord förbi,
Försakar, umbär, lider för sin trohet gladt
Och fruktar ingen hunger så som kärlekens.
Att slicka en förhatlig hand blott för dess makt,
Att byta herrar, ockra med tillgifvenhet
Kan människan allena.

FOLKET.

Bitter var du förr,
Och samma bittra sinne, gamle, följer dig
Ännu i döden.

RHAISTES.

Akten på hans vanvett ej!
Hans mått är fullt, för våra fötter låge han
I blod nu redan, blefve han ej stum som död;
Nu skall hans arga tunga nödgas gagna oss.
Så se då, oförsynte, detta dragna svärd
Och välj, om du vill känna i din barm dess udd,
Om du vill yppa, hvar din hyckelkonung döljs.

EUBULOS.

Du frågar?

RHAISTES.

Och på svaret väger lif och död.

EUBULOS.

Så hör då: här, här i mitt hjärta göms min kung;
Sök honom där med klingan, ingen hindrar dig.

FOLKET.

Vansinnige, är lifvet dig så värdelöst?

EUBULOS.

Det vore så, om döden kunde skrämman mig.

RHAISTES.

Välan, men tala skall du, yppa likafullt,
Hvar den, jag söker främst, din kung, är undangömd.
Har djärfhet du att våga trotsa svärdets hot,
Skall gisslet, långsamt brukadt, dock få makt med dig.
Låt oss begynna genast, hit med spön, I män!

EUBULOS.

O blix i natten, Hyllos!

FOLKET.

Rhaistes, se, gif akt,
Din fiende är nära.

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRA. HYLLOS med en skara beväpnade.

HYLLOS.

Kröker du ett hår
På gubbens hufvud, gäller det ditt usla lif.

RHAISTES.

O blygd, en öfvermäktig skara, och för den
I spetsen fiskarns vilde son! Mig söker han,
Mig främst bland alla. Skynden, vänner, sluten er
Omkring er härskares förtrogne! Värjom af
Med mod hvart anfall! Må vi rygga steg för steg.

HYLLOS.

Hit med er höfding, lämnen villigt Rhaistes ut
I våra händer!

FOLKET.

Utan svärdshugg sker det ej.
Så prøfvom svärden!

(Strid. Rhaistes med sitt folk tränges tillbaka och förföljes.)

NIONDE SCENEN.

EUBULOS (allena).

Börja, sorgsna förespel
Till värre, större, sorgligare strider än!
Så vill vårt öde. Undan viker Rhaistes nu,
Men han skall återkomma i sin konungs här,
Och hvad, hvad blir då slutet? Gudar, skydden den,
Hvars unga lif är dyrast! Jag, årbrutne man.
Kan ej för honom kämpa mer, kan falla blott,
Men faller glad, sen honom jag fått skåda här.
Dock tyst! Leontes kommer, hasta synes han.

TIONDE SCENEN. EUBULOS. LEONTES.

LEONTES.

Besinningslöst du handlat, gamle, djärfve man,
Då sådan storm du lössläppt, sändt din son kring ön
Att hejdlöst krig förkunna, väcka upp till våld
En öfvermakt, som slumrat. Hvem skall styra den,
Hvem stäcka af dess härjning? Hvar är främlingen?
Hvar göms han, svara! Frälsas måste han.

EUBULOS.

På dig,

Du unge furste, litar jag förtröstansfullt
Och vet, att dig kan anförtros min hemlighet.
Så hör: där i min ringa koja finns vår kung.
Den gudasände vårdas af sin moder där,
Att snart, sen stela saltet från hans lemmar tvåtts,
I kraft och fägring träda vapensmyckad fram.

LEONTES.

Stort är ditt tal om vapen. Drömbedragne, hvem
Har kunnat skaffa honom dessa?

EUBULOS.

Jag.

LEONTES.

Hvad prål!

En staf kanske, en bruten åra ägde du
Att räcka honom.

EUBULOS.

Furste, mot din vapenskrud,
Fast stark och härlig, byttes knappast hans, var viss.
Den bars af Ajas fordom.

LEONTES.

Hjältens största skatt,

Du skulle äga den?

EUBULOS.

Vänta, vill du skåda den?

Dröj blott en stund, kanhända är i gudars hägn
Min unga konung redan tvagen, vapenklädd
Och färdig att dig möta. Jag vill skynda straxt
Och kalla honom.

ELFTE SCENEN.

LEONTES

(allena).

Underbara makt af järn,

O öde, hvem kan böja af din stela arm,
När du vill krossa? Är Leiokritos tyrann?
Bort det! Ett hjärta mera varmt och kärleksfullt
Har Salamis ej fostrat. Blott när ödet vill
Hans son fördärfva, måste iskallt hat ta in
Det rum, där mildhet ständigt förr var hemmastadd.
Förgäfves, sen den djärfve fiskarynglingen
Spridt ryktet, att Eurysakes var anländ, har
Min fader jag bestormat, bedt om skonsamhet
För Ajas' son, vår återkomne härskare.
Förgäfves! Böner, föreställningar och hot
Med gudars hämnd och vrede, ingenting förmår
Beveka nu den aldrig svårbevekte förr.
Välan, min tärning fallit: hvad mig återstår,
Är ställa järn mot järn och trots mot trots, att gå
Mot ödet med dess öfvermakt, det rättas makt.
Men lif, mitt varma, unga lif, farväl, farväl!
Din honungsljufva blomning, att få sluta den
I dödens vinter räknar jag för vinning nu.
Dock, tomma tankar, viken! Handling kräfvades här.
Jag ser, att skaror strömma hit från skilda håll
Med brokigt skilda vapen. Gubbar, ynglingar
Och männer, alla, alla synas hasta hit;
Storm, uppror, strid är nära.

TOLFTE SCENEN.

LEONTES. HYLLOS. SKAROR AF FOLK.

HYLLOS (återkommande med en flock beväpnade).
Fegt har Rhaistes flytt,
Den skalluppskrämnda hjorten lik, och undgått oss;
Hans stund skall komma.

EN ANKOMMANDE SKARA.
Hyllos, denna mötesplats
Bestämde du. Hvar finna vi Eurysakes?

HYLLOS.
Säg du, Leontes, svara hvar, ifall du vet.

EN ANNAN SKARA.
Du har väl oss ej gäckat, yngling? Ve dig då!

HYLLOS (till Leontes).
Du såg väl honom, gick han till vårt hem kanske?

LEONTES.
Höj opp din blick och varsna blott, där kommer han.

HYLLOS.
Hur stolt och härlig, skåden, folk, vår konung där!

EN GAMMAL MAN.
O syn, se Ajas, Ajas! Lögn var deras tal,
Som sagt, att Ajas fallit; se, han lefver än.

EN ANNAN.
Mitt hjärta sprängs af glädje, hell min ungdoms kung!

EN TREDJE.
Hur skön, hur oförändrad!

EN FJÄRDE.
Höge gudar, har
Ej Hades rum för sina stora döda mer,
Då så de återvända?

EN TROPP YNGLINGAR.
Hvem han vara må,
Om Ajas, om Eurysakes, till kamp, till strid!
Vi följa honom mot förtryckarn, hell vår drott!

EN GAMMAL KRIGARE.
Rätt så, I unge! Härska skall på Salamis
Den, som allena äger rätt att härska här;
Men våld skall hejdas, brytas. Väl är Ajas död,
Jag själf och dessa krigskamrater veta det,
Vi, som vid Troja gråtit öfver hjältens stoft;
Men kvinnan, som syns nalkas, henne känna vi.
Hon är Tekmessa, åldrad, men sig lik ännu;
Och ynglingen vid hennes sida—

EN ANNAN KRIGARE.
Fadrens bild.
O, minns du, broder, när han flög från man till man,
Emellan oss på sköldar lyftad högt mot skyn?

FÖRSTA KRIGAREN.
Det var en kväll på Xanthos strand.

ANDRA KRIGAREN.
Då var han barn;
Nu fyller han sin store faders mått, som om

Vi hjälten fått tillbaka. Dock, försiktighet!
Där står Leontes, är ej han fientlig nu?

TRETTONDE SCENEN.

DE FÖRRE. EURYSAKES. TEKMESSA.
EUBULOS (till Leontes).
Se, furste, har han vapen?

EURYSAKES (till densamme).
Ädle yngling, du
Min räddare ur dödens kalla armar nyss,
Tag mot min tack! Kär är mig nu din skänk, mitt lif,
Sen jag fått svärd i handen att försvara det.

FOLKET.
Hell, hell vår unge konung, son af Ajas, hell!

EURYSAKES.
Djupt tränger till mitt hjärta denna hälsning, folk,
Och värdig skall jag visa mig den sköna lott
Att eder konung vara.

FOLKET.
Hell dig, för oss an,
Kom, för oss mot förtryckarn!

EURYSAKES.
Nu, Leontes, hör,
Hör dessa skarors jubelrop och svara sen,
Om jag ej äger trygghet, om jag frukta bör
Din faders välde längre?

TEKMESSA
Son, nej, trotsa ej!

LEONTES.
Till er, o salaminska männer, vänder jag
Mitt ord, förrn det af stridstumultets vilda dån
Snart öfverröstas. Hören och behjärten det!
Ej vill jag nämna mina sorger, hvilken kamp
Mitt inre kämpat, innan hit jag kom, beredd
Till uppror mot den, mig bland mänskor kärast är.
Ett säger jag: nödvändighetens tvång har makt
Att krossa mig, ej böja från det rätta af.
Till handling därför, medan tid oss ges ännu!
Sen er omkring, i glesa hopar samlens I
Till värn för denne, många knappt beväpnade;
Kring drottens, kring Leiokritos, min fader, står
En tallös skara, bättre rustad, ordnad mer
Och all sin makt och välfärd skådande i hans.
Besinnen nu, om dessa (hvad som ofelbart
Skall ske) af Ajas vapen känna Ajas' son
Och samfälldt falla öfver honom, honom blott;
Hur skall han kunna värja af sin ofärd då?
Förkrossas skall han hjälplöst, återvunnen knappt
Åt lifvet nyss och af sin döds kamp mattad än.
Nej, sådant får ej hända, växla måste han
Sin vapenrustning, byta den mot min i dag
Och vilseleda stormen.

FOLKET.
Samma ungdom ger
Åt bådas drag en likhet, som förvillar lätt;
Kanhända skall det lyckas.

LEONTES.

Sen, den hjälm, jag bär,
Har karisk skärm, en dylik äger hans jämväl.
Om nu vi fälla dessa värn på pannan djupt,
Hvem mäktar väl oss känna?

FOLKET.

Vist är detta råd,
Så vist som ädelt; därför, konung, tag det an!

EURYSAKES.

Är det din mening?

FOLKET.

Varsamhetens likaså.

EURYSAKES.

Måhända; hören åter min. Är jag er kung
För att af spiran pröfva blott dess tyngd, men ej
Dess fröjder? Skall jag vaka för ert land, för er,
Och undanskjutas från min ädla lön, min rätt
Att få beskatta faran främst, hvar fara finns?
Nej, min är bästa lotten. Skall jag vänta, tills
Ej segerns ära är jungfrulig mer, men är
En annans älskarinna?

TEKMESSA.

Lyssna, lyssna, folk!
O ljuftva stund, o bittra stund, o modersfröjd
Och modersbäfvän, hvilka känslor likna er?
Jag darrar för din våda, barn, och tjusas dock
I djupa hjärtat, då din unga själ förstår
Att älska vådans ära. Följ då, följ din håg!
Dess ledning sviker icke.

FOLKET.

Drottning, hejda bör
Du detta mod, ej egga det. Hans lif är vårt,
På hans beror vår välfärd.

TEKMESSA.

Han är Ajas' son.

EUBULOS.

O konung, stäng ditt öra ej för folkets röst!
Din store fader hörde ofta den och lät
Sin starka vilja böjas som ett rör af den.
Du står ej ensam, faller också ensam ej;
Nej, tusen, tusen stå och falla jämte dig;
Så tänk på oss tillika!

EURYSAKES.

Hvad begären I,
Hvad önsken I? Min vapenskrud, så är ert tal,
Skall locka alla fiender mot mig, nåväl:
Skall jag, för att ej krossas själf, förleda dem
Att krossa denne? Har Leontes räddat mig
För att af mig till återskänk få död för lif?

LEONTES.

Just denna gåfva, konung, vore hvad du bäst
Mig kunde ge. Säg, menar du, att livvets lott,
Mot dödens hållen, vore mig den kärare?
Af höge gudar manad, går jag pliktens väg
Emot min fader; rosenströdd är banan ej.
Men om ett grand af tacksamhet du tror mig värd,
Så neka mig det medel ej, som bäst förmår

Ge följd åt hvad jag göra kan till ditt försvar:
Gif mig din rustning! Låt mig utan ändamål
Ej offra, hvad jag offrat. Skall jag dö, nåväl:
Förmena mig ej glädjen att få dö, sen jag
I mån af mänsklig svaghet uppfyllt gudars bud.
Gif mig din rustning, konung!

TEKMESSA.

Ser du, ädelmod,

O son, finns äfven.

FOLKET.

Drottning, böj hans håg, att han
Beviljar denne ynglings bön, så sant han vill
Vårt bistånd röna. Hvad Leontes kraft förmår,
Det känna vi; din sons är än oss obekant.

EURYSAKES.

Ha, vill man hålla denne för den starkare,
Så må han pröfva, må han ta det läge fritt,
Där bäst hans kraft kan lysa. Jag skall veta, jag,
Att finna faran, utan att den söker mig.
Ja, låt oss täfla! Följ, Leontes! Folk, ditt ord
Skall efterkommas. Är jag nu dig obekant,
Skall du mig lära känna. Märk dock först: din kung,
Han lyder nu, men vill befalla nästa gång.

FEMTE AKTEN.

(Samma landskap som i föregående akt. Lätt skymning öfver nejden.)

FÖRSTA SCENEN.

TEKMESSA med sin LEDSVEN.

TEKMESSA.

Hur långt har solen hunnit nedom skogen ren?
Säg mig, min ledsven, färgas skyn af purpur än?
Jag känner kvällens ljufva svalka kring min kind,
Fast inga fläktar röras. Blir det natt en gång?

LEDSVENNEN.

Ännu är dagen vaken, fast med mattadt ljus.
O drottning, blod kan hinna spillas ymnigt än,
Förrän dess färg ej skrämmer skådarns öga mer,

TEKMESSA.

Så skall då striden vara länge än. O Zeus,
Naturen lugnas, stormarna i dagens barm,
De somna förrän dagen; mänskans stormar blott
Försmå att hvila, trotsa vaksamt natten själf;
Blott natten, sänd af döden, stillar allt.

LEDSVENNEN.

Var glad,

Var icke sorgsen, drottning, mer! Må striden fritt
Förlängas, segern följer ju de våra nu.

TEKMESSA.

Så tycks det, prisad vare Zeus.

LEDSVENNEN.

Långt närmare

Begyntes kampen. Länge ljud af vapenbrak
Och stridsrop nejden, åsklikt först, sen mattare,
Tills allt försvann i fjärran, ljudlöst vittnande,
Att fienden trängs undan mer och mer.

TEKMESSA.

Du såg

De båda unga furstarne, min son och den,
Som blef hans vapenbroder, bägge smyckade
Till strid i bytta skrudar. Säg mig, lyste de
Förnimbart öfver mängden?

LEDSVENNEN.

Som på himlens hvalf

Orions tvenne stjärnor.

TEKMESSA.

Och emellan dem,

De två, dem själfva, såg du ingen skillnad, barn?
Fanns hos den ena eller andra ingenting,
Som gaf ett företräde? Bar den ena ej
Sitt hufvud högre, syntes han ej skönare
Till skick och anlet, manlig mer och mera djärf,
Bekräftande med blickens trots sin härskarbörd?
Hur var det, gosse?

LEDSVENNEN.

Drottning, fordrar du ett svar

Som moder till den ena?

TEKMESSA.

Svaga hjärta, o,

Hur genomskinligt och hur obehakadt bor
Du ej i modersbarmen! Nej, min ledsven, nej
Det svar, jag fordrar, vare sanning främst af allt.

LEDSVENNEN.

Då säger jag, att ingen fanns, som kunnat se
Hos någondera af de båda drottarne
I glans, i kraft, i ädelt skick en olikhet;
Men som två örnar, kretsande kring fjällets topp,
Så lika voro båda. Pansarskruden blott
Och deras hjälmar, olik prydda, skilde dem.

TEKMESSA.

Och anletsdragen?

LEDSVENNEN.

Något, innan skärmarne

Från fastare tillspända hjälmar föllo ned
Och sänkte öfver blick och panna skuggor djupt.
Men när det skett vid stridstrumpetens första ljud
Och dager sedan föll på deras kinder blott
Och ungdomsfriska läppar, då, då hade knappt
Du själf, om dina ögons ljus du ägt ännu,
På annat än på deras vapen skilt dem åt.

TEKMESSA.

Så lika voro båda?

LEDSVENNEN.

Ja, så undransvärdt.

TEKMESSA.

O du, som bär egiden på jungfrulig arm

Med makt att skydda skaror eller krossa dem,
Stridvana, segerskiftande gudinna, du!
Förnim min bön, en moders denna gång dock ej;
Jag vet, en sådan vore ju för obekant,
För ringa för att finna väg till dig, till dig,
Du otamdt höga, aldrig mänskligt kufvade.
Nej, hvad jag beder, flöder ur en källa fram,
Så ren, så obesmittad af hvad mänskligt är,
Som sprang den ur ditt sinne. Därför hör min bön!
Ur tacksamhetens helga källa flöder den.
Omhägna i den långa stridens vilda ras
Vår hjälpare, den ädle, tappre ynglingen!
Sträck mild din sköld för honom, hvar en vingad pil,
Ett uddhvasst spjut hans hjärta söker; spräng hvar hop,
Som skockar sig fientlig, där hans bana går,
Att han ej öfvermannas. Oka du hans kraft
Att föra svärdet eldigt, mäktigt, segersällt,
Tills, hölj'd af ära, ändtligt han det sänka får
För den, hvars makt han grundat. Den! Gudinna, tål
En suck jämväl för honom dock! Om ära ej,
Om skydd ej vågar den dig be; om skonsamhet
Bönfaller den allenast. Låt din vrede ej
För fadrens misstag drabba hans förföljda son.
Göm Ajas brott i glömska; dårskap var dess rot,
En dårskap, stränga straffarinna, sänd af dig.
Tyst, ljud! O, har min arma suck, svårblidkade,
Förtörnat dig? Hör, striden närmas åter, hör!

LEDSVENNEN.

Du irrar, härskarinna.

TEKMESSA.

Hör jag ej ett gny

Ur fjärran åter, gosse, doft, men tydligt dock?
Athenes hämnd har vaknat, ve mig, arma, ve!
De våra vika, nalkas. Lyssna, hör, hvad brus!

LEDSVENNEN.

Det är den sista vågens dödssuck blott, hvars ljud
Oss når från uddens långt aflägsna, yttre strand.
Haf tålmod och ansträng ej ditt öra så;
Snart tystnar allt. Jag skönjer, vidt som blicken når,
Hur vattnen börja spegla mer och mer och gå
Till nattlig hvila.

TEKMESSA.

Lyssna, svärdshugg, vapenbrak,
Fast dämpadt genom vida bygdens mellanrum,
Förnimbart dock!

LEDSVENNEN.

Du villas. Bortom däliden där
På höga fjällets hjässa satt i cedrarna
En flock af dufvor. Vet, en falk slog ned bland dem;
Nu hör du deras vingslag.

TEKMESSA.

Är jag obekant

Med dessa ljud, o gosse, dessa hälsningar
Från Ares, där sin blodbestänkta ban han går?
Hör jag dem första gången nu, för att lik dig
Förväxla dem med vingslag af en dufvoflock?
O, under år och åter år af fejder satt
Vid Simois och Xanthos stränder, dag från dag,
Tekmessa förr och såg och hörde striderna.
Som nu så har hon ofta bäfvat förr, som nu

Hon skärpt sitt öra, längtande att spana ut
Hvart vapenlyckans skifte, oblidt eller blidt.
Då var mig Ajas' lärare i hörselns konst,
Nu låter mig Eurysakes ej glömma den.

LEDSVENNEN.

Vid alla gudamakter——

TEKMESSA.

Hvad bedyrar du?

LEDSVENNEN.

Jag tror, att din förnimmelse bekräftas.

TEKMESSA.

Väl!

När sköldar redan dåna högt mot spjut och svärd
Och luften darrar för trumpetens kopparröst,
Då börjar du att höra. Ack, den vreda mön
Fördrog ej, att min tunga nämnde Ajas' namn;
Nu skall hans son förkrossas.

LEDSVENNEN.

Långt, långt borta än

Är striden, ädla drottning; långsamt närmar sig
Dess dån och buller, hörbart knappt, fast du det hör.
Snart kan det fjärmas åter.

TEKMESSA.

Ser du ingenting,

Syns ingen nalkas?

LEDSVENNEN.

Ingen kan jag varsebli.

TEKMESSA.

Det prasslar tydligt bortåt kampens håll, gif akt!
Jag börjar skilja stegen af en skyndande.
Hvem kommer?

LEDSVENNEN.

Underbara aning, ja, jag ser

På många båghålls afstånd mellan pinierna
En man, som hastar hitåt.

TEKMESSA.

Kan du skönja ren

Hans anletsdrag, om okänd eller känd han är?

LEDSVENNEN.

Ej än, det skymmer.

TEKMESSA.

Bär han vapen eller ej?

LEDSVENNEN.

Mig tycks, att i sin högra hand han bär ett svärd,
Kanske en bila, något ser jag glänsa där.

TEKMESSA.

Oss lär han väl ej hota, hvem han
Är han ej redan nära?

LEDSVENNEN.

Ja, nu känner jag

På skick och gång vår Hyllos. Hitåt skyndar han.

TEKMESSA.

Med hvilket budskap? Arma barm, bemanna dig!

En glädjetidning bringar han visst ej, när han,
Den djärfvaste bland djärfva, striden öfvergett.
Men hör, han nalkas. Hyllos, länka hit din gång,
Kom, skynda, gosse!

ANDRA SCENEN.

DE FÖRRA. HYLLOS.

HYLLOS.

Drottning, jag har ilat hit,
För din skull skickad af din son.

TEKMESSA.

O, lefver han?

HYLLOS.

Väl, att jag här dig funnit.

TEKMESSA.

Svara, lefver han?

HYLLOS.

Helt visst var han ej fallen, när han sände mig.

TEKMESSA.

Välsignad vare allbeskyddarn Zeus och han,
Som förr en trogen stridskamrat hos Ajas stod,
Härbrytarn Ares. Hjärta, hör, Eurysakes
Har nyss ännu på jorden andats, tänkt på mig!
Säg, var hans mod obrutet, var han utan sår,
Stolt, stark och manlig? Svara, yngling, svara fort!

HYLLOS.

Osårad syntes själf han vara, fast hans skrud
Var blodbestänkt från hjässan till sandalerna,
Och manlig och befallande stod han för mig.

TEKMESSA.

Han sände dig med uppdrag; hvilka voro de?

HYLLOS.

Att föra dig från dessa stränder skyndsamt bort
Till någon holme, någon ö vid kusten, där
Mer gömd du kunde vara.

TEKMESSA.

Himmel, är då allt
Förloradt?

HYLLOS.

Drottning, skynda, kom! Min båt är snart
I ordning att dig motta. Kanske hinner jag
Tillbaka än till striden, innan allt är slut.

TEKMESSA.

Se ditåt, andas icke där Eurysakes?
Mitt lif är, där han lefver, annorstädes ej.
För, om du vill, mig närmare till honom; då
Jag följer dig, men bort från honom,—trefaldt nej!

HYLLOS.

Hvad står mig då att göra? Drottning, fruktansvärdt
Har lyckan vändt sig; nya stålbeväpnade,
Stridvana skaror strömma till Leiokritos,
Och våra leder glesna. Låt mig rädda dig,

Så länge tid oss unnas.

TEKMESSA.

Hvilket våld kan jag,
Den arma, blinda kvinnan ha att frukta för?
Men om så helgdförgäten och så skoningslös
En född af kvinna vore, att han såg min nöd
Och ville den föröka, hvad förmådde han?
Den finge ej förstoras, om Eurysakes
I lifvet vore; om han dött, den kunde ej.

HYLLOS.

Är det ditt ord, det sista?

TEKMESSA.

Mitt beslut du hört.

HYLLOS.

Då skyndar jag tillbaka. Kampen närmar sig;
Jag måste till de våra.

LEDSVENNEN.

Drottning, Hyllos' arm
Syns blöda.

HYLLOS.

Blott en rispa af Timokles' spjut;
Han kastar det ej mera.

TEKMESSA.

Gå ej än, blif kvar,
Låt mig förbinda såret först; min hand är van,
Den varsnar mycket, fast den saknar ögats hjälp.
Min ledsven, fort till källan vid vår boning, du,
Att hämta vatten.

HYLLOS.

Vatten! Ja, en kylig dryck
Skall vederkvicka efter brännhet kamp och törst.
Jag dröjer några ögonblick.

TEKMESSA.

Räck mig din arm,
Att jag den undersöka får. Emellertid
Berätta du om striden; säg, hur visar sig
I den din unga konung?

HYLLOS.

Akta!

TEKMESSA.

Spjutets udd
Har skurit djupt, en skadad åder blöder än.
En bindel blott att börja med, tills vatten fås
Hur stred din konung?

HYLLOS.

Lejonväldigt, där han fick.

TEKMESSA.

Fick strida? Yngling, öfverflödigt måste väl
Den lotten honom unnats.

HYLLOS.

Alltfrån första stund
Bemärkte man, hur alla flydde, hvar han kom.
Själff drotten, själf Leiokritos, våldskonungen,
Som, fastän åldrad, kämpade med ungdomseld,

Vek för din son som för en pestsjuk, sökte strid
På annat håll och ropte åt de sina högt
Att honom undfly.

TEKMESSA.

O, de bytta vapnens svek!
Än då Leontes, gosse?

HYLLOS.

Honom sökte man,
Kring honom trängdes skarorna, stormhotande,
Som åskmoln kringom fjället.

TEKMESSA.

Och den ädle, han?

HYLLOS.

Stod stark, orubblig, värjande hvart anfall af,
Tills strålen kom, som hjälpte skingra skyarna.

TEKMESSA.

Min son?

HYLLOS.

Just han.

TEKMESSA.

Han räddade sin räddare
I ädel växling. Hvilket härligt bud du bär!

HYLLOS.

Så gjorde han, dock ej i ädel växling blott,
Men gäldande den andres offer tusenfaldt.
Ty oupphörligt, hvarje gång han sprängt en hop
Omkring Leontes och från honom skilts igen,
Såg han den trogna vännen omges af en ny
Och kom med hjälp ånyo. Mera vaksamt har
Ej konungsörnen, sväfvande kring rymderna,
Sitt öga fäst på nästet, på de sinas bo,
Än han på platsen, där hans vapenbroder stred.
Och sågs en fara hota, var han där, och sågs
Den fjärrad åter, kretsade långt borta han.
Så fortfor striden.

TEKMESSA.

Fortfar den ej så ännu?

HYLLOS.

En öfvermäktig skara, förd af Rhaistes, kom
Förstärkande vår fiende till sist. Då bröts
De våras tro på seger, och med tron på den
Var deras motstånd brutet. Spridda, skingrade,
Förföljas, öfverflyglas de och falla nu
På återvägen hitåt.

TEKMESSA.

Än Eurysakes?

Hvad gör han, och Leontes? Skynda, svara, säg!

HYLLOS.

De fäkta, drottning, icke skilda mer; de stå
Bredvid hvarandra, sida invid sida nu,
Som man bland hungertärda vargar ser ett par
Hög vuxna fålar kämpa, värnande hvarann.
Blott långsamt ge de vika, sälja hvarje steg
För blod allenast.

TEKMESSA.

Väjer än Leiokritos

Den ena, som tillförne?

HYLLOS.

Blott på afstånd syns

Han öfvervaka striden, ständigt ropande
Med ängslans stämma: "Akten, döden ej min son,
Den andre endast, den i Ajas' vapenskrud!"

TEKMESSA.

Den arme, hvilken sällsam, djup förvillelse
Omtöcknar ej hans sinne? Just sin fiende,
Just den, hvars fall han önskar mest, beskyddar han
Och vill förgöra honom, som han rädda vill.
Maktlysten må han vara, hjärtlös är han ej,
Det märks dock klart. Ett fadershjärta klappar än
Inom hans barm, förlåter, bäfvar, älskar än.
O, den beklagansvärde!

HYLLOS.

Vill du ägna mig

Ännu din sista omsorg, är din ledsven här.

TEKMESSA.

Så släck din törst och räck mig vattenkärlet sen
Och armen äfven.

HYLLOS.

Hör, hvad rop, hvad vapenbrak,
Hvad sorl ren nära! Drottning, låt mig rädda dig!—
Du vill det ej? Nåväl då, denna svala dryck
Har styrkt mig, lifvat mina krafter underbart;
Mitt sår är ringa, striden kallar mig, jag går.

(Går.)

TREDJE SCENEN.

TEKMESSA med sin LEDSVEN.

TEKMESSA.

Ej än!

LEDSVENNEN.

Han är försvunnen.

TEKMESSA.

Djärfva ungdomsmod!

Zeus skydde honom, gudars skydd behöfves snart,
Om ynglingen skall räddas; så allhärjande,
Så närmad hotar faran.

LEDSVENNEN.

Ve, de synas ren!

TEKMESSA.

Hvad ser du?

LEDSVENNEN.

Spridda hopar mellan skogens träd,
På kullarna, på bergen, drottning, öfverallt
Förföljande, förföljda, i förvirrad fart.
Här kommer en.

Fjärde scenen.

DE FÖRRA. EN FLYENDE.

DEN FLYENDE.

O, hjälpen, hjälpen, rädden mig!
Hvar finner jag en tillflykt, en försvarare?
De våra skördas, falla. Själfva drottarne,
De två, som längst af alla stodo strömmen mot,
Tätt till hvarandra slutna, äro sprängda nu
Åt skilda håll och föras med dess vilda brus.
Förbi är allt.

TEKMESSA.

Feghjärtade, bort med ditt skrän;
Tag båt vid stranden, fräls ditt arma lif och tig!

LEDSVENNEN.

Den usle! Ha, han följer oförskämdt ditt råd.

TEKMESSA.

Vill du ej göra likaså?

LEDSVENNEN.

Nej, drottning, nej,
Dig öfverger jag icke, minst i denna stund.

FEMTE SCENEN.

DE FÖRRA. RHAISTES (flyende, upphinnes af LEONTES).

LEONTES.

Förgäfvets vill du undgå hämnden; se, mitt svärd
Är öfver dig, du niding, gör din räkning kort!

RHAISTES.

Röst, anlet! O, hvad villa! Ser jag, furste, dig,
Min egen konungs ädle son? Förbarmande,
Om du i verkligheten är, hvad du mig syns!
Jag kastar mig på jorden ned för dig i bön:
Tag ej mitt lif, tag lösen! Se, mitt hus är rikt,
Jag äger gods, klenoder, länderier, guld;
Tag mycket eller litet, endast skona mig
Och döda icke!

LEONTES.

Ödmjuk är du nu; du var
Ej sådan, när du hetsade din skara nyss
Mot mig och mina vänner.

RHAISTES.

Straffa ej ett fel,
Som kom af min förvillelse, mitt misstag blott!
Hur kunde jag dig känna i den skrud, du bär?
I denna skymning för vår fiende, för den,
Som hotade din faders välde, höll jag dig
Och lydde blott min konungs vilja, då jag stred.
Men se, jag kastar mina vapen bort och står
Som obeväpnad, bedjande inför dig nu
Och tigger dig om lifvet.

LEONTES.

Gå! För ädelt är
Det svärd, jag bär, att straffa dig, gå vapenlös
Och vittna om din nesa. (Vänder sig bort.)

RHAISTES.

Dock, till återskänk
För lifvets gåfva tag min gåfva, denna dolk!

LEONTES.

Giffyllda orm, du stungit mig; men lof ske Zeus,
Än har jag kraft att hämnas! (Stöter ned Rhaistes.)

RHAISTES (döende).

O Erinnyer,

Er, er är skulden, att mitt järn ej tog mer djupt.
Er var jag genom lifvet, blir i döden er. (Dör.)

LEONTES (sättande sig ned på en häll).

Mitt bröst är träffadt, skuggor skymma ren min syn,
Den långa nattens antåg tyst bebådande.
Nu, Dike, är ditt offer redt, förblöder snart
Och hvilar kvalförlossadt på ditt altar sen.
O ljufva fröjd af döden, när den kröner sist
En kamp, som för det rätta kämpats lifvet ut!
Hvad vore kungaspiran mig, hvad lifvets lust
Af ungdom, kärlek, njutning mot min visshet nu,
Att ingenting skall skilja mig från henne mer,
Den gudahöga, som jag helgat lif och död.

TEKMESSA.

Jag hör din stämma, dyre, och jag känner den
Och ropar ve och tusenfaldigt ve, när jag
Af dina ord förnimmer, att du sårad är.
Kan intet till din räddning göras, kan jag ej
Dig bistå?

LEONTES.

Fåfångt, drottning, bjuder du din hjälp.

TEKMESSA.

Försmå den blinda kvinnans omsorg ej, hon ser
Med sina fingerspetsar och sitt hjärta än.
Kom, om du mäktar komma, eller kommer jag
Till dig; säg, hur du önskar.

LEONTES.

Låt mig slumra hän

I stilla ro! Min lefnad var min sorg; min död,
Den blir min glädje, låt mig ostörd äga den.
Men efter ödet vänligt unnat mig en vän
Att anförtro min enda afskedshälsning åt,
Så tag den nu och för den till Leiokritos.
Säg honom, att den sista suck, Leontes drog,
Var ägnad honom för hans faderskärleks skull.
Det skall den gamle trösta, ty jag känner djupt,
Att han behöfver tröstas, då han hör mitt fall.
Säg honom ändtligt ytterst, att mitt hopp står fast
På vår förening åter, när i Hades' natt
Ej kungamanteln skimmer bländar mer hans syn;
Ty här var det ej hat, men plikt, som skilde oss.
Men stridens svallvåg brusar hit. Min sista kraft,
Räck till att än den möta!

(Stiger sviktande upp och ställer sig stridsfärdig)

SJÄTTE SCENEN.

DE FÖRRE. LEIOKRITOS (häftigt framrusande).

LEIOKRITOS.

Ha, en lycklig syn!

Har jag dig slutligt funnit, folkförledare?
(Hugger ned Leontes.)

Tag detta för min spira, som din fräcka hand
Har velat från mig rycka. Se, så slute städs
Hvar oförvägen störare af landets fred!

TEKMESSA.

Ve, trefaldt, fyrfaldt ljude ve och klagan här!

LEIOKRITOS.

Så är det gjordt, och nu i glädje vänder jag
Mig bort från denne, bort från blod och fador, bort
Från hot och vrede, främst till den, som segern gaf
Och gaf mitt välde trygghet genom dennes fall.
Zeus, konung öfver konungar, allhärskare,
Tag mot den tack, jag ägnar dig på böjda knän,
Och hör med blidhet åter, när för hägn och nåd
Jag lofvar åt ditt altar hekatombens gård.
Ett vet jag dock, ett offer, dig långt kärare
Än feta stycken af förblödda hjordars kött;
Det är ett bränneoffer då, när mänskan, rörd
Af dig till mildhet, bränner upp sitt hat, sin hämnd.
Det offret kan jag helga dig i denna stund.
Hitåt, mitt folk, er konung kallar, närmen er!

(Till folket, som samlas omkring honom.)

Sen! Den, som stod mitt välde efter, ligger där,
Och ingen fruktan tvingar mig att strida mer;
Så spriden er åt alla håll och ropen frid,
Frid och försoning öfverallt, förlåtelse
Åt dem, som felat, nåd och kärlek åt enhvar.
Må intet blod mer flyta, blod har flutit nog.
Förkunnen det, förkunnen för Leontes främst,
Hvarhelst han träffas, att hans faders famn är tom
Och väntar honom, skynden!

(Folket skingrar sig.)

TEKMESSA.

Olycksfödde man!

Är du i verkligheten den, du vara tycks,
Leiokritos, då tusen gånger ve dig, ve!

LEIOKRITOS.

Hvem är, som stör med verop djärft min segerfröjd?
Ha, är det du, osälla? Så jag kallar dig,
Fast med ditt namn ej obekant, ty säkert är
Du den Tekmessa, om hvars ankomst hit jag sport.

TEKMESSA.

Du gissat rätt, du blinda mål för Dikes hämnd.

LEIOKRITOS.

Blind är du själf, för gudars hämnd ett mål också.

TEKMESSA.

Ve och förtviflan öfver dig!

LEIOKRITOS.

Men nåd och frid

Utöfver dig, du arma moder, om af nåd,
Af frid du mer kan hugnas. O, din bitterhet
Är mig ej svårförklarlig; låt den mildras dock.
Om ödet mig har tvungit att beröfva dig
Din största fröjd i lifvet, så behjärta väl,
Att tvång, ej vilja, vållade, hvad ondt dig skett.
Hvad dig kan återgäldas för din son, var viss,
Det skall bli gäldadt: aktning, kärlek, vård och skydd
På denna ö, om hemvist här du välja vill.
Om du vill flytta hädan till ett annat land,
Det vare fjärran eller nära, skall ett skepp

Med vald besättning och med håfvors öfverflöd
Ledsaga dig: allenast lägg din vrede ned;
Den bränner djupt mitt sinne.

TEKMESSA.

Som hvart vänligt ord
Af dig mitt sinne bränner. Ledsven, tag min hand
Och för mig till den fallne.

LEIOKRITOS.

Räck din hand åt mig,
En lika villig ledsven, men dig värdare.

TEKMESSA (böjande sig ned bredvid den fallne).
O dyra stängel, skördad i din ålders vår!

LEIOKRITOS.

Du ser en mänsköplantas ofta sedda lott.

TEKMESSA.

Ack, snart skall den, som gjutit detta ädla blod,
Förnimma, hvems han gjutit.

LEIOKRITOS.

Kvinna, hota ej!
Hot stärker ej den svaga, hennes makt är sorg.

TEKMESSA.

Min sorg, fast stor, är ringa mot hvad din skall bli.

LEIOKRITOS.

Din spåkonst skrämmer lika litet som ditt hot.

TEKMESSA (lossande Leontes hjälm och upplyftande hans hufvud). Se detta anlet och bekräfta, hvad jag spått.

LEIOKRITOS.

Leontes!

TEKMESSA.

Känner fadren ändtligt nu sin son?

LEIOKRITOS.

Leontes!

TEKMESSA.

Ja, det ädla offret nämndes så.

LEIOKRITOS.

Leontes! Har ohjälpligt gudars straff mig nått,
Är allt förbi?

TEKMESSA.

Ditt skarpa järn har skurit djupt
Och öppnat lifvets fängselboning; död är kvar.

LEIOKRITOS.

Död för mitt svärd, död! O, hur är ej människan
Inför de höge, evige ett ringa ting;
I all sin storhets allvar knappt en lek för dem!
Så må hon akta deras vilja, icke sin.
Ty handlar hon för egen skull, för deras ej,
Skall hvad hon gör blott göra hennes undergång.
Död för mitt svärd! Så, gudar, var ert stränga råd.
Död, och hvad bittrast kännes, död med hat kanske
Som lifvets sista känsla i sin barm mot den,
Som tusen gånger velat ge sitt lif för hans!

TEKMESSA.

Nej, om din sorg kan mildras af ett trösteord,
Så hör det: in i döden än han höll dig kär.

LEIOKRITOS.

Hvem gaf dig denna visshet?

TEKMESSA.

Han, hans sista suck,
Hans sista hälsning ägnad dig, just när du kom.

LEIOKRITOS.

O, dyra barnahjärta, fick du sådan lön?
Dock, fast din kärlek öker tusenfaldt min skuld,
Är den min tröst tillika. Så, Leontes, har
Af dig i döden som i lifvet jag mitt allt.
O, att likväl jag kunnat mindre älska dig
Och mera följt din maning, när så mången gång
För maktens falska skimmer du mig varnade!
Men höll jag väl för min skull kungaspiran kär?
Nej, blott för din; att kunna ge den dig i arf
Betryggad, vördad, fruktad, därför stridde jag
Mot dig, mot gudar, människor, ja, emot mig själf.
Och nu, du mina drömmars kung på Salamis,
Sof utan kungakrona, men dess sorger fri;
Sof i de höga gudars hägn, hvars rätter du
På jorden hägnat! Jag får icke somna så.
Dock må jag tömma utan klagan denna kalk,
I visshet att den räckt mig af de himmelska,
För att ock jag bevittna skulle deras makt.
Ja, rördt af deras vilja blir det svåra lätt
Och möjligt hvad omöjligt syntes, det vittnar jag.

TEKMESSA.

Hör opp! Vår fiende du varit, är det än,
Dock sönderslita dina ord mitt innersta.

LEIOKRITOS.

Hvad kallar du mig fiende? På jorden blott
Bor fiendskap; jag tillhör icke jorden mer.
Min värld är lugn, är Hades, där Leontes bor.

SJUNDE SCENEN.

DE FÖRRE. EN KRIGARE, framstörtande.

KRIGAREN.

Jag ilat hit, i spåren följd af fienden.
Upp, konung, om ditt välde du försvara vill,
Det hotas.

LEIOKRITOS.

Hotas? Maktlöst når mig nu allt hot.

KRIGAREN.

Nej, tro mitt ord och undra öfver stridens spel,
Hur den för ringa orsak plötsligt växla kan.
Du såg vår seger, tryggad syntes den. Nåväl,
Vi förde fram ditt budskap till de kämpande,
Vi ropte ut försoning, frid, förlåtelse
Och nämnde, att ditt svärd ren nått Eurysakes.
Då höjde den, vi hållit för Leontes, djärft
Sin hjälm från pannan, straffande med anletsdrag
Och ord för lögn vår sägen. Konung, om du sett
De dina då i denna stund! Ej höjdes mer
Ett svärd, en lans; förstenad syntes en, som om

Han sett en död upplefva; andra brusto ut
I klagan, tolkande sin aning, att din son
Var den, som fallit, fallit för sin faders svärd.

LEIOKRITOS.

O, hårda sanning!

KRIGAREN.

Mängden, konung, drog sig bort
Från tummelplatsen, yttrande med ohöljdt trots,
Att för Leontes ensam, för hans härskarrätt,
De gått till striden.

LEIOKRITOS.

Som hans arma fader själf.

KRIGAREN.

Nu storma våra fiender församlade,
Förstärkta åter. Motstånd frestas knappast mer.
Hör, hör, de komma, nalkas! Skynda, rädda dig!

ÅTTONDE SCENEN.

DE FÖRRA. EURYSAKES. EUBULOS. HYLLOS med en tropp beväpnade.
EUBULOS.

Jag varsnar mannen.

HYLLOS.

Hitåt, konung; han är här!

EURYSAKES (höjande sitt svärd öfver Leiokritos).
Dig har jag sökt. Nu vörda gudars straff och dö!

LEIOKRITOS (slående svärdet ur hans hand).
Bort, yngling, rör ej den åt döden vigda, du!
För högre makter faller han, men ej för dig.
Se detta blod på spetsen af mitt blanka svärd,
Det stammar från mitt hjärta, vill tillbaka dit.
Men du, tag hvad så afundsvärdt dig synes, tag
En konungs namn och välde! Hades' skuggor ha
Ej större tomhet, endast större frid än de.
Jag själf, jag säger lifvets svek ett långt farväl.
(Kastar sig på sitt svärd och dör)

EURYSAKES.

O moder, min är segern, gläds, jag härskar nu.

TEKMESSA.

Behärska då din stolta glädje främst och tänk
På segrarns plikter: saktmod, mildhet, tacksamhet.

EURYSAKES.

Rättvisa ock, lägg denna till! Välan, mitt kall
Begyinner jag med tacksamhet. Du döde, du,
Min trogne vapenbroder, dig tillhör den främst,
Näst alla höga gudar, som beskyddat mig.
O, att du lefde, att jag finge höja dig
I glans invid min sida, tills på Salamis
Två tvillingsstjärnor dyrkades som fästets två.
Men du är fallen, glänser snart i minnet blott.
Eubulos, Hyllos, trogne vänner, er förtror
Jag nu hans lämning, bringen den i edert tjäll,
Tills med en grafvård, stoltare än någon kungs,
Jag får den hedra; vänten själfve sen er lön.
Och äfven er, er andra alla, som för mig
Ej skytt att möta döden, ägnar jag min tack

Och lofvar vedergällning. Svika skall jag ej,
Dock välja andra medel, än tyrannen valt.
Ty icke vill jag plundra mina fiender,
Att mina vänner rikta, som hans vana var.
Och nu, o moder, svara, är jag kvitt min skuld
Af saktmod, mildhet, tacksamhet?

TEKMESSA.

Betalningen

Du börjat blott, dock gläder denna början mig.

EURYSAKES.

En fordran än, rättvisans, återstår, och den
Skall gäldas ock till sista skärf. Se hit, mitt folk!
Här ligger den, som vållat blodsutgjutelsen
På denna ö, och vid hans sida den, som var
Hans bundsförvant i arghet. Männer, samlen er
Och släpen båda, härskarn och hans tjänare,
Högst upp på vilda Xuthosbergets kala topp.
När dit I hunnit, sliten deras skrudar af
Och lämnen deras nakna kroppar skyddlöst kvar,
Att luftens hungertärda gamar lättare
Må finna dem och mätta sig med deras kött.

TEKMESSA.

Son, hvilken omild gudom gaf dig detta råd?

EURYSAKES.

Rättvisans heliga gudinna, Dike själf.

TEKMESSA.

Hon vill ej, att du kräfver sådan hämnd af den,
Som gaf den ädlaste bland dina vänner lif.

FOLKET.

För sonens skull, o konung, skona nu hans far!

EURYSAKES.

Sin lön får sonen, fadren, han må få sitt straff.

TEKMESSA.

Du nämnde Dike; bjuder hon dig rycka djärft
Från underjordens stränga makter deras rätt,
Då du åt gamar, ej åt dem den döde ger?

EURYSAKES.

Ej fattar jag, hur gudars rätt förnärmas kan
Däraf, att denne utan graf blir gamars rof.

TEKMESSA.

Kortsynta barnatanke, hvad du irrar lätt!
Hvem tillhör väl den döde, den som slutat af
Sin räkning ren med mänskor, om ej gudarne?
Se blott mot kvällens skyar, lär dig lag af dem.
En stund de skimrat under fästet, nästa stund
Ger fästet dem i stilla skurar åter bort
Åt deras ursprung, jorden. Fattar bilden du?
Som de, så sändas ock ur Hades' dunkla djup
Utaf dess gudar svaga töckenbilder opp
Att gå en tid i dagens ljus med mänskonamn.
Du ser dem skifta, stråla, mulna, sörja, le
I dag; kanske i morgon ren är leken slut.
Men strängt tillbakakräfva gudarne sitt lån,
Och ve den mänska, som dem djärfs förhålla det.
O, du mitt hjärtas älskling, trotsa icke dem:
Låt lätt min varning finna vägen till ditt bröst
Och gif åt jorden denne! Bröt han ock, nåväl,

Så bryt ej du!

FOLKET.

Hör, konung, hör din moders råd,
Ty strafflöst vägrar ingen här den döde graf.

EURYSAKES.

Väl fruktar jag ej underjordens gudar, om
De himmelska jag vördar genom dennes straff;
Dock, dyra öga, moder, vill jag lyda dig.
Slå bort din oro, jordas skall min fiende,
För din skull offerhedrad som en skattad vän.
Ej kan mitt sinne bärga hatets natt, när ditt
Däröfver outtömligt kastar solljus blott,
Du hviloglömska källa af försonlighet!
Nej, redas skall Leiokritos en graf också
Invid hans sons, min hätska oväns vid min väns,
Och gömmas skall med båda ock i mullens djup,
Hvad kämpar älska att i griften äga än,
Den trogna vapenskruden: pansar, svärd och hjälm.
En vård, konstnärligt formad, skall jag ställa sen
På fadrens som på sonens graf, med bådas namn
Och äreskrifter huggna in i marmorn djupt.
Men kommer sen en obekant till denna ö,
Ser dessa namn och frågar häpnande: "Var ej
Den döde här er konungs bittra fiende?
Hvem har då, medan härskarn lefver än i glans,
Djäfts för hans ögon resa denna minnesten?"
Då skall det svaras: "Ädle främling, undra ej!
Två makter gjort det, starkare än härskarn här:
Ett sonligt hjärtas kärlek och en moders bön."

PSALMER.

N:o 2.

Herrans bud.

Hvad säger nu vår Herre Gud,
Hvad har han lärt och skrifvit
Om dessa helga tio bud,
Dem han oss hafver gifvit?
Det må enhvar begrunda väl
Och akta så sin dyra själ,
Att han från dem ej viker.

Det säger Gud: Jag Herren är
En hämnare för alla.
Betänkom, hvad det innebär:
Till doms skall han oss kalla.
En faders är hans hjärtelag,
Dock har till synd han ej behag,
Han låter sig ej gäckas.

Förskräckelig är Herrans harm,
Ho kan dess botten mäta?

Han säger: Mäktig är min arm
Att nå dem mig förgäta,
Att kräfvä straff, då jag är vred,
Af barnen intill fjärde led
För fädernas missgärning.

Hvem vågar trotsa honom mot,
Hvem är så stark som Herran?
All världen mörknar för hans hot
Och skälfver när och fjärran;
Och slår han med sin vredes hand,
Då lossna jordens fasta band,
Och himlars fästen ramla.

Men nåd och frid han lofvar dem,
Som dessa buden hålla;
Dem vill han taga till sig hem
Och idel godt förvålla;
Dem vill han ock på jorden ge
Tröst, huggnad och välsignelse,
Så länge lifvet varar.

Så må vi akta grant uppå,
När Herrans bud vi höra,
Och gärna på hans vägar gå
Och gladt hans vilja göra.
Förlåna oss där nåder till,
O Gud, som ingens ofärd vill;
På dig vi oss förtröste.

N:o 3.

Guds helga bud förnimmer jag,
De äro för mig dag för dag;
Men ser jag, hur jag fyllt dem opp,
Då brista mig båd mod och hopp.

I synd jag född och aflad är,
Till synden står ock mitt begär;
Hvar dag föröks mitt syndamått,
I mig bor intet, som är godt.

Jag vaknar mången gång förskräckt,
Utaf Guds Helga Anda väckt,
Och ville gråta blod därvid,
Att Gud ej kan mig vara blid.

Men skall jag ändra hjärtelag,
Är kraft och håg hos mig för svag;
Jag suckar, när mig ångren slår,
Men är i dag dock som i går.

Hvem skall mig bistå i min nöd,
Hvar skall jag söka tröst och stöd,
Att jag ännu kan hålla ut
Och kämpa till ett saligt slut?

O Jesu, du min frälserman,
Allena du mig hjälpa kan,
Ja, låg all världens skuld mig på,
Du kunde hjälpa mig ändå.

Säg, att på dig jag lägga får
Den blodsdöm, som emot mig står,
Så vet jag, hvar jag finner fred,
Då bäfvan vill mig trycka ned.

Sen sänd din Anda, som ej mer
Mig skrämmer då, men glädje ger,
Upplyser, hvad som mörkt mig är,
Och, då jag sviktar, kraft beskär.

Du skrifvit med din blod så röd,
Att du ej vill den fallnas död;
Den skriften låt mig ställa mot
Nöd, ängslan, skuld och lagens hot.

N:o 10.

Herrans bön.

Fader öfver fäder alla,
Fader, som i himlen är,
Hör oss, när vi dig åkalla,
Såsom barn en fader kär;
Du all världens tröst och hamn,
Helgadt varde, Gud, ditt namn!

Konung, stor och utan like,
Låt af din barmhärtighet
Till oss komma här ditt rike,
Som förblir i evighet.
Heligt lif och salig frid
Härska låt för synd och strid!

Gif, att vi vår lust ej skilja
Från din lust och glädje mer,
Ske på jorden, Gud, din vilja,
Såsom den i himlen sker;
Kärare från dag till dag
Blifve oss ditt välbehag.

Du, som kan, när dig behagar,
Sända rikdom eller nöd,
Gif i dag som andra dagar
Oss vårt dageliga bröd,
Bröd, att kroppen lefva må,
Bröd för själen likaså.

Gif, att vi i frid få vandra
Denna korta lefnadsstråt;
Såsom vi förlåta andra,
Våra skulder oss förlåt!
Nåd låt gälla fullt förut,
Innan ytterst rätt kräfs ut.

Världen söker oss bedraga
Med sin sötma, konst och sed;
Oss, så bräckliga och svaga,
Ej i frestelse inled;
I all glädje med oss blif,
I all sorg förtröstan gif!

Mycken är vår brist, dess värre!
Ingens ofärd dock du vill:
Fräls oss ifrån ondo, Herre,
Kom med nåd och hjälp oss till,
När oss trycker timlig nöd,
När oss hotar evig död.

Ditt är riket; evigheten
Skall ditt väldes slut ej se:
Makten, äran, härligheten,

Ensam dig tillhöra de.
Lof och ära vare dig,
Gud, vår Gud, evinnerlig!

Amen, ja, det skall så hända.
Himmel kan förgås och jord,
Men din nåd skall ej sig ända;
Evigt är ditt löftes ord.
Herre, oss din nåd bete;
Amen, ja, det skall så ske!

N:o 12.

Döpelsen.

Låt barnen komma hit till mig,
Förmener dem det icke:
Du sagt det, Jesu, och till dig
Vi tröstligt barnen skicke.
Med tro på löftet af din mund,
Som aldrig kan bedraga,
Vi döpa dem till ditt förbund,
Att du dem må upptaga
Och från all synd rentvaga.

Här är den rätta lifsens saft,
Den ingen du förmenat,
Ett vatten, med din Andas kraft
Uti ditt ord förenadt,
Ett bad, däri din dyra blod
Osynligt sig nedsänker,
En nådens, icke vredens flod.
Som gamla mänskan dränker,
Men lif den nya skänker.

O Jesu, till ditt helga dop
Låt samlas folken vida,
Föröka dina trognas hop,
Lär dem ditt namn utsprida,
Att snart på hela jorden här
Din seger måtte vinnas,
Ett fårahus, en herde kär
I helig endräkt finnas
Och saligheten vinnas.

Konung Davids psalmer.

(Originaler och bearbetningar.)

N:o 27.

Den 8 kon. Dav. ps.

Här är ditt namn, o Gud, ej stort,
Och härligt öfver alla,
Ehvar det blifver nämndt och spordt
Af dem, som dig åkalla!
Ej talas ord, ej stämmes ljud,
Som klingar, som ditt namn, o Gud,
På fromma läppar ljuder.

Där världens makt slår ned med hot
På den, som det förkunnar,

Upprättar du en makt emot
Af barns och spenbarns munnar;
Du låter stenar ropa det
Och luftens flock ej blifva mätt
På lust att det besjunga.

Jag ser mot jorden, och du är
Tillståds, hvart jag mig vänder.
Jag ser mot himlarne, och där
Gå verk af dina händer.
Din ära, Herre, är ej skymd,
Den strålar klar från stjärnors rymd,
Som den ur stoftet lyser.

O, hvad är mänskan, att så mån
Du vill om henne vara?
O, hvad är människones son
Att så din nåd erfara?
En tid förskjuten, snart på nytt,
Har han sin kamp i seger bytt,
Af dig med ära krönter.

Du gifver allt uti hans makt,
Gör honom stor allena;
Han ser för sina fötter lagdt
Ditt verk att honom tjäna.
Du honom till en herre gör
Utöfver allt, hvad dig tillhör,
Fast han i svaghet föddes.

Så må väl prisas högt din nåd,
Din mildhet aldrig glömmas,
Din vishets djup och dina råd
I evighet berömmas.
Gud, ljufligt är ditt namn, o må
Det äradt och välsignadt gå
Från släkte och till släkte.

N:o 37.

Den 19 kon. Dav. ps.

I himlars rymd sin konung ärar,
Himlars härar
Prisa den, dem väsen gett;
Fästet skaparns namn förkunnar,
Stjärnemunnar
Sjunga utan hvila det.

Dagen spegla vill för dagen
Anletsdragen
Af den sol, som evig är;
Natt, som var, åt natt, som blifver,
Budskap gifver,
Att den Högste spiran bär.

Hvar ett språk förnims och höres,
Tunga röres,
Hvar ett ord kan talas här,
Hvar en suck, ett ljud kan höjas,
Stämman böjas,
Allt om Herran vittne bär.

Allting skapadt lyder Herran,
När och fjärran,
I hans vilja röres allt.

Skåda dagens konungs bana,
Se och spana,
Går han ej, som Gud befallt?

Som en brudgum fram han träder,
Ler och gläder,
Tröttnar och till hvila går;
Nästa dag han syns med samma
Väg och flamma
Som för tusen, tusen år.

Vill du lifvets visdom finna,
Vill du vinna
För ditt hjärta frid och tröst,
Lyft mot Herran i det höga
Upp ditt öga,
Se hans verk och hör hans röst!

Herrans lagar rubbas icke;
Hvart vi blicke,
Se vi, hur de faste stå,
Herrans vittnesbörd ock lika
Kan ej svika;
Vis är den, som tror därpå.

Herrans bud, de äro klara,
Uppenbara
Och upplysa ögonen;
Herrans fruktan hjärtan renar,
Ädelstenar
Smycka mänskan ej som den.

Herre, se dock oss, de svaga!
Lustar jaga,
Synden för oss på sin stråt.
Ho förstår, hur tidt han bryter,
Håg förbyter?
Fräls oss, Herre, och förlåt!

Ära vare Gud i höjden,
Friden, fröjden,
Saligheten vare hans!
Han skall oket sönderkrossa,
Oss förlossa,
Som om ingen synd mer fanns.

N:o 39.

Den 22 kon. Dav. ps.

Ljud, psalm, om hinden, som förskräckt
På öde stigar jagas,
När morgon nyss i dalen bräckt
Och det på bergen dagas.
Den fromma, som ej ondt har gjort,
Kan ej en fristad finna,
Men flyktar ifrån ort till ort,
Att undan pilen hinna,
Och måste sist
Dock skuldlös dö för våld och list.

Min hjälpare, hvar dröjer nu
Din hand, har trött den blifvit?
Min Gud, min Gud, hvi hafver du
Så helt mig öfvergifvit?
Om dagen ropar jag till dig,

Men du vill icke svara;
I nattens stund jag jämrrar mig,
Men måste fridlös vara.
Dock du, du bor
I ära, helig, stark och stor.

Du varit våra fäders hopp,
Din godhet de bepriset,
Till dig i nöd de blickat opp,
Och du har nåd dem visat;
Men jag är som en mask för dem,
Som till min ofärd trakta.
Ser jag mot dig uti ditt hem,
Att dädan skygd afvakta,
Då sägs med hån:
Gud väntar han sin hjälp ifrån!

Men du, fördölj ej mer din tröst,
Ty ångest är hart nära;
Du halp mig vid min moders bröst,
Kom än att hjälp beskära!
Ty ingen finns förutan dig,
Som våldets skaror hämmar;
Du ser, hur de omhvärfva mig,
De stungit mina lemmar,
Mitt lif förrådt
Och om min klädnad dragit lott.

Men var ej fjärran, Herre god,
Min starkhet, var tillstädes,
Gif ödmjukhet och tålamod,
Då jag förföljs och hädes!
Din ära vill i världen all
För folken jag upphöja,
Att släkte efter släkte skall
Inför din tron knäböja
Och prisa dig,
Som är vår Gud evinnerlig.

N:o 49.

Den 37 kon. Dav. ps.

Haf ej din lust till jordens skänker,
Så att du glömmes Herren bort,
Den skatt, som för ditt öga blänker,
Du äger den så ganska kort;
Tags den ock aldrig här från dig,
Du tags från den dock visserlig.

Det ringa, en rättfärdig äger,
Som vet, att Gud är honom huld,
Till frid och fröjd långt mera väger
Än allt en orättfärdigs guld.
Förgänglig vinst är armod lik,
Men Guds välsignelse gör rik.

Gud mäter af de frommas dagar,
Att icke nöd dem drabba får.
Han ger dem mer, när han behagar,
Men nog också i hårda år.
När mången rik mans hus är tömdt,
Har fattig kvar, hvad from har gömt.

Den ej med Herren står, måst falla

Och som en rök försvinna hän,
Om han ock stode högst bland alla,
En ceder lik bland unga trän;
Han står ej lyckans vindar mot,
Han har i Gud ej växt och rot.

Men den, som sig på Gud förlåter,
Hans gång är trygg i lust och nöd;
Han stappla kan, men uppstår åter
Vid Herrans hand, som är hans stöd.
Välsignad själf, han ser sin ätt
Välsignas ock på lika sätt.

Jag varit ung, är gammal vorden,
Har mycket sett och skådar än,
Men aldrig såg jag dock på jorden
Rättfärdig man gå utan vän;
Ej heller såg hans barn jag gå
Ohulpne och sitt bröd ej få.

Pris vare Gud, han öfvergifver
Ej den, till honom sätter tro;
Allt skiftar här, men fast förblifver
Den frommes stilla fröjd och ro,
Han bäfvar ej i lifvets strid,
Han vet, hvem han sig tryggar vid.

N:o 52.

Den 41 kon. Dav. ps.

Säll är den man, som håller kär
Den fattiga och arma.
Om honom, då i nöd han är,
Skall Herren sig förbarma,
Skall låta allt gå honom väl,
Bevara så hans lif och själ,
Att ingen till hans våda
Skall öfver honom råda.

Om han i syndens värld också
I krankhet måste falla,
Skall Herren vid hans sida stå
Och hälsan återkalla;
Ty Gud är mot de milda mild,
Från de barmhärtige ej skild
Och vill med nåd dem pröfva,
Som själfve kärlek öfva.

Jag vet, att mången står mig mot
Med vrångt och afvigst sinne;
Dock vill jag undfly kif och hot
Och ej ha ondt i minne.
På Herren jag förtrösta vill,
Ty honom hörer hämnnden till;
Mig skall det vissast båta
Att tåla och förlåta.

Dem, som i hjärtat hata mig
Och akta skada göra,
Dem vill jag lämna, Gud, åt dig,
Du må till doms dem föra:
Jag själf är full af skuld som de,
Så vill jag deras skuld ej se,
Ej dem med stränghet döma

Och egna brister glömma.

Om de, som jag har älskat mest,
Mig fly och mig försaka,
Är Herren den, som allra bäst
Kan föra dem tillbaka.
Jag vet, det är ett gammalt rön,
Att otack blott är världens lön;
Men hjälpa oförtrutet
Gör seger dock till slutet.

O Gud, det vill jag akta på,
Hur mild du städse varit,
Och fara med min broder så,
Som du med mig har farit;
Förlåna mig din nåd, att jag
I ditt behag har mitt behag
Och aldrig skådar öfver
Den hjälp och tröst behöfver.

Dig vare pris i evighet
För nådd förutan ända;
Ho är som du, att så han vet
Att hjälpa de elända?
Dock rör vårt hjärta, att det vill
För ingen bön sig sluta till,
Och tänd uti detsamma
Din kärleks rätta flamma!

N:o 57.

Den 46 kon. Dav. ps.

Gud är vår starkhet och vårt stöd,
Ljuft är att Gud åkalla;
Med honom stå vi utan nöd,
Fast skälfde världar alla,
Fast höjder skulle störta ned
Och hafven bäfva utan fred
Och bergen sammanfalla.

Guds kyrka, helig, fast och ren,
Skall utan fall förblifva
Och åt de trogna, kvar och en,
Beskärm och trygghet gifva;
Ty ho är väl så stark och stor,
Att från det hus, där Herren bor,
Han honom vill fördrifva?

Si, folken skola nederslås
Och välden sönderskakas
Och jorden som en suck förgås
Den stund, då allt rannsakas;
Men Guds församling skall ändå
Med Herran Zebaoth bestå
Och af hans hand bevakas.

Så kommen då och gifven akt
På Herrans verk och under
Och böjen er för den, hvars makt
Kan lossa jordens grunder.
Med frid och fröjd är han tillreds,
Men sönderbryter lans och spets
Uti sin vredes stunder.

Han säger: Låren känna mig,

Att I mån trygge vara.
För mig skall dock ödmjuka sig
All hedningarnes skara:
Jag själf för eder kämpa skall,
Att ingen komma må på fall,
Trots all er nöd och fara.

Med oss är Herren Zebaoth,
För oss vill själf han strida,
Vi akte, ingen vådas hot,
Då Gud är på vår sida.
Gud Fader, Son och Helge And,
Välsignad du i alla land;
Din nåd och hjälp vi bida.

N:o 102.

Den 137 kon. Day. ps.

Vid älfverna i Babylon
Hur tungt de dagar flöto!
Vi mindes Zion fjärran från
Och bittra tårar göto.
I pilträn jämte strömmars lopp
Vi hängde våra harpor opp,
De strängaspelen klara;
Hvem ville spela mer i band,
Hvem sjunga i vår trældoms land,
Hvem kunde glader vara?

Den goda tid var allt förbi,
De fröjdens år förgångna;
Bland hednahopar suto vi
Som främlingar och fångna.
De bjödo oss med spe och tvång:
Upp, spelen, sjungen glädjens sång
Som förr i Zions skara!
Hvem ville spela mer i band,
Hvem sjunga i vår trældoms land,
Hvem kunde glader vara?

Jerusalem, din helgedom,
Om jag den kan förgäta,
Må tungan låda vid min gom
Och glöd mitt hjärta fräta.
Till dig, mitt hem af frid och ljus,
Min konungs borg, min faders hus,
Jag längta vill och fara;
Där får jag spela utan band,
Där sjunga i min frihets land,
Där kan jag glader vara.

N:o 103.

Den 139 kon. Dav, ps.

Du, Herre, utrannsakar mig,
Mig dina ögon följa,
Hvarhelst jag är, är jag för dig
Och kan mig ej fördölja.
Hvad jag i dag i hågen har
Och i mitt hjärta gömmer,
Hvad där jag haft i förra dar
Och minnes eller glömmer,

Allt ser du, Gud, och dömer.

Uppå min tunga finns ej ord,
Det du ej vet och väger;
Min mening är af dig förspord
Långt förr, än jag den säger;
Min gärning all, den vare skedd
I mörkret eller dagen,
Är klar för dig, är känd och sedd,
I dina händer tagen,
Inför din blick uppslagen.

Hvart vill jag fly, där jag kan dold
För dinom Anda blifva?
Ifrån din åsyn, ur ditt våld
Hvart kan jag mig begifva?
Far jag än upp till himlars rymd,
Så måst jag där dig finna;
Far jag till afgrund, att bli skymd
Och undan dig försvinna,
Skall du ock där mig hinna.

Om jag mer snabb än fågeln vor,
Som upp mot skyn sig svingar,
Om bortom hafsens gräns jag for
På morgonrodnans vingar,
Dig undfly kan jag ej ändå,
Hur långt min flykt jag sträcker;
Förbi de vägar, stjärnor gå,
Din hand, o Herre, räcker,
Beskrämar och förskräcker.

Jag sade: Natt ju skyler mig,
Men den vardt ljuset klara;
Ty natten har ej makt för dig
Att natt och mörker vara;
Hur svart den sig i skyar klär,
I regn och stormar sjuder,
Den måste bli som dagen skär,
När som din stämma ljuder,
När du det vill och bjuder.

O Gud, hur outgrundelig
Är du i alla stunder!
Ehvert mitt öga vänder sig,
Det möts af dina under;
De träda fram förutan tal,
Så fjärran från som nära,
Från himlens spets, från djupsta dal
Om dig de vittne bära,
Förkunnande din ära.

Bepröfva mig, o Gud, och se,
Hvad mina tankar mena!
Din djuphet mäta icke de,
Den mäter du allena.
Men om på orätt väg jag går,
Så låt mig det förfara
Och hjälp mig, förn jag komma får
I evig nöd och fara
Med de fördömdas skara.

Så vill jag prisa dina råd,
Så länge lifvet varar,
Och tala om din makt och nåd,
Dem städs du sammanparar.

Berömma vill jag, Gud, ditt namn
För jordens släkter alla,
Att de ock måga i din famn
Med god förtröstan falla,
Dig lofva och åkalla.

N:o 131.

Julpsalm.

(Bearbetning.)

Hell morgonstjärna, mild och ren,
Guds nåds och sannings klara sken,
För oss är du uppgången:
Hell Davids son af Jakobs släkt!
Mot dig, mot dig min famn är sträckt,
Min brudgum, tag mig fången!
Ljuflig, ljuflig,
Hög och härlig,
Blid och kärlig,
Full af nåde,
Herre, till din brud du skåde!

Min pärla du i snöhvít skrud,
Marias son, dock sanner Gud,
Min frälsare och konung!
Kom, tag uti mitt hjärta rum!
Ditt helga evangelium
Är mig mer ljuft än honung.
Eja, eja,
Hosianna!
Himmelskt manna
Är mig ordet,
Uti dig fullkomnadtt vordet.

Uti mitt hjärta lys och skin,
Du klara jaspis och rubin,
Med all din kärlek blida;
Ja, låt mig känna, att jag är
En lem i din församling kär,
Ett refben i din sida.
Till dig, till dig
Står min längtan;
All min trängtan
Är den ena:
Att tillhöra dig allena.

O Gud, förrn världen skapad var,
Du mig till arfving korat har
I dinom Son den höga;
Så låt fullbordas snart mitt hopp
Att bli med honom tagen opp
I himlen för ditt öga.
Salig, salig
Blifver fröjden,
När i höjden
Bland din skara
Jag vid Jesu bröst får vara.

Högt skall då klinga cittrors ljud,
Och toners offer skönt till Gud
Från harposträngar stiga,
Och jag få till min frälserman,
Min tröst, min fröjd, min brudgum sann,

Mig hålla innerliga,
Sjunga, sjunga,
Jubilera,
Triumfera,
Honom prisa,
Som mig vill allt godt bevisa.

Aftorkas skola då i frid
Lycksaligt och till evig tid
De många kristnas tårar,
När Gud vill själf sig låta se
Och ymnig bot och läkdom ge
De hjärtan, världen sårar.

Kristus, Kristus,
Så han kallas,
Som är allas
Bot och huggnad.
Där han finns, är sorgen luggnad.

I det har jag en hjärtans ro,
Att den, jag gifvit har min tro,
Sin kärlek ej bortvänder,
Att Herren, sig till lof och pris,
Mig föra vill i paradisk;
Ty klappar jag med händer.
Amen, amen,
Adla krona,
Mig förskona
Till det sista
Från att nånsin dig bortmista!

N:o 134.

Nyårspsalm.

Ett år har gått till ända,
Ett år af nådens tid;
O Gud, till dig vi vända
Vår tanke, var oss blid!
Se an oss nådefull
Och låt det, som blef brutet,
I glömska varda slutet
För Jesu Kristi skull.

Ty, Gud, om hämnd du hvälfver,
Ho blifver skuldlös kvar?
Ho är, som vet det själfver,
Hur tidt han syndat har?
Ett veta vi allen,
Att en oss vill försona
Och du åt honom skona
Oss arma, hvar och en.

Vi tacka dig, o Herre,
För tusenfaldig nåd;
Det bättre som det värre
Var allt ditt visa råd.
Om vi vår vilja fått,
Om du oss hade gifvit
Allt, hvad som önskadtk blifvit,
Ack, hur då illa gått!

Hvad är, som oss behagar?
Jo, att i lustar gå.
Men du gaf klara dagar

Och mulna likaså.
Där modet blef för stort,
Där lät du sorgen komma;
När sorgen gjort oss fromma,
Kom trösten lika fort.

De sår, din tuktan slagit,
Låt dem tillsamman gro,
Låt, hvad du gett och tagit,
Befrämja hopp och tro,
Och gör det nya år
För oss välsignadt, Herre,
Att det med synder färre
En gång ifrån oss går.

O Gud, vår lefnad skrider
Emot sitt mål hvar dag;
När till sitt slut den lider,
Oss då till dig upptag,
Där år ej täljas mer
Och inga skiften hända,
Men glädje utan ända
Du åt de trogna ger.

N:o 146.

Trettondedagspsalm.

O Jesu Krist, att nalkas dig
Och dig i tro tillbedja,
Det endast kan på sorgens stig
Rätt innerlig
Vårt arma hjärta glädja.

Med himmelsk ro, med salig fröjd
Vi oss i dag påminna,
Hur, konung, du af himlars höjd,
På jorden röjd,
Lät som ett barn dig finna.

Vi stanna vid en krubbas brädd,
Där, Jesu, är ditt läger;
I herdatjäll af strå beredd
Är dig din bädd,
Det är, hvad här du äger.

Och med så torftig vård ändå
Och i så ringa ära
Du växa skall och krafter få,
Därmed du må
All världens skulder bära.

Din barm som vår vid hjärtats slag
Vi höjas se och sänkas;
Hvad ondt gör du, att den en dag
För mänskolag
Skall med ditt hjärtblod stänkas?

Vi se din panna klar och blid,
Kring den skall törne vridas;
Och händren, sänkta nu i frid,
Snart blir den tid,
Då de vid korset smidas.

Det är den lön, du finner här
I denna världen vrånga

För det, att du dess börda bär
Och redo är
För den i döden gånga.

Och hade allt sitt gods och guld
Dig jordens släkter gifvit,
Din kamp och död för mänskors skuld,
Din kärlek huld,
Hur fattigt lönt den blifvit!

O Jesu, ve, att äfven vi
För godt så ondt dig göra,
Att, för hvar synd, vi falla i,
Vi stå dem bi,
Som dig till korset föra!

Vi veta ingen annan bot,
Så syndiga och arma,
Än falla, Jesu, för din fot:
Tag oss emot,
O Herre, dig förbarma!

Passionspsalmer.

N:o 147.

Människones son.

Han på korset, han allena
Är min fröjd och salighet;
Ingen kan så väl mig mena,
Ingen så mitt bästa vet,
Ingen är som han mig god,
Ingen har så tålmod:
Sökte jag kring jorderike,
Aldrig funne jag hans like.

Jordisk vän kan lindra nöden
För en vän, som hjälp begär,
Jordisk kärlek går i döden,
När med kärlek lönt den är;
Men hvar se vi här en man,
Som så tåligt älska kan,
Att han allt för dem vill bära,
Som blott hat mot honom nära?

Han på korset, han allena,
Annan är ej funnen än,
Han Guds lamm, det fromma, rena,
Dör för ovän som för vän;
Han, den ende, gör ej val,
Räknar ej de sinas tal:
"Kommer alle!" så han talar,
Kämpar, blöder och hugsvalar.

Solen, som från fästet lyser
Öfver ond som öfver god,
Blott en ringa droppe hyser
Af hans djupa kärleksflod;
Månen, som från himlens hus
Ger åt själfva natten ljus,
Månd en skugga endast vara
Af hans kärlekseld, den klara.

Honom vill jag glad tillhöra,
Hvad mig än blir förelagdt;
Kristus kan mig saliggöra,
Ingen världens gunst och makt.
Vanskligt är ju annat allt,
Som ett töcken tomt och kallt;
Men den jag vill efterfråga,
Evig är hans hjärtas låga.

Han på korset, han allena
Allt mitt hopp och goda är;
Ingen må mig det förmena,
Att jag hafver honom kär.
Hvar har jag en vän här sport,
Som mig gjort, hvad han har gjort?
Han kan mig med Gud förena,
Han på korset, han allena.

N:o 148.

Suckar vid korset.

Hvad skall mitt offer blifva,
O Jesu kär, åt dig,
Hvad kan jag återgifva
För hvad du gifvit mig?
Gods, lif jag gärna bjuda vill,
Ja, hjärtat ur mig rifva
Och lägga det därtill.

Jag tänkte: Om jag hade
Allt vida världens guld
Och för din fot det lade,
Visst såg du därtill huld.
Ack, snart jag fann, hur falskt jag tänkt,
Ty hvem har, så jag sade,
Sitt lif för skatter skänkt?

Då mente jag: Med lifvet
Görs hvarje skuld dock kvitt,
Ditt lif för mig blef gifvet,
Dig vill jag gifva mitt.
Mitt lif! Ack, usel skänk det är;
En död ju är det blifvet;
Du ensam lif beskär.

Sist ville jag dig lofva
Själft hjärtat ur min barm;
Jag tänkte: Denna håfva
Är kanske mindre arm.
Mitt hjärta, fullt af synd och nöd!
Ack, just för denna gåfva
Du lidit korsets död.

Så hvad jag har att skänka,
Det är platt intet värtd;
Men, Jesu, lär mig tänka,
Att intet du begärt.
Jag ser dig mild på korsets stam
Din blick i döden sänka;
Din död, den bär jag fram.

Jag sjunker för dig neder
Och säger röstelig:
Det offer, jag dig reder,

Är lif igenom dig;
Jag själf är arm, o Jesu Krist,
Men dig ske pris och heder,
Du fyller all min brist!

N:o 149.

Jesu ord på korset.

Vår Herre Kristus talat har,
Då han på korset fästad var,
Sju ord för oss på jorden;
Behållom väl i minnet kvar
De helga, dyra orden!

Hans första ord, det var att be
En fridsens bön för syndare,
En bön så ljuf att höra:
"Förlåt dem, Fader, det, ty de
Ej veta, hvad de göra."

Hans andra ord, o lof och pris!
Var tröstens ord på lika vis.
Han hördes röfvarn svara:
"I denna dag i paradys
Skall du ock med mig vara."

Hans tredje ord af kärlek är
Till lärjunge och moder kär
En maning blid och goder:
"O kvinna, se, din son är där,
O son, se där din moder!"

"Mig törstar", var hans fjärde ord;
Ack, otack svår, ack, fallna jord!
Er skuld, o mänskor, fatten:
Den, som er rågat nådens bord,
Får ej en droppe vatten.

Hans femte ord oss lära kan,
Hur han af både Gud och man
För vår skuld lämnad blifvit:
"O Gud, min Gud, hvi", ropar han,
"Har du mig öfvergifvit?"

Hans sjätte ord, det innebar,
Att nu den seger vunnen var,
Hvarom all skriften ordad;
Ej lif, ej död en lösen har,
Som hans: "Det är fullbordadt".

Hans sjunde ord, så fullt af frid,
Hjälp, Gud, oss i vår sista strid
Det i vår suckan blanda:
"I dina händer, Fader blid,
Befaller jag min anda."

N:o 161.

Kristus i grafven.

Kom tyst, kom tyst, han hvilar nu,
Stör ej hans ro, hans sömn är ljuf
På mycken vedermöda;
För kamp på jorden fann han frid

I grafven hos de döda.

En dagakarlar har trälut ut,
En bördans man har här till slut
Den från sin skuldra tagit;
I världen finns en like ej,
Som dragit, hvad han dragit.

Och vill du veta, hvad det var,
Som han i döden tålig bar?
Det var vår kamp och fruktan,
Vår brist, vår skuld, vår synd och död
Och all Guds hämnd och tuktan.

Dem har han nu dock kastat af,
De ligga gömde i hans graf,
Att oss ej mer förskräcka;
Men börjadt är ett nådens lif,
Som ingen makt skall släcka.

Kom tyst och se Guds offerlamm!
Det blödde nyss på korssets stam,
Nu har det allt fullbordat;
I ringa skepnad, mildt och fromt,
Det ligger gömdt och jordadt.

Men söker du det nya lif,
Som ej är skuggors tidsfördrif
Och ej af döden hinnes,
Så lämna världens prål och kom,
I denna graf det finnes.

O fröjd, nu är en hvilostad
Min graf ock vorden, där jag glad
Kan lämna vandringsstafven;
Till sömns blott läggs jag i min graf,
Sen Kristus helgat grafven.

Med tröst vill jag mot döden se,
Jag vet, att min förlossare
Han lefver och skall lefva;
Han skall mig lifvet återge,
Hvi skulle jag väl bäfva?

N:o 167.

Påskpsalm.

Ho vill mer för döden bäfva
Som för en allsvåldig makt?
Kristus lefver och skall lefva,
Han har döden nederlagt.
Döden är ej fruktansvärd,
Frukta mer för synd och värld!
Öfver härjaren med grafven
Hafver Kristus brutit stafven.

Visst försöktes dödens tänder,
Hur de kunde bita bäst,
När han en gång fått i händer
Den, han fruktat allra mest;
Men det var, som ville natt
Taga själfva dagen fatt,
Stoftet himlens sol betäcka
Eller mörkret stjärnan släcka.

Detta är vår påskglädje:
Jesus lefver, fast han dött,
Till hans död från vår vi vädje,
I hans lif vårt lif är födt;
Jesu, hjälp oss hvarje stund
Dö från synd och värld i grund!
Då först få vi rätt förfara,
Hur du månd uppstånden vara.

När vi dagligt oss bemöda
Att med Jesu Kristi nåd
Gamla mänskan i oss döda
Med dess lustar, verk och råd,
Se vi, att en ny uppstår,
Som allt större krafter får;
Det är oss till tecken gifvet
Af uppståndelsen och lifvet.

Pingstpsalmer.

N:o 178.

Vi lofva dig, du Helge And,
Guds kärleks eld, Guds godhetshand;
Till allt, som är, du sträcker dig,
På gåfvor outtömmelig.

Ack, fattigdom och kamp och nöd,
I början gråt, i slutet död,
Det är, hvad jorden oss beskär;
All himmelsk del din gåfva är.

När sorgen vill oss tynga ned
Och hjärtat bäfvar utan fred,
Är du oss närmst med råd och tröst
Och lyftar bördan af vårt bröst.

Och blåser lyckans vind oss god,
Att medgång föder fåvitskt mod,
Då skaffar du oss nöd för nåd
Och späker så vårt öfverdåd.

Men trampas vi i stoft och mull
För Guds och för hans sannings skull,
Och ställer världen vakter ut,
Att göra på vår tro ett slut;

Då blir du i vår barm en eld,
Som genombryter våld och väld,
Och styrker oss med mod och hopp
Och för oss sist till himlen opp.

Vi bedja i vår fåvitskhet,
Ty ho är den, sitt bästa vet,
Vi bedja om allt jordiskt väl
Och glömma bort vår arma själ;

Men du, du finner råd och bot:
Du beder ock, men oss emot;
Och när vår bön oss vägras då,
Är det hvad bäst vi kunnat få.

Ej finns så gömdt ett rum på jord,
Att ej din godhet där är spord,

Så öfvergifven ingen är,
Att du ej vård om honom bär.

All vishet, tro och kärlek sann,
Allt mod, som mod rätt kallas kan,
All endräkt, frid och glädje ljuf,
O Helge Ande, verkar du.

Vi bedja dig i denna stund:
Behåll oss städs i ditt förbund
Och för oss sist till evig fröjd
Med dig uti din himmels höjd!

N:o 179.

Träd in i detta hjärta,
Guds Ande ren och skär,
Fast jag med bitter smärta
Vet, hur det syndigt är;
Ack, jag det borde rena,
Men det kan du allena,
Så kom och blif mig när!

Kom in i detta sinne;
Åt dig helt anbefalldt,
Fast mörker är där inne
Och det är tomt och kallt.
Det kan sig själf ej lysa;
Ack, finge det dig hysa,
Hur olikt blef då allt!

Jag ser, hur jorden prälar
Med örter utan tal;
Ej dröjde solens strålar,
Fast vinter låg i dal;
De skyndade att komma,
Och straxt sågs marken blomma,
Som nyss var tom och sval.

Dock kan ej solen hinna,
O Ande, dit du når,
Dock kan ej solen brinna
Så varmt, som du förmår;
Hvi skall jag då ej våga
Dig bedja, att din låga
Min vinter gör till vår.

Hur kan jag själf förtaga
All syndens styggelse,
Hur mörkret från mig jaga
Och ljus och tröst mig ge?
Att tömma hafvets vatten,
Från fästet sopa natten
Mig vore lättare.

Till dig jag tillflykt tager,
Kom, Ande, hos mig in,
Tänd upp din helga dager
Uti mitt skumma sinn,
Att mörkret måste vika
Med all dess här tillika
Och jag får blifva din.

N:o 185.

Hvi stängs så hårdt ditt hjärtas port,
Hvi far du så i synder fort
Från stund till stund, från dag till dag,
Ja, till ditt sista andedrag?

Är då så kär för dig din natt,
Är evig död så härlig skatt,
Att du försmår att akta på
Hur ljus och lif du finna må?

Om jorden all dig hörde till
Och du dock gick i mörkret vill
Och föll till sist i öppnad graf,
Hvad glädje hade du där af?

Du ser din nöd, men tvekar än,
Du suckar: Ack, hvar finnes den,
Som visa kan en syndig själ,
Hvar han skall finna evigt väl?

Ack, tvekan råder ingen bot,
Förtviflan står ej fall emot,
Men fast beslut ger hopp i nöd,
Och hopp ger tro, och tro ger stöd.

Tag mod och bed, så kommer han,
Som väg och stig dig visa kan,
Guds Helga Ande full af nåd,
All ängslans tröst, all tvekans råd.

Till honom är dig vägen kort,
Han viker aldrig fjärran bort,
Han står vid hjärtat utanför
Och minsta suck där inne hör.

Så låt ditt hjärta öppna sig
För Andans nåd, som söker dig,
Låt honom bli och bo dig när,
Och räds ej, fast du syndig är!

Han skall nog rena själf sitt hus,
Sin boning göra glad och ljus,
Han, som oss tvär i dopets flod
Och helgar genom Jesu blod.

N:o 199.

Läroämbetet.

(Bearbetning.)

Nu fröjde sig den vida jord
Af Herrans nåd och helga ord,
Förspordt i hans apostlars röst
Och kungjordt oss till evig tröst.

När Kristus här fullbordat allt,
Som Fadren honom anbefallt,
Han sände efter Guds beslut
Kring världen sina vittnen ut.

För världen ringa voro de,
Dagkarlar, arma fiskare,
Men hvad de vittnat, hvad de sagt,
Har öfver jord och himmel makt.

Det var Guds löfte, fast och visst,

De lade ut båd först och sist,
Det var, hur nåd med Kristus kom,
Som hans apostlar talte om.

Och hvar det ord predikadt vardt,
Där tändes hjärtan underbart;
Guds Helga Ande var däri,
Att som en eld det kunde bli.

Välsignade de helga män,
Som lärt oss söka himmelen
Och visat oss, hvar vägen går
Igenom Jesu Kristi sår.

Gif oss, o Gud, din Andas nåd,
Att vi må följa deras råd
Och alle med dem prisa dig
Och lefva så evinnerlig!

Psalmer öfver söndagsevangelier.

N:o 201.

Joh. 2: 1-11.

Säll den, hvars hopp till Jesum står,
Ehvad här ock må hända,
Säll den i nöd och lust, som får
Till sådan vän sig vända;
Det är en vän att lita till,
Som hjälpa kan och hjälpa vill
Så fröjd som sorger bära.

Han skyr ej ort, där plåga bor,
Ej rum, där hälsan glädes:
Hvarhelst en själ på honom tror,
Är han med fröjd tillstädes;
Till sorgarhus, till bröllofsfest
Han kommer mildt, den ädla gäst,
Där blott han bjuds och kallas.

Så blid och hjärtelig han är,
Så snar att med oss vara,
Behöfver för den, hjälp begär,
Ej sina håfvor spara;
En konung öfver himmelrik,
Gör han sig själf den minste lik
Och är oss som en broder.

O himlafröjd att tänka på,
Att den, Guds spira äger,
Ej vill den ringaste försmå,
Men endast hjärtat väger,
Att den, så högt sin tron har satt,
Vill blifva allas del och skatt,
Som honom efterlängta!

Kom, Jesu, kom och blif mig när,
Kom i mitt tjäll, det ringa,
Jag bjuder dig, fast arm jag är
Och mina håfvor inga;
Min boning är på glädje tom,
Men kom, så kommer rikedom
Och glädje utan like.

Blif här vår gäst, o Jesu god,
Och nådigt med oss handla!
Du kan för oss vår tåreflod
I glädjedryck förvandla;
Och när vår graf har öppnat sig,
Tag oss som gäster upp till dig
I höga bröllopssalen!

N:o 202.

Matt. 20: 1-16.

Hvad vilja vi på världens torg,
Då där vi stå så länge.
En stolt af fröjd, en spak af sorg,
Men alle, ack, fåfänge?
Finns då ej den, oss kallar här
Att i hans tjänst arbeta,
År icke vingårdsmannen när,
Som månede Jesus heta?

Hans börda är dock aldrig svår,
Hans ok är ljuft att draga;
Han nöjs med hvad enhvar förmår
Och bryter ej den svaga;
Hans öga efter tron blott ser,
Ej på vårt verk tillika;
Själ är han den, oss krafter ger,
När våra krafter svika.

O Jesu, du vår vingårdsman,
Hvi öppnas ej vårt öra,
Då du så mildt oss ropar an
Och i din gård vill föra?
Hvar finna vi en lust så stor;
Den världen kan förlåna,
Som den att vara, där du bor,
Dig höra, se och tjäna!

Bort, tanke, att det är för sent,
Att ren vår dag är liden!
Så har ej nådens Herre ment,
Som oss har unnat tiden;
Se, porten stänges ej igen,
Fast dagen hän ses draga,
I sena elfte stunden än
Vill Herren mot oss taga.

Jag kommit sent, jag vet det väl,
Till Jesum, jag som mången;
Vid flården fästad var min själ,
Och tröghet höll mig fången;
Jag kallades, men köttet stred
Mot viljan, som sig røjde;
Jag såg och såg, hur dagen led,
Men tvekade och drøjde.

Dock gläds jag, att jag funnit den,
Som vill min brist förgäta
Och lön ej efter gärningen,
Men efter nåd mig mäta.
Nu, Jesu, håg och vilja stärk,
Att jag mig ej må spara,
Men glad arbeta i ditt verk
Och from och trägen vara!

Luk. 16: 19-31.

Bort, värld, med all din ståt och prakt,
Som själars ro förtager,
Bort, rikdom, ära, gunst och makt,
Som mången man bedrager,
Bort, vällust all och yppighet,
Som gör, att lätt vi vike
Från kärlek och barmhärtighet
Och skiljas; från Guds rike!

Hur mången lefver icke här,
Som vore honom lifvet
Till idel lek för hans begär,
Till glädje endast gifvet!
I rus och yra spiller han
Det goda, här han äger,
Och stormar lik den rike man,
Hvarom oss skriften säger.

Där håfvor slösas utan skam,
Där är han gärna inne,
Men vågar armod träda fram,
Förbittrar sig hans sinne;
Den fattige får hårda ord,
Får vid hans dörrar ligga
Och för sin hunger af hans bord
Förgäfves smulor tigga.

En tid, en tid det räcker så:
Då bli hvarannan like
Den, här till andras bröd måst gå,
Och den omätligt rike;
Hvad olikt varit har förut,
Det jämnas allt i grafven;
Där klädes purpurn af till slut,
Där fälls ock tiggarsstafven.

Hvem har, när slut är jordiskt väl,
När världslig ära ramlat,
Hvem har då skatter åt sin själ
För evigheten samlat?
Den ensam är sannskyldigt rik
Och värd att lycklig skattas;
All annan lycka, bubblan lik,
Knappt ägs, förrn den oss fattas.

Ve sådan fröjd, som drar oss bort
Från glädjen utan ände,
Ve sådan lust, som är så kort
Och slutas med elände,
Ve sådan glans och rikedom,
Som, när oss döden nalkas,
Oss lämnar kvar med törstig gom
Att evigt aldrig svalkas.

Nej, Jesu, gif mig kamp och nöd
Långt hellre här i världen
Än helvete och afgrunds glöd
Uppå den sista färden;
Men får jag gods och guld, så gör
Mig snar att mig förbarma,
Och nådigt städs mitt hjärta rör
Till hjälp för dina arma.

N:o 208.

Luk. 16: 1-9.

Hur ofta spörjs ej flit och id,
För vansklig tid,
Hos dem till jorden, höra!
De hvila ej, de vaka gladt,
Så dag som natt,
Att här sig skatter göra:
De sätta all förmåga ut,
Att få till slut
Ett jordiskt välstånd äga,
Och för en lön, som flyktig är,
Som rost förtär,
De inga mödor väga.

Ack, att de i sin sak sig te
Långt visare
Än bland Guds barn så mången,
Som, fast hans nådetid är kort,
Den slösar bort,
I sömn och tröghet fången.
Ack, hvarför vakar icke han,
Som vaka kan
Och kallad är att vaka?
Hans sånings stund till ända går;
Om han ej sår,
Hvad skördar han tillbaka?

Det är dock en helt annan skatt
För honom satt
Att hoppas, se och kräfva,
En skatt, som här en mammons slaf
Ej känner af,
Ej vet att eftersträfva.
Det är en annan skörd också,
Han väntar få,
Än den, som jorden gifver;
Det är en annan salighet
Än den, han vet
Att här oss unnad blifver.

Det är en skatt, som evig är,
Som väntar, när
Vår tid gått här till ända,
En skatt, som ej, likt jordiskt gull,
Är stoft och mull
Och snart skall återvända;
Det är en skörd af frid och fröjd
I himlars höjd,
Som aldrig mer skall sluta;
Det är en salighet hos Gud,
Den Kristi brud
Skall där osägligt njuta.

Så må vi gifva, väl till mods,
Allt timligt gods,
Ja, lifvet, om det gäller,
För det, som oförgängligt är,
Som vårt begär
För alltid tillfredsställer.
Så må vi sträfva utan rast
Och hålla fast
Det eviga och ena.
Var du vår hjälp, o Jesu god,

Stärk kraft och mod,
Du all vår kraft allena!

N:o 209.

Luk. 10: 23-37.

Hvem kallar du din nästa här,
Den du på all din bana
Skall hålla som dig själf så kär,
Som Herrans ord dig mana?
Hvem är den man,
Hvar finnes han?
På denna strand,
I fjärran land,
Hvar skall man honom spana?

Är det en skyld, den samma blod
Har närmst med dig förenat,
En moder ljuf, en fader god,
Den Herrans bud har menat?
En vän kanske?
Ja, fjärmare:
Den fromma hop,
Som Kristi dop
Har tvagit, styrkt och renat?

O, bortom länder, haf och berg,
Hvarhelst sig lif kan fästa,
Där syns, fast skild till tal och färg,
Guds håfvor mänskan gästa.
På snöhöljdt fjäll,
I solvarmt tjäll,
Där blomstring bor,
Där ört ej gror,
Där ser du ock din nästa.

Du ser en människa, som du
Vid fröjd och sorger bunden,
Du ser ett lif, som lefves nu
Och som förgår med stunden;
Du ser den lott,
Du själf har fått
Af lust och nöd,
Af lif och död,
Så lika allt i grunden.

Det är din nästa, som du ser;
Så följ då ordets lära
Och skynda, där han ligger ner,
Att honom hjälp beskära.
Till bistånd var
Beredd och snar
Med tröst och råd,
Med verk och dåd,
Till Jesu fröjd och ära.

Ja, Jesu, du som lidit har
För vän och ovän lika,
Din kärlek läre oss enhvar
Att ej vår nästa svika;
Om känd han är,
Om främling här,
Går nöd uppå,
Vi hjälpa må

Och ej från honom vika.

Sannfärdigt är Guds dyra ord,
Att kärlek är det bästa;
I allt, i himmel och på jord,
Gör kärleken det mesta;
Men ensam går
Och utan spår
Och utan vän
Försvinner den,
Sig själf blott har till nästa.

N:o 210.

Luk. 17: 11-19.

För dig min nöd jag klagar,
O Jesu, hör min röst!
Jag suckar alla dagar
Till dig med ängsladt bröst;
På världens lust bedragen,
Med sår af synden slagen,
Jag ropar: Gif mig tröst!

Det gör dig ingen möda
Att mig helbrägda få,
Till lif på nytt mig föda
Och ren från smittan två;
Hvi skulle jag ej våga
Uti min sorg och plåga
Din hjälp att kalla på?

Ja, gif en vink allena,
Så är min räddning gjord,
Ett ord ju kan mig rena,
Så säg det nådens ord!
Du ensam kan mig frälsa,
O du, som är all hälsa
I himmel och på jord.

Jag är, för dig, o Herre,
En arm samaritan,
Som vandrat, ack, dess värre,
På världens breda ban;
Nu kraft och lif mig fela,
Men du är stark att hela
Och att förlåta van.

Af synden kvald jag gråter,
Hjälp, Herre, nådelig,
Att jag får komma åter
Och botad visa mig!
Ack, vill du tröst mig gifva,
Skall jag ej uteblifva,
Men städse följa dig.

N:o 212.

Matt. 18: 23-35.

Hvad skall då bli, hur skall då gå,
Hur måste jag ej bäfva,
När Gud en gång mig kallar på
Och räkenskap vill kräfva,

När ordet ljuder från hans mund:
"Kom, tjänare, att svara
För tio sinom tusen pund,
Som du har bort förvara!"

Ack, mer mig gafs än detta allt,
Och nu dock allt mig brister;
Till detta tal går tusenfaldt,
Ja mer, mitt skuldregister.
Jag slösat allt, jag vet det väl,
Som ur otömlig källa,
Och nu, så arm till kropp och själ,
Skall allt jag återställa.

För nådens håfvor, dem jag fått
Att vårda och förvalta,
Jag äger nu, ack, synder blott
Och ångrens tårar salta;
Och Herren kommer med sin dom,
Han vill den ej förhala;
Hur skall jag, blottad, bar och tom,
Min svåra skuld betala?

O Gud, af din barmhärtighet
Gif till, hvad mig kan fela!
För den, som själf af brist ej vet,
Men allas brist vill hela,
För Jesu nåd mig nådig var,
Att du min skuld förglömmar!
Ej annan tillförsikt jag har
Än fly till den, mig dömer.

Min domare, min fader blid,
Du Herre öfver alla,
Förlåt mig, hjälp mig, gif mig tid
Och låt din stränghet falla,
Så vill jag börja om på nytt,
Ej mer ditt lån förstöra,
Men lära af en tid, som flytt,
Ett annat lif att föra.

Ett, Herre, lofvar jag ännu
Och skall det troget hålla,
Att gärna tillge såsom du
Dem, som mig ondt förvålla.
Hur är ej deras skuld till mig
Att som ett intet skattas,
Om jag, som brast i allt för dig,
Med miskund dock omfattas!

Jag varit färdig, lätt och snar
Min nästas fel att räkna,
Men trög, när själf jag felat har,
Att det i minnet teckna.
O Gud, förlåt mig det och lär
Mig ändra håg och sinne,
Att glömsk vid andras fel jag är,
Men egna har i minne!

Om Guds ord och församling..

N:o 223.

Gudstjänsten.

Hur ljuft det är att komma
Till Herrans tempelgård,
Där trogna själar blomma
Som liljor i hans vård!

Man ser de skära kalkar
För Gud där öppna stå,
Och himmelsk dagg dem svalkar,
Att lif och kraft de få.

Hur kärt, i Andans enhet
Att dem tillsammans se
I trohet och i renhet
Åt Herran offer ge.

När de Guds lof upphöja
På denna fridens ort,
Hvem vill då ute dröja
Och stanna vid dess port?

Träd in att se och smaka,
Hur ljuflig Herren är,
Att bedja och att vaka
Med hans utvalda där!

Där ute lefver flården,
Så glädjelös och tom,
Ack, ringa fröjd ger världen
Emot Guds helgedom.

Ej vill jag vandra fjärran
Till mörker bort från dag;
Mitt ljus, det är af Herran,
Min sol uppsöker jag.

Inför hans anlet klara
Vill i hans hus jag bo,
Där är mig godt att vara,
Där har mitt hjärta ro.

N:o 225.

Guds ord.

En dyr klenod, en klar och ren,
Oss unnats här att äga,
Den pärlor, guld och ädelsten
På långt när ej uppväga;
En skatt, den yppersta på jord,
Få vi vår egen kalla:
Den skatten är Guds helga ord,
Som hör till oss alla.

När annat, som vi akta värddt
Att äga här och spara,
Af rost och mal och tid förtärdt,
Hör upp vår fröjd att vara,
När dagens verk förgås med hast,
Ja, förrän afton stundat,
Står än Guds ord så nytt och fast,
Som när det först vardt grundadt.

Det bräcks af ålder ej och tid,
Om den ock evigt räckte,
Det går med samma kraft och frid
Från släkte och till släkte,

Det varar lugnt och oförryckt,
När annat allt har farit,
Det har ej annan ändalykt
Än Gud, som början varit.

Det kära ord, det enkla ord,
Som människor dock förgäta,
Hvar är en mänsklig visdom spord,
Som sig därmed kan mäta?
Hvar visar världen oss en grund,
Så fast att därpå bygga,
Som ordet af Guds egen mund,
Det eviga och trygga?

Har du det ordet sökt till stöd,
När andra stöd dig svikit,
Från världens haf, dess storm och nöd
In i den hamnen vikit,
Då vet du, hvad du tryggas vid,
Hvar du kan fasthet finna,
Då känner du en ort af frid,
Dit inga sorger hinna.

Som vattenfågeln dyker ned
I fjärdens klara bölja,
Att minsta fläck af stoft därmed
Från sina vingar skölja,
Så tvär sig anden ren och skär
I ordets djup det klara
Och känner, att hans hem det är,
Där han i fröjd kan vara.

Välsignadt vare, Gud, ditt namn
Och utan ände prisadt,
Att du till säker tröst och hamn
Oss alla vägen visat!
Hvem är nu fattig, hvem är rik,
När ej ditt ord oss fattas?
Den ena har, den andra lik,
Ju det, som mest må skattas.

N:o 226.

Guds hus.

Hell Herrans tempel, där hans folk
Församlas för hans öga
Och sången höjs och ordets tolk
Kungör Guds sanning höga!
Där firas rätt en glädjefest;
Mot den hvad jorden äger bäst
Ger glädje ganska föga.

En himmelsk ro, en salig frid
Uti Guds hus vi finne,
Vi komme undan kamp och strid
Som till en hamn där inne;
För världens storm, som blåser vild,
Oss fläktar kring Guds Anda mild,
Då vi den hamnen hinne.

Du sorgsna själ, du kvalda bröst,
Du har det känt och pröfvat,
Du vet, hvar hjärtat finner tröst,
När det är värst bedröfvadt.

Du lämnar världens stöj och brus
Och vandrar till Guds stilla hus;
Där möts den oförtöfvadt.

Hvad tungt dig förr på sinnet låg,
Där hjälper Gud att bära;
Hvad mörker var i själ och håg,
Blir ljust af ljusets lära;
Hvad vissnadt var och utan hopp,
Välsignas, väckes, blomstrar opp,
Där lifvets sol är nära.

O fröjderum, o hälsoort,
Där sorgen själf sig gläder,
O allom öppna himlaport,
Där inför Gud man träder,
Guds kyrka! Fast bestående du,
Dig helge våra barn ännu,
Som vi med våra fäder.

N:o 236.

En kristens stridspsalm.

Till strids, o kristen, rusta dig,
Låt sömn och dvala fara!
Nu gäller gå i Herrans krig
Och lif för Gud ej spara;
Statt upp och se
Guds fiende;
Han hotar stark och vaken;
Så gå med lust
Till kamp och dust,
Ty Herrans Guds är saken.

Var stark, om du vill kämpa tryggt
Mot satan och hans skara;
Ej gagnar suck, ej båtar flykt,
Ej hjälper ängslig vara.
Han ger ej fred,
Han trampar ned
Hvemhelst han vinner öfver;
Var stark alltså,
Tag mod uppå,
Ty segra du behöfver.

Träd fram med Kristus, blif ej blek,
Var djärf, fast ej förveten!
Här gäller ej en vansklilig lek,
Här gäller evigheten;
Förgås du här,
Förgås du där,
Där evigt, här i tiden;
Men får du vinst,
Får döden minst:
Så är med denna striden.

Tänk ej, att dig allena rör,
Hvad här du gör och lider!
Guds egendom du strider för,
När för din själ du strider;
För den stå bi,
Håll stadigt i,
Att Gud den får tillbaka;
Gör du blott ditt,

Gör han, nog sitt
Och skall sin del bevaka.

Var stark, men var än mera vis
Och vaka alla stunder;
Den, som vardt orm i paradiset,
Han sparar inga funder;
Där våld ej rår,
Till list han går,
Blir hal att se och höra,
Ja, klär sig käck
I helgondräkt,
Att så din själ förföra.

Han skapar sig till fint förgift,
Att så dig fälla neder,
Han smyger sig i tal och skrift,
I blickar, skick och seder.
Haf ögat opp!
Sitt bästa hopp
Uppå din sömn han bygger;
Håll vård och vakt!
Med Herrans makt
Är du som vaken trygger.

Ja, Gud, vår starkhet, blif oss när
I dessa strider svåra!
De äro dina, så du lär,
Så sant de äro våra;
Beskräma du
Ditt folk ännu
Mot onskans våld och makter,
Och sist till lön
Med seger krön
Själ dina trogna vakter!

N:o 237.

Ljusets seger.

Hur skola vi dig prisa,
O Gud, för all din nåd,
Hur skola vi bevisa
Vår tack i verk och råd?
Ej hjärta mäktar skatta,
Hvad godt af dig vi sport,
Ej tanke se och fatta,
Hvad oss din kärlek gjort.

De äro nu förgångne
Också de sorgeår,
Då fädren suto fångne
I mörkrets boja svår,
Då den, dig vedersakar,
O Gud, med våld och makt,
Din sannings ljusastakar
Inunder skäppa lagt.

Ditt ord fick ingen hysa,
Som därtill vigd ej var,
Din kärlek fick ej lysa
För allom uppenbar;
Man måste djupt sig kröka
Till usla brunnar då,
Man måste mänskor söka,

För att dig söka få.

Du, som din sanning skrifvit
Mer klar än sol och dag,
Du, som vår broder blifvit
Och fyllt för oss din lag,
Till dig fick man ej skåda
Med klar och öppen blick,
Hos dig i nöd och våda
Ej tröst man söka fick.

O hvilka svåra dagar,
O hvilken sorgens tid!
Då hördes världens lagar
Mer än Guds stämman blid;
Hans löftes fasta grunder
Fick man ej bygga på;
En samling mänskofunder,
Ack, den var bibel då.

Välsignad vare Herran,
Han frälsat har sin hjord;
Nu nära liksom fjärran
Bor rikeligt hans ord.
Den natt är nu försvunnen,
Som kom med våld och hot,
Den makt är svag befunnen,
Som stod Guds ära mot.

Du måste de oss unna,
Hvad Gud oss gifvit har:
Den helga skatten kunna
Vi äga nu enhvar;
I slott och koja lika
Finns lifvets bästa tröst,
Och fattiga och rika
Förnimma Herrans röst.

Kom nu och sök att taga
Från oss vår helgedom,
Kom nu med mänsklig saga
Och säg, den är Guds dom!
Den tid är icke mera,
När sådant våld gick an;
Nej, nu vill Gud regera
Sitt folk, allena han.

Ja, styre du och råde,
Gud, Fader, Son och And!
Din starkhets arm i nåde
Beskärme stad och land!
Ditt ljus, som natten bräckte,
Förblifve oskymdt här,
Att släkte efter släkte
Må se dig, som du är!

Om ett kristeligt lefverne.

N:o 269.

Världens fåfänglighet.

O lif i denna jämmerdal,

Hvad är du? Ack, ett ringa tal
Af sorgeår, af fröjdeår,
En längtan, som ej målet når,
En rök till vindars tidsfördrif,
En skugga af hvad rätt är lif.
I dag gror plantan fager opp,
I morgon bär hon vissnad knopp;
I dag förnimmes glädjens röst,
I morgon suckas utan tröst;
I dag syns mänskan frisk och röd,
i morgon är hon blek och död.

Fåfänglighet, förgänglighet,
Ho är, som dig rätt fatta vet?
Du pryder dig för hvar och en,
Du tänder opp ditt falska sken,
Och ung och gammal innan kort
Du villar så i tomhet bort.

Här, där vi börja först med gråt,
Med tårar fukta sen vår stråt,
Här, hvar vårt lif, när bäst det är,
Är idel möda och besvär,
Här, där ej stund är annan lik,
Här vill man se sitt himmelrik.

Här glömmes man i syndens band
Sitt goda hem och fosterland,
Går som en främling och en gäst
Och tror sig dock för evigt fäst,
Vill lefva trygg från år till år,
Där allt liksom en suck förgår.

Gud, öppna våra ögon snart,
Att vi må skåda uppenbart,
Hur vanskligt allt på jorden är
Hur ringa lust det med sig bär,
Hur stadig fröjd och saligt hopp
Hos dig vi måste söka opp.

Ja, led oss i din sanning, Gud,
Gif kraft att följa dina bud,
Var med oss i allt verk och råd
Och lär oss fly till Jesu nåd!
Då må hvad jordiskt är förgå,
Vårt rätta lif i dig vi få.

N:o 275.

Emot dryckenskap.

Ack, mänskan är ett härligt verk
Af Guds, den Högstes, händer;
I minsta lem hans vishet märk,
Hur allt till gagn dig länder!
Din fot från ort till ort dig bär,
Fast den dig tycks så ringa,
Och med din hand, så svag den är,
Kan hårda berg du tvinga.

Hvad rikedom af kraft och ljus,
Af under i hvart sinne!
Ditt öga är ett litet hus,
Hvad ryms dock ej där inne?
Ditt öra, fast orörligt, gör

Till sitt hvart ljud, som röres,
Och intet når dig utanför,
Som till din själ ej föres.

All fågling i Guds rika värld
Är satt för dig att fatta,
Guds fatatur är dig beskär
Att öppna och beskatta;
Från minsta sandkorn vid din fot
Till rymdens världar store,
Allt skönjer du, allt tar du mot,
Allt är, som ditt det vore.

Dock mer, ja, utan likhet mer,
Än jordiskt sinne känner,
Än öra hör, än öga ser,
Förnimma här Guds vänner;
Med andans syn Guds helga råd,
Hans löften och hans lagar,
Hans kärlek, vishet, makt och nåd
De skåda alla dagar.

O jämmer, att så mycket godt
Så många här förspilla,
Som framgent gå den väg, de gått,
I lustar, rus och villa!
Hvad söka de, hvad vinna de
Uti sin syndayra?
Ack, timligt kval och evigt ve
Mot Herrans gåfvor dyra.

Förnuft och vilja, kraft och mod,
Allt, hvad till lif oss ämnas,
Förkväfva de i vinets flod,
Tills intet öfrigt lämnas,
Tills syn ej ser, ej öra hör,
Ej lem har känsla inne
Och själen ändtligt döden dör
Som hvarje kroppens sinne.

Gud, upprätthåll ditt ädla verk,
Att det ej så får falla,
Beskräma, Herre, stöd och stärk
Mot frestelsen oss alla!
Lär oss de gåfvor bruka väl,
Dem du oss täckts förära,
Till fröjd och båtad för vår själ
Och dig till pris och ära!

N:O 277.

Emot okyskhet.

Vi böra städs oss reda
Till strids mot värld och kött,
Som pläga oss förleda,
Det onda göra sött;
Vi böra stundligt vaka,
Ty frestelsen är när,
Och världens lust försaka,
Som Herrans lust ej är.

Ty världens lust är börja
Med fröjd och välbehag;
Den slutas med att sörja,
Den varder natt af dag;

Men Herrans lust är lida
I början tvång och strid
Och saligt slut förbida,
Som är en evig frid.

Ack, att i oss vi finne
Så mycken skröplighet!
Till hjärta, håg och sinne okyskhet.
Sin väg vår ovän vet:
Hvar god och härlig gåfva
Till ondt han vända kan,
Och där vi säkre sofva,
Där sofver icke han.

Upp då ur sömn och dvala!
Ej finnes annat råd.
Upp att med Herran tala
Om bistånd, hjälp och nåd!
Han skall vårt hopp ej svika,
Om det af hjärtat är,
Men tvinga den att vika,
Som städs vårt fall begär.

O kom, Guds lamm, du rena,
Kom, Herre Jesu Krist,
Att dig med oss förena,
Så helas all vår brist;
Vårt kött skall oss ej fälla,
Där du vill stå oss bi;
Vår blod, vår syndakälla,
Gör du från smitta fri.

Ja, vike från oss fjärran
Hvar köttslig lustas makt!
Rent hjärta älskar Herran,
Så har han själf oss sagt;
Säll den, för honom träder
I tukt och menlöshet,
Han bär rätt bröllopskläder,
Han ser Guds härlighet.

N:o 282.

Korset.

Hvi känns mig tungt det kors, jag bär,
Hvi klagar jag så ängsligt här,
Där allt förgängligt är,
Där sorg som glädje rast ej har
Och knappt har kommit, förrn den far?

Mitt lätta ok jag tröttnar vid,
Jag suckar öfver kamp och strid
I denna korta tid;
Hvi mäktar jag ej härda ut
Den nöd, som dock så snart tar slut?

Ej har en fiende mig sändt
Den tår, som på min kind har bränt,
Det kval, mitt hjärta känt.
Det är ju Gud, min fader god,
Som pröfvat så mitt tålmod.

Han sändt min sorg, jag städs det fann,
Och den, han agar, älskar han,
Därpå jag trösta kan.

Af Gud till oförgängligt godt
Ett lätt och timligt ondt jag fått.

Så vill jag bära det förnöjd
Och bida, under korset böjd,
Att sorgen byts i fröjd.
Ack, snart ju slutas här mitt lopp,
På Herran bygger jag mitt hopp.

Pris vare Gud, hans vilja ske!
I allt, hvad han mig tackes ge,
Skall jag hans kärlek se;
Han är mig hopp och tröst och stöd,
Så är jag trygg i lif och död.

N:O 296.

Bönepsalm.

Ho är den, som dristar säga,
Att han gett sig det han har,
Att ej allt, hvad han får äga,
Är Guds gåfva uppenbar?
Själ och kropp, ja, själfva lifvet
Är ju allt af Herran gifvet.

Herrans håfvor här vi gästa,
Allt är hans och intet vårt;
Herren sörjer för vårt bästa,
Oss det blefve ganska svårt.
Intet kunna vi förtjäna;
Döden, den är vår allena.

Dock förhäfver sig här mången
Öfver hvad ett lån blott är;
Arm för Gud, i synder fången,
Han af mänskor pris begär,
Vill berömd och firad vandra,
Fast allt sitt han fått som andra.

Tänkte den, som Gud har gifvit
Här af håfvor större mått,
Att hans skuld ock större blifvit,
Att han större ansvar fått,
Långt ifrån att sig förhäfva,
Skulle han i hjärtat bäfva.

Ödmjukt sinne gif oss, Herre,
Redlig håg och vilja god,
Så mot större som mot smärre
Frimod, saktmod, tålamod!
Dig allt lof må vi hembära,
Dig allena vare åra!

Böner i landsplågor.

N:o 308.

(Öfversättning.)

Stäck din vrede, Herre, och oss benåda,
Låt ej mer ditt blodiga gissel råda,

Väg ej mot de skulder, som oss ankla,
Fader, din aga!

Om, som vi förskyllat, du straffet toge,
Ho är den bland oss, som ditt slag fördroge,
När en värld förginges i kval och fruktan
Under din tuktan?

Men var mild, barmhärtige, skona, skona!
Låt din nåd din eviga rätt försona,
Du, som har till eget att dig förbarma
Öfver oss arma!

O, hur kunna jordiska maskar ringa
Dig, som skapat världen, till vrede bringa?
Stoft och rök och flyktande skuggor bara
Ser du oss vara.

Ärfda brister sig i vårt väsen blanda,
Köttets lustar locka vår svaga anda;
Låt ett sådant öde ditt hjärta röra,
Värdes oss höra!

Låt en bön, en död och en blodskamp gälla,
Minns att törnekronan och korset ställa,
När din hand till hämnden vi lyftad skåda,
Mellan oss båda.

Stöd det verk, du låtit din Son fullända,
Hvad han lidit, låt det till gagn oss lända,
Gälde blodet, som ur hans hjärta flutit,
Hvad vi förbrutit!

Så, o så, allsmäktige, låt det blifva!
Fräls oss, Herre, kom att förlossning gifva,
Du, som en treenigt skall evigt vara,
Spara oss, spara!

N:o 309.

Nu spörjes gråt och klagoljud,
För Israel är nu, o Gud,
Den hårda dagen inne;
Den tid, som är, är nödens tid,
Med rop och gråt, med kamp och strid,
Med bäfvan i hvar sinne.

Din tuktan, Herre, drabbar svårt,
Din band är tung, ditt gissel hårdt,
Din vrede oss förskräcker;
Vårt folk förgås, vårt land är dömdt,
Vi finna ej ett rum så gömdt,
Dit ej din hämnd sig sträcker.

Och dock vi måste, Herre vred,
För dina fötter falla ned
Och dig i straffet vörda;
Att det, fast upp till randen fylldt,
Är mindre dock, än vi förskyllt,
Det lägger sten på börda.

Omkring oss se vi kval och nöd,
Ett bittert lif, en hopplös död,
Allt jämmer, ångslan, fara;
Och se vi i vårt eget bröst,
Då skönjas där, för frid och tröst,

Dödssynder uppenbara.

Ho löser våra skulders band,
Ho böjer af din starkhets hand
Och stäcker, Gud, din aga,
Där, nådens konung, själf ej du
Till mildhet vänder om ännu
Och vill ditt straff förtaga?

Du bär en faders ljufva namn,
Du öppnat oss en broders famn
I Jesu famn och sköte;
Full är all världen af din nåd,
Att allt förlåta har du råd,
Fast jord och himlar bröte.

Hvad äro vi, hvad mäkta vi,
Om du din rätt vill hålla i
Och låta nåd ej gälla?
Ack, skuggor, dem i dag man ser,
I morgon icke finner mer;
Ett vindkast kan oss fälla.

Men dina barn, o Fader, spar,
Barmhärtige, barmhärtig var,
Du rike, hjälp oss arma!
Vår skuld låt dö i Kristi död,
Låt vara nog af kamp och nöd,
O Herre, dig förbarma!

N:o 311.

Bön om frid.

Frid är fröjd; där frid ej råder,
Ingen glädje hemma är,
Fridens stilla hälsoåder
Lif och lust och krafter när;
Frid är lycka, tröst och hägn,
Frid liksom ett sommarregn
Kommer mildt från höjden neder
Och välsignelse utbreder.

Frid vill Herren i det höga,
Bjuder, skyddar, älskar den;
Fridfull ligger för hans öga
Utan gränser himmelen;
Frid och kärlek är den ton,
Änglar sjunga kring hans tron;
Frid af fromhet, nåd, försoning,
Det är lifvet i Guds boning.

Frid på jorden, skall den komma,
Innan jordens dag är all?
När slår stunden, då den fromma
Utan strid här lefva skall?
Gud, i denna pröfningstid
Styrk oss med din himlafrid,
Gif oss hopp att den få skåda,
Där du bjöd den evigt råda!

N:o 312.

Jordens fruktbarhet.

Hur skön är än ej jorden,
Fast syndens dom hon bär,
Igenom mänskan vorden
Förtappad, som hon är!

Hon öppnar sina håfvor
För oss från år till år
Och bjuder lust och gåfvor,
Så fullt hon det förmår.

För oss ännu hon blommar,
Fast ren och skär ej mer;
Höst, vinter, vår och sommar
Sitt goda hon oss ger.

Välsignelse af nåder,
O Gud, åt henne gif,
Att hon den ock förråder
Mot allt, som här fått lif.

Gjut saft i blad och knoppar,
Gif blomstring, färg och fröjd,
Låt regn i blida droppar
Uppfriska dal och höjd!

Låt mogna växt och kärna
Utöfver allt vårt land,
Och äng och åker värna
För hagel, frost och brand!

O Gud, låt allt sig froda,
Korn, gröda, mod och hopp,
Krön året med ditt goda
För både själ och kropp!

Välsigna hvarje ställe,
Där lif kan dröja kvar,
Med hvad till uppehälle
Du oss förordnat har;

Att vi för kroppslig plåga,
För hunger, brist och nöd
Ej dig förgäta måga,
Vår hjälp i lif och död!

Gör jorden till din boning,
O Gud, som först hon var,
Låt gälla den försoning,
Din Son oss vunnit har!

Då skall hon bättre blomma
Och bättre frukter ge,
Då skall ock här den fromma
Ej mer blott jämmer se.

N:o 314.

Sommaren.

Din klara sol, o Fader vår,
Vidt öfver ond och god uppgår,
Gör luften mild och dagen ljus
Och klär i fägring jordens grus.

Nu vakna upp på höjd, i dal,
Löf, gräs och örter utan tal;
Hvar fläck blir grön, hvar tufva rik

Af växter, en ej annan lik.

Liksom till högtid kläds hvar äng,
Hvar linda är en blomstersäng,
Och härlig vaggas åkerns skörd,
Af himlens varma vindar rörd.

Ja, ute se vi sommartid,
Med jorden grön och himlen blid;
Hur är det i vår egen själ,
Är sommartid i den jämväl?

Har otrons kalla vinter flytt,
Har hjärtat lifvats upp på nytt
Utaf den klara nådesol,
Som skiner från Guds kungastol?

Ack, fattigt blommar dock vår jord,
Hur härlig än dess prakt är spord,
Mot mänskans själ i tro och hopp,
När lifvets sol för den gått opp.

Den solen blid, den solen klar,
Som varit förr, än världen var,
Hur är det, har vår själ fått se
En strimma af dess ljus sig te?

O Gud, som låter sommar nu
Utom oss stråla lugn och ljuf,
Låt ock inom oss, i vårt bröst,
Ej råda mörker, storm och höst!

Då först är rätt din sommar här,
När ute sol och blomstring är
Och i vårt hjärta lyser klart
Den sol, som icke skapad vardt.

N:o 318.

I hungersnöd.

Uti din boning, Herre kär,
Ditt folk i sorg församladt är
Och dig om hjälp åkallar,
Ty mänskomakt ej hjälper här,
Och nöden öfversvallar.

Vi sett det korn, man jorden gaf,
I jorden bli som i en graf
Och ej i dagen komma,
Vi sett allt växtligt falla af
Förutan kraft och blomma.

Vi tänka i vår brist och nöd
På förra dagars öfverflöd,
Det gör oss sorgen värre;
Hvi ger du stenar nu för bröd
Åt dina barn, o Herre?

Har du ditt fadershjärta mist,
Är ej ditt löfte fast och visst:
"Åkalla mig i nöden,
Så skall jag hjälpa dig till sist
I lifvet och i döden"?

O Gud, det är ett tröstligt ord,
I hungerns tid ett rågadtt bord,

Som mod och krafter gifver,
Att himmel kan förgås och jord,
Men du densamme blifver.

Du ändrar ej din fadersart,
Fast annat allt förändradt vardt,
Din mildhet varar lika;
Ditt råd kan synas underbart,
Din nåd kan aldrig svika.

Låt då din nåd förklarad bli,
Låt straffets tider gå förbi,
Se mildt till vårt elände,
Och var vår fader, såsom vi
Som barn oss till dig vände.

Gif bröd åt den, som hungrig är,
Gif tröst åt den, som sorg förtär,
Och tillgift åt oss alla!
Låt än oss få, o Herre kär,
Vår hjälpare dig kalla!

N:o 321.

Fosterlandet.

Bevara, Gud, vårt fosterland,
Håll öfver det din starkhets hand
Och var dess hägn i strid som frid,
I sorgens som i glädjens tid.

Här se vi, hvad oss mest är värdt,
Allt, hvad vi skatta dyrt och kärt;
Ej fjärran finns en bygd, ej när,
Som är för oss, hvad denna är.

Här hafva våra fäder bott,
Arbetat, kämpat, hoppats, trott;
Här äfven vi vår boning fått
Med samma lif och samma lott.

Här skola våra barn också
En gång på våra stigar gå.
Ha det vi haft, se det vi sett
Och be till Herren, som vi bedt.

Gud, skydda detta kära land,
Från sjö till sjö, från strand till strand,
Sänk öfver det din milda vård
Som sommardagg på rosengård!

Välsigna hvarje trofast själ,
Som önskar det af hjärtat väl,
Men slå hvart onskans uppsåt ned,
Som vill dess fall och stör dess fred!

Låt det få bli och vara ditt,
Befolkadt, tryggadt, gladt och fritt,
På kärlek bördigt som på råd
Och uppfylldt af din Andas nåd!

Du hulpit det ur mörker opp
Liksom en blomma ur sin knopp;
Så låt det ock till tidens slut
Uti ditt ljus få vecklas ut!

Det ljuset är ditt helga ord,

En sol för himmel och för jord;
Gif, att det klart här lysa må
Och aldrig mer ifrån oss gå!

Bröllopspsalmer.

N:o 326.

Gud, se i nåd till dessa två,
Som här inför ditt anlet stå
Med löfte att för lif och död
Förente dela lust och nöd.

Det är ett heligt fridsförbund,
De slutit nu i denna stund;
Så värdes, Gud, därtill dem ge
Din hägnad och välsignelse.

Här lefs ej städs i rosengård,
Och mången pröfning kan bli hård:
Behåll dem då, o Herre god,
I kärlek, som ger tröst och mod!

Din Ande blid ledsage dem
Och blifve gäst i deras hem,
Att stilla fröjd och ljuflig ro
Med honom där må bli och bo.

O Gud, vi böja oss för dig,
Som är vår Gud evinnerlig,
Vårt hopp, vår fröjd, vår frid, vårt råd;
Välsigna oss och gif oss nåd!

N:o 328.

Ej finns en glädje på jorden vid,
Som kunde den fröjd uppväga,
Ett hjärta känner, som all sin tid
Ett annat hjärta får äga.
När tvenne hälfter, att blifva ett,
I kärlek smälta tillsamman,
Rent, oförfalskadt, på guldets sätt,
Som smälter i klara flamman,
Si, då är glädje och gamman.

Gud själf han skådar med väl behag
En sådan frid och förening;
Han bjuder den i sin helga lag,
Den är hans vilja och mening;
Och därför låter han ock ur den
En rik välsignelse flöda
För jorden släkter, som blomstra än,
När vi gått bort till de döda,
För himlen en brodd och gröda.

Välsigna, Herre, all kärlek ren,
Som du den gärna tillstäder:
Af Kristi kärlek ett återsken,
Den värmer, lyser och gläder.
O Gud, för dig är en syndig brand

All jordisk kärlek allena;
Så sänd af nåde din Helga And,

Som våra hjärtan kan rena
Och i din kärlek förena.

N:o 329.

För barn.

Jag lyfter ögat mot himmelen
Och knäpper hop mina händer;
Till dig, o Gud, som är barnens vän,
Min håg och tanke jag vänder.

Gladt är att prisa och tacka dig,
Och gärna vill jag det göra;
Jag vet det visst, att du ser mig
Och ej försmår att mig höra.

Tack för allt godt, du mig ständigt ger
Att känna, älska och äga;
Tack, gode Fader, för mycket mer,
Ån jag kan nämna och säga.

Jag är en planta uti din gård,
För evigheten uppdragen,
Jag var knappt till, när i fadersvård
Af dig jag redan var tagen.

Så håll utöfver mig än din hand,
O Fader förutan like,
Och låt mig växa för lifvets land,
Som är ditt himmelska rike!

N:o 335.

På resa.

En vandringsman är mänskan här,
På vandring stadd, hvar dag som är,
Till långt aflägsna länder;
Hur hon ock här tycks hemma fäst,
År hon beständigt blott en gäst,
Som hemåt återvänder.

Hon får i all sin lefnadstid
Ej minsta stund, då hon i frid
Kan lämna vandringsstafven;
På hvarje stig, på hvarje ort
Går hon mot evighetens port,
Och porten heter grafven.

Om jag då sitter vid min härd,
Om jag i Herrans vida värld
Från land till land måst fara.
Så är mig samma mål dock satt,
Mot det jag skyndar dag och natt,
Jag får ej stilla vara.

Dock hvar jag är och hvart jag far,
Så vet jag, att min Gud jag har
Beständigt lika nära;
Han följer mig på all min stig,
Han är en Fader ock för mig,
Hvad kan mig då förfära?

Så bottenlöst är intet haf,

Att ej hans hand i djupets graf
Kan mig sitt bistånd räcka;
Så bränd ej någon öken är,
Att ej hans godhet växer där
Och kan mig vederkvecka.

Om han högt öfver sjö och land
Flyttfågeln för från fjärran strand
Till kära hemmet åter,
Hvi skulle jag väl bäfva skyggt?
Den Gud, som leder fågelns flykt,
Han mig ej villas låter.

Far jag än vida, följer han,
Som i all nöd mig hjälpa kan
Och akta från att falla;
Där jag är rådlös, har han råd,
Där jag har brister, har han nåd:
Välsignad han för alla!

Gud, jag är syndig, arm och svag,
Men för mig efter ditt behag,
Det är, hvad sist jag beder.
Hvarhelst min väg du stakar ut,
Så styr den så, att den till slut
Upp till din himmel leder!

Måltidspsalmer.

N:o 341.

Herre, hela världen tröster
Till din mildhets öfverflöd;
Tusen sinom tusen röster
Bedja dig hvar dag om bröd;
Och du låter upp din hand,
Mättar allt i allo land.

Dina goda gåfvor flöda
Ned till allt, som lif har fått;
Kroppen spis och själen föda
Skänker du i ymnigt mått;
Tack, o Gud och Fader blid,
Pris ske dig i evig tid!

N:o 343.

O Gud, din godhet tacka vi
I Jesu namn, det kära,
Att du vår Fader vill förbli
Och om oss omsorg bära,
Att allt, som lif och anda har,
Du hugnar, när och ger försvar;
Dig ske lof, pris och ära!

Som nu du närar här vårt lif
Med jordens växt och gröda,
Så åt vår själ ditt ord ock gif
Att henne understöda;
Ty hennes näring så på jord
Som ock i himlen är ditt ord,
Hon har ej annan föda.

Oss alla här i denna stund
Du värdes kärlek gifva
Inbördes och af hjärtans grund;
Låt intet den bortdrifva!
Behåll vår glädje allvarsam
Och afvärj öfverdåd och skam,
Att du med oss kan blifva.

Lof, pris och tack i allo land
Skall dig, Gud Fader, vara,
Som oss har löst af syndens band
Och framgent vill bevara.
Vi tro på din Son, Jesum Krist,
Vi äro dine barn förvisst,
Dig lofve all vår skara!

Morgon- och aftonpsalmer.

N:o 344.

Kväll eller morgon, hvarje stund
Har jag min ro i Guds förbund,
Med honom börjar jag min dag,
Min natt med honom möter jag;
I honom nöjd,
Till honom böjd,
Har jag min rätta lust och fröjd.

Ännu har under vida skyn
Ej något skapadt mött min syn,
Så armt, så hjälplöst och försmådt,
Att det Guds vård ej röna fått;
Den ser jag här,
Ehvar jag är,
Den ser jag fjärran liksom när.

Hvem kläder blomman på grön äng,
Hvem bäddar fågelns bo och säng,
Hvem visar genom öknens sand
Åt hjorten väg till källans rand?
Ar det en ann',
Är det ej han,
Vår Gud, som allt af kärlek kan?

Bort då all ängslan ur mitt bröst!
Att tro på Herran är min tröst;
Min Gud är ej en annan Gud
Än den, som väfver blommans skrud;
Är han så blid,
Har han så tid,
Hvi vill jag sörja för min frid?

Ej hjälper dock min egen makt,
Om han ej håller om mig vakt;
Så lägger jag min omsorg gladt
På honom både dag och natt.
Han sörjer för
Att ondt ej rör
Den själ, som honom helt tillhör.

N:o 348.

I Herrans hand jag lämnar mig,
När mina ögon sluta sig;
När jag ur sömnen vaknar opp,
Är Gud min glädje och mitt hopp.

Kär kommer nattens stilla ro,
När jag mig Herran fått förtro,
Och glad ser jag en dag igen,
När jag med Gud får börja den.

Min gode hjälpare är han,
Som för all nöd mig skydda kan,
Min väktare, som hör och ser,
När jag ej hör och skådar mer.

Jag vet och är där viss uppå,
Att ingen ofärd skall mig nå,
Om han ej gifver lof därtill
Och mig af kärlek pröfva vill.

Min Gud är stark, min Gud är god,
Så är jag nöjd och har godt mod;
Gud, Fader, Son och Helge And,
Mig lämnar jag uti din hand.

N:o 352.

Morgonpsalm.

I mörker höljs ej jorden mer,
Upp går nu solen klara;
Ny dag, o Gud, åt oss du ger,
Ny nåd ej heller spara!

Ny nåd! Ja, nådens Herre du,
Lys nåd uti vårt sinne,
Att när det dagas ute nu,
Ej mörker rår där inne.

Ty bodde vi i solens hus
Och idel strålar såge,
Men hade icke dig till ljus,
I dunkel natt vi låge.

Kom, du vår rätta sol och dag,
Sänd af ditt ljus en strimma,
Och synden i vår själ förtag,
Som är dess natt och dimma.

Du lifvets sol, i Kristus här
Till världens fröjd uppgången!
Kom, lys för oss och blif oss när
Och tag vår kärlek fången!

Så veta vi, vår dag skall gå
I salig ro till ända,
Så veta vi, hvar tröst vi få,
Ehvad oss här må hända.

N:o 363.

Aftonpsalm.

Till natt det åter lider,
Och solen från oss skrider;
Jag sluter mina händer

Och till min Gud mig vänder.

O Herre, du som varit
Min tröst den dag, som farit,
Låt mig din nåd förnimma
Också i nattens timma!

För Jesu blod, som flutit,
Tillgif, hvad jag har brutit,
Att ej ditt straff mig gnager
Och sömnens frid förtager.

När mina sinnen alla
I hvila sammanfalla,
Då låt din änglaskara
Min vakt och hägnad vara!

Mig själf, och hvad i lifvet
Mig kärt af dig är gifvet,
Jag ger liksom tillbaka
Åt dig att öfvervaka.

O Gud, min bön jag slutar
Och mot din nåd mig lutar;
O finnes ro i världen
Som på den hufvudgården.

Beredningspsalmer till döden.

N:O 379.

En vilsnad främling är jag här
I denna världen vrånga,
Mitt lif en fattig fånges är,
Som räknar stunder långa;
I mörker, fruktan, nöd och band
Jag tänker på min Faders land,
Dess ljus och fröjder många.

Visst kan ock här man skåda få
Af dag en vänlig strimma,
Visst kläds vårt fångahus också
I blomster mången timma;
Men denna fägring, detta ljus,
De vore i min Faders hus
Som idel död och dimma.

Ej hugnar vansklig prakt min syn,
Hur skär den än sig målar;
När solen lyser klart i skyn
Och jorden gläds och prålar,
Då tänker jag: Hur lefs det nu
Uti min Faders boning ljuf,
Uti hans anlets strålar?

O Faders hem, mot dig jag ser,
Fast ej min blick dig hinner;
Kort är den sorg, mig jorden ger,
Men lång, när längtan brinner,
När själen utan frid och ro
Vill bort att hos sin Fader bo
Och sig i bojer finner.

Kom, sälla stund, kom mildt och fort,
Då jag får hädanfara,
Kom, död, och öppna mig din port
Till lifvets himmel klara,
Kom, Jesu, tag af nåd mig mot
Och bed för mig vid Fadrens fot,
Att jag får hemma vara!

N:o 381.

Det har jag städse funnit,
Att jordisk lust är kort;
Knappt har den börja hunnit,
Förrn den är tagen bort.
Kraft, fägring, fröjd och frid,
De kommit och försvunnit,
Det har jag sett alltid.

Hvad fast man kunde kalla
Står ej på jordens grund;
Som hafvets vågor svalla,
Här svallar stund på stund;
Ett haf är tiden här,
Den starkaste måst falla,
När hans våg kommen är.

En växer, en försvagas,
En stiger, en gör fall;
Den dag, som är, förjagas
Af den, som komma skall;
Allt skiftar efter hand,
Ja, själfva bergen gnagas
Till stoft af tidens tand.

Gå ut i sommarns lundar,
Se, hur de fagra stå!
Hvar finns, när vintern stundar,
All denna fägring då?
Ack, växling, oro, kif,
När man det rätt begrundar,
Är detta arma lif.

Och här på sorgestranden
Vill man på glädje tro,
Med vandringsstaf i handen
Sig sätta ned till ro,
Af skuggor taga stöd
Och bygga hus i sanden
Och tinga år af död.

Nej, Jesu, annorlunda
Har du mig vist och lärt;
Mitt hopp, det vill jag grunda
På det, som mer är värdt,
Än all den glädje är,
Som varit och kan stunda
I vanskligheten här.

Mitt hopp, det vill jag bygga
Uppå din kärleks grund,
Min frid och glädje trygga
Vid löftet af din mund,
Och så för världen mer
Ej hafva lit, ej skygga,
Hvadhelst den gett och ger.

Hos dig, o Jesu, finner
Jag glädje utan sorg;
I dig, när allt försvinner,
Har jag min säkra borg.
Så komme snart den dag,
Då tron sin seger vinner;
På Jesum hoppas jag!

N:o 382.

Jag tager farväl, jag bjuder god natt,
Åt världen farväl jag nu säger;
Min möda var lång, snart lutar jag matt
Mitt hufvud mot plågornas läger
Och somnar från sorgen och nöden.
Jag bad till min Gud, hvar timma och stund,
Om frid för min själ, för ögat en blund;
Min Fader mig hört:
Hans barn skall få hvila i döden.

Ej är det mig tungt, ej känns det mig svårt
Att skiljas från detta elände;
Om Gud ej af kärlek pröfvat mig hårdt,
Kanske jag det bittrare kände.
Och har jag väl lidit allena?
Är jorden ej full af jämmer och tvång?
Ack, ängslan och kamp de drabba en gång,
Om fort eller sent,
Den andra såväl som den ena.

Ej var jag den första, som korset här bar,
Och blifver ej heller den siste;
Jag, syndare! Ack, mitt lättare var
Ån hans, som af synder ej visste.
Dock längtar jag arma att somna.
O Jesu, jag följt till Getsemane dig,
Men tänker på ro, då du kämpar för mig;
Förmår jag då ej
Att vaka, fast krafterna domna?

O, räckte min nöd som jorden så vidt
Och högre, än skyarna tåga,
Och finge jag se ditt anlete blidt
Och fram till ditt hjärta mig våga,
Hvad vore mig nöden mot nåden?
Och får jag ej komma och vara dig när?
Och får jag ej se, huru ljuflig du är?
Du bjuder ju själf:
O människor, kommen och skåden!

Med dig vill jag vaka, med dig vill jag dö,
O Jesu, när stunderna fyllas;
Jag vet, det förgås ej, det lefvande frö,
Fast neder i jorden det myllas,
Det sofver blott vinteren öfver;
Och vårsolen kommer med värmande ljus
Och väcker upp lifvet ur mörker och grus.
O Jesu, min sol!
Du väcker mig, du, och du söfver.

N:o 390.

Suckan i dödsångest.

Mitt öga skymms, min kraft är slut,
Jag längtar ro att finna;
Min lefnads timglas rinner ut,
Snart skall mig döden hinna.
O Jesu Krist, uti din hand
Befaller jag kropp, själ och and;
Min tröst är du allena.

Till dig jag flyr uti min nöd,
När allt mig vedersakar.
Du pröfvat plågor själf och död,
Du vet, hur döden smakar.
Du varit människa som jag,
Förkrossad, ängslad, trött och svag,
Du skall mig ej förskjuta.

Jag kommer ej med makt och guld
Och mig därpå förlåter,
Min rikdom heter ångst och skuld,
Mig står ej annat åter;
Men kom jag för att ge, ej få,
Jag vore en af dem ej då,
För hvilka du led döden.

För syndare med ängsladt bröst,
Betungade, som lida,
För dem, som ingen hjälp och tröst
Af världen mer förbida,
För dem göt du din blod så ren,
Bland dem, o Jesu, är jag en,
Därpå min tröst jag bygger.

Min Frälsare, ditt kors du bar
Också för synder mina:
Förgät ej den, dig kostat har
Så mycken kamp och pina!
Ack, ofta fadershjärtat här
Ju sorgebarnet närmast är,
Förskjuts, men sökes åter.

Uppsök mig, Herre, blif mig när,
Låt mig ej mer dig mista,
Gör, att ej stunden bitter är,
När hjärtat måste brista!
Ja, Jesu, gör min plåga kort
Och tag från kval och nöd mig bort
Till dig i fridens rike!

SMÄRRE BERÄTTELSE.

EN JULKVÄLL I LOTSKOJAN.

En för ifrigt fortsatt jakt i skärgården och sedan inträffande motvind och storm hindrade oss till vår stora förtrytelse att efter vår afsikt hinna hem till staden innan julaftonen. Tvärtom kastades vi ute i öppna sjön hela kvällen i ett tillstånd, som varit vådligt med en sämre slup, än den vi hade, och högst odrägligt, om icke en af sällskapet förstått att någorlunda förströ vår ledsnad genom sin munterhet och sina historier.

Denna man var utlänning och förde ett skepp, som tillhörde honom själf och hvarmed han öfvervintrade i vår hamn. Han var mindre än andra angelägen om att få fira julaftonen på fast land och hade inga anförvanter, som saknade honom vid gröten och tårtan. Dessutom var han, hvad vi andra icke voro, mot allt hvad som kunde kallas blåst, köld och vatten rent af förhärdad, och då han satt vid styret i sin egen slup, hade han väl som knappast brytt sig om att huka sig, om han än för hvarje våg varit i fara att snudda vid månen.

Emellertid var och förblef vår segling på intet vis angenäm. Vi kryssade och gjorde slag af två och tre kvart mil utan att vinna särdeles för den häftiga svallsjön, som oupphörligt motverkade seglen. Omsider uppgåfvo vi alldeles hoppet att uppnå fasta landet och beslöto att lägga till för natten på Lotsholmen, en stel, granbevuxen klippa ute i hafvet, och söka tak öfver hufvudet hos lotsarna, som där hade sin koja. Vi sågo på afstånd skenet af eld ur dess fönster, och den muntra kaptenen lät slupen ränna af dit för god vind.

"Utan skryt, gode herrar", utbrast han nu, i det han tog sig en djup klunk kall punsch, "kan man säga, att vi nu hafva en god blåst. Och likväl bestods mig en sådan, om ej en vida bättre, då jag än var blott fyra, fem år gammal och allena till sjöss på köpet. Jag har icke nämnt om att förhållandet är med mig tvärtemot hvad det vanligen är med människobarn; jag vet nämligen bättre, hvart det skall bära af för mig i världen, än hvadan jag kommit. Alltnog: då jag var vid pass fem år, och detta har bort vara, som man sagt mig, för omkring trettio år sedan, befann jag mig en natt ute på vida hafvet såsom nu, med den skillnad, att jag då låg för vind och våg och nu har två orefvade segel opp, att jag då var stel af köld och nu är varm ända i lilltån. Jag minns föga af omständigheterna vid denna min första expedition; men hvad jag kommer ihåg, är att jag lämnades ensam på en klippa i vilda sjön och ville färdas efter dem, som sålunda öfvergåfvo mig. Det var kolmörkt som nu, och då jag försökte ro, slogos årorerna mig ur handen af första våg. Huru länge jag drefs omkring i denna ställning, vet jag ej, men säkert är, att jag till slut hamnade hos godt folk. Jag vet således, som herrarna se, knappt mer än Adam, om jag haft föräldrar eller ej. De, som sade sig hafva upptagit mig och bragt mig till lifs, voro lurendrejare till professionen, eljest välmående bönder. Jag växte upp bland dem och deltog i deras industri, tills mitt skägg begynte växa, då jag gick ut med en kofferdiman och blef hederlig karl.—Se så, båtshaken ut, tag törn!—Jag tror, den onde visar mig vägen bland stenarna här."

Slupen låg med fladdrande segel i en bukt, bildad af framskjutande klippor; man började räta ut de styfva lemmarna, man gäspade och röt kölden ur kroppen. Kaptenen och två jungmän blefvo kvar vid slupen och sysslade med den; vi andra begåfvo oss stapplande in i den varma stugan.

Där stod julen upp i tak. En väldig brasa af tallved sprakade på den vida spiseln och upplyste rummet, hvarest dessutom på bordet brann ett stort grenigt ljus jämte några enkla. Väggarna voro fullt behängda med nät och andra fiskbragder, och hörnen af stugan blänkte af hvita getter och killingar, som skockat sig dit.

Personalen i stugan utgjordes af en mycket gammal gumma, som satt vid bordet och tycktes sjunga i sin psalmbok, en medelålders man med hans hustru och fem barn, af hvilka fyra höllo en förfärlig konsert på stentuppar, hvartill det femte och äldsta ackompanjerade med en skrällande trumpet af trä.

Då vi inträdde, uppsteg fadren, stampade ett eftertryckligt slag i golfvet åt de skrålande barnen och nickade åt oss vänligt och utan tvång.

Den gamla gumman lade sin bok på bordet, tog af sig glasögonen och fixerade oss skarpt. "Hvadan är ni, godt folk", sade hon, "har ni ej hus och hem på julafton, eller ligga skepp och gods i hafvet? Men så har ni ej skjutit efter lots, förbanna mig, ni det gjort."

Vid dessa ord spottade hon sig på de rynkiga fingren, nappade branden af det ena ljuset, steg upp och lyste oss starkt i synen. "Hå hå", fortfor hon nu, men så skall haren vara förhärdade vit, för att man skall bry sig om att jaga honom in på julafton. Få se, hvad man nu kan få till mat åt er alla? Strömming finns här, gunås, och Anna får försöka att klämma getterna litet bättre; men gröt kan ingen ge sig att koka här midt om natten."

Såväl gumman som de andra båda ställdes snart till freds i detta afseende. Vi afpålsade oss, värmdes oss och gjorde oss välkomna genom en kopp punsch, som gärna bjöds vårt värdsfolk af oss och än hellre af dem emottogs. Snart voro vi hemmastadda och funno oss särdeles väl i den varma stugan. Den

gamla ville börja sitt bestyr med vårt nattläger och yrkade på att skynda med getternas mjölkning, då en tillfällighet afbröt hennes sysselsättningar och blef en anledning till följder, dem vi ej kunnat förutse.

Kaptenen, som blifvit kvar vid slupen, hade omsider fått allt i ordning där, beslagit seglen, fästat båten, uppsändt sakerna till stugan och var klar att ligga i land för natten. Förrän han gick in i värmen med sin bössa, erinrade han sig dock, hvad vi förglömde, att lossa af skottet. Det var knallen af detta skott, som vållade en sådan diversion i bestyren.

Den gamla hörde dånet och kastade vårdslöst ifrån sig en hufvudkudde af ejderdun, som hon just bar i handen. "Hörden I", sade hon med skakad stämma, "hörden I icke ett skott? Så må Gud förbarma sig öfver Juno, som ej kunde vintra i Norge, utan vill bulta sig mot blindgrundet så tids på året. Sätt ut med båten, gosse, och håll väl i nordväst, så att du har vinden, vi skola nog se efter barnen, sörj ej för dem; skynda bara!"

För yngre öron än gummans var det ej svårt att genast finna hennes misstag. Den så kallade gossen, hennes fyratioåriga son, afbröt leende hennes påminnelser och sade halft brydd och halft medlidsam: "Alltid spökar det i edra öron, kära mor, och skott skall ni höra, om en fluga stampar på er graf, sen ni gått till hvila i den en gång. Men gissar jag rätt, så var det en harskrämma, som någon af herrarna lät pusta vid stranden här, och ej en knall ur Junos sexpundiga nicka."

"Hå hå", sade den gamla, "alltid vilja de unga vara kloka; men jag är icke galen, icke heller född af galna föräldrar. Gud hjälpe mig, men julafton, som är glad för andra, är min sorgeafton; jag rår nu ej därför, och hvad kunde jag, arma kvinna, göra? Men sätt er för brasan ni, främmande godt folk, så vill jag berätta er, hvad en svag kvinna gjorde och hvad lön hon hade därför."

Vi efterkommo gummans önskan, medan vår besättning och den unga värdinnan tillsammans bestyrde oss kvällsvard och värmden upp den kalla mat, vi medhade. Men den gamla begynte:

"Det är nu för längre tid sedan, än många af er, gode vänner, minnas tillbaka, om jag ser rätt på edra anleten, då jag en julafton, sådan som denna, var allena här i stugan. Jag må säga allena, ty mina två ungar, som sprungo omkring mig, behöfde hjälp själfva mer, än de kunde vara mig till hjälp. Sjön låg öppen såsom nu, och fast det nu tycks hvina i vindsluckan, är dock denna blåst som en andedräkt mot stormen då. Vi väntade ingen skuta hem, och min man med sina kamrater hade farit till staden för att gå i kyrkan på julmorgonen och kanske hålla sig lustigare på kvällen där, än de här kunde det. Men då för tiden var jag rödare än nu i synen och hade ett hjärta i mig, som var godt nog för en kvinna. Jag satt och läste i psalmboken, som jag gjorde, då ni kom in, och barnen hade nyss fått kvällsvard och lekte med sina småsaker, som de fingo till julklappar. Den äldre, som var tio år då och nu är gammal och vis, seglade med ett skepp af bark på stugugolfvet; den yngre hade fått vårt fiskbräde till båt och gladde sig åt det och åt ett pärlband af glas med ett guldhjärta på, som min man skänkte mig och som jag fästade på gossens hals för kvällen. Så voro vi där, när jag hastigt hörde ett skott ut till sjöss. Gud skall förlåta mig, hvad jag gjorde orätt; men jag tyckte mig ej göra sådant. Jag tog den äldre med mig för att sköta fockskotet, lossade en båt och seglade ut. Den yngre följde med oss till stranden, jag befalle honom gå in i stugan tillbaka; men han stannade kvar och ropade gråtande efter mig, tills blåsten och hafssvallet snart öfverröstade hans skri. När jag kom under blindskären, såg jag eld från skutan, som styrde rakt nordvärt mot bränningarna i mörkret, som om den aldrig varit i vår hamn förut. Jag hann i tid fram och fick rodret i lä, och skeppet stack upp som en lax med bank och bränningar å sida, och så hade jag, så kvinna jag var, den glädjen att föra gamle herr Adolfs stora skepp oskadadt i hamnen. Och denna afton skulle jag minnas med fröjd, så länge jag lefver, om allt hade varit där hemma, som det bort vara. Klockan var fyra på morgonen, då jag kom in i denna stuga tillbaka; jag tänkte få hvila, men denna hvila blef värre än arbetet förut. Den yngre gossen var försvunnen. Jag sökte honom på våra klippor här med lykta i handen hela natten, jag ropade hans namn högre än stormen; men mitt sökande och mitt rop voro, som om det skett på hafsbotten. Vid dagningen såg jag en naken påle, där vår andra båt varit bunden, och båt och gosse bar jag ej sett sedan, och båten var värd gull, men gossen var mig kärare än lifvet."

Den gamla tystnade vid dessa ord och brast i gråt. Kaptenen hade kommit in under hennes berättelse; men han tycktes knappt ge akt på den. Han fixerade i stället väggarna, taket, allt i stugan, men i synnerhet ett gammalt fiskbräde, som hängde på väggen vid spiseln och ren var nästan sönderrispadt på midten, ehuru några sirater på bägge ändarne voro tämligen väl bibehållna.

När gumman slutat tala, steg han dock upp, gick fram till henne, ref upp rock och väst och framtog ett glaspärlband, som han lade ned på hennes knä.

Den gamla betraktade det en stund, höjde sen sin blick och såg förvånad på kaptenen. Snart steg hon upp, slog armarna kring hans hals och snyftade utan att säga ett ord. När hon därpå lyfte upp sitt anlete, strålade glädjen in i botten på skrynklorna däri.

"Och så lik din far, som om han gick uppdragad!" började hon nu, "allenast mycket vackrare än han. Gud bevara dig, vildbasare, hvem bad dig ränna ut till sjöss allena? Var det väder för dig? Men jag var ett får, som ej band dig fast vid sängstolpen, så hade du väl fått hållas hemma. Gud ske lof! Nu kan jag dö i lugn, och ingen skall fråga på min graf, hvart jag gjort af med mitt barn."

Vår öfverraskning kan man lätt föreställa sig; men den julkväll, som hotade att bli oss så ledsam, blef gladare än mången annan.

LURENDREJAREN.

En scen på hafvet.

I stället för att nog lifligt kunna uppdraga skådeplatsen för de tilldragelser, som skola utgöra föremål för följande skildring, inom kretsen af den bekväma boning, hvori den gode läsaren sannolikt befinner sig, nödgas man besvara honom med en kort utflykt till en ödslig hafsrymd af norden, öfver hvilken oktoberkvällen nyss dragit sin köld och sitt mörker och hvars ögonblickliga lugn såväl den växande svallsjön som det svarta, själfva natten förmörkande molnet vid horisonten anklaga för opålitlighet.

Den enda plats med någon fasthet att hvila på, som man öfver hela den vida nejden kan upptäcka, erbjuder en liten odäckt jakt med kajutor för och akter, som nu med strängt skotadt bomsegel sticker ut från kusten och oaktadt den skrala vinden tämmeligen väl klarerar de mot bogen klappande vågorna. För den, som gjort bekantskap blott med land och vant sig att älska dess mångfaldiga yppighetsartiklar, hvilka, då deras mer eller mindre ändamålsenliga konstruktion sällan kommer att afgöra människans viktigaste intressen, äro beräknade mer på yttre prakt än inre redbarhet, har den lilla farkosten ingen intagande sida att visa. Sjömannen åter, om han en gång fått fot ombord på jakten, skall genast mäta de oblida förhållanden, mot hvilka den har att kämpa, och finna sig väl vid den på en gång skarpa, lätta och trygga kurs, han känner farkosten göra. Han skall straxt och utan att anlita skenet af den lilla på pumpstången fästade lyktan vara färdig att gå i borgen för skrofvets symmetri, seglens stora, men välberäknade dimensioner och framför allt vanan i den hand som sköter rodret.

Det är denne öfvade styrman, som utgör den enda synliga personen ombord. Vi se i honom en kort, men axelbred gråhårsman, hvars robusta utseende förstärkes af hans tjocka rock och som, att döma af de bestämda dragen i hans anlete, har ett envist hufvud i sin röda filtmössa. Den öfriga besättningen, som efter vanligheten utgöres af tvenne handtlangare vid seglen, sofver i god ro i för-kajutan, och såväl denna deras tjänstledighet som den redan hälft sväfvande blicken hos den gamle tyckas antyda, att fartyget icke snart kommer att vända.

Och nu, då läsaren skyndar hem, tillbaka i afsikt att med förvärfvad åskådning af lokalen invänta berättelsen om de händelser, som inom den utveckla sig, torde en teckning af några biomständigheter, såvida de med hufvudsaken äga en icke obetydlig beröring, upptagas såsom ett slags afbrott i återresans enformighet.

Den hamn, jakten senast lämnat och från hvilken den aflägsnat sig ett par timmars väg, tillhörde en af kustens små städer. Staden var känd för sin lifliga handel, ehuru dess ryktbarhet i detta fall grundade sig mer på tradition än verklighet. En tid hade varit, då den utredde skaror af stora skepp, som dels med landets solida produkter, dels i utländska fraktspekulationer besökte alla reddar och kommo hem med tungt salt från Medelhafvet eller med barlast från någon närmare plats, sen de där förtrytat sin på långa vägar medhafda goda laddning. I stället för dessa skepp såg man i hamnen nu ett vimmel af skonertar och små briggas, som med lätta segel gjorde sina sommarturer och ofta till betydligare belopp än deras effektiva last medhade assignationer och kredit för att åter importera utlänningens småkram och glitter. Då denna handel tycktes kunna drivas med enskild vinst och tillika kom i strid med lagar och författningar, var det naturligt, att ur densamma ett smugglerisystem skulle utbilda sig och mer och mer fullkomna sig i detalj, ju mer det utifrån rönne motstånd och afbräck. Så hade jämte hindren utvägarne vuxit och förmångfaldigats, och den framgent fortsatta olagliga industrien syntes vittna om att den oaktadt täta förluster drefs i sin helhet icke utan vinst för den enskilde spekulanten.

Ibland medlen att gäcka författningarna och undslippa deras verkställare var det ingalunda det minst allmänna att begagna dolda trakter af skärgården till upplagsplatser. De beväpnade små slupar, som hade sig ombetrodd bevakningen af kusten, höllo sig om dagen mest i nejden af reddarna utan att gå mycket långt till sjöss, och en tid af nätterna tillbragtes oftast under land i skygd af någon trång vik, på

hvars strand en torparekoja eller bondgård kunde ge besättningen ett tryggare tak och en varmare hvila, än slupen bestod.

När därför ett fartyg nalkades hemorten med förbjudna varor, höll det sig dagen igenom i öppna hafvet; men när kvällen kom med skymning, hissades alla segel och kusten söktes. Man kryssade sedan nära den under natten med noggrann beräkning af tiden för mörkret och möttes vanligen då af någon lurendrejare, som efter att hafva växlat tecken med fartyget lade till med sin båt och lättade den större kamraten från det mellan hans sidor mera osäkra och misstänkliga godset.

Dessa lurendrejare voro till största delen fiskare, bosatta på klipporna i den yttre skärgården, ett djärft, tilltagset och pålitligt folk, som kände hvarje sten i sjön, trängde sig fram öfverallt och voro likaså outtröttliga att gömma och bevaka det dem anförtrodda godset som redliga att återställa det till dess ägare, så snart tid och omständigheter medgåfvo dess transporterande från klyftorna i skärgården till köpmannens magasin i staden.—Och nu måste det bekännas, att den bekantskap, som nyss påtrugats läsaren, icke var någon bättre än en sådan lurendrejares.

Det svarta molnet hade höjt sig betydligt i lovert, vinden fyllde i mer och mer, mörkret tjocknade och de första dropparna af ett kallt med hagel blandadt regn trummade ned på skutan. Vår gamle kund tryckte rodret fastare mot sin sida, framtog ur sin rockficka en liten flaska och höll den ganska länge vid munnen i ensamheten. Men han hade knappt fått den tillbakastocken i sitt förvaringsrum, när han fann sig öfverraskad af ett icke särdeles behagligt sällskap. En äntherhake föll tungt ned bredvid honom, följde skrapande utmed relingen ett ögonblick och tog tag. I samma stund föll en annan längre för ut, jakten stannade med en våldsam knyck, och ett spel af lefvande segel fyllde luften.

Den gamle hade straxt, då han hörde haken falla, gissat, hvem han hade att tacka för besöket, och för att undvika ett onyttigt uppehåll både med roder och arm sökt omintetgöra den tillärnade påhälsningen af hans efterhängsna gäst. Nu, då han fann det omöjligt att undkomma, kastade han loss sina skot och väntade med stor köld på att få redogöra för sitt värf.

"Hvarifrån är båten och hvarmed går den?" ropade en röst från tulljakten, ty en sådan var den angripande seglaren.—"Från skärgården, herr löjtnant, och med litet tjärvatten på botten", svarade i en ton midtemellan skämt och enfald den gamle vid rodret; "men låt för all del hala diktare till, att vi ej må klappa sidorna ut på hvarandra, och gör oss snart klara sen, ty byn ligger på, gunås, och jag har lång väg i natt ännu."

"Din väg kan bli kort och lång, gamle vinglare", sade med förtrytelse tullmannen, i det han vinkade till en besökare att gå ombord på skutan, "ty jag gissar, att den går till närmaste kryssare, som kan vråka ned några pipor rom i ditt skojarfartyg att blanda ut tjärvattnet med; men så lofvar jag att ge dig en tung kula i vattengången, hvar du än må träffas, och kommer du helskinnad unnan kronans slup, sen jag en gång kommit dig i kölvattnet, skall du hafva fritt lurendrejeri inom mitt distrikt för dig och dina efterkommande."

"Jag tror, nådige herre", genmälte den andre, "att det ej skall komma därefter, och Gud bevare mig att bli en sådan fyllhund på gamla dagar, att jag skulle vilja dö så som jungmannen från norra skären. Gossen, säger man, kom med två pipor rom i sin båt och råkade ut för kronans jakt. Han lär ej haft lust att stanna, hvarför han fick en kula genom båten och rompipan på en gång, så att han kom att drunkna i engelsk grogg."

Ett hjärtligt skratt af belåtenhet ljud från tullslupens alla vinklar och förströdde för ett ögonblick det allvar, som hittills, rådde.

"Nå", sade den gamle, då besökaren nu slutade sitt värf och hoppade in i sin egen slup med antydning, att han ej funnit något, "nå, herr löjtnant, vi äro på ärliga vägar efter litet spannmål, gunås, för oss och våra arma vänner, och hafva ingenting ombord, ej ens en spik från ett fastage, som skulle lukta af rom eller förbjudet gods. Därför må ni släppa oss nu, nådig herre, ty vi få snart en stickande storm båda och behöfva ligga på fritt vatten för att klarera den."

"Jag borde släppa hvarken dig eller någon annan af hela ert följe, som jag en gång fått mina järnklor i skrofvat på", sade löjtnanten, för hvilken nödvändigheten af en snar skilsmässa också utom gubbens enträgenhet var tydlig; "och lita på att du icke alla gånger kommer undan för samma pris som nu; ty med den spannmål, du och dina likar fara efter, skulle ingen sparf lefva en dag öfver. Men först, min gubbe lilla, hvad gör du med lyktan på pumpstången? Du lär väl, ej ärna ljustra midt i hafvet, eller hur?"

"Neka oss icke, nådige herre, en nödtorftig tobakseld och fattig ögonfägnad", invände med sin antagna enfald den gamle; "vi hafva icke kök och källare och varma ugnar i kajutan såsom ni och gå dock ut i mörka sjön om natten, då ni styr till lands att hvila."

"Tobakseld och ögonfägnad, din gamla skurk!" ropade skrattande löjtnanten; "tobakseld är den dig, om den ger ett fartyg, som kommer hem med en laddning tobak, anvisning på hvar du finnes för att insmuggla den, och ögonfägnad, om du får se den fladdra i toppen på en kronans slup, medan dess besättning sofver eller är på land. Vi känna er"...

"Akta er, gode herre, att skylla allt på oss, fattiga getter i skären", afbröt honom den gamle. "Om en slup blef uppbränd för er på våra trakter, så tror jag, att vår Herres blixtnedslag var ute på kryss efter lurendrejare och tog miste på skutor, men ingalunda att våra gossar haft sin hand med i ett så svårt spel."

"Gif den gamle narren ett glas kall punsch", sade löjtnanten till sin besökare, "och sen klara, gossar, att lägga ut. Och du, min gubbe, låt mig ej se dig en gång till sjöss, då du ej vågar stanna vid signalen, så kärt det är dig att behålla lif och skuta. Ty i kväll ger jag dig punsch, men i morgon kanske en rund kula."

"Jag tackar för godt löfte, herre, och ännu mer för hvad jag redan fått; men då ni nu styr förbi Rönnskärs udde, så håll väl ut i sjön, emedan vattnet är rasande lågt och stenarna säkert kika efter stjärnor där i afton." Vid dessa ord af den gamla rodermannen skildes båtarna från hvarandra och hvardera fortsatte sin kurs i olikan riktning.

Snart utvecklade sig nu i hela sin våldsamma och vilda storhet en af dessa nätter, som sjömannen fruktar och älskar, landtbon åter knappt kan göra sig en föreställning om. De nyss med täta mellanskof fläktande svagare ilarne förenade sig nu till en enda uthållande orkan, och vattenmassor häfdes icke mer, utan uppsletos ur hafvet. Ett fint dugg af skummet och de liksom bortsopade topparna af vågorna späckades in i den från molnet nedstörtande hagelskuren och inskränkte i förening med natten till mindre än en alns rymd synkretsen äfven för det skarpaste öga. Jakten hade tagit in alla ref i storseglet, och jullen var upphissad ombord.

Vår gamla kund stod vid rodret och malade tobak mellan tänderna, som om hans mun varit en kvarn och stått i omedelbart förhållande till elementernas häftighet. Hans besättning postade hvardera vid sitt skot. Det var icke tid att sofva mer. Den lilla farkosten låg med sin läsida tätt invid vattnet, och hvarje våg från lovart öfverspolade den med ett duschbad från för till akter; den gamle hade hela sin kraft och sin instinktliga bekantskap med rodret af nöden för att i hvarje stund moderera fartygets lopp upp i vinden och hindra det att antingen kantra eller gå öfver stag. Men vid all den beundransvärda säkerhet, hvarmed han behärskade skutans minsta rörelser och förstod att liksom taga väldet af tvenne de mäktigaste elementer i förening, var hans tanke så litet bunden vid tillfällets företeelser, att han med den fullkomligaste besinning inlät sig i ett samtal med den adertonårige ynglingen, som bredvid honom skötte storsegelsskotet och som med en för raskare lynnen vid känslan af fara naturlig språksamhet tog till ordet.

"Och får icke nu", så började han, "lilla Fröja fötter under sig att komma hem, så kommer hon ej på hela hösten; men jag vill slå vad att, om, det blott vill lugna en smula, vi hafva en af hennes gossar efter oss, innan det dagas i morgon; eller hvad menar ni, min far?"

"Såframt hon ej förut i natt hittat på Holmön eller något annat torrt ställe", invände den gamle.

"Allt annat!" sade gossen. "Man påstår, att hennes kapten skall känna lukten af land på tre mil, och på två mil nära redan få ondt i hufvudet däraf. Han har ju öppna sjön för sig och ärnar väl aldrig söka hamn, innan han fått råka oss eller någon annan af sina kunder."

"Klyfvarn klappar som en hackspik; skota an bättre där för ut!" ropade den gamle och fortsatte därpå: "hvad han har att ge oss, må han ge snart, ty hinna vi ej före dagningen de inre fjärdarne, så få vi en sträng jakt i morgon."

"Jakt!" utropade gossen. "När har väl kronans slup seglat upp vår skuta, min far? Möter han oss, innan vi lämnat Rönnskärs udde akter ut, så vända vi och rädda unnan honom yttre vägen, och jag menar, att vi skola hafva gjort de två milen till Långö sund, förrän han hunnit på sidan om Långö ref, hvilket ej lär vara mycket öfver halfva vägen."

"Men ändå om den andra tullslupen är oss till mötes vid Långö sund?"

"Då spänna vi ut till hafs. Det är besynnerligt att, så många de än äro och om de voro tjugi i stället, för två, få de dock aldrig annat än dricka vårt kölvatten, om det skulle lysta dem."

"Här, på samma ställe, där vi nu segla, sköts din bror i sank", invände den gamle med en omisskännelig darrning på den eljest oförändrade rösten. En lång paus följde därpå.

"Jag vet ej, min far", började ynglingen åter, "men hvad mig beträffar, har jag alltid varit mera rädd

för alla dessa förfrågningar, efterspaningar och krånglerier, som företagas emot oss gossar på klipporna, sen vi haft någon kappsegling med kronans slup, än för hans egna nickor, fast ingen kan säga annat, än att de skjuta skäligen bra, åtminstone i lugnt väder.—Nu tycker jag, att blåsten håller på att skrala af; jag tror det klarnar snart igen."

"Jag har lefvat i fem och sextio år, på det sjätte och sextionde", utlät sig gubben, "men aldrig har något ord från en domares mund gått mitt hufvud så nära, som drufhaglen från dessa tullnickor många gånger gjort. När fiskmåsen slår ned i varpet, så må hon få sig en hagelsvärm i skroftet, om hon skall skjutas, ty lyfter hon en gång mörten upp och far sin väg, är det för sent att uppsöka henne bland de andra, som sitta på klipporna eller sväfva kring sunden.—Klara att släppa ut refven! Byn pustar i själtåget redan. Där tror jag vi ha en stjärna i lovert."—

Samtalet afbröts här, och den unge gossen gick att verkställa befallningen. Det tjocka molnet låg redan med sin digraste tyngd i lä, och vid sin framfart hade det liksom bortryckt med sig de tunna dunster, som förut höljde fästet. Det ena ljuset tindrade upp efter det andra på himmelen, och köld och lugn följde nu på den stormiga störtskur, som passerat. Vågen ensam tycktes icke vilja ändra lynne; den häfde sig än med samma våldsamt, och dess oroliga, hotande suckar voro blott så mycket mer hörbara, som stormens hvinande i segel och tacklage ej mer förtog eller förvirrade deras ljud. Ändteligen upphörde äfven detta, det varaktigaste minne af orkanen, och hafvet blef fridsamt igen, ehuru småningom, likt ett sinne, som varit häftigt upprördt och länge fortfar att sjuda, äfven sen de orsaker, som vållat dess uppror, försvunnit.

Ett par stunder hade förlidit efter midnatten, och jakten vaggades nu vid ett nästan fullkomligt lugn, liknande det, som rådde före stormbyn, af en lång och uthållen dymning utan att vinna i fortkomst mycket mer än i afdrift. Hela fästet var fullbestrodt med tindrande; stjärnor och natten så klar, att man på den lilla farkosten utom lyktelden, som bländade ögat, kunnat hafva en någorlunda vid synkrets öppen.

Vår gamle vän stod vid rodret ännu. I hans anlete röjdes en mulenhet, som nästan gränsade till otålighet, och han tycktes räkna hvarje minut. Då och då såg man honom betäcka lyktan, stryka sig om ögonen och titta utåt sjön.

Plötsligt klarnade hans blick, han lyssnade. Lätta årslag hördes på sidan om jakten, och ett rop, som kanske blott gubben till hela dess betydelse förstod, förnams och besvarades af honom i samma ögonblick. Det syntes, som om den annalkande jullen väntat denna signal, innan den ville lägga till, ty nu blefvo årtagen på en gång kraftigare, och det dröjde ej länge, förrän en käck matros sprang upp på relingen, gjorde fast sin fånglina och hälsade på den gamle.

"Fan i er och tusen grussen från tysken", började han; "men hvad är det för konst att rida upp i vind, så att en töjfel skall nödgas ro armarna af sig? Vår svarta docka ligger bi lågt under er, och det hade lätt varit alles förbei med vårt möte i denna natt, ty vi sökte er lägre och ville knappt tro våra ögon, då vi sågo er eld. Nun sprekken sie döjtsch, mein liber herr?—Hu, hu, har ni en sup?"

Vid dessa sista ord, som åtföljdes af en kulen ryck af hufvudet ned mellan axlarna, öppnade han lyktan och utblåste elden, hvarvid han på en gång röjde sin bekantskap med lurendrejeriets hemligheter och liksom af tjänstfärdighet förekom den gamle. Därpå stack han ut skot åt storseglet, satte kurs och slog så armarna i kors öfver bröstet, afvaktande i lugn sin lott ur den flaska, han såg gubben uppdraga ur sin ficka och med mycken belåtenhet hålla mot sin mund.

Den gamle räckte honom omsider flaskan och tog i sin tur till ordet. "Nå, gosse", sade han, "hvad har Fröja hem med sig i höst? Jag fick bud mot mig på reddan att gå till sjöss i natt och visste knappt, hvilken skuta väntades."

"Fröja", svarade den andra, "har klädt sig i ull unt silke, lauter woll unt sei sei—hvad heter silke nu åter? Vet ni, då jag var i Lybeck, kunde jag tala tyska, så att hela staden gapade på mig."

"Och lämna nu", sade med otålighet den gamle, "i helvete eller Lybeck ditt tyska snack och svara på min fråga, så att man begriper det. Menar du, vi prata tyska här med simpor och fiskmåsar, gosse? Har ni kläde och dukar ombord, så säger jag, att jag förr vill svälta som lotsens ko, än jag lastar in en enda packa, om den ej är vattentätt omslagen; ty vi få storm i dagningen och regn hela hösten, och jag har ingen lust att komma till ansvar för skämdt gods."

"Och vi skulle kanske för ro skull haft tre dagars fullt göra med de fördömda packornas instufning och beslående och förstört på dem alla briggens presenningar på köpet", utfor sjömannen. "Om icke dessa balar äro tätare än er skuta, så vill jag lefva på torr jord i alla mina dar.—Jag tror, ni måste lofva mera, jag tycker mig se skymten af vår lilla docka rakt förbi babordsvanterna."

Den dunkla fläck, som af den skarpsynte sjömannens vana öga urskildes emot den ljusare horisonten

och på hvilken den gamles uppmärksamhet blef riktad, lämnade hans om möjligt än mer skarpa syn intet ögonblick i tvifvelsmål om den kurs, som var att tagas. Jakten kastades ett par streck högre i vinden, och då efter en kort segling i denna direktion den sökta briggens gestalt framträdde mer och mer tydlig ur mörkret, lämnade den käck matrosen sin gamle vän ensam vid rodret och gick för ut, där han sedan för de båda yngre gastarne ombord utbredd sig i sjömanskvickheter öfver sin resa och i sitt skrala modersmål inspäckade till sina åhörarens nöje och förundran en outtömlig skatt af tyska, engelska och danska glosor. I detta skick lade jakten en stund därefter till sidan af den lilla brigantinen Fröja.

Om vår gamle luredrejare på sitt håll varit bekymrad öfver det långa och fruktlösa sökandet efter den ankommande briggen, så var han åter af kaptenen och besättningen på den inväntad med icke mindre otålighet. Den skrala vinden, som tillika kom från det minst gynnande håll, hotade med alla slags svårigheter, och kaptenen kunde ej se någon möjlighet att, innan dagningen inbröte, ligga så långt ut från kusten, att han ej skulle bli upptäckt af kronans slupar. Han var därför i en viss ifver sina kunder till mötes på däck och hade lämnat i kajutan sitt rykande toddyglas och sin cigarr.

Antingen det nu kom af ledsnad vid väntandet eller i afsikt att fördrifva det onda, hvarmed landkänningen besvärade hans hufvud, hade han flitigt skött sitt glas om natten och hade, hvad man säger, en god gir utan att dock i något afseende vara för strängt skotad. Sedan således jakten blifvit fastgjord vid sidan af briggen och gubben med sina gaster sprungit ombord på den senare, blef han af kaptenen välkomnad med all den hjärtlighet, som hans vikt för tillfället, en bekantskap från längre tider tillbaka och ett godt ölsinne hos hans värd gjorde naturlig. Styrmannen fick befallning att, så fort möjligt var, lasta jakten; de packor, som skulle intagas, bestämdes, allt skulle gå tyst till, och ingen djäfvul skulle våga knystra ett ord om saken i land.

Efter dessa anordningar tog kaptenen vår gamle kund i handen och förde honom ned i kajutan, hvarest en god brasa i kaminen och den ångande lukten af varmt toddy gjorde ett ljuft afbrott mot kölden och mörkret på däck.

"Stiltje och läsegel!" började han nu; "jag ligger här som i en säck, och innan dagningen simma väl kronans båtar kring mig som ålar kring en rutten fisk. Hvad skall jag göra, jag slipper ej ur en fläck."

"Ingen nöd, herr kapten", sade den gamle och stack sina seniga händer in i kaminen, "vi få väder nog i dagbräckningen, och båtarna ligga i land hela natten."

"Och detta ord skall du hafva pris och ära för, gamla kamrat, och ett godt glas, förstår du. Jack, se åt i tepannan, om där finns vatten, och laga en stark spik åt gubben.—Ni menar, att vi skola få vind i dagbräckningen?"

"Och en frisk märsegelskultje på köpet, om skyn annars gick rätt i går aftse", svarade gubben; "vinden blir väl emot, men blåser det bara, nog kommer sjömannen fram."

"Blåser det bara, nog kommer sjömannen fram, och ingen kryssare skall nappa Fröja i kjortlarna. Och nu, gamla rodergångare, huru går handeln i vår stad? Kom Neptun hem helskinnad? Han gick från Lybeck samma dag, jag kom dit, och hade godt gods ombord."

"Så nära som på två pipor rom fick han allt unnan; men dessa skötos i sank med min äldsta pojke på köpet", svarade gubben och gjorde tillika en klunk, som nära vållat en lika stor ebb i glaset, som det förut hade flod.

"Och så far ni fram", utbrast kaptenen, hvars tanke på rederiets förlust och hans hätskaste fiendes, tullslupens, triumf kväfde alla andra konsiderationer, "och så klarerar ni gods och skrof. Stiltje och läsegel! En sådan vara i gapet på dessa hajar! Det borde fan och ingen ärlig redare betro er en murken ankarboj ens för järnbandens skull, som äro omkring den."

"Ni har ingen ren sjömansmun i natt, kapten", sade den gamle, i det han med en stark knyck stötte det tömda glaset ned på kajutbordet; "menar ni, att gossen lät skjuta sig ikvaf för att få dricka salt grogg eller slippa att svettas vid årorna och ej för att till det yttersta bärga edra arma pipor rom, som, fan i mitt gråa skägg, voro mindre värda än en sena i hans hand eller en blodsdroppa i hans ärliga hjärta."

"Och därtill säger jag amen, nämligen med behörig förbannelse öfver tullhajarnas goda kap den gången. Gossen hade jag velat taga till jungman när som helst, ja, om det gällt en resa på Ostindien. Och en skål för hans ärliga död och för alla goda vänner! Jack, fyll i våra glas!"

Glaset fylldes åter, och den tystnad, som var liksom helgad åt väntan på dem, afbröts genast af kaptenen, så snart han med en klunk pröfvat den nya brygden och funnit den god.

"Nå, hvad hörs vidare i land, min gamle vän", började han nu, "vet vår patron vänta oss, eller är ni

eljest af egen drift ute på förtjänst?"

"Jag har ej satt min fot i land på flere dygn", svarade den gamle. "På redden fick jag ett bud, att ni väntades. Detta var i går aftse, och nu är jag här."

"Så, så, min gamle kund", utropade kaptenen, "då måste vi öfverenskomma om er frakt, förrän ni lägger ut från sidan. Det är ej godt att narras med er i den punkten, och edra fordringar växa som brodden på landtbacken. Då man far ut, är den knappt ett kvarter hög, och då man kommer hem, står den en öfver hufvudet."

"Tre tunnor råg och tre tunnor salt, herr kaptен, icke ett korn därunder", utlät sig med mycken bestämdhet den gamle.

"Stiltje och läsegel!" utropade kaptenen, "ni är, fördöme mig, utan brassar i hufvet. Tror ni, att rågen ärfver sig i köpmannens bod och att saltet växer som snö om vintern? Nej, nej, grund i lovalt, fäll, min gubbe, fäll!"

"Icke ett korn därunder, och att tala allvarsamt, kaptен: jag har sex barn, som behöfva bröd, råg växer ej på våra kala klippor, och några tunnor strömming, som noten gifvit mig i höst, äro snart förtärda. Jag har betalt min ålderdoms tröst för ert bästa. Stick er hand inom denna rock och känn efter om jag har en enda torr klut på min gamla kropp, och blottar jag den, skall ni se många märken, som jag bär efter er och edra likars tjänst, och många ärr, sådana som detta." Härvid viste han sin nacke, kvarest en lösskjuten spillra efterlämnat ett djupt, numera igengrodt sår.

"Stopp, stopp, min gamla vän, eller slår jag presenning för din mun", ropade kaptenen, som vid sin nuvarande lätt rörda stämning fick två stora tårar på kinden, innan han visste ordet af, "ditt mått skall du hafva och det skakadt. Hvarken min patron eller jag skall se våra kunder svälta. Kläm ut ditt glas, gubbe; ingen ängslig på sjön. Gutår! Men jag ligger här som i en säck, och vår Herre vet, hur jag skall komma ut till sjöss igen."—

Samtalet, som troligen ej kommit att stanna af brist på ämnen, afbröts genom styrmannens inträde i kajutan och hans tillkännagifvande, att de bestämda balarne redan voro inlastade i jakten. Tiden var dyrbar, och efter några i största korthet gjorda ömsesidiga öfverenskommelser beträffande nederlagsplats för varorna, deras sorgfälliga vård och dylikt åtskildes de båda kontrahenterna i samma vänliga förtrolighet, som utmärkte deras möte.

Kaptenen styrde genast ut till hafs, men vår gamle kund, som vi numera återse vid rodret på sin egen skuta, sökte kusten med det honom anförtrödda, dyrbara godset.

En flyktig teckning af landkänningen från den del af hafvet, hvarest den lilla jakten nu befann sig under segel, torde icke vara öfverflödig för att till någon del förklara de motiver, som ledde gubben i afseende å kurs och segling. Det närmaste land, en seglare från vår fastställda punkt kunde hinna, utgjordes af tvenne stora holmar, båda förut till namnet bekanta för läsaren, nämligen Rönnskär och Långö, hvilka på en sträckning af två dryga mil utbredde en till utseendet oafbruten, rak och kal strand mot hafvet.

Utanför var sjön öppen, med undantag af en enda tämmeligen lång klippa, som på ett godt afstånd från den senare af de nämnde holmarna höjde sin rygg betydligt öfver vågen och, sedd från längre håll, tycktes sammansmälta med den stora landsträckningen. Kom man närmare, så fann man, att stranden bildade en trubbig vinkel inåt och att ett sund, som sammanband vikens spets med de inre fjärdarne, gjorde af den till utseende ena holmen tvenne.

Detta sund gaf likväl, oaktadt sitt förträffliga läge och sitt djupa vatten, ingen fri kommunikation mellan hafvet och de små fjärdarne, emedan det på sin yttre sida var stängdt af ett ref, som på en linje af flere hundrade famnar från strand till strand sammanband de båda holmarna och var så grundt och stenigt, att endast små fiskbåtar, och detta blott vid lugnt väder, brukade leta sig väg mellan dess skarpa, tätt spridda hållar.

När därför vår gamle vän nu ville söka sig in i den inre skärgården, hvarest otaliga smyghål och kamrater i yrket kunde ge honom säkerhet, var han tvungen att passera endera af de två yttersta uddarne; och han valde Rönnskärs udde såsom den närmaste, oaktadt han med full säkerhet kunde förmoda, att hans hätska förföljare åt detta håll gått i land.

Som han med all visshet väntade frisk vind i gryningen, så trodde han sig kunna lämna det farliga stället akter ut, innan tullslupen hunnit ut ur sitt nattkvarter eller, om den nu vore tidigare till vägs än vanligt, innan det förskingrade mörkret gjorde hans upptäckande af densamma lätt och möjligt. Å andra sidan och ifall han valt vägen kring Långö udde, hade han äfventyrat en vidsträcktare och ända in på dagen förlängd segling i öppna hafvet, och vid allt detta ett icke alldeles osannolikt möte med den

andra tullbåten, som hade sin kryssning åt detta håll. Men vid alla de ovillkorliga fördelar, som gubbens tagna kosa hade framför hvilken annan som helst, var den dock äfventyrlig nog för att fylla hans hufvud med bekymmer, och han lyssnade, som en fågelfångare lyssnar efter svar på lockfågeln's ljud, mot den första fläkt, som skulle bebåda den väntade räddaren, stormen.

Emellertid fortfor oafbrutet lugnet, och ännu då den svaga skymten af dager redan börjat afslöja en större och större synvidd, visade sig den långa, men låga dyningen nästan spegelblank på alla punkter. Den gamle började tveka, om han skulle fortsätta seglingen inåt kusten eller begagna den morgonvind, han med visshet väntade, för att gå till hafs och afbida med nästa natt en bättre lycka. Detta senare fall var för honom dock länge det värre fallet, och då med den ljusnade dagen dyningen började krusas af lifliga fläktar och ett gladt sorl af böljan vid fartygets bog vittnade om dess förökade fart, försvunno den gamles betänkligheter för hoppet att efter vunnet ändamål få hvila sin af vakor, köld och väta uttröttade kropp, och han höll med godt mod kurs på Rönnskärets ur fjärran framskymtande udde.

Lätta strömoln sväfvade öfver horisonten och flögo upp mot hvalfvet, de spegellika ränderna på böljan försvunno snart alldeles, och några tätt på hvarandra följande häftigare vindstötar kommo den lilla jakten att sänka sin läsida ganska djupt. Inom några stunder flög det sköna fartyget för en frisk och jämn vind med pilens fart fram mot kusten.

"Se", sade den adertonårige ynglingen, hvars bekantskap vi gjort här tillföre och som äfven nu höll sin plats vid storseglet, "se, min far, hur rodnaden är skär i öster; jag tror, vi få storm i soluppgången."

"Om den ville komma förr!" anmärkte den gamle.

"Dessförinnan", fortfor sonen, "borde vi väl hafva länsat förbi Rönnskärs udde; jag tycker mig ren kunna urskilja talltopparna på den."

"Stick ut skot, gossar, vinden drar sig till förlig", ropade gubben med sin vanliga kommandoton utan att lämna ett svar på sonens halfva fråga.

"Det är vår lycka", fortfor denne, i det han efterkom befallningen; "jag har alltid tyckt, att vår jakt går bäst för slör hän."

"Det är vår olycka", invände den gamle; "ty om vi möta tullslupen, hafva vi desto svårare att vända om till Långö sund."

"Hvad skymtar där så hvitt mellan träden på udden?" utbrast gossen nu, i det han med spända ögon såg ditåt och tycktes glömma allt annat.

"Det är den gamla björken, som sticker fram mellan tallarna och glänser mot morgonrodnaden. Akta dig, gosse, att se spöken på ljusa dagen", svarade i en lugn, men nästan förebrående ton den gamle, som i första ögonblicket studsat vid ynglingens utrop.

Antingen nu fadrens milda tillrättavisning eller det afgörande momentets närhet verkade på gossen, men samtalet fortsattes icke mer af honom, och den gamle var för mycket sysselsatt med beräkningar och väntan för att bry sig om att upptaga dess tråd ånyo.

Några stunder af en orolig spänning förflöto. Man kom udden så nära, att bränningen mot strandklipporna ej mer blott sågs, utan äfven tydligen kunde höras. Intet segel syntes, och endast en skara måsar utbredde sina hvita vingar öfver hållarna och vågen. Jakten flög i kapp med stormen. Ändteligen strök den som en blix förbi den skumhöljda udden och vände redan liksom segrande inåt fjärden.

Då visade sig rörliga, ljusa strimmor mellan träden på en nära belägen holme, och straxt därpå hoppade på mindre än ett halft kanonskotts afstånd den fruktade slupen fram i sundet och behärskade passagen. Ett gladt sorl mellan afbrutna kommandoord hördes från den, och signalflaggen sväfvade upp mot toppen af dess mast.

Vår gamle vän hade i samma stund kastat om sin jakt och låg redan med svällda segel ut förbi udden. Solen gick nu upp ur hafvet i hela glansen af sin höstliga rodnad och bildade en bakgrund af lugn och skönhet till de scener, som höllo på att utveckla sig.

Ett skarpt skott från tullslupen, hvars kula tog vatten några famnar akter om den lilla jakten, förklarade och gaf vikt åt flaggens mening i det ögonblick, då gubben åter passerat den klippiga udden och de båda fartygen af den skulle för en handvändning undanskymmas för hvarandra.

"Klar att ge akt på slupen, gosse!" ropade den gamle, som med oafvänd blick fixerade udden af den förr omtalta på ett godt afstånd från land liggande höga klippan, öfver hvilken han hoppades kunna ligga upp mot vinden.

"Klar att ge akt", svarade ynglingen; "slupen syns redan; nu klarerar han udden, han går med revvad bomsegel, han skjuter god fart."

"Styfva gaffeln!" kommenderade den gamle, "vinden knappar af, så mycket den hinner. Kränger slupen?" frågade han vidare.

"Han släpper ut sina ref", svarade gossen, "han reder sig godt, jag tror, vi icke vinna mycket."

"Kapa joll-linan", befallte gubben åter; vi hade kunnat låta bli att sticka ut jollen, så hade vi haft den i behåll. Huru ligger slupen upp i vinden?"

"Hans bomsegel står bra, men hans klyfvare lefver förr än vår", svarade gossen; "han kan ej gå öfverom klippan med denna kurs; han kan taga farväl af oss, min far, vi gå lätt öfver udden, sen jollen kom bort. Vi vinna. Hvad? Nu vänder han rakt på oss,—båda hans segel lefva."—

Ett skarpt skott dundrade från slupen i detsamma, och en svärm drufhagel flög hvinande kring den lilla jakten. Som en i flykten träffad fågel redlöst fäller vingen, sjönk bomseglet på det flyende fartyget tillsammans; ett skrot hade träffat gaffelnocken och afslagit tåget, hvaraf den hölls uppe.

Den käcke ynglingen kastade i ett ögonblick loss ändan på däck och flög som en pil upp i masten.

"Stick bly i min själbössa", sade gubben med mycket lugn till den andre och höll tillika skutan upp mot vinden, så mycket han kunde, för att underlätta gossens arbete i masttoppen.

Medan vår gamle vän med sitt fartyg befann sig i denna vådliga ställning, rådde ombord på slupen ett allmänt jubel. Man hade genast varseblifvit och beräknat hela den fördel, det lyckade skottet medförde, i det flyktingen hindrades att gå öfver udden och kanske till och med kunde uppseglas, innan han hunne iordningställa den skadade gaffeln, och glädjen öfver denna första seger framlockade, i samma stund seglet föll, punschbuteljen och glaset till en tur kring laget.

"En skål för mitt skott och för mera vind i dina segel, min bror", ropade löjtnanten, som stod vid förnicken och nu emottog det fulla glaset, till en vän och ämbetskamrat, som skötte rodret; "fäll, fäll! Vi skola segla upp gynnarn, innan han blir klar igen; se, hur han drifver ned."

"Den fördömda ängeln där i toppen", svarade denne, "blir färdig, förrän vi tro. Se, han klifver ned redan. Öfver udden låta de bli att gå likväl."

"Fan i mig", ropade löjtnanten, "står icke hans bomsegel åter lika grant som förut. Om han blott velat hålla sig några minuter oklar än. Men jag slår vad, att jag skjuter honom i sank, då vi komma i smulare vatten lä om klippan båda."

"Hållet, på en rykande bål i land", inföll den andre, "låt ladda nickan med kula och försök!"

De mordiska tillrustningarna gjordes. Emellertid höllo de båda fartygen, det förföljande och det förföljda, upp mot klippan på ett afstånd från hvarandra, som hvarken tycktes ökas eller minskas. För hvarje gång lurendrejarens jakt höjde sig på toppen af någon våg, syntes den så nära, att man ombord på slupen nästan varit frestad att ropa honom an. Löjtnanten betraktade tigande skådespelet; ändteligen utbrast han, liksom vaknad ur en dröm: "Finns det en skönare syn i naturen än ett ädelt fartyg i stormen, det må heta skepp, brigg eller jakt? Se den lilla båten, huru den lätt som en svan dyker ned i bråddjupet af vågen och stiger upp igen, utan att en droppa vatten tynger de hvita vingarna. Och stormilen hviner, och hafsskummet yr, och den böjer sin sida ned, liksom uppgifgande hoppet om motstånd och långtande att byta livvets strider mot hvilan och döden; och nästa ögonblick står den högrest upp igen och glänser mot solen. Ett ädelt fartyg, som genom sig själf är fridlyst för storm och haf, borde vara det för hvarje annan makt och dess besättning vara fredad, som man är det i en kyrka. Jag ville vara ombord hos honom där borta för att få betrakta vår slup."—

"Du ångrar väl icke ditt vad?" inföll i en tämmeligen kontrasterande stil hans vän.

"Jag ångrar hvarken detta eller något annat, som jag hållit", återtog den andre; "men mig gör det ondt om dessa arma djäflar, dem vi jaga som vilddjur från strand till strand och sund till sund; de äro dock människor och våga lif och blod och tåla köld och väta för en bit hårdt bröd åt sig och de sina. Jag ville hellre sitta lä om denna klippa och meta abborrar, som jag i min barndom ofta gjorde, än nu kasta min nickas harpun i den sköna hvalfisken, som simmar där framför oss."

"Du skall sannolikt slippa att göra det", anmärkte den andre, "det är ej så lätt att träffa honom med en kula nu som med hela svärmen i jons.—Han går under klippan ren; ge akt, och säg till hur du vill, att det skall styras!"

Kanonen var laddad; löjtnanten fattade luntan och intog sin plats. Ehuru lurendrejarens jakt snarare

vann än förlorade i fart på den lugna sjön lä om klippan, tycktes dock de båda fartygen komma hvarandra närmare, i den mån de mellan dem hvälfvande vågornas höjd minskades, och snart vände sig för hvarje öga osäkerheten af vadet på styrmannens sida.

Nu nådde äfven slupen den jämna vattenytan. Den afvaktade stunden var inne; några hastigt gifna och hastigt verkställda kommandoord fixerade kursen. En dödstystnad rådde bland besättningen ombord. Man drog knappt andan, man røjde lif blott genom de blickar, fulla af orolig väntan, dem man mellan segel, tåg och mast, hvarhelst en öppning fanns, sände efter den flyende jakten. Nu kunde skottet icke fela. Löjtnanten höjde luntan.—

I samma ögonblick fläktade ett glest rökmoln kring lurendrejarens båt, en knappt hörbar smäll följde detta, och dess verkan var i detsamma spord på slupen; ty med fälld hand och sjunket hufvud neddignade löjtnanten i famnen på den matros, som laddat kanonen. Hans anlete var blodstänkt, ett fint lod hade krossat hans panna.

Under den allmänna bestörtning, som denna händelse väckte bland besättningen på slupen och som för några minuter förlamade hvarje dess åtgärd, flög lurendrejarens jakt med säker kosa in i den öppna sjön och framsväfvade som förut, omkringstänkt af skum och svallsjöar, på de höga vågorna. Den gamle stod med sin vanliga köld och trygghet vid rodret. Sällsamheten af de tilldragelser, som redan inträffat, och vådan af dem, som hotade, hade närmast de båda skotskötarena till hvarandra och brutit den tystnad, de för en lång stund iakttagit.

"Han fick sin lön", började ynglingen, som vi redan känna; "kulan var stöpt af min bror, och det riktades med hans öga denna gång."

"Ett sådant skott skjuts en gång i mannaminne", sade den andre. "Du såg, att han föll?"

"Han föll, och det ingen stund för tidigt. Luntan låg på kanonen redan; vi voro sålda åt döden, ty han hade ej kunnat skjuta bom i lugnet nu, om han hunnit tända an."

"De tycktes", återtog den andre, "ge slupen åt vind och våg i början, nu styra de efter oss igen. De lära ej ärna ge köp med sig för detta pris."

"De kunna göra, som de behaga", utlät sig ynglingen; "om de tycka om att segla för ro skull, så hafva de hafvet öppet. Oss låta de väl bli att fånga, sen vi en gång finge försprång och äro ute på argare vatten, där deras nicka icke mer båtar dem.—Men hvad i all världen är detta?"

"Till skoten, gossar, klara att vända", ropade den gamle. Redan förut var jakten kastad upp i vind och höll på att fånga väder med focken. Det var denna oförmodade vändning, som förvånade ynglingen och aftvang honom ett rop af förundran.

Så snart han fullgjort sin tjänst och hämtat sig från den första öfverraskningen, kastade han en blick öfver omgifningarna för att upptäcka orsaken till allt detta. Det dröjde ej länge, innan den låg klar för honom; ty tätt framför udden af Långön såg han den andra tullslupen, som med stora segel flög ut mot sjön och, gynnad af vinden, tog haf och kurs af hans fader.

Det försök, den gamle, hvars vaksamma öga genast upptäckt förhållandet, nu gjorde att med en hastig manöver vinna lofven af den eftersättande slupen och sålunda komma ur sin vådliga ställning mellan båda, ägde så liten rimlighet att lyckas, att man kunnat kalla det en ansträngning af den yttersta förtviflan, om förtviflan ej i hvad läge som helst varit främmande för gubbens lugna och fasta sinne. Dess framgång berodde på en fullkomlig oskicklighet hos slupens styrman att begagna fördelarne af sitt läge, hvilken man i intet afseende kunde förutsätta. Därför, så snart den gamle såg slupen vända och taga den kurs, som var lämplig att tillintetgöra hans afsikt, kastade han i ögonblicket om jakten åter och låg snart med bogen rakt mot land.

"Han sätter gods och skuta på Långön", hviskade förgasten med bleka läppar till vår yngling, "det går nog svår sjö, och det är stenigt utanför stranden. Törna vi i förtid, så är det förbi med oss."

"Tag din själ i din hand", svarade den andre; "han vill ge dem hvarken last eller skrof; han styr på Långö ref och söker sundet."

"Han är en själfspilling, om han det gör: bed honom sätta på land och låt oss börja vräka ut lasten, medan tid är."

"Ser du honom?" sade gossen.

"Tyst, tyst, han hör oss!" svarade den andre och sjönk, med ögat magnetiskt hängande vid den gamles, i en passiv resignation utan tankar och utan ord.

Den gamle luredrejurens anlete var från det ögonblick, då han vände båten inåt, ljusare, bestämdare och liksom förädladt. Med den nerv, som tillhör lifvet i dess friskaste uppenbarelse, förmådde sig däri den egna förklaring, som hos fasta karaktärer vid deras skilsmässa från jorden på en gång förebådar och välkomnar döden. Det är svårt att säga, om i den blick, han långsamt förde öfver rymden, låg en tjusning af faran eller ett farväl till hans barndomsvänner, holmarna, hafvet och stormen. Inom få sekunder var dock hvarje blandadt uttryck försvunnet från hans anlete, och kvar stod kraften allena, lugn, stridsfärdig och verksam.

Det var nu i denna stund, då gubbens blick, som lik en roffågels sväfvat mellan det skumhöljda refvet's hållar och afgrunder, slog ned på en punkt däraf och hvilade öfver sitt byte och då hvarje hans egen och hans fartygs rörelse, som om de utgjort en enda sammanvuxen organisk helhet, trälade under denna blick, när han uppmärksammades af de båda ynglingarne och sig själf omedvetet förstenade deras samtal och planer.

Från denna minut var tystnaden ombord ovillkorlig. Den afgörande stunden emottogs utan en suck, ett ljud. Jakten, hvares oförminskade segel stormen fyllde, flög lätt och lydigt fram mot refvet, och snart reste den sig på toppen af den våg, hvares mäktiga massa nästa sekund skulle, bruten till ett fint skum, spridas och förstöras, såsom om den aldrig varit. Under den låg det svarta svalget öppnadt, liksom för att emottaga det rof, som klippornas jättetänder krossat. Nu störtade jakten ned från sin höjd. En stark stöt och en uthållen rifning mot sidan hejdade dess fart och tillkännagaf dess våda. Det ädla fartyget, öfverhöljdt af fradga, skälfdes som en träffad hind under inflytelsen af det vredgade elementet, och en rik stråle vatten bröt in genom rämnan i dess bog. Då svälldes det darrande seglet igen, en fin och blixtnäll böjning väjde unnan närmaste hällkant, en lätt rispning blott ännu, och vid nästa våg, som svälldes under fartygets köl, steg det åter segrande upp, med refvet akter ut och sin trygga kurs sträckt mot mynningen af det djupa, lugna sundet.

ELDSVÅDAN.

En skolhistorie.

I.

Denna korta historia, som kommer att beskrifva hvarken märkvärdiga personer eller händelser, utan ett simpelt upptåg af några skolgossar, ett äkta så kalladt skolpojksstreck, fordrar dock en liten utflykt såsom inledning.

Det är nämligen af vikt att erinra, att den skola, ur hvilken vi hämta våra hjältar, låg icke i en grann stad eller stor stad, där en så liten republik som en rektor med hundrade skolgossar omkring sig knappast af någon varit känd ens till det geografiska läget; utan tvärtom i en småstad, där den kunde ställa upp en tiondedel af folkmängden, om det gällde att höra och se; där skolhuset höjde sig öfver de andra som en magister öfver sin klass och där en vanlig sekundapilt, då han någon vacker sommardag fick stryk för öppna fönster, kunde utbasuna sin olycka till alla fyra tullportarne på en gång.

Att i en sådan stad en korporation af hundrade öfverdådiga sällar, hållande tillsamman i lust och nöd, skulle äga vikt och värde, var naturligt. Nästan till hvarje gård sträckte den sina grenar, visste allt, deltog i allt, försökte allt. Vål voro klubban i lärarenes lådor och rektorns statsperuk, den han nästan aldrig anlade utan i vredesmod, auktoriteter, som kunde komma bloden att stelna, då de visade sig, men detta skedde likaså litet alla timmar af dagen som alla dagar i veckan. De snabba minuterna från klockan elfva till två, stunderna från fem och in mot natten sen i oändlighet, de lediga onsdags- och lördagseftermiddagarna och söndagarna, som kunde komma en att glömma både läxa och rygg, alla dessa voro solskensstider inom skolans horisont, flyktiga, dyra och därför begagnade.

Det var då, medan riset låg fängsladt inom lås och peruken prydde sin saktmodigare hvardagsstock på rektorns bokhylla, som alla dessa löjen logos, dessa strider utkämpades, dessa upptåg speltes, hvilka i sitt öfverdåd eggade så mången borgares sediga pulsar till skening och fyllde så många fönster med stundom leende, stundom bistra anleten.

Man kan icke neka, att leken någon gång blef för allvarsam, allvaret för öfvermodigt, äfvensom att man vid alla företag såg för mycket på egen glädje för att tänka på andras fred och rolighet. Så kunde t.ex. efter någon strängare anklagelse för oordningar på gatan herr stadsfiskalen en vacker morgon

anträffa sin gamla familjekur fastbunden vid hedersstolpen på torget liksom af välmenad omsorg för hans bekvämlighet, borgmästaren finna en förfärlig anklagelse och dödsdom öfver sig och magistraten uppspikad på rådhusets dörr, och själfva rektor, som om aftonen sett sin gamla häst gå skrapad och hvit in i stallet, morgonen därpå få den rödmålad för sin släde.

Men dylika spratt, om de än gåfvo anledning till förargelse, utplånades snart af andra, som blott påkallade skratt; och då dessutom hvarje förolämpad, hvad ögonblick som helst han gick förbi skolan, kunde inbilla sig höra den af honom angifnes klagorop och sålunda hugnas, slog förtrytelsen aldrig djupa och utspridda rötter. Tvärtom var skolan älskad af staden, ja, oumbärlig för den, på samma sätt som för de gamla i familjen den yra son- eller dottersonen, som hundrade gånger gör förtret, hundrade gånger får bannor och tusende gånger beundras och smekes.—

Det var eftermiddagen af en skön höstdag i början af oktober. Luften var kulen, men solen sken klar, och vinden var stilla. En af årets märkvärdigare händelser hade sysselsatt skolan. Om middagen nämligen, just då rektor rest sig upp från stolen för att sluta, hade hela klassen rusat upp och, med den vanliga skrapingen i golfvet, supplicerat om lof för att insätta dubbla fönsterna. Hvarje höst skulle en half dags ledighet unnas gossarna för detta ändamål; den hade äfven nu blifvit gifven med alla tillhörande förbud eller pluggar, som voro: att ej spräcka rutor, att ej skrika och stampa, att ej skrämma böndernas hästar, att ej öknämna folk på gatorna—en rad af pluggar, så lång, att rektors spanska rör föga nog på en half dag kunnat inkila dem ens i det mjukaste minne.

Fönsterna voro redan insatta, tiden lång innan kvällen och hela den lediga skaran samlad utanför tullen på en vidsträckt äng, skådeplatsen för förra afdelningen af denna sannfärdiga berättelse.

Denna gång lekte gossarna soldater, exocerade, skyldrade, gjorde marscher och evolutioner, alldeles som de sett de i staden förlagda rekryterna göra våren förut. Sannolikt hade dessa deras öfningar fått passera obemärkta såsom många dylika tillförene, åtminstone ej blifvit omnämnda här med historisk noggrannhet, om ej ödet, som ofta roar sig att göra ett träd af ett kastadt frökorn, fogat så, att en af de minsta bytingarna i skolan, en räkenklassist, tagit sig orådet före att förlöpa fanan.

Så ringa var början. Gossen stod vid armen såsom trumslagare och hade anseende för sina viga armar. Också hade han hittills varit oförvitelig, men nu, då höstkylan oaktadt solskenet började besvära hans händer, gaf han, såsom han själf i förtroende sade till en af kamraterna, "fan åt hela tjänsten", passade på en hvilostund, deserterade och gömde sig i en skogsbacke nära ängen.

Ingen märkte det; man hvilade en stund och kommenderade sedan åter i gevär. Generalen, en kraschanerad spelorre ur rektors klass, tog gravitetiskt in sin plats och lät truppen defilera förbi. Gardet af rektorister och konrektorister, skolans heroer, en rangkår med dubbel grad äfven för den simpla soldaten, paraderade förbi med oklanderlig ordning och skördade en bifallsvink af generalens hand. Men nu skulle linjeregementet bryta upp. De små soldaterna stodo väntande och blåste så mycket de vågade i sina frusna händer. Ändteligen ljöd kommandoropet: "Framåt marsch!"

En allmän rättning öfverfor lederna, hvarje ansikte fick ett modigare utseende, fötterna höjdes, musiken föll in; men—pipan allena, ty trumman låg, Gud vet hvar, med sin trumslagare. I ögonblicket kommenderades halt, det blef undersökning, öfversten fick en allvarsam skrapa, en kompanichef arresterades, och gardister skickades i flere riktningar ut efter desertören, som någon trodde sig hafva sett gå emot skogsbacken.

Det dröjde ej länge, förrän man såg rymmaren gripen och framförd. Man höll krigsrätt, omständigheterna voro klara, han dömdes till gatlopp.

Aldrig hade en sådan dom ännu drabbat någon under strängare väderlek. Om vårarna sprang man gatlopp med jackan på, men jackorna voro då tunna och af sommartyg; nu såg enhvar tydligt, att inga björkkvistar, om man än spetsade dem till spjut, skulle kunna genomtränga vår trumslagares valmansansar. Reglementet stadgade ingenting visst i detta fall; man började ropa: "Tröjan bort!"

Med detsamma var signal gifven till ordväxling. "Tag icke tröjan af mig", skrek delinkventen och stötte undan handen på en korporal, som visade sig färdig att betjäna honom i detta afseende, "det har ingen sprungit bar förut."

"Mumlar han?" frågade generalen med handen i sidan.

"Låt honom ha tröjan på, gardisterna ha skurit för grofva ris", ropade flere jägare på en gång.

"Du har förlupit tjänsten, min gosse!" sade generalen och tog delinkventen i haken.

"Ja, herr general", inföll en gardist, "skona honom icke; slippa jägarena stryk, så kan ingen hålla dem vid fanan."

"Vi kunna leka för oss själva, vi kunna exercera så väl som gardet, oss behöfver man ej rida på beständigt", knorrade jägarena, häftigt uppbragta.

"Duger jag icke åt dem med tröjan på", sade med ett spotskt smålöje vår lilla trumslagare, uppsporrad af det medhåll, han röjde, "så har jag för godt skinn att våra deras trumma." Vid dessa ord tog han sin trumma från marken, färdig att gå.

I och med detsamma hade myteriet bland jägarena blifvit allmänt; de redan höjda käpparna kastades bort, och lederna söndrades helt och hållet; man brummade och vredgades.

Generalen var i den största förlägenhet och hela hans anseende nära att gå under. Straffa kunde han icke alla, och att förlåta var omöjligt. Han tog det parti att förklara hela jägareregementet upplöst och—här gaf han sin röst all den styrka han kunde—"hvarje soldat i detsamma för en förrädare och fiende utom lag och pardon."

Med dessa ord steg han fram, tog regementsfanan ur underofficerens hand, kommenderade gardet i gevär och lät det med fälld bajonett spränga in på de bestörta bytingarna, som, glömmande hela sitt militäriska anseende och den vanliga farten vid hastig marsch, ilade med skri åt skilda håll på ängen.

Sålunda var endräkten försvunnen inom kåren. De äldre fortsatte sin exercis; de yngre hade efter flykten samlat sig i ett aflägsset hörn af ängen och syntes rådslå.

Men utan tvifvel var, såsom redan antogs, denna gossarnas söndring inledd af ödet, som denna gång ville göra väsende af deras fönsterinsättnings-högtid och sammanknyta deras lek med verkligheten, och detta på ett rätt allvarsamt sätt. Ty hade både äldre och yngre fortfarit att exercera tillsammans och de små revoltörerna icke öfverlämnats åt sin egen vishet och uppfinningsgåfva, så hade väl aldrig en sådan lek blifvit uppspunnen, som den vi snart vilja beskrifva, en lek, som först kostade ett oskyldigt kreatur lifvet, sedan så när hade skaffat en hedervärd borgare gallfeber, sist—men låtom händelserna själfva skvallra ur skolan.

Jägarena rådslogo, men hvad de rådslogo om, kunde på en lång stund fattas hvarken af dem själfva eller någon annan. Man tyckte sig höra blott det ojämna sorlet af en svärm getingar, som blifvit retade och nu sökte ett föremål att stinga.

Länge fortfor detta brummande, och då man ändteligen kom till begripliga ord och vidare började förstå hvarandra, var resultatet af öfverläggningen ännu långt borta. Såsom vanligen händer dylika rådsherrar, stannade man vid ett beslut helt olika det, hvartill öfverläggningen tycktes leda, och då förtrytelsen, stoltheten och hämndkänslan just höllo på att få exercisen börjad ånyo, var det en på orten allmänt känd, året förut med hela sitt anhang gripen, af gossarna under namn af Svarta Gustaf beundrad röfvere, hvars minne tillvägabragte något helt annat än en exercis.

De första artikulerade ljud, som, lika världar ur kaos eller klippor ur ett sjudande haf, uppdykade ur det ursprungliga virrvarret af röster, voro de enkla orden: "Ja, ja!" och "Nej, nej!" på hvilka inom kort följde ett med sådan styrka uttaladt allmänt "Tyst!" att stormen föll som för ett dråpslag.

Nu först började längre sträckor af fast land skönjas i det lugnade hafvet, eller, att tala utan liknelser, nu började man kunna urskilja meningar och ord. "Åhå", skrek den lilla trumslagaren, som genast begagnade stillheten och som väl den förutan ryckt fram med sitt andragande, "mig låta de bli att värfva härnäst. Jag vet nog, att gardisterna gärna skulle se mig spänna mitt eget skinn på trumman; men man är ingen narr heller, man kan leka för sig själf."

"Det kunna vi", föll en veteran in; "vi äro flere än gardisterna, och general få vi nog."

"Jag vill trotsa deras trumslagare i hvirfveln, fast han är sergeant", ropade vår lilla kund och var blodröd i ansiktet af harm och ifver.

"Nej, gossar", anmärkte åter en fin politikus i kretsen, "vi gå bort härifrån och låta gardisterna bli kvar; herr Gyllendeg klagar visst för rektor, att vi åter trampat ned gräset på hans äng och skrämt hans får."

"Huru skall han få veta det?" anmärkte veteranen buttert.

"Veta det", inföll politikern, "gamla vallgumman på prästgården gick nyss här förbi och hytte med sin krycka åt oss från landsvägen; jag såg det, och vi få akta oss i morgon."

"Det är detsamma", sade veteranen, "om vi gå eller ej; vi ha varit här ändå."

"Och behöfva ej vara sämre än gardisterna", skrek trumslagaren.

"Och låta dem tro, att vi varit rädda för dem!" fortsatte en liten soldat med lyftad näsa.

"Ja, vi välja officerare", ljödo flere röster; "hvem blir general?"

Innan denna fråga hann besvaras, tilldrog sig en händelse, som gjorde ett svar onödigt. Den kår af marscherande, som nyss blott i förbigående nämndes, nämligen vår obekante herr Gyllendegs fårhjord, hade undan jägarens oerhörda språng och stöj dragit sig till den sida af ängen, där gardisterna stannat kvar och lofvade ett lugnare grannskap. Men nu gjorde gardet under sin fortsatta exercis en häftigare evolution, hvars hotande anbrott den idylliska armen icke fann godt att afbida. I den skyndsammaste reträtt med sin anförare, en stor, svart, karlavulen spanior i spetsen, störtade kåren mot jägarens sida.

Dessa, som nu sågo sin egen nyss ådagalagda tapperhet så fullkomligt härmad, hade blott ögon för reträtten, tills att en af dem, på närmare håll betraktande de flyendes general och träffande i honom en likhet, som snart skulle allmänt erkännas, sträckte ut sin hand, pekade, skrattade och skrek: "Gossar, gossar, ser ni Svarta Gustaf!"

"Och hela hans röfvarband!" ropade en annan, af hjärtat besannande identiteten.

"Låt oss knipa kanaljerna och arrestera dem!" skallade nu från alla sidor. Det behöfdes ej mer.

Med den häftighet, som åtföljer inspirationen,—och inspirerad var de nya ordningsmännernas ifver för nejdens säkerhet och fridstörarens utrotande—glömde man hämnd och exercis och hastade fram mot röfvartruppen för att gripa hvemhelst man öfverkom.

Det var dock ingalunda så lätt verkställdt som ärnadt, och man såg sig snart tvungen att taga förståndet med i leken. Nu uppspanns en krigslist; ett hål öppnades i gärdet, som stötte till en annan mindre äng, och röfvarskaran ringades och drefs med försiktighet in på den trånga ängen, hvarest alla försök att undkomma sedermera blefvo fruktlösa. Sålunda såg man innan kort den ena efter den andra af den förföljda och förspridda hopens medlemmar gripas, och dessa menlösa våldsverkare, som väl aldrig plundrat någon annan vandringsman än bäcken eller någon annan bofast än tufvan, släpades nu, under förebråelser och hot af deras vakter, i ett svårt fängelse.

Redan var skocken till största delen inpackad i en lada och bevakad där; namn, för hvilka nejden i årtatal bäfvat, hade man här sett spaka och handterliga som får; men en fanns kvar, som äfven nu i sin fyrbenta och fromma förklädning hotade att försvara sitt forna rykte; det var anföraren själf, den förfärlige Svarta Gustaf. Särskilda gånger hade man gjort försök att omringa honom; likaså ofta hade ringen blifvit bruten. Det fanns ingen bland de små sbirrerne med något anspråk på mod, som icke stått både på fot och hufvud för denna Mazarino; till och med vår lilla trumslagare hade varit framme och fått en stor bula instångad i sin mässingstrumma och en sur min i sitt glada anlete. Nu hade anfallen upphört, man hämtade andan och betraktade hvarandra. Sbirrerne hade dragit en linje framför ett hörn af ängen; Mazarino stod där inom, beredd till försvar.

"Ja, där står han nu!" sade en alnshög korporal till vår trumslagare och pekade med handen mot den fruktade vederparten.

"Ja, där står han!" svarade den tilltalade.

"Du är en stackare", anmärkte korporalen helt lugnt.

"Du är en stackare själf!" svarade trumslagaren och höjde sin ämbetskäpp färdig att trumma till på kamratens skinn.

"Hvarför höll du icke fast honom, då han kom, utan vände trumman emot och lät honom slippa undan?"

"Hvarför? Därför att du är dum och vi alla, som tro, att Svarta Gustaf låter ta sig med händerna som en killing; jag har sagt, att han skall fångas med snara." Med dessa ord tycktes förtrytelsen ingifvit honom en idé, hvarigenom han på en gång ville taga hämnd på röfvaren och nedtysta korporalen. Han löste af sig sin trumma, tog det snöre, hvori han bar den, och gjorde en löpsnara.

Utän att växla vidare ord gick han härpå till det tilltöppta hålet i gärdesgården och öppnade det åter. Här fäste han nu snaran så försåtligt, att Svarta Gustaf, om han gjorde försök att komma igenom, nödvändigt på detta ställe skulle finna sin galge. Då detta var gjordt, kom han tillbaka, hängde sin trumma på en knapp i tröjan, tog käpparna, gick rakt fram mot sin fyrbenta fiende och gaf till en sådan sats hvirflar, att denne, ovan vid en dylik krigsmusik, behöft åtta fötter för att hinna undan något när så fort, som han tycktes önska.

Hittills hade de öfriga kamraterna blott varit åskådare af trumslagarens manövrer; men nu, då de

sågo fienden stadd på full reträtt, föllo de till med ett härskri, såsom om det gällt att störta Jerikos murar.

Svarta Gustaf sprang icke mer, han flög, och detta tyvärr till sin egen olycka. Ty knappt hade han blifvit varse öppningen, genom hvilken han inkommit i detta trångmål, förrän han riktade sin kosa dit och störtade med full fart i snaran. De första af de eftersättande jägarena, som hoppade öfver gärdet, ibland dem vår käcke trumslagare, hunno se sin stolta fånges sista lifsryckningar; han var strypt.

Och nu nödgas vi gå litet tillbaka i tiden för att göra bekantskap med en man, hvars fruktade anblick snart skall öka förskräckelsen i detta tragiska uppträde.

Vi hafva redan tillföre haft tillfälle omnämna stadens hedervärda bagare, herr Gyllendeg, och ville önska blott, att han för läsaren vore lika bekant som för hvarje person på två, tre mils väg omkring hans skylt.

Herr Gyllendeg hade redan hunnit öfver sitt sextionde år, och hans hår var grått af ålder, ej blott af mjöl. I fyratio år hade han varit bagare på orten, och han älskade att inblanda i sitt tal denna sin berömmelse. Folket påstod honom vara stenrik, och säkert var, att han icke saknat bröd. Aldrig kunde väl den julkusa, han i sin ungdom bakade som mästestycke och i anledning hvaraf han trodde sig skapad till mycket mer än bagare i en småstad, aldrig kunde väl den i fyllighet, mjällhet och glans mäta sig med sin fader och upphofsman. Sitt goda hull, som i öfrigt var det mest imponanta i hans väsende, hade han småningom skaffat sig genom—"bekymmer och förargelser". Läsaren förvånas; men hans eget påstående var, att sådana utgjorde hans dagliga kost. Onekligt är, att de tjänade honom till retningsmedel för aptiten, och därför, så ofta han ville göra sig en rätt god måltid eller eljest kände olust och äckel, gick han på förhand ned i sin verkstad och tog sig en förargelse.

Nu på gamla dagar hade vanan blifvit en ovana hos honom; han kunde knappast lefva en timma utan att styrka sig med en förtret, och folket kallade honom trätgirig och knarrig, emedan han alltid, så ofta han kom öfver en dylik, plögade yttra sitt hjärtas tillfredsställelse medelst brummande och ovelt. Några gånger om året bestodos honom ordentliga förargelsekalas, då han aldrig underlät att verkligen berusa sig; sådana kalas gåfvo honom skolgossarna, då de trampade hans äng eller kastade på hans skylt.—Men det vore obarmhärtigt att med mindre allvar omnämna en gammal man och borgare af herr Gyllendegs kvalitet, och vi vilja därför med all respekt tillägga blott detta, att herr Gyllendeg alltid regelbundet besökte kyrkan, alltid kastade sin slant i håfven så hårdt, att den ljöd som tvenne, aldrig svor, utan i yttersta förbittring, och äfven då blott vid sitt handtverks arffinder: tviskinn och brända buller, och för öfrigt med den modesti bar sin stora förmögenhet, att han alltid kallade sig fattig, förföljd och ensam i världen.

Ungefär vid den tid, gossarna började sina arresteringar på ängen, slöt herr Gyllendeg sin middagslur och gick till sin verkstad. Han hade nu nog länge försmäktat af lugn för att längta till denna sin hälsoorts upplifvande strider. Också hörde man tydligt hans andedräkt svälla och såg hans näsborrar vidga sig, då han nalkades dörren. Man fann, att han kände lukten af någon harm.

"Gud bevare mig", sade han genast vid sitt inträde och fäste sitt öga på sin förnämsta och enda gesäll, en gammal piga i huset, "Gud bevare mig, Susanna, hvad du är sotig i ansiktet. Det ser ut, som du ej skulle handterat ugnen förr, människa. Hvad menar du folket skall säga? Herr Gyllendegs kringlor, säga de nu, äro gulare af russakor än af saffran, säga de,—bevare mig, fattiga man, för den landsplågan—snart skall det heta, att hans limpor äro brunare af Susannas fingrar än af sirap. Huru är det med skorporerna? På landsvägen kommer jag med er till slut; ja, dit kommer jag för din efterlåtenhet, Susanna. Jäser skorpdegen, säger jag; man kan då akta mig värdig ett svar. Jäser den? Hvarför icke lika gärna bland isbitarna i stadskällarn? Jag får taga till tiggargstafven för din skull, människa. Så! Nu bränner du upp hela ugnen med knallar! Har du ej näsa, kreatur, att känna lukten af brändt?"

På denna punkt hade herr Gyllendeg redan nått en god ställning och började känna igen sig i sitt element, ungefär som den halvdöda fisken, då den en stund fått förfriska sig i vatten, småningom upplifvas och pröfvar sina krafter. Herr Gyllendeg hade, att icke lämna liknelsen, just nu vändt ryggen upp och begynt spela med sina fenor; dock i full simning befann han sig ännu på långt när icke.

Under allt detta fortsatte den gamla Susanna sitt arbete och gick sin väg fram utan ringaste tecken till störing eller förtrytelse. Tvärtom syntes hon med medvetlöst nöje förnimma sin herres och mästars närvaro, och såsom hon ansåg sina limpor först då äga full glans och gräddring, när de fått den sista strykningen med ägghvita och socker, så tycktes hon äfven hålla sina gärningar ofärdiga, ända till dess de af herr Gyllendeg lackerades med smådeord och klander. Det var väl af detta skäl, hon icke svarade ett ord på mästars kommentarier, hvilka han fortsatte oafbrutet i samma riktning, men blott med stigande kraft.

"Bah", fortfor han, "här är sand i rågmjölet, så att det kan fila fingrarna af en. Du har sutit öfver

mälden, Susanna, och tiger och säger ej till därom. Mättat har jag människor i fyratio år, men ännu har ingen sagt, att jag gifvit honom sten att äta i stället för bröd. Och här är os inne."—Nu höjde han näsan upp och vädrade med kännaremin.—"Du har skjutit os här, odjur, och vill taga lifvet af dig själf och andra. Jag törs sällan komma in i min verkstad mer; harm och förtret möta mig, hvart jag skådar omkring mig här. Och den där smulan hvetemjöl har du tagit in att värmas? Det blir en deg däraf att mätta dina kattor med, men ingen annan. Jag har gått i kyrkan och bedt vår Herre upplysa dig, ugnsskrapa; men du har ditt eget hufvud—bevare mig Gud, här är ett os, att det ordentligt susar i mina öron. Jag ser saffranskringlorna ligga här ännu; har ingen varit efter dem från prästgården, Susanna? Jag kan dock aktas värdig ett svar."—

Här blef han afbruten af en gäll mässingsstämma, spelad af den gamla vallgumman, som redan en stund obemärkt stått vid dörren och väntat att få falla in.

"Visst har någon varit efter dem, och det är jag själf", sade hon, "men hvem får här ett ord med? Gud bevare mig, aldrig har jag förr varit osynlig, och icke är jag bland blinda heller. Väl har jag sett mycket i världen, men ingenstädes ett sådant regemente, som det ni för, herr Gyllendeg. Ni borde dock frukta Gud, och världslig höghet är ej evig."

Nu lät hon narra sig af sitt fromma sinne att draga en suck och snyfta några gånger, hvarför herr Gyllendeg, som jämt hunnit sansa sig för hennes närvaro, ehuru icke för hennes uppbyggliga föreställningar, fick ordet och fortsatte efter en lätt nickning:

"Så, så, ni är här efter kringlorna, mor, och orkar allt lefva ännu i er uselhet! Ja, ja, sorg och bekymmer räcka till, mor,—Sanna, fördärflika sprakved, nu släpper du ut all värma igen!—jag ville säga, mor, att bekymmer och förargelse är, som ni ser, min dagliga kost, och slutet på allt blir tiggarsstafven."

"Häda icke, herr Gyllendeg", vidtog gumman åter, "det är ogudaktigt af er att tala så. Har icke vår Herre gifvit er nog af denna världens rikedom och storhet, fyllt era lårar och låtit er nära bli rådman i staden? Hvad skulle han väl mer göra sin vingård? Men ni bär vilddrufvor, herr Gyllendeg, jag är äldre än ni, jag, och jag kan säga, att ni talar som en dåre."

Herr Gyllendeg, som fruktade att länge utgöra text för hennes predikan, kanske äfven tyckte sig äga en rättvis sak, tog en kringla, vägde den i sin hand och sade med en ton emellan förtrytelse och klagan: "Hvem talar som en dåre? Ni vet icke, hvad en sådan kringla kostar mig själf, mor, ni vet det icke. Tror ni, att det snögar hvetemjöl i våra dagar eller att saffran växer bland väpplingen på min äng, den Gud må förskona för våra plågoris."

"Tror jag det, herr Gyllendeg", inföll den gamla med ett ljud i rösten, som tydligen röjde hennes glädje öfver det lämpeliga tillfälle hon fick att komma fram med sin länge och mödosamt tillbakahållna nyhet, "tror jag, att saffran växer på er äng? Jag har ej sett saffran växa på fredade ängar, mycket mindre—men jag vet, hvad jag vet, det kommer nogsammt fram i sinom tid, herr Gyllendeg."—Här tog hon upp ur sin kjolsäck en snusdosa af koppar och tog sig långsamt en pris, hvarpå hon så illparigt, som hennes svaga ögon medgåfvo, blickade på herr Gyllendeg och fortfor: "Saffran! Tacka Gud, om det blir en usel grässtubb kvar för edra fattiga får, herr Gyllendeg, sen rektorn nu släppt sina kalfvar dit, jag säger ej mer."

"Hvilka kalfvar?" frågade herr Gyllendeg och spetsade sina öron.

"Skolgossarna, skolgossarna, som trampa där i denna stund, så att ängen ser ut som ett hästbytareorg, den sköna ängen."

"Tviskinn och brända bullor! Ni talar icke sanning, mor!" skrek herr Gyllendeg i yttersta förbittring.

"Jag tar ingen betalning för mina ord, herr Gyllendeg, och vill ni icke tro mig, kan ni låta bli; jag har också ingen skada lidit; hytte jag åt pojarna, så hytte en åt mig tillbaka, därmed är det kvitt, och Gud välsigne barnen, de behöfva ha sin glädje, också de; det är en rik mans äng, som går till kost."

"Sanna", ropade herr Gyllendeg nu, utan att i ifvern lämpa sina ord till det föregående, "håll vakt om hus och gård, skrapkaka, så att du icke bränner upp oss och hela staden på köpet, medan jag är borta,—hör du mig, frågar jag.—Släpp icke dina kattor in i boden, säger jag, det är en lögn, att det finns råttor där; det är dina kattor, som gnaga på brödet där, dina kattor, sotlubba, säger jag. Hvar är mitt spanska rör? Tviskinn och brända bullor, här skall bli en annan ordning!"

Sålunda förberedd, tog han hatt och käpp och gick, pustande af trötthet och vrede, ut till sin äng.

Äfven gardet hade där redan hunnit få kunskap om den timade olyckan och infunnit sig som

åskådare. Emellan de båda i krigstillstånd varande regementena hade den gemensamma vådan tillvägabragt ett stillestånd, och gardister och jägare, blandade fredligt med hvarandra, omgåfvo i stojande oro den fallna.

Den lilla trumslagaren stod midt i skocken. Hans eljest öppna och renskrifna anlete var nu på ett bedröfligt sätt öfverkorsadt med streck och rynkor. Ett ögonblick höll han sin döda fånge i hornen, skakade och drog af alla krafter, ett annat tog han sin trumpinne, vände grofva ändan till och slog. Vid allt detta grät han och trätte i växling, antingen han misströstade vid ett felslaget försök eller med harm och hopp grep till ett nytt.

Så stodo sakerna på ängen, och i denna sysselsättning var vår lilla kund stadd, då en växande hviskning: "Herr Gyllendeg, herr Gyllendeg!" slog hans öra med skräck och förkunnade ankomsten af den, som minst af alla människor var efterlängtd vid detta tillfälle.

Och herr Gyllendeg stod framför den bestörta skaran, svettig, flämtande och nästan mållös af vrede. Genom en instinktlik rådhighet, i hopp att kunna dölja hela affären med fårahjorden, hade gossarna, i samma ögonblick herr Gyllendeg kom öfver dem, slutit en ogenomskådlig krets kring trumslagaren och stodo nu beredda att med all möjlig ångerfullhet och ödmjukhet i sin min kapitulationsvis lura sig till fredligt aftåg, sen de först skaffat trumslagaren tid att gömma den döda. Till jägarenes ära vare det sagdt, att sköldborgen nästan ensamt slöts af dem; gardisterna, såsom mindre delaktige i mordet och vådan, hade retirerat åt skilda håll, och endast några få af dem dröjde kvar i grannskapet. Det var också mot den täta massan af de små jägarna herr Gyllendeg riktade sitt anfall.

På de första utfallen, då herr Gyllendeg ändteligen kom till ord, svarade de beklämda bytingarna blott med att taga af sig mössorna, en höflighetsbetygelse, som väl aldrig utfallit, om ej nöden varit ytterlig och stor. Först då, när man märkte, att ett längre tigande nödvändigt skulle egga mer än lugna herr Gyllendeg, skred man till ord, hvarvid en af gossarna någorlunda frimodigt förklarade, att han och hans kamrater sett pastorns stora hund gå lös vid tullen och därför skyndat att hjälpa herr Gyllendegs får; dock ville de snart förfoga sig bort igen.

Men härmed väckte han blott en storm till i herr Gyllendegs bröst. "Bevare mig, fattige man", ropade gubben och såg, spanande omkring ängen, "alla mina får äro försvunna. Tviskinn och brända bullor! Visen mig, hvart ni jagat dem, eller skall jag krusa er med min käpp, att I skolen bli möra som knäckebröd."

"Blif icke ond på oss, herr Gyllendeg", svarade gossarnas ordförande, "vi skola nog hjälpa att söka dem. De sluppo ut genom grinden på landsvägen."

"Så laga er efter dem, odjur!" ropade, gubben och lyfte sin käpp.

"Vi skola gå, vi skola gå, blott herr Gyllendeg går först", sade i förskräckelsen gossarna, som ej vågade bryta kretsen inför hans ögon.

"Tviskinn och brända bullor, skall jag bli bortvisad från min egen äng af sådana yrfän", skrek gubben och bröt med sitt spanska rör, lyftadt till hugg, in på kretsen, hvars ledamöter i ögonblicket skingrade sig såsom agnar för en storm.

Men herr Gyllendeg hade i sin ifver tagit för sträng fart och hade kunnat bryta armar och ben af sig, ty det lyckades honom ej bättre, än att han snafvade öfver trumslagare och gumse på en gång och föll som en gran i skogen med dån till marken. Fruktlöst var den lilla trumslagarens försök att hinna reda sig ut undan massorna af den fallnes ben, under hvilka han olyckligtvis blef liggande. Herr Gyllendeg kände icke förr förmåga att röra sina lemmar, än han brukade dem med en drunknandes ifver att gripa alla de föremål, han kunde nå. Sålunda blefvo vår lilla kund och hans olyckliga motståndare nästan på en gång fattade af hans järnhänder, och i detsamma jämkade sig herr Gyllendeg upp för att börja sin dom. Med fåret i hans högra hand var ingen fara; så mycket värre till var den arma gossen i hans vänstra. Och uppriktigt sagdt, herr Gyllendeg såg förfärlig ut, medtagen af sitt fall, skakad af det oväntade skådespel, som nu stod för hans öga, och brinnande af begär att straffa den våldsverkare, han höll gripen och hvilken han föreställde sig varit skamlös nog, så liten han var, att nästan under hans ögon ligga och slakta hans bästa gumse.

Vår lilla trumslagare syntes ohjälpligt förlorad, utan utväg i att fly och föga mer än hälften så lång som det spanska rör, hvarmed han hotades. En allmän och innerlig oro rådde på hela ängen. Skulle den lilla kamraten lämnas åt sitt öde och öfverges i nödens stund? Eller i annat fall huru ge honom bistånd? —Handkraft förmådde intet, list, hvar skulle den hittas så hastigt? —Det första slaget föll redan.

Bland gossarna fanns en yngling af det slags människor, naturen stundom framkallar för att liksom i en sammanfattning visa alla de krafter förenade, hvilka den eljest låter leka spridda hos en mängd individer; en yngling, som nästan buren på händerna af sina kamrater lät dem i sig som i en spegel

skåda alla de känslor, passioner, åsikter, som hos dem voro i rörelse. Glad som en dag, ungdomlig, djärf, elak, stundom vek och öppen, stundom obeveklig och slug, den främsta i faran och trogen i alla skiften, var han ett ideal för gossarna och ärnad att vara det för andra samfund i lifvet än deras. Denne yngling, som vi vilja kalla generalen, emedan han vid exercisen innehade denna rang, vågade försöket att rädda den olyckliga trumslagaren.

Djupt rodnande af harm och ängslan, då han såg det första slaget drabba den lilla kamraten, sprang han fram mot herr Gyllendeg med samma rådhighet, hvarmed fågeln, då den ser sina ungar i fara, flaxar för jägarens fötter och vill leda honom från dem. Redan innan det andra slaget hann mättas, var följande samtal å bane:

"Håll för Guds skull upp, herr Gyllendeg, ni gör en omänsklig gärning, då ni slår den, som ni borde tacka på edra bara knän!"

"Tviskinn och brända bullor! Hvarför skall jag tacka honom?" skrek herr Gyllendeg; emellertid höll han upp med det tillämnade slaget.

"Hvarför skall ni tacka honom?" fortfor i ögonblicket befriaren, ser ni då icke, herr Gyllendeg, hvem som ligger där?"—härvid pekade han med allvarlig min på den döda gumsen.

"Jag arme, fattige man", utbrast herr Gyllendeg, som ovillkorligt fäste sin blick på det utvista föremålet, "där ligger nu det sköna kreaturet, ovärdigt handteradt och medfaret af dessa vilddjur."

"Ömka honom icke, herr Gyllendeg", fortfor den andre och försökte att genom chock på chock förvirra sin fiende, "ömka honom icke, det är den största röfvare och tjuf, som funnits på hela orten."

"Förtviflade skälm! När har han stulit, och när har han röfvat?" skrek herr Gyllendeg och höjde redan sin käpp mot generalen, nära att glömma trumslagaren.

"Det var detta, som väntats. Kom, herr Gyllendeg", ropade nu befriaren och trädde så nära, att han nästan rörde vid sin farliga motståndares käpp, "kom, vi ha hela hans tjufband i ladan. Tviskinn och brända bullor! Det är bättre, att ni hjälper oss fångsla dem, än att ni står här och gör ingenting."

Längre bibehöll herr Gyllendeg icke sin besinning. I fullt raseri måttande ett förfeladt hugg mot den fria och lediga fienden, släppte han den, som han redan hade fast; och vår lilla trumslagare, som i ögonblicket visste begagna sig af denna frihet, rände af åt sidan som en raket och hann till och med taga upp sin trumma i loppet.

Inom några minuter stod herr Gyllendeg ensam, andtruten och öfverfull af förargelse på sin äng.

II.

I förra delen af denna berättelse hafva vi försökt måla den olyckliga tilldragelsen på herr Gyllendegs äng, som satte honom i split med skolgossarna, och äfven försökt visa, huru dessa förstodo att för tillfället rädda sig undan de faror, hvarmed den vördige borgarens spanska rör hotade dem.

Man må dock icke föreställa sig, att gossarna voro nog blinda att icke se på förhand vådor, svårare än de öfverståndna, mer och mer skocka sig öfver deras hufvuden hvarje minut herr Gyllendegs vrede fortfor att låga. Därför försöktes allt för att blidka densamma i tid och förekomma det besök, man var öfvertygad om att herr Gyllendeg följande dag skulle göra i skolan.

Parlamentärer gingo mellan de båda krigförande makterna ända in på sena aftonen; själfva den gamla Susanna vanns af gossarna och brukades i ministeriell väg att underhandla om dräglig förlikning. Allt var förgäfves. Man erbjöd herr Gyllendeg dubbelt skadestånd för hvad han förlorat, man bad och lofvade bättring; men nej! Herr Gyllendeg "ville låta rektor värdera kreaturet", som han sade, "och eljest se, hvad skollagen hade att säga i denna sak". "För öfrigt var han, tviskinn och brända bullor, ingen narr för skolgossarna och tyckte, att Sanna och de andra borde hafva mera vett än att löpa och tala godt för sådana odjur och stadens plågoris."

Under sådana omständigheter börjades lektionerna följande dag. Den ena läraren efter den andra inträdde i det stora skolrummet och tog gravitetiskt plats hvar i sin klass. Den gråhåriga rektorn höll redan en demonstration öfver satserna i *Syntaxis ornata*, och de öfrige lärarene ackompanjerade med egna behagliga melodier. Det gamla skoluret hade stått öfver natten och nu åter börjat gå, gnisslande af ålderdom i alla kuggar.

Emellertid märktes snart, att något ovanligt var å färde. En allmän spänning och oro rådde bland gossarna. Rektorn såg sig nödsakad att höja rösten för att väcka uppmärksamhet för Cicero, och

läraren i sekundan skrek ren öfverljuddt åt en af sina "oduglingar", att Gud och ingen annan hade skapat honom.

Ingenting ville hjälpa. För hvarje rörelse i dörren flögo alla ögon dit, man svarade uppåt väggarne, stammade och tog tillbaka. Lärarena blefvo otåliga; den ena efter den andra började i applikatur-toner sjunga om lättjan, smällarna och klubban, och refrängen på hvarje vers blef alltid klatsch och aj, aj! Då inträdde herr Gyllendeg.

En förklarad glädje lyste i den vördige borgarens anlete, då han nu öfversåg fältet för sina många segrar, och den stolta hållning, hvarmed han denna gång gick sin synnerligt stora och vissa triumf till mötes, gjorde, att till och med hans gamla, gråa galafrack satt bättre, än den sutit på hans kropp sen femton år.

Gossarna suto röda i synen och sågo oroligt ned i sina böcker, en dof stillhet rådde i hela skolrummet; men herr Gyllendeg steg gravitetiskt fram till rektorns bord och tog ordet:

"Gud bevare mig, fattige man", sade han efter några hm! hm! och retirerade sålunda till vanligare och lättare fraser, än han först ärnat bruka, "hm! hm! jag är människa, jag också. Jag menar, herr rektor, att bekymmer och förargelse är min dagliga kost, ensam som jag är i världen. Men så må man lefva och låta lefva, herr rektor; tviskinn och brända bullor! Knådar man träget för fullt, så jäser det öfver, det säger jag."

Efter denna vidunderliga ingress, hvars förborgade mening rektorn dock bättre än någon annan människa på jorden af vana kunde gissa sig till, höll herr Gyllendeg upp, väntande att se effekten.

Den uteblef också icke. "Säg ut, herr Gyllendeg", skrek rektorn, i det han steg upp och stötte sin käpp i golvet, "säg ut och nämn mig hvad och hvem; så sant Herren lefver, stryk skall icke sparas."

"I fyratio år har jag varit borgare i staden", fortfor herr Gyllendeg, som icke så snart hann reda sig ur sina egna tankars hvirvel, "kunde också hafva dugat till bättre. I skola har jag ej blifvit hållen och påkostad som mången annan; fattig och ensam i världen har jag varit, säger jag, och har blifvit människa ändå. Stulit har jag icke, ej heller ljugit eller brukat falskt mått och vikt.—Drag icke munnen i grin, munsjör där i hörnet; jag talar, som jag är lärd, och vi hafva icke sett alla dagars ända ännu."

"Tala, herr Gyllendeg, och låt ej afbryta er", sade rektorn, i det han för gossarnes räkning slog i bordet med kopparkryckan, som prydde hans ämbetskäpp, "säg till, om någon gått er på äran; det skall kosta honom en stut, så sant Herren lefver."

"Hvad har jag med äran att göra", ropade herr Gyllendeg, otålig öfver att vara missförstådd; "tviskinn och brända bullor, jag frågar enkelt, hvad skollagen lofvar den, som stryper andras får."

Denna oväntade fråga, som väl aldrig i någon skollag haft ett svar, hade så när bragt den gamla rektorn alldeles ur koncepterna. Han stod en lång stund förbryllad och stottrade några obegripliga ord, innan han kunde samla sig till den förklaring, att lagen i sådant fall lofvade ingenting; men att han vore färdig att göra en paragraf beträffande fårdråp för nu och evärdliga tider, som kunde inskrifvas i interfolierna i 1721 års skolförordning. "Och", tillade han med stor myndighet, "har någon af skolgossarna, eho det vara må, strypt edra får, scilicet mala intentione, herr Gyllendeg, så visa mig våldsverkarn; så sant Herren lefver, på hans rygg skall jag nöta ut ett ris, om jag skulle nödgas bestå det af guldtråd."

Nu uppsteg vår general, skyndande att förebygga, hvad som nödvändigt försvårat hans sak, det att bli utpekad af herr Gyllendeg, och tillika i beråd att rycka skulden till sig allena och icke låta den hvälfva sig på flere. Att slippa saken för bättre köp, än rektorns hot tycktes bestämma, hoppades han med all tillförsikt; dessutom visste han med sig själf, att han, om någon annan, skulle kunna vända allt till det bästa, emedan han var en af den gamles favoriter. Han började därför sin apologi med tämmelig frimodighet, förklarade sig vara den, som fört gossarna ut på herr Gyllendegs äng, och beskref, tvärtemot kamraternas väntan, med försvarlig sanning tilldragelserna där. Därefter utförde han sitt försvarstal. Han kunde ej tro, sade han till slut, att herr Gyllendegs äng skulle taga skada så sent på hösten; "dessutom", fortfor han, "har jag velat gifva dubbel betalning för fåret, som jag af olycka och icke af afsikt kom att döda."

"Har han bjudit er dubbelt skadestånd, herr Gyllendeg?" frågade rektorn.

"Tro honom icke", svarade denne, "det är väl sant, hvad han säger; men han är mera slipad än vi båda tillsammans."

"Väg edra ord, herr Gyllendeg", sade rektorn något stött, "jag är icke något barn, ser ni, och har

handterat en sak förr. Rannsaking, herr Gyllendeg, rannsaking först och stryk sen.—Du hade väl", —här vände han sig till vår general,—"du hade väl hjälp af andra vid strypningen, eller huru, dansmästare?"

"Hvem skulle hafva bistått mig vid strypningen, då det icke var min mening att strypa utan fånga? Tvärtom skyndade alla att hjälpa fåret, fast hjälpen ändå kom för sent."

"Se, se", ropade herr Gyllendeg och höll sig för öronen, "jag vill ingen syndare vara, om han icke slingrar sig ur rättvisans händer som en hal ål."

"Silentium, herr Gyllendeg", bjöd rektorn, "er rätt skall ingen skada taga. Hvad ersättningen beträffar, skall den gå ut på mitt ansvar; för öfrigt synes mig saken sådan, att fråga icke kan bli vid detta tillfälle om en stut formaliter, utan endast om ett halft tjog på hvardera tassan."

Herr Gyllendeg tog en viktig min och syntes fundera, om han kunde vara nöjd med ett sådant utslag. Men den sakfällde själf tycktes icke utan förvåning höra denna sin dom. Väl var man van vid en ganska variabel och kort rättegångsordning i skolan; men denna gång syntes knappast tecken till någon ordning. "Straffa mig icke för min olycka, herr rektor", sade han bevekligt; "det är nog tungt för mig att nödgas betala skadan redan." Vidare fick han icke säga.

"Håll upp, håll upp, munsjör", afbröt honom herr Gyllendeg, som fruktade för hvart ord, vederparten fick tillfälle att framföra, "jag säger, att han går som en rök ur ugnen, bara det blir hett å färde. Tviskinn och brända bullor, herr rektor, gif honom tjoget först, säger jag, och låt honom tala sen, eller jag vill ingen syndare vara, om han icke pratar oss så yra i hufvudet, gamla som vi äro, att vi slå oss själfva, innan han slutar."

"Så sant Herren lefver! Sitt vissa skall han ej prata sig ifrån, om han ock skulle tala som Cicero", sade rektorn nu, nästan smittad af herr Gyllendegs farhåga, och med dessa ord sammandrog han ögonbrynen, ryste peruken, tog ett ris och fattade den anklagades arm.

Ödet ville så, att den lilla trumslagaren äfven skulle hafva sin press och pina den stund, generalen å sitt håll ansattes. Vår lilla kund var nämligen uppkallad att multiplicera tvenne hesa långa tal och hade föga tid och håg att hålla reda på siffror nu, då hans vän och beskyddare befann sig i en så svår våda. Stora svettpärlor trängde fram i hans panna, och emellan hvarje siffra, som han skref, spände han sina öron för att uppsnappa ett eller annat ord af förhöret där uppe.

Läraren märkte snart oråd, men själf nyfiken att höra gången af herr Gyllendegs process, lät han det bero vid att då och då blott ropa till och hota, ungefär som en tankspridd resande vaknar ibland och ryter till sin stannande häst för att straxt därpå få återfalla i sina drömmar. Ändteligen tycktes han dock hafva fått en nöjaktig upplysning i tvistefrågan, ty han samlade sig åter och fäste sitt öga på taflan.

"Obegripligt", skrek han nästan i detsamma, "obegripligt! Du kommer ju ej ur en fläck. Har du glömt din tabula, mästare? Säg mig, hvad är två gånger nio?"

"Aderton!" svarade gossen som en automat och hängde med hela sin tanke vid rektorns sista, förfärliga: så sant Herren lefver.

"Aderton", ropade läraren i stigande ifver "blir det då intet vidare, du petrificerade stutstäd; får du icke åttan upp och ettan i minnet?"

Men just då multiplikanten nu höll på att forma åttan, föll första slaget i rektorns klass. Handen började darra på vår lilla kund, då han hörde detta; och hur han än försökte bibehålla fattning, bröt en ström af tårar ut ur hans ögon. Åttan fick han knappt färdig, och ettan lät han läraren i Herrans namn ha i minnet; själf drog han hufvudet ned mellan axlarna och gick, såsom om han vandrat till den yttersta domen, med själen i sin hand, gerad upp till rektorn.

"Slå honom icke", ropade han, så mycket man kunde urskilja bland snyftningarna, "han har ingenting gjort; det är jag, som satte ut snaran." Med dessa ord sökte han tränga sig fram ända till rektorn själf.

Men herr Gyllendeg, som alldeles icke var road af diversioner för närvarande, knep honom behändigt öfver nacken, förrän han hann fästa rektorns uppmärksamhet. "Beware mig, fattige man", sade han med förtjusning, "här har jag just dig, som jag söker. Vänta blott, vänta blott, spetsbof! Tviskinn och brända bullor, det skall nog bli din tur."

Med dylika trösteord fasthöll han honom, till dess rektorn, som bevärdigade detta nya uppträde blott med en flyktig sidoblick, hann sluta tjoget.

Vår lilla trumslagare hade sålunda det missödet att se sin goda afsikt omintetgjord. Långt ifrån att

kunna rädda sin general, såg han sig snart af herr Gyllendeg framställd för rektorn och rekommenderad till ett eller annat tjog efter omständigheterna, en nådebetygelse, som denne snart befanns villig att tilldelat honom.

Sålunda slöts förhöret i skolan till herr Gyllendegs triumf, rektorns hugnad och gossarnas yttersta förargelse. Emellertid, för att bruka herr Gyllendegs ordspråk, hade man icke sett alla dagars ända ännu. Generalen bet tänderna tillsammans och teg; men hans blick hotade. Själva den lilla trumslagaren, så svart han var i synen af kringstrukna tårar, syntes dock förbittrad, och man märkte, då han gick tillbaka, af hans pösande tröjficka, att han höll sin hand där inne knuten. Också låg han i hettan så tungt på handen, då han sedermera efter några få frågor fick fortsätta räkningen, att kritskärfvor yrde kring siffrorna och ett godt kritstycke blef slut förr än räkningen. Det syntes, att alla tänkte på hämnd.

Det blir icke af nöden för utförligheten af denna berättelse, som visst icke i någon punkt blifvit hopdragen, att utskrifva här alla de hotande ord och förbistrade titlar, hvarmed gossarna hela dagen efter herr Gyllendegs visit interfolierade sina omdömen och berättelser om densamma och om honom. Icke heller behöfver man omnämna de debatter och planer, som föreföllo vid deras sammankomst, som aftonen af samma dag under generalens presidium och i hans kammare beramades, i afsikt att uppfinna medel till hämnd, en sammankomst i öfrigt så tyst, så slutet och hemlighetsfull, att endast bepröfvade, pålitliga kamrater och af de små blott vår lilla trumslagare för hans synnerliga brukbarhet och välförhållande fingo bivista densamma. Vi kunna förbigå allt detta och fästa oss blott vid resultatet af sammankomsten, som, sedan det ändteligen blifvit behörigt kläckt och färdigt, gick ut på ingenting mindre än att öfverraska herr Gyllendeg med rop om eldsvåda i hans eget hus, jaga honom upp ur hans sötaste sömn och sedan begagna de fördelar, villervallan, förskräckelsen och natten kunde gifva vid handen.

Tvenne omständigheter komma dock härvid i särdeles öfvervägande. För att kunna ge tillbörligt lif åt simulakern borde man slippa in i herr Gyllendegs rum midt om natten, och huru skulle man hoppas komma dit, då man visste, att den gamla Susanna hvarje kväll med "tviskinn och brända bullor" tillhölls att stänga både port och farstudörr.

Den andra omständigheten gaf än mera bryderi. Väl trodde man det bli roligt nog att få den gamle bagaren uppväckt och uppskrämd; men hela hans straff skulle dock bli blott en sömnlös natt. För att ge saken större både vikt och allmänlighet borde man få om händer nyckeln till klockstapeln och kunna ge den vanliga eldsignalen medelst klämtning. Sålunda, mente man, skulle händelsen bli fullständig, i det att man finge stadens hela folkström ledd öfver herr Gyllendeg och hans hus samt möjligtvis, vid den allmänna forskningen efter elden, äfven kunde beveka gatpojkarne att företaga sina undersökningar i själfva bagarboden. Korteligen, man förutsåg en oändlighet af glada upptåg, om man blott kunde komma åt den omtalta nyckeln; men detta om var en svår bom att undanskjuta, ty nyckeln, visste man, fanns hos kyrkans respektabla väktare, som var ingen annan än herr Gyllendeg själf.

Flere förslag uppgåfvos och förkastades; det rimligaste var att försöka snatta sig till nyckeln; men om man än hoppades kunna insmyga sig, herr Gyllendeg ovetande, i hans hushållskammare och där för en sekund förvända ögonen på den gamla Susanna, blef det dock en omöjlighet att åtkomma alla nycklar, som voro i hennes vård; och hvem fanns, som kände den rätta? Det var här, vår lilla trumslagare fick tillfälle att visa sig outhärlig och betala äran af att vara en assessor vid den riksvårdande öfverläggningen.

Såsom en amatör af tonkonsten, särdeles den bullrande, hade han väl tusende och en gång varit uppe i klockstapeln för att höra på ringningen eller vid särdeles lycka få trampa den minsta klockan själf, och han kände därför, såsom han själf androg saken, klockstapelnnyckeln bättre än sin egen trumkäpp och kunde skilja den från kyrknyckeln, fast båda hade krusade och genombrutna handtag och voro lika stora. Men hvad den saken beträffade, att hämta den från herr Gyllendeg, förklarade han, att han gärna ville beskrifva nyckeln för hvem som helst eller måla den med sot, så likt han kunde, allenast han slapp att själf skickas på den farliga expeditionen efter densamma. Ty om han än, mente han, kunde undkomma herr Gyllendeg, af hvilken ingen hade så mycket att frukta som han, var han dock icke fullt säker för den gamla Susanna nu för närvarande, emedan han dagen förut, då han sprang hos henne i underhandlingar, lockat pastorns stora hund in på gården med sig och ässat den på hennes kattor, så att den nära bitit svansen af den bland dem, som sist hann in genom farstudörren.

De föreställningar och bevekande skäl, hvarmed det lyckades kamraterna att häfva dessa den lilla trumslagarens betänkligheter, omnämner historien icke; men visst är, att vår lilla kund samma afton klockan nio, eller den tid, då herr Gyllendeg, fattig och ensam som han var i världen, plögade stänga sin port och gå till hvila, befann sig helt allena på den kolmörka gatan i ingen annan afsikt än att smuggla sig in i den värdige kyrkoväktarens och bagarens hus och snatta nyckeln till klockstapeln.

Icke utan rysning tänkte han då och då under färden på vanskligheten af sitt företag och beskyllde

sig flere gånger i sitt sinne för enfald, då han kunnat låta öfvertala sig till ett slikt värf. Under allt detta drog han sig omväxlande till minnes de instruktioner, han fått, och de råd, han borde följa för att vinna sitt ändamål. Hans själ var i en besynnerlig sväfning emellan räddhåga, mod, ledsnad och nyfikenhet, och af alla dessa ingredienser smakade också det samtal, han höll med sig själf, där han tågade sakta och betänksamt fram med armarne i kors öfver bröstet och händerna för köldens skull instuckna inom ärmarna af hans vida och goda fårskinnströja.

"Är jag slug eller galen", sade han i sitt sinne, "då jag ej vänder om, utan går på ännu? Hu! Det är kallt i afton och så mörkt, att ej en stjärna lyser. Öfver planket slipper jag in på herr Gyllendegs gård, fast han har porten stängd; jag vet, hvar jag hoppade öfver i fjol. Det är icke säkert på hans gård, där går en tomt nattetid. Folket säger, att han ej tål barn, som äro yngre än tio år, för det att alla Sannas kattor jama och skrika, utom den äldsta, som är tio år och ligger inne på hennes säng för fetma. Råkar jag i tomtens händer, så lär han vrida hufvudet omkring på mig. Den, som nu visste, om jag fyllt tio år eller ej? Kanske jag går på det elfte, eller om jag kanhända redan är äldre; jag har varit dum, då jag ej lagt det på minnet. Men det är ej natt ännu, fast det är mörkt. Hu! Klockan slog. Jag tror, att det var nio. Herr Gyllendeg skall bli rolig att se. Bara 'Gud beware mig, fattige man', inga 'tviskinn och brända bullor!' Om man endast kunde få honom ut på gatan, sådan han kommer ur sängen. Min ena hand svider och är svullen; de första tio slog han, så att han tröttnade. Det går underligt till i skolan på senare tider. Endera af oss var skyldig, men icke bägge! Nyckeln skall jag ha, om den hängde på Sannas enda tand. Hu! Där strök någon förbi mig i mörkret. Huru skall jag slippa in i hushållskammaren, där nycklarna äro? Låt se: släpp in mig, jungfru Sanna; jag vill köpa saffranskringlor! 'Hvem är du?' frågar hon. Det är jag. 'Ja du, vildbasare, kommer du åter med pastorns stora hund!' skriker Sanna och tar dammborsten.—Åh, jag är galn, som icke vänder om! Men hvem skall hämta oss nyckeln? Kanske får jag Sanna spak. Hon har många gånger varit mera ond på mig än nu och har ändå snart blifvit god igen. Men herr Gyllendeg? Om han kommer ut? Tre steg nära farstudörren; närmare stannar jag ej, sen jag klappat på. Men om han kommer? Åh! Då blir det att röra fötterna, och ingenting uträttas. Hela upptåget är dumt; en annan hade kunnat försöka på. Fy, planket är kallt som is"—med dessa ord gjorde han ett skutt och svängde sig öfver herr Gyllendegs staket in på hans gård.

Vår lilla kund hade icke förr kommit in på gården och hunnit kasta en blick öfver terrängen, än han fann omöjligheten af att gå till väga enligt de föreskrifter, han fått af sina förmän och gynnare hos generalen. Enligt dessa borde han nämligen, såsom läsaren äfven till någon del kunnat finna af hans soliloqvium, under förevändning att köpa kringlor söka att slippa in i jungfru Susannas helgedom, hushållskammaren, kapitulera med henne och bilägga forna stridiga punkter, såvidt möjligt vore, och, då hon försonad begett sig till den tillgränsande boden att hämta brödet, kuppa klockstapelnyckeln och gömma den i barmen af sin fårskinnströja. Förslaget hade visat sig ganska utförbart i teorien; men nu, då vår lilla kund stod vid praxis, studsade han redan vid den första punkten. Huru skulle han slippa in?

I kammaren närmast farstun på ena sidan bodde herr Gyllendeg. Han hade ljus uppe ännu och satt vid sitt bord. Vår lilla kund, som smög sig försiktigt upp bakom rutan för att rekognoscera, såg, att den gamle hade framför sig sin bönebok och med andakt begrundade en bön däri, som börjades: "Uti Sveriges rikets bank". Att ett enda slag på farstugudörren skulle störa honom, fann den lilla observatorn lätt. Däremot såg han, då han straxt därpå steg upp på fönstret till hushållskammaren, den gamla sysselsatt med knådning och i en sådan ifver, att han för hvarje tag tydligt hörde klatsarne af degen. Huru skulle hon kunna förnimma någon saktare klappning, äfven om hushållskammaren stött till farstun och köket icke varit emellan!

Vår lilla vän steg åter ned från sitt observatorium, synnerligen missnöjd och rådlös. Vid en skymt af ljusskenet ur Sannas fönster syntes hans anlete draget i hundrade bukter, och hans hand låg arbetsamt bakom örat, liksom för att räfsa tillsamman allt, hvad där kunde finnas af fintlighet och förslager. Ingenting ville hjälpa.

"Nog går det", utbrast han sluteligen i en sakta brummande ton, "nog går det",—jo, försök! Det är lätt att säga: det går, det går; men man sätter inga fötter under det med stora ord. Försök att klappa på! 'Hvem är det, som kommer och dundrar på min dörr så sent? Tviskinn och brända bullor! Man må då unna mig nattro, fattige man.' Gå sedan in den, som vågar; jag går icke. Se där! Nu gäs pa han. Hu! Jag borde gå; min hand börjar också värka i kölden.—Vänta, herr Gyllendeg, er betalning kommer nog! Huru skall jag få nyckeln blott?

Med dessa ord, dem han sakta och afbrutet uttalade, hade han satt sig ned på en trappa af stegen utanför Sannas fönster och föll snart i ett tyst eftersinnande. Oförmodadt sprang han upp, såsom om han sluppit en stor börda, smög sig tätt under fönstret, drog sig tillsamman, så att hans anlete nästan vidrörde marken och framgnällde i denna positur ett klagande miau, tillräckligt naturligt för att i ögonblicket få gensvar från en af Sannas pensionärer där inne.

Efter detta lyckliga förebud höll han sig tyst och lyssnade. Klappningen i degen hade afstannat, det hördes icke ett ljud. Han slöt till att den gamla Susanna hade sina öron uppe, och han uraktlät icke att begagna denna fördel. För andra gången försökte han sin virtuositet i kattmusik, och detta med om möjligt än större framgång, ty två, om ej tre olika stämmor återljödo i ackorder från Sannas kammare.

Nu smög han sig några steg längre bort och såg upp. Den gamla jungfruns runda anlete var redan synligt i fönstret. Hon stod där med oro målad i hvarje drag och försökte med sina degiga händer undanstänga ljusskenet för att kunna se ut på gården. Vår lilla kund spratt i hjärtat af glädje, då han blef henne varse, och uppmuntrad af sin framgång och för att sätta kronan på sitt verk, lutade han sig åter ned och klämde för tredje gången fram ett miau, hvars upptakt väl gick fort, men hvars senare stafvelse kostade honom ett fullt andetag luft och slöts med en passage genom flere tonarter, till den grad gäll, skärande och förtviflad, att till och med Sannas feta katt hoppade hufvudstupa ned från sängen i förskräckelse och hon själf nära dignade ned af ångest. Nu höjde sig den lilla äfventyraren upp och väntade att se den vidare följd af sin intrig.

Det förgick också icke många ögonblick, innan han såg ljuset förflytta sig från hushållskammaren till köket, och straxt därpå hade han den stora glädjen att höra farstudörren öppnas helt sakta och den gamla Sanna med all den ömhet, som låg i hennes röst, framhviska därur ett bevekande: kis, kis, kis!

Det var just denna inbjudning, vår lilla vän väntat på, och han lät, som man säger, icke be sig tvenne gånger. Hopkrumpen och tyst tassade han fram till trappan, uppför densamma och förbi Sanna. En ovillkorlig rysning genomför den åldriga kattpatronessan, då hon såg de skumma konturerna af denna jättekatt sväfvva upp mot dörren, och ännu mer, då hon kände den stryka förbi sig i mörkret. Men vår lilla kund begagnade sig af tillfället och stannade ej förr än i köket, där han med stor resignation inväntade sin farliga beskyddarinna och beredde sig för vidare operationer.

Vår äfventyrare hade knappt hunnit in genom köksdörren och kommit i ljusskenet, när hans runda och skinnklädda gestalt genast igenkändes af den gamla Sanna. De mörkaste föreställningar intogo henne, och med vida större hetta, än man vore färdig att förmoda hos den, som så likgiltigt burit herr Gyllendegs anfall, rusade hon in i köket efter trumslagaren och ville i första ifvern utan omständigheter bemäktiga sig hans person.

"Och du vågar komma hit in, som om allt vore väl", skrek hon, "och du står och ser frimodig ut, liksom du ingenting hade gjort! Hvart kastade du katten, som du höll på att plåga i jons, säg mig det?"

"Jesus, mor Sanna", sade den lilla trumslagaren, i det han med en lätt volt omintetgjorde hennes försök att gripa honom, "ni biter väl icke folk heller, vet jag? Nog lär ni vara ond på mig ännu för pastorns hund; men hvad skulle jag göra? Då han ville bita mig, så måste jag väl narra honom på kattorna."

"Jag talar icke nu om fjolgammal snö", fortfor Sanna, "jag frågar, hvart katten tog vägen, som nyss var i dina klor, och om den är vid lif ännu."

"Åh, fy!" sade den lilla äfventyraren och antog en ganska stött min, "tror ni, mor Sanna, att jag är någon kattdödare. Låt mig berätta blott, hur det är. Ni hörde väl, hur den stackarn skrek och jämrade sig?"

"Om jag hörde det?" sade Sanna och suckade.

"Det är en löpkatt", återtog vår lilla kund i en ömmande ton och steg närmare den gamla, "den är utan hus och hem och söker i gårdarna efter mat. För en stund sedan, mor Sanna, det är ömkeligt att berätta därom, var den hos oss och blef körd på dörren med hugg och slag af vår piga. Jag följde efter den på gatan och lockade; men den stannade icke. Sluteligen hörde jag den jama på er gård, och jag tänkte be er, mor Sanna, taga den i vård, ty den är så mager, att den icke har kött under skinnet, utan bara benkanter, såsom om den vore en påse med stenar och stickor."

"Gud bevare mig, fattiga kvinna", sade Sanna snyftande, "hvart tog det usla kräket vägen?"

"Ja, hvart tog den vägen, mor? Den sprang undan, så snart jag kom in på gården. Jag får icke tag på den alla gånger, fast jag ofta gifvit den mat; och ändå hyllar den sig till ingen annan i hela staden så mycket som till mig."

"Kom in och värm dig, gullgosse", sade Sanna och ledde vår lilla kund in i hushållskammaren. "Kunde du icke klösa pigan, som slog den, kunde du icke det, säg?"

"Hvad skulle det hjälpa att klösa henne", svarade trumslagaren, "hon kunde bli värre en annan gång; men om jag hade någon mat att ge katten, om det vore helst en semla, så vore det mycket bättre."

"Om du skulle få fast den, gullgosse, och hämta den hit, så ville jag ge dig en hel saffranskringla för besväret. Jag vet väl, fattiga kvinna, att jag ingen sömn får i natt för bekymmer och oro."

"Om ni lofvar mig en saffranskringla, då jag kommer med katten, mor Sanna, och om ni nu ger mig en semla, så skall jag hämta kräket hit, om jag skulle nödgas söka det inpå halfva natten. Se bara efter, mor Sanna",—detta tillade han med en genomdrifven spetsfundighet i min och uttryck—"att ni lämnar farstudörren ostängd, att jag må slippa in, då jag kommer, och icke väcka upp herr Gyllendeg."

Den gamla svarade honom icke ett ord, utan blott myste förtroligt och smällde honom med tre fingrar på axeln, säkert för att antyda både sitt ingående i komplotten och sitt bifall till hans klyftighet. Omedelbart därpå gick hon i bagarboden näst intill rummet för att hämta den betingade semlan, och vår lilla kund var icke densamme, som lät ett sådant tillfälle gå sig ur händerna.

Klockstapelnyckeln pöste redan under hans skinntröja, och han hade jämkat sig närmare köksdörren, innan mor Sanna hunnit välja en semla, sådan hon tyckte lämpligast att ges utan betalning. Då hon ändteligen kom ut, tog han med tacksamhet emot den bjudna städseln och syntes till och med någorlunda uppmärksamt åhöra alla de varningar och råd, hon hade att ge honom beträffande tjänsten, i det hon vackert lyste honom ut genom köket och farstun.

"Gå nu snällt, gullgosse", så föllo de sista ord, hon sade, "gå tyst och locka icke argt, om hon än icke kommer genast. Se efter att du inte fattar henne i nackskinnnet, såsom man brukar bära hundar, utan tar henne sakta på ena armen. Låt henne luta hufvudet mot ditt kindben, gullgosse, så ligger hon nöjdare. Gå sedan helt tyst upp efter våra trappor, hör du, så att du icke väcker herrn. Om hon jamar och skriker, det usla kräket, så stryk henne sakta på ryggen, då du kommer på vår gård, och tala till henne vänligt, förstår du. Farstudörren skall nog stå på glänt, och ingen annan dörr i gården är läst. Farväl, gullgosse, minns nu, hvad jag har sagt dig."

Med dessa ord sköt hon sakta farstudörren till efter vår lilla kund, som med lättadt hjärta skyndade till sina väntande kamrater.

Ett glädjesorl mötte vår lilla trumslagare, då han inträdde i samlingsrummet samt framdrog klockstapelnyckeln, och glädjen växte än mer, då han berättade, att vägen till herr Gyllendegs rum var fri och öppen. I ögonblicket vidtogos alla anordningar till träffningen. Generalen jämte en annan säker man utvaldes att öfverraska herr Gyllendeg själf, fyra andra beordrades att sörja för klämtningen, och de öfriga skulle sprida sig kring alla gathörn och vid gifven signal bryta lös. Enhvar hade sin post och var nöjd.

Den enda, som gick sin egen väg och om hvilken ingen visste, hvar han skulle uppträda, var trumslagaren, hvilken, het och ondsint som han var, i förtrytelse lämnade sällskapet efter några helt korta debatter om den plats, han borde intaga. Han ville nämligen med all makt bli en af dem, som skulle omedelbart anfäktas herr Gyllendeg, och hade sina särskilda skäl att afslå alla andra poster. Därför stötte det honom redan vid afgörandet af första punkten, att han icke ihågkoms jämte generalen, då han likvisst kände belägenheten hos herr Gyllendeg bättre än någon annan, och han förteg icke heller sin förtrytelse.

"Jag undrar, hvart man ärnar stoppa mig", sade han, det vore ej för mycket, om jag skulle få följa med till herr Gyllendeg, då jag först och främst fått mera stryk än något annan för hans skull och sen lärt mig hitta fram i hans gård, då det varit litet farligare att styra där, än det nu kan bli."

"Du har ju ingen annan rock än din skinnpäls, som hvar och en känner igen", sade generalen.

"Så", invände vår lilla kund, "har jag icke min valmanströja?"

"Ja, den har man sett än oftare", fortfor den andra, "och dessutom är du själf så liten och rund, att alla, som sett dig en gång, känna igen dig, om det vore midt om natten som nu. Herr Gyllendeg skulle snart gissa, hvem som spelt honom skälmstycket, om han såg dig ibland de första, som storma in till honom."

"Jag kan då slippa helst i hans farstu?" frågade trumslagaren envist.

"Nej", sade generalen bestämdt, "du får ej visa dig i början på hela gården; men", tillade ha med vänskap, "du kan få följa med dem, som gå för att ringa i klockstapeln, där har du mycket roligare."

"Tackar ödmjukast", anmärkte vår kund, "så galn är jag icke, att jag går dit. En gång har jag försökt att komma dit i mörkret, det var sista julmorgon, då ville jag ordentligt bli uppäten af spöken. Om där varit ett eller två; men de surrade omkring mina öron, såsom om jag varit vid ett getingsbo. Jag tror, att ett af dem också stack mig i nacken, fast skinnkragen tog emot. Dit må andra gå en gång till och icke jag."

"Så följ då med dem, som ställa sig i gathörnen."

Här blef vår lilla kund verkligen stött och, brummande några orediga ord om att han ingen brandvakt var och dugde till bättre, tog han sin mössa och gick, såsom sagdt är, med förtrytelse sin egen väg. Af de kvarblifvande beredde sig hvar och en för sitt värf utan att fästa vidare afseende på den lilla trumslagarens kapris.

Men ungefär vid denna tid, kanske litet förut, steg herr Gyllendeg upp från sin stol, inläste med stor andakt sin bönebok, suckade till Gud och gick till sångs. Dagens tilldragelser hade nästan alla kvarlämnat i hans hjärta en ljuf, ja, stolt belåtenhet, och hans anlete lyste af tillfredsställelse, då han, sittande, i sin säng, drog på sig sin nattmössa och släckte ljuset. Ännu en gång besökte hans tanke skolan och njöt af generalens straff och den lilla trumslagarens pina, ännu en gång gjorde den ett triumftåg genom de fyratio år, han varit bagare på orten, till dess den omsider förirrade sig bland siffrorna på hans bankosedlar, tröttnade och föll i sömn.

Men äfven nu, sen hans blick slutit sig, ville lyckan, som lik en sol strålat öfver honom hela dagen, visa sig huld och glädja hans inre öga med en skön aftonrodnad. Hon öfverlämnade honom i vård åt den rikaste af de drömmar, som uppvaktade vid hans bädd, och denna, lika frikostig som rik, framtröllade till hans glädje ett under, som i tjuskraft öfverträffade allt, hvad han i sina djärfvaste föreställningar om himlens lycksalighet hoppats att en gång få åtnjuta och skåda där.

Herr Gyllendeg tyckte sig stå i sin verkstad och afvakta gräddningen af en ugn saffransbröd. En utomordentlig glädje rådde i hans sinne, ty allt hade lyckats öfver förmodan. Bullorna hade jäsit upp och fördubblats, ja, mångdubblats till storlek, och den sparsamma, bleka saffransfärgen hade fyllt sig till en gulhet, liknande morgonsolens, då den nyss stigit upp ur sin rodnad. Med klappande hjärta räknade den vördige bagaren minuterna för gräddningen, längtande att se, om den skulle motsvara hans öfriga framgång. Ändteligen kom den rätta stunden, han tog ut ett spjäll, och se! Hvarje bulla därpå glänste som guld, var tung som guld, var guld. Hans hjärta klappade, tysta, halfdragna andedrag tillkännagåfvo under sömnen hans förtjusning. Han såg in i sin ugn och öfverögnade sitt ädla bröd; så långt han kunde se, såg han spjäll vid spjäll, och på hvart och ett af dem glänste gyllene buller. En rysning genomfor honom; han trodde sig förflyttad till himmelen och visste ej, om han hade med sig ens sina sedlar eller om han glömt dem i sin kista på jorden. Snart förjagades dock detta moln af oro, och med en ifver, som antyddes af lätta, brutna flämtningar, skyndade han att försäkra sig om sin omätliga skatt, medan några orediga embryoner af tviskinn och brända buller då och då betecknade de ögonblick, då Sanna icke med tillräcklig skyndsamhet gick honom till handa.

Det var just det ögonblick, då herr Gyllendegs sköna dröm höll på att utveckla detta gyckelspel, som generalen med sitt biträde ytterst stilla närmade sig hans trappa. I en pinsam väntan tillbragte de båda äfventyrarene där de få stunder, som förgingo, innan de till klockstapelns afskickade hunno gifva signalen.

Ändteligen ljöd ett slag, så ett annat; klämtningen började i all sin dysterhet, och i detsamma återskallade i alla gathörn i gröfre och gällare toner ropen: "Elden är lös hos bågar Gyllendeg!" Generalen och hans kamrat störtade in i herr Gyllendegs rum.

"Elden är lös", ropade båda med en mun, "upp, upp, om någon finns här inne, upp, upp, människor, och skynden ut!"

Detta förtviflade eldsrop nådde herr Gyllendegs öra just i den stund, då han började kunna handtera de först uttagna guldbullorna, som redan svalnat, och därför kände sig som ljufvast hemmastadd i sitt himmelrike. Det förmådde också icke väcka honom fullkomligt, så djupt var han fången i sin lyckliga sömn; men det förbryllade dock hans dröm och kastade hans inbillning in i en rad af de mörkaste kombinationer.

Försvunna vore såsom genom ett trollslag hans skatter och hans sällhet, och i stället för att han nyss drömt sig i en himmel, drömde han sig nu i eller åtminstone nära en afgrund.

Han tyckte sig vara förvandlad till en stor limpa och låg i denna ömkeliga gestalt på brödspaden, färdig att inskjutas i ugnen. Ingenting kan förliknas med den värdiga bagarens nöd. Sina sinnen och sitt förstånd hade han bibehållit, han förutsåg ganska klart sin våda, och hans mänskliga natur uppreste sig häftigt emot den gräddning, som hotade honom. Han hade velat slå hufvudet af den gamla Sanna, om han kunnat. Han försökte tala till henne i sin nöd, men hans tunga var förlamad. Hon hörde honom icke, hon kände honom icke, hon stod klenögd och sotig om näsan som vanligt framför ugnen, höll brödspaden redan i handen och gjorde sig med full tjänstemin färdig att insticka limpan Gyllendeg i samma ugn, dit hon infört så otaliga limpor rågdeg förut. Den gamle bagaren var i förtviflan. Han bemödade sig att se på sin hushållerska, då han ej kunde tala; han gaf henne än hotande, än bedjande ögon, men allt var såsom bortkastadt, Sanna var och förblef förstockad. Ändteligen, då han redan var

nära ugnsdörren och tyckte sig svedas af hetta, öfvervann han sin förlamning och gjorde ett räddningsförsök med så stor ansträngning, att han i verklig och kroppslig måtto for upp ur sin säng och blef stående midt på sitt kammargolf.

"Tviskinn och brända bullor!" ropade han öfverljudd, "vill du steka mig lefvande, sprakved?"

Detta fantastiska utrop, hvars förbindelse med något föregående gossarna på intet vis kunde ana, hade nära kommit bloden att stelna i deras ådror. Men herr Gyllendeg själf började vakna, välsignade sig och trefvade i kolmörkret åter efter sin säng.

Förr dock, än den gamle hann samla sig till full redighet, fattade generalen åter mod och förnyade eldsropet omedelbart i herr Gyllendegs öra. Liksom en rädd sjöman, som med knapp besinning styrt sin båt i stormen, vid anblicken af en ovanligt hög våg förlorar all sans och släpper rodret, så domnade nu herr Gyllendegs förnuft helt och hållet och lämnade sitt stolta linjeskepp, den vördige bagaren, redlös åt vind och våg.

"Goda människor", sade han i en ödmjuk och bönfallande ton, "hjälp mig, att jag ej brinner upp lefvande. Mörden mig icke och tagen icke bort det lilla, jag sparad, fattige man. Gud bevara mig, hur skall jag få den jästsmulan unnan, som Sanna sprang och tiggde lös hela dagen i går. Gode vänner, jag ser er icke, men känner er välmening. Hvad skall jag göra? Lämnen mig icke i nödens stund! Herren bevara mig, brinner min gård?"

"Förspill icke tiden med prat, herr Gyllendeg", skrek generalen, "utan tag tofflor på fötterna och täcket omkring er och kom ut, ty här är minuten värd ett människolif."

"Ja, ja, gode vän", sade herr Gyllendeg, förblifvande orörlig på sitt ställe, "här är minuten värd ett människolif; men hvar får jag tofflor och täcke, fattige man? På landsvägen är jag, och tiggargäst, den blir slutet på allt."

Jord och himmel hade kunnat störta tillsammans och herr Gyllendeg hade dock stått, där han stod, om han blott öfverlämnats åt sig själf och sin egen rådighet. Men hans båda plågoandar, som märkte detta och icke hade för afsikt att låta honom drömma bort sin skrämsel i en varm kammare, ryckte täcket af hans säng, svepte det omkring honom, så godt de kunde, jämkade med någon möda ehuru i största hast strumpor och tofflor på hans fötter och kommenderade: Framåt marsch! Nu gällde det för herr Gyllendeg, att följa dem åt och rädda sitt lif. Den vördige bagaren lät som ett offerlamm leda sig ut, och snart kom han i farstun och kölden i ett tillstånd, som föga var afundsvärdare än det, då han låg som en limpa på Sannas brödspade och skulle stickas in i ugnen.

Vid första kalla fläkt, som mötte honom, då han öppnade dörren, var det, som skulle han hafva vaknat till ett ögonblicks besinning. Åtminstone föll det honom åter in och klarare än förra gången att tänka på bärgningen af något annat jämte sig själf, men därvid fastnade åter hans tanke vid samma föremål, som nyss fäste den en stund och hvars anskaffande dagen förut kostat honom så många förgelser.

"Hafven tålmod, gode vänner", sade han och försökte göra sig lös från sina ledsagare, "jag måste gå in till Sanna som hastigast."

"Hvad har ni att uträtta där?" frågade generalen.

"Jag ville höra", svarade herr Gyllendeg, "hvar i sin galenskap stoppat undan den där jästsmulan, som hon tiggde lös i går. Ser ni, gode vän, brinner den upp, så är det förbi med min bakning i morgon, fattige man."

"Var icke galn, herr Gyllendeg", sade generalen, "och tänk på bakning nu; i morgon har ni ju hvarken bagarstuga eller ugn. Det ligger allt i aska då."

"Allt i aska, Gud bättre!" fortfor herr Gyllendeg och föll tillbaka i sin apati, ur hvilken hvarken Sannas nödrop, som med en katt under hvardera armen störtade ut ur köket, eller klämtningen eller skolgossarnas skrål på gatorna kunde väcka honom. Han lät föra sig vidare som ett barn och svepte blott täcket högre omkring hufvudet, dels för köldens skull, dels för att icke behöfva vara vittne till den jämmer, hvarom hans ledsagare ständigt predikade honom i örat. Sålunda kom man med den gamle bagaren ut på gatan.

Enskilda ljus hade redan tindrat upp i fönsterna, klämtningen afstannade, buller af hjul och hästtraf genomkorsade de glesnade ropen, och skaror af människor störtade in på herr Gyllendegs gård.

Herr Gyllendeg stannade en stund och drog andan.

"Bevara mig, fattige man", sade han, "en sådan fart kväfver mig alldeles. Tviskinn och brända bullor! Hvarför släpar man mig ut midt om natten? Hvad är å färde? Hvarför åkes här, hvarför ropas här? Är

då elden lös, efter jag hör larmtrumman?"

"Tag ert förnuft till fånga, herr Gyllendeg, och begrip då en gång, att er gård brinner ned rubb och stubb", sade generalen, som började frukta, att den vördige bagaren förlorat förståndet, "det är ju för att bärga lifvet, som ni nödgats rymma hus och knut, minns ni icke det?"

Dessa ord väckte åter i herr Gyllendegs sinne en erinring af hvad som passerat, han blef lugnare och lyssnade på trumman, hvars ljud närmade sig mer och mer.

Aldrig hade stadstrumman förefallit honom så hes och svag som nu. Denna omständighet grep honom djupare än hela eldsvådan, åtminstone klarnade hos honom nu den föreställning tydligare än någon förut, att en högre makt i vrede beslutit straffa staden och därför betagit äfven trumman styrkan att kalla folket till hjälp. "Ingen klämtning", sade han därför med sorgligt saktmod, "ingen skrämma; folket sofver, och vår arma stad brinner upp. Vi hafva vreden öfver oss, säger jag. Hör, hur det är med trumman! Förr darrade fönster och väggar, då den rördes; nu låter den, såsom om man skulle strö ärtar på den."

"Kom, herr Gyllendeg", sade generalen, som nästan kände medlidande med den gamle mannen, men dock icke ville lämna sitt skålmstycke halffärdigt, "kom, jag vill föra er till er granne, rektorn, han kan väl ej neka er värme och tak."

Men herr Gyllendegs olycka spelade nu på trumman ett slags solo i hans öra och bestormade honom icke mer med de förvirrande ljuden af alla instrumenter på en gång. Hans känsla hade därför fattat flere och flere passager, blifvit stämd till sorg och utbrustit i en ström af tårar, "Tak", svarade han generalen, "tak, min gode vän, skall min granne gifva mig; men huru länge är det, innan äfven han är taklös? Och nu, mina räddare, farväl! Hafven pris och ära för den hjälp, ni gifvit mig. Jag behöfver den icke mer, jag går nu till rektorn, ty jag börjar känna kyla. Viljen I söka mig i morgon i min bod, så skall jag gifva eder färskt bröd för mödan, om Sanna blott kunnat få undan den där jäst — Åh! Hvad talar jag nu, fattiga man! Farväl!" Med dessa ord löste han sin högra arm ur täcket, omslöt generalen, tryckte honom till sig, kysste honom högt gråtande och gick sakta in på rektorns gård.

Generalen skyndade att bortstryka hans kyss från sina läppar och stod ett ögonblick öfverraskad af den gamles beslutsamhet. Skulle han följa honom vidare och se till att han verkligen gick in till rektorn, eller skulle han tänka på sin egen säkerhet och begifva sig bort; därom var han ej fullt enig med sig själf. Men just nu inträffade en omständighet som bestämde honom till försiktighet och kom honom att slå ur hågen vidare planer.

Trumman, hvars ljud förekom herr Gyllendeg så svagt och olycksbådande, passerade förbi, och med förvåning och harm såg generalen, att den bars och slogs af ingen annan än vår lilla trumslagare. I sin vanliga skinnjacka, lika bred som lång, och med en fart och häftighet i armarna, att han kunnat spränga trumskinnets sträfvade han framåt och såg hvarken åt höger eller vänster. Det var med yttersta möda generalen fick honom hejdad. Vår lilla kund ville alldeles icke se någon fara i sitt förehavande, och om han än medgaf, att han kunde blifva igenkänd, ville han dock, som han sade, gärna taga ett tjog till, blott han nu kunde få folk tillsamman och branden i gång.

Med flit förbigår man att beskrifva den gamle bagarens inträde hos skolans rektor och hans triumftåg därifrån, då han, ändteligen upplyst om narrspelet, tågade hem, följd och med jubelrop hälsad af stadens alla både skol- och gatpojkar. Ävenså skulle en skildring af hans besök i sin bod, hvarifrån det mesta befanns bärgadt, och hans öfriga mångåriga förargelser i anledning af denna natts uppträden kanske i någon mån förnärliga den respekt, hvilken den vördige bagaren alltid var mån om att åtnjuta.

Det må blott tilläggas, att många år efter dessa uppträden fanns vår lilla kund såsom länsman i en aflägsen socken opp i landet. Där fick han en gång besök af generalen, som då i egenskap af hans landshöfding kom för att tilldela sin gamla vän en medalj i guld för hans nitiska, kraftiga och lyckliga försök att fånga och uptäcka alla penningemyntare och tjuftband i nejden. Så förmäler vår berättelse: när landshöfdingen nu begärde att få se sin gamla väns barn, kom där sluteligen fram en gosse, som modren med våld måste skuffa in genom dörren. Tårar stege den ädle höfdingen i ögonen, då han såg honom. Sen han tagit gossen i famn och kysst honom, och denne, undluppen på golfvet, skyndat på dörren åter, fattade landshöfdingen sin väns hand och försäkrade, att det varit, som om han blifvit flyttad tillbaka till herr Gyllendegs tid. Han beklagade blott, att gossen icke hade någon trumma, i hvilket fall likheten varit fullständig. Men i detsamma ljud i rummet bredvid junior-trumslagarens lertupp så gällt, rullande och skarpt, att landshöfdingen med det gladaste skratt försäkrade, att även trumman var umbärlig och likheten ändock fullkomligt.

DEN VÄNTANDE.

Så dyster och stel den senare perioden af vår höst än är, medför den dock på flere orter egna sysselsättningar och intressen, som bidraga att göra den för dessa traktens inneånare lika efterlängtad och viktig som någon af de blidare årstiderna. Längs hela sträckningen af vår kust är förhållandet sådant. Sjön, som är kustbons egentliga åker, ger sin rikaste skörd först då, när den sparsamma växten på några stenbundna tegar kring hans hydda längesedan blifvit inbärgad, och hans friska lif bland vågor och vindar börjar då, när septemberstormarna drifva fisken i land och göra nätet och noten lönande.

I dubbelt mått liflig är rörelsen då i de små sjöstäderna, hvilkas hela bestånd vanligast hvilar på skeppsfarten, såvida i de flesta af dem inga andra näringsgrenar finnas eller ens kunna idkas. De stora notvarp, handeln från dem utsträckt till vidt aflägsna länder, väntas om hösten tillbaka, än med hopp, än med fruktan, i hvardera fallet med spänd längtan.

Det är då man ser den runda rådmannen, med ett halft dussin fartyg i sjön och lika så många på staplarna i sitt spekulerande hufvud, titta gravitetiskt fram ur dörren till sin krambod vid storgatan för att ge akt på grannens flaggstång och än svära öfver den ihärdiga nordvinden, än triumfera öfver den gynnande sydvästen, än ropa ett ord af glädje eller harm åt en förbigående vän. Det är då den arma sjömanshustrun i sin helgdagsdräkt kommer med ögonen fulla af tårar från sin rika patron och klagar, att allt ännu ingen underrättelse ingått om det skepp, på hvilket hon har sin man, eller med klara blickar och lätta steg skyndar hem för att berätta för sina nyfikna barn, att ett Helsingörs-bref redan kommit och att pappa endera dagen är att väntas hem med engelska dockor och russin. Männerna hafva fartyg, varor och vänner ute på sjön, kvinnorna sina män, sina anförvanter och söner. Kärleken, tillgifvenheten, vinningslystnaden, allt har något att omfatta, att frukta eller önska; och när vid det egna patriarkaliska förhållande inneånarena emellan, som ännu äger rum i våra små städer, ingen har sina angelägenheter helt och hållet skilda från den andras, ännu mindre är okunnig om eller likgiltig för hvad som angår dem, så kan man lätt föreställa sig, hvilket utbyte af förtroenden, hvilka ömsesidiga anlitanen, hvilka känslor af deltagande, af sorg eller fägnad, kort sagdt, hvilka ämnen för prat och skratt och tårar måste förekomma i dessa små samhällen under den årstid, då på andra landsorter och i större städer människorna sluta sig inomhus och lefva för sig själfva.

Vi hafva här anmärkt dessa allmänna förhållanden för att inleda en kort berättelse, hvars lokal är ingen annan än en af våra små sjöstäder långt opp i norden, och vi bedja läsaren nu kasta en blick på följande små scener.

Det var en klar dag i början af oktober. Vinden, som en längre tid varit mindre gynnsam för hemåt sträfvande fartyg, hade natten förut vändt sig, och i anledning därpå såg man hela förmiddagen skaror af män och kvinnor, som voro i rörelse för att antingen af andra inhämta underrättelser om väntade skepp eller själfva söka upptäcka några segel på det vida hafvet. De gamla stegarne, som ledde upp till klockstapelns högsta våningar, stadens enda observatorium, hade den ena gången efter den andra sviktat under tyngden af frodiga skeppsredare och bäfvande matronor, lockade upp i det obekväma tornet, en del af blott nyfikenhet, en annan af varmare och viktigare intressen; men all undran, alla eder och allt kikande oaktadt hade icke ett enda skepp låtit upptäcka sig utanför hamnen.

Middagen kom och åtskilde skarorna. Hvar och en gick hem till sitt för att vid en god måltid skingra sitt missnöje och styrka sig efter färderna; blott en enda person blef kvar ännu i klockstapeln.

Det var ett ungt fruntimmer, sedan ett år maka åt en sjökaptän. Hon hade som en värnlös flicka blifvit upptagen i ett af de mindre handelshusen i staden och där genom sin flit och sitt saktmod inomhus och genom den ordentlighet och vana, hvarmed hon förstod att handhafva försäljningen i kramboden (ty äfven de bättre fruntimren kunde utan att förlora i anseende betjäna den), gjort sig så outhärlig för sina fosterföräldrar, att hon icke utan en formelig brytning med dem kunde följa sitt hjärtas böjelse och gifva sin hand åt en barndomsvän, som nyss förut fått sig fartyg och blifvit sin egen.

Under sådana förhållanden hade hon gift sig och redan en knapp månad efter bröllopet följt sin man till hamnen för att med tungt hjärta skiljas från honom på stranden och se honom hissa segel och fara bort på en lång färd.

Nu satt hon ensam vid en öppen lucka i tornet med kinden lutad mot sin hand och blicken utan syfte irrande ut mot det ändlösa hafvet. Hon var icke skön, allra minst en skönhet af det smäktande slag, som mången älskar för dess vekhet och känslighet; men hennes växt var ungdomlig och full, och hennes anlete, behagligt och friskt, bar inga spår af den förvissning, ett själfskapadt lidande och en retlig svaghet i lynnet så tidigt vålla. Hon grät, men äfven hennes tårar, som likt stora pärlor föllo ned på hennes lågande kinder, vittnade om fullheten af den källa, ur hvilken de flöto, och styrkan af de

känslor, som frampressade dem. Sedan flere månader hade hon icke haft någon underrättelse från sin man, och ryktet sade redan, att han förlorat med skepp och allt.

Det var likväl honom, hennes öga sökte, och hon såg nu mot den blånande rymden, icke som skulle hon väntat att kunna upptäcka den saknades segel, utan som hade hon med kärlekens längtan velat tjusa hans skepp från de klippor, för hvilka hon fruktade att det blifvit ett rof. Sorg och saknad och stundom en skymt af hopp omväxlade i hennes hjärta.

"Hvarför", tänkte hon, "dröjer jag här? Hvad kan jag se, då jag ej kan låta bli att gråta? Och äfven om mina ögon vore klara, kommer ju icke något fartyg, då man icke ens med kikare kunnat märka något, och äfven om något kom, vore det dock icke hans. Kapten Styre väntas, och kapten Märs väntas; alla talte om dem och sågo efter dem; ingen nämnde honom, som jag väntar, fast han bort komma mycket förr än de. Och likväl går jag ännu hit opp, där hvar och en tyckes vara rädd att se på mig och bli tilltalad af mig. Och om jag ändå frågar någon, så talar hans tunga tröst, fast hans miner säga helt annat. Om jag kunde dölja, att jag ibland hoppas ännu; men jag kan det ej. Måste icke alla se det, då de se mig sitta här? Men hvarför skulle jag blygas att hoppas; man hoppas ju vid själfva dödsbädden. Kanske har han blifvit väderdrifven till de norska hamnarne och fått ligga där i veckotal, efter de äro så svåra att slippa utur. Om dock någon kom hit opp med kikare ännu, kanske skulle småningom något segel bli synligt!"

Så tänkte hon och antydde i denna sin sista önskan just den omständighet, som förnämligast bevekta henne att dröja kvar, där hon var. Hon hoppades nämligen och upphörde icke att vänta, att någon bekant ännu utom de, som redan besökt tornet, skulle af nyfikenheten drifvas dit och med beväpnadt öga kunna se och göra henne redo för förhållandena på hafvet.

Denna väntan blef dock icke uppfylld, och ensam lämnad med sin sorg och sin saknad, såg hon en lång timme fylla sig efter den andra. Klockan slog två; men ingen visade sig ännu. "Vinden", sade hon sakta för sig själf, "har dock blåst förlig och frisk hela tiden, och ett fartyg, som för ett par timmar sedan var långt borta, kunde kanske nu redan ses med blotta ögat. Syns då icke ens ett barn på gatan, att jag kunde kalla det hit opp? Se, där kommer dock någon på vägen från hamnen."

Med dessa ord tog hon sin näsduk, torkade med omsorg sina våta ögon och beredde sig att ropa an den kommande, om det var någon, som hon kunde besvara med sin bön och vinka upp till sig på några minuter.

Herr Flygerman, så hette den antågande, kom nu sent omsider från reddan, hvarest han tillbragt hela förmiddagen med att för en god väns räkning uppgöra ritning till en slup efter en beprisad seglare, som nyss förut blifvit upptacklad och försökt. Han bar sin pappersrulle och sin tumstock i handen och skyndade med hastiga steg mot staden. Herr Flygerman var en af dessa äldre ungar, på hvilkas yttre åren icke bita, och oakadt han redan hunnit öfver fyratiotalet, hade han dock utseendet af att vara en trettioårig man.

En verksamhet af det mest praktiska slag hade bibehållit honom ung och rörlig och lika litet nedtryckt honom med verkliga sorger och ansträngningar som låtit honom domna bort i sysslolöshet. Han hade få behof, och man kunde säga, att han hade allt, hvad till hans lifs nödort hörd, om han blott var i stånd att skaffa sig tillräckligt af bestyr och klagoämnen. En liten handel med tjära och pottaska gaf honom hans bärgning och äfven, efter hvad han själf älskade att påstå, otroligt mycket arbete; men då den afkastning af suckar och strapatser, som han möjligtvis kunde pressa ur denna sin obetydliga handel, i alla fall varit för otillräcklig för hans dagliga behof, hade en vänlig instinkt ledt eller, rättare sagdt, tvungit honom att söka en fyllnad för det bristande genom att uträtta andras angelägenheter.

Denna binäring, ty så måste man kalla den, ehuru den icke renderade bröd eller guld, förskaffade honom så dryga sportlar af språng och fläng och knot och svett, att de ofta öfvermåttade hans aptit. Herr Flygerman var ingen stoiker eller filosof, men han kände likväl mången gång en naturlig vedervilja för detta slafveri under sin egen tjänstaktighet.

Emellertid hade denna hans buse en bundsförvant, som gjorde den dubbelt fruktansvärd och öfvermäktig, och denna bundsförvant var hans naturliga godsintet. Nästan alltid dukade han under för endera af dessa makter eller för båda förenade, och hans fruktlösa kamp öfvergick då hvarje gång till ett otåligt brummande mot den, som satt dem i rörelse emot honom. Sålunda började han sin dag med hunger efter bestyr och knot, och han grep då till sina handelsangelägenheter för att ur dem tvinga så mycket af detta slag, som han förmådde. När han kommit till slut med dem, kunde han sägas hafva gjort en tarflig frukost. Nu begaf han sig till sina vänner för att ur deras affärer pressa ut åt sig sin middagsmåltid, och denna blef alltid rundeligare. Därpå hade han gärna tagit sig en liten lur; men då kommo vanligen hans vänner i sin ordning till honom och proppade i honom ett mellanmål af kommissioner, som, om hans tjänstaktighet än var mätt, hans godsintet dock tvang honom att hålla till

godo.

Under allt detta var han i ett omedvetet uppror både mot sin hunger och dem, som tillfredsställde den, emedan hvardera lika litet unnade honom fred och ro. I alla fall och oaktadt allt hans brummande var han för sitt i grunden välvilliga och fördragsamma lynne allmänt älskad. Kanske hade hans egenheter också blifvit mera jämnade, om han kommit sig till att gifta sig; men i sina yngre dagar hade han icke fått tid att tänka på sådant; och numera började han äfven anse könet för mycket inskränkt till sin natur och för litet dugligt i affärer för att vara värdigt någon reellare uppmärksamhet.

Denna originella man, ett af de många egna lynnen, smärre städer i synnerhet föda, kom nu med god fart tågande på den steniga vägen, full af både hopp och längtan att få sig sin verkeliga middag, som, för att uttrycka hans egna tankar, "hvar och en annan kunde äta, när lusten infann sig, men han allena aldrig fick tid att njuta, förrän han redan hunnit blifva mätt af idel bestyr." Just då han fått detta bittert ljufva knot färdigt i sitt hjärta, nalkades han klockstapeln, förbi hvilken vägen ledde, och hörde i detsamma sitt namn ropas tvenne gånger liksom ifrån höjden. "Herr Flygerman", ljöd rösten, "herr Flygerman, se hit!"

Om lika många pilar som ord susat kring herr Flygermans öron i detta ögonblick, hade han icke kunnat blifva mera häpen, än han blef. Han anade genast något nytt arbete och såg med förskräckelse opp, liksom hade han fruktat att få himmelens kommissioner till på sin nacke, då han redan hade så nog af jordens. Man skulle tycka, att en man af herr Flygermans oberoende ställning i lifvet hade bort kunna med lugn invänta hvilken anmodan som helst, såvida det stod i hans fullkomliga val att afslå den, om den föll honom tung; men det var just i den dunkla känslan af sin svaghet i detta afseende och af sin oförmåga att rädda sig ur trollkretsen af ett gifvet uppdrag, han blef bestört och förtviflad.

Han såg omkring med ögonen riktade uppåt och blef ändteligen varse ett hufvud, som tittade fram ur klockstapelluckan, och en hand, som gaf honom tecken att komma dit opp. Då han snart märkte, att det var ett fruntimmer, med hvilket han hade att göra, blef han tryggare och ropade med en tämmeligen myndig och vårdslös ton, i det han vinkade ett par gånger med sin pappersrulle: "Har icke tid, har icke tid."

Härvid bemannade han sig med sinnesstyrka, så godt han kunde, och fortsatte åter sin gång i full afsikt att icke låta den vackra bedjerskans anrop störa sig mer än kråkans på kyrktaket. Emellertid var hans tjänstaktighet en gång väckt, han började redan känna små stötar af denna sin plågoande, och innan han väl hunnit förbi klockstapelns dörr och trappa, ansatte den honom så, att han förlorade allt hopp om att kunna göra motstånd.

Då han märkte, hvart det skulle bära af, blef han rasande, och i den ljufva lusten att än ytterligare öka sin harm började han klättra uppför klockstapelstegarna med en sådan fart, att han så när förlorat andan, innan han uppnådde tornet.

"Hvad är å färde?" sade han med en häftig och afbruten röst, då han såg och igenkände vår bekanta där uppe, "hvad vill kusin Storm?"

Den unga frun, som varseblef hans hetta och med skäl slöt, att hon själf var orsaken till den, började ursäktas sig: "Förlåt, bästa kusin Flygerman, att jag besvärar er; men till hvem annan har jag här i min oro kunnat vända mig?"—

"Det är förbannadt bra", inföll herr Flygerman straxt med sin förra ifver. "Men jag skall säga, att jag också har behof som andra människor, och till hvem kan jag vända mig? Hvem gör mig den tjänsten, att han ens skulle äta för mig, om jag fäktar huru mycket som helst för andra? Jag försäkrar", härvid stego nästan tårar i ögonen på den gode herrn, "att jag på denna dag icke hunnit smaka ett gudslån, om jag undantar en sup hos Kryddströms och en bit ost hos gamla rådmans och två, tre små halfstyfverskringlor, som jag sprang in och tog från bagarns boddisk, då jag gick till hamnen. Annat har jag ej fått tid att förtära på hela dagen och trodde nu, att jag skulle kunna stjåla mig helst till en kvart timmas ro för att hinna få mig middag; men det är som vanligt: ställ dig blott i redet, nog finnas de, som lassa på."

"Huru kan man", sade den unga frun, sorgligt förebrående, "vara så nogräknad om några steg, då man kan göra en annan en stor tjänst. Kusin hjälper så många andra i saker, som de själfva kunde uträtta, och blir så lätt ledsen på mig. Kunde jag själf se längre, än jag ser, och skulle jag förstå att urskilja, om det är moln eller fartyg, som skymta där ute på hafvet, så ville jag visst icke be någon trötta sitt öga med att kasta en blick dit."

Herr Flygerman, som på sätt och vis fann sig slagen på denna punkt, gaf sin förtrytelse en annan riktning.

"Eljes", sade han, "vet jag icke, hvad fruntimmer hafva här oppe att göra. Förstå de något, och uträtta

de något? Jag är säker på att om fiskarpojkarne på Sandnäs udde släppte upp en pappersdrake, skulle man kunna inbilla hvilken fru i staden som helst, att hon såg sin mans stora skepp komma med fulla segel och en flygande vimpel i aktern. Sådana äro fruntimren; men måne de tro det själfva? Nej, de skola se allt och vara med i allt, eljest mena de, förbanna mig, att världen icke skulle kunna stå en enda dag. Men jag har brådtom och hinner icke förnöta tiden med prat.—Gif mig kikaren!"

"Jag har ingen sådan", sade den arma, unga frun förlägen; "men det är nu snart tre timmar, sen någon haft kikare här oppe, så att det visst vore möjligt, att man redan kunde se fartyg äfven utan."

Herr Flygerman blef synbart lättare till sinnes, då han nu tyckte sig hafva fått en handgripligare sak att anfäkta och häckla. Hans uppsyn öfvergick ifrån en mulen otålighet till en triumferande belåtenhet, och hans röst, som hittills sväfvat mellan vresighet och klagan, blef spotsk och ironisk.

"Jo, jo", sade han, "det är visst möjligt, att man kan se fartyg redan äfven utan kikare, kusin Storm; såsom om jag ser mot hamnen, så ser jag där straxt mästerna af Kryddströms aftacklade skonert och Jakobsons Jakobina, som kom hem i förra veckan, och en förskräckelig hop jakter och slupar, som ligga vid hamnbodarna—ha—ha—ha! Det är fartyg nog, det är fartyg nog, kusin Storm."

"Se icke ditåt", sade denna med sorglig och bedjande ton, "se genom den andra luckan, ditåt jag ser, se mot hafvet!"

"Hvarför icke", fortfor herr Flygerman lika segersäll, "haf blott tålmod, kusin lilla, så skall hon straxt få höra, hvad ditåt syns för blotta ögat. Först och främst ser jag kapten Styres flaggstång, som är nästan lika hög som en skeppsmast, vidare ser jag två smärre mäster, som stå uppställda mot rådman Vises ställsvägg och ibland brukas som fimmelstänger, sen ser jag garfvar Barks skyltkäpp med ett stort kalfskinn till segel i toppen;—skall jag säga, hvad jag vidare ser utan kikare, eller är det tillräckligt, hvad jag redan uppräknat?"

Under detta uppbyggeliga tal, som lik en vårbäck strömmade fram ur herr Flygermans uppsvällda glädje, hade den unga frun brustit i gråt. Då han därför kastade sin blick på henne för att med en förnäm fägnad betrakta verkningarna af sitt skarpa skämt, fann han det hafva träffat hårdare, än han önskat, och blef till mods ungefär som en kamfiospelare, då han med triumf gifvit en svag granne husuhugg och sluteligen finner, att han själf måste hjälpa honom att stryka. Hans pösande sinne föll tillsamman som en spräckt väderblåsa, och hans godsinta hjärta blef mjukt som vax, då han såg hennes tårar. Han började försöka trösta henne och godtgöra sitt fel, och han blandade uppmuntringar och ursäkter tillsamman i ett tal, som, ehuru vida mildare till sitt lynne, föga eftergaf det förra i rörlighet och fart.

"Hvad nu", sade han, "hvarför gråter kusin Storm? Lägg icke sådana småsaker på sinnet, meningen var icke så ond, som den lät. Ingen kan neka, att icke det är litet besynnerligt att kalla en opp i klockstapeln för att se efter fartyg, då man icke har någon kikare. Men hvad man icke har, kan man väl få. Jag får väl lof att gå till gamla rådman ännu, så hungrig jag är, och be honom komma hit med sin stora tub, som jag själf skrufvade sönder i går och rengjorde åt gubben. Och hvad Stormen angår, må man säga huru mycket som helst, att han är i sjöbotten; men jag har mina egna tankar om honom, jag. Snarare håller jag före, att han ligger i Norge och dansar med norskorerna vid denna tid. Huru var det med Styre här om året? Han var borta i sjutton veckor, utan att man visste, om han sjunkit eller flugit, och kom hem ändå; det vet jag bäst, som fått trampa många trötta fjät för hans skull och hela sista våren grassera med den där lättingen segelsömmaren för att få hans nya segel färdiga."

Det öfriga af detta tröstetal försvann bland stegarna i den gamla klockstapeln, under det vår kund skyndade ned för att åter svettas och hungra en stund i sitt nyss åtagna värf.

Så hastig var herr Flygerman i sina rörelser, när han en gång kom sig i språng, att den unga frun icke hann räkna många bedröfliga minuter, förrän hon åter hörde hans stämman från de lägre våningarna i tornet.

"Jag har legat öfver borgmästare och råd i två års tid", hördes han säga till någon, som gjorde honom sällskap, "och bedt dem låta laga nya trappor till klockstapeln, och jag har för sakens skull lofvat att själf utan betalning se efter timmermännen, men hittills har ingenting blifvit gjordt, och härefter göres icke heller något, förrän en eller annan brutit armar och ben af sig på dessa fördömda trädpinnar."

"Fjäska icke, Flygerman", hördes den andra svara, "och slå ej kikaren så hårdt mot stegarna för hvar gång du fattar tag med handen, så fördärfvar du hvarken dig själf eller den. Jag har i femtio års tid gått opp och ned på dessa trappor och bärgat både armar och ben, Gud ske lof, till denna dag."

"Det är förbannadt bra", anmärkte herr Flygerman åter, "så mycket mer kan man räkna, att de tjänat ut och behöfde förnyas. Men mig gör det detsamma, jag har nog arbete förut och ser gärna, att jag

slipper alla extrabefattningar."

Vid dessa ord hade han hunnit opp i tornet. Han tog genast plats vid en af luckorna, drog ut kikaren, lade den till ögat och började med rynkad panna och framskjutna läppar öfverfara synkretsen.

Hans följeslagare blef något senare synlig. Denne var ingen annan än den unga fruns förra fosterfader, och den hälsning, hvarmed han mötte hennes, røjde en viss portion af den köld och det missnöje, hon var van att se hos honom ända från den stund, då hon emot hans vilja bortbytte omsorgen om hans gamla kattunsdukar, röda filtmössor och lerpipor mot den om en ung och blomstrande man.

För öfrigt var han en kort och rund gubbe af buttert och allvarsamt utseende, till någon grad likväl mildradt nu af det nöje, hvarmed han fann sig på en plats, som näst kyrkan skänkt honom den största tillfredsställelse i lifvet. Med en skälig lott af naturlig stolthet förenade han nämligen en järnfast likgiltighet för allt, hvad storhet fanns i staden, från borgmästarens till skoflickarens, den enda undantagen, att med hastig blick och osvikelig visshet upptäcka och igenkänna ankommande fartyg. Han dref handel, men i kramboden stod han och slumrade; han var rådman, men på rådhuset teg han; i klockstapeln var han och ville han vara ett orakel.

Lik den bedagade stöfvaren, som låter valpen vädra i buskarna och i lugn väntar, tills han ger skall, stod äfven den gamle nu helt trygg och afvaktade resultaterna af herr Flygermans hetsiga forskningar, hvilken äfven, att fortsätta den oartiga liknelsen, i sin ifver alltför hastigt gaf ljud.

"Jag har mina egna tankar om fartyget där!" sade han och teg åter med den mystiska min, hvarmed han alltid älskade att ge sina små hemligheter vikt.

"Om fartyget där? För Guds skull, säg, om ett fartyg kommer!" ropade den unga frun och sprang upp från sin bänk.

"Hm!" mente herr Flygerman, såg myndig ut och fortfor att kika.

"Ro fram med hvad du vet", sade den gamle herrn, "och gif mig kikaren!"

Den unga frun stod på nålar; herr Flygerman ensam var orubbelig. "Kursen rakt på kikaren", mumlade han för sig själf,—"ett större fartyg—hvita segel—Märs hade mörka, Styre nya, mörka—har några trötta fjät tagit för dem—hm!" Härvid räckte han kikaren åt den gamle. "I linje förbi garfvar Barks skylt, rakt ut till hafs, se ditåt!"—

Stapelkonungen intog sin tron vid luckan, och ett utbrott af löje, som mera liknade sågande än skratt, beledsagade hans första blick mot hafvet.

"Ett större fartyg", sade han, i det han sökte antaga herr Flygermans ton,—"hvita segel—ja, ja, så länge solen skiner på de gråa bräderna, jo; det värsta är att fartyget där står på grund, bror Flygerman, så att det icke slipper ur en fläck."

"I Guds namn, låt mig då få veta hvilket fartyg!" frågade den unga frun.

"Båken, båken, syster", svarade gubben helt kort.

Den arma frun kastade en blick af sorg och missnöje på herr Flygerman, hvars förhastade upptäckter i hennes hjärta väckt ett hopp, som lika så hastigt förstördes. Denne åter sökte att rädda sitt knäckta anseende ännu i dess dödskamp bakom lederna af en opposition, hvaraf dock endast orden: "Det är förbannadt bra"—lika bepröfvade veteraner ryckte fram, men de öfriga stupade mellan hans tänder bland en tross af skorpor, hvarmed han på sin senaste färd icke glömt att förse sig och dem han just nu höll på att med aptit förtära.

Den gamle hade emellertid med sitt säkra öga öfverfarit hafvet utan att varseblifva ens skymten af ett fartyg och började redan skjuta ihop sin kikare, då han helt oförmodadt med blotta ögat såg ett stort skepp under fulla segel sticka fram förbi en hög skogbeväxt berggudde, som inneslöt redden, och i flygande fart vända in mot hamnen. Denna öfverraskande syn bragte honom i en fullkomlig extas. Hans andedräkt blef högre, hans kinder fylligare, han drog ut kikaren ånyo, lade den till ögat och utbrast i ord:

"Ha, du skojare, ha, du skojare! Slapp du mig denna gång? Jag ville önska, du vore tre mil ut till sjöss, så sant jag skulle känna igen dig likafullt på skrytet och ståten redan, om ej på annat. Hvem är det, du skyldrar för?—Och kanongluggar har han låtit måla på det ruttna skrofvet och stuckit opp bogenbramstänger och hängt klutar på läsegelsspirorna. Kunde han ej hinna hem med mindre till hustrun, det tjocka sockerfastaget? Gud förläte honom!"

"Hvem är det?" frågade hans båda bisittare på en gång.

"Märsen, den gamla narren, Märsen. Om Flygerman låtit bli att skämma bort min kikare i går, då han nödvändigt ville putsa glasen, så kände jag redan igen gubben själf på däck, så nära är han. Men nu ro vi ut till hamnen att ta emot honom, och någon viker in på vägen till hans gumma och får henne att komma ut; och du, syster",—här steg han opp och vände sig till den unga frun—"kommer också med, så kan du få höra ett ord om Stormen kanhända, om han ännu finnes ofvan sjö. Ja, ja, det är så dags att lipa och gråta nu. Det är annat att gå som skepparhustru och trampa trötta fjät och kika efter sin mans sönderblåsta lärftslappar än att stå i min bod och ha goda dagar och plocka russin i munnen och bläddra i nya kattunsdukar—ja—jag undrar, hvilken nöd gick åt dig då, syster?"

Sällskapet följde nu den barske gubben ned ur klockstapelns, den unga frun mera sorgsen än hon var, då hon steg dit upp, och herr Flygerman utomordentligt förtretad öfver sitt misstag med båken och öfver den skam, han fått till tack för sitt besvär med kikaren.

Denna hans förtrytelse stegrades än ytterligare af aningen om att han och ingen annan skulle få lof att göra invikningen till fru Märs. Han brummade under hela vägen, ehuru för mycket afbrutet och tyst, för att man skulle kunnat urskilja annat än enskilda ord. Först då, när man nalkades den tvärgata, vid hvilken fru Märs bodde, började hans knot höras tydligare.

"Och den gamla tjocka ankan!" hördes han säga, "om hon kommer med eller icke, kan det vara just lika. Märsen får tids nog händerna fulla ändå. Aldrig har jag hört en människa prata så mycket, som hon pratar; och hennes eviga 'hjärtandes och jämmerli' kan skära öronen sönder på folk. Och hvem skall gå och säga till åt henne! Jag?—Vänta får man! Fan besitta, någon har det goda i sig att ens be mig; utan man tar bara för afgjort, att jag skall vara på post och färdig att orka och springa;— jag skall säga, att det blir förbannadt tungt i längden."

Med dessa ord vek han af på tvärgatan, och de båda andra fortsatte sin gång, öfvertygade om att hans förtrytelse alldeles icke skulle hindra honom att vara en pålitlig budbärare. Efter en kort promenad kommo de till hamnen.

Den gamla herrn började genast ställa sin båt i ordning för sjöfärden, reste opp mästerna, emedan vinden var begagnelig, och lossade seglen.

Dagen öfvergick emellertid redan till skymning, och en dimma, oktoberkvällens vanliga sällskap, utbredd sig småningom öfver vattnet och jagades blott sakta af den aftynande blåsten. Det var ingen tid att förlora, och gubben var redan i beråd att lägga ut och icke bry sig om sina båda dröjande passagerare, då han i hast hörde den väntade fruns tunga steg och kände hennes kopparstämma:

"Jämmerli, om kusin Flygerman har hjärta att narra mig? Var det nu gubben själf bara, riktigt han själf, stackare? Såg kusin honom på däck? Hjärtandes, om han är sjuk kanske och måste vara i kajutan. Annars går han i sin blåa rock med stora mässingsknappar och i röd filtmössa och med sin gamla pipsnugga i munnen—tvy! Jag snusar själf och tål inte de där röktrutarna.—God afton, gamla rådman, god afton, stackars barn, är du här också och väntar din gubbe? Gud tröste dig, hvar han må hamnat! Men jämmerli, hur liten den båten är; kan den bära fyra personer?"—

"Stig in, syster, så får du prata sen", sade den gamle och hjälpte utan vidare omgångar den kolossala frun i båten, som sviktade under detta väldiga tillskott i last. Snart befann sig sällskapet ett godt stycke ute på sjön, och ett lika så godt stycke hade fru Märs redan hunnit in i ett sladder, som hotade att aldrig bli slut och som helt och hållet betog alla de öfriga både möjligheten och lusten att yttra ett ord. Det är dock endast i några droppar vi här kunna återgifva detta störtregn af prat, öfvertygade om att skuren, i sin helhet lössläppt, skulle dränka läsarens tålmod i en syndafloed. Herr Flygerman var den, som först drabbades:

"Aj, aj, hur tunt klädd kusin far ut i kölden", sade hon, "Gud bevara någon från att förkyla sig för min skull. Drag opp rockkragen; kusin har hela tiden hållit sig för öronen. Ack, den örvärken, när den anfäktar en rätt, vill den spränga hufvudet på en människa. Jag har låtit rycka ut tre tänder i fjol och en i år och vet, hvad värk vill säga. Se nu, ja, se nu på bara hur han grinar, och det är visst och sant, att man kan förlora allt sitt humör med mindre press. Gud gifve, att Märsen, stackars gubbe, må slippa alla efterslängar af sin höstresa, om han nu verkligen kommer hem. Och du, stackars barn, har ingen att möta! Gud förbarme sig öfver den, som skall lita på vatten och vind—hu, kvad den båten kränger—det är inte en ensam, som går till kost, det är två och tre och hundrade.—Men du skall drömma, syster, det är otroligt, hvad det hjälper att drömma. Hvar gång Märsen kommit, har jag drömt om honom; det låter underligt, men det är klara sanningen. Såsom i sista natt, förlåte mina synder, bäst jag ligger i min sötaste sömn och har Anna bredvid mig i sängen, tycker jag, att jag går i boden för att hämta in kött, och då jag lyftar opp locket, står Märsen i tunnan och säger: Hälsningar från Köpenhamn, mamma! Vi se nu, hvad det hade att betyda.—Men det blir ju alldeles mörkt, mitt herrskap, och bäst det är, så stöta

vi väl på en sten och drunkna här allesamman."

Det hade också i själfva verket redan mörknat så, att den gamle rådmannen började misströsta om att hitta på fartyget. Hvad än värre var, hade han anledning att förmoda, att kaptenen redan hunnit ankra och begifva sig från skeppet, och han var därför angelägen om att förebygga den ledsamheten att förfela hans kurs och segla förbi hans båt utan att möta den. Han begagnade alla de pauser, han kunde tvinga in i sin språksamma följeslagarinnas sladder, för att lyssna efter rösten af någon talande eller ljudet af ett årtag ute på den vida, bortskymda fjärden.

Då icke ett ljud förspordes och vägen till den vanliga ankarplatsen för skepp, som antingen af motvind eller mörker voro hindrade att segla in i den inre bukten af hamnen, var alltför lång och besvärlig att så sent på kvällen tillryggaläggas, ändrade han sin första plan och beslöt att lägga till vid en plats, från hvilken den väntade båten lika säkert kunde varseblifvas som från slupen. Det var en udde, förbi hvilken inåt hamnen sträfvande farkoster måste styra, men som äfven hade en enkom för slupar inrättad brygga, vid hvilken mången från reddens kommande plägade landa, om han för tillfället fann det bättre att gå till fots till staden än att med armar och rodd sträfva dit.

På denna udde landsatte den värde styrmannen sitt sällskap, öfverlåtande åt deras val att dröja kvar eller begifva sig tillbaka. Omständigheterna fogade så, att man knappt hunnit opp på bryggan, när man till allmän glädje hörde de raska årtagen från en slup, som nalkades den. Man gissade genast, hvem det var, som kom, och herr Flygerman, som icke var någon hatare af surpriser, när han själf hittade på några, glömde för nöjet att få syssla och ställa till sin harm öfver den gamla fruns språksamhet, tog henne bestyrksam vid handen och ledde henne så nära randen af bron, som hon kunde förmås att gå.

"Stå här", sade han, "och var tyst, om det är möjligt, en handvändning. Om båten far förbi, så ropa vi den an, men om den lägger till, så tag emot gubben, det första han stiger med sin fot på trappan. Man har en gång förr ställt till ett dylikt spektakel och tagit några trötta fjät för att få det i gång."

Med en pigg handtryckning gaf fru Märs till känna, att hon både begrep tillställningen och var förtjust öfver den. Hon blef kvar på sin plats, jämkade om sin stoppade salopp, torkade med näsduken mun och näsa, strök opp sitt på pannan nedfallna hår och utstyrde, mörkret till trots, sina behag på det allra bästa.

Ett kommandoord, bortblandadt af rodden, hördes nu från slupen, årslagen upphörde och straxt därpå såg den goda frun de dunkla konturerna af båtens befälhafvare bredvid sig på bron.

Utän att dröja slog hon sina väldiga armar kring hans hals, tryckte en smällande kyss på hans läppar och utropade med glad ifver: "Ha, din skälm, känner du icke igen mig? Gud välsigne dig, välkommen hem!"

"Lagom bäst, fru Märs", svarade den främmande med en röst, så förvånad och så olik den väntades, att hans ömma emottagerska sprang en famn tillbaka af förskräckelse.

Men för en af sällskapet var denna röst icke tillbakastötande. Den unga frun hörde den med ett glädjerop och kastade sig ett ögonblick därpå i sin hemkomna mans armar.—Det var kapten Storm.

Man förbigår de ordrika utbrotten af fru Märs förundran och sorg, beledsagade både af skratt och gråt, och likaså den gamla rådmannens kort och halfhögt yttrade förtrytelse öfver de unga skepparenas osed att låta tackla om sina fartyg på utländsk ort och förnya segel utan att låta höra ett ord därom, hvarigenom hederligt folk kom att löpa liksom narrar, som första gången varit oppe i klockstapel. Den belåtnaste af alla näst det unga paret var herr Flygerman, som oupphörligt under vägen till staden gnuggade händerna af glädje öfver sin själfinbillade förtjänst att hafva haft "sina egna tankar" om fartyget redan i början, en sak, som han esomoftast påstod sig hafva yttrat med klara ord och kunna bestyrka med fru Storms intygan, ifall vittnen behöfdes.

PROCESSMAKAREN.

Det var en kall vinterdag. Den skarpa blåsten och snön, sona i vilda flockar jagades kring i rymden, lockade ingen ut på lustfärder, och hvar och en, som icke hade ärender af vikt att förrätta utomhus, hölls gärna inne vid en brasa. Emellertid rådde i den aflägsna landsort, på hvilken läsaren nu ville fästa sin uppmärksamhet, en ovanligt liflig rörelse på vägarna, och man såg både gående och åkande sträfva fram genom de hopade drifvorna.

Vintertinget skulle nämligen börjas med påföljande dag, och parter af alla slag skyndade att inställa sig. Den fredliga bonden, som dock ännu hade lust att våga sin riksdaler för att få höra lagen tala ett snedt ord mot hans granne; slagskämpen, som nödtvungen vandrade framåt med en klen väggkost på sin rygg och ett dussin örfilar på sitt samvete; tjuften med sina ultraliberala idéer om gästfrihet; lösdrivaren med sin frisinnade håg; herrn med sina affärer och narrn med sina, människor af alla åldrar, villkor och bekännelser samlades nu till den kända mötesplatsen för att anklaga och anklagas, vittna och skåda. Tingsgården och gårdarne närmast den vimlade af folk, bekanta träffades och samtalade, slädar skötos fram och åter, hästar skrapades, vattnades, bundos, och öfver den brokiga skaran blickade då och då en ung sekreterare och en annan, utkommande på trappan liksom för att mönstra sina arméer.

Bland de många anlända främmande satt i ett af pörten en man med sin hustru. De sågo stundom med oro ut genom det trånga fönstret, och på bådas ansikten visade sig omisskänneliga spår af ett djupt lidande. Efter en stunds tystnad börjades dem emellan ett samtal. "Du såg då visst, att han ej kommit ännu?" sade kvinnan.

"Se själf", svarade hennes man, "luckan är ju ännu fastskrufvad för hans fönster och farstun är stängd."

"Kanske", utbrast hustrun med ett svagt uttryck af glädje, "kanske blir han borta och låter hela saken förfalla."

"Säg hellre: kanske blir domaren själf borta", invände mannen. "Har det hållits något enda ting, sedan öfversten fick sig sitt boställe här i socknen, då han ej varit tillstädes och släpat med sig vittnen och stämt in folk, så att knappast gubbar och barn fått bli hemma. Han har ju redan i flere år haft sin egen stuga vid tingsgården, liksom andra hafva sina kyrkstugor, ty vid tinget, där håller han sin gudstjänst och där har han sitt sannskyldiga hem."

"Men vi skola bönfälla och be honom", sade hustrun, "kanske har han ändå ett mänskligt hjärta och vill ej se oss drivas ut på landsvägen med våra många små barn. Kommer ett godt år, så få vi råd och kunna betala vår skuld, hvem vet, kanske redan i höst."

I detta ögonblick hördes det skrällande ljudet af en kurirklocka, och mannen bleknade synbarligt.

Men midtigenom vimlet af människor och lass åkte en släde in på gården och styrde med hejdad fart sin kosa rakt mot den nyss omnämnda stugan. I gafveln satt en bred herre i vargskinnspäls, hvars ragg पोस्ते vidt öfver bräddarna af den trånga släden. Hufvudet syntes liksom insjunket i ett fodral af en tjock, röd duk, som skulle tjäna till munkläde, och i hans famn låg på den yfviga fällen ett piphufvud, åtminstone till vidden föga mindre reputerligt än ägarens eget.

Framför honom på kuskstället såg man äfvenledes en herreman, att döma af den brutna finska, på hvilken han ropte åt bönderna att ge rum, och af hans sirliga sätt att göra statssnärtar i luften med sin piske. För öfrigt var hans dräkt ingalunda beräknad hvarken på stat eller bekvämlighet. Hans korta, knubbiga figur var med möjligaste sorgfällighet insvept i en tunn kapprock, som, då han hoppade ur släden, syntes räcka honom blott till knät, och på hans blåa, utborstade mössa hittade den yrande snön knappt så mycken lo, att den kunde fästa sig fläcktals.

Herrn i släden var den afskedade rika öfversten och possessionaten Tingkors, och herrn på kuskstället var hans handsekreterare, faktotum och nådehjon, den grånade studenten Simon Timoteus Gåsevinge.

Att anbefalla häst och släde i vård åt en af de kringstående bönderna, läsa upp dörren och låta inbära fällar och packning var för herr Gåsevinge ett ögonblicks verk. De båda herrarna trädde in, och snart såg man den lilla stugan upplyst af en blossande brasa och öfversten gravitetiskt placerad i en länstol vid bordet, medan herr Simon Timoteus med beställsam ordentlighet påtände tvenne ljus, städade sin patrons effekter och sökte att genom flitigt dammande och putsande skydda den sorgliga återstoden af sin ungdomskapprock, hvilken han för köldens skull ännu bar på sig, för hvarje menlig inverkan af den smältande snön.

Läsaren har utan tvifvel redan igenkänt den gamle krigaren och ser honom, i följd af hans nedslagna gäldenärs skildring, kanhända icke med de blidaste ögon. Det torde därför tillhöra opartiskheten att yttra några försonande ord till hans förmån.

Öfverste Tingkors var ingen blodsugare på sina gamla dagar, fast han älskade tvister och strid. Han hade tjänat fäderneslandet med skälig utmärkelse i pommerska fälttåget och sedan tyckt sig vara lika väl som någon annan berättigad att sätta sig ned i ro på sina ärfda och förvärfda egendomar. Med allt detta, plögade han säga, hade han icke dragit sig som ett lastdjur undan oket för att lefva för magen blott. Människa hade han varit och krigsman, och som människa och krigsman ville han lefva ännu, fast han icke kommenderade regementen och bataljoner mera, utan kapitel och paragrafer. I själfva verket

hade tillgången varit sådan, att lugnet småningom blifvit honom för mycket lugnt och en och annan jordtvist med hans grannar just i behörig tid kommit emellan, för att leda honom in i rättegångsaffärer och ge honom smak för de egna skärmytslingar, som utkämpas inför domarens tron i tingsstugorna. Med en dryg portion af stolthet och själförtroende och en än större af naturlig enfald hade han sålunda under årens lopp kommit till den öfvertygelse, att processen varit hans egentliga fält och lagen det svärd, med hvilket han kunnat bringa sig opp åtminstone till en generalsvärdighet, om han blifvit jurist.

Redan för flere år tillbaka hade han låtit uppföra sitt högkvarter, som han kallade det, vid tingsgården. Nu var hans tid delad emellan rättegångstvister, träkarlsspel och hågkomster från hans militära bana, och alla dessa hans favoritförströelser sammanväfde sig med hvarandra i hans föreställningssätt och hans tal till ett tyg af den brokigaste färg och ränning. Korten voro för honom trupper, en batalj kunde han kalla en process och en process åter en robbert; han spelte ut ett kompani, ryckte fram med en trumf och gick i elden med sitt memorial. För öfrigt låg öfver hela hans väsende ett flegmatiskt lugn, och i hans stora, fylliga anlete upptäcktes lätt en viss enformig drygheit, förenad med en godtrogen enfald, som dock stundom uppiggades till ett kolossalt uttryck af glädje öfver någon liten slugt påhittad fint.

Han hade nu en stund med stor myndighet sträckt sig i sin länstol och med några väldiga rökar pustat reströttheten ur sin kropp, när han tyckte det vara tid att gå på saken och som vanligt inledde sina ordres med en liten personlig apostrof till sin medhjälpare:

"Gud förbarme sig öfver er ordentlighet, herr Gåsevinge, med hvilken ni ändå icke kommit dess längre i världen. Hör då en gång opp att städa! Städa må man hemma, om man så har lust; men här lefva vi som vandringsmän, herr Gåsevinge, i fält, i ett läger, med brinnande krig för dörren, och här gäller det att se efter våra trupper och icke våra pälsar. Packa opp dokumenterna, min vän, så att vi få sortera dem än i afton. Kom ni ihåg att taga med er torpar Johans inlaga och gamla Pistols fattigbevis? Våra kort bli sämre och sämre, gunås, och inom några år komma vi till tingsbordet med bara hackor."

Till denna sista klagan hade den gode öfversten allt skäl. Alla hans gamla mål voro i tidens längd småningom afgjorda och nya ville icke mer räcka till, emedan hvar och en af hans grannar, af farhåga för hans processlust, med omsorg sökte undvika alla sådana förbindelser med honom, af hvilka någon rättegång kunde föranledas.

Herr Gåsevinge löste upp en af kappsäckarna och började framdraga akter och dokumenter, visserligen icke så digra mer som i forna bättre tider, men dock tillräckliga ännu för att småningom fylla hela bordet. Den gamle öfversten satt gungande i sin länstol och kastade en belåten sidoblick på hvarje nytt pappershäfte, som uppdukades. När allt var upplockadt och framlagdt, skakade han sakta på hufvudet och sade med en half suck: "Hå hå, min kära Gåsevinge, är leken slut ren?"

"Och sanningen att säga, herr öfverste", mente denne, "jag tror vi hafva fått en hackhändelse."

"Men skuldfordringsmålet mot min granne, Simon Pavola", inföll öfversten skrattande, "skall dock göra spel. Det är ett äss, vill jag förmoda."

"Om herr öfversten"—här hostade herr Gåsevinge—"jag menar, ifall det ej är för hårdt att drifva honom på landsvägen med hustru och barn."

"Tyst, Gåsevinge", sade öfversten med en sträng min, "ni är själf en stackare, jag säger en godhjärtad narr, och därför vill ni vara en stackarpatron i alla edra dagar. Låt mig icke höra vidare om den saken. Jag är en gammal man, som snart har gjort min kampanj i världen, och Gud skall veta, att det svider mig i hjärtat, att jag icke kan göra slam på Pavola utan att se honom gå ifrån gård och grund; men så måste det ske. Sitt ned och börja mönstringen."

Herr Simon Timoteus tog sig plats vid bordet och började med en viktig ämbetsmin genomgå och väga de utbredda dokumenterna. "Primo", började han, "ängstvisten med"—

"Gå förbi, gå förbi", ropade öfversten, "det är ett uselt kompani och skall springa vid första salfvän."

"Sekundo, konceptinlaga emot etc. etc. beträffande olaga skallgång etc. etc."

"Läs opp den; har ni kunnat få någonting af den saken, min kära Gåsevinge?"

"Det är blott ett utkast", svarade denne, "lagrum och parter stå ännu icke utförda, utan endast som etceteror; men uppställningen är ungefär denna: ehuru utredt är, att skallgång i denna socken efter vargar och andra skadedjur blifvit af ålder anställd sålunda, att skallkedjan börjat från fastlandssidan och därifrån dragit sig ned öfver näset mot Susiniemi halfö, hvarvid näten städse varit uppsatta tvärsöfver ängslöten, en knapp half fjärradels väg från södra udden, hafva dock i sistförflutna höst

vederbörande skulluppsyningsmän af illvilja eller annan okänd anledning i så måtto vikit ifrån urgammal och häfdvunnen ordning, att de börjat skallgången ifrån ofvannämnde södra udde och motat med näten i skogsbrynet af fasta landet just ofvanför näset. Då jag i egenskap af förut vorden etc. etc. såsom boställe innehar Susilaks gård, upptagande med underlydande skogsmarker och ägor större delen af berörde halfös södra ända, har jag ansett mig befogad hos etc. etc. anföra besvär öfver nyssnämnde vederbörande skulluppsyningsmäns lagstridiga åtgärd, yrkande härhos, i stöd af etc. etc. samt etc. etc. och vidare etc. etc., ansvar för den skada mig därigenom tillfogad blifvit; ity att icke allenast skogsfågel utan äfven harar och annat nyttigt villebråd genom mera sagde åtgärd blifvit från mina ägor förskrämda ut i det vida landet, dädan de hvarken snart ej heller till lika mängd mera torde återkomma."

"Bra", ropade öfversten, "bra, min gode vän. Slå vatten i tepannan och värm er ett glas toddy; är ni blott i stånd att ladda skarpt edra tre etceteror, så hafva vi affären i händerna."

Icke litet belåten och nöjd öfver sin gynnares goda anbud och till och med smickrad af bifallet, besörjde herr Gåsevinge sitt glas och satte sig åter med ett ganska sorglöst utseende vid bordet, ehuru litet han i sitt innersta hade afgjort, hvadan han i hast skulle taga ammunition för att ladda skarpt sina tre pompöst framdragna kanoner. Emellertid ville han låta saken bero på en ytterligare konferens med de unga juristerna vid tinget, hvilka han också eljest af andra spirituella, att icke säga spirituösa, anledningar innan aftonen ärnade besöka.

I öfrigt var herr Gåsevinges hufvudsakligaste ögonmärke för hela denna tingstur det, att kunna beveka sin patron till miskundsamhet mot den fattiga gäldenären, hvars bedröfliga belägenhet i yttersta grad oroade hans medlidsamma hjärta. I denna afsikt hade han gärna uppjudit all sin juridik för att ge hvarje förekommande mål det möjligaste utseende af probabilitet och rättvisa, öfvertygad om att den gamle öfverstens benägenhet att låta sin fordran hvila helt och hållet skulle bero af mängden af de mål, han hade utsikt att vinna; men vid närvarande konjunkture syntes honom denna uppgift alltför svår, för att han ens skulle kunnat hoppas den minsta framgång vid försöken att lösa den. Han bemannade sig dock med värdighet, lik en gammal korporal, som bevarar sin militäriska hållning, om han än är ställd i ledet med odugliga rekryter, tog åter några papper i handen och började mönstringen.

"Protest emot hållskjutsutgörande med tvenne hästar från Susiniemi rusthåll."—

"Far förbi den saken, herr Gåsevinge, där står ingenting att göras."

"Tvist med Höga kronan angående rättigheten till kalkbrytning å Korpi krononybygges ägor."

"Den saken har räckt ett år och skall med Guds hjälp räcka än flere. Gå vidare, min vän."

"Promemoria i backstuguhjonets Elsa Erikdotters skadeersättningsmål mot bonden Erik Eriksson för en af dennes hund ihjälbiten tupp."

"Halt, stanna litet! Detta mål får ni lof att taga i ert namn, min kära Gåsevinge. Saken är i sig själf högst intressant, min vän; men konviniensen kunde hafva någonting att anmärka, om jag dref målet själf. En general, ser ni, får icke rycka i fält med bönder, och man täcks icke spela om halfören, då man fått sig en viss rang i världen. O, min kära Gåsevinge, om jag vore i er lyckliga ställning i det afseendet, att icke bero af världens fördomar! I min utnötta, svarta rock, med mina dokumenter under armen, skulle jag vandra omkring från den rikes och mäktiges palatser till torparns koja, öfverallt skulle jag få höra, hvar någon orättvisa skett eller något intrassladt vore att utredas, och komma till tinget med arméer, som, jag försäkrar det, fordrade ett lika stort geni för att rätt anföras som någonsin de verkliga. Det är er storhet, Gåsevinge, och er lycka, som ni vunnit genom er godsinta efterlåtenhet i världen och ett glas, då det kunnat fås,"—här flög ett ofantligt löje öfver den ädle öfverstens anlete—det är er storhet, säger jag, att kunna vara efter er egen smak och er egen öfvertygelse utan att straxt draga hopens ögon på er. Skulle en högre än mänsklig domstol finnas, dit man i laga ordning kunde instämna världen för allt det tvång, man lider af dess fördomar och enfald, jag försäkrar er, Gåsevinge, det målet vore ingen hacka att spela ut. Promemorian har jag själf gjort efter den gamla kvinnans utsago och antecknat några vittnen. Låt det bli emellan oss och nämn mig icke vid hela processen."

"Saken är sådan: käranden äger en tupp, som ibland utredes hafva gått på svarandens gård och myllat sig bland hans tobaksplanter. Svaranden har brukat hot. En dag hafva vittnen förnummit hundskall och därjämte häftigt kacklande på svarandens gård, gått dit och sett kärandens tupp ligga ihjälrifven och besagde hund löpa femton till tjugu alnar från stället. Gårdsägaren utredes hafva stått på trappan och lockat honom in. Hvad tyckes er, Gåsevinge, så långt är saken klar."

"Alldeles", anmärkte denne, "och synes ej kunna förloras."

"Vänta", sade öfversten med ett finger på näsan, "nu kommer en benigare omständighet. Samma

vittnen intyga äfven, att de i samma stund sett en stor slaghök sätta sig opp på stallstaket vid pass sjuttio steg från valplatsen. Huru vill man få bort den? Tuppen är rifven, efter kärändens påstående af gårdsägarens hund, efter svarandens påstående af höken. Ser ni, min vän, saken har mera vikt, än man ville tro, och Gud vet, hvad som i den kan utredas."

Herr Gåsevinge hade i grunden ingen lust att uppträda i detta mål, i synnerhet sedan han insåg vanskligheten af detsamma och befarade, att omständigheterna därvid skulle väcka uppseende och göra honom till ett åtlöje för hans bekanta vid tinget; han började därför söka draga sig ur spelet och anmärkte, huruvida det icke vore skäl att låta saken förfalla, så mycket hellre, som den icke vore herr öfverstens egen och som för bristande vittnen och upplysningar föga anledning vore att vänta en gynnsam utgång.

"Vasserra nej!" sade öfversten, "här är icke fråga om mitt, om ditt, om vinna eller förlora, utan om en vida viktigare sak: hvad kan människoförnuftet uträtta, då det användes rätt och känner sina hjälpmedel? Lagen har sin form, och domaren måste döma efter den, för eller emot, må vara; men märk väl, talangen ligger däri att kunna bringa sin sak så nära vinsten som möjligt. Ser ni, här äro tre omständigheter att öfverväga: först hundens natur, sen tuppens och sist hökens. Det är afgjordt och kan bevisas, att den förstnämnde skäller på fågel, följakteligen biter, när han kommer öfver någon; och likaså kan man med skälig visshet antaga, att han denna gång blifvit eggad af sin husbonde."

"Men", anmärkte herr Gåsevinge, "huru kan man väl förklara, att tuppen inväntat honom, då den hade vingar och fötter att draga sig ur spelet med?"

"Var icke enfaldig, min vän", sade hans patron missnöjdt, "ni vet, att den var tam, såvida den lefvat sin mesta tid med sin ägarinna i hennes trånga koja."

"Men höken?" mente herr Gåsevinge.

"Nåväl höken", sade öfversten ifrigare, "är det väl rimligt och öfverensstämmande med detta djurs natur, att han skulle vågat sätta sig upp på stallstaket blott sjuttio steg från stället, ifall han blifvit bortjagad från rofvet af hundar och människor?"

"Men om herr öfversten förlåter", invände hans klient, som allt vidare ville rädda sig undan det ledsamma uppdraget, "är det väl mera rimligt, att han skulle hafva vågat flyga midtemot skallet och sätta sig så nära utan anledning?"

"Inga krokmarscher och advokatknep!" ropade den gode öfversten och slog sin hand mot stolkarmen, högeligen uppbragt. "Ni kan gå, hvart ni behagar, jag behöfver er icke mer för i afton, och vill ni icke åtaga er denna sak, så får jag nog den, som gör det. Utan anledning!" upprepade han litet lugnare, "var det icke anledning nog, att han hörde kacklandet?"

Herr Gåsevinge steg opp, tog sitt glas, drack med en vördnadsfull bugning öfverstens skål i botten och aflägsnade sig.

* * * * *

Herr Gåsevinge var för mycket van vid dylika små stormar för att befara någon allvarsammare olägenhet af sin patrons förtrytelse och i någon mån låta modet falla. Tvärtom var det honom icke oangenämt att för ett så lindrigt pris hafva undsluppit den brydsamma befattningen med sin patrons dokumenter och däremot förvärfvat sig friheten att besöka sina vänner och gynnare i farstukammaren i tingshuset. Därför hade han icke förr tillslutit dörren efter sig, än han ökade sin fart, sprang lätt trippande genom snön öfver gården och inträdde i sekreterarens rum, dit ljudet af ett muntert glam och skenet af upptända ljus redan på afstånd behagligt inlockade honom.

Snart hade han där vid ett glas, som lika villigt bjöds som emottogs, helt och hållet förgätit både sin principal och hans angelägenheter och satt nu hela den långa kvällen i sin snäfva, sorgfälligt bibehållna och borstade svarta frack bland de unga moderna herrarna, rik som en konung och vida sorglösare, betalande därjämte med tallösa historier från sin akademiska tid och sina tingsturer de artiga värdarnes frikostighet.

Minnet af forna såväl gladare som sorgligare dagar i förening med punschen gjorde hans hjärta mjukt som vax, och det var ej utan ett innerligt deltagande, endast ibland afbrutet af ett litet öfverdådigt skratt, hans unga, ännu icke till filistrar mognade åhörare upptogo de enkla, lätt förstådda teckningarne ur hans egen lefnad: huru han växte opp med hela världen i utsikt, han såsom andra, huru hans horisont småningom mulnade vid akademien, till dess äfven hans närmaste mål bortskymdes helt och hållet och det tomma skenet af världslig ära och utmärkelse blef honom af vana lika umbärligt, som solen var honom nu, där han satt i en varm kammare med ett glas för sin kväll och bröd för sin morgondag. Så förflöt kvällen, och herr Gåsevinge märkte i sin vekhet ej, förrän han kom ut på gården

för att begifva sig hem till hvila, huru veka hans knän blifvit.

Då vår kund kom ut på trappan, hade snön upphört att yra, blåsten saktat sig och månen framträdte mellan de skingrade molnen. Hela nejden strålade af ett magiskt skimmer, och stillheten, som redan rådde öfverallt, gjorde den dubbelt inbjudande.

Herr Gåsevinge hade först ärnat vandra hem; men ljufheten af den klara kvällen och farhågan därjämte att träffa öfversten oppe ännu och röja sin närvarande ställning bevekade honom att försöka en liten vandring ut på träsket, som glittrande utbredde sig nedanför tingsgården. Han ville svalka sig och förjaga ur sitt hufvud de ledsamma dunsterna af punschen.

Såsom en stor beundrare af naturen började han därför sin vandring med en dunkel förtjusning i sitt sinne, men tillika icke litet störd af de hopade drifvorna, som oupphörligt skärmytslade med hans envisa fötter. Minnen, känslor och gestalter från förflutna tider sväfvade fram för hans inbillning och försvunno åter för stötarna af hans ojämna steg; länge vandrade han utan att kunna sammanhålla någon enda bild, till dess sluteligen taflan af hans lefnad uppklarnade på några punkter och hans orediga tankar började forma sig och öfvergå till ord.

"Gåsevinge", sade han med kort allvar, "tror du på en Gud?"—

Efter denna fråga pauserade hans tanke länge, förd med strömmen af hans känslor; sluteligen fick den åter botten och begynte:

"När du förr var vid akademien, Gåsevinge, åren gingo förbi och läsningen blef dig tung, hvem höll dig vid godt mod och lät dig icke bli en odugling i världen, utan gaf dig ditt fält att arbeta och gagna på? Hvem var det, som löste ut dina kläder från din hyresvärd, då du nödgades resa, och icke lämnade dig att färdas naken kring landet och förgås? Gåsevinge, är du otacksam? Hvem har gifvit dig föda, då du hungrat, och härbärgerat dig, då du varit utan tak? Se, hur härligt månan lyser mot granarna på stranden! Ingen usel här! Himlens ljus och lifvets bästa gåfvor dela alla lika; och roligt är att vara människa ibland. Men hurudan är du emot dina bröder? Gåsevinge, rannsaka dig och säg, hvad blir ditt verk för morgondagen? Slå dig för ditt bröst och känn, hvad du bär i din ficka. Hjälp din like, då du njutit hjälp.— Här, här, detta usla papper, bärgas det, fördärfvas åtta oskyldiga människor; kastas det ut att drifvas af vinden, se, så blifva alla dessa orörda i sin boning. Nu är stunden kommen. Människogunst och människoogunst lika mycket. Gåsevinge, var glad, du har gjort en ädel gärning!"

Med dessa ord hade han fått fram den fattiga bondens skuldsedel, som han med flere andra dokumenter bar i sin ficka, och kastade den nu med afsky långt bort ifrån sig på isen.

Efter denna beundransvärda bragd vände han om, kom ändteligen hem tillbaka, fann nyckeln på öfverenskommet ställe och inträdde i stugan, där den gamle öfversten insomnat djupt i sin säng och där äfven Gåsevinge själf genast utsträckte sig på en af pälarna och insomnade glad i sin behagliga yra och obekymrad om den kommande dagens plågor.

* * * * *

Herr Gåsevinge vaknade ganska tidigt morgonen därpå, och hans första tanke, sen han släckt sin törst, var en dunkel föreställning om den föregående aftonens äfventyr. Men då han såg mörker råda omkring sig och icke hörde något annat ljud än skrålet af den gamle öfverstens djupa andetag, fann han sig alltför litet skyldig att redan så dags gifva sig i händerna på dagens vedermödor, lämnade därför outredt, om det var en dröm eller verklighet, som sväfvade för hans erinring, vände sig om på sitt andra öra, slog allt bekymmer ur hågen och insomnade åter tyngre än någonsin förut.

Då han gången därpå öppnade ögonen, såg han morgonen redan gråna utanför rutan och öfversten sitta vid sitt bord med sina papper och en rykande kaffepanna framför sig.

Herr Gåsevinge ville som en försiktig general rekognoscera förhållandena, innan han började röra på sig, och låg därför en stund helt tyst och betraktade den gamle.

Var det en följd af den lätthet, som i allmänhet är morgonen egen och som meddelar sig åt lynnet eller af dagens väntade fröjder, alltnog, öfversten syntes i en ovanligt ljus stämning, öfver hans panna låg ingen sky, hans läppar myste ofta, och hans händer sväfvade öfver dokumenterna som en fågels vingar öfver ungarna i boet. Vid så lyckliga förebud vågade vår kund sätta sig opp på bädden, sträcka ut armarna och i all bekvämlighet gäspa bort sömnen.

"Ändteligen", sade den gamle öfversten i en mild ton, då han såg sin medhjälpare så långt kommen, "god morgon, min kära Gåsevinge, stig opp nu och få er en kopp kaffe. Jag har velat låta er sofva ut för att ha någon hjälp af er i dag; ty jag kan väl gissa, hvar ni kamperade i aftse."

Sålunda tycktes hvarje hågkomst af gårdagens förtrytelse vara utplånad ur öfverstens sinne; men blotta påminnelsen om föregående afton verkade på herr Gåsevinge vida kraftigare än utbrottet af hans gynnares onåd dagen förut. Med tysta steg smög han sig till en stol, på hvilken han äfven i sin nattliga yrsel icke försummat att lägga sin frack väl ihopviken, vände sig bort och började undersöka bröstfickan, liksom hade han allt framgent sväfvat i ovisshet om huruvida han verkligen gjort af med reversen eller blott gäckades af en dröm.

När han nu genombläddrat papperen och såg sin farhåga besannad, fick han en mulen min, sköt fram läpparna och syntes högeligen förvånad. Emellertid, då det skedda icke kunde göras oskedt, bemannade han sig snart med sitt gamla, flegmatiska lugn, påklädde sig sin frack och steg fram till bordet med så klar panna som möjligt, öfverlåtande saken åt sin egen gång.

Men en ny pröfning drabbade honom genast, ty hans principal begynte:

"Se så, Gåsevinge, tag er en kopp kaffe nu till att börja med och sätt er. Jag har bläddrat genom korten—i förbigående sagdt skall ni icke plåga mig mer med sådana surcouper som i går, ty de tjäna till intet—jag har mönstrat, min vän, men finner icke reversen. Den har ju ni i förvar?"

Herr Gåsevinge nödhostade några gånger, men kunde oakadt alla förberedelser icke utarbete något bättre svar än ett högst otydligt: "Utan tvifvel."

"Hur, utan tvifvel?" sade öfversten, "stack ni den icke hos er, då vi reste hemifrån i går?"

"Herr öfversten har alldeles rätt, det var jämte fattigbevisen och flere andra smärre papper, som jag ännu bär i min ficka." Med dessa ord skyndade herr Gåsevinge att med en artig bugning taga en af kopparna och slå i sitt kaffe, angelägen om att i skygd af någon förrättning dölja sitt bryderi.

"Var icke så där bortblandad nu mera", sade öfversten, som icke kunde ana den rätta orsaken till klientens besynnerliga sätt att vara, "låt oset gå er ur hufvudet, min kära Gåsevinge, ty här behöfves snart både reda och drift. Det är en förunderlig indolens, som måste vara er medfödd och som gör, att allt i världen är er likgiltigt utom mat och dricka och sömn. Därför har också världen vändt ryggen åt er, min vän, ehuru ni af naturen icke är hvad man egentligen kan kalla vanlottad varken på förståndsgåfvor eller utseende, om jag undantar ert alltför mörka skäggbotten, ert sträfva svarta hår och kanske äfven er mage, som är för trind för en så liten figur. Eljest har ert öga, då ni är rätt mornad, förstås, en viss pigghet, som jag tycker om, och er mun ständigt ett drag af en så oförarglig belåtenhet, att man ej länge kan vara förtörnad på er, fast ni måste medge, att man stundom kan hafva giltiga skäl därtill. Jag säger allt detta icke såsom någon förebråelse; jag har tvärtom hela denna morgon skrattat hjärtligen, så ofta jag sett er på er vargskinnspäls i vrån, där ni kunnat låta väggar och tak ramla öfver er utan att vakna. Vet ni, här har jag haft stugan full af folk, medan ni sof. Pavola var här med hustru och ett par barn och ville åter förmå mig till att ge honom anstånd med betalningen till nästa höst."

"Och hvad behagade herr öfversten afgöra därvid, om jag får fråga?"

"Jag hade svårt att få den narren att begripa, att ingen är så galn, att han permitterar sin dugligaste soldat midtunder brinnande krig. Eljest var jag just på vägen att ge efter för deras klagan, ty jag har en upprorisk natur, som i vissa afseenden är svår att hålla i tygel, men jag kom i lagom tid att kasta ögat på er, Gåsevinge, och såg, huru nöjd människan kan vara, om också icke allt går henne så väl i händerna, och denna sak räddade mig från en stor dårskap. Och nu får ni lof, min vän, att sätta er ned och ställa våra trupper i ordning; hvad mig beträffar, måste jag gå upp till häradshöfdingen för att med honom planera ut marschen för det hela. Gif akt på er själf, min vän, och låt icke den lede frestaren få makt med er, medan jag är borta. Så, så, jag kommer väl själf till rätta med öfverrocken, besvara er icke, herr Gåsevinge; men mina galoscher, hvar kunna de vara? Tack, tack! Lycka till goda koncepter; jag lär väl föga komma från tingssalen mera under denna förmiddag. Farväl!"

Så snart öfversten lämnat rummet, öppnade herr Gåsevinge vägkostskrinet och tog sig en liten värmare för att kunna motstå morgonkylan. Straxt därpå kastade han sin kapprock på sig och smög sig ut i afsikt att söka upp den fatala reversen, ifall den ännu kunde finnas kvar på stället, där han i anfallet af sin människokärlek sist lämnat den.

Då han kom; ut på isen, fann han icke ens sina spår mer, emedan ett oväder åter inträffat under natten, och att något nära erinra sig, hvart och huru långt han riktat sin färd, stod icke i hans makt. Högst snopen vände han därför tillbaka hem och började nu att med ansträngning af alla sina krafter ordna och utarbete akterna för att, såvidt möjligt var, stämma sin patron till glädje och därigenom mildra den hotande stormen.

Men dagen skred fram, bud började följa efter bud från öfversten, som fordrade än den ena inlagan, än den andra, och olyckliga resultat af dem alla ökade än mer det bekymmer, hvaraf hans arma sekreterare plågades. Kronotvisten hade utfallit illa, skullgångsmålet var förloradt, emedan de tre

etcetera i brådskan icke kunnat laddas med annat än löst krut, den gamla krigaren själf hade blifvit pliktfärd för svordom af förtrytelse inför rätta, och till råga på alla dessa jobsposter hörde herr Gåsevinge ändteligen i sin nöd ljudet af öfverstens steg i farstun och såg honom inträda pustande af ifver och med vredens stelhet i det stora, vidöppna ögat.

"Ryck fram", ropte den gamle, "ryck i Herrans namn fram med er reserv, Gåsevinge; det är icke tid nu att sitta här och lurpassa. Våld går öfver allt, och pardon ges ingenstädes. Hvilken dj-l—här åtminstone må man då få svärja saklöst—har gifvit er in det orådet att lita på edra etceteror, tills nöden tvingar er att sätta in hvilka paragrafer som helst i stället. Nu måste ni fram med tuppen, och sen skall jag hugga in på Pavola. Ställ sakerna i ordning och följ med mig dit opp, man täcks dock icke tappa hvart mål."

Lyckan gynnade herr Gåsevinge öfver all hans förmodan, så att han redan på gården, under det han med klappande hjärta gick opp till tingshuset, fann ett vittne, hvars utsago afgjorde det kinkiga skadeersättningsmålet till hans fördel.

Den gode öfversten satt under rättegången på sin vanliga stol i salen och afhörde allt med spänd uppmärksamhet. När utslaget fallit, blinkade han förtroligt åt herr Gåsevinge och gaf honom tillika med handen tecken att nalkas.

"Den saken skall ni hafva tack för", hviskade han honom i örat, "gif mig nu inlagan mot Pavola."

Herr Gåsevinge hade ingen undflykt. Med så stor hållning som möjligt framdrog han ur sin ficka de begärda papperen, till det yttre besörjda med all sorgfällighet, och gick tillbaka till sin plats nära dörren, där han sedan, med armarna i kors öfver bröstet, hufvudet litet nedsänkt mot skuldran och största menlöshet i min och hållning, afbadade stormen.

Redan var parten inkallad och inlagan producerad, då domaren, öppnande dess pompösa skal, fann kärnan borta. "Reversen saknas ännu", sade han och fäste sin blick på öfversten.

"Reversen, reversen", upprepade denne och såg på sin adjutant, skakande missnöjdt på hufvudet.

Herr Gåsevinge tog upp sina papper ur fickan och låtsade söka. Sin menlösa min förändrade han icke; men stora svettpärlor började framtränga på hans panna. Efter en stunds sökande lättade han sitt hjärta och sade med en half suck: "Den måste vara förkommen."

"Är ni då alldeles rasande?" ropade öfversten och sprang opp, men hejdade sig i samma ögonblick af respekt för rätten och satte sig åter, blodröd af harm.

Den arma bonden hade märkt förhållandet och sade efter en stunds tystnad helt enfaldigt: "Hvartill behöfs här papper? Nog vet jag utan sådant, att jag är i skuld hos herr öfversten."

"Ja", inföll denne genast, "på ett hundra riksdaler med upplupet intresse för ett år och tre veckor, är det icke så?"

"Summan är riktig", sade hans motpart och tog sig vid örat, "och det är väl ett år och mera, sen jag fick den till låns; men svårt är för mig, ädle herr öfverste, att hastigt dra mig till minnes veckotalet."

"Skrif opp till protokollet", utbrast öfversten, "att han vidgått skulden. Där hade ni, Gåsevinge, spelt mig ett vackert spratt, utom den arme mannens enfald."

Vid dessa ord öfvergick hans anlete ifrån vrede till det groteska, triumferande uttryck af förnöjelse, som alltid infann sig, så ofta han tyckte sig hafva gjort någonting utomordentligt väl.

Målet afgjordes utan vidare omständigheter och sessionen slöts för förmiddagen.

Vid middagsbordet, där öfversten kort därpå befann sig på tu man hand med sin medhjälpare, hade han tillfälle att ostörd uttömma hela floden af sin bittra vältalighet på denne. Herr Gåsevinge satt emellertid helt lugn, höjde blott då och då på axlarna som sjöfågeln under ett hållregn och väntade åter på solskenet. Detta blef icke heller länge borta.

"Gåsevinge", sade öfversten, sedan han trätt sig till nöjes, "var det af enfald eller af klokhet, den arma narren bekände?"

"Af båda delarna, herr öfverste", svarade denne. "Enfald och klokhet äro hvarandra nära, och jag menar, att han med skäl kan räkna på miskundsamhet nu, då han visat sig så redlig."

"Hvad? Vill ni då, att jag skall släppa fågeln åter, sen jag en gång haft bestyr att fånga den?"

"Ingalunda helt och hållet, herr öfverste, utan villkorligt, så att han får anstånd på ny förskrifning."

"Topp, min kära Gåsevinge, ni skall hafva tack för detta råd. Jag är ingen blodsugare och vill ingen redlig mans ofärd. Laga ni, att jag får en ny revers i laga form, så slipper jag den nöd, jag varit i, och får någonting i besparing till nästa ting. Det blir ändå ett mål till, ty lita kan jag därpå, att jag får lägga in på karlen då åter. Tiderna äro dåliga, min vän, och man måste hushålla. Akta er blott att härnäst spela mig ett dylikt spratt, och lär er en gång att handtera affärer med allvar."

Herr Gåsevinge bugade sig för förmaningen, skar för sig ett godt stycke stek och glömde minuten därpå såväl sina senaste som alla andra förut öfverståndna bekymmer.

UPPSATSER.

NÅGRA ORD OM NEJDERNA, FOLKLYNNET OCH LEFNADSSÄTTET I SAARIJÄRVI SOCKEN.

[Förf. har nämnt denna socken, emedan han haft lägenhet att under loppet af något år och längre än uti andra trakter af det inre Finland uppehålla sig i densamma. Det allmännaste af hvad han har att om den berätta kan dock säkert utsträckas vida utom sagde ors gränser.]

Afsikten med dessa rader är icke att ge ett bidrag till någon topografisk skildring af vårt land eller af en särskild ort i detsamma, utan blott att med strödda drag teckna en eller annan af dess skönheter och återlifva hos mig själf njutningen af de intryck, jag af dem erfarit. Oskiljaktiga från dessa erinringar äro några mörkare bilder af mänsklig nöd; och de tyckas mig icke onaturligt äga sin plats bredvid och inom naturens härlighet och storhet. Ty liksom djuret aftager i liflighet och fågring, i den mån människan tvingar det under sina ändamål, så synes äfven naturen förtvina, ju mer den kufvas af mänsklig flit och omtanka, och sålunda blott i sitt otamda tillstånd äga sin fulla skönhet, blott i sitt tamda lämna människan fri tillgång till sina outtömmeliga spenar. Vill man därför njuta anblicken af ett folk i välstånd och öfverflöd, må man besöka de nejder, där naturen, öfvermannad af människokraften, spak och slappad bjuder aftvungna håfvor; älskar man åter att se naturen i dess ursprungliga glans, så må man gå dit, hvarest hon ännu fri utvecklar sina gigantiska krafter och gäckar ett tvinande släktes glesa ansträngningar till hennes kufvande. Finland erbjuder kanske rikare än något annat land taflor af denna art. Hvilken växling af nejder, från det jämna, odlade kustlandet [Tyvärr påtrugar sig här den anmärkning, att äfven dessa folkrika och eljest bördiga orter nu genom flere inträffade missväxtår, särdeles längre upp mot norden, blifvit skådeplatser för nödens och hungrens yttersta eländen. Denna omständighet bevitnas sorgligt också af den mängd utblottade och kringirrande landtmän, som strömmar med hustrur och barn hit till hufvudstaden för att genom dagsverken här förvärfva ett nödbröd, som deras öfvergifna hemman vägrat att gifva.] till upplandstrakterna med sina svindlande höjder, sina ödsliga träsk och sina moar, till hvars djup ingen stig leder och dit endast orren eller tjädern, sårade af lodet, någon gång sträckt sin ensliga flykt! De flesta resande från Europas kultiverade länder, som besöka Finlands kuststräcka, skola föga finna densamma afstickande från deras hembygd och med undantag af klimat och språk åter träffa nästan alla de föremål, deras fädernesland ägde och utbredde för dem. Till de högre upp i Finland belägna orterna åter skall väl ingen främling komma, som kunde säga sig hafva sett något dylikt förr eller ens något med dem likartadt; så bestämdt tecknade, så skarpt individualiserade äro de. Under det att by vid by och gård vid gård utmed i synnerhet den södra kustvägen vittna om befolkningens styrka, trefnad och seger, kunna på vägarne inåt landet milssträckor tillryggaläggas utan att ens skymten af en koja möter ögat, och ser man efter långa färder en sådan, så hänger den på slutningen af en jättelik mo, eller sticker den fram mellan de vilda lunderna kring ett halfgömdt träsk, lik en främmande utväxt på naturens friska, storartade stam. Det är dock äfven i våra skärgårdar någonting vildt och eget, som ger dem en afstickande färg, i synnerhet längre ut mot hafvet, och ingen skall kunna vistas en tid i dessa nejder utan att föra med sig dädan djupa och genomgripande minnen. Men dessa skärgårdsorter äro blott så

mycket mer skilda från de högre trakterna, som hvardera äro skarpt och individuellt markerade och bära olika prägel. De fornsvenska melodierna äro som hemmastadda vid våra kuster och ackordera med nejdena kring dem så förtroligt, att man tydeligen märker deras ursprung ur en besläktad natur; också äro de inhemska visor, som uppkomma och lefva på kustfolkets läppar, till den grad lika de svenska folksångerna, att likheten på intet vis kan förklaras blott ur den synpunkt, att de äro foster af svenska kolonister, utan snarare måste till största delen tillskrifvas lokalens harmonierande förhållanden. Å andra sidan finns väl hos få föremål en väsentligare skillnad än emellan nyssnämnde sånger och de nationellt finska tonarterna. Näckens polska, hörd vid vår hafsstrand, öfverensstämmer så med de holmar, man ser, med den luft, man andas, att man skulle tro hafsbygdens egen sommarkväll hafva författat densamme; sjungen bland Saarijärvis, Rautalampis eller Viitasaaris stupande höjder och ödsliga träsk, skulle den röja blott missljudet af ett hjärta, som i fjärran äger sina dyrbaraste föremål. Likaså litet vore å andra sidan den finska *Minun kultani* eller någon annan, flyttad till våra kuster, på sitt rätta ställe.

Det torde föga finnas några melodier, som närmare än de alpiska ackordera med Finlands inre nejder, och man har äfven hört främlingar finna någon likhet mellan Schweitz och Finland. I allmänhet kan man vara förvissad om att tvenne särskilda orter i den mån likna hvarandra äfven till det yttre, som någon öfverensstämmelse finnes i karaktärerna af dessa orters infödda sånger. Ty såsom mänskligheten i sin totalitet är jordens spegel, så är äfven människan på skilda delar af jorden sina omgifningars spegel och reflekterar i sanna, sköna och ädla uppenbarelser blott de strålar, hon af dem insupit. Det är därför jag antagit olikheten mellan det öfre och nedre landets folksånger såsom ett viktigt och ojäfaktigt bevisningsmoment för dessa trakters skarpa inbördes skillnad.—

Utan att vilja påstå den ena ortens företräden framför den andra i afseenden, som hänföra sig till enhvars individuella tycke, tror jag, att samma väsende aldrig skall kunna med lika innerlighet hylla alla de här anmärkta skilda karaktärerna af vårt land. Den nämligen, som haft tillfälle att lefva någon längre tid under inflytelsen af de olika trakterna, skall djupast i sitt hjärta förvara en af dem och icke tvenne, han må äga i hvilkendera som helst sin fosterbygd och de mest dyrbara af sina öfriga förhållanden. Till ett sinne, som är stämmt för den lugna, poetiskt religiösa betraktelsen, talar företrädesvis upplandsbygden. Det lefnadsfriska, djärfva och tilltagsna lynnet skall troligen älska hafsstranden, och beräknaren, slöjdidkaren, hushållaren finna sig bäst på kuststräckans slättland. Då nu det förstnämnda af dessa lynnen otvifvelaktigt sannast emottar och mest medvetet bibehåller intryck af naturen, så kunde man i allmänhet tillerkänna ett företräde i afseende å högre intressen åt den ort, som mäktigast inverkar på detsamma. Också har man svårt att föreställa sig ett uttryck af det gudomliga, som vore klarare, härligare och mera upplyftande än det, som trakterna uppe i landet gifva genom sin storartade teckning, sin enslighet och sitt djupa, ogenomträngliga lugn. Hafvet, så mäktigt det än är, bär icke alltid, ja, endast sällan, denna prägel af gudomligheten. Endast i dess omätliga stillhet fattar och ser sinnet oändligheten; uppröres det af stormen, så förvandlas det från Gud till jätte, och människan tillber ej mer, utan bereder sig till strid.

Bland de orter, som närmast representera hufvudförhållandena i det inre Finland, så hvad lokalen som inbyggarens lefnadssätt och villkor beträffar, torde med skäl den afskildt liggande, torftiga och sköna Saarijärvi socken kunna räknas. Hvad den är i smått, det tyckes det inre landet med få afvikelser vara i större skala.—

Enkelt och oansadt som den natur, hvaraf han omgifves, är Saarijärvi-bons lefnadssätt. Lik badstugan, hans enda och outhärliga lyxartikel, till färg och förmåner, endast till utrymmet större, är det pörte, han bebor. Dess inre erbjuder främlingen en öfverraskande tafra. Väggar och golf, sammanfogade af oformliga furustockar och plankor, äro kolsvarta, de förra af rök, de senare af allt, hvad i årtal förgäfves väntat en skurning. Taket synes sällan; det är gömdt ofvanom ett rökmoln, som lik en svartgrå päll hänger sju eller åtta fot i höjden och öfverskyggar utan att besvära. Då och då genombrytes detta töcken af en solstråle, som dagen skickar genom det vida rökfånget i taket, och ibland, ehuru sällan, blickar äfven en stjärna in. Fönster finnas ej, endast gluggar, som efter behof öppnas och tillslutas. För att rätt fatta egenheten af detta boningsrum bör man se det en vinterafton. Muren (spiseln), rummets helgedom, till stil och arkitektur lik våra gamla milmärken, står då i sin fulla förklaring. En ofantlig brasa af grof tallved blossar vid ugnen och kastar ett bländande sken kring stugan, som ytterligare upplyses af pärtbloss, än stuckna i väggarna, än uppburna af egna klykor på golfvet. I detta skimmer rör sig eller hvilar oftast en tallös människoskara. Kvinnorna sitta vid sina rockar eller syssla med degtråg och gryta, männerna göra korgar, slädor, skidor och dylikt, tiggare och inhysingar sträcka sig för elden, och den stående artikeln i stugans hushållsjournal, pärtklyfningen, skötes af någon äldre gubbe, som med lugn händighet delar de tunna spjalarna i ännu tunnare skifvor. Barnskaran har då vanligen krupit opp på muren, där den i all samdräkt lefver och skriker i kapp med syrsorna; vid den långa hon nära dörren fröjdar sig gårdens häst åt hackelsen, värmen och sällskapet, medan tuppen, om han ej än satt sig opp till ro, i kretsen af sin familj gör visiter hos sina gynnare i hvarje vrå af rummet och är öfverallt som hemmastadd. Sådant visar sig, med mer eller mindre

afvikelse, ett finskt pörte om vinterkvällen. Tror någon all treflighet vara bannlyst ur en sådan boning, så misstar han sig; icke blott infödingen, utan också den under helt andra förhållanden uppvuxne kan finna sig väl i den. Luften där inne är genom den ständiga eldningen och det alltid underhållna draget ren och frisk, och det för ögat äckliga aflägsnas med sorgfällighet och ordning. Det svarta golvet upphör att synas smutsigt, i och med detsamma det icke röjer någon skymt mer af en försvunnen renhet; man tycker sig stå på mull, icke på nedsudlade bräder, och den egenhet i människolynnet gör sig gällande här att tåla äfven en mindre putsning, såframt den icke kontrasterar mot ett röjdt syfte till en större. Upplandsbonden lefver icke i en vårdslöst härmad förfining, han bivuerar i ödemarken; och hvem, då han ur vinterköllden träder fram till den varma, gästvänliga brasan, frågar efter om det skjul, som omger honom, är svart eller hvitt, om den mark, på hvilken han står, är fejad eller icke?

Såsom utgörande en del af befolkningen i ett finskt pörte omnämndes tiggare och inhysingar; de äro äfven så vanliga och betydande inventarier i hushållet, att vid frågan om detta hvardera af dem kunna kräfvä en närmare beskrifning. Inhysingen är den finska bondens andra svala. Likasom hon fordrar han rum för sig och de sina under bondens tak, får det villigt såsom hon och lefver som hon af hvad dagen gifver. Den hyra, han betalar, består vanligast och mest bestämdt i tjänsten att kasta ved för eldningen in genom stugans glugg. För öfrigt stå de flesta hans andra åtgärder för gårdens bästa på extra stat. En sådan man idkar till sitt uppehälle, såframt han ej är slöjdskunnig, stundom ett litet fiske och skytte samt begagnar dessutom den lika så litet medgifna som vägrade förmånen att svedja på hemmanets mark för rofsådd och vända sig afkastningen till godo. Kan han skaffa sig en ko, så lefver hon, där bondens kor lefva, och är en äfvenså privilegierad inhysinge i sin spilta, som ägaren är i sitt hörn af stugan. Då hans behof äro få och genom hemmansägarens omedvetna godhet de utgifter ännu färre, som han för dem behöfver vidkännas, så är det klart, att han mer än någon annan skall följa den hos finnarne allmänna böjelsen för maklighet och lugn. Också ser man honom oftast hvila, om vintern framför ugnen på någon bänk, om sommaren i solskenet på marken. Utan tvifvel är mängden af dessa inhysesjon ofördelaktig såväl för landets odling i allmänhet som särskildt för den, under hvars tak de bo; men omissskänligt ädelt visar sig också allmogens sinnelag däri, att den med anspråk på en så ringa vedergällning delar sin trånga boning och ofta sitt knappa uppehälle med dessa sina bröd- och taklösa medbröder. Saarijärvi kan trotsa hvilken annan ort som helst, hvad öfverflöd på slika personer beträffar. Glest befolkad, men ojämförligt glesare bebyggd, med vildmarker, dem ingen åbo kan hinna mäta och begagna, fyller denna socken alla villkor för ett sådant lefnadssätts uppkomst och fortfarande.

Den andra omisteliga personalen i bondens pörte utgöres af tiggarena. Det är sant, att de icke äro permanenta, utan komma och färdas af; men sällan förbigår någon dag, då de invid allmänna vägen belägna gårdar ej haft besök af en eller flere sådana, så att man väl kan lämpa på detta förhållande Stagnelii bekanta ord: "Idén är evig, skuggorna försvinna." Tiggaren är ingenting mindre än föraktad och öfversedd. Följd af en gud, såsom Homers tiggare, kommer han, ofta med hustru och barn, från gård till gård, allestädes bemött såsom gäst och icke som nådehjon. Ugnen har värma för honom som för andra; han begär ingenting; hvar och en känner hans behof dessförutan och afhjälper dem, så godt han kan. Det blir icke fråga om att kasta fram någon försmädd kost åt honom, han äter som det öfriga husfolket af den bästa anrättning, gården äger, det vill säga, af den enda. Han berättar, om han har något att berätta; lyster det honom att skämta med någon i stugan, så skämtar han; hans barn, om han för med sig sådana, leka med gårdens barn. Om kvällen går han till hvila, där han finner en bekvämlig plats tom på muren eller på bänken, fördragsam, om en annan fått det bättre hvilostället, och fördragen, om han själf lyckats vinna det. Vill han färdas bort och är krasslig själf eller har svaga personer i sin vård, så spänner bonden efter urgammal sed sin häst i redet och föres honom eller hans närmaste villigt och anspråkslöst till nästa gård. På detta sätt lefver tiggaren i Saarijärvi och ibland finnarne i allmänhet. Han äter bark, emedan bonden äter bark; skulle bonden lefva af hvetebröd, så skulle tiggaren hafva samma föda.

Öfver all beskrifning är den fattigdom, som råder ibland folket i Saarijärvi. Den knappa, ofta onaturliga födan verkar menligt på deras kroppskrafter, och obekantskapen med andra njutningar af lifvet än sömnens och hvilans gör, att de uteslutande hålla sig till dem och försumma att arbeta för andra. Sällan ser man deras omtänka sträcka sig längre än till närmaste dagar, och man kan ej undra däröfver, då uppehållet för dessa redan ger dem mer än nog att grubbla öfver. Ingen industrigren har slagit rötter i denna socken, emedan afkastningen icke utan de största svårigheter och afdrag kunnat förtryttas för afståndets skull från städer och mera odlade orter. Jordbruket har i frostnatten en svår fiende. Många hemman äro årligen så utblottade, att de icke kunna få sina tegar besådda. Åbon, då han gultit året om, skyndar på hösten att skära sin åker, innan kärnan hunnit sin utbildning och mognad. Kreaturen, som om sommaren vada i gräs vid skogsbäckarnas stränder och i dällderna mellan moar och berg, tugga om vintern halm, och en halm, som ej sällan är forslad från orter på åtta, tio, ja, sexton mils afstånd. Ofta måste kreaturen i månader uthärda med en ännu otjänligare föda. Den ringa och svaga mjölk, de vid denna belägenhet kunna gifva, användes att skölja ned det sträfva barkbrödet, som på de flesta hemman utgör deras ägares enda föda. Man kan göra sig en föreställning om tillståndet där

uppe, då enligt trovärdiga berättelser vid ett ej långesedan inträffadt frostår blott tvenne gårdar i socknen ägde bröd af råg eller korn. Orden: "Han äter rent bröd året om" och: "Han är bottenrik" äro därstädes liktydiga. Jag erinrar mig tvenne tillfällen, då denna nöd mötte mig i högst sårande gestalter. Jag kom vid en jaktfärd in i ett pörte för att hvila. Stugan var full af barn, utom äldre och yngre fullvuxna personer. Nära ugnen funnos uppträdda på stänger en mängd gulbruna flickor af tallens inre bark, liknande stycken af styft läder. Jag frågade utan närmare betraktande, hvad detta vore och hvartill det skulle användas, och värden svarade: "Käre herre, däraf blir det bröd". Oren voro ej flera; men tonen, som låg midtemellan: "Känner du icke sådant?" och: "Du känner icke sådant!" var genomgripande.—En annan gång kom jag tillfälligtvis på en äng, hvarest man höll på med höbärgning. Kring väggarna af ladan hängde slätterfolkets matväskor, och jag öppnade af nyfikenhet flera bland dem. I alla fann jag kakor, sammanklibbade af bark, inuti becksvarta, med en kalkhvit hinna af mjöl på ytan, mera mutande ögat än smaken. För öfrigt innehöll en del några styfsaltade mjuikor, en annan blott några korn salt. Man behöfver endast föreställa sig tyngden af det arbete, som under den starkaste hetta sköttes vid dessa förfriskningar, för att få begrepp om en verkelig nöd och om människonaturens styrka att uthärda den.—Det vanligaste förstörelseelementet af allt välstånd och all trefnad, brännvinet, torde på denna ort visst ej vara allmänt hatadt; men huru mången har väl tillfälle och råd att bruka denna vara? Ser man ibland någon därstädes öfverlastad, så kan man vara öfvertygad om att icke så mycket måttet af starka drycker som icke mer ovanan att fördraga någon kraftigare näring verkat hans obestånd.—

Af den behandling, tiggare röna hos den finska allmogen på omnämnda ställen, kan man snart sluta till dess gästfrihet och välvilja i allmänhet. Med färre tillgångar lärer väl föga något folk vara villigare att dela med sig och tillgängligare för hvarje anhållan. Åt främlingen bjudes alltid det bästa, huset kan anskaffa, och med största möda skall man mäktat förmå någon att emottaga äfven en ringa penningvedergällning för de förmåner, man åtnjutit under hans tak. Detta förhållande är vanligt hos alla närmare naturen lefvande folkslag.—

De näringsomsorger, som oafbrutet hopa sig öfver Saarijärvis bebyggare, lämna intet rum öfrigt för den lätta glädje, som på flere andra orter är en amma af folkfester och lekar. Det är endast vid jul- och midsommartiden, man märker där någon vidsträcktare stämning för förströelser. Under julhelgen samlar man sig till dans och nöjen, ehuru hvarken så ofta eller så talrikt, som i bättre lottade och rikare socknar är vanligt. Men hvad som äfven i skogstorpens koja ej får fattas, är ett uppdukadt bord, som i veckotal står på parad med det bästa, man kunnat bärga undan den höstlänga hungren, för att förtrefliga och glädja de välkomna julbesöken. Ingen träder vid denna tid in i hans boning, som ej bjudes att hålla till godo; den fattige har alltid fått dela hans bröd, och äfven för den rike tycker han sig nu äga en välfägnad, som ej borde försmås. Till julens solennitet hör äfven, att bord och bänkar skuras med omsorg och att väggarna öfverklädas med en väfnad af pärlor, som lämnas kvarsittande, tills den genom att dagligt plundras glesnar och småningom alldeles förstöres.—

Midsommarnatten firas nästan gladast af alla högtider. Då brännas de så kallade *kokko*-eldarne, och många skott, som man skulle tycka sig förslösa, om de lossades på en järpe eller ripa, afskjutas då högtiden till prydnad. Till anbringandet af kokko väljes vanligen någon hög, halfbränd fura på en naken och dominerande mo. Man uppställer kring den torra träns och kådiga, brännbara ämnen, ju högre dess bättre, och vid midnatten antändes stapeln och afbrinner under skott, fiolklang och hurrarop. Dessa lusteldar, sedda under den vackra, halfdunkla sommarnatten bortom träsk och dalar, gifva en intagande anblick.

Bonden i Saarijärvi är till sitt yttre trög, liknöjd och fåordig. Hans sinnelag är saktmodigt, tåligt och eftergifvande. Det armod och det betryck, i hvilket han lever, har gjort honom inom sig sluten; alla krafter i hans väsende verka inåt, så att de blott sällan och slappt öfvergå i yttre handling. Den storarme natur, som omger honom, har aldrig unnat honom glädjen af någon egentlig eröfring; hon har alltid visat sig hög och obetvingelig; och hans själ frossar vegetativt af hennes dyrkan, medan hans fysiska krafter slumra och förtvina. Härmed stå tvenne omständigheter i förening: först, att han måste vara, hvilket han också är, i hög grad redlig och oförställd, ty enfald och fromhet följa med all religion; sen, att han måste synas handfallen, slö och oförmögen till all bragd, där liflighet och fattning komma i fråga. Det har dock genom flera än ett exempel blifvit bestyrkt, att detta skenbart kaotiska väsende, då han blifvit förflyttad i andra förhållanden, inom kort tid utvecklade krafter, som icke allenast visat sig outtömliga, utan äfven mera snabbt och träffadt använda, än man af en rik förmåga och ihärdig öfning kunnat vänta. Det händer ibland, att en och annan från dessa orter, så ogärna han än öfverger sin hembygd, i yttersta nöd kommer ned till sjöstäderna för att söka bärgning som matros. Då jag haft tillfälle att se och höra omtalas några sådana fall, må det tillåtas mig att anekdotvis anföra därom, så mycket det inskränkta utrymmet medgifver, helst det kan bidra till bestyrkande af de omdömen, som här ofvan blifvit fällda.

På min hemort uppehöll sig en man, som i sina yngre år rymt undan nöden från den socken, hvarom här varit fråga, och slagit sig på sjöväsendet. Så långt jag kan minnas tillbaka, såg jag honom gammal

och grånad. Han bodde nu, vidtberest och mångbepröfvad, i egen gård, bröt grufligt på finska, var glad och käck och tog en sup, då den bjöds. Såväl för hans ursprungligt afstickande och besynnerliga yttre, hvilket man dock snart vande sig att förbise för hans användbarhet och drift, som ock för hans bottenärliga och goda uppförande, var han traditionellt rekommenderad från äldre till yngre och hyllades af alla. Bland många andra öden hade han äfven undergått det att blifva pressad till matros för danska flottan vid dess fejd med England: Saken var på min hemort mycket känd, till och med i detaljer, dels genom hans egna, dels genom deras berättelser, som med honom delat gemensamt äfventyr. Hans son, en tjuguarig yngling, hade först blifvit tagen, då han med sin far gick i allt saktmod ned mot redde till det finska fartyg, för hvilket de voro förhryde. Gubben följde värfvarene åt, tills han nådde en auktoritet, inför hvilken han tyckte det meritera att skaffa sig gehör. Han tog då till ordet och framställde på sin halfbrutna svenska, hurulunda "gubben var gammal och van, gossen var en kycklinge på sjön, stoppar inte på örlog; stryker gubben, nå, låt dö gamla hunden, men gossen behöfver vara hemma och försörja mor; och nu, go' herrar, ta mig och släpp honom". Valet mellan den gamle gästen, som rask och amper brukade detta språk, och ynglingen, som blek och gråtande väntade sitt öde, var snart träffadt. Gubben togs, och hans son slapp unnan. Den fejd, han på detta sätt oförmodadt kom att öfvervara och deltaga i, var i honom sedan på gamla dagar en outtömlig källa till erinringar. Säkert fingo vid den brådska, hvarmed försvaret å Danmarks sida måste bedrifvas, många, i synnerhet mindre, fartyg nödfallsvis löpa ut med både befäl och manskap af föga öfning. Åtminstone hade fallet varit sådant med den slup, på hvilken vår hjälte blef placerad. Det hade också icke många skott hunnit blifva växlade, innan gubben vetat göra sin mångåriga erfarenhet och sin tilltagsna färdighet gällande och värderad. Befälhafvaren på fartyget var en ung gosse, föga van vid manövern, ehuru han eljest enligt gubbens uttryck nog "hade bramsegel på kuraget". Därför fick gubben äfven ofta med en god ed och ett kommandoord på sitt ställe "kasta skutan omkring, då hon krånglade i vändningen". Med beröm och utmärkelse kom han hem efter slutad kampanj och var öfver ingenting i världen så glad som öfver att hafva varit "med dansken, där pepparn växte". Oförändrad i alla skiften förblef hos honom den enfald och den godhjärtenhet, han fört med sig från sin aflägsna hembygd. Hans lilla koja var ett öppet kvarter för nödlidande. Man berättade flera historier om hans sätt att emottaga och hylla dessa. Hopar af tiggare nedtågade ofta om vintrarne från upplandsbygden för att bettla i staden. Då han mötte sådana, tog han dem antingen med sig hem eller, om han hade andra ärender att ombestyra, bad dem uppsöka hans hus, tilläggande vanligen dessa ord: "Säg åt mor, att gubben skickat." Mor förstod då ganska väl, att de borde mättas och få sig natthärbärge utsedt.

Från samma trakter som den nyss omnämnde kom i samma ändamål som han en annan person till staden. Han var 25 år gammal, utblottad, försvulten och så trasigt naken, att dagen säkert ej utan särskilta konsiderationer täcktes se ned på honom. Han infann sig bland andra hos en skeppsredare, som höll på att hyra besättning för sitt fartyg. Sedan öfverenskommelser blifvit träffade med de öfriga, kom ordningen till honom, där han stod lägst vid dörren, med halft löje besneglad af de andra. Man frågade honom om hans ärende. Han sökte tjänst. Hans frimodiga, korta, ofta uddiga svar på flera gycklande frågor af redaren och några hans tillstädesvarande vänner gjorde verkan. Han antogs som kockspojke och tillsades, att den och den dagen skaffa sin kista ombord. "Hvad tusan skall jag göra med kista, då jag ingenting har att lägga i kistan", var hans ganska sanna svar. Han följde fartyget åt utan kista. Hans lott blef att falla i sjön på Londons redd och drunkna på denna sin första resa. Men han dog icke oberömd i sin krets. Kaptenen tröttnade aldrig att vitsorda denna människas utomordentliga förslagenhet, käckhet och exemplariska förhållande, och mången gammal sjöman bland besättningen svor högt vid sin hemkomst öfver hans död. Anmärkningsvärdt är, att denne man, som redan de första dagarna af färden fått byta sin plats vid grötgrytan mot den i masttoppen och som sutit där i storm och oväder, lik en ikorn djärf och fästad, skulle på en lugn redd, då fartyget låg för ankar, som en drömmande famla fram och handlöst tumla öfver bord. Men sådan är finnen. Faran, om den blott aldrig så litet förställer sig, kan plocka hjärtat ur hans bröst, utan att han tar ett steg till sitt skydd. Visar den sig åter öppet och hotande, så kan man lita på att han mer än mången annan äger rådighet och krafter att undvika eller trotsa den.

Saarijärvi socken är full af naturskönheter och har detta företräde gemensamt med de flesta orter högre upp i landet. Ingenting kan imponera mäktigare på sinnet än djupet af de omätliga ödeskogarne. Man vandrar i dem som på botten af ett haf i en oafbruten enformig stillhet och hör blott högt öfver sitt hufvud vinden i granarnas toppar eller de skyhöga furornas kronor. Då och då anträffas, lik en nedgång till underjorden, en skogssjö, till hvars brådstupande, trädbevuxna bädd ingen vindfläkt irrat och hvars yta aldrig krusats af annat än abborrtroppens lek eller den ensam jagande lommens simning. En himmel hvälfver sig djupt under ens fötter, lugnare än den där uppe synes, och som vid ingången till evigheten tycker man sig vara omgifven af gudar och andar, hvilkas gestalter man med ögat söker och hvilkas hviskningar örat hvarje stund väntar att få uppfånga.—Åt ett annat håll hör man ljudet af en skogsbäck. Man går ditåt, man tycker sig vara helt nära och ser dock intet annat än den ljungbevuxna sandmon och stam vid stam af de furor, den bär, tills på ett käppkasts afstånd den motsatta stranden börjar röja topparna af sina björkar. Först då, när man nått randen af mon, ser man en skymt af den glittrande böljan mellan löfven, och fattar man för att betrygga sitt nedstigande med sin högra hand

roten af en björk, så kan man med den vänstra stödja sig på de öfversta grenarne af en annan. Har man nått bäcken, så ser man öfver sig ett blott några få famnar bredt bälte af himlen, och på båda sidor har man en ogenomskådlig väfnad af löf och stammar. Hinner man efter långa vandringar mellan enformiga träd på heden omsider dess gräns, så framstå såsom genom en förtrollning i en tafla af den största växling och omfattning för ens öga träsken vid träsken med löfrika holmar och uddar, strömdrag, fält och kullar. Förvånande äro de skiftande massor af ljus och mörker, man med en enda blick kan omfatta, från de nästan svarta granarna i den sumpiga däliden till tallskogen, som vidtager ofvanom den, och björkarna, som i en krans omgifva foten och sidorna af det öfverst uppstigande berget. En ännu större skönhet får allt detta, då solskenet en sommardag, brutet af molnen, i ständiga nyanser spelar däröfver.

Sådan är naturen i dessa trakter. Folket därstädes kan betraktas såsom en förpostkedja, utställd af fäderneslandets population mot de fiender af dess utkomst och bärgning, man vill bekriega. Det är sant, att den större vådan är förpostens lott; men är den någon gång, såsom nu tyckes vara fallet, i fara att öfverflyglas och gå under i massor, så måtte den ej af dem, hvilkas väl den bevakar, glömmas i sin nöd och öfvergifvas i den olika striden.

NÅGRA ORD OM SVENSKA AKADEMIENS VALSPRÅK: SNILLE OCH SMAK.

Då Svenska akademien vid dess stiftelse antog detta valspråk, ville hon otvifvelaktigt därmed antyda sin hyllning af de tvenne förmögenheter, som enligt hennes åsikt ingingo i och utgjorde förmågan att producera skönhet i konst. Den parodiska tydning, det i en framtid skulle underkastas, förutsåg hon icke. Hade en enskild ristat i sitt insegel orden: "Snille och smak", skulle väl föga någon varit nog grym att hos honom se en annan mening därmed än den nyss angifna; då åter en korporation med Svenska akademiens ändamål och anspråk antog dem, kunde en skämtare med lätt samvete påbörda densamma arrogansen att med dem hafva velat uttrycka ett: *Est Deus in nobis*, eller att Akademien inom sig slöte och fullt uppfattat dessa konstskönhetens båda villkor. Så länge den allmänna opinionen delade i allt Akademiens åsikter och icke anade andra former för det sköna än de, hvilka hon framställde, hade detta valspråk, i hvilkendera bemärkelsen som helst det togs, ännu full helgd; men sedan en total revolution, åtminstone i skenbart afseende, tillvägabragts inom svenska vitterheten och allmänheten begynt hysa begrepp om det sköna, hvilka tycktes i grund strida mot dem, som Akademien förfäktat och än framgent förfäktade, måste den svaga sidan i hennes lösen, utan allt skygd af hennes till rötterna skakade auktoritet, blottas för angrepp och bli ett föremål för så mycket skoningslösare vapen, som hon ännu fortfor att bära i skölden "Snille och smak", när dagens hjältar längesedan lärt publiken att läsa ut dessa ord som "Platthet och alexandrin".

Att denna lösen blifvit anfäktad mer än i hvad fall som helst varit höfviskt, må blott nämnas. Ännu i dag gifvas många, hvilka, mer fattade af det litterära tumultets yra än fattande det ädla ändamål, som väckte det och som efter segern säkert ogillade många af sina utfall, med ömkan anse hvar och en, i hvars ögon nämnde lösen icke bär samma stämpel af löjlighet, den för ett tiotal år sedan allmänt nog troddes bära.

Denna angrifliga sida af valspråket må dock med en antydning blott förbigås; det är också icke den, som vi med denna uppsats åsyftat. Men att den uppfattning af konstnärsförmågan och dess yttringssätt, som detta valspråk tyckes bevittna, är oriktig, vill man här söka ådagalägga.

"Snillet", säger Rosenstein i sitt företal till fru Lenngrens skrifter, "icke nöjdt med att hafva uppfunnit, underkastar sin uppfinning begreppet om det verkeligen sköna; och smaken eller, rättare sagdt, förnuftet leder utförandet både till sammansättning och stil." Denna åsikt af konstskönheten, genetiskt betraktad, var hans och var Akademiens. Ur den framsprang omiskänneligt valspråket. Konstnärsförmågan var således enligt den i sin fulländning bestående af och delad i två likmäktiga potenser, den ena den uppfinnande, oregelbundna, fantastiska, snillet, och den andra den ordnande, hejdande och styrande, smaken, eller med annat ord, förnuftet. Här af följde, att det kunde gifvas ett konstsnille utan smak, och än vidare, att ett konstverk kunde vara på en gång snillrikt och smaklöst.

Man har svårt att veta, hvad egenteligen med snille mentes, när det sålunda sattes utom förnuftet och ansågs såsom någonting själfverksamt åtminstone i bredd med detsamma. Det är dock troligast, att därmed mentes känslan och fantasien. De skulle då utgöra den skapande förmågan hos konstnärn, men dock så, att deras produktioner vore ännu oregelbundna, formlösa och nebulistiska, till dess de mottagit regler, form och betydelse af smaken, af förnuftet.

Här stöter man redan på en omöjlighet, hvilken dock som slutsats kan dragas ur en sådan åsikt, att nämligen tvenne personer då borde kunna med inbördes bistånd producera ett verkligt konststycke med den procedur, att den enas ägandeförmåga skulle ersätta bristen hos den andra; att den ena, det blotta snillet, skulle oupphörligt uppfinna, den andra, den blotta smaken, antaga eller förkasta, med ett ord ordna. Ty onekeligen är det likgiltigt, om de båda egenskaperna äro förenade hos en eller finnas spridda hos tvenne individer, då de antagas verka icke genom sin förenings totalkraft, utan hvardera för sig och successivt.

Ehuru man visserligen icke saknar exempel, att två eller fleres gemensamma bemödande frambragt goda konstverk, får man dock ej framdraga denna erfarenhet såsom motskäl mot hvad vi nyss anfört. De antagna skilda potenserna af totalförmågan hafva icke varit isoleradt tillhöriga de särskilda personerna, utan funnits i förening hos hvar och en af dem i en viss mån och verkat i täflan, så att den ena odelade förmågan sökt öfverbjuda den andra och i sin helhet kontrollerat och jämfört förtjänsterna hos den enas eller andras förslager. Misstaget härrör däraf, att man föreställt sig såsom skildt opererande de båda potenser i människonaturen, hvilka blott i sinnlig uppfattning synas skilda och hvilkas obegripliga förening tvärtom i sin verksamhet ensam är mäktig att framtrolla i synlig skepelse föremål, som hos hvarje annan människa påkalla samma harmoniska förening af dess naturs alla enskildheter för att kunna af henne till sitt väsende senteras, det vill säga, ensam är mäktig att dana konstverk.

Konstnärssinnet har häri en fullkomlig likhet med det religiösa sinnet. Icke är ett kaotiskt svärmeri utan begränsning af förnuftet religiöst, icke heller är ett dödt reflekterande af förnuftet öfver dogmer och erkännande af deras förnuftsenslighet religion. Ej en gång känner den människa en religiös hängifvenhet, som med förnuftet särskildt vill och måste kontrollera sina religiösa inbillningsfosters sanning och skönhet.

Den verkligt religiösa känslan är på en gång sin egen tjusning och sin egen dogm, visande däri, att hon är en produkt af de båda förmögenheterna sinne och förnuft i deras enhet. Hvarje föreställning, som i något afseende skulle aberrera från det rätta, förkastar hon i en sådan stund själfmant, instinktligt, och de i sinnlig uppfattning båda potenserna af hennes väsende behärska i sin förening liksom med förökad kraft allt, hvad som till den enas eller andras område kan höra. Vi kalla ett sådant tillstånd inspirerad, ett tillstånd, som orätt blifvit ansedt oberoende af förnuftet, emedan man sett, att det producerar resultater, som af förnuftet ensamt icke kunna till hela deras innehåll mäta. Alldeles lika förhåller det sig med konstsinnet, och likheten är så lätt öfverskådlig, att det vore öfverflödigt framställa den här i detaljer.

Konstsnillet är således icke någon smakens granskning underkastad, kaotiskt danande princip, utan det innefattar i sitt väsende smaken, så att denna utgör snillet själfbeskrifna dogm, likasom konstsnillet aldrig kan röja sig utan såsom förening af de två elementer, af hvilka smak är det ena.

Man har anmärkt och kan andraga häremot, att flere författare finnas och funnits, som röja ett omiskänneligt snille, men därjämte en öfvervägande brist på smak. Detta förhållande måste så förklaras, att hvad som hos dem röjer snille, röjer på samma gång smak; men att de mera än andra se genom fingrarna med sin författareåtrå och producera partier utan att vara inspirerade. De äro då snillen i det snillrika af deras kompositioner; i det matta, excentriska och smaklösa äro de det visserligen icke mer än någon annan, som kunde när som helst frambringa dylikt. Det finns ingen, som ständigt och när han behagar förmår uppstämna sig till religiös entusiasm; så finns också ingen konstnär, för hvilken inspirationen när som helst stode till buds. Låter han då en tillöfvad färdighet i uttryck och behandling missleda sig att bjuda till att skapa konstverk, så måste han misslyckas i sina bemödanden och synas helt olik sig i de stunder, då en verklig stämning leder honom. Hos mången konstnär är inspirationen eller, om man så vill kalla den, det skönas åskådning af en så flyktig natur, att den i hans arbeten visar sig blott i spridda ljuspunkter, medan det öfriga bär stämpeln af medelmåta och mörker.

Men af allt detta följer icke, att det snillrika där vore smaklöst eller det smaklösa snillrikt.

Konstsnillet i sin sanna och höga bemärkelse blir således en skapande förmåga, i hvilken smaken ingår såsom ett kännemärke. Man ser äfven, att allt skapat, det vill säga allt, som innehåller fenomenerna af lif, i motsats mot det, som man kunde kalla fabricerad, nödvändigt uttrycker en skönhet, och denna skönhet, harmoni, eller hvad man vill kalla den, måste väl alltid betinga smak hos dess danare.

Det vore således blott med ordet snille uttryckt allt, hvad Akademien med sitt valspråk vill uttrycka. Ty oansedt någon kan röja smak i mer eller mindre mån, utan att därför behöfva äga hvad man kallar snille, så är det dock afgjort icke Akademiens mening att upptaga denna en sådans inskränkta egenskap bland föremålen för hennes hyllning.

Lämpligheten af ett sådant valspråk vill man i öfrigt lämna ogranskad.

NÅGRA ORD OM METODEN ATT UPPLÄSA BUNDEN STIL.

Det är ganska vanligt, att man hör vers deklameras så, att allt markerande af den enskilda versens isolerade och själfbestående natur åsidosättes. Man rättar sig nämligen uteslutande efter tankens genom interpunkteringen antydda modifikation, pausgirar vid punkterna och proportionellt vid de mindre skiljetecknen och kommer sålunda ofta ur en vers in i en annan, utan att den redan fullkomnade blir såsom sådan för örat angifven. Detta sätt att deklamera är utan allt tvifvel oriktigt, såvida det ensidigt afser tankegången i ett skaldestycke allena och icke tillika harmonien.

Gehöret kan visserligen likasom tanken behålla i minnet en fordran af något, som bör följa och som dröjer; men båda förbryllas de lätt af ett öfverskott, som påtrugas dem. Om man därför med gehör för versens harmoniska princip hör någon, som deklamerar utan att med en pauserande modifikation i rösten ge till känna, när versen fyllt sitt mått, så erfar ens öra samma obehagliga oreda som ens tanke, när någon fortsätter en mening liksom förbi dess punkt. Det är således en klar sak, att, om samma mening löper genom flere verser, tanken, som utan oreda kan vänta ett påföljande, alldeles icke fordrar en så uteslutande och ögonblicklig tillfredsställelse, att det ju ej vore orätt att för den påbördade örat ett tillskott af takter, dem det ej under sin en gång gifna harmoniska åskådningens lagar kan försmälta och ordna. Att örat å sin sida kan fördraga pauser, där tanken fordrar dem, ser man däraf, att, om än en meningens slut markeras inom versen, detsamma ändå på intet vis förlorar tråden af versens harmoniska lopp, utan inom sig mäter det bristande och är tillfredsställt, då det blifvit tillagdt. Örat och tanken hafva i dessa afseenden samma natur och böra äga samma prerogativer, så att det är lika orätt att för meningens skull icke markera slutet af en vers, som att för versens fyllnad löpa öfver en punkt inom den utan att antyda öfvergången ur en mening i en annan.

Det kunde lätt genom tusende exempel ådagaläggas, hvilken förvirring i all harmoni en deklamation, sådan som den här klandrade, åstadkommer. Den ursprungliga versformen kan därigenom upplösas i otaliga missljudande sammanställningar af heterogena verser, såsom t.ex. följande hexametrar:

Utän att ana försåt han sof på blommorna. Ormen
Låg och dolde sitt gift bland dessa. Skyddande gudar!
Fanns ej nåd för ynglingen, fanns blott döden? I allmakt
Styren I dock jorden. Han dog förlåten af eder.

Se här:

*Ormen låg och dolde sitt gift bland dessa.
Skyddande gudar!*

Där äro genast de båda sista raderna af det så kallade sapsiska versslaget.

Vidare börjas en dylik strof med det följande:

Fanns ej nåd för ynglingen, fanns blott döden?

Och än ytterligare fås af nästa mening en fullständig vers till tredje raden af en alceisk strof:

I allmakt styren I dock jorden.—o.s.v.

I flere af de moderna språken har man genom rimslut markerat för gehöret de punkter (att bruka denna bild), då detsamma haft att börja liksom en ny mening. Rimmens betydelse är således likaså lätt insedd, som den är stor i språk, hvarest tonvikten och den däraf bestämda ovillkorligheten i harmonien icke är nog skarpt uttryckt.

Det är icke heller för en blott yttre prydnads skull, som man infört bruket att skriva och trycka hvarje vers för sig; seden grundar sig på en riktig uppfattning af versernas harmoniska individualitet. Ty ehuru en vers icke blott i afseende å den däri uttryckta tanken, utan äfven hvad harmonien angår, står till ett föregående och efterföljande i ett förhållande, som kan sträcka sig vida längre än till den strof allena, i hvilken versen ingredierar, så utgör densamma likväl tillika ett så bestämdt i sig slutet helt, att dess enskilda väsende på intet vis får lämnas outtryckt. Utän denna individuella natur hos de förbundna verserna kan ingen harmoni i det hela uppstå, och man ser häri liksom i allt annat, att ju mer harmoni det allmänna uttrycker, dess mer bestämma sig till sin form alla de enskildheter, af hvilka

detsamma består.

Oftast ser man författare, ledda af örats och tankens korresponderande fordringar, söka inrätta verserna så, att någon afdelning af meningen slutar sig vid slutet af hvarje vers; detta är visserligen bra i sig själf och såvida det ej gör intrång i andra lagar; det är också ett verkligt fel, om tanken utan själfbestämde pauser jämt och ständigt springer öfver ur en vers i en annan; men huru än förhållandet må vara, gäller dock den regel, här uppgifvits, för deklamationen framför alla andra konsiderationer. Det är äfven en naturlig sak, att, då skalden tänkt sig och uttryckt meningen under en bestämd metrisk form, denna också bör bibehållas och antydas af den, som deklamerar. Såsom exempel på tankens lätthet att behålla reda, om än en väntad sats dröjer, kan man anföra det intresse, hvarmed en finsk runa afväntas ur dess författares mun, och den klarhet, hvarmed en sådan, halvesats för halvesats, uppfattas. Det är bekant, att runoförfattaren, då han känner sig inspirerad, sätter sig ned, fattar en annan person i händerna och börjar gnola sin runa vers för vers, hvarvid enhvar af denne hans medhjälpare måste upprepas, innan den nästa följer. Då nu satserna i en finsk runa ofta genomlöpa flere sådana verser, kan man lätt föreställa sig, hur länge det skall draga ut på tiden, förrän en mening är fullt uttryckt, och huru skarpt isolerade alla verser skola visa sig, förhållandet af tankarna må vara hvilket som helst. Likväl löper ingen runosångare fara att missförstås ens af den mest obildade åhörare. Icke heller kan han utan öfverdrift trötta genom hvilat mellan satsernas kombinerings, emedan han för hvarje paus ger åhöraren något fullbildadt, åtminstone hvad harmonien beträffar. Samma fall äger rum, ehuru i något mindre mån, vid vår sång, där väl ingen skulle få infallet att öfverhoppa kadensens längd för att hastigare kunna komplettera en till hälften antydd sats.

Hvad som ofvanföre blifvit sagdt beträffande det ljudeliga uppläsandet af poesi gäller naturligtvis äfven för den, som för sig själf med en blott inbillad deklamation genomgår ett skaldestycke. Skulle någon ha den vanan att därvid fästa sig blott vid interpunkteringen, så kan han vara öfvertygad om att han antingen saknar gehör eller genom en ovana själfmant beröfvar sig den njutning, harmonien af en på naturliga principer byggd meter i sin förmälning med tanken skänker.

EN ANMÄRKNING.

Det är ett tämmeligen allmänt vedertaget uttryck vid karakteriserandet af konstnärens förhållande till naturen, att den förre förädla den senare. Detta förädla härflyter ofta ur missförstånd i uppfattningen af saken, men ger än oftare anledning till ett dylikt. Man kan nämligen lätt falla i den öfvertygelse, att naturen sådan den är, verkligheten, vore något konsten underordnad, som behöfde tillsatsen af ett ädlare, i konstnärens enskilda väsende nedlagdt moment för att adlas till skönhet och bli ett föremål af konstvärde. Från en slik öfvertygelse är vägen kort till utmönstrandet af vissa så kallade naturens lägre klasser ur konstens område, äfvensom till försöken att förmedelst påfästandet af för dem främmande, men konventionellt ädla attributer åter rädda dem från en sådan förtappelse. Man skall finna många exempel på hvardera af dessa förvillelser.

Vore det möjligt, att konstnärn skulle i ordets egentliga mening förädla verkligheten, så borde den genom honom lyftas till någon utom dess idé liggande fullkomlighet, ty hvarje annan äger den i sig redan förut. Men i detta fall skulle resultatet bli motsatsen af konst, bli onatur. Långt ifrån att kunna förädla verkligheten, har konstnärn sin adel genom den och är dess mera stor, ju klarare han ser och kan återge dess skönhet. Så är målningen af naturens både yttre och intellektuella fenomen skön, i den mån dessa i sin väsentlighet återgifvas, icke i den mån de smyckas med utom dem sökta prydnader. Väl kan ett gifvet individuellt föremål under konstnärens hand skenbart förskönas, såsom t.ex. ett porträtt göras vackrare än dess original; men likvisst kan man ej i egentlig mening säga, att föremålet blifvit förädlat, såvida målaren, om han icke träffat likheten, gått utom och liksom lämnat föremålet, och om han träffat den åter, icke tillagt föremålet några drag, som det icke ägde, utan blott förklarat dess skönhet, det är, låtit den framstå oskynd och obortblandad af störande oegentligheter. Det är en lätt konst att smycka, såsom t.ex. att dikta på nordens sminket af hela söderns rikedom; att förädla är omöjligt, att förklara är konstens yttersta och högsta uppgift. Men att förklara vill säga detsamma som att låta det rent verkliga framstå, befriadt från det oväsentliga, det icke nödvändiga, eller också att underordna det så, att dess villkorlighet blir synbar och icke distraherar.

OM PARODIEN.

"Parodien", säger Thorild, "är konsten att förvända allt, hvad förvändas kan; det är således konsten att göra det höga till lågt, det sköna till fult, ordning till förvirring och visheten till vanvett."

Betrakta vi nu, hvarigenom parodien i denna mening (ty vi måste redan på förhand betinga äfven en annan betydelse hos parodien) verkställer detta förvändande, så finna vi lätt, att det sker därigenom, att den sammanför, hvad som ej hör tillsamman, korteligen, fogar missljud till det harmoniska. Om man t.ex. insätter några förvirrade noter i en sonat af Mozart, om man på en madonna af Rafael målar ullvantar, o.s.v., så har man parodierat dessa Mozarts och Rafaels skapelser. Thorild menar, att parodien i sin natur endast kan riktas mot det *mest höga*. Att han här menar parodien, betraktad *blott* såsom *förvändande*, synes klart; och i detta afseende är hans påstående sant, likväl med det villkor, att han med det mest höga förstått det harmoniska i hvad uppenbarelse som helst; ty eljest finnes i grader af ren uppenbarelse, från grodan till människan, från tiggaren till konungen och Gud själf, ingen grad, som ej kan på förutnämnda sätt af parodien anfäktas. Att parodien åter endast kan antasta det harmoniska med framgång, kommer däraf, att blott det harmoniska kan i synlig måtto förstöras genom infogade missljud, då däremot det oharmoniska redan i sitt väsende innebär det, som parodien såsom förstörande vill åstadkomma. Här må man icke förbise en dubbelhet, som tyckes ligga i parodien, i denna betydelse tagen, ehuru denna dubbelhet visserligen är mera skenbar än verklig. Att nämligen smutsa det höga med tillsatsen af det låga väcker harm, att förputsas det lägre med det högres tillhörigheter kan väcka löje. Dock är, såsom redan sades, denna skillnad icke grundad i sakens natur; den har fastmer sin orsak i vårt sätt att uppfatta. Vi se af all harmoni, såsom naturligt är, först den mest förklarade, och ju högre därför ett väsende är, det vill säga, ju mera dess harmoni är förklarad, desto mera är det oss heligt, dyrbart och okränkligt. Men då äfven i det minsta, som rent och utan förvriddning är sin idé, en harmoni måste finnas och det icke kan vara så mycket graden af harmoni som icke mer dess väsende, som är oss heligt, följer, att om denna i det rena lägsta uttalade samklang vore oss förklarad, vi äfven med samma slags harm skulle se detta förvrängas.

Om nu parodien tages i denna bemärkelse, så är det tydligt, att ingen konst kan vara lättare än konsten att parodiera. Ty då all skönhet och höghet i uppenbarelsen består i den följd af ackorderande lagar, de uttrycka, så ser hvar och en, huru störande äfven den minsta rubbning måste inverka på det hela såsom fenomen. Och hvem har icke i sitt våld att rubba ordning och öfverträda lag, om han ej känner det rätta, eller om han ej respekterar detsamma? Med skäl stämplars därför Thorild parodien, hvilken han blott uppfattat såsom förvändande, med fördömsens märke. Den är ett lögnens försök att göra allt till sin like, ett oskäligt och djuriskt stormande mot föremål, hvars adel icke senteras, ett uppenbart mordanslag mot produktioner af skönhet och helgd.

Nu uppstår den frågan: Kan det harmoniska, det sköna till sin väsentlighet nås och förstöras af en sådan parodi, eller kan det i själfva verket parodieras? Det är naturligt, att såsom ens jordiska lif kan utsläckas af mördarens dolk och såsom hvarje konststycke kan krossas eller brännas, så kan ock hvarje synlig produktion af skönhet och regel genom parodiens vrängningar göras oförnimmelig. Men lika naturligt är det, att, såsom lifvet till sitt väsende är oberoende af dolk och svärd, också det harmoniska i sig själf icke subordinerar under det parodiska förvändandet. Parodien kan således, då den angriper det sköna och höga, endast förstöra medlet, hvarigenom detsamma gjorts för oss förnimmeligt och blifvit en jordens egendom ifrån att blott vara himmelens, den kan alldeles icke med förstöring drabba det sköna och höga själf. Vi se detta tydligt däraf, att vår inbillningskraft i sin fulla verksamhet alltid kan återkalla en varseblifven produkt af skönhet, hvilka öden som helst vi än sett öfvergå densamma, och alltid återkallar den i sin ursprungliga glans, obefläckad af de förändringar, yttre omständigheter åstadkommit. Om vi t.ex. sett en madonnabild i sin gloria och densamma sedan visades oss förvrängd genom några missfosterlika drag, så vore det dock i den rena inbillningskraftens makt att supplera de ursprungliga dragen i de tillsattas ställe och sålunda betrakta parodistens streck som lika många smutsfläckar utan egentlig inverkan och betydelse. Så skulle vidare, om någon företoge sig att stympa, sarga och vränga skildringarna i Homers Iliad, man tusende gånger kunna studera denna orimliga produkt från pärm till pärm utan att därigenom i ringaste mån störas i den njutning, läsningen af ett äkta exemplar af Iliaden erbjuder. Parodien i sin oskälighet (och oskälig är den alltid, då den angriper det harmoniska) kan därför blott skymma skönheten och rycka den undan våra ögon, men aldrig inverka på dess väsende så, att inflickade oljud skulle förmåla sig med det harmoniska och icke kunna utjagas och lämnas åt förtappelsen. Därföre är också parodien, i denna mening tagen, ett oting, såsom sådant utan betydelse och fullkomligt utan annan än fientlig relation till harmoni och skönhet.

Men det gifves ett annat slag af parodi, i strängare mening det enda, som borde så benämnas, hvilket i likhet med dess syster, komedien, med obestridliga anspråk sluter sig till de sköna konsternas ring och antyder ett för dem alla gemensamt ursprung, skådningen af harmoni.

Hvarje ren individualitet är en af den Högstes uppenbarelsesformer och, såsom sådan, ren skönhet, det är, ren förmålning af enhet och mångfald. Det finnes således i hela naturen icke ett ting, som ej, såvida det är en Guds uppenbarelse, är skönt och honom tillhörigt. Men i motsats till ren individualitet sätter jag rent maner, som är en individualitetens uppenbarelsesform genom själfbestämning. Ty såsom

individ i sitt varande i Gud har sin gudalighet, har han i sitt själfvarande en lockelse att verka gudalikt. Men såvidt detta själfvarande innebär en söndring, är det klart, att dess produkt skall röja sig som härmning, ej som verklighet. En sådan produkt kallar Thorild liklighet i motsats mot likhet; här må den, med afseende å ämnet, som rör skönhet och konst närmare än sanning och vetenskap, benämnas maner i motsats mot stil.— Någon väckte i ett sällskap fråga om huru man borde hålla sina armar för att ej, som det händer mången, synas vara besvärad af dem; flere förslag gåfvos och förkastades; sluteligen inföll ett fruntimmer: "Man bör alldeles icke hålla dem." Förslaget var likaså godt och sant som ursprunget ur en riktig uppfattning af skillnaden mellan maner och stil.

Det är ett sådant maner, hvarhelst det må uppenbara sig, som påkallar parodien. Visserligen innebär maner alltid och redan i sig själf en disharmoni; men denna är ofta så maskerad, att det fordras det finaste gehör för det sköna att upptäcka densamma, och parodien visar sig därför alltid befryddad med skönheten, då hon upptäcker dess motsats och vet att göra den märkbar genom att utveckla den till ett mera bestämdt uttryck. Parodien i sin ädlare betydelse är sålunda ett drifhus för manerets grimaser, där de, lika ogräsplantor, som i grodden svårigen kunna urskiljas från de äkta, växa opp och utbilda sin verkliga karaktär. Därföre, då parodien, sådan den af Thorild betraktades, nämligen såsom angripande det harmoniska, grundade sin tillvaro på förstöring, har den i sin rätta egenskap som en skönhetens tjänare till föremål att befordra de i ett föremål liggande disharmoniska potensernas flor och tillväxt, till dess att de röja sin natur och spränga de skenbara banden af harmoni, som sammanhållit dem och dolt deras sanna väsende. Parodien såsom rent förvändande frambringar alltid en olikhet af det föremål, den anfaller, då den åter såsom en manerets tuktomästare åstadkommer något, som omiskänneligt liknar det parodierade och endast är utveckladt till en skarpare karaktär.

Så länge det yttre uttrycket är fullt af en inre bestämmande anda och af den har sin förklaring, är det skönt, harmoniskt och rättast sagdt naturligt; fult och onaturligt åter är det, ehvar det må visa sig, så snart andan är borta, som gjort detsamma nödvändigt. Men allt maner har sin grund i en individs rätta och sanna sensation af skönheten i ett naturligt uttryck och samma individs orätta och vanskliga lust att själf producera ett dylikt uttryck, oaktadt hans natur nekar att fylla det med anda och kraft. Man må exempelvis föreställa sig ett idealiskt barn; nödvändigt måste hos detsamma allt, dess joller, dess oskuld, dess sätt, böjelser, lekar, m.m., bära stämpeln af ren skönhet; men låt en yngling, förtjust af det ädla och naturliga i barnets väsende, försöka att själf bli medelpunkt för dylika skönheter: hans joller skall bli pladder, hans oskuld fånighet, med ett ord, hela hans uttryck ett maner. Och hvarföre? Därföre att hans individualitet måste på sin punkt af utveckling naturligt hafva helt andra uttryck af skönhet och han själf vill hafva dem naturen honom nekar.

Det är helt och hållet ur denna synpunkt, som t.ex. en karaktär, sådan som Don Quixote, varit parodiabel och gifvit ämne till ett af de sannaste och ädlaste konststycken, världen äger. Man har hört författare, äfven af utmärktaste rang, kalla denna komposition en parodi på riddarandan och medeltidens fabelrika heroism; men huru förhastadt hafva icke dessa bedömt Cervantes och hans mening. Det är icke riddartiden i sin lefvande företeelse, han parodierar, icke en skön och individuell uppenbarelsesform för det eviga och högsta, utan tvärtom en från sin bestämmelse lösryckt individs vanmäktiga försök att reproducera skönhetsformer, som tjusat honom, men icke mer kunna finnas tillsamman med de nya, dem såväl han som hans samtid i följd af natur och utveckling födt och bort föda. Å ena sidan synes därför Don Quixote, genom sitt mot Gud och natur upproriska, själfmäktiga sträfvande, såsom en dåre i sin klokhets, en svag och löjlig fantast i sin kraft; å andra sidan åter visar han sig, genom den dyrkan för det stora och sköna, som födt hans svärmerier, såsom, man kunde säga det, vis i sitt vanvett och i sin svaghet ädel och beklagansvärd. I slutet af sin roman karakteriserar Cervantes själf på det mest härliga och träffande sätt sin skapelse. då han låter Don Quixote döende vakna ur sin förvillelse och, glad och hög i sin inskränkta, men sanna värld, lämna åt förtappelsen den värld, som lyste för honom så bländande, men var ett missfoster af hans egen lösryckta och vilseirrande fantasi.

Vi hafva med flit uppehållit oss så länge vid detta stycke, emedan vi anse Don Quixote för den renaste och mest storartade parodi, litteraturen äger, och emedan hans karaktär förklarar och förklaras af det exempel, vi straxt ofvanföre uppställde för att antyda, huru vanskligt hvarje försök är att med själfviljans kraft framkalla skönheter i likhet med dem, naturen danat och ensam är mäktigt att dana.

Alldeles på samma vis, som en individ kan röja maner i sitt sätt och sitt tänkesätt, kan äfven en annan hopdikta en mängd andelösa former, en skatt af maner, och försöka koncentrera dem kring ett historiskt eller icke historiskt namn, en supponerad och namngifven medelpunkt, som af dem likväl icke till någon väsentlighet bestämmas. Här af uppkomma alla dessa dygde-, hjälte- och vishetsmönster jämte deras motsatser, dem man så ofta ser i dikter och som äga allt utom en individualitet, till hvilken deras yttringssätt kunna hänföras och ur hvars egendomliga anda de kunna få sin förklaring och sin betydelse. Det är dock ögonskenligt den skillnad emellan en individ, som röjer maner, och en sammanförd massa af maner, som är ärnad att föreställa en individ, att den förra aldrig kan helt och hållet upplösas till motsägelser och intet, såvida han nödvändigt, såsom en skapelse af den Högste,

måste äga något, som är sant naturligt, den senare däremot, nämligen den kring ett tomt intet koncentrerade massan af maner, kan, lik en hop agnar, af den minsta vindfläkt förspridas i rymden och förstöras. Huru litet abstrakta, från all inre bestämning lösryckta handlingar betyda och huru litet de i allmänhet måla och bestämma den persons individualitet, till hvilken de mekaniskt hänföras, se vi klarast i det förhållande af lifvet, då vårt väsende lifligast söker, fordrar och genomskådar en ren individualitet, i kärleken. Hvilka folianter af anmärkta bragder, af nakna loftal, af beskrifna fullkomligheter kunde väl tillägga en person en adel, som ej skulle försvinna lik en rök mot den, som ett enda ögonkast af kärleken hos honom varseblir och dyrkar? Eller ifall, vid frågan om att välja ett föremål för sin tillgifvenhet, en människa skulle blott göra afseende på fördelaktiga allmänna omdömen om en i öfrigt obekant person och tro sig i anledning af de granna drag, man tillägger densamma, kunna skänka honom kärlek, huru djupt vore honom ej i villfarelse och huru lätt kunde hon icke i honom möta en individualitet, till hvilken inga bevekelsegrunder i världen skulle kunna förmå henne att sluta sig? Här af synes, att genom blotta skildringen af handlingar, utan att deras inre fyllande princip är uppfattad och klarligen antydd, ingen personlighet kan göras förnimmelig. Men när nu, såsom fallet ofta är, en person göres till ett namngifvet substrat för en dylik skildring och är till alla delar obestämd och obestämmande, så framstår han såsom en sammanfattning af idel maner, och hvarje föreställning om honom blir rimlig: Han är att betraktas såsom ett falskt mynt, som i själfva verket icke äger det ringaste värde och just därför med lika rimlighet kan stämplas på hvilken summa som helst. Om därför fabrikanten af ett slikt mynt ger detsamma en hög och viktig valör och framställer det som äkta, så kommer parodisten och icke blott erkänner denna valör, utan förhöjer den och antar flere andra och gör myntet därigenom till en mera åskådlig löjlighet, utan att han genom sin åtgärd kunnat bryta emot någon regel, där en sådan icke funnits, eller verka någon förstöring, där intet fanns att förstöra.

Det är således mot maneret, mot det arbiträra, onaturliga, icke inspirerade, som parodien spelar med all oskuld och utan att förstöra annat än det, som i sig själf innebär en förstöring och som desto ögonskenligare upphäfves, ju mer det befordras.

Slutligen må den fråga uppkastas: Kan en skönhet födas i tiden så fullkomlig, att den ej just genom sin egenskap af att vara individuell och i tiden förgänglig innehåller en brist, som gör den till ett rimligt föremål för parodien?

Då t.ex. ett barn, huru idealiskt det än må vara, icke får evigt förblifva barn, utan kan och måste lossa sig ur barndomens bestämningar och bli yngling, manne icke dessa bestämningar, som för utvecklingen af ett mera förklaradt lif måste falla, äro brister, äro något villkorligt, manerartadt, som vålla, att äfven det idealiska barnet kan göra en parodi möjlig? Utan tvifvel äro alla barnets förgängliga uttryck, för sig tagna, brister; men de äro det blott för sig tagna; ty hos barnet äro de fullkomligheter. Gör blott dessa uttryck lösa från väsendet, och hvart och ett af dem är ett maner, som kan parodieras och förintas; men försök ej att förlöjligen personen, i hvilken de framstå som skönheter, genom att parodiera dem särskilda; personen blir evigt ouppnådd och träffas icke. Väl har hvarje ren individualitet sin fortgång i tiden till högre och högre förklaring; men den fortgår icke såsom ofullkomlig på hvarje punkt af banan, utan såsom alltid fullkomlig på den punkt, där den är. Och vore icke detta fallet, så skulle Gud, såsom sig uppenbarande, evigt vara ofullkomlig och aldrig träffa sig själf. Men om nu konstnären kan fånga den framspirande äkta individualiteten i någon punkt af dess utveckling och fångsla den vid duken, marmorn, tonen eller ordet, så ger han åt evigheten en skapelse, som väl alltid blommar, men aldrig förblommar, som alltid pekar mot en högre förklaring, men aldrig blir ofullkomlig i sin. Och sålunda framstå skönheter, som gifva parodien blott ljus och kraft att uppsöka och förstöra det, som ej är dem likt, och mänskligheten den tröstande lärdom, att väl mycket kan finnas i världen att skratta åt, men också mycket, som påkallar endast välsignelse och dyrkan.

FÖRSÖK TILL EN NATURALHISTORISK BESKRIFNING ÖFVER DEN POETISKA ÖRNEN.

FÖRORD.

Då våra naturalhistorici med så mycken både ifver och framgång bemödat sig om att kunna lämna en utförlig skildring af örnsläktets arter och egenheter, är det i sanning oförklarligt, huru de förbisett en hel hälft af detsamma, kanske mindre rik på upptäckta species, men säkert i vetenskapligt afseende lika karakteristisk, stor och viktig som den hittills med så lifligt intresse behandlade andra delen. Efter

författarens tanke borde nämligen örnarne indelas i: 1:o de *prosaiska*, sådana de finnas i vår vanliga värld, och 2:o de *poetiska*, sådana som skalden ser dem i diktens regioner. Icke så, som skulle uppgifter angående de senare alldeles brista, de sakna blott system och ordning. Att samla hvad till upplysning om deras natur, spridt och blott lätt utkastadt, förefinnes i våra skalders arbeten skall bli föremålet för denna afhandling. Beklagas måste, att uppgifterna i detta afseende äro dels ofullständiga, dels olika hos olika författare. Så har t.ex. blott *Aquila poetica vulgaris* för bristande källor kunnat med någon mera tillfredsställande utförlighet beskrivas. De många andra arter af detta släkte, som finnas uppgifna, omnämnas nästan blott i förbiflygande utan någon närmare och egentlig karakteristik. Otroligt svårt har det varit att söka ut det rätta bland en mängd skiljaktiga meningar, som också i det ringa förrådet af uppgifter icke underlåtit att insmyga sig. Härvid har jag dock alltid trott mig göra rättast i att följa de nyaste källorna, dels emedan dessa varit de mest rikhaltiga, dels också därför att tiden vanligen läker sår äfven i vetenskapligt afseende, d.v.s. rättar hvad förut blifvit framställt stympadt och förvridet. Härvid må äfven icke lämnas onämnd den berömliga flit, våra yngre skalder framför de äldre börjat visa i allt, hvad som angår örnens naturalhistoria. Ja, jag kan tryggt säga, att bland tio af dem icke en skall finnas, som ej gifvit intressanta såväl speciella som allmänna bidrag till den konungsliga fågelns närmare kändedom.

Jämte det jag ber om den benägne läsarens öfverseende med det bristfälliga i detta mitt försök, såsom varande det första i sitt slag, får jag med saknad nämna, att mången ofullkomlighet i mitt arbete kunnat afhjälpas, om jag blott haft tillgång till flere verk i ämnet, en fördel, som jag såsom mången annan fått uppoffra åt den olyckliga branden natten mellan den 4 och 5 september, hvarvid de flesta hithörande böcker gingo förlorade.

Aquila poetica. (Den poetiska örnen).

Innan jag företager beskrifningen om detta örnslag, måste jag vederlägga en skadlig fördom, som sedan Spegels tid varit rådande och mer och mindre förvirrande inverkat på yngre skalder vid deras föreställningar om detsamma. Det ser nämligen ut, som om de lånat vissa uppgifter af honom angående den poetiska örnen, ehuru den, som han beskrifver, uppenbarligen mera närmar sig till den prosaiska; så säger han i sitt arbete Gnids verk och hvila:

"När jag nu vidare vill upp i luften titta,
Tå ser jag här och ther the många fåglar sitta;
Men ingen ser jag dock så högt som örnen fara,
Som ock förthenskull sägs en fåglekonung vara;
Sitt näste gör han helst på klippors branta tinnar,
Och koxar vida kring hvar han en åtel finner.
Han lärer ungarna thet varma blodet suppa,
Se upp mot solens höjd och ned i dälder djupa.—
— — — — —

—Jag vet ej säga mer, men hvad som eljest felar
Om örnens egenskap, thet Plinius meddelar."

[Plinius Nat. Histor. libr. X. c. 5.]

Hvem ville väl mer vid närmare eftersinnande betvifla, hvilken örn Spegel menar? Stämmer ej hans beskrifning in med alla prosaiska naturforskares, såsom han också citerar Plinius? Hvilken olikhet emellan denna och den verkliga poetiska örnen, enligt allt hvad man af de trovärdigaste uppgifter kan sluta! Spegels örn t.ex. bygger näste på branta klippor, den poetiska örnen däremot uppföder sina ungar i vaggan; Spegels föder sig af åtel, den poetiska äter intet annat än ljus; Spegels super blod, den poetiska dricker endast eld och eter, hvilket allt med tillförlitliga bevis i det följande skall bestyrkas. Det är således obestridligt, att den Spegelska örnen utgör åtminstone ett mellansläkte, såframt ej det sannolikaste är, att den värde författaren beskrifvit den verkliga prosaiska. Emellertid hafva nyare skalder, missledda af diagnosen, användt flere af de Spegelska kännetecknen äfven på den poetiska örnen, till icke ringa förvirring både för vetenskapen och den systematiska forskaren. Så t.ex. omnämna en del skalder, att örnen allenast blickar opp mot solen, medan åter andra påstå, att han bor i solen, går till solen, sveder vingarna i solen, o.s.v.—För min del vore jag fallen för att antaga en *Aquila Spegeliana*, åtminstone tills ytterligare uppgifter hunnit samlas, och att låta densamma bilda ett särskildt eller ett mellansläkte, hvars närmare beskrifning den benägne läsaren kan få inhämta ur hans ofvan citerade arbete. Och nu må skridas till utvecklingen af vårt speciella ämne, till beskrifningen af den egentliga poetiska örnen, hvarvid först kommer i betraktande:

Aquila poetica vulgaris. (Den allmänna poetiska örnen).

Beskrifning. _

Denna örn är vingstark och har en luftig kropp. Så säger Sondén i sina dikter:

"*Som örn han flydde med en luftig kropp.*"

Hela hans yttre har höghetens allvar:

"*Hvar skall nu speglas
Höghetens allvar,
Som af naturens
Eviga krafter
Gafs åt din daning?*"
(Euphrosyne).

Han har en särdeles själsstyrka:

"Ser du, kring den starka anden
Växa alltid starka vingar.
Hvad rår örnen väl därför _?"
(Tegnér).

Hans blick är lugn, i synnerhet vid sakta väder:

"*Vid vindarnas sus
Du (örn) blickar så lugn.*"
(Rudolph i kal. Vinterblommor).

Hans klo är senig, men hans näbb mjukare än någon hittills känd fågelarts och i sanning till den grad böjlig, att han kan le, såsom det heter om honom i visor:

"*Men släkten du sett
Ren födas till gråt
Och sträfva—belett
Det hopp, deras stråt
Belyste till grafven.*"
(Rudolph i kal. Vinterbl.).

_Eller:

"Dock under löje
Frihetens ädling
Skådar föraktligt
Masken, som krälar
Själfvisk i gruset _."
(Euphrosyne).

Oftast ser man honom med svedda vingar; så säger Valerius:

"*Spädaste örn ej räds att i solen sveda sin vinge.*"

Det är skada, att tillgång till vidare uppgifter i detta afseende brista. Författaren, som själf ej haft tillfälle att se den allmänna poetiska örnen, kan ej heller med egna observationer ersätta det, som felas. Flere och vidsträcktare upplysningar äro dock att tillgå öfver hvad i det följande kommer att bli föremål för afhandlingen, nämligen detta örnslags

Vistelseort och lefnadssätt.

Skandinavien är den poetiska örnen hemland. Han bygger och låter ofta se sig där. Assar Lindeblad, som omnämner detta, säger sig äfven därför älska Sverige:

"*Jag älskar Sverige, det sköna land; — — — — Där bygga örnar på bergens topp.*" etc.

Sina ungar uppföder han än i skyn, än på lösa fjällspetsar, dem han inredt till vaggor. Så säger Rudolph:

"*Dig vaggade storm I skötet af sky.*"

Och på ett annat ställe:

"På fjällarnas spets, Som vagga dig gaf, Du får ock din graf."

Detta bestyrker äfven Sondén, jämte det han antyder orsaken till örnens lust att bygga i höjden, som orden lyda:

*"I skyn på branta klippor är mitt bo,
Ty jordens låga kryp ej andas där."*

Märkvärdig är uppgiften af *Son i Örnskog* i Helsingfors Morgonblad, som tyckes röja, det örnen någon gång gör bo i furar, såsom det heter i hans sång:

"Se så!—O skuldra, fast sona en granit, Som furans gren med örnens näste ofvan."

Detta är troligen ett misstag, föranledt däraf, att örnar ofta visa sig i furutoppar, gungade af stormen, och blott se, utan äfven kunna höra, att det är en örn, som gungas. Så säger Rdd uti kalendern Psyche:

"Och stormen, den hördes I furarne gunga En vingstark örn."

Den poetiska örnen kläcker ej sina ungar. De äro ursprungligen till i sin fulla utbildning, men sakna lif, till dess de blifvit kysste af solstrålen. Så säger Rudolph:

*"Då solen slog opp
Sin härliga blick,
Den stråle, som först
Uppvaknande gick
Ur morgonens tjäll,
Dig kysste till lif."*

Örnarnes afföda är icke alltid örnar; det händer, att en del af ungarne bli svanor; dock uppfostra de alla i samma hus. Så säger Carl i Poetisk kalender för 1822:

"Vilda örnar, milda svanor, Syskon i ett enda hus."

Detta låter nästan otroligt, dock talar för sanningen däraf den utomordentliga lust till bad, både örnar och svanor röja och som tydeligen har sin grund i någon gemensam vana från yngre år och från samma föräldrars hus. Om denna badlust tala flere skalder. Så säger Euphrosyne om örnen:

*"Att den, som lefver
För det omätliga,
Måste där bada
Glänsande vingen,
Vill han i lifvet
Stilla sin längtan."*

Med henne instämmer Bahr i sina dikter:

*"Se, huru örnen flög,
Se, hur han sväfvar hög,
Stolt af det ädla lopp.—
Badar i ljusets flod
Vingen med lust och mod."*

Carl, i Poetisk kalender för 1819, låter svanen säga:

"Vinkad till Apollo genom drömmar, Får jag bada mig i välljuds strömmar." etc.

Allt vittnar för sanningen af ofvan anförda sats. Den poetiska örnens föda, den han mera drickande än ätande njuter, är eter, eld, kraft, mod, frihet och ljus m.m. Så säger Rudolph:

*"I eterns svall
Du släckte din törst;
Drack kraft och drack mod
Och frihet och ljus."*

Häri instämmer Dahlgren:

*"Under det örnen
Längtansfull ilar
Upp emot solen
För att få dricka*

*Eldens och lifvets
Himmelska sötma
Ur hennes bröst."*

En Spegelian är i detta fall Ingelman, som skrifver:

*"Öfver jorden himlen hänger,
Lik en bister örn, som ser
På det rädda rofvet ner
Och uti snärjande kretsar sig svänger."*

Han tyckes nämligen antaga, att örnen lefde af jordiskt rof, hvilket han troligen skall hafva svårt att bevisa.

Den poetiska örnen är ganska seglifvad, dock sätter han genast klippingen till, så snart han träffas i vingen, en underrättelse, som säkert är kärkommen för jägare, hvilka kunde stöta på detta ädla djur. Så säger Tegnér:

"Och den flyktande tid, Lik en vingskjuten örn, Faller död där bredvid."

För sanningen af denna uppgift är dock svårt att uteslutande borga, så mycket mer som yngre naturforskare synas yrka, att örnen på intet sätt kan såras. Det må sen komma af hans luftiga kropp eller af hans höga flykt, alltnog, så säger Rudolph:

*"Ej pilen dig nått,
Försåtet har sändt;
Den studsande vändt
Från luftiga slott
Mot ljusskygga snår
Nedstörtad tillbaka."*

Någon gång har man äfven sett örnen i stället för vingar betjäna sig af skepp för sina färder i luften, och skola dessa fartyg vara till konstruktionen lika de gamla nordiska drakarne. Så säger om honom Rudolph:

*"Sin drake på djupet af glittrande fjord
Då lägger den vingstarke kung,
Och fastän hon flyr från mörknande jord,
Den last kännes icke för tung."*

[Jag har förstått luften med uttrycket: glittrande fjord, ehuru jag är viss på att däremot mycket kan invändas af de prosaiska lastdjur, som vilja taga allt efter ordalydelsen.]

De nyaste forskningar bestyrka, att den poetiska örnen aldrig kan fångas och upphöra att bero af sig själf. Flere uppgifter hos Rudolph bestyrka detta; så säger han:

*"Du känner ej lag,
Som du åt dig själf
Ej bjudande gaf."*

Och vidare säger han, att till örnens dricka hörde:

*"Förakt för det grus,
Där krälände slaf,
Som snäckan sitt hus,
Framsläpar sin lott
Af nesa och brott,
Som bojornas tvång
Förhånande skänkte."*

Detta bestyrker —et—, som låter örnen säga:

"Blott där har jag hemmet, Där förr ock det varit."

Allra tydligast yttrar sig dock Sondéns örn:

"Ej svekets snaror, ej försåtets dolk, Ej hatets pil kan hinna luftens drott."

Euphrosyne, som sjunger om *den fångna örnen i bur*, måste därför tagit miste på hela fågelarten,

kanske poetiskt kallat en hök eller någon annan fångbar fågel örn. I alla fall förorsakar en sådan lust att adla de jordiska föremålen då och då missförstånd, såsom nu är händelsen. Ty hvem, utan den invigde, kan väl tro henne mena annat än den verkliga allmänna poetiska örnen, då hon låter sin örn sjunga:

*"Ränkfulla snaror
Slöto i nesliga
Bojor min ungdoms
Djärfva förmåga,
Ville vid gruset
Stänga de höga,
De himmelska tankar."*

Detta kan man kalla att hafva starkt adlat en hök eller något dylikt fjäderfä.

Den poetiska örnen är en konung öfver icke mindre folklika undersåtar än någon annan jordisk regents, och hans slott står på så fast grundval, att åtminstone ingen pålning varit nödvändig. Så säger den storsinta Sondénska härskaren:

"Jag konung är för luftens fria folk, På järn, granit och marmor står mitt slott."

Vid sina lustfärder till solen begagnar örnen, som sagdt är, dels vingar, dels skepp. Stundom täckes han dock göra en promenad dit opp till fots. Så säger Rudolph:

*"Men världsögats blick
Med kärlek då ler
Som förr, när du gick
Upp mot det, än ner
Till dig."—*

Angående den poetiska örnens ålder äro uppgifterna ingalunda öfverensstämmande. Rudolph själf säger på ett ställe, att "hans lif är en dag"; på ett annat, att han "sett släkter födas till gråt." Euphrosyne säger om sin hök, att han sutit fången från urminnes tider. Troligast är, att den poetiska örnen icke är långlifvad.

Denna örn är vidare utomordentligt storsint, högsint, veksint, trånande, trängtande, längtande, stolt, rik, glänsande, full af lifvande eld, mäktig och modig, vild och ädel, med mordlust och härjningsbegär, en ättling af gudarnas stam, en argonaut m.m.

Upplyftande som hans lif varit, så är äfven den poetiska örnens död. Ensam vill han skiljas hädan, såsom han här lefvat ensam.

*"Du lefde, du dör
Så ensam. Ej hör
Ett öra din suck,
Då dödskvalets storm
Tungt häfver ditt bröst."*

När han sålunda kreperat, bränns han till aska vid "hans kungliga väns kringstrålande fart." Då hvirfla vindarne fram till fjällarnas kam och

*"Stämmande in
I sfärerernas takt,
De kväda ned makt
En grafsång"*

för honom, och han har en värld till sin grift,

"Med molnen till stod Och stjärnor till skrift."

Sålunda beskrives hans slut i den Rudolphska Eddan. Otvifvelaktigt vore mycket att tilläggas. Det, som är anfördt, torde dock i någon mån fylla den lucka, som hittills i detta afseende funnits i ornitologien.

Utom *Aquila poetica vulgaris* har författaren haft tillfälle att inhämta uppgifter om tre andra arter af den poetiska örnen. Dessa uppgifter äro beklagligtvis icke många; det är dock troligt, att vid ifrigare forskning och större tillgång på källor bättre resultat ej skola uteblifva. De författare, som hvar för sig försett mitt system med en ny art under det poetiska örnläktet, äro: Tegnér, —et— i kalendern Vinterblommor samt Ingelman.

Den första och förnämsta af dessa arter, så hvad kraft som öfriga meriter angår, är:

Aquila p. chronometer. (Tidens örn).

Efter allt, hvad det ringa förrådet af källor låtit mig inhämta, har ingen annan upptäckt eller med ringaste upplysning bestyrkt tillvaron af denna härliga art af örnsläktet än Ingelman. Det är synd, att han, som haft tillfälle att observera den väldiga fågeln, lämnat om honom så knapphändiga notiser. Intet annat än den stora upptäckten kan urskulda hans efterlåtenhet att utförligare utreda densamma. Kanske får man dock framdeles hoppas något mer af honom i detta afseende. En fruktan att ej förbli den första, som gifvit den lärda världen denna dyrbara gåfva, har troligen föranledt det brådskande i hans uppgifter. Han säger om sin örn intet mer än att:

"Tidens örn far opp i ringar,
Och hvar ring är ju ett år,
Mänskligheten tar han uppå sina vingar,
Och hans bana opp mot solen går."

Jag har tvekat, om jag skulle benämna denna örnart efter dess upptäckare eller låta bli därmed, tills han genom vidsträcktare uppgifter mer tillägnat sig äran af sin upptäckt; att jag stannat vid det senare alternativet, hoppas jag skall ursäktas.

Den andra arten är:

Aquila p. Psyche. (Själörn).

Detta märkvärdiga naturfenomen är upptäckt af Tegnér. Det är en örn med fjärilvingar. I landsorterna har jag hört talas om en själ, som troligen är det populära namnet på denna örn. Ingen sade sig hafva sett densamma, utan allt, hvad man om själens skick visste, var supposition blott. Så mycket viktigare äro därför de upplysningar, Tegnér om den meddelar. Så säger han:

"Den arma Psyche, huru än hon svingar,
På jorden är en örn—med fjärilvingar;
Men hennes vingar växa i det blå,
Där solar flyga, änglaharpor slå."

Det är ganska anmärkningsvärdt, att denna örn med sina små fjärilvingar kan svinga omkring och höja sig till det blå för att låta vingarna växa; dock:

"I himmel och på jord finns mer, Horatio,
Än er filosofi kan drömma om."

Så säger Shakespeare, och detta ordspråk må man visst lämpa till detta fall.

Den tredje arten är:

Aquila p. Stella. (Stjärnörn).

Arten är upptäckt af —et— och förekommer omnämnd i kalendern Vinterblommor.—Dessa fåglar synas till tusendetals på firmamentet under vinternätterna. De kallas af allmogen stjärnor. Ingen före —et— har dock haft tillfälle att få ned någon af dem för att närmare kunna utreda, till hvilket fågelslag de höra. Den lärde auktor lämnar om dem också ingen annan underrättelse, än att de äro eviga och lyftas på starkare vingar än han. Som orden lyda:

"Varen mig hälsade,
Eviga stjärnor,
I världsrymdens örnar,
Som lyftens på starkare
Vingar än jag."

Sålunda har jag sökt att på vetenskapens altare offra en skärf. Vid bättre tillfälle och med mera utvägar kan i en framtid möjligtvis samlingen ökas.

FRU LENNGREN.

Denna författarinna, åt hvars stora skaldegåfva man äfven här önskade kunna skatta en gård, var född *Malmstedt*, i Upsala år 1754, och genomlefde en period i svenska litteraturen, då vitterbeten var tronen lika nära som regenten själf och, fostrad af hans händer, uppgrodde med en friskhet och liflighet som under ingen annan tid, icke en gång under den litterärt revolutionära vid det andra decennium af detta sekel, röjts hos densamma. Kellgren och Leopold utvecklade då den poetiska förmåga, som hos deras samtida beredde dem anseendet af den svenska skaldekonstens jättar; Oxenstjerna, Creutz, Gyllenborg, Lidner m.fl. dels hedrade, dels förvärfvade genom sina sånger namn, som öfverleva dem, och Franzén och Bellman, utan likar båda, stämde då toner, dem ingen tid skall finna öfverträffade. Med många af dessa snillen var fru Lenngren ej blott umgängesvis bekant, utan äfven förenad genom banden af vänskap och den innerligaste aktning. Om man vid ett och annat blad af hennes skrifter upptäcker och kan klaga öfver ett menligt inflytande på hennes talang af åsikter, som voro tidens och som genom detta umgänge fingo väg till henne, så är man ur en annan synpunkt förpliktad att erkänna, att den gedigenhet, klarhet och hållning, som karakterisera hennes kompositioner, icke blott i allmänhet, utan öfverallt, och äga en så ädel del i deras skönhet, utbildats till mognad just genom åsikter, inhämtade medelst samma umgänge från samma tid. Ty onekligt är, att till konstandans hufvudsakliga fordran då hörde en säkert beräknad plan, korrekthet i teckningen och en bestämdhet i tanken, som lika litet tålte en abstraktionssats, hvars sanning eller osanning af något enda moln i framställningen skymdes, som någon inbillningen mutande bild utan egenskapen att kunna uthärda förståndets skarpt logiska pröfning. Häri äger emellan denna och den gamla klassiska tidens anda en stor likhet rum; den härstammade också från Frankrike, där väckt af skalder, som bildat sig efter forntidens mönster.

I allmänhet kan man säga, att hvarje skola i konst, så snart dess ton af samtiden uppfattas såsom uteslutande sann och ädel, är en farlig klippa för en uppgående konstnärstalang. Endast geniet i ordets högsta bemärkelse mäktar bryta sig väg förbi den. Det oberoende af en sådan skolas didaktiskt stela maner, hvilket i fru Lenngrens dikter visar sig i öfvervägande grad, vittnar därför om författarinnans stora, naturliga anlag, och det så mycket mer, som hon med begreppet var bunden vid de antagna och allmänt hyllade formerna och blott genom sitt konstsinnes högre drift gick utom desamma.

Då man, såsom nu är fallet, måste ägna det största loford åt en kvinnas litterära förmåga, kan man taga för afgjordt, att man mötes åtminstone af två slags fördomar, hvilka, ehuru visserligen icke allmänna, dock äro rådande hos ganska många män. Den ena af dessa fördomar hotar närmast den berömmande, den andra åter författarinnan själf. Den ena tillhör dem, som tro, att författaretalangen i sin sanna och höga bemärkelse är ensamt männernas tillhörighet, och följaktligen måste anse hvarje högre loford åt en kvinna skeft och omotiveradt; den andra är deras, som i sin föreställning nedsätta en författarinna i afseende å kvinnligt värde, i den mån de erkänna hennes öfverlägsenhet som geni. Bägge dessa åsikter äro foster än af en ensidig erfarenhet, än af förhastade omdömen. Vi tvifla ej, att det rent vetenskapliga är främmande för kvinnans väsende, som klarligen ligger känslan och instinkten i högre mening närmare än abstraktionen. Ty näppeligen lär man äga bevis på att kvinnan ägt något af ett rent abstrakt vetande, det hon icke eröfrat på mannens område med uppoffrande till fullt motsvarande värde af några sitt väsendes egna, medfödda fördelar. Dock, helt olika är hennes förhållande till konst. Hon behöfver ej utom sin krets söka medel till skapelser af skönhet; om hon blott själf med sin egen världsuppfattning idealiskt öfvergår i ett konstverk, bär också detta redan stämpeln af ideal.

Lättare än mannen, hvars medfödda känsla för oberoende ofta nog kan hålla honom skild från sanktionerade skolor i skön konst och ge honom åtminstone ett sken af originalitet, snärjes kvinnan af dylika; och däri ligger kanhända orsaken därtill, att så få författarinnor ens synas originella. Men i hvarje konstprodukt, där de icke äro originella, röja de en brist på kvinnlighet, i det att de visa sig där hafva sträfvat att genom begrepp blott fångsla vid sitt verk skönheter, som icke varit inneburna hos dem och ur deras egen natur själfmant öfvergått i form. Den hos männerna icke ovanliga bäfvan för vittra fruntimmer lär väl af det nyss anförda till en del kunna förklaras. De älska att studera kvinnan, och hvarje äfven den minsta yttring af hennes egendomliga karaktär är för deras reflexioner ett likaså lockande som outgrundligt ämne; men de sky att af henne emottaga uttänkta lärdomar, rundade begrepp eller konstiga definitioner, emedan de i dem ändå aldrig kunna upptäcka och erkänna samma skönhet och höga betydelse, som hennes natur allena i sin renhet för dem uppenbarar. Nu förfaller oftast, och man kan säga alltid, en konstnär i en blott och bar didaktik genom begrepp, om han ej äger det snille och den sanna originalitet, som förmår fångsla idéer i hans produktioner: är därför kvinnan icke så lottad, blir hon nödvändigt didaktisk och ledes in på ett fält, där hon minst är hemmastadd och mest vanställes. Är hon åter ett verkligt geni, så går hon aldrig utom sitt område och är äfven under sin högsta flykt ännu kvinna. Och i detta fall måste hon väl äga anspråk på vår innerligaste och mest oinskränkta hyllning.

Men vi komma tillbaka till fru Lenngren. De skrifter, hon efterlämnat, har hon kallat *Skaldeförsök*, ehuru alla i tekniskt afseende äro mästerstycken och de flesta, som poetiska skapelser betraktade, äro oupphinneliga i sitt slag. De äro till sin karaktär af många arter. Man träffar ibland dem några, som äro nästan didaktiska, i den mening vi tagit detta ord här förut. Dessa måste man skrifva på den tids räkning, i hvilken hon lefde; ty de äro främmande för hennes egen naturliga fallenhet. De af hennes stycken, som renast återgifva författarinnans grundton, äro af ett naturmålande eller satiriskt lynne. Alla dessa äro utmärkta af en lefvande sanning och en naivitet, spelande och oskyldig som naturens egen. Så nära till hvarandra gränsande dessa båda skaldeslag än äro och så svårt det är att emellan dem uppdraga en bestämd skiljelinje, där de nalkas hvarandra, hafva de dock, sådana de framstå i fru Lenngrens dikter, nog mycken inbördes olikhet för att kunna särskildt betraktas och bedömas.

Till hennes skarpast markerade satiriska sånger höra t.ex. följande: *Det högt förnäma äkta paret*, *Toaletten*, *Porträtterna*, *Kontrasten*, där en vissnande ålderdoms och en andryg skräplighets fåfänga målas, *Ålderdomströsten*, en aga för den moderliga klemigheten, och *Hans Nåds morgonsömn*, en framställning af det slags praktlif, som har för sin glans att tacka andras obetalda svett och mödor. Dessa äro alla ganska skarpa och bjärta; men de tyckas vara det liksom utan författarinnans förvållande. Ty så otvunget och naturligt framträda i dem dårskapen och flärden, att de icke synas vara uppsökta, utan fastmer hafva själfmant infunnit sig. Man har liknat fru Lenngrens pensel vid Hogarths, och likheten äger, hvad dessa satirer beträffar, till den grad rum, att flere af dem i vissa drag kunde tjäna som förklaringar på några hans taflor. Man skall dock finna, att det verkligt sårande, som ofta ligger i Hogarths stycken, är merendels i fru Lenngrens nästan bortjollradt af hennes kvinnligt lekande anda. Så mycket än dessa satirer vittna om författarinnans snille, är det dock icke vår mening att framställa dem isolerade såsom produkter af hennes förmåga i dess högsta flykt och älskvärdaste stämning. Visserligen är löjet, äfven det bitande, rent kvinnligt, men det beundras mer än älskas, hos hvemhelst det finnes, om det ensamt är det rådande. Röjer sig åter därjämte en inre godhet, full af glädje och lefnadslust, så förhöjes blott denna godhets intresse genom det satiriska, medan detta försonas och förklaras af det blidare lynnet. Sålunda få fru Lenngrens satirer sin mest intagande betydelse genom den omedelbara öfverensstämmelse, i hvilken de stå till hennes mildare kompositioner. Man skulle kanske icke så klart se och igenkänna den oskyldiga anda, som gömmer sig i de förra, om man ej i de senare fått göra dess närmaste bekantskap.

De mest tjusande af hennes stycken gå idyllen nära, ett och annat är en verklig idyll. Då hon i sina satirer låter svagheten i människonaturen framstå såsom svaghet med dess ömkeliga, löjligen, ibland brottsliga resultater, så målar hon åter i sina idylliska stycken en svaghet, som genom sin inneboende treflighet, frid och oskuld är idealisk. Man tycker sig å ena sidan genomse och mäta dessa bilders alla små önskingar, hela deras lif, och följakteligen stå högt öfver dem; men de äro tillika så skönt adlade, också i det obetydliga, att man å den andra måste tveka, om ett intressantare uttryck af ren mänsklighet, än det de visa, kan finnas. Författarinnan tycks liksom skämta öfver deras böjelser, deras bestyr; men detta skämt förgudar dem tillika. *Den glada festen*,—ett stycke, som utgör, så att säga, en andenyckel till alla de öfriga, till fru Lenngrens hela författarelif, visar klarast, hvad vi med det nyss anförda menat. Af dylik art, ehuru mindre markerad, är äfven den naivt hänförande idyllen, som hon kallat *Eklog. Grefvinnans besök*, som i friskhet och objektiv sanning fullkomligen liknar dessa förenämnda stycken, utgör redan på visst sätt en öfvergång till satirerna. Det är ett beundransvärdt fenomen i hennes dikter, att sålunda själen af hennes talang, klart uppenbarad i ett stycke, därifrån strömmar ut genom omärkliga öfvergångar till alla de öfriga, så att det hela får likhet med en fulländad organisk skapelse af skönhet och lif, hvars högsta betydelse ligger såväl yppad i och för sig själf som utgrenad till och afspeglad i en hel mångfald af skiftande partier.

Den sats, att konstnärn själf röjes i sina verk, kan till hela sitt innehåll ledas ur fru Lenngrens poetiska samling. Den, som genomläst hennes skrifter och ej fått en klar bild af henne själf med hela hennes rikedom, skönhet och kvinnliga godhet, har visst icke haft sinnet öppet för att sentera deras betydelse och värde. Författarinnans samtida vänner, som hade den lyckan att se ej blott hennes sånger, men äfven henne själf, omtala med beundran den harmoni, som rådde mellan uttrycket af hennes person i alla dess nyanser och det uttryck, hennes skaldestycken bära. Hos henne, säga de, fanns icke ett enda drag, som hade med anspråk röjt den vittra författarinnan, icke en tanke, som skulle med stolthet eller saknad sett ned på den skenbart inskränkta värld, inom hvilken hon som kvinna var stängd, och velat öfverspringa dess gränser.—Enkel, blygsam och i hög grad huslig, men därjämte glad, lekande och kvick, skall hon ej mindre själf trifts i den krets, naturen för hennes kön utstakat, än inom densamma spridt trefnad, frid och glädje. Sådan skildras hon af dem, som sett henne; och hvem återfinner ej henne med samma egenskaper och ännu närmare, ännu mer förklarad i hennes härliga dikter. Med den djupaste blick i människohjärtat och i lifvets förhållanden, tyckes hon vara ett barn allenast, för hvars spelande håg försynen öppnat världen som ett dockskåp. Så menlöst leder hon och delar sina lekverks fröjder och sorger, så menlöst agar hon å en annan sida, att man hos henne ännu ville igenkänna den jollrande flickan, som än öm, än sträng leker med sina beskedliga och obeskedliga dockor. Detta gäller om andan af hennes poesi, och ännu är ej mer än ett flyktigt ord nämnt om

formen, om densamma tekniska fulländning. Så nära förenade än anda och form äro, och så mycket de ömsesidigt bidraga att förhöja hvarandras intresse, så kan dock en hög grad af inre skönhet iklädas ett mindre intagande yttre, likasom en ädel själ kan äga rum i en icke välloftad kropp. Man måste likväl härvid noggrant iakttaga, att till en idealisk skönhet bådas harmonierande skönhet betingas. Det är svårt att säga, om fru Lenngrens produktioner tjusa mer genom den ena eller den andra af dessa båda delar; så samfödda tyckas i dem idén och dess iklädnad vara. Hennes stycken likna i detta afseende de talande anleten, där hvarje tanke och känsla ögonblickligt afspeglas i naiva, lefvande drag. Hennes sånger äga intet af denna klangfulla, en yttre sinnlighet fångande diktion, som förskaffat några senare författares så kallade praktvers popularitet; men de äro dock i hög grad melodiska. Hvarje ord af henne smyger sig till den mening, som skall uttryckas, med en ledighet, egentlighet och mjukhet, som gör det på en gång harmoniskt med den stämning, i hvilken läsaren är försatt, och helt och hållet oersättligt af hvarje annat. Enkelheten i hennes språk är i följd häraf så stor, att enhvar, som icke pröfvat sin förmåga, kunde tycka sig och hvarje annan böra vara i stånd att skriva något dylikt, såvida det ju alltid borde falla sig så och icke annorlunda.

De minst vackra af fru Lenngrens stycken äro skrifna i ballad- och romans-tonen. Lyckligtvis äro dessa ganska få och hade utan saknad kunnat vara uteslutna ur samlingen af hennes verser. Detta anmärkes icke för att afpruta något på den hyllning, som vi i det föregående uttalat, en hyllning, som dock visserligen icke upphinner den förtjänst, åt hvilken den ägnas, utan blott för att förebygga en möjlig beskyllning för blindhet i afseende å författarinnans svagare sidor och följakteligen för ett vrångt och omotiveradt omdöme äfven öfver hennes skönheter. Skulle vår förmåga att uttrycka föreställningar motsvarat vår uppfattning af fru Lenngrens alla företräden, så hade otvifvelaktigt berömmet, långt ifrån att minskas, blifvit både klarare och vidsträcktare. Ty med allt skattande åt dagens opinion, vågar man både hysa och yttra den öfvertygelse, att åt fru Lenngren i en framtid skall tilldömas en rang bland svenska författare vida öfver den, hon nu i allmänna tonen komparativt innehar. Det är åtminstone säkert, att svenska litteraturen icke kan uppvisa någon så verkligt originell och poetisk natur som hon, om man undantager de båda oefterhärmliga genierna Franzén och Bellman. Och då skönheter, som äro foster af sin tid och blott af den förstås, med årens och kulturens växling vissna och förskjutas, kvarblifva i oförvansklig ungdom dessa ur naturens djup framsprungna skapelser, som tyckas födda för ingen tid och för all tid, och hyllas med så mycket oinskränkta dyrkan, ju flere efemära koryféers fall de öfverlevat.

SKALDESTYCKEN AF F.M. FRANZÉN

Femte bandet.

Bref till red. från H.S.

Den, som skrifer detta, är en far för en talrik familj. Hans tid förflyter tämmeligen lugnt under uppfyllandet af tjänsteplikter och under föga tyngande omsorger för dem, som ligga hans hjärta närmast. Redan i många år har det utgjort hans nöje och ett afbrott i enformigheten af hans lif att ägna en timme eller par af aftonstunderna åt vår litteratur. Han har därför småningom samlat omkring sig de flesta af våra större författare och läst dem, icke blott af nyfikenhet att göra deras bekantskap, utan fastmer af behov att äga dem till vänner och sällskap för alltid. Sålunda hafva många bland dem blifvit honom förtrogna och dyrbara, och han har älskat att söka hos dem icke så ofta tröst och förströelse vid sorger, af hvilka han icke pröfvat större, än det tillhör människan att med lugn bära, som icke oftare en ökad och förädlad glädje, då hans dag varit klar och hans sinne lätt.

Framför andra har jag älskat Franzén. Kanske ligger orsaken till denna förkärlek till en del däri, att en stor del af den höga skaldens skönaste sånger diktades och utspriddes i min ungdom, då mitt väsende var lättare att anslås och lifligare att knyta band af tillgifvenhet och kärlek. Emellertid har mången gång ännu i min ålderdom det fall inträffat, att jag vid läsningen eller åhörandet af någon af dessa sånger tyckt mig för första gången göra dess verkliga bekantskap, ehuru jag hundrade gånger förut hört och sett densamma med förtjusning. Jag har i anledning däraf ofta inom mig yrkat en sats, som utan tvifvel skall synas mången besynnerlig, men som dock ständigt förekommit mig klar och verkelig, den nämligen, att Franzén af alla svenska skalder är den, som man har svårast att rätt utgrunda, rätt lära sig känna. Hans bekantskap kan därför i mitt tycke vara gammal och dock med hvarje gång, man läser honom, förefalla ny.—Min herre! Tror ni, att jag menar, att han är inbunden, mörk, höglärd? Mina barnabarn sjunga honom, kunna honom. Ett barn, min herre, fattar hans uttryck, smekes af deras milda välljud, fågnas af de enkla bilderna, med ett ord, förstår honom i viss mening;

men att rätt genomskåda den himmelska oskuld och renhet, som ligger så på ytan som i djupet af hans sånger, därtill fordras jämte ett barns ofördärfvade själ en lång lefnads samlade vishet, en erfarenhet, som pröfvat äfven det bländande i lifvet, och en känsla, som från det öfverspända och affekterade med fördubblad kärlek återgått till den evigt lugna, friska och glada naturen. Jag vet icke, men med mängden af andra poemer, dem jag läsit, synes mig förhållandet hafva varit sådant, att jag antingen icke förstått dem alls eller också förstått dem alla på en gång helt och hållet, så att de sedan hvarken blifvit mig klarare eller kärare, ehuru jag ofta kunnat hälsa på dem åter och ofta fägna mig åt deras lärorika och vackra syften. De Franzénska visorna däremot har jag för hvarje ny gång förstått bättre, och ju klarare mitt eget väsende utvecklats sig, ju trösterikare och lugnare mitt inre blifvit, desto djupare motsvarigheter af frid och skönhet har jag upptäckt i dem. Jag tror, att det är med dem såsom med våra gamla, äkta sagor, som gläda barnet, lifva ynglingen och motsvara mannens djupsinnigaste åsikter af lifvet. Jag ville blott i afseende å Franzéns stycken säga skönaste och renaste åsikter. Ser ni, därför anser jag det icke vara någon barnlek att begripa Franzén, ehuru jag gärna ser, att mina barn sjunga honom för ro skull, utan menar i stället, att ingen förstår och värderar honom rätt, som icke ur en rik lefnads erfarenhet af bländsken och irrsken, af villor, passioner, strider och brott kan med segersällt hjärta blicka in i den af änglar befolkade värld, han öppnar för oss. Och nu, min herre, hoppas jag ni förlåter min dogmatiska ifver, som förledt mig till utflykter, dem jag i början icke tillämnat, och jag hoppas det så mycket mer, som jag vet, att ni själf är en beundrare af Franzén äfvensom af den lika djupa och sköna, ehuru mera mystiska och sväfvande Almqvist, hvars lefvande törnrosor bland annonserna i er tidning kallas fria fantasier af Hugo Löwenstjerna, med hvad skäl vet jag icke.

Men jag vill komma till saken. Jag har hört, att åter ett nytt band af Franzéns skaldestycken, det femte nämligen, utkommit från trycket. På vår aflägsna landsort har det icke varit mig möjligt att ännu skaffa mig denna del, men emellertid är jag här omgifven af en nyfiken skara, som önskar att få höra helst några ord om innehållet af den. Ni borde, min herre, tycker jag, icke låta oss vänta alltför länge på en anmälan af arbetet, i synnerhet som jag är öfvertygad om att många dela våra önsknings i detta afseende. Ni kan göra den så kort ni behagar och har dessutom den vinsten att kunna fylla någon spalt i er tidning med ett litet utdrag.—Under hvilka villkor som helst, låt oss höra några ord om den nya boken och ursäkta såväl denna min anhållan som den långa ingressen till densamma. Jag förblifver etc.

* * * * *

Red. har ansett sig kunna införa detta bref, emedan det är af en allmän syftning och de åsikter, som däri uttryckas, till det mesta äro öfverensstämmande med hans egna. Också har han tyckt det kunna utgöra en lämplig ingress till expositionen af ifrågavarande poetiska verk, som till skaldeslag väsentligt skiljer sig från de dikter, man förut fått emottaga af Franzén. Hvar och en vet nämligen, att dessa varit af lyriskt eller episkt innehåll; nu däremot utgöres detta femte band af tvenne dramatiska stycken. Det förra af dem kallas *Audiensen eller Lapskan i Kungsträdgården*, skådespel i fem akter; det senare, *Drottning Ingjerd eller Mordet på Eljarås*, är ett sorgespel äfvenledes i fem akter. Angående uppkomsten af båda yttrar sig författaren själf i ett företal sålunda:

"Så naturligt det är, att man vid äldre år ifrån den lyriska poesien öfvergår till den episka och didaktiska, så obetänkt är det utan tvifvel att, då medelåldern längesedan är förbi, våga beträda den dramatiska banan. Till min ursäkt får jag därför nämna, att det i själfva verket är min ungdom, som till detta vågsamma steg förledt min ålderdom, och det af följande anledning.

En af mina vänner i Finland, som besökte mig i Stockholm kort före min flyttning till Hernösand, påminde mig, att han för trettio år sedan hade sett hos mig i Åbo, där jag då vistades, ett några år förut gjordt försök till en tragedi öfver mordet på Eljarås. Denna påminnelse skulle dock icke haft den följd, att detta af mig själf i så lång tid förgättna stycke kommer i dagen, om jag icke i detsamma erinrat mig, att den person, utom hvars ryktbara, ehuru i en senare tid af den historiska kritiken ifrågasatta åtgärd handlingen däri ej kunnat äga rum, tillhör Norrland. Fale Bure är en af detta lands namnkunnigaste män. Icke blott i historien är hans minne förvaradt, utan i folksägner, i den gård och det grafställe, som efter honom uppvisas (i Sköns socken i Medelpad), samt i det släktregister, på hvilket en mängd familjer, äfven adliga, stöda sina anspråk att ifrån honom härstamma. Nu, sedan Norrland blifvit för mig hvad Finland fordom var, måste allt norrländskt hos mig väcka det lifligaste deltagande. Kunde då ett sådant af mig själf redan i min ungdom behandladt föremål undgå att fästa min uppmärksamhet? Ingen åtminstone af dem, som själfva idka vitterhet, läser undra, att jag ej förmådde emotstå frestelsen att på detta arbete använda en ny möda, hvarigenom det blifvit på en gång min ungdoms och min ålderdoms verk.

Af mera ungdomlig art torde läsaren finna det föregående stycket, ehuru det har, jag bekänner det, ett senare ursprung. Äfven för dess utgifvande hoppas jag i dess norrländska ämne finna en ursäkt, om det ock icke under den poetiska leken röjde en allvarlig mening, som ej borde anses otillbörlig i det stånd och det stift, hvartill författaren hör."

Så många ursäkter hade sannerligen icke behöfts för att rättfärdiga utgifvandet af dessa stycken, då naturligtvis allt af Franzéns hand måste vara den läsande publiken kärt och välkommet, Dessutom äga såväl det förra som det senare af dem skönheter, som göra bekantskapen med dem särdeles intressant, om man än gärna vill medgifva, att de i sina lyriska syskon äga medtäflarinnor, vid hvilkas sida de i någon mån måste träda i skuggan. Skådespelet "Audiensen", i egentlig mening en dramatiserad idyll, grundar sig till intrigen på en anekdot, som lär vara sann. En åldrig präst kommer ned till Stockholm från Lappmarken i sällskap med sin dotter och sin blifvande måg för att på högre ort framställa de norra trakternas nöd efter en missväxt och tillika göra sig ihågkommen till ett ledigt pastorat efter en trettioårig tjänst på sitt förra ställe. Genom Schröderheim blir hans sak framställd för Gustaf III, som ger honom befallning att inställa sig för aftonen på operan, där Gustaf Vasa skulle spelas, och efter representationens slut anmäla sig till audiens hos konungen i hans rum. En hofman, som emellertid ärnat spela pastoratet i händerna på en annan, får höra detta och ställer så till, att den gamle pastorn och hans barn icke få biljetter till skådespelet. Gubben beger sig i alla fall på utsatt tid till stället för att åtminstone söka att få audiens hos konungen, men vilseförs, efter samma hofmans intriger, till en aflägsen vrå af operahuset, kvarest han blir tillsagd att sätta sig ned och vänta. Under denna väntan insomnar gubben och träffas i en sådan ställning af kungen, Schröderheim och den hofman, genom hvars tillställning den gamle blifvit narrad att så försöfva sin lycka.——

När den gamle nu uppvaknar och kommer hem till de sina, orolig öfver att hafva förspillt sin och deras lycka, öfverraskas han gladt af den upptäckten, att han i sin ficka burit fullmakten till det åstundade pastoratet. Händelsen är enkel och episodiskt genomflätad af tillredelser för det unga parets bröllop, som skulle firas i det gröna samma dag. Själfva lokalen ger tillfälle till idylliska målningar och scener, af hvilka många äro af en sällsynt naivitet och fägring. I brokigt vimmel ser man här täcka, glada barn, lapska trollfigurer, aktörer, dilettanter, hofmän och sluteligen konungen, alla tecknade med lifliga och träffande färger. Aurora i sitt sockerbagarestånd är oändeligen intagande, likaså Angelika, ehuru denna senare är kanske för mycket smickrad och förståndig. Det brystna halfgenet, kolportören Löder, är som en Momus icke ointressant hållen, ehuru hans bittra misslynne ibland något för sträfft korsar den idylliskt leende tonen af det hela. Schröderheims personlighet igenkännes med lätthet, och de celebra pastoratsfrågorna under hans tid äro berörda med mycken humor och tillika mycken skonsamhet. Med få ord, stycket är, oaktadt det ringa omfånget af dess hufvudintrig, rymligt, gladt och lefvande genom de många omväxlande utsikter, skalden förstår att öppna för läsaren, under det han leder honom den korta vägen till sitt mål. Någon gång tyckes väl rimmet och versen, ehuru behandlade af en mästars hand, hafva hindrat den lätthet och rörlighet i dialogen, som väsentligt hör till dramatiska skildringar och som nu fordras med så mycket större ömtålighet, som man blifvit vanare vid arbeten af samma slag på prosa; men sådana tyngre ställen äro sällsynta, och i allmänhet kan man icke annat än beundra den ledighet, med hvilken skalden rört sig i dessa, för mången annan aldeles nedtyngande bojer.

I många scener träffas man af blixtar, som påminna om den store skaldens tidigare poemer och den egna världsuppfattning, som utgör deras skönhet. Enligt brefskrifvarens benägna råd och önskan ville vi anföra ett profstycke ur arbetet, men valet är verkligen svårt. Särdeles vacker har ref. tyckt sig finna den scen, då Angelika af sin älskare förs omkring i trädgården och för första gången vid hans arm gör bekantskap med en varmare och rikare naturs alster. Redan själfva uppfinningen af scenen äger sålunda något symboliskt rörande och sant.

Sorgespelet "Drottning Ingierd eller mordet på Eljarås" omfattar en period af de Sverkerska och Erikska ätternas strider i Sverige. Innehållet är i korthet detta: Fale Bure, som vid mordet på konung Knuts söner räddat den äldste af dem, Erik, och hållit honom gömd i Norrland under hans barnaår, kommer med honom, då han redan uppvuxit till yngling, ned till Upsala. S:t Eriks högtid är för handen, och vid herredagen, som tillika skall hållas, vill den regerande konungen Sverker genom folkets röst försäkra kronan för sin son, Johan, som ännu är ett barn. Denna stund har Fale Bure afvaktat att framställa för folket den rätta tronarvingen, och han meddelar nu sitt uppsåt åt Folke Jarl, fadren till prins Eriks moder, drottning Ingierd, som, för andra gången gift, nu är gemål åt konung Sverker. Båda öfverenskomma om utförandet af planen, och vid Folke Jarls farhåga för dess framgång yttrar Fale Bure, att en skara kämpar från Norrland på hans anmodan är i antågande för att understöda hans sak. Folke Jarls son, Sune, som emellertid fått kunskap om allt detta, anser det för sin plikt att varna konungen. Emellertid har Sverker redan förut genom sin förtrogne och medbrottsling i mordet på barnen fått underrättelse om den norrländska truppens antågande och misstänkt dess afsikt vara att bereda tronen åt Sune. Denne emottas därför som en förrädare och vinner tillgift först då, när han hunnit förklara för konungen, att icke han, utan en, som utges för prins Erik, är den, åt hvilken man ärnar kronan. Sålunda får konungen första underrättelsen därom, att Erik blifvit räddad vid mordet, men låtsar icke sätta tro därtill för att icke tillstänga för sin egen son vägen till riket. Drottning Ingierd kommer själf och berättar honom med förtjusning, att hon fått höra, att hennes son lefver. Äfven för henne söker han framställa saken som en hopspunnen dikt. En tjänstekvinna, som varit närvarande på Eljarås, när mordet skedde, beskriver nu vidlöftigt förloppet och intygar, att Fale Bures egen son

blifvit dödad i stället för den äldsta prinsen och att denne blifvit bortförd och räddad. Redan här tyckas skarpa misstankar om konungens delaktighet i brottet vakna hos Sune, hvilken, då han några scener senare är ensam med drottningen, uppenbarar för henne allt.—

När Sverker åter inträder och i förmodan att Sune bevist henne omöjligheten af Eriks räddning frågar:

Nåväl, har Sune bragt dig ur din villa?

svarar *Ingierd*:

Jag själf har vaknat för att se det svalg,
Det mörka, djupa, afgrundslika svalg,
Som mellan oss på Eljarås sig öppnat.

Sålunda står nu konungen ensam och utan anhängare bland sina närmaste, men hoppas ännu att genom förnekande af den föregifna prinsens börd kunna på herredagen genomdrifva allt till sin egen sons fördel. Ragvald undanrödjer, för att underhjälpa hans plan, den kvinna, som var närvarande vid mordet och som kunnat framhafvas som vittne.—Folket samlas i kyrkan, och Sverker intar sitt konungsliga säte. Högtidligheterna till S:t Eriks ära försiggå. Därpå framträder Folke Jarl och uppmanar Svea och Göta män att med ed bekräfta sin förening och valet af en gemensam regent. Eden begås, och Sverker framställer nu sin sons rättigheter. Men då efter någon tvist mellan konungen och Folke Jarl prins Erik själf inträder och igenkänns af sin mor, öfvergå de flesta på hans sida, och Sverker lämnar med sina anhängare templet. Snart därpå ser man konungen i spetsen för en här på Fyrisvall, och mot honom kommer stridsfärdig prins Erik med de sina. Innan härarne hinna sammandrabba, kommer en pilgrim, som bekänner sig vara den, som verkställt mordet på barnen, och bestyrker prins Eriks räddning. Sverker efterger då sina anspråk, men söker, plågad af samvetsqual, döden och utmanar någon af sina motståndare till tvekamp. Prins Erik upptar utmaningen, men förmås ändteligen att lämna stridshandsken åt Sune, för hvilken Sverker faller.

Sådan är i korthet uppräningen till denna tragedi. Man finner snart, att det egentligt dramatiska, handlingen, här icke utgör den starkaste sidan. Hela dikten lefver mer genom det, som varit, än det, som är och som skall blifva, hvarför också rörlighet och fart saknas. I dramat måste hvarje handling, hvarje ord, så att säga, innebära fröet till ett kommande, som hastigt och följdriktigt därur utvecklas för att vidare själf i sin ordning alstra ett därpå följande; här syftar allt i öfvervägande mån på det förflutna och rör sig i minnen. Ingen af personerna i dikten har egentligen vid slutet gjort något annat, något mera, än han gjort redan innan han uppträder, och icke en gång i förbrytarens inre eller samvetsförhållande till brottet märkes under fortgången af händelserna någon omskiftning af vikt.

Men om än detta stycke i sitt slag icke utmärker sig så mycket som det förra i sitt, äger det dock i flere partier förtjänster, dem ingen kan förbise. Att speciellare omnämna de många vackra detaljer, som förekomma i denna dikt, skulle alltför mycket öfverskrida gränserna af en enkel anmälan; men hvad vi icke kunna underlåta att anmärka är, att teckningen af drottning Ingierd såsom mor och maka i flere afseenden är djupt och innerligt hållen. Också ligga hennes förhållanden mest inom den Franzenska sångmöns områden. Redan den andra scenen af första akten, då hon klagar öfver att hafva skilt sina barn ifrån sin närmaste vård och sålunda, ehuru oskyldigtvis, föranledt deras olycka, är af en rörande skönhet. Äfven i de scener, där dialogens längd någon gång öfverskjuter sitt behöriga mått, träffar man dock alltid i många verser det naturliga och verkliga uttrycket af de känslor, som skildras. Om man ville uppställa en jämförelse emellan de särskilda akterna af detta sorgespel, skulle man med skäl tillerkänna ett företräde åt de fyra första.

Ref. kan icke sluta denna uppsats utan att yttra sin lifliga glädje öfver att även i denna del af Franzéns skaldestycken se en borgen för den store skaldens fortfarande ungdomliga verksamhet, en verksamhet, som ännu lofvar litteraturens vänner så många njutningar, så många rika skördar.

TÖRNROSENS BOK.

Läsaren får icke vänta utförlighet i en anmälan, hvilken såsom denna rör ett arbete af största både utsträckning och mångfald; ty äfven en vida utförligare kritik, än detta blad kunde inrymma, skulle nödgas inskränka sig och icke förfölja dessa dikter i alla deras detaljer. Här blir det fråga om att redogöra för arbetets allmänna innehåll och att af enskildheter upptaga blott sådana, som mest falla i ögonen antingen genom sin svaghet eller styrka; de, som ligga däremellan, kunna knappt antydas. Visst

är, att partier af alla dessa klasser finnas i Törnrosens bok; dock skall man vid läsningen däraf snart med den gladaste njutning märka, att författarens ojämnhet är af det slag, som skiftar mellan skönhet och fel, icke mellan platthet och medelmått. Och då här begagnas ordet skönhet, tages det med sitt fulla innehåll af helgd och sanning. Författaren tyckes hafva hämtat ur sin närmast egna erfarenhet den vackra bild, som han på något ställe, visst med andra ord, uttrycker, men hvars innehåll är, att målarens kamp är fåfång, om ej skönheten själfmant kysser hans pensel. Det finns målare, hvilkas händer man skulle tro skönheten själf hafva ledt till öfverallt jämna och ljufva drag; vid vår författares sida tycks gudinnan blott gärna dröja, betraktande med mildhet hans inre, manliga strid och stundom till belöning kyssande hans varma och raska pensel.

Törnrosens bok, eller som den utförligare heter: *Fria fantasier, hvilka, betraktade såsom ett helt, af herr Hugo Löwenstjerna stundom kallades Törnrosens bok, stundom En irrande hind* [Läsaren får blott undra öfver den besynnerliga titeln, icke tro, att herr Hugo valt den utan åsyftning.], är ett slags sagoverk, som under särskilda titlar upptar berättelser med ämnen af olika natur och från skilda tider. I detta afseende är verket, hvaraf redan fyra band i fem häften säljas i vår bokhandel, en sammanfattning af delar, som icke stå i direkt beroende af hvarandra. Icke desto mindre kan det betraktas såsom en helhet, om icke just för den anordning, hvarigenom författaren sökt ge berättelserna en gemensam bakgrund, så åtminstone för den likartade, egendomliga anda, som råder i dem alla. Själva uppställningen har häruti något tycke af Moores "Lalla Rookh". Här förekommer en familj, herr Hugo Löwenstjerna och hans omgifning, i hvars krets sagorna berättas, under det familjens inre förhållanden småningom växa ut, för att, Gud vet när, hinna sitt mått.

Det första bandet af Törnrosens bok, med titel: *Jaktslottet*, är egentligast och mest ägnadt skildringen af herr Hugos slott och lefnadssättet därstädes. Man kan utan tvekan yrka, att denna del är den svagaste i hela verket. Elementer af författarens diktkonst röjas visserligen äfven här, men de äro icke här kufvade af en ordnande andes lagar, utan verka oberoende af hvarandra. Personerna äro mindre lyckligt sammanhållna, så att ingen enda finnes af en klar och träffande egendomlighet. Lika så svårt uppfattadt är deras inbördes förhållande och själfva lifvet på herr Hugos slott. Strödda idéer, stundom utvidgade till mer eller mindre mystiska samtal, öfverflygla personernas själfständighet och visa dem ofta såsom sina blott beroende organer i stället för fria skapare. Det är ett fel, som ingalunda är sällsynt i våra nyare litterära konstprodukter, att det inre organiska lifvet i dem förvrids och uppoffras för idéer och reflexioner, som, på de ställen där de anbringas, icke hafva annan betydelse än deras inåt slutna, möjliga sanning. Ty så visst det är, att en målare icke lyser genom glänsande färger, utan genom deras sammanställande till en lefvande tafla, så visst är äfven, att en konstnär inom poesiers område icke intar i högre mening genom skimmer i bilder och tankar, utan genom sanningen af det väsende, han genom dem förmår framställa. Men om man å ena sidan, i synnerhet hvad denna första del vidkommer, lätt blir varse en osäkerhet hos författaren vid skapandet af sina personer och af deras värld, så ser man å den andra redan här många sköna strålar af det ljus, författaren upphämtat ur lifvet och i de följande dikterna än rikare meddelar. Man kan således med allt skäl kalla äfven detta första och svagaste parti af det ädla konstverket lärorikt och väckande, så ofta det ock lämnar vår fordran på natursanning, rörlighet och lif i teckningarna ouppfylld.

Den andra delen kallas *Hermitaget*. Med några få historiska drag till grund innehåller den en mängd romantiska skildringar, hvälfvande sig gemensamt kring konung Valdemars strid om kronan med sina bröder och hans kärleksförhållanden till systemen af hans gemål. Det hela är visserligen byggdt med den lutning åt det romantiska, att äfven de få ämnen, som äro tagna ur historien, ligga åt detta håll, men likväl skall man redan här angående författarens diktkonst kunna göra en erfarenhet, som i fortsättningen än mer bekräftar sig, den nämligen, att både händelser och personer gruppera sig med mera hållning och natur, i den mån de ligga närmare på förhand gifna historiska drag och af dem behärskas. Det är ingalunda vår mening att i allmänhet vilja fränkänna den rena och på all bevislig faktisk verklighet blottade dikten konstbetydelse och sanning, emedan det tvärtom är vår öfvertygelse, att hvart och ett fenomen, som diktas med inneboende sanning, faktiskt funnits till, om också blott i spridda strålar; men då vi här tillerkänna en bestämd öfverlägsenhet åt de partier i författarens berättelse, som närma sig det gifna historiska, är det med afseende därå, att de rent af diktade innehålla i sig en osäkerhet, en formlöshet, som minst af allt kan stå tillsamman med konst och som stämplar dem med underlägsenhet i förhållande till de öfriga. Och på detta ställe är det ej olämpligt att anmärka en åsikt, som författaren tyckes framställa med den bestämdhet, att man kan tro honom hysa den själf, ehuru han låter den uttalas af fingerade individer, och som tyckes vara icke utan inflytande på hans kompositioner. "Om man romantiserar", heter det, "i afsikt att teckna en tid med dess seder, måste man hemligt förbinda sig att hafva karaktärer, hvilka liksom valda bilder lämna ett uttryck däraf. Likväl kan mången gång vara intressantare att höra talas om någon, som, ehuru tillhörande en viss epok,——ändå står med sin beskaffenhet som ett litet undantag, en utvikning från sin tid. Tar nu åhöraren eller läsaren för gifvet, att man berättar för att skildra tidehvarvet, så blir han här bedragen eller skyller föredraget för osannolikhet. Bland ett folk, i allmänhet gästfritt, kan en och annan snål personage finnas och hvilken det just kan tillhöra en ifrågavarande anekdot eller romans att föra på

banan. Åhöraren får däraf icke tro, att man missförstått en gästfri tid eller gjort en osann, karikerad scen. Men vore meningen ej annan än att lämna en karakteristik öfver epoken, då borde visserligen ej snikna människor framvisas i kompositioner öfver tider, som på det hela varit af generöst lynne, ej fritänkare under bigotta sekler, ej någon dum varelse midt i en snillrik nation, ehuru individer af så egen art ifrån de andra nog alltid funnits. Jag tycker icke om sådana bojor; de äro onaturliga, falska och tillika ängsliga. Däremot afsäger jag mig äran att egentligen föreläsa i historien öfver seder och bruk, under det jag gör något helt annat, nämligen allenast anför tilldragelser, som roat mig."

Vi appellera här till hvad vi förut yttrat vara vår öfvertygelse, att allt, hvad som diktas harmoniskt och naturenligt, är faktiskt och historiskt sant, det vill säga, har varit eller skall blifva, ty äfven det tillkommande är historiskt, sedan man fångat det. Det första således, som ur denna synpunkt möter vår betraktelse, är att all sann dikt måste vara en sann bild af historiens egen väsentlighet och i grunden lika sann som den. Men nu är icke någon väsentlighet till genom sina tillfälliga afvikelser, utan genom sitt sammanstämmande till en gemensam enhet; därför är allt tillfälligt i sig själf ett intet och har betydelse blott såvida, som det hålles invid något väsentligt. I historien, som faktiskt upptecknar millioner tillfälligheter, är det väsentliga tron på en försyn, i hvilken de hafva sin förklaring; i dikten är det väsentliga intet annat än den förklaring, konstnären själf mäktat nedlägga i sin komposition. Vi tro, att ingenting sker, som icke, huru oförklarligt det än synes, står i sammanhang genom försynens ordning; däraf det älskliga i allt hvad som är faktiskt; men ifrån det tillfälliga i dikten gå vi till konstnären och fråga, om han har någon förklaring därpå, och brister den, så skygga vi för hans fantomer. I dikten skall därför allt vara ordning, allt sammanhang, allt historiskt i den höga bemärkelse, att allt skall hafva sin förklaring i den helhet, i hvilken det förekommer, och betinga blott ögon för att erkännas. Sådan skall dikten vara, en bild af den gudomliga ordningen, en bild af den historiska ordningen, sådan den afslöjat sig äfven för det mänskliga ögat i vissa storartade, genomgripande grupper. Man må således hafva för afsikt eller icke att teckna en tid, en person eller en händelse, så är det tillfälliga i och för sig själf ett intet och ger ingen bild. Det är sant—för att följa en af författarens liknelser—, att bland ett gästfritt folk en icke gästfri människa kan finnas; men skildras hon utan att hållas i motsats till sin nation, så får man ingen föreställning om dennas gästfrihet. Men, invändes nu, man får en bild af en girig, och det kan vara tecknarens ändamål att ge blott en sådan. Det finns intet folk, bland hvilket icke afvikande individer finnas; det finns i samma analogi ingen girig, hos hvilken icke några afvikande drag kunna anträffas. Ar då den boja ängslig, som hindrar konstnären att löpa ut till dessa tillfälliga drag, och kastar han sig in i dem och tecknar dem, hvad tecknar han då? Icke den girige! Konsekvent kan sålunda ingen bild gifvas, utan allt blir ett förvirrande in i tillfälligheter och deras tillfälligheter. Vi skulle icke hafva dröjt så länge vid denna punkt, om vi icke tyckt oss varseblifva hos författaren en viss oro, som stundom nekar honom att bära med glädje konstens bojor, och en mera afgjord håg för utvickningar än för den lugna, sammanhållande teckningen af de föremål, han bringar å bane, en brist, som i synnerhet i de båda senaste häftena eller fjärde delen märkbart förmildras.

Vi hafva nämnt, att de rent af diktade partierna i denne författares arbeten ofta nog lida af osäkerhet och formlöshet. Man må betrakta de i denna del anförda personerna Erasmus, Inga, Judit; huru litet äro icke dessa uppfattliga! Den förstnämnde är i synnerhet misstecknad genom den besynnerliga blandningen af olika bildningsgrader och den förfelade naiviteten, som man i honom träffar. Detsamma kan sägas om Inga. Bättre är familjen Bruce hållen, ty om än såväl lorden själf som de andra sakna det egna, individuella, som ensamt är lefvande och åskådligt, så äro de dock såsom allmänna karaktärer åtminstone utan i ögonen fallande inre motsägelser. Men för de båda bröderna konung Valdemar och hertig Magnus har författaren haft historiska drag gifna, och vid utvecklingen af deras karaktärer blir man varse en fastare hållning och en bestämd riktning åt ett mål. Därför fästa de sig äfven i ens föreställning tydligare än de öfriga personerna, ehuru ingendera har någon särdeles utsträckt roll att spela. Den veka, svärmande, obeslutsamma konungen påminner ovillkorligt om Sigismund, då hertig Karl med sitt tilltagsna, stränga, härsklystna sinne har en motsvarighet i den mot konungen upproriske Magnus. För öfrigt är kompositionen af det hela sinnrik, och idén att genom en rask flyttning fram i tiden få händelserna midtunder deras närvaro att stiga tillbaka och upplösa sig i dunkla, drömliga skuggor är förtrollande och ger stycket likheten af ett sakta döende adagio eller en ström, som störtar sig med vattenfall mot hafvet och den ena minuten brusar, den andra förlorar sig tystnande i det oändliga. Som ett bihang förekommer i denna del vid slutet en kärleks- och spökelsehistoria på vers, mindre fulländad eller snarare mindre vårdad i det tekniska, men dock ganska kraftfullt utförd i folkvisans ton med sina hastiga öfvergångar och halfbelysta, ofta blott antydda scener. I allmänhet kan man säga, att författaren, som mindre än vanligt lyckas vid teckningen af det naiva, det rent och osminkadt naturliga hos personer inom den första stationen af bildning, här velat slå an just de strängar, som i människohjärtat äro mest ursprungliga, och detta i en tonart, som för dem är mest egendomlig. Stycket, som eljest är ganska kort, kallas *Vargens dotter*.

Hvad som blifvit sagdt om andra delen af ifrågavarande arbete gäller till det mesta äfven om den tredje eller *Hinden*. Berättelsen hvälfver sig blott icke här omkring samma ämne, såsom förhållandet är

i Hermitaget, utan upptar växlande skildringar, till största delen likväl hållna i beröring med herr Hugo och hans familj. Det är sålunda en slags vidare fortsättning af den första delen, men, man måste medge det, vida intressantare fortsättning. Svårigheten att få in i berättelsen något romantiskt intresse, hvilken man varseblef vid den förra skildringen, synes här icke mera, och allt har redan en rikare växt. Likväl klarnar icke personernas individualitet mer här än i första delen. Herr Hugos bror Andreas är kanske den, som lifligast kan uppfattas i hans egna efterlämnade papper, hvilka otvifvelaktigt höra till det bästa, boken har att uppvisa. Underordnad och matt är tantens välgörenhet; den gamla tjänaren är förfelad och påminner om Erasmus.

Vi afbryta oss själfva och fråga, huru det är möjligt, att en bok kan vara af stort värde och dock ge rum för så många anmärkningar, och vi tillstå också, att vår anmälan hittills varit mera en anmälan af verkets fel än af dess förtjänster. I sanning, mycket klander kunde ännu tilläggas utan att behöfva sökas, och likväl skulle man icke utstänga möjligheten att lämna arbetet de högsta loford. Det hör till det skönas natur att vara mäktigare än det icke sköna, och man må rycka an med tusende fel, finns blott en enda väsentlig skönhet att ställas emot dem, så falla de till obetydenhet. Vi hafva funnit ett sådant förhållande i Törnrosens bok, och läsaren skall sannolikt själf göra den erfarenhet, att man icke så fort hinner störas af några törnen i densamma, som allt obehag åter fläktas bort af någon skär och osynlig doft från dess rosor. Ty rosor och törnen kan man väl säga boken innefatta, och benämningen är i detta afseende väl vald. Ville man nu, sen man dröjt vid bokens brister, äfven uppehålla sig vid dess skönheter, hvad skulle man kunna yttra om dem? Det vore kanske orätt att taga upp särskilda partier, ty dessa äro mera ponderabla af bristerna; man borde gå till andan i allmänhet. Denna är omöjlig att teckna; men om man ville likna det hela vid någonting, så kunde man ställa det i jämförelse med en djup, aningsfull skog, genom hvilken man vandrar med ofta besvärad gång, men öfverallt liksom omgifven af osynliga andar. Man störs, man väcks, man ler; men i nästa minut är man gripen åter och väntar med klappande hjärta en uppenbarelse. Det är denna djupa, mystiska, åt naturens innersta syftande tendens, som fyller äfven de tre första delarne af Törnrosens bok med behag och som i den fjärde visar sig med lika styrka, men med än högre ljus och reda.

Fjärde bandet innehåller i tvenne häften en fortgående dikt: *Drottningens juvelsmycke* eller *Azouras Lazuli Tintomara*. Händelserna äro från Gustaf den tredjes tid och samla sig närmast omkring hans död. Redan det möte, man här gör med historiska, så nära vår tid lefvande personer, med förhållanden och seder, om hvilka väl hvar och en läsare hört åtminstone några drag omtalas af ögonvittnen, med händelser, som lefva i ett ännu knappt lugnadt minne, redan detta vore nog att ge berättelsen en grad af intresse, äfven om allt vore skildradt med medelmåttig talang. Men här förekomma, ibland ett vida mindre antal förfelade ställen, drag af den gedignaste konstnärsförmåga och det rikaste snille. Det operalika, som ligger i hela den tid här tecknas, dess heroism och dess styggelser, dess vantro och öfvertro, dess ihåliga skimmer och hemska glädje, så öofverträffeligt skildradt af Bellman i en lägre riktning, är som det vore skapadt för författarens genius, som älskar operans fantastiska dagrar och tvinar i en verklighet af lugn konsekvens. Det faktiska är här utarbetadt redan inom sig själf till någonting, som närmar sig fantasiens flyktigaste drömmar, och det är svårt att dikta något så öfvernaturligt, att det icke, placeradt inom detta tidevarf, skulle antaga sannolikheten af att hafva verkligen funnits. Här är författaren hemma, och de mästerligaste taflor äro frukter af hans lyckligt valda eller lyckligt funna ämnen. Vi svikta i valet mellan de skönheter, som kunde anföras. Mest fängslande är kanhända det väsende, hvaraf boken har sitt namn, ynglingen eller flickan Azouras Lazuli Tintomara. Odöpt, utan bestämdt namn, än tagen för karl, än för kvinna, utan religion, utan allt begrepp om plikter, lagar, seder, och slutligen född och uppfödd af en lättsinnig aktris i teaterns fé-värld, hvilken varelse skulle hon icke tyckas vara? Och likväl, huru skön är hon icke, huru fin, luftig, ja, till och med vis! Kanske har den dunkla, men harmoniska instinktens härlighet aldrig klarare blifvit framställd och firad, än den firas i hennes natur. Hon är icke en människa med ett blandadt mått af förstånd och oförstånd, vetande och okunnighet, rikedom och brist; hon är ett djur, men det fullkomligaste, som kan tänkas, ett djur, hvars minsta rörelse är grace, hvars minsta blick är clairvoyant, omöjligt att fångas och omöjligt att tämjas. Med ett ord, allt hos henne är namnlöst såsom hon själf, och hennes inre liknar en slumrande natt, full af allt, hvad sommaren äger ljufvast, och väntande blott en stråle af solen för att öfvergå till den härligaste dag. Sådan är denna Azouras, en bild af detta dunkla, mystiska, harmoniska, som är till och som varseblifves, men som flyr för all omfamning och som förstör den, som vill äga, icke blott beundra.

Bland detaljer af sällsynt sinnrikhet och sanning må man nämna den hastiga, men hemska teckningen af Gustaf den tredjes möte med Ankarström, då kungen, utkommen från den bekanta sierskan, mamsell Arvidson, ser sin mördare med ostörd fart i rak linje afskära gatan och bäfvar för den röda fliken af hans kappa, som fladdrar opp under gången. Vidare må man ej förgäta att nämna maskeraden, de sammansvurnas möte där och framför allt konungen, för hvars öga midt i vimlet och glädjen det röda ännu står, då han blundar, såsom han själf säger åt Essen, och hvars dystra aning väfver sig in äfven i de legeraste af hans halft franska, halft svenska yttranden. Knappast lär man kunna föreställa sig en trognare teckning i få drag, än den som här ges af den gode, nedlåtande, men från karaktärens och

majestätets allvar så lätt ledda konungen. Redan hans första ord återspegla något af både honom själf och tillfället. "Voilà Essen—une comedienne de la plus parfaite ironie, d'une svelte divine!—Mademoiselle Stading kallar jag ett intet emot denna figur." Och straxt därpå: "Såg du, Essen, där glimmade längst fram något rödt; par Dieu, en af den fjära flickans strumpor. En sylf för Bellmans eller Kellgrens pensel—hvilkendera afgöra vi ej—men hon är finare, luftigare, mera graciös än själfva Lydia—och fullt ut så jordisk som Ulla Winblad." Och från detta vanskliga intresse för en skön aktris lyfter sig konungen omedelbart åter till de älskvärda uttrycken af hans milda, kungliga sinne: "Mitt goda folk roar sig; kom, Essen, jag vill gå ned. Folkets glädje, det är en konungs element.—Quelle misère, anonymen och hans biljett! Jag känner, att de älska mig alla, hvad fara för en konung som jag?" Med samma genialitet som Gustaf den tredje äro nästan alla här införda historiska personer individualiserade, Gustaf Adolf med sin linjalraka rättrådighet och styfva formalitet, den slutna, rätt framgående, brutala Ankarström, sådan han visar sig i sin bekännelse, den beslutsamma, listiga general Pechlin o.s.v. Den rika öfvervikten af sköna och lyckade partier gör det förhatligt för oss att ens omnämna brister. Likväl förekomma äfven sådana, t.ex. osannolikheten af slutet, af det dubbla rivalmötet, osäkerheten i teckningen af scenen mellan Emanuel och juden, Ankarströms olikhet och särskilda mindre detaljer, som äro för mycket antingen sväfvande eller bjärta.

Vi hafva önskat meddela något profstycke ur detta ypperliga arbete och äro ovissa om hvilken målning vi borde välja. Scenerna äro så rika och växlande, personerna så olika och, hvar och en på sitt sätt, intressanta, att man icke gärna ville förbigå någon enda. Särskildt hafva dock scenerna mellan Gustaf Adolf, Azouras och hertig Karl, mellan Azouras och hennes mor samt Ankarströms bekännelse frapperat oss.

RAMIDO MARINESCO.

[Man har undvikit att kalla denna uppsats recension, ehuru den i visst afseende kunde anses hafva någonting gemensamt med en sådan. Den har också ursprungligen icke varit skriven för Morgonbladet, utan blott för enskildt meddelande, och därför har man äfven vågat på lek begagna för dialogen personer, som äro en annans skapelser och för hvarje läsare af Törnrosens bok alltför väl bekanta. Något speciellare anslående af deras karaktärer har man icke åsyftat.]

Hofmarskalken och Rikard voro allena hemma. Rikard satt vid pianot. Han hade slutat några flyktiga ackorder, knäppte nu med styrkan af sin tumme på en tangent i sänder och roade sig åt tonernas spetsiga och stupida klang.

"Don Juan penitente"—började den gamle.

"hvad befaller?" svarade Rikard och steg opp.

"Jag har tänkt på honom hela natten."

"Då har min herre icke sofvit."

"Nej, vid Gud, min kära Rikard! Juan låter ingen sofva."

"År det eljest något annat?"

"Menar ni, att en varelse som han kan känna ånger?"

"Min herre lär hafva hört mina plocktoner på instrumentet?"

"Nåväl, och så skärande de än ljödo, tänker jag så, att det icke fanns någon af dem, som ej i sig innehöll en klang af ackordets själ, och att det likaså icke ges ett väsende, som ej måste vilja försoning på den enkla grund, att en sådan vilja är väsentlighetens innersta natur."

"Såsom botgörare blir således, menar min herre, Don Juan ett väsende, en ton?"

"Ja, och jag får tillika nu bekänna, att jag gjort mig en egen bild af din Ramido Marinesco. Som du minns, betraktade du vid dina reflexioner öfver sättet att sluta stycken åtskilliga vyer äfven inom området af denna dikt. Alla dina anmärkningar härvid vill jag lämna i sitt värde. De hafva säkert sin fullständiga grund i någon sida af dikten, som träffat ditt öga och undgår mitt; men hvad jag förbehåller mig nu är att få göra mina kombinationer alldeles oberoende af dina och framställa idén af det hela,

såvidt den i konsekvent följd, åtminstone för min blick, griper in uti och dominerar delarne. Och ehuru jag tycker mig hafva tagit min begynnelsepunkt så djupt, den åt sitt håll kan tagas, och icke kan finna, att kedjan af mina reflexioner på något ställe och för någon tvärsats i konststycket behöfver afbrytas, vill jag dock ingalunda ge mig ett sken af att hafva uttömt diktens hela inre betydelse, väl besinnande, att lifvet och likaså konsten, då den verkeligen målar detta, har icke blott en linje-dimension af höjd och djup, utan äfven, att jag så må säga, en soliditet, inom hvilken tanken kan röra sig med sanning i oräkneliga riktningar utan att därför någonsin kunna säga sig hafva besökt hvarje punkt af vikt. Och nu vill jag rycka an till min början och fritt yttra, att botgörandets och försoningens idé för mig visar sig såsom den, från hvilken man har den vidsträcktaste utsikt mot alla styckets partier. Don Juans penitens, se där hvad jag anser dig i alla din sångs modulationer ytterst hafva besjungit. Att framställa honom i ångred ljus är möjligt och skönt, och han framstår sålunda icke såsom vanligt som en brutal pestsmitta, ett skorr af oton, utan som en människa, ett *Han substratum*, som peniterar, man kan säga, återgår med jubel till sitt väsendes eviga, heliga lif."

"Om han jublar, hvi klär han sig i botskrudens förnedring?"

"Därmed säger han: Så ringa var det oting, som icke var min härlighet."

"Om han jublar, hvi söker han då hat?"

"Därföre att hatet mot Don Juan förstöraren är kärleken till Don Juan penitente. O Rikard, i förstöraren har han sprungit ut ur sig själf i blod och yra, i upplösning och död, i botgöraren återgår han ur tomheten till sig själf, med jordiskt kval och himmelsk glädje. Därför är hans yttre krossadt, botklädt, kvaldt, och därför hungrar han efter sina forna offers hat för att se tomheten af sitt lif i ordningen af allt besannad. Deras hat, ser ni, är den graf, i hvilken tjusningen af hans förra skenlif skall jordas till en evig död. Här är hans kamp, det jordiska kvalet; men segren, jublet, den himmelska glädjen röjer sig i hans dom öfver sin yra, en dom, som i ständiga pulsslåg återkommer:

—Afskyvärdt var riddarns nöje.

— —

Jag för riddarns nöje ryser.

Riddarns ro jag högt fördömer:

Vet, o Bianca, din Don Juan

Rest på haf och rest på öar;

Orätt skönheten och orätt

Kvinnan kände din Don Juan.—

Den röjer sig i hans kärlek till klosterklippan och i det lugn, hvarmed han ser sin stofffröjd dö, sin skapelse förvissna:

Död, o donna, död inunder

Pastanjetens mandelgrenar

Sitter nu din son Ramido.

Jag vet ej, huru denna strof tyckes mig innebära någonting så hemskt och tillika ljuft och fridsamt som en sommarnatts första bleka stjärna."

"Hittills har herr hofmarskalken hållit sig till senare afdelningen af Ramido Marinesco och börjat vid slutet; hvad är meningen om den förra?"

"Jo, märk, min vän, i den ser man i lif och handling, hvad det är, som Don Juan botgöraren ångrar och fördömer. I den lefva hans yras skapelser, andas, blomma, tjusa, och då de skola njuta fullheten af livvets gåfva och i kärlek möta hvarandra, stiger den svarta följdén af hans brott som en skugga hotfull och förstörande emellan. Det är den fördömelse, att de äro hans, som förintar dem. De måste tjusa och draga hvarandra till sig i oskuld och ovetenhet för att närma sig till det gift, som skall ge dem döden, giftet att vara frukter af Don Juans rus. Här följa fyra sorgespel hvarandra, rika af individuell nyansering, men alla framstrålande samma idé. Och ändteligen upptages allt i en enda symbol, då Ramido hemkommen kastar sig i tjusning ned för sin fars 'Majorcaflicka', den sköna färgskapelse, som han tycker sig kunna älska utan brott, utan fara att förstöras,—då han kastar sig ned för henne, kysser fällen af hennes klädning och insuper döden af det gift, som det 'roat' hans far att äfven här blanda in i sina färgers ljufhet.

'Så jag målar, donna Bianca,

Ty så roar mig att måla.'

Jag tycker sålunda, att det är skönt och konsekvent, att härjningen af en förstörare, som framgått, visas först, och att förstöraren själf framställs sedan, blickande tillbaka på sitt verk, besannande dess oväsentlighet, dess fördömelse, och lösryckande sig med smärta och salighet från det ljufva gift,

hvarmed han förpestat sin bana, från sitt svallande blod, sin yra, sin sinnliga fröjd och sitt självviska hjärta.

Detta i afseende å den allmänna uppställningen af denna dikt. Nu en blick på delarne för sig tagna, men dock ännu tagna blott i hela massor. Vi dröja vid de fyra scenerna mellan Ramido och hans älskarinnor. Jag sade dem vara rika på individuell skiftning, men så lätt det är att känna och se detta, så svårt är det att i ord angifva differenserna. Skall du le, om jag tar min tillflykt till en slags mystisk lek med bilder och försöker att i dunkla skuggdrag teckna föreställningarna i min själ. Hvad är då Estella? Kvinnans kvinnlighet, den uppoffrande, sucklika, som äger intet eller äger blott, hvad den låter en annan äga, den genom sin vapenlöshet segrande, den genom sitt offer af allt allsmåttiga. Och Ximena? Kvinnan som person, redan form, redan något i sig själf, ehuru blott bildlik och fordrande att kallas till lif af en annan, skönheten i sin själf-fullhet, innan hjärtat vaknat och den sprittande pulsen födt en längtan, som på en gång kufvar och förädlar själfvet. Och Ormesinda? Den fullt vaknade Ximena, den genomandade formen, den tonlika, som har sitt eget lif, men lefver blott för att älska, som har sitt eget ljud, men ljuder blott för att förmälas i en harmoni. Och slutellgen Juanna, hvad är hon? Kvinnan, uppgången i flammen af sin egen eld, ägande själf sin kärlek, hängifven, men liksom lågan, som är fientlig mot hvarje annat famntag än lågans. Må jag då få kalla Estella sucken, Ximena formen, Ormesinda tonen, Juanna flammen. Alla söka de hos Ramido en låga, den första för att förtäras, den andra för att bestrålas, den tredje för att försmälta, den fjärde för att förenas.

Så är Estella i personifikation äfven det innerliga i alla de öfriga och återfinnes i dem. Efter lif suckar formen, efter kärlek tonen, efter möte flammen. Därföre är Estella den mäktigaste af alla, emedan hon är den renast alltoffrande, och därför är det skönt att se henne i cykeln af de andra vara den första och den sista, begynnelsen och slutet, ty det är hennes väsende, som i olika knytningar genomgår alla och utgör deras makt. Så börjar hon:

ESTELLA. Jag älskar dig, Ramido.

RAMIDO. Ack, hvarför älskar du?

ESTELLA. Ej skäl jag vet, ej orsak.

Ximena känner sin bildform, Ormesinda sitt tonljud, Juanna sin eld; men Estella känner Ramido ensam, och det djupaste hos alla de andra är det, som likasom Estella känner Ramido ensam.

Vi komma nu till den stora scen, i hvilken inom omfånget af tre korta sidor alla strålar från de föregående scenerna samlas såsom i en brännpunkt, jag menar den sjätte, hvori Ramido bestormas af alla sina älskarinnor på en gång. Den är så kort, en stor del af densamma kan här upptagas.

JUANNA. Mig kärlek svor Ramido, svara, är du min?

RAMIRO. Juanna Sol, i natten är min stjärnglans du.

ORMESINDA. Min ömma vän Ramido var,—är han det än?

RAMIDO. Din röst är tonen, Ormesinda, i mitt bröst.

XIMENA. 'Ximena älskar jag', så sade du en dag.

RAMIDO. Gestalt,—du doft, du skära gas om livvets allt!

Betrakta dem! Hafva ej alla här ett jag, på hvilket de se och för hvilket de fordra kärlek, äfven Ximena, som annars genom en underbar konsekvens i sitt knappt vakna själfmedvetande ännu nämner sitt jag blott som ett namn? Estella ensam vet icke af ett själf, fordrar intet, påminner om intet:

ESTELLA. Mig äger don Ramido,—intet äger jag.

Men henne, som ger allt och begär intet, svarar

RAMIDO. Estella,—himmel, du om don Ramido rår.

Juanna hotar med dolken, Ximena med damaskenerklingen, Ormesinda beveker med amaranterblomman i sin hand, alla äga de ett något att göra anspråk med; Estellas vapen är hennes vapenlöshet:

Ramido, jag i handen äger blott min hand,

Ack! ... Guadalaviars himmel ber dig hem till sig!

Hon äger icke ens en egen bön, hon låter Guadalaviars himmel be! Men då hvar och en af de öfriga fåfångt ber Ramido om en förklaring af den hemlighet, som hvilar öfver hans förhållande, och då han

blott gåtligt yppar sig för dem:

JUANNA. Är då en trolldom gjuten om Ramidos hår?

RAMIDO. Sin krets om mig, Juanna, skref ett troll så hemskt.

ORMESINDA. I äldre band ditt väsen har sig bundit, ack?

RAMIDO. En boja dyster, grym, förskräcklig, underbar.

XIMENA. Drar heligt löfte dig till Palestinas graf?

RAMIDO. O, mig, Ximena, drar en svart, en ryslig hand.

då gör Estella ingen gissning, tar ingenting af egen makt med för att lösa hans gåta, utan flyr till Ramido själf, och för allmakten af hennes suck:

Ramido, älskade, skänk oss af nåd ett svar!

öppnar sig hans hjärta, och så klar som hennes bön, så klart följer äfven hans svar:

Estella Guymeron... Jag är Don Juans son.

Huru oändligt mycket vore icke att anföra inifrån de särskilda scenerna för att bestyrka, förklara, symbolisera, de allmänna åsikter, jag här nu yttrat. Mycket ser ut som oförenligt och är det dock icke; det mesta är så ogripeligt, luftigt och dock bevittnande, att det som blomsterdoften blott för en andedräkt röjer, till hvilken blomma det hör.

Angående det så ofta såsom töcknigt ansedda slutet af Ramido Marinesco måste jag bekänna, att det nu vid detta tillfälle och från den synpunkt, hvarur jag betraktat det öfriga, förefaller mig klart och fullkomnadt. Hvad är det Don Juan söker? Hans väsende genomtränger hela målningen, hvad lefver han för? För att i sina älskarinnors hat begrafva sin forna falska sällhet. Har han vunnit sitt mål? Han har velat det och gjort allt för att vinna det, se där hans försoning, stridens fullkomning, dramens klara slut. En vidare utsträckning gifve motsägelser eller parallellismer. Själfva det obegränsade, mångtydiga i den beundransvärda slutversen:

Gud! O svarta sol! ... Don Juan!

är blott en fri luft, som icke stänger, icke hindrar, utan leder den fullbildade tonen ut i den öppna naturen för att i rymd och frihet få domna."

Då hofmarskalken slutat detta, steg han opp och fattade Rikards hand. "En annan gång", sade han, "ville jag gå in i specialiteter. Nu, Rikard, har jag sutit en stund vid randen af din blomsterkälla och böjt unnan ett blad och ett annat för att betrakta böljan. Och jag slutar glad, om jag kan hoppas att härvid icke hafva grumlat mer än blottat det klara djupet."

LUCREZIA BORGIA, DRAM AF VICTOR HUGO.

Svenska litteraturen har åter fått en öfversättning af ett af V. Hugos arbeten. Lucrezia Borgia, denna berömda dram, som uppfördes 100 gånger på scenen i Paris, mottogs äfven på Londons teater med beundran, utgafs genast på tyska i tvenne särskilda öfversättningar och utsåldes i två tusende exemplar inom de två första dagarna sedan den lämnat pressen, har nu af en anonym blifvit öfverflyttad äfven på svenska. Då detta skådespel kan anses karakterisera syftningen och andan af den franska romantiska skolans vitterhet och V. Hugos namn vunnit den ryktbarhet, att en närmare bekantskap med hans poetiska alster icke kan anses ligkiltig af någon, som intresserar sig för bildning och konst, kunna vi icke annat än hålla öfversättaren räkning för hans företag att göra detta den franska skaldens arbete tillgängligt äfven för dem, som icke kunna läsa det på originalspråket. Vi anse därför såsom helt och hållet öfverflödigt den ursäkt, öfversättaren i företalet gör i anledning af sitt val af original. Ty ehuru mycket finnes i Hugos dram, som stöter våra begrepp om natur och seder, och många drag förekomma där, som genom sin mörka skändlighet väcka vämjelse och harm, är dock vikten af att känna kulturens gång och utveckling större än vådan af att bli missledd och sårad genom dess möjliga afvikelser och villor.

Vi gifva här en exposition af ifrågavarande dram för att sedan öfvergå till några reflexioner öfver

densamma och öfver den romantiska skolan i allmänhet.

Dramen öppnas med en fest i Venedig. På en terrass utanför det palats, hvarest festen firas, samtala fem unga, präktigt klädda herrar i natten. Jämte dem befinnas på scenen en föregifven spanior, egentligen hertiginnans af Ferrara, Lucrezia Borgias, förtrogne, samt en ung lycksriddare, Gennaro, öfver hvars härstamning ett mörker hvilat ända intill slutet af dramen, då det upptäcks, att han är Lucrezias son. Denne Gennaro insomnar nu, under det de öfriga samtala om de rysligheter, som befläcka familjen Borgia. Till en utgångspunkt må här anföras en del af samtalet:

GENNARO (kastar sig i en länstol i sofvande ställning).
Väcken mig, när Jeppo slutat.

JEPPO.
Så här är historien.—Det hände år fjorton hundra åttio...

GUBETTA (i ett hörn af teatern).
Fjorton hundra nittiosju.

JEPPO.
Rätt! 1497, på en viss natt mellan onsdagen och torsdagen...

GUBETTA.
Nej, mellan tisdagen och onsdagen.

JEPPO.
Ni har rätt.—Denna natt då såg en färjkarl vid Tibern, som hade lagt sig i sin båt vid stranden för att vakta sina varor, någonting förskräckligt. Det var litet nedanför kyrkan S:t Hieronymo. Det var vid pass fem timmar efter midnatten. Färjkarlen såg två män, som gingo till fots, gå i mörkret på vägen vänster om kyrkan hit och dit, liksom de voro oroliga, hvarefter två andra syntes, och sluteligen tre, alltså summa sju. En enda var till häst. Natten var ganska mörk. I alla hus, som ligga åt Tibern, var intet ljus, utom i ett enda fönster. De sju männerna nalkades till flodstranden. Den, som var till häst, vände bakdelen af sin häst åt Tibern, och då såg färjkarlen tydligt på denna bakdel ben, som hängde på ena sidan, och armar och hufvud på den andra,—liket af en man. Under det deras kamrater lurade i gathörnen, togo två af dem, som voro till fots, den döda kroppen, svängde honom två, tre gånger med kraft och kastade honom midt i Tibern. I samma ögonblick, som liket slog i vattnet, gjorde den, som var till häst, en fråga, hvilken de två andra besvarade med: "Ja, min herre". Då vände sig den ridande åter till Tibern och såg någonting svart, som flöt på vattnet. Han frågade, hvad det var. Man svarade honom: "Min herre, det är den döda herrens mantel", och någon af de sju kastade stenar på denna mantel, hvilket kom den att sjunka. Sedan detta var gjordt, bortgingo alla i sällskap och togo vägen till S:t Jacome. Detta såg färjkarlen.

MAFFIO.
En sorglig händelse! Var det någon ansedd man, som dessa kastade i vattnet? Den där hästen gör ett sällsamt intryck på mig; mördaren på sadeln och liket bakpå!

GUBETTA.
På den där hästen var det två bröder.

JEPPO.
Ja, så var det, herr de Belverana. Liket var Giovanni Borgia; den ridande var Cesar Borgia.

MAFFIO.
En helvetes familj de där Borgierna! Men säg, Jeppo, hvarföre mördade broder på detta sätt broder?

JEPPO.
Jag vill ej säga er det. Orsaken till mordet är så vederstygglig, att det bör vara en dödssynd att blott omtala den.—

GUBETTA.

Jag skall säga eder det, jag, Cesar, kardinal af Valence, dödade Giovanni, hertig af Kandia, emedan båda bröderna älskade samma kvinna.

MAFFIO.

Och hvem var denna kvinna?

GUBETTA (alltid i fonden af teatern).

Deras syster.

Denna vidunderliga kvinna, denna de båda rivalernas syster är Lucrezia, dramens hjältinna. Äfven hon är maskerad närvarande vid festen och vistas under ett främmande namn i Venedig. Så snart de fem unga herrarne slutat sitt samtal och gått ut, inträder hon på scenen, hvarest Gubetta och den sofvande Gennaro kvarblifvit. Hon stannar framför den senare, betraktar honom med hänryckning och vördnad, veknar till mildhet och ger efter en kort dialog med Gubetta befallning åt denne att låta frigifva fem fångar, som hon namnger och hvilka enligt Gubettas utsago ännu icke hunnit blifva hängda, strypta eller förgifna. Följande karakteriserar de båda personernas stämning under denna scen:

DONNA LUCREZIA.

Gubetta, börjar icke verkligen vårt gemensamma vanrykte, vårt gemensamma vanära, ryktet om våra mord och våra förgiftningar att trycka dig?

GUBETTA.

Alldeles icke. När jag går på Spolettos gator, så hör jag väl någon gång galgfåglar mumla omkring mig: "Hu! Den där är Gubetta, förgift-Gubetta, dolk-Gubetta, galg-Gubetta!" Ty de ha fäst efter mitt namn en lysande ägrett af öknamn. Det där allt säger man, och när munnen ej säger det, så är det ögonen, som säga det. Men hvad gör allt det där? Jag är så van vid min dåliga reputation som påfvens soldater att officiera vid mässan.

Gubetta går bort, och Lucrezia, som aftagit sin mask, väcker Gennaro med en kyss på hans panna. Emellertid har hon blifvit bespejad af tvenne masker, hennes gemål och en hans förtrogna. Hertigen återvänder genast, full af svartsjuka, till Ferrara. Gennaro åter griper omkring Lucrezia och vill hålla henne kvar; hon flyr, och han följer efter. I detsamma varseblifs och igenkännes hon af tvenne af de förut omnämnde herrarne, som skynda att samråda med sina vänner för att rädda Gennaro ur denna snara. Därföre, när i följande scen Gennaro omtalat sina öden för Lucrezia och hon, än försmältande af ömhet hört honom uttrycka sin kärlek till sin mor, som han sökt och aldrig funnit, än förkrossad och ångerfull hört den afsky, med hvilken han nämner Lucrezia Borgias namn utan att känna den, med hvilken han talar, inträda hastigt de fem herrarne och yppa för Gennaro, hvem hon är, i det att hvar och en af dem stiger fram och presenterar sig för henne såsom en son eller nära anförvant till någon, som hon låtit förgöra. Efter de gräseligaste beskyllningar och en lista på brott, som äro för mycket skändliga för att här kunna omnämnas, slutas uppträdet så:

MAFFIO.

Vill du veta hennes namn, Gennaro?

DONNA LUCREZIA.

Nåd, nåd, mine herrar!

MAFFIO.

Gennaro, vill du veta hennes namn?

DONNA LUCREZIA. (Hon kastar sig på knä för Gennaro.)

Hör icke, min Gennaro!

MAFFIO (utsträckande armen).

Det är Lucrezia Borgia!

GENNARO (bortstötande henne).

O!

(Hon faller afdänad vid hans fötter.)

Första aktens andra afdelning börjar med en scen emellan Gubetta och Lucrezia på en öppen plats i Ferrara. De fem herrarne, som nyligen så hårdt anklagat Lucrezia, befinna sig nu i hennes hufvudstad

på en beskickning från Venedig. Gennaro har äfven åtföljt ambassaden.

LUCREZIA.

Är allt färdigt för denna afton, Gubetta?

GUBETTA.

Ja, Ers höghet.

LUCREZIA.

Komma alla fem?

GUBETTA.

Alla fem.

LUCREZIA.

De ha ganska grymt skymfat mig, Gubetta!

Man finner, att en hämndplan är å bane, och Lucrezia ber Gubetta vaka, att intet ondt händer Gennaro.

De fem herrarne uppträda, sedan de förra aflägsnat sig. De tyckas finna det nog vågadt att hafva kommit till Ferrara vid sakernas nuvarande ställning, och en och annan röstar för att begifva sig bort redan innan kvällen, så mycket mer, som ambassaden redan uppfyllt sitt ändamål. Borgiernas gift omtalas och de medel till hämnd, den förolämpade Lucrezia äger. Emellertid besluter man att öfvervara en bal för aftonen hos en prinsessa Nograni, boende i grannskapet af det hertigluga palatset. Gennaro, hvars afsky för Lucrezia Borgia under fortgången af samtalet stegras till det yttersta, lösbryter med sin dolk från palatsets vägg den första bokstafven af namnet Borgia, så att blott ordet orgia återstår. Gubetta säger blott: "Herr Gennaro, den där ordleken skall i morgon ställa hälften af staden under rannsaking."— Andra akten: Gennaro är gripen af hertigens utskickade och väntar utanför hans rum. Hertigen, don Alfonso d'Este, ger befallning åt en förtrogen att hålla i beredskap både gift och svärd och ställa sig utanför vid en dörr till salen. Lucrezia anmäles och inkommer, beklagande sig häftigt öfver den skymf, som tillfogats henne genom vanställandet af hennes familjenamn. Då hon får höra, att den brottslige redan är i hertigens våld och i hans palats, tar hon en ed af sin gemål, att han icke skall låta den skyldige komma med lifvet unnan. Den svartsjuke hertigen ger henne med skadeglädje detta löfte och låter införa den anklagade. Lucrezia igenkänner med fasa Gennaro. Hon försöker att förklara honom oskyldig, men han själf bekänner allt. Nu följer ett enskildt samtal mellan Lucrezia och hennes gemål, under hvilket hon med både smicker och hot försöker beveka honom att lössläppa Gennaro. Don Alfonso förblir obeveklig och befaller sluteligen, efter ett osminkade yppande af sin verkliga sinnesstämning mot sin maka, henne att välja mellan att räcka Gennaro förgift eller se honom nedstötas.—

Gennaro införes åter. Don Alfonso visar sig nu såsom vore han blidkad och färdig att anse den anklagades förbrytelse blott som ett förlåtligt ungdomsöfvermod. Då det vidare under fortgången af dialogen yppas, att Gennaro en gång räddat en af don Alfonsos närmaste från döden i en batalj, befaller hertigen, såsom det synes för att hedra honom, sin gemål iskänka åt honom en bågare vin. Efter fåfänga försök att undvika detta nödgas Lucrezia bjuda honom det förgiftade vinet. Han dricker, och don Alfonso aflägsnar sig. Så snart de båda blifvit lämnade allena, yppar Lucrezia för Gennaro, att han fått förgift, men framtar i detsamma ett motgift och ber honom dricka ut det. "Hertiginna", säger Gennaro, "hvem går mig i borgen för att icke just detta är giftet?" Lucrezia, förkrossad af hans misstankar och den afsky, han röjer för henne, fortfar att besvärja honom att emottaga det enda medel, som finns till räddning, och Gennaro, som sluteligen låter öfvertala sig därtill, ledsagas af sin räddarinna ut och ålägges att i ögonblicket lämna staden, hvarest faror af alla slag omgifva honom.

Snart får dock hertigen höra, att Gennaro undkommit, och beger sig med en förtrogen till hans boning för att mörda honom. Medan de stå gömda utanför Gennaros dörr, kommer en af dennes vänner och öfvertalar honom att icke brådska med resan, utan deltaga i balen hos prinsessan Negrani. Då Gennaro går in på sin väns förslag, uppskjuter hertigen och tyckes ändra planen för sin hämnd och går bort med sin medhjälpare.

Tredje akten. En praktfull sal i palatset Negrani. När ridån går upp, sitta vid ett präktigt serveradt bord fjorton gäster, nämligen de fem unga herrarne samt Gubetta, Gennaro och sju unga damer. Vin och rätter serveras, och alla dricka utom damerna och Gubetta, hvilken blott låtsar deltaga i glädjen. Dialogen rör särskilda ämnen, vin, kärlek, glädje; man skämtar, är artig. Gennaro ensam är allvarsam och sluten. Omsider yttrar Gubetta tyst en önskan att få damerna att aflägsna sig. Han börjar en ordväxling med en af herrarne, hvaraf denne bringas i raseri, och fruntimren draga sig unnan. Man finner snart, att dörrarna äro reglade utanför, men gelaget fortfar, man hejdar sig, och Gubetta uppstämmer en dryckessång, hvartill de öfriga sjunga i kor. Plötsligt hör man röster, som sjunga med

sorglig ton likpsalmer. De tyckas närma sig. Man gissar hit och dit, antar, att det är någon, som begravas, börjar stoja åter och fortsätter dryckessången. Då öppnar sig en stor dörr i fonden, och där utanföre visar sig en stor, svarttapetserad sal, upplyst af några facklor, med ett stort silfverkors i fonden; en lång rad af svarta och hvita munkar, på hvilka endast ögonen synas genom deras kapuschonger, inträder, fortsättande med hög och sorglig röst den latinska psalmen. Gästerna häpna. En af dem förklarar dock alltsamman för ett skämt och går att lyfta på en af kapuschongerna, troende, att damerna maskerat sig på detta sätt. Han möter ett blekt munkansikte och blir förfärad. Nu blir försåtet klart för alla, ty man ser i detsamma äfven Lucrezia Borgia, som oförmodadt framträder på tröskeln af dörren.

DONNA LUCREZIA.

I ären bos mig!

ALLA (utom Gennaro, som osedd af donna Lucrezia frön ett hörn betraktar allt).
Lucrezia Borgia!

DONNA LUCREZIA.

Det är några dagar sedan, då I, I alle, som nu ären här, triumferande utsaden mitt namn. I dag sägen I det med förskräckelse. Ja, I kunnen väl betrakta mig med edra af fruktan stillastående ögon. Det är jag själf, mine herrar. Jag kommer för att förkunna er en nyhet, den, att I alla ären förgiftade och att ingen af er ännu har en timme att lefva. Söken ej att komma undan. Salen här bredvid är uppfylld af lansar. Nu är det min ordning, nu är det jag, som kan tala högt och trampa er under mina fötter. Jeppo Liveretto, gå och sök upp din farbror Vitelli, som jag låtit mörda i Vatikanens hvalf! Ascanio Petrucci, gå och sök upp din kusin Pandolfo, som jag låtit lönnmörda för att frånröfva honom hans stad! Oloferno Vitellozzo, din onkel önskar träffa dig, du vet väl, Fago Appiani, som jag låtit förgifva under ett gästabud! Maffio Orsini, gå och tala i andra världen om mig med din bror af Gravina, som jag låtit ombringa under hans sömn! Apostolo Gazella, jag har låtit halshugga din far, Francisco Gazella, jag har låtit strypa din kusin, Alfonso af Arragonien, gå och träffa dem!—På min ära! I hafven gifvit mig en bal i Venedig, jag skall gifva eder ett gästabud i Ferrara. Fest som fest, mine herrar!

JEPPO.

Ett grymt uppvaknande, Maffio!

MAFFIO.

Låt oss tänka på vår Gud!

Lucrezia fortfar att häda de mållösa herrarne och ger munkarne befallning att föra dem i nästa rum, där allt är i ordning för dem. Då munkarne på hennes vink träda åt sidan, ser man fem likkistor, och Lucrezia säger:

"Det är rätta antalet. De äro fem. Unge män! I hafven ryckt hjärtat utur en olycklig kvinna och förstoden icke, att hon skulle hämnas! Här är din, Jeppo. Maffio, här din. Oloferno, Apostolo, Ascanio, här stå edra."

GENNARO (som hon ej hittills sett).

Det fattas en sjätte, hertiginna!

DONNA LUCREZIA. Himmel! Gennaro!

Hon befäller alla att aflägsna sig och blir ensam med Gennaro. Denne äger ännu kvar den flaska med motgift, som han fått af Lucrezia. Hon uppmanar honom att intaga däraf; men då han hör, att det icke är tillräckligt för att rädda flere än honom ensam, fattar han en knif och hotar att nedstöta Lucrezia. Hon bönfäller om förskoning, och han är på vägen att bevekas, då han från närmaste rum hör sin vapenbroders röst, som döende uppmanar honom att hämnas. Han nedstöter henne, och dramen slutas med Lucrezias utrop:

"Ve!—Du har dödat mig!—Gennaro! Jag är din mor!"

I det föregående har man sökt gifva en exposition af själfva dramen, så fullständigt som utrymmet tillåtit, och säkert har den uppmärksamme läsaren redan af detta sammandrag kunnat inhämta, huru

många svaga sidor man med skäl kan klandra i detta Hugos berömda arbete. Att förbigå en mängd osannolikheter redan i de första scenerna, huru vill man förklara de fem herrarnas uppträdande i Ferrara, i Lucrezia Borgias egen hufvudstad, denna kvinnas, som dödat en anförvant till hvar och en af dem, som begått de onaturligaste brott, som på alla punkter af sitt område kunde befalla öfver gift, svärd och dolkar, och som de några dagar förut på det grymmaste blottställt, kränkt, sönderslitit? Svagt och otillräckligt motiveras denna oförsiktighet genom nödvändigheten för dem att åtlyda republiken Venedigs vilja, som utsett dem att åtfölja ambassaden till Ferrara. Men äfven om man skulle vara nog lättrogen att antaga deras ord för sanning, då de säga, att de icke kunnat undvika att utföra den beskickning, hvartill republiken bestämt dem, huru skulle man kunna öfvertygas om att de ägde sitt fulla förstånd, då de företogo sig att på förhand reta en lejoninna, i hvars bur de visste att de skulle komma att straxt därpå inneslutas. Verkeligen, för att vara mindre allvarsam, hade de unga herrarne blott yppat den scen, som föregick mellan dem och Lucrezia Borgia, hade republiken Venedig både tackat dem för upptäckten och i nåder förklarat dem oskickliga för en ambassad, icke blott till Borgier, utan äfven till de saktmodigaste furstar i världen. Emellertid kunde nu icke de unga herrarnas gesantskap inställas, utan att hela dramen skulle blifva om intet, och man måste låta dem vara i Ferrara, hvarje rimlig invändning till trots.

Men ambassaden har uppfyllt sin bestämmelse, och de fem unga riddarena, som icke spara att skildra de förfärliga verkningarna af Borgiernas öfverallt gömda förgift, skulle, efter hvad de själfva säga, kunna afresa utan att saknas i den talrika svit, som hörde till beskickningen. Då blir det en bal hos prinsessan Negroni, i ett palats, som stöter till hertiginnans. De kunna icke försaka den. De infinna sig, de träffa där ingen utom den spanska Gubetta och några damer, ingen af ambassadens chefer, ingen af dess personal, inga gäster för öfrigt, de fira en bal, fjorton personer till antalet, just desamma, som förolämpat Lucrezia Borgia, men de misstänka ingenting, ingen af dem visar fruktan för det Cypervin, som flöder, ingen enda af alla dem, som några stunder förut hört dessa ord: "Man dör, och då först påminner man sig att för sex månader eller ett år sedan ha druckit ett glas Cypervin hos en Borgia." De misstänka ingenting, ty de måste dö, eljest skulle dramen blifva om intet; de måste dricka, alla rimliga invändningar till trots.

Ändteligen är dramen på den punkt, att de muntra herrarnas enfaldiga lättrogenhet hunnit besegras. De märka försåtet, och Lucrezia inträder själf, förkunnande dem, att de samteligen fått förgift. Hon ser ingen fara i att inträda ensam, endast följd af några psalmsjungande munkar, till fem unga ädlingar, som afsky henne, som veta sig bära ett förgift i sina ådror, hvilket hon räckt dem och som inom en timma skall föra dem i grafven. Hon anar ingen våda i att egga deras hämnd genom det bittraste gäckeri i den stund, då de med döden för sina ögon, men med ännu obrutna krafter omgifva henne, utan band på sina armar, utan hinder för sitt anfall, utan fruktan och utan hopp. Hon måste dö, eljest skulle dramen förlora en katastrof, och hon inträder därför ensam, hjälplös och trygg, alla rimliga invändningar till trots.

Men det är icke för någon af de fem ädlingarnes hand Lucrezia får falla. Det måste blifva en scen ännu, där hon skall lämnas ensam med Gennaro, hotas med döden, tigga om sitt lif och sluteligen mördas af sin egen son. Allt detta måste ske, eljest skulle katastrofen blifva mindre bjärt. Och därför måste de fem hjältarne, republiken Venedigs representanter, med ungdom, mod och adel i sin barm och med vapen att gripa till, när de behagat, lika arma, oskyldiga offerlamm på Lucrezias befallning följa ut med en redlös tropp af gamla munkar, utan att lyfta en hand, utan att säga ett ord,—alla rimliga invändningar till trots.

En sådan löshet i motiver och sammanbindning finnes icke blott i de detaljer, som nu blifvit anförda, utan röjer sig nästan öfverallt i denna dram och stör enheten äfven i dess minsta delar. Det vore lätt att förfölja fel af dylik beskaffenhet ända in i småsaker och visa, huru nästan hvarje effekt är köpt genom uppoffringar af ett poetiskt konstverks första lagar, natur och konsekvens, men detta skulle leda till en vidlöftighet, som här icke vore på sin plats. Hvad som i allmänhet kan anmärkas är, att man har svårt att inse, hvad de oftanämnde fem ädlingarne öfver hufvud taget hafva att uträtta i hela dramen. Aro de där för att skildra Lucrezia Borgias förgiftningar och bestyrka dem med sin död, så måste man tillstå, att samma ändamål kunnat vinnas med mindre tillställningar och mindre offerpersonal. Tager man åter bort dem, så återstår nästan ingenting af hela stycket. Gennaro åter, hvarföre är han införd? Vi skola söka en förklaring öfver allt detta i det recept, efter hvilket V. Hugo anordnat sin dram och hvilket han själf anför i företalet till densamma. Det lyder så: "Ta den mest afskyväckande, tillbakastötande och mest fulländade moraliska vanskaplighet, lägg den i hjärtat på en kvinna, hos hvilken den mest kan visa sig. Gif henne den högsta skönhet, gif henne furstlig värdighet; beslöja sedan denna moraliska fulhet med en ren känsla, den renaste som en kvinna är mäktig af, med moderskänslan, med ett ord gör af ett vidunder en mor, och vidundet skall vinna ert deltagande, skall röra er till tårar, ja, denna vidunderliga själ skall nästan tyckas vara skön för edra ögon."—Här finna vi lätt nyckeln till gåtan. De fem herrarne äro indragna i dramen för att förhöja Lucrezias moraliska afskyvärdhet, Gennaro åter för att utgöra ett föremål för hennes modersinstinkt. Också visar hon tämmeligen regelbundet, scen för

scen, än den ena, än den andra sidan af sin vidunderligt hopfogade person. Men att hennes moderskänsla skulle vara försmulten med hennes gärningar, att denna skulle ligga på botten af hennes raseri och helst i någon mån föranleda de brott, hon begår, sådant må man icke ens begära.

I en fortgående omväxling är hon i det ena uppträdet skändlig, vild, hämndgirig, i det andra sentimentalt öm och lidande, utan att hennes grymhet, då hon vill hämnas, visar något spår af den mildring, hvartill hon borde vara stämd af kärleken till sin son, eller hennes ömhet, då hon skall älska, röjer några drag af den beslutsamhet, kraft och energi, som borde höra till en karaktär, så rå och blodig som hennes. Det är sant, att de fel, vi förut anmärkt, äro stora och störande, ja, till och med oförklarliga; men det största fel i hela dramen är dock uppfattningen af Lucrezia Borgias personlighet. Själfva idéen att göra henne till ett nederlag för en abstrakt massa af brottslighet är ohistorisk och okonstmässig. Men att ytterligare söka och tro sig kunna ge henne dramatisk värdighet och intresse genom inskjutningen af en lika abstrakt dygd i denna massa af laster är en förvillelse, som lindrigast sagdt står långt under samtidens estetiska kultur och som liknar dens, som skulle vilja försona malörtens bittra natur genom att intrycka en skärfve socker i plantan. Den brottsliges försoning och dramatiska kvalifikation får icke sökas utom utan inom hans förhållande till brottet, och den har sin grund i det väsende hos honom, som strider, afskyr, ångrar, och som blir kvar, då brottet gått till sin förtappelse. Shakespeare i sin lady Macbeth t.ex. har icke dragit försorg om att öfversockra hennes brottslighet med en tillfällig dygd, han låter den tvärtom framstå i all sin rysliga storhet; men han har tillika vetat att kasta en skön försoning öfver henne, öfver mänskligheten och lifvet, då han låter henne jagas upp ur sin nattliga ro och i sömnen försöka att aftvä brottets minnen från sina en gång blodbestänkta händer. Detta är den brottsliges adel, en glimt ur djupet af naturen, som väl kan urarta i missbildningar, men som också alltid i sig innehåller deras förkastande.

Man har förebrått V. Hugo och de franska författarna af den nyare skolan en förkärlek för skildringen af onaturliga, vämjeliga och fasaväckande personer och scener; äfven detta stycke har i Lucrezia Borgia en karaktär, som i sig förenar allt, hvad mänskligheten i sin mest djuriska förnedring kan framte skändligt och vidrigt. Med anledning häraf må anföras en ur ett engelskt blad lånad notis om personerna i Hugos och Dumas' arbeten. "Bland de fruntimmer, som uppträda i dessa författares dikter", heter det, "finner man åtta äktenskapsbryterskor, fem prostituerade af olika rang, sex offer för förföring, fyra mödrar, som förälskat sig i sina söner och svärsöner, och, en enda undantagen, öfverlåtit sig åt sin böjelse, och elfva personer, som direkt och indirekt mördas af sina älskare. I sex af dessa stycken spelas första rollen af bastarder och hittebarn." Man måste medge, att räkningen är skarp. Mera bedröflig likväl än denna oskonsamhet mot känslor och föreställningar, som tillhöra en vekare sedlighet, är den ringa aktning, de nyare författarna i allmänhet röja för verklighet, natur och konsekvens i sina målningar. En frihet utan regel synes vara deras element, och en lokal, sinnlig effekt det ändamål, för hvilket de uppoffra alla högre fordringar af konsten. Karaktärerna sakna till det mesta naivitet och lif. De segla vanligast fram på skådebanan i en efter auktorns beräkning predestinerad kosa, lika de skepp af flarn man ser barn inrätta och med färdigt skrufvadt roder och brassade segel utsläppa på dammen. Möter ett hinder, så fastna de eller skuffas öfver, kommer en starkare pust, så kantra de och stjälpas upp igen för att åter börja sin automatiska färd. Segel på världens haf äro de icke, regerade af förnuft och vilja såsom af lefvande styrmän och äfven i sin undergång röjande ansträngningarna, kampen och ledningen af en inre, styrande makt. Det är tyvärr att befara, att denna de franska litterära koryféernas obundna håg för det gräsliga, ett slags intellektuell återspeglning af de scener, som befläckade Frankrike i sistförflutna sekel, icke skall afstanna, innan den af litteraturens pöbel i detta land härmats än bjärtare. De debatter, som nyligen förevarit i pärskammaren angående införandet af en strängare censur för teatern, en åtgärd, för hvilken Lamartine bland andra talat med kraft och värma, synas bevisa, att sansculotter redan börjat röra sig inom kulisserna, färdiga att till högsta grad af konsekvent ytterlighet drifva de frihetsyra litterära republikanernas redan nu mer än tillräckligt regellösa och upprörande fantasier.

ÄR MACBETH EN KRISTLIG TRAGEDI?

Af högt intresse blefve tvifvelsutän en undersökning, hvars ändamål vore utredandet af det förhållande, i hvilket tidehvarfvens förnämsta konstskapelser stå till den religions hufvudprinciper, under hvars inflytelse de kommit i dagen. Man har sökt bestämma skillnaden emellan den så kallade klassiska och romantiska konsten och lyckats angifva en mängd klara och obestridliga egendomligheter hos hvardera; de djupaste skola alltid finnas ursprungna ur de djup, som den grekiskt-romerska gudaläran för sig och kristendomen för sig erkänna såsom sina egendomliga. Samma på de religiösa världsåsikternas olikhet hvilande skillnad, som den antika och moderna konsten i sin helhet röjer, visar

äfvén hvarje hög klassisk konstprodukt särskild, jämförd med en modern af samma höghet. Ehuru detta förhållande kunde genom exempel bestyrkas, fordrar dock vårt speciella ämne för mycket både utrymme och uppmärksamhet för att tillåta en utvikning åt detta håll. Men en teckning i några drag af den kristna världsåsiktens och konstens brytning mot den antika skall anvisa oss den ståndpunkt, från hvilken våra betraktelser böra anställas.

Konstens yttersta mål var för de gamle detsamma som för oss: framställningen af ett allmänt, som behärskar sina partier; det var således för dem liksom för oss ett allmänt, framställt i sin seger. Skillnaden emellan de gamles och våra konstskapelser beror därför icke af en olika uppfattning af konstens och skönhetens väsende, utan måste sökas i olika föreställningar om det högsta allmänna eller, hvilket är detsamma, det högsta verkliga såsom den positiva basen för all konst och skönhet. Och här yppar sig nu den frågan: Hvad var för de gamle det högsta verkliga, och hvad för oss?

Naturen, det för sinnet varseblifliga, var för de gamle allt. Här, under dessa stjärnor, på denna jord, blommade i gudars hägn lifvet; men vid jordens gräns var oceanen, den tomma, nattliga, ofarbara, i hvars ändlöshet ingen ö höjde sig ur djupet, intet väsende njöt fröjden af att vara till. Så begränsades i deras mening äfvén detta jordiska lif af en tom evighet, af en värld utan krafter, där äfvén gudaburna hjältars skuggor ansågos äga mindre fröjd än den ringaste daglönare på jorden och ville byta lott med en sådan. Grekens och romarns ideal var därför en skön mänsklighet, och denna framstod för dem alltid i gestalten af deras egen nation. Förfärligt, men karaktäristiskt var det namn af barbarer, hvarmed de betecknade främlingar; det visar mer än mycket annat, att föreställningen om en värld bortom denna för dem ännu icke uppgått. Det var sålunda här i sin synliga omgifning de sökte typer för skönheten, och formen blef det väsentliga för dem, och bildhuggeriet deras triumf. Kristendomen kom. En värld, omätligare än denna, yppades bortom de gamles ocean för det troende ögat, skuggor bodde under denna sol, det verkliga lifvets land hade ljus af Gud. Försvunnet var på en gång sinnlighetens välde, formens betydelse vek för andens, barbaren blef en broder, kommen från samma hem och sträfvande, blott från skilda dalar, dit tillbaka, och konsten bortbytte mejseln mot penseln, ty skönheten behöfde nu ett öga, som kunde tala det gemensamma heliga fosterlandets språk. I stället för den jordiska skenverkligheten omfattades nu den himmelska, sanna, och idealet var icke mer blott mänsklighet, utan gudamänsklighet. Men tillika var, så att säga, det allmänna uttrycket i mänsklighetens anlete förändradt. Man såg däri icke mer njutning, utan längtan, icke mer tjusningen af ett närvarande, utan ett tillkommandes hopp. Ville man i figur utmärka skillnaden mellan den klassiska och kristna kulturen, kunde man för den förra bruka cirkelns, för den senare våglinjens bild. Båda äga med hvarandra gemensamt uttrycket af en harmoniskt vidgad famn; men cirkelns famn är tillika sluten, våglinjens öppen, cirkelns omfattar, våglinjens åtrår, cirkelns äger, men äger en ändlighet, våglinjens äger intet, men utbreder sig just i sin uppoffring mot en oändlighet. Den fullhet, den lugn, den klarhet, man finner i antiken, i motsats till den kristna världens saknad, oro och aningar, de gamles håg för den solida gestalten, i motsats mot kristendomens syftning till en andevärld, alla dessa företeelser hvilat på den omständighet, att de gamles verklighet fanns här, var närvarande och kunde omfattas, då vår däremot är bortom jorden, är tillkommande och blott ett mål för längtan och hopp. Skön är jorden; den var ett blomsterhem för mänskligheten i dess barndom och ägde allt, hvad ett hjärta utan högre aning förstod att åtrå; men dess skönhet bleknade bort i härligheten af den värld, som kristendomen upplät, blomsterhemmet blef ett dystert fängelserum för människan, sedan själens öga klarnande njutit anblicken af det himmelska land, som Kristus uppenbarade.

Men i och med detsamma människan fann sig vara en fånge på jorden, fann hon sig äfvén vara fången genom sig själf, och hennes ande uppreste sig mot detta jordiska, hvaraf hon kände sig snärjd, mot hjärtats njutningar och plågor, mot förståndets irrande beräkningar och skenvishet. Målningar af den kamp, som sålunda kämpades, utgöra de första sköna skapelserna af kristlig konst,—legenderna. Anden i sin seger öfver jordisk njutning och plåga, öfver förståndets skenbara lagar, se där hvad i kristendomens första tider mänskligheten framställde i lefverne och legenderna besjöngo. Hvad var eremitlifvet annat än en realiserad seger öfver hjärtats tjusningar och fröjder, martyrdöden annat än andens makt öfver den jordiska plågan, hvad voro underverken annat än slående tillbakavisanden af förståndets förmätta anspråk? När jungfrun afklipper sitt sköna hår, för att hennes håg icke af en förgänglig fågring må lockas från det oförgängliga, när den nygifte på bröllopsaftonen öfverger sin tjusande maka, öfverger henne blott för öfvermåttet af sin kärlek, för att icke duka under för en jordisk sällhets makt, när den fjortonåriga flickan, dömd till döden för sin tro, lägges ned på en bädd af glödande kol och kolen förvandlas till rosor och hon inslumrar ljuft som i sin vagga fordom [se "Den heliga Agnes", band I], då är det icke det jordiska mer, som är det mäktiga, då har anden vaknat till seger, vaknat för evigheten och funnit sig vara en härskare öfver hjärtats lidelser, öfver beräkningarna af ett förblindadt förstånd. Det är sådana taflor, legenderna måla; sådana föreställningar ligga djupt i kristendomens väsende och återfinnas i de djupaste skapelserna af kristlig konst.—Är Macbeth en kristlig tragedi?

Efter Shakespeares framställning, till sina viktigaste drag grundad på en sägen, kommer Macbeth

segrande från ett slagfält, där han stridt för sin konungs sak. På en hed mötes han af häxor, som förespegla honom framtida storhet och ära och hälsa honom såsom than af Glamis, af Cawdor och ändteligen såsom blifvande konung. Snart därpå inträffa budbärare från konungen, hvilkas utsago bestyrker sanningen af häxornas förutsägelser, hvad de tvenne förra titlarne beträffar, och hos Macbeth vaknar i detsamma äfven en skygg tro på häxornas tredje löfte. Men konungen icke blott lefver själf, utan äger äfven tvenne arfvingar af tronen; huru skall då detta löfte uppfyllas? Hvad Macbeth i sitt innersta ryser för, verkställer han, eggad af sin gemål; han mördar i sitt eget slott sin gäst, konung Duncan, och blir, sedan dennes söner flyktat, själf konung. Han har nått sitt mål, det återstår för honom att betrygga sin besittning däraf. Banqvo och hans son, åt hvars efterkommande konungavärdigheten äfven blifvit utlofvad af häxorna, måste undanrödjas, likaså Macduff, för hvilken Macbeth af dem varnas. Banqvo faller för legda mördare, men hans son undgår döden, och Macduff hinner lämna landet. Våld, list, grymhet, allt vill Macbeth använda för sin säkerhet, och denna tycker han omsider vara orubbelig, sedan häxorna förklarar, att han icke kunde falla för någon af kvinna född, icke öfvervinnas förr, än Birnams skog ryckt an mot hans slott Dunsinan. Så synes han hafva ernått allt, hvad han åtrått, och, än mer, icke kunna rubbas i besittningen däraf. Men på hvad har han byggt sin lycka, af hvilken pålitlighet och hurudan är den?

Det är en djup sanning, att just i lifvets bästa, lyckligaste stunder frestelsen till det onda är närmast och mäktigast. Shakespeare har icke förbisett detta. Just då Macbeth, stridande och segrande för sin Gud, sin konung och sitt fädernesland, handlat mest himmelskt och måste känna sig mest lycklig, framställer sig för honom det jordiska med sina mest retande förespeglingar. Och fåfångt skulle man söka adekvatare personifikationer af detta mot anden stridiga, detta jordiska, än dem Shakespeare gifvit i sina häxor, väsenden, liksom den från Gud söndrade världen med alla dess håfvor, i sig själfva förvissnande, vidriga, opålitliga, i sina löften bländande, tjusande och säkra. Det är af dessa löften Macbeth fångas, det är icke mer ett himmelskt, han omfattar, handlande i andens syftning; han affaller från sitt högre lif, sitt samvete, han lämnar sig i häxors våld och bygger sin lycka på jordisk njutning, makt och höghet. Hvad är hans vinning?

Knappt har han tagit sitt första steg på den väg, han nu valt, knappt har han mördat Duncan, när han finner, att de fördelar, han söker, kostat honom hans lugn för alltid, när han utbrister:

—Glamis har mördat sömnen,
Därför skall Cawdor icke sofva, Macbeth
Ej sofva mer.

Borta är friden, men han blir konung, han lyds, han fruktas, han äger allt, hvad jorden kan bjuda. Vi finna honom nu vid det festliga bordet, omgifven af sina lordar och färdig att deltaga i den njutning, han anordnat för dem. Gästerne hafva intagit sina platser, han vill göra likaså. Då framtrollar samvetet för hans ögon vålnaden af Banqvo, som han låtit mörda, bloden isas i hans hjärta, han skyggar tillbaka, han, den mäktige, den rike, vågar icke smaka sitt eget öfverflöd, icke sätta sig ned vid sitt eget bord.

Tomt och fridlöst är hans lif, bubblor af stoft—Banqvos träffande benämning på häxorna—äro den höghet, den glans, den makt, han vunnit; men dessa bubblor äro honom dyrbara ännu, ty han har evigt förlorat sin himmelska del, och hvad ägde han kvar, om han äfven miste dessa! Det kval, han erfar vid deras ägande, fördubblas af fruktan att förlora dem. Ännu en gång tar han sin tillflykt till häxorna, ännu en gång måste han svikas af dem och svikas i helt olika afseende. "Bygg icke din sällhet blott på jordiska ting, de äro häxor, af hvilka du emottar löften om fröjder, men verkligheter af kval", denna sanning har Macbeth hittills fått pröfva; ännu återstår för honom att erfara denna andra: "Bygg icke din visshet på jordiska beräkningar, äfven de äro häxor, i sina löften sannolika, vissa, i sin verklighet bubblor af stoft."

För att betrygga sin ställning som konung och göra förlusten af sin med så stora uppoffringar förvärfvade skenlycka omöjlig använder Macbeth alla medel, uppjuder hela sitt förstånd. Då han af häxorna varnas för Macduff, men tillika får den försäkran, att han icke skall falla för någon af kvinna född, utropar han:

Så må du lefva, Macduff, hvad behöver
Jag frukta dig? Dock, nej! Jag vill ännu
Min säkerhet fördubbla, vill en pant
Af ödet taga. Macduff, du skall dö,
Att jag min fruktan kan beslå med lögn
Och sorglös slumra in i stormens gap.

Han gör sålunda mer för sin trygghet, än hvad beräkningen antyder vara nog. Och då han yttermera hör, att han icke skall öfvervinnas förr, än Birnams skog rycker fram mot Dunsinan, då kan han icke tvifla mer om sin säkerhet:

Därhån skall det ej komma; hvem kan trän
Såsom soldater pressa, att de lösa
Ur jorden sina rötter. Sälla budskap!
Ditt hufvud reser du ej, uppror, förr,
Än Birnams skog framrycker. Lefva skall
I höghet Macbeth, tills din legotid,
Natur, är all...

O vansklighet af beräkningar, grundade på häxors ord! Just då Macbeth tror sig säkrast, ser han upproret resa sig och Birnams skog rycka an mot sitt slott, och just då han mest öfvermodig och förtröstansfull ropar till den anfallande Macduff:

Låt ditt svärd
På hjässor falla, hvilka kunna såras;
I mig bor ett förtrolladt lif, som ej
För någon, född, af kvinna, vika kan—

hör han denne svara:

Så tvifla då uppå din trolldom, låt
De afgrundsänglar, du i mörker tjänat,
Dig säga, att utur sin moders lif
I förtid Macduff skars.—

Att framställa de enskilda dragen af denna beundransvärda tragedi är för vårt ändamål icke nödigt. De äro alla med inspirerad klarhet hållna i samma syftning som de redan antyddade och skola icke undgå den uppmärksamme läsaren af Macbeth. Men en omständighet bör icke förbigås: lady Macbeths straff. Denna kvinna har från början lefvat blott för sinnenas värld och för den uppoffrat allt. Så länge det sinnliga skimret lyser för hennes ögon, så länge hon är vaken, tänker och ser, är hon lugn eller kan åtminstone dölja sitt samvetes kval. Men i sömnen, då den jordiska glansen icke bländar henne, då hon är död för de tjusningar, som förledt henne, står hon upp, vandrar klagande omkring och äger af allt endast blodfläckarna på sina händer, dem hon vill och icke kan rentvå.—

Alla äkta konstskapelser äga med hvarandra gemensamt det, att vara ursprungna ur en enkel grundtanke, hvilken liksom en lifsfläkt danar och genomströmmar alla deras partier. Jag har aldrig läst Macbeth utan att stanna vid denna tanke: Hvad båtår det människan, om hon förvärfvar hela världen och dock tar skada till sin själ? Denna suck, en suck ur kristendomens innersta hjärta, lifvet i legenderna, lifvet i tron på underverken, äfvensom i eremitens och martyrens handling, är lifvet i tragedien Macbeth; och om detta icke kan nekas, hafva vi funnit ett svar på vår fråga: Ar Macbeth en kristlig tragedi?

NÅGRA ORD OM POEMET "FJALAR" OCH SAIMAS KRITIK ÖFVER DETSAMMA.

Då jag af en i Saima för någon tid sedan inrymd recension öfver min dikt "Kung Fjalar" fått anledning förmoda, att detta poem af flere kan hafva blifvit fattadt annorlunda, än jag tänkt mig det, finner jag mig föranlåten att yttra några ord till förklaring. Och som ett omständligare upptagande och bemötande af alla enskilda anmärkningar och påståenden i nämnda recension skulle ligga på sidan om mitt hufvudsakliga syftsmål med denna uppsats, ber jag på förhand, att den benägne läsaren icke väntar ett sådant.

Till en början måste jag anmärka att, då jag läste Saimas till berömmelse för min komposition yttrade tanke, att det dramatiska i Fjalar, det rätt tragiska skulle ligga i en konflikt emellan stat och familj, i det att kungen för statens skull våldför familjen, jag med oro befarade, att något ord, någon vändning i dikten skulle föranledt till en sådan uppfattning. Jag har noggrant eftersett och till min tillfredsställelse icke funnit mig hafva förtjänt ett sådant beröm. Men till Saimas besinnande vill jag framställa en fråga: Hvilken sedlig, hvilken gudomlig, tragisk rättvisa skulle väl ligga däri, att en människa, som för det högre intresset, för samhällets väl, uppoffrar det lägre, familjen, och gör det så, att hennes eget hjärta närmast drabbas af detta offer, att en sådan yttermera och till tack skulle straffas och krossas af en högre makt? Saken är enkel, men oförklarligt vore det, huru Saima kunnat fatta en sådan åsikt, om man icke hade anledning förmoda, att hon blifvit ledd därtill af en framställning hos Hegel i hans estetik,

hvari yrkas, att i de skönaste af den grekiska skaldekonstens dramatiska alster, i flere af Sofokles' tragedier, och särdeles i hans Antigone, det höga intresset hvilat på en kamp mellan de båda sedliga makterna: familj och stat. Detta förhållande synes nu Saima utan vidare betänkande hafva antagit för verkligt och inlagt i Fjalars saga. Det är väl sant att, äfven om Hegels påstående vore grundadt, en konflikt af ofvannämnd art dock ingalunda behöfde finnas i Fjalardikten och att man således kunde lämna en undersökning af den Hegelska uppgiftens pålitlighet å sido, men då den i Saimas kritik fått en så stor vikt, kan det vara af intresse att skärskåda, huruvida ens den äger grund eller icke. Må vi därför, innan vi gå vidare, ägna en stunds uppmärksamhet åt det Sofokleiska mästestycket Antigone.

Innehållet af denna tragedi är i korthet följande. Tvenne bröder hafva stupat i envig med hvarandra vid Tebe, den ena anfallande sin fädernestad, den andra försvarande densamma. Stadens behärskare Kreon förordnar, att den ena skall begravas med heder, den andra, till straff för sitt fiendliga anfall, lämnas obegravd. Antigone, en syster till de fallne, jordar, i trots af kungens förbud, sin broder och blir till straff därför lefvande innesluten i en graf. Af sorg öfver hennes död dödar sig Kreons son, och för dennes skull åter tillskyndar sig äfven Kreons gemål döden.

Sådan är uppställningen. Skulle nu skaldens mening varit att skildra en strid mellan familj och stat, så hade efter all rimlighet staten och dess representant Kreon bort blifva den segrande och familjeintresset såsom ett underordnad moment krossas i Antigones person. Men långt ifrån att detta vore fallet, uttalar Antigone in i döden den glada öfvertygelse, att hon lider för en hög, en helig sak, då däremot kungen, sedan han vaknat till besinning, förebrår sig sina handlingar och klagat öfver en förblindelse, som kommit honom att förgåta lagar af högre ursprung än hans egna härskarebud. För att kunna förklara detta förhållande, som i så tydliga ord uttalas, måste man söka dramens grundtanke på helt annat håll än där, hvarest Hegel trott sig finna densamma, och man torde träffa den nära nog, om man antar, att den ligger i Kreons krossade öfvermod, i hans straff för det att han själfviskt uppträd i strid mot en helig sed, en gudomlig lag. Det förbud, han utgaf mot den dödes begravning, var blott ett uttryck af en härskarenick hos honom själf, var icke i samhällets intresse och förnärlig den rättighet, som enligt grekisk tro de underjordiska gudarne ägde till besittningstagande af hvarje afliden och som icke ens Zeus själf fick förmäna dem. Detta var Kreons brott, och därför tilltalar honom äfven den blinde siaren Tiresias: "Du

kvarhåller obegravd, oinvid,
Från underjordens gudar afstängd, här en död,
Fast icke du, fast öfvervärldens gudar ej
Ha rätt därtill, men du blott tvingar dem därtill.
Och därför lura hämnens makter straffande,
Hades' och gudarnes Erinnyr, hur du må
Af samma ofärd snärjas, som du själf beredt."

[Alla här citerade verser anföras ur Palmblads öfversättning af Sofokles.]

Alltfrån början uppträder Kreon öfvermodigt yrkande å hörsamhet för sina befallningar, icke därför att han anser de uttala en högre lag, en gudomlig vilja, utan blott därför att de gifvits af honom såsom härskare. Så säger han:

"Icke höfves det,
Att den, som är en annans träl, sig bröstas käck,
Men denna mö att fräckhet öfva har sig lärt
Och djärft att öfverträda föreskrifven lag."

Antigone däremot betraktar sig ständigt blott som en verkställarinna af högre bud, för hvilka de Kreon gifna måste falla till intet, och anser sig som en syster till den aflidne närmast förpliktad att uppträda i sådan egenskap.

Så svarar hon kungen, då denne förebrår henne att hafva öfverträd hans lag:

"Ej Zeus det var, som kungjort hade detta bud,
Ej heller Dike, som beskyddar död mans rätt,
Ej de ha stiftat sådan lag för mänskorna.
Och ej jag trodde, att en dödligs stadganden
Ha sådan kraft, att de förmådde omkullslå
De högstes obeskrifna, ofelbara lag.
Ej från i dag, ej från i går den lefver, nej,
Från evighet, och ingen vet den stund, den gafs.
Fördenskull ej af rädsla för ett mänskligt bud
Jag borde, pliktglömsk, straffas af de himmelska."

Men det är ej Antigone ensam, som betraktar Kreons stadgande ur denna synpunkt. Det är ett brott äfven i de öfriga i dramen uppträdande personernas ögon. Då Kreon till sin son yttrar:

"Har jag mig villat, då min tron jag skydda vill?"

svarar denne:

"Ej den du skyddar, då du trampar gudars lag."

Själfa koren, som eljest af Antigone förebrås att af fruktan för kungen otillbörligt dölja sin öfvertygelse, beledsagar henne, då hon bortförs för att lefvande begravas, med denna sång:

"Dock ärekrönt och följd af beröm
Du vandrar till skuggornas gömda hem;

— — — — —

I följd af den lag,
I ditt inre du bär, bland människor allen
Till Hades du lefvande nedgår."

Tydligast röjer den blinde siaren, att han anser Kreon hafva förnärligt gudarnas rätt och därigenom ådragit icke blott sig, utan äfven samhället deras hotande vrede, då han, efter beskrifningen öfver de olycksbådande tecknen vid offringen, tillägger:

"I denna fara blott för din skull staden bragts,
Ty hvarje altar, hvarje härd, som finnes här,
Besöladt är med fåglars och med hundars spis,
Som de från Polyneikes usla lik ha ryckt.
Si, därför taga gudarne ej mer emot
Vår offerbön och lågorna af offerlår."

Här finner man ganska klart, att Kreon räknas hafva handlat i eget och icke i statens syfte och att således det ena af de förmenta stridande momenterna i denna dram alldeles saknas. Fattar man saken så, att Kreon, förblindad af öfvertygelsen om sin rätt och makt som envåldsherre, trädt i strid mot gudarne och att Antigone däremot i enlighet med deras lag bryter mot hans, skall man finna äfven upplösningen i dramen skön och konsekvent, i stället för att den ur den andra synpunkten skulle vara lika omotiverad som sårande. Vål krossas äfven Antigone, men huru annorlunda ljuda icke hennes afskedsord:

"O grift, o brudgemak, o hem i jordens famn,
Dit, för att evigt dväljas, jag nu vandra skall"—o.s.v.,

då hon så gladt uttrycker hoppet om ett kärt återseende af fader, moder, broder, och så förtröstansfullt frågar:

"Hvad har jag brutit mot de högstes himlabud?"

huru annorlunda än Kreons sönderslitande förtviflan, då han beröfvad sin son, hvars hat in i döden han ådragit sig, i känslan af sin skuld utbrister:

"O ve!
O bröst utan sans, hvad dödsbringande,
Hvad gräslig skuld du begått!
Skåder dödsoffret, sen
Hans banman, som mördat blod af egen blod!
Fröjdlösa följd af mina råds vettlöshet!"

och koren svarar honom:

"Nu tyckes du, fast alltför sent, det rätta se."

Om, såsom jag hoppas, efter denna utläggning af den Sofokleiska tragediens innehåll och mening, tvifvel uppstår hos läsaren om pålitligheten af Saimas antaganden i afseende å den, skall detta tvifvel sannolikt föranleda till närmare pröfning äfven af andra yrkanden i recensionen och åtminstone göra uppfattningen af min dikt friare och mindre beroende af någon förutfattad mening. Och med denna fördel på min sida går jag nu till framställningen af kung Fjalars saga.

Det första, som härvid nödvändigt måste fasthållas, är att Fjalar framträder såsom trotsande gudarne, såsom hyllande den öfvertygelse, att den starke, oberoende af dem, kan skapa sin värld och sitt öde. På detta Fjalars öfvermod och på intet annat är kompositionen byggd. Att det i och för sig icke

saknar rimlighet, finnes lätt, om man ger akt på att Fjalar länge varit van att härska, att segra, att se allt vika för sin vilja. Han har öfverallt varit den öfverlägsne, han har lärt sig tro på sig själf, han glömmet sitt beroende af gudarne och aflägger sin stolta ed. Dargar uppträder varnande, hotande; men långt ifrån att svikta, öker kungen sitt trots, han, människokufvarn, ställer sig nu till kamp mot gudarne och firar, ehuru med blödande hjärta, sin triumf öfver dem, i det att han ger åt döden sitt barn. Nu börjas striden, eller rättare, striden har fortgått redan, äfven gudarne hafva framträdt i handling, fastän tyst, såsom det ägnar dem, ty gudar stoja icke. De hafva handlat i Fjalars egen handling, de hafva låtit honom skilja sin dotter ifrån sig. Fjalar skulle icke få hafva de båda barnen omedelbart under sina ögon, icke bevaka deras framtid så, som han kunnat göra det, om de vuxit opp i hans vård, han måste skilja dem från hvarandra och själf förlora det ena ur sikte; gudarne ville så, Fjalar måste handla i deras plan, och hvad han tyckte sig göra till sin egen vissa seger, det gjorde han just till deras.

I förbigående torde jag här få bemöta ett inkast, som förekommit på något af våra tidningsblad, att nämligen en motsägelse skulle ligga däri, att Fjalar uppoffrar sin dotter, ehuru han icke tror på gudarnas makt. En sådan otro röjer Fjalar icke. Tvärtom visar han just genom sin handling, att han tror på deras både tillvaro och makt, ehuru han tillika förmenar sig själf, genom att uppbjuda all sin kraft att verka och försaka, kunna göra deras råd om intet, kunna besegra dem. Han förnekar ej gudarne, han föraktar ej deras makt, han tror blott sig själf vara mäktigare än de.—Men jag återkommer till sagan.

Fjalar har låtit utkasta sin dotter i hafvet. Att hon genom ett halft under räddas är väl nödvändigt för utvecklingen af händelserna, men utgör visst icke någon finhet i kompositionen. Gudarne synas här för mycket närvarande, göra här liksom en för tydlig ansträngning, de nödgas gripa i händelserna med hela handen, i stället för att styra dem med en knappt märkbar vink af det minsta finger; detta visar dem icke i deras rätta storhet. Men snart uppträda de åter mera egendomligt.

Fjalars namn var känt öfverallt. Hans företag, hans öden kunde rimligtvis icke blifva obekanta. Hvarhelst hans dotter kom att hamna, skulle man således genom den enklaste sammanställning af händelserna igenkänna henne såsom hans. Men sådant hade korsat gudarnas plan, det fick icke ske, och Fjalar måste göra det sista, som på honom berodde, för att hindra det. Han sättes i rörelse af sin egen självviskhet, sorgen öfver sitt barn, harmen att hans seger varit honom så dyrköpt, kanske blygseln öfver att han visat sig svag och sviktande; hela tilldragelsen är för honom bitter, han vill icke se den bekantgjord, och han förbjuder hvar och en att med ett ord erinra om den. Ytterst är det dock blott gudarnas vilja, Fjalar här verkställer; för dem var det nödvändigt, att Oihonna förblef okänd, och den stolte kungen måste afskära möjligheten af hennes igenkännande. Här är sagan åter finare, här styra gudarne mera förborgadt.

Men nu har också Fjalar gjort allt, hvad han förmått göra för att befordra de högre makternas afsikter, han har nämligen bortskaffat dottren unnan sin uppsikt och ställt så till, att hon icke ens af främmande skulle kunna upptäckas vara hans. Det skall kanhända skänka någon ett nöje att betrakta, huru den väldige styraren af livets gång nu bortkastas af gudarne såsom ett onyttigt verktyg och lämnas kvar i sin blinda själfbelåtenhet, i stoltheten öfver sin förmenta seger, medan de själfve, aldrig slumrande, sakta verka för sitt mål.

Det är förut antydt, att gudarnas sätt att handla i samma mån bör förefalla upplyftande och dem värdigt, som det icke uppenbarar sig i ett grott ingripande i sakernas naturliga gång, utan i en vis och tyst ledning af dem. Genom det skenbart obetydliga, genom det under vattnet dolda lilla rodret styres kolossers lopp; så foga de himmelska blott ett obemärkt roder vid händelserna, och de gå i deras plan.

Dikten öfvergår nu till Oihonna. Att hon kom att hamna i Morven, däri torde vi längre fram kunna finna en afsikt; hvad som närmast möter vår uppmärksamhet är, att hon skildras såsom skön.

Skulle man i hennes fägring blott vilja se uttrycket af den svaghet för vackra figurer, som vi, diktens män, gärna röja, så inrymde man den en för inskränkt betydelse. Här är den nämligen nödvändig, ja, man kunde säga gifven henne af gudarne, icke af skalden. Hon måste vara skön, för att hennes rykte skulle spridas och hinna Hjalmar. Han, den unge vikingen, kunde blott sålunda dragas till henne, om det icke skulle ske genom en blind nyck utan rimlighet och sanning. Alltså, hon blef skön, vi äro berättigade att föreställa oss det, i högre makters vård och efter deras vilja, emedan hon blott såsom sådan kunde af Hjalmar blifva bemärkt och sökas. Men just denna hennes skönhet, som å ena sidan var nödvändig för gudarnas plan, var å den andra ett stort och hotande hinder för densamma; ty under samma villkor, som den borde fängsla Hjalmar, skulle den äfven utöfva verkan på hennes omgifning i det land, där hon befann sig, och sålunda helt naturligt och omedelbart framkalla förhållanden sådana som de, hvilka i den andra sången af poemet träda i den uppenbaraste konflikt med de högre makternas råd. Fasthåller man i sin föreställning denna konflikt, så torde man finna, att äfven den andra sången i Fjalar icke är en blott lösryckt episod, utan ganska nära förbunden med diktens helhet. Skall Oihonna här bortges åt någon af Morannals söner, och skall hon själfmant möta med kärlek någon

af dem? På dessa frågor hvilat intresset, må vara till och med det dramatiska, i denna sång. Blir hon maka åt någon af kungasönerne, så är rimligheten af hennes förening med Hjalmar afskuren, så har Fjalar segern. Det är sant, för läsaren uppträder Oihonna här icke ännu tydligt presenterad; men en lätt aning torde dock snart leda honom på tanken, att det är Fjalar-dottrens öde, som med hennes afgöres. Är man nu intagen af intresse för gudarnas sak och tänker sig, att den är förlorad, om Oihonna blir förmäld, måste man, då man alls icke ser gudarne göra något ingrepp i händelsernas enkla gång, öfverallt i sången se hotande anfall och sväfvä i ovissheit om utgången. Först skall man icke med likgiltighet afbida den gamle kungens beslut, då hans söner uppmana honom att bortge Oihonna åt någon af dem. Det gäller på ena sidan hans rikets välfärd, hans söners framtida lugn och friden inom hans familj, å den andra en okänd, främmande, ur hafvet räddad flickas rätt att få följa sitt tycke och själf bestämma sitt val. Skall han icke besluta sig för hennes uppoffrande, då det är fråga om att därigenom befördra sina viktigaste intressen? Man måste väl anse gudarnas seger här vara åtminstone tvifvelaktig, och dock hafva de obemärkt på förhand aflägsnat all fara. I hvarje annat land på den tid, inom hvilken dikten faller, hade Oihonna blifvit bortgifven; men här är det Morvens kung, som dömer, bunden af stora, dyrkade fäders seder, af minnen från Finjals och Ossians dar. Gudarna behöfva icke gripa våldsamt in i händelserna, de hafva styrt så, att Oihonna kommit till Morven, de behöfva icke synas nu i själfva striden, det hade varit mera grott och mindre mäktigt. De veta, att Morannal icke kan korsa deras afsikt.

Förhållandet är detsamma i de följande scenerna i sången. Öfverallt ser man gudarnas seger ställd i våda och åter betryggad utan deras omedelbara inskridande genom något redan på förhand afgjort, något som de liksom längesedan förberedt utan betraktarens vetskap. Oihonnas sinne är redan förut så stämmt, att gudarne kunna lämna sin sak i hennes händer. Hon, den nordiska tärnan, med vikingars blod i sina ådror, älskar modet, kraften; friskheten; men Finjals ättlingar äro milda, nästan förvekligade: Hon har lärt sig jaga på Morvens kullar, hon har i kungasalen lyssnat till sångerna, från fordom, och då den stolte jägarn kommer, säger hon: "Min båge har klang som din", och den småktande kärlekssångarn visar hon till blommorna i dalen, att sjunga för dem. Äfventyret går dock längre. Det finns en yngling, stämd för strid och bragder, tidigt pröfvad i drabbningen, ägande allt, hvad man tycker Oihonna fordra af den, hon skall kunna älska. Äfven han begär hennes kärlek och afvisas. Hon ser i honom en broder, hon kan ej blifva hans. Här tyckas gudarne sist liksom leka med faran, då den för betraktarens öga framstår som störst. Ty det är dock nära nog en lek att låta just den känsla hos Oihonna, som nekar henne att blifva den blott som broder ansedde främlingens maka, föra henne i den verkliga brodrens armar.

Men om man vill vidhålla det inkast, att Oihonna ingenstädes i sången bestämdt utpekas såsom Fjalars dotter och att läsaren således i den icke kan se och följa annat än en ung, obetydlig flickas idé, torde dock det intresse, man i sådant fall förlorar, snart nog ersättas, då man ändteligen upptäcker det sanna förhållandet och tanken faller tillbaka på det förflutna. Man skall nämligen då se händelserna, som under deras fortgång föreföllo mindre viktiga, på en gång uppenbara sig såsom betydelsefulla och blott lifligare öfverraskas af upptäckten, att gudarne afböjt faror, dem man icke anat. Diktens scener äga i detta afseende vackra motsvarigheter i det verkliga lifvet. Men för att sentera kompositionen på detta sätt (jag återkommer ännu till en förut berörd omständighet) måste man fullkomligt aflägsna all föreställning om någon konflikt mellan familj och stat såsom utgörande ett grunddrag i poemet och helt enkelt hålla sig vid den brytning, som fortgår mellan Fjalars vilja och gudarnas.

Tredje sången börjas med att vidare utföra målningen af Oihonna. Om man, efter den karaktär hon röjer i den andra, ville tycka, att gudarne behöft dana henne alltför ovanlig, nästan okvinnlig, för att betrygga sin seger, finner man henne här sammanställd med den veka, kvinnliga Gylnandyne. Visserligen, hade hon varit till lynnet fullkomligt sådan som den sörjande, öfvergifna älskarinnan, skulle hon väl icke försmått den kärlek, som ägnades henne; men å en annan sida, huru litet äro ej de båda flickorna hvarandra olika. Båda röja de i så många fall samma tycken, båda söka de ett föremål för sin kärlek, sakna, dyrka och svärma. Oihonna, Fjalars dotter, är blott litet mera högsint, litet mindre vek, och på denna obetydliga skiftning i hennes sinne ser man sålunda att gudarne räknat.

Det är svårt att ända in i små detaljer så ådagalägga diktens mening, att den öfverallt skall kunna gripas med blotta tanken. Mycket måste öfverlätas åt sensationen ensam. Detta anmärkes med särskildt afseende å scenen mellan de båda flickorna, såvida min utläggning af dess betydelse i dikten lätt kan förefalla ofullständig, till och med sökt. I öfrigt erkänner jag villigt, att gruppen af de två jägarinnorna i natten mellan dagg och stjärnor varit för mig så frestande att måla, att jag icke gärna kunnat afhållas af annat, än att teckningen varit i uppenbar strid med taflan i dess helhet.

Upptredet mellan Fjalar och hans son på hafvet har Saima ansett i hög grad kapricieradt. Vi må då se bort från den schattering, Oihonnas personlighet får genom hennes berättelse om detta äfventyr, äfvensom från den förberedelse till hennes förening med Hjalmar här göres, hvilka båda fördelar må betraktas endast såsom bisaker, och uteslutande hålla oss till blotta händelsen, som hon beskriver. Följande anmärkningar erbjuda sig då själfmant.

Hittills har gudarnas sätt att leda Oihonnas öden utgjort ett föremål för skildringen. Det är dock icke på henne ensam deras seger beror, äfven Hjalmar har sin betydelse för den. Underkastar han sig sin faders lag och förblir hemma i frid och hvila, så är det ingen rimlighet, att han skall möta och vinna Oihonna. Hos honom väckes således i enlighet med gudarnas ändamål samma kämpahåg, som fört hans fader i dennes ungdom ut på vikingafärder, och han följer den och far. Men alldeles så, som Oihonnas fägring på en gång var nödvändig för de himmelska makternas plan och medförde den våda för densamma, att hon i följd af denna sin skönhet lätt kunde komma att af någon annan på förhand borttryckas från Hjalmar, har dennes nödvändiga brott mot fadrens lag och vilja här den fara med sig, att Fjalar efter sitt stolta, stränga och oböjliga lynne kunde taga en blodig hämnd på sin son och sålunda, ehuru omedvetet, göra gudarnas seger om intet. Vill man nu åter se händelserna gå sin naturliga gång och personerna handla fritt och utan omedelbart tvång, skall man icke kunna vara så viss om utgången af detta äfventyr, att icke äfven dess lösning skall motses med intresse. Och ändteligen, då man ger akt på huru den gamle kungen, hvars arm varit för svag att klyfva sonens hjälm, slutligt besegras af hans blottade anlet, kan man äfven här finna skymten af de makter, som redan tidigare i dikten med små, nästan omärkliga medel doldt, men säkert verkat till sin seger.

Det kan anmärkas, att den svaghet, Fjalar röjer såväl här som i första sången, då det är fråga om att uppoffra ett af barnen, vore mindre förenlig med hans lynne i öfrigt. Onaturlig vill jag icke tro att den skall anses. Men för dikten har den en viktig betydelse, emedan Fjalar genom den framstår såsom människa, värd att af gudar vårdas med samma kärlek, som den han känner för sina barn. Utan denna mänskliga känsla hade han rimligare förskjutits af gudarne såsom stel och förstockad, än blifvit, såsom fallet är här, ett föremål för deras tillrättavisning och ledning. Ty att i den hårda äga, som drabbar honom, ligger lika mycken nåd som stränghet, är en sak, som längre fram skall ådagaläggas.

Fjärde sången för Hjalmar till Oihonna. Här har Saima fäst en ogillande uppmärksamhet vid den omständighet, att Hjalmars frieri saknar all romantisk färg, att han på kämpavis med svärdet skaffar sig en brud. Att detta är enligt med tidens kostym, kan icke nekas och erkännes också af Saima. Men att flere andra lika viktiga, kanske viktigare motiver ligga till grund för en sådan behandling af saken, tyckes icke hafva blifvit varsnadt. Hade Hjalmar uppträdt som en romantiserad kärlekshjälte, hvad hade väl varit rimligare och mera enligt det lynne, som dikten gifvit Oihonna, än att han blifvit försmådd och afvisad af henne likasom de flere andra dylika, hvilka hon förut förskjutit? Däremot fulländas just genom det friska, manliga draget hos Hjalmar, att med vapen genomdrifva sin vilja, den karaktär hos honom, som redan tidigare gjort honom intressant och dyrbar för Oihonna. Vidare måste erkännas, att en hjärtare romantisk kolorit, ett mera intresserad dröjande vid teckningen af ett kärleksförhållande mellan tvenne syskon, haft med sig så mycket anstötligt för natur och känsla, att det varit i högsta grad oartistiskt att icke undvika allt sådant. Och sist, då på de båda syskonens förmälning all vikt i kompositionen hvilar, men däremot alls ingen på höjden och beskaffenheten af deras kärlek, hade en utförligare behandling af den haft ingen betydelse för det hela och således blott åstadkommit, jag vågar mena det, den enda, rätt kapricierade episod i hela poemet.

Äfven här kan man således antaga, att i Hjalmars uppträdande med väpnad arm en högre skickelse uppenbaras, såvida han blott på detta sätt kunde fångsla ett lynne sådant som Oihonnas. Ingenting hade varit lättare för skalden än att föra Hjalmar till Morven och låta honom där, romantiskt utstyrd, med kärlek vinna Oihonna, men sådant har man undvikit för att icke fela mot diktens antecedentier och för att icke nödgas begå det fel att i en skildring af gudars styrelse låta dem, alltefter ögonblickets kraf, rubba sina förut gifna, bestämda lagar.

Men var det i följd af Oihonnas lynne nödvändigt, att Hjalmar skulle fria som viking och icke som riddare, så föranleddes åter häraf nya äfventyr för honom och för gudarnas sak. Stormen på hafvet, Morvens anryckande härar, striden, särdeles anfallet mot Hjalmar af Morannals alla söner, äro skildringar, som, betraktade ur denna synpunkt, icke borde vara främmande för dikten. Och då Morannal vid enviget mellan de unga kämparne befäller sina söner möta främlingen blott en och en, är det icke kungens ädelmod ensamt, som kan väcka intresse, utan fastmer den omständighet, att Oihonna blifvit förd till ett land, där en sådan adel i seder och lynnen var ärfd och hemfödd. Jag erinrar i synnerhet här om hvad redan förut blifvit antydt, att Oihonnas uppträdande i Morven icke bör betraktas som en tillfällighet, utan som en afsiktlig styrelse från de makters sida, hvilkas storhet och seger var förbunden med Hjalmars.

I öfrigt torde här såsom en bisak få anmärkas, att skildringen af den gamle Morannals person och hans död icke betydelselöst inleder femte sången af Fjalar. En jämförelse mellan de båda kungarne skall åtminstone visa den sistnämndes skuld större och i följd däraf det hårda slag, som drabbar honom, desto mer berättigadt. Man må blott ge akt på huru Morannal, ehuru han icke ärft någon tro på höga, eviga gudar, likväl troget och ödmjukt håller sig fast vid dyrkan af sina fäders bleknade hamnar, medan Fjalar trotsande sätter sig opp mot makter, hvilkas öfverjordiska tillvaro och gudomliga storhet den religion, i hvilken han uppvuxit, lärt honom känna.

I femte sången, just när allt är förberedt för att krossa Fjalar, når hans själförtröstan sin höjd. Han solar sig i sitt lands härlighet, den han förmenar sig ensam hafva skapat, och då han af Sjolf erinras om gudarne, drifver stoltheten öfver den förmenta segern honom att nästan förneka dem. Han kallar dem nu makter, dem ingen sett, drömmars väsen, hvilkas välde man vill nödga honom att erkänna, ehuru han så fullkomligt bevist deras vanmakt. Ännu då Dargar så plötsligt och öfverraskande inställer sig på hans uppmaning, bjuder han till att i hans uppträdande se blott en slump. Så söker han fortfarande stå fast i sin stolthet, till dess det afgörande slaget drabbar honom i hans sons bekännelse och han nödgas ödmjuka sig och erkänna sig besegrad.

Jämför man nu de båda kungarne, skall man finna, hvad dikten menat med deras sammanställande. Morannal är öfvervunnen, hans här är slagen, hans söner hafva stupat, han står ensam kvar i sin blindhet, ett segrarens byte; och likväl äger han sin tröst och sitt hopp. Han står och faller icke med sig själf, hans längtan höjs till fäderna på molnen, hans bästa lif är att utan vanfrejd vara med dem, och han väntar att snart nå deras rymder. Han är sålunda genom tillbakasättandet af sig själf förtröstansfull och segrande äfven i olyckan, han är redan genom sin dyrkan af skuggor lyftad öfver förgängligheten af sin egen person. Fjalar åter triumferar öfver sitt fulländade verk, han tillbes af ett land, hvars lycka och flor han skapat, det finns ingen, som vågar mäta sig med honom; hvad han på jorden kunnat åtrå, har han vunnit, han tycks äga allt, och dock äger han intet bortom det mål, dit åren föra honom, bortom förvissning och död. Den enda tröst, hans stolthet pekar på, är att kasta lifvets bleknande fröjd och storhet bort och dö. Först när gudarnas straff drabbar honom och han förödmjukad nödgas erkänna dem, kommer han i Morannals ställning och är, såsom krossad och böjd, i större mening glad och segrande, än han var under sin förmenta storhet. Äfven för honom klarnar nu ett lif bortom döden, och han utbrister till gudarne:

"Jag har lärt er känna, ej jag blyges
Att mig böja för er en gång.
Mätt jag är på lifvet, och jordisk storhet
Är mig ringa vorden. Jag går till er."

Det är icke mer döden, han ser såsom ett mål, det är ett lif hos gudarne.

Detta slut visar nu beskaffenheten af det straff, som drabbade gudabekämparn; det var lika mycket en nåd som ett straff. Fjalar var för ädel, för mänskligt hög och stor för att lämnas kvar i sin förvillelse och själfviskhet, han måste väckas genom ett slag, visserligen strängt, ty ett mildare hade han väl ej aktat, men dock ett slag, hvarigenom han lärde sig lefva för en annan storhet än den, som ålderdomen och döden en gång skulle tvinga honom att lämna. Vill man därför—särdeles med afseende å det omedvetna brott, i hvilket Hjalmar och Oihonna inledas,—kalla Fjalar-dikten en Schicksals-dram eller något dylikt, så möter man den svårighet, att det totala af kompositionen ingalunda uttalar ett blindt, allt krossande öde, utan tvärtom en mild och vis styrelse af högre makter till en människas uppfostran och förädling. Mycket säkrare vore det därför att kalla Fjalar en sång till gudarne, ett litet epos, hvari deras storhet och nåd utgör ämnet.

Hvad Hjalmar och Oihonnas öde beträffar, hafva de båda sin försoning just däri, att de handla omedvetet, att de begagnas blott, såsom medel för ett högre ändamål. De äro således att betraktas såsom helt underordnade personer i dikten, utan ansvar och utan skuld, ja, berättigade till lön inför de maktens domstol, som funnit nödigt uppoffra deras jordiska väl för deras faders öfverjordiska och sålunda utkorat dem till försoningsoffer för honom.

Vill man nu följa ofvan antydda gång af dikten, skall man troligen icke beskylla den för alltför mycket afvikande utsprång och episoder utan samband med det hela. Man ser här en man uppträda i trots mot gudarne och dessa tyst och vaksamt leda en följd af personer och händelser så, att deras kärleksfulla afsikt att krossa och tillrättaföra honom segrande tillintetgör alla motverkande omständigheter och omsider fullkomligt vinnes.

Sådan är i min föreställning hela dikten; läsaren finner här de yttersta konturerna, inom hvilka den rör sig. Att den icke blifvit sammansatt efter ett på förhand uppgjort, så beskaffadt schema, behöfver väl icke nämnas. Man diktar efter en intuition mer än efter beräkningar, men är intuitionen äkta, skall dock dikten icke sakna plan och enhet.

Då jag nu sökt framställa kompositionen i Kung Fjalar och yrkat, att dess delar icke äro utan samband med det hela, skulle man mycket missförstå mig, om man trodde mig anse, diktens värde härigenom ådagalagd. Det följdriktigaste poem kan sakna lif och skönhet, och det är därför blott i ett afseende jag försvarar mitt, det enda, i hvilket jag kunnat och bort göra det, nämligen i afseende å dess inre sammanhang.

Men så litet dikten genom allt detta kan göra anspråk på att kallas lyckad, så säkert är, att frånvaron af ett sådant sammanhang varit ett ohjälpligt och väsentligt fel. Saimas åsikt, att man i episka

skaldestycken icke behöfver fordra en enhet, en grundtanke, som omsluter och uttalar sig i alla episoder, är oriktig och förefaller så mycket mer främmande, som Hegel själf, en auktoritet, hvilken Saima nyss förut hyllat i en sak, där han tagit miste, här är af en helt annan mening och, hvad mer är, har fullkomligt rätt. I en ganska utförlig afhandling visar han skönt och klart nödvändigheten af enhet äfven i epos och bestyrker sin sats med exemplen af särskilta tiders yppersta episka skaldeverk. Redan hos Aristoteles finner man samma sak tydligt uttalad. Sagan, säger denne, är en, icke om en, ty oändligt mycket händer en och samma, bland hvilket dock få omständigheter höra tillhopa. Och ur denna synpunkt klandrar han de cykliska skaldernas sätt att föra tillsamman en följd af händelser utan annat samband än det, att de träffat samma person, tilldragit sig i samma krig, o.s.v., då däremot hos Homerus allt hänför sig till samma utgångspunkt och af den får sin förklaring. Visserligen har äfven den mening, att ett epos låter sjunga sig framåt i oändlighet, haft sina försvarare, men dessa äro längesedan hängångna, och åsikten hade bort få åtfölja dem. Eljest är väl ingenting lättare än att sjunga så, att man får gå från en sak till en annan utan att bekymra sig om deras inbördes samband och deras förhållande till en hufvudsyftning, men emedan detta är så föga konstnärligt, är det angeläget att snarare motarbeta än auktorisera det.

Mycket kunde vidare vara att andraga mot särskilta yttranden och antaganden i Saimas kritik, men för att ej öfver höfvan utvidga omfånget af denna uppsats, må det mesta förbigås. Ganska många anmärkningar mot poemet Fjalar äro dessutom af den beskaffenhet, att de af sig själfva falla unnan, om min framställning af diktens syfte befinnes träffande. Innan jag dock slutar, måste jag beklaga, att Saima gjort sig så mycken möda med att söka intvinga min dikt än på antikens, än på romantikens, än på epikens, än på dramats områden, hvarigenom hon kommit att uppställa fordringar, som hvarken kunnat eller bort tillfredsställas af en af gifna nationella och tidsförhållanden bestämd episk skildring, och för en sådan torde dock poemet Fjalar böra få gå och gälla.

Hvarje folk, hvarje tid har sitt själfständiga skaplyne, som vid efterbildningen måste bibehållas, om teckningen icke skall blifva förfelad i det allra väsentligaste. Likaså har äfven det episka skaldeslaget sin egendomlighet, för hvilken mycket måste uppoffras både af lyrikens eld och dramats rörliga styrka. Det är i allmänhet svårare, än man vill tro, att taga hvarje sak för hvad den är, och i afseende å Fjalar tyckes Saima hafva varit mer än vanligt besvärad af denna svårighet. Men då fråga en gång var om klassifikation, hade man bort kunna vänta en säkrare uppfattning af använda konsttermers betydelse, än den Saima ådagalagt. Att Fjalar-dikten afgjordt bör föras till det romantiska skaldeslaget, hör man henne yrka—ehuru det tillika försäkras, att däri saknas såsom hufvuddrag de väsentliga elementerna i den romantiska dikten—; men hvad hon egentligen menar med ett romantiskt skaldeslag, är svårare att inse. Väl hör man ofta benämningen romantiskt epos, romantisk lyrik, romantiskt drama, med ett ord, en romantisk poesi, under hvilken de särskilta skaldeslagen ordnas, men alldeles besynnerligt och ovanligt är det namn, Saima brukat. Och om man nu än skulle hjälpa sig med dess antydning, att ett romantiskt skaldeslag är det, hvari kärleken, äran, andakten utgöra elementen, är man åter utan all ledning, då det längre fram antages, att författarens romantiska skaldestycken blott skola bilda en öfvergång till dramat. Hvad vill då allt detta säga? Då det är en afgjord sak, att dramat lika så väl kan vara romantiskt som något annat skaldeslag, huru skall man då fatta en sådan öfvergång från romantik till drama? Eller vore det väl möjligt, att Saima förväxlat begreppen romantik och lyrik? Men i sådant fall åter, huru skulle hon vela föra Fjalar till det romantiska, det vore det lyriska, skaldeslaget, då hon öfverallt i detta poem ser blott episka eller dramatiska syften? Hela denna sak förefaller som en gåta, på hvilken man knappast vågar hoppas att få en upplösning.

Hvad den svåra och viktiga beskyllning vidkommer, som man gjort mot Fjalar, att denna dikt vore för sval för att kunna väcka en djupare känsla hos läsaren, är jag alldeles obehörig att yttra mig öfver den. Min egentliga afsikt med denna uppsats har blott varit att visa, huru jag tänkt mig gången af poemet, och att undanröjda de svårigheter för dess uppfattning, som förete sig, om man följer Saimas ledning. I öfrigt torde mitt uppriktiga erkännande, att äfven med förutsättning af fullkomlig riktighet och sanning i det, som här ofvan blifvit yttradt, min dikt dock kan sakna allt högre värde, freda mig för misstankar att af fåfänga och granntyckthet hafva uppträdt för att fäkta för en sak, som på sätt och vis är min egen.

TILL FÖRFATTAREN AF "SVAR TILL DEN GAMLE TRÄDGÅRDSMÄSTAREN",

Med förvåning och, jag måste säga det uppriktigt, med ledsnad läste jag för någon tid sedan på Helsingfors Morgonblad ert "Svar till den gamle trädgårdsmästaren", i synnerhet ert postskriptum,

hvari ni af obekant anledning påstår er vara den, till hvilken min gamle vän skrifvit de underrättelser om sin dotters sorgliga öde, dem jag låtit införa i nyssnämnda tidning och kallat "Den gamle trädgårdsmästarens bref". Då många af mina och den numera aflidnes gemensamma vänner, boende i skilda orter af landet, känt min föresats att offentliggöra dessa bref och samma aktningvärda personer nu öfverraskas af ett svar, utgifvet för dens, som fått brefven, och fullt af hårda beskyllningar mot den fromme och fridsamme mannen, hvad skola de väl, åtminstone i första ögonblicket, tänka om mig? Att jag genom ett trollslag blifvit helt och hållet förändrad, eller att jag gjort mig skyldig till det svåra fel att under sken af deltagande hafva låtit den gamle nedlägga i min hand sin bekännelse och sina sorger för att sedan bryta lös och anfäkta hans vördnadsvärda och skuldlösa minne. Må ni därför själf döma, om min ledsnad icke varit billig och om jag icke haft skäl att så fort som möjligt protestera mot er besynnerliga uppgift, att ni, som skrifvit svaret, äfven vore den, till hvilken brefven varit skrifna. Huru det kunnat falla er in att yrka sådant, förekommer mig verkligen oförklarligt, så mycket mer som stor anledning är att förmoda, det ni alldeles icke känt den person, från hvilken ni säger er hafva fått brefven. Åtminstone har man i annat fall svårt att begripa er fullkomliga okunnighet om hans redan för en god tid tillbaka inträffade frånfälle. Det är dock vanligt bekanta emellan, att den ena får veta af den andras död, så att, då man ser någon skriva bref till en, som redan en längre tid legat i grafven, man med allt fog sluter, att förtroligheten varit ringa eller ingen. Också bestyrker ert svar i flere punkter sannolikheten af en sådan förmodan. Ni tyckes nämligen antaga, att min aflidne vän all sin tid varit trädgårdsmästare, och vet ej, att han ända till sitt femtionde år, då hans ålder och andra tillfälliga omständigheter tilläto honom att välja ett oberoende lefnadssätt, varit en nitisk och verksam ämbetsman i staten. Att jag kallade honom trädgårdsmästare, kom blott däraf, att han själf i förtroligare brevväxling plögade underteckna sig så. Väl älskade han ensligheten ända från sin ungdom, då en olycklig kärlek var på vägen att krossa hans hjärta, och sant är äfven, att han någon gång fick anledning att beklaga den förlust, han genom sitt indragna lif gjort på världserfarenhet i yttre mening, men allt detta störde icke hans lugna verksamhet i ett kall, som var af vida viktigare inflytande i samhället än vården af en trädgård. Han var en vän af blommor, och han var det redan som ung; orätt tror ni dock, att han lefvat ett medvetlöst lif, liksom begravven i ett blindt tycke för dem. Han älskade dem såsom oskyldiga bilder af den frid, till hvilken han själf genom strider kommit, eller han älskade dem för deras anspråkslösa skönhet, eller kanhända mest af det mänskliga behofvet att äga någonting på jorden att gifva trefnad och lycka åt. Sådan var han, sådan skall han åtminstone till grunddragen återfinnas i sina bref, dem ni, min herre, verkligen icke haft om händer förr, än ni läste dem på Morgonbladet. Och denna försäkran torde ni äfven utan vidare bevis låta gälla såsom sann, om ni besinnar, huru orimligt det måste förefalla hvar och en, att min vän skulle i årtal underhållit brevväxling med en man, som med sådan intolerans betraktar hans åsikter af lifvets viktigaste förhållanden. Låt oss därför komma öfverens därom, att ert postskriptum är allenast en dikt och att orsaken, hvarföre den icke lyckats fullkomligare, endast är att sökas i den köld, att icke säga den afsky, hvarmed ni tror er böra förkasta diktens hela konst, öfver hvilken ni i ert svar, tyvärr, uttalat en alltför hård fördömmelse.

Skulle ni nu anse mig i mina anmärkningar mot ert postskriptum hafva gått till väga med för stor vidlöftighet och ifver, må jag sluta dem med den bekännelse, att jag i denna mindre viktiga del af min skrifvelse till eder både velat nedlägga och verkligen nedlagt all den lilla vrede, ert svar väckt hos mig, för att icke störas af någon ovänlig stämning vid affattandet af den berättelse och de anmärkningar, jag nu går att framlägga för eder.

Redan länge hade jag fägnat mig åt hoppet att få träffa min gamle vän. En resa, som jag för angelägenheter ärnade företaga till de trakter, där han bodde, gaf mig utsikt att vid förbifarten kunna besöka hans hem och efter flere års frånvaro åter tillbringa någon dag i hans trefliga sällskap. Budet om hans död nådde mig innan jag hunnit begifva mig på min färd; men min föresats att ännu en gång se mig omkring i den stilla värld, där den åldrige tillbragt aftonen af sin lefnad och där jag själf fått fägna mig öfver så många angenäma stunder, rubbades dock icke. Vintern hade redan länge härskat med mörker och kulna dagar; det var afton, då jag nådde min väns boning. Tystnad rådde i nejden; jag hörde blott suset af vinden, som då och då flög med snö genom de kala träden. Jag stannade ovillkorligt en stund på gården och vill icke försöka att skildra de känslor, som i denna ödslighet genomströmmade mitt hjärta. Ingen vänlig strimma af ljus inbjöd mig nu till min väns rum, Rosas kammare var äfven mörk som grafven, och blott i den gamle tjänarens låga fönster såg jag eld. Jag inträdde till honom. Han satt ensam vid sitt bord framför en uppslagen bok, som jag såg vara en bibel. Den gode mannen syntes öfverraskad af ett besök, som säkert var alldeles ovanligt under nuvarande omständigheter; men då han igenkände mig, bröt en tår fram ur hans öga, och jag märkte tydligt, att hans röst darrade, då han bad mig vara välkommen. Jag beklagade de förluster, han gjort; han svarade icke ett ord, utan skakade blott sorgligt sitt gråa hufvud och kramade hårdare min hand.

Samtalet under kvällen ledde från den ena omständigheten vid Rosas och hennes fars död till den andra, och det var mig på en gång sorgligt och kärt att få höra de närmare uppgifterna om båda. Jag hade icke tilltrött den gamle tjänaren den klarhet och verkliga insikt, han under vårt samtal i all sin

enkelhet röjde. Vål var det mig bekant, att det förhållande, som ägt rum mellan honom och hans husbonde, i synnerhet de senaste åren, varit mera det förtroliga mellan tvenne vänner än det aflägsna mellan den befällande och lydande; men att han skulle äga bekantskap med frågor, som vanligen ligga helt och hållet utom den tjänande klassens område, var en sak, som jag aldrig kunnat vänta. Jag tillkännagaf min förundran häröfver och tillade den anmärkning, att jag icke kunnat föreställa mig honom, som jag i min aflidne väns bref sett skildrad såsom intagen af en blind tro på förebud och dylikt, så långt framom den bildningsgrad, på hvilken vidskepelsen eljest plägar vara hemmastadd. Till svar yttrade han blott, att han på sin ålderdom fått af sin herre inhämta många goda lärdomar, emedan denne icke försmått att i sin ensamhet tala med honom i allehanda ämnen, och i afseende å sin vidskepelse sade han sig redan från barndomen hafva sett och hört omtalas underliga tilldragelser i världen, äfvensom han märkt, att mången spådom besannats. Jag åtnöjde mig med denna förklaring, och då jag nu erinrade mig, att jag under resan bekommit de båda numrorna af Helsingfors Morgonblad, hvori ni, min herre, nedlagt er skarpa protest mot min väns åsikter, och tillfälligtvis äfven hade till hands de bref, som föranledt ert svar, beslöt jag att meddela den gamle mannen dessa båda akter för att se hans sätt att upptaga och betrakta dem. Det viktigaste af hvad som i anledning häraf föreföll mellan oss har jag behållit i minnet och ber att få framlägga det i trogen teckning för er. Om ni på ett och annat ställe finner att ett hårdare ord undfallit den gamle, så må ni tillskrifva det hans af sorgen och olyckan skakade lynne. För min del underlät jag icke att, så mycket i min förmåga stod, söka mildra hans ifver, så ofta jag befarade, att den kunde förleda honom till något bittrare utbrott, hvilket ni lätt torde kunna inhämta, om ni behagar följa gången af vårt samtal.

Jag gjorde början med att uppläsa för den gamle min väns bref. Han åhörde mig med tystnad, och jag visste icke, huruvida han förstod att med djupare deltagande följa de skildringar, som i dem förekomma. Men då jag slutat läsningen och från papperet kastade min blick på den åldrige, såg jag honom sitta i sitt hörn, orörlig som en bildstod, med ögonen riktade mot höjden, medan stora tårar, som i hvarandras spår föllo ned öfver hans kinder, gjorde ett sällsamt afbrott mot hans stela, oförändrade anletsdrag. En stund förflöt, och jag började läsningen af ert svar. Då jag hunnit ett stycke fram, hörde jag den gamle då och då yttra ett sakta ljud af missnöje, och då jag slutat, såg jag honom stiga opp och med häftighet gå några hvarf fram och åter i den trånga kammaren, tills han sluteligen satte sig ned och liksom tröstad sade: "Låt det vara skrifvet. Hvar och en söker sitt bästa på sin väg; men väl gör den, som ej fördömer". Då jag sålunda såg honom åter lugnad, beslöt jag att, liksom från er ståndpunkt, göra honom några frågor i anledning af min väns bref. Jag började med att antyda ett lätt tvifvel om huruvida den aflidne ställt människans omsorg om sitt eviga väl så högt, som denna viktiga angelägenhet borde ställas, och sporde honom, om han ansåg något annat än Guds uppenbarade ord vara värdt att älskas och betraktas.

Afgörandet af den första punkten hemställde den gamle till den eviga domaren; i afseende å den andra utlät han sig vidlöftigare.— "Hvarföre", sade han, "skulle den värld, som omger människan, så härlig, hvarthelst hon skådar, vara skapad, om icke äfven den vore värd att älskas och uppbyggelig att betrakta? Och hvad är väl bibeln annat än en förklaring öfver denna värld, i hvilken och öfver hvilken Gud är uppenbar och härskar? Vi kalla ju bibeln ordet; och hvilken annan mening kan därunder ligga än den, att den innehåller liksom ord till och benämningar på alla de förhållanden, som förefinnas mellan Gud och hans skapade verk? Skulle nu ordet icke hafva sin motsvarighet i världen, så vore det ett tomt ord och skulle likna ett namn, som icke betecknade någonting i naturen. Om nu så är, hvarför skulle det vara människan förmenadt att med kärlek och tröst skåda in i världen och där finna i verk, hvad Gud i sitt ord förkunnar?"

Dessa den gamle mannens åsikter väckte hos mig ett särdeles intresse, och jag önskade att kvarhålla honom än vidare vid samma ämne. "Menar ni då", sade jag, "att blotta betraktandet af världen och lifvet är tillräckligt för människan till sanningens inseende, och är således ordet öfverflödigt?"

"Ingalunda", svarade den gamle och lade sin hand på den uppslagna bibeln. "Att se in i världen utan att urskilja de föremål, som i den finnas, utan att äga ord och namn för dem, det är som att se in i en sol eller en natt, där allt sammansmälter i hvart annat; därför säger det uppenbarade ordet: sådant finnes i Gud och skapelsen, se och förnim det till din uppbyggelse och frid! Men om jag, som nu allenast upprepar ur minnet, hvad jag ofta hört min aflidne herre säga, och som själf är ovan att tala i så höga ämnen, får bruka ett enfaldigare sätt och likna stora ting vid små, så ville jag gifva er i handen denna bok, som innehåller en förteckning på de blommor och örter, som vi alla somrar plägar odla. Om ni nu föreställer er, att ni aldrig sett sådana och icke heller finge se opp från denna bok för att betrakta dem i sin växt och blomning, så kunde ni läsa, så länge ni lefver, deras namn och skulle dock ingen uppbyggelse och kunskap vinna. Likaså vore det eder onyttigt att sommaren igenom hålla edert öga på denna trädgård, om ni icke urskilde den ena blomman från den andra eller, hvad som är detsamma, hade namn på dem och deras egenskaper. Ordet behöfver därför saken och saken ordet, och båda måste i hvarandra sökas och finnas. Därföre må man icke läsa endast, utan äfven lefva och skåda in i Guds värld och där se hans ord i lif och verk, i tro och tanke, såsom vi hvarje sommar kunna se orden i

denna bok liksom blomstra och lefva i vår trädgård."

Ännu ville jag göra ett inkast. "Ni har", sade jag, "jämfört ordet med världen och sagt, att de båda höra tillsamman, såsom namnet hör till den sak, det betecknar; men säges det icke sant, att världen är ond, fördärfvad, från Gud fallen? Huru kan den då hafva något gemensamt med Guds heliga ord?"

"Man kan", svarade den gamle, "med världen mena allenast det, som är fallet och förtappadt; men man kan också med den mena Guds heliga och försonade värld, såsom man med ordet kan förstå den döda bokstafven, men äfven andans ord."

Så ungefär erinrar jag mig hans uttryck, så förstod jag dem åtminstone. Jag fann, att han såg världen i ett mildare ljus, än ni tyckes se den, att den för honom var en lefvande uppenbarelse af Gud, likaså helig som det uppenbarade ordet, hvars läror han trodde den i sig innehålla, likasom en sak i sig innehåller alla de sanningar, som om den kunna sägas. Vidare fann jag, att han lika rent och varmt som ni erkände det uppenbarade ordets nödvändighet och trodde, att människan icke af egen makt kunde komma till insikt af det trösterika lif, som i skapelsen möter hennes ögon; men att han tillika ansåg det vara nödvändigt till vinnande af en sann och båtande kunskap att med ordets ledning uppsöka i världen motsvarigheter till de läror, detta lämnar. Ändteligen finner jag såsom en följd af hans satser, att då ordet förkunnar försoningens sanning såsom den högsta, en försoning måste vara till i världen och i den evigt fira sin höga seger.

Frågar ni nu, hvarthän allt detta syftar, så svarar jag: först att bota den förfärliga söndring, i hvilken man råkar, om man antager, att världen blott och endast står såsom en fientlig myndighet mot Gud, och icke besinnar, att försonaren söndertrampat ormens hufvud, det är, brutit världens makt och gjort den underdånig; sedan att inleda den öfvertygelse, att världen, sådan den andas omkring oss, är likasom ordet en helig källa till vår frid och förtröstan, endast vi med ordets ljus och försoningens tro i våra hjärtan betrakta dess företeelser, och sist att skydda min aflidne vän för beskyllningen att hafva vandrat förtappelsens väg, för det han älskat naturen och gladt sig åt att äfven i dess minsta verk se speglas de stora sanningar, han i fromhet och frid dyrkade.

Ser ni, min herre, såsom världen, tagen i högre och heligare bemärkelse, kan söndras i Gud och värld, så kan äfven ordet söndras i anda och ord. Ty huru se vi alla de föremål, som möta oss, om icke ur dem en strimma af den Eviges ljus strålar emot oss? Jo, såsom mörka och fallna, ofrukta för vårt högre behof och rika blott på förtviflan och död. Och hvad är för oss bibeln, om icke ur densamma den gudomliga sanningens anda skiner emot oss? Likaså endast en samling af ord, icke mer bidragande till vår uppbyggelse, än de äro det i en ordbok, där de alla kunna återfinnas. Nu är det kristendomens milda och segrande lära, att man icke får slafviskt fasa tillbaka för denna söndring, att man icke får frukta för bibeln, därför att man i den finner ord, som i och för sig själfva och utom sitt förbund med andan vore tomhet och mörker, och likaså icke bäfva för världen, därför att den är död utom Gud; utan att man bör tro och med lefvande öfvertygelse bekänna, att söndringen af försonaren är upphäffen, att det fallnas makt att vara fallet är bruten, ordet såsom stridigt kufvadt och fredligt gjordt af andan, världen såsom ond öfvervunnen af Kristus. Och då så är, hvarföre skulle man envist vela se strid och splittring i allt, såsom om ingen seger öfver söndringen vore vunnen, hvartör icke hellre med trons fasta förhoppning dröja vid allt, tills man sett denna seger af detsamma bevittnas?

Min gamle vän har på något ställe i sitt bref yttrat, att kivet skapar sin skönhet af mörker och ljus. Han betraktade blomman i sin trädgård och fann, att stoftet, som ingick i hennes varelse, icke var i en själfmäktig, oförenlig strid med ljuset, utan tvärtom i försoning med detta, och denna iakttagelse, ledde väl den honom till en okristlig tanke?

Ett den skarpa söndringens sätt att se jorden är att se henne såsom ett dystert fängelse för anden, ur hvilket denne blott genom att ändteligen upptagas till en jorden motsatt himmel kan befrias. Kristendomen erkänner icke en sådan andens trældom, ty den vill hafva vunnit seger öfver fängelsets tvång och gjort det till en glädjeboning. Ett exempel: ni har i ert fädernesland arbetat för hvad ni ansett rätt och godt, ni har där fullbordat ert verk och vill nu komma till en aflägsen del af jorden för att äfven där uträtta det goda. Då äro de länder, som ligga mellan er och det ställe, dit ni syftar, de haf, som skilja er därifrån, onda tvingande makter, som hämma er frihet, om icke er ande har medel att öfvervinna deras tvång. Akta er då att bäfva tillbaka! Denna bäfvan föder af sig den grymma önskan att en gång se alla dessa länder, alla dessa haf, som ligga i vägen för er goda sak, borta och aldeles upphäffa ur skapelsen, och den punkt, till hvilken ni ville vara förflyttad, sammanfallen med den, på hvilken ni befinner er. Hvart skulle det väl leda, om uppfyllandet af en sådan önskan vore tänkbart, hvart, om icke till att upphäffa allt?—Nej, låt er ande fatta sig själf i mod och förtröstan, och den skall äga krafter att kufva det fientliga i afståndet och dock låta den rika härligheten, som bildar detta afstånd, vara kvar till er hugnad och glädje. Vill ni nu, om ock endast såsom i en spegel eller ett mörkt tal, se, huru försoningen segrar öfver världen utan att tillintetgöra den, ja, utan att göra den till annat än skönare och mera himmelsk, så betrakta de medel, människoanden i lugn och långsam, men evigt

säker fortgång funnit och finner att besegra afstånden och dock hafva till sin fröjd i behåll den jord, som bildar dem. Märk, huru en rymd, som fordom antingen helt och hållet gäckade eller med långa tidens tvång belade den mänskliga viljan, nu likasom böjd och kufvad åtnöjer sig med offret af några dagars ansträngningar och försakelser, om man ens får bruka så allvarsamma benämningar och icke snarare bör säga några dagars segrar. Och sålunda, när skall väl mänskligheten upphöra att i stigande klarhet realisera den lära, att människoanden måste vara jordens herre och icke jordens slaf, taga af den sin glädje och icke sina bojer?

Jag nämnde, att människans fortgång till frihet eller, om ni så vill, till sitt högre lif sker i likhet med växtligheten långsamt och utan språng. Här möter oss den bild, min aflidne vän begagnade för att läka sin sjuka dotter, jag menar bilden af liljan, som han lösryckte från jordens stoft och blottade för solen för att låta den på en gång tillägna sig alla dess strålar, och som vissnade i stället för att fullkomnas. Af edra åsikter följer, och ni torde äfven tillåta mig säga, att ni påstår, det ett sådant blott steg för steg skeende fortskridande till det högsta och till målet är af alldeles intet värde. Ja, de mest beslutsamma bland dem, som dela edra åsikter, kalla det blott synd och skam. Låt oss då närmare betrakta denna sak. Frågan kan i biblisk anda framställas så: Hvad är en sann omvändelse?

Att omvändelsen är den fallna människans återgång till Gud, därom kunna vi icke vara oense. Men nu blir det att betänka, huru denna återgång är för människan verkställbar och huru den visar sig. Er tanke är den, att omvändelsen är half eller snarare ingen, om icke människan på en gång flyr till Gud och når honom; min tanke åter är, att den är half och ingen, om icke människan flyr till Gud. Skillnaden är häri orden ringa, men i tillämpningen stor och viktig. Föreställ er, att ni aflägsnat er från ert hem och gått vilse, men kommer ändteligen på en höjd, ser ert misstag, ser ert mål och vänder tillbaka med längtan att uppnå det åter. Är då er omvändelse half, därför att ni ej ögonblickligt kan vara där ni önskar, och äro de steg, ni tager för att hinna fram, utan värde och förlorade? Ingalunda! Vägen är lång, den måste med tålmod tillryggaläggas. Människans väg till Gud är evigt längre; hon kan ej öfverspringa den i en blink, hon måste vandra framåt med ögat på sitt mål, hopp och saktmod i sitt hjärta och med glädje öfver hvarje steg, hon gör, om hon icke skall störta med bröstna krafter, innan hon hunnit hälften af sin bana. I det hem, från hvilket ni gått vilse, sitter en vän, som ser er återvända. Var säker, att han icke försmår de steg ni gör, utan tvärtom räknar dem alla och gläds öfver hvar och ett, såsom om han redan hade er i sina armar. Så ligger visst i hvarje steg, som människan gör på lifvets väg, en hel omvändelse, och hennes varma sträfvande till Gud är af honom, icke förkastadt, utan upptecknadt, henne till salighet.

Jag återkommer till mitt samtal med den gamle tjänaren, från hvilken jag nu nog länge varit borta. Den häftighet, den sinnesrörelse, hvarmed min aflidne vän emottog upptäckten af sin dotters själstillstånd, förekom mig främmande för hans karaktär. Jag frågade i anledning däraf, om hans förhållande mot den goda flickan icke någon gång varit mindre mildt, än det bort vara.

"Han var människa", svarades mig, "och då han såg sitt enda barn och sin ålderdoms glädje förstöras, kan ingen undra, att hans sinne upprördes. Han hade, så plägade han ofta säga, skickat sin blomma bort för att uppammas i ljus, och man hade planterat henne i eld, han ville se sin dotter ledas till Gud, och man kastade henne handlöst fram utan att betänka, att hon måste krossas. Jag säger eder, herre, att då detta folk ser en människa, som lefver som andra, är det dem, som om de skulle se henne gå på kammen af ett kyrkotak. De frukta hvar stund, att hon skall falla och ohjälpligen fördärfvas; men de råka så utom sig själfva af fruktan, att de ropa till henne icke: kom ned, utan: hoppa!"

Ehuru jag önskat, att den gamle brukat mera blidhet i uttryck, kunde jag dock icke neka, att hans liknelse inträffade med verkliga förhållandet. Det är också afgjort, om man en gång antar, att ett återgående stegvis från den vådliga ställning, i hvilken människan genom sitt naturliga affall befinner sig, icke är annat än synd och skam, att man tillika måste uppmana henne att göra ett språng till den rätta punkten, äfven då hon därigenom måste helt och hållet krossas. Och med en sådan förstöring menar jag det tillstånd, i hvilket människan råkar, om allt, som omger henne i världen, blir för henne ligkiltigt, vetande, krafter, sträfvanden och förhållanden förlora sin betydelse och för henne liksom falla bort och försvinna, och om hon sålunda antingen i sin inbillning sofver en ljuf sömn i Gud eller, sviktande mellan fruktan och hopp, arbetar ensamt med sig själf, af längtan att en gång i honom få sofva. Just i anledning af denna sista tanke frågade jag den gamle mannen, hvad han mente om den oro för sig själf, hvaraf den goda Rosa tycktes plågas, och den ängsliga omtanke, hvarmed hon nästan uteslutande sysselsatte sig, jag menar omtanken om huru hennes räkning inför den evige domaren en gång skulle komma att utfalla, till hennes väl eller till hennes fördärf.

"Hon var", svarade mig den gamle, "ett godt barn, och frid vare med henne. Hon var vår glädje, likasom hon hade sin glädje af att tänka på oss och för oss lefva och verka. Ty jag kan säga, att också jag var för henne kär. Sedan blef det annorlunda; hon hann då endast tänka på sig själf. Det var icke hennes fel, det var deras, som skrämde hennes oerfarna sinne och genom fruktan lärde henne att bli lika egennyttig som de själfva. Men", tillade han med en nästan triumferande förtrytelse, "jag hoppas,

att det skall gå dem så, som jag hört att det gått med en annan af deras trosbröder."

Denna sista vändning i hans lynne och tal väckte min nyfikenhet, och jag frågade, hvad som då hänt denne. "Det var", svarade han halft leende, "en krigare, som drog ut i fält. När striden börjades, öfverkom honom en oro, ingalunda af fruktan för farligheterna, som han borde gå till mötes, utan fastmer af bekymmer om huru han vid stridens slut skulle kunna inför fältherren redogöra för sitt förhållande under den. Han begynte att ängslas, skilde sig från de andra, satte sig ned, betraktade med ömkan sina kamraters käcka framåtående och talte: 'O, trummans och gevärets barn, huru litet besinnen I, att ett ansvar kommer efter striden och att man måste vara betänkt på att då kunna hafva bestånd! Räkenskapsstunden nalkas; väl den, som sett sig före så, att han då icke förkastas.' I sådana tankar glömde han, af ångest för sig själf, att verka och handla efter fältherrens vilja, och det säges, att prygel blef den arma mannens lön för hans bekymmer om räkenskapsstunden."

Detta utfall af den gamle var både i ton och ord en uppenbar bitterhet, och jag hade önskat, att den verkliga sanning, han uttalade i sin saga, hade tillåtit mig att skarpare beifra det sårande i hans uttryck. Nu måste jag inskränka mig till att blott bedja honom med större skonsamhet betrakta människor, som, om de än fara vilse, likväl alltid måste värderas för den värma för lifvets dyrbaraste intressen, hvaraf de drifvas och ledas. Den gamle ville icke låta förmå sig att antaga en blidare stämning, och jag kunde icke annat än ursäktas denna hans oförsonlighet, då jag betänkte de smärtande förluster, som stört hans ålderdoms lugn och dem han nödvändigt måste tillskrifva de personer, mot hvilka han nu var uppbragt. Emellertid ledde mig vårt samtal om försonlighet och mildhet i bedömande af andra till tanken på ett viktigt moment i er bekännelse. Jag gjorde mina slutsatser på följande sätt. Om man antar, att hvarje steg, som människan gör mot ett högre ljus utan att genast fullkomligt nå och omfatta det, är såsom om det icke vore gjort, utan värde och alldeles icke bidragande till hennes frälsning, så måste man också uttala fördömelser öfver hvar och en, som under sin vandring här icke uppnått detta ljus.

Den gamle mannen, för hvilken jag framställde detta resultat, tog med ifver ordet: "Säg icke", började han, "om man antar; man må hafva antagit eller icke, så finnas sådana, som tro sig med all visshet kunna fördöma er och mig och hvar och en, som med oss framhärda i samma tankar. Jag har hört folk säga, att hedendomen, som funnits förr, än uppenbarelsens ljus kom öfver människosläktet, icke varit annat än en styggelse för Gud, att"—dock jag vill skona er från att höra flere af dessa skärande föreställningar. Jag vill hellre söka utreda den frågan: Huru får människan döma sin like? Det är afgjort att, då hon äger förmåga att urskilja rätt och orätt, hon äfven bör och måste kunna bedöma en annans handling eller tanke, huruvida den är öfverensstämmande med det rätta eller icke. Men då denna tanke, denna handling icke utgör den tänkande eller handlande personens hela väsentlighet, utan blott en yttring af densamma, så är klart, att den dom, som öfvergår yttringen, icke kan uppsvälja hela väsendet. Och då detta väsende evigt är ett fält för människan att uppdaga, så kan hon väl icke tillvälla sig rättighet att döma öfver annat än det, som hon i detsamma upptäckt, det vill säga: hon kan döma öfver personens handlingar m.m., men domen öfver personen själf måste hon öfverlämna åt Gud. Huru förfärlig är icke därför föreställningen, att en människa skulle våga säga åt sin like: Du är nu, i detta nu, förtappad! Vi kunna glömma oförrätter, vi kunna älska dem, som gjort oss skada, som felat; huru påminner icke detta oss om att den felande icke är detsamma som felet, att vi i honom se en like och sammansmälta i ett djup, som felet icke mäter. Själfva språket varnar oss för att fälla en dom, som ett människohjärta aldrig bör fatta, en människotunga aldrig uttala. Det tillåter oss säga: "Denna människa är syndig", men nekar oss att säga: "Denna människa är synd". Och hafva vi vågat bruka ett sådant uttryck, så hafva vi tillika uttalat den fasaväckande lögn, att Gud gifvit väsende åt en synd.

Så tillfredsställande det vore för mig att än längre få fortsätta mitt bref, måste jag dock, af billig fruktan att trötta ert tålmod, tänka på att förkorta mina andraganden och vill därför förbigå det samtal, som än vidare och långt in på natten ägde rum mellan mig och den gamle tjänaren. Jag finner också, att de tre viktigaste satser, i hvilka er åsikt af lifvet blottar en svaghet, redan äro af mig berörda; jag menar den skarpa söndringen, som bortskar skapelsen från skaparen, det själfviska bekymret, som afser blott en egen individuell salighet, och den stolta ofördragsamheten, som uttalar förtappelsens dom öfver varelser i Guds värld. Dessa tre förvillelser höra nära tillsamman och framspringa den ena ur den andra. Tillåt mig att ytterligare nämna blott några ord om hvar och en af dem. Ni bestämmer med så trånga gränser salighetens område, att ni, om jag får bruka en bild, liksom säger till bloden i edra ådror: "Håll dig i hjärtat allenast; hjärtat är lifvets källa, och du är på en afgrundsväg, om du befinner dig utom detta." O, min herre, låt ni bloden strömma fritt i sina ådror: den skall vända om till hjärtat för att hämta lif, men också gå utom det för att lefva och lifva. Säg icke, att människan i den mänskliga handlingen, i konsten, vetenskapen är stadd på förtappelsens väg; äfven dessa äro ådror, utgående i grenar ur samma hjärta, religionen, och hon måste lefva äfven i dem och genom dem sprida lif i en kropp, som icke består af hjärta ensamt. Vidare ville jag varna hvar och en för den själfviskhet att göra sin egen begränsade personlighet till ett föremål för all sin omtanke, äfven om denna omtanke afser blott höga intressen. En kristen lefver sitt sanna lif i sin tro, sin kärlek, i sina tankar och handlingar. Att

tro med ljus, att älska med rikedom, att tänka sant och handla rätt, detta är den eviga salighet, den kristna bör eftersträfvad, och i den lefvande tjusningen öfver sin tankes, sin handlings öfverensstämmelse med det rätta glömmet han lätt och ljuft, att det är han, som tänker och gör. Och denna glömska af vårt eget själf är det milda offer, vår lära bjuder oss nedlägga på den Högstes altare.—Sist några rader i afseende å er stränghet att döma andra. Det förtäljes i en skön legend, att en yngling begaf sig från sitt hem för att tjäna den mäktigaste herre på jorden. Han kom till en konung, denne älskade hans frimodiga väsende, hans friska kraft, och tog honom i sin tjänst. Under kvällen nämndes satans namn, och konungen korsade sig därvid. Ynglingen märkte däraf, att det fanns en mäktigare herre, än den han nu hyllade, och gick ut att uppsöka honom. Men äfven denne såg han undvika ett kors vid vägen, och då han frågade, hvarför sådant skedde, fick han till svar, att afgrundsfursten fruktade det träd, på hvilket hans eviga fiende lidit. Då ville den unge kämpen söka Kristus och tjäna honom. Han kom till en eremit i skogen och frågade, hvar han kunde finna försonaren för att ägna honom sina krafter. Den fromme mannen bad honom söka Herren i hans ord och i bönen. Snart märkte dock ynglingen, att han icke var skapad med förmåga att på denna väg finna den han sökte, och han bad eremiten visa honom ett arbete, som han finge påtaga sig för Kristi skull. Den gamle förde honom till stranden af en flod och ålade honom att där bära öfver den farliga böljan fromma pilgrimer. Legendens säger, att Kristus under natten kom till stranden och begärde hans hjälp, och att densamme, som icke kunde läsa eller be, dock befanns värdig att bära världens försonare.

Krafterna äro mångfaldiga, gåfvorna mångfaldiga och sätten att arbeta i Guds ändamål likaså. Säg därför icke, då ni ser en broder, som icke vakar och tänker i böner såsom ni: "Se, denne är en förtappad". Säg snarare: "Låt mig se efter om icke äfven denne står vid den brusande flodens strand och trotsar vakor, mödor och faror och kämpar med sina friska lemmars krafter för att bära däröfver Kristi utkorade och arbeta för hans sak".

Jag slutar här. Måtte ni i dessa mina utan bitterhet framkastade tankar se en fridsam hälsning äfven från min bortgångne vän. Dessa åsikter hafva under hans jordiska lefnad varit hans, och då han nu ser i en än högre förklaring deras sanning, skall han säkert icke fördöma er för den hårda dom, ni om honom uttalat, att han icke känt det minsta af hvad kristendom är.

End of Project Gutenberg's Samlade arbeten II, by Johan Ludvig Runeberg

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK SAMLADE ARBETEN II ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase "Project Gutenberg"), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement,

you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™ .

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, "Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation."
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain "Defects," such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability,

costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.

